

Сайт КОНСТИТУЦІОНАЛІСТ є інформаційною платформою, що об'єднує тих, хто не просто цікавиться конституційно-правовим порядком денним, але й бере участь у його формуванні та практичній реалізації як діяльний актор. Наша спільнота – це передусім, науковці (від аспірантів до академіків), практики (від юрисконсультів до суддів), а також студенти-випускники літніх шкіл з конституційного права.

З огляду на те, що засновники обстоюють принципи та цінності конституціоналізму, був визначений цілком демократичний вектор політики розвитку сайту – відкритість, вільне спілкування, плюралізм думок та поглядів, конструктивна критика, відповідальність та доброчесність. Тож кожен користувач вільно може заповнювати більшість розділів сайту та брати участь в обговоренні змісту як своїх матеріалів, так і всього іншого контенту.

Спільнота конституціоналістів не має формалізованих об'єднань, але створення цього сайту є спробою інституційного оформлення активних представників способом єднання, обміну ідеями та думками, підтримання зв'язків та розширення кола спілкування зацікавлених через плетіння нових конституційних мережив.

ЗБОРНИКЪ

ЗАКОНОВЪ АДМИНИСТРАЦИЙНЫХЪ

Дръ Дамянъ Савчакъ

Серія "Бібліотека конституціоналіста"

ЗБОРНИКЪ ЗАКОНОВЪ АДМИНИСТРАЦИЙНЫХЪ

уложивъ

Дръ Дамянъ Савчакъ

Накладомъ автора

Львѡвъ, 1893.

Зъ друкарнѣ наукового Товариства им. Шевченка
пѡдъ зарядомъ К. Беднарского.

Розвиваючи сайт КОНСТИТУЦІОНАЛІСТ як інформаційну платформу, що об'єднує тих, хто не просто цікавиться конституційно-правовим порядком денним, але й бере участь у його формуванні та практичній реалізації як діяльний актор, виникла нагальна необхідність створити відповідну бібліотеку конституційної юриспруденції.

Серія «Бібліотека конституціоналіста» включатиме книги авторів, переважно українських, що здійснили важливий доробок у справу розвитку конституційної юриспруденції, але потім з різних причин були несправедливо забуті або відкинуті.

Звернення до таких авторів необхідне з огляду на подолання комплексу меншовартості та спростування твердження про відсутність пророка у своїй батьківщині. Українське право в цілому, та й конституціоналістика зокрема, виходять з давніх джерел, що подекуди випереджали загальносвітові тренди, як Правда Руська випередила Magna Carta, а Пакти і Конституції Війська Запорозького випередили Конституцію США.

Тримавши в руках подібні цій книжки, не потребуєш додаткових доказів європейського цивілізаційного поступу України як державної нації.

ЗБІРНИК ЗАКОНІВ АДМІНІСТРАЦІЙНИХ

укладач д-р Дам'ян Савчак

Репринтне видання

Видавництво
«Юридика»
2024

УДК 342.9(094.4)
3-41

*Рекомендовано для друку Вченою радою
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
НАН України
(протокол № 10 від 18 липня 2024 року)*

Текст друкується за виданням:

Збѣрникъ законѣвъ адміністраційныхъ / уложивъ дръ Дамянъ Савчакъ. — Львѣвъ : Друкарнѣ наукового Товариства им. Шевченка, 1893, 2024. — 569 с.

«Выданный збѣрникъ уложеный є въ сей способъ, що окрѣмъ повного змѣсту законѣвъ додано короткїй поясненя, хотя чи уможливити уживанє сего пѣдручника мѣжъ усѣми верстами нашего народа, — то є не лишъ людямъ зъ высшимъ образованемъ, але кождому Русинѣ, котрый лишъ уміє читати.

Праця ся не має вымогѣвъ строго науковихъ, позаякъ єи цѣлю було: якъ найскорше зарадити практичнѣй потребѣ.

Вѣддаючи нѣнѣшну працю до ужитку рѣдному народови, бажаю, щобы нарѣдъ рускій принявъ єи такъ щиро, якъ щиро старавъ ся я прислужитись своему народови.»

Збірник законів адміністраційних / укладач Дам'ян Савчак ; вступ 3-41 А. Єзеров. — Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. — 580 с.

ISBN 978-617-8182-42-7

Репринт видання 1893 року, упорядником якого став др. Д. Савчак, вартий уваги сучасних науковців, суддів, урядовців та студентів як пам'ятка з права, що діяло на українських землях на межі ХІХ–ХХ століть. Це видання також наочно демонструє сучасним дослідникам і читачам рівень та стиль українського правничого слова у Галичині станом на 1893 рік.

УДК 342.9(094.4)

ISBN 978-617-8182-42-7

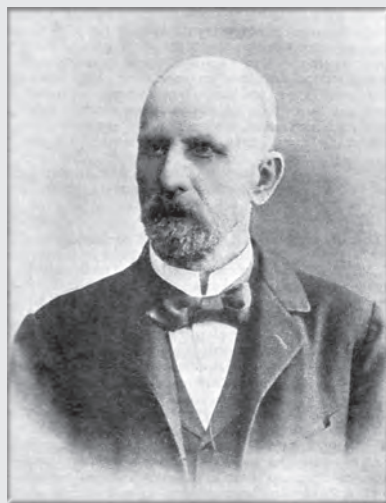
© Дам'ян Антонович Савчак, укладач, 1893
© ІДіП ім. В. М.Корецького НАН України, 2024
© Громадянський центр правових ініціатив, 2024
© Касаційний адміністративний суд, 2024

Тримаючи в руках подібні цій книжки, не потребуєш додаткових доказів європейського цивілізаційного поступу України як державної нації. Історія Гетьманщини, перебування українських земель під владою європейських конституційних монархій у другій половині XIX століття – початку XX століття, національно-визвольні змагання 1917–1921 років дозволили сформуватися модерній нації, що увібрала цінності конституціоналізму як наступного розвитку. Навіть у часи радянської окупації борці за такі цінності не покладали зусиль щодо відновлення життя на засадах поваги до людської гідності, розвитку національних мистецтва, літератури, юриспруденції – культури загалом.

Розвиваючи сайт КОНСТИТУЦІОНАЛІСТ як інформаційну платформу, що об'єднує тих, хто не просто цікавиться конституційно-правовим порядком денним, але й бере участь у його формуванні та практичній реалізації як діяльний актор, виникла нагальна необхідність створити відповідну бібліотеку конституційної юриспруденції. Вона включатиме серію книг авторів, переважно українських, що здійснили важливий доробок у справу розвитку конституційної юриспруденції, але потім з різних причин були несправедливо забуті або відкинуті.

Звернення до таких авторів необхідне з огляду на подолання комплексу

Дам'ян Антонович Савчак
(13 липня 1847, село Нова Весь повіту Новий Санч – 29 грудня 1912, Львів) – український громадський діяч, адвокат, за фахом суддя, посол до Галицького крайового Сейму.

Народився на заході Лемківщини в незаможній селянській сім'ї. Доктор права Львівського університету (1875), навчався у Віденському університеті.

Працював в «Общому рольничо-кредитному заведенні для Галичини і Буковини», судах у Заліщиках, Вишнівчику, Богородчанах, Ходорові, Гусятині, з 1884 року суддя в Бережанах.

Посол до Галицького крайового сейму і член Крайового Виділу 1889–1901, член Народного Комітету Національно-Демократичної Партії; піонер райфайзенівського типу кооператив у Галичині. За словами Костя Левицького: «визначався політичною організацією Бережанщини у 1880-х роках, коли працював судовим радником... Не зважав на перепони влади та клав

перші основи для освідомлювання народу про потребу з'єднання сільського народу з інтелігенцією до боротьби за належні нам політичні права».

Народовець, діяч «Просвіти», Народної Ради, очільник «Руської бесіди» і страхового товариства «Дністер», входив до «Народного Комітету» – керівного ядра УНДП. Член Крайової управи рентових осель. Відіграв важливу роль у формуванні українського кооперативного руху, засновник і діяч надвірних рад Крайового кредитового союзу, парцеляційного товариства «Земля», «Народної гостинниці», заступник комісара Крайового банку. Депутат Львівської міської ради. Після відставки з посади члена Крайової управи працював радником Крайового суду у Львові (1897–1907 роки).

На засіданні Галицького крайового сейму 3 березня 1892 року запропонував відкрити в Бучачі державну гімназію з українською викладавкою мовою.

Посол від IV курії округу № 6 (Підгаєцький повіт) до Галицького сейму 6-го (1889–1895 роки, заступник голови «Руського клубу») та 7-го (1895–1901 роки) скликань. 1901 року, як всі послы-українці Галицького сейму, склав мандат на знак протесту проти відмови австрійських урядників відкрити у Львові український університет, повернувся до судової служби.

1907 року відкрив приватну адвокатську канцелярію в Борщеві, очолював (віце-маршалок) повітову раду в Борщеві.

За матеріалами Вікіпедії

меншовартості та спростування твердження про відсутність пророка у своїй батьківщині. Українське право в цілому, та й конституціоналістика зокрема, виходять з давніх джерел, що подекуди випереджали загальносвітові тренди, як Правда Руська випередила Magna Carta, а Пакти і Конституції Війська Запорозького випередили Конституцію США.

Так, українське право розвивалося під визначальним впливом інших правових систем (хоча яка правова система позбавлена такого впливу і функціонує відокремлено?!): українські землі жили і під Литовськими статутами, і під «Правами, за якими судиться малоросійський народ», і під австрійською конституцією, і підкорялися радянському законодавству. Але у всі часи знаходилися люди, які прагнули донести до українців цінності природного права, знання про свободу і справедливість.

Серед таких був Дам'ян Савчак – упорядник «Збірника законів адміністраційних», що виданий був у Львові його власним накладом 1893 року. Це ім'я не є досить відомим у вітчизняній юриспруденції – він як раз один з тих несправедливо забутих героїв. І перевидання цієї його праці достойне уваги українських конституціоналістів.

Д. Савчак у Передньому слові пише, що бажає, щоб народ руский (він називає українських мешканців імперії Русинами) прийняв цю працю так само щиро, як щиро він намагався прислужитися своєму

народові. І дійсно, цей його просвітницький проєкт, підтримуваний Науковим товариством імені Т. Шевченка, має кілька цілей.

Перша мета – просвітницька: донести до простих людей, що вони мають права і можуть вільно ними користатися, а це є «підручник, котрим можна послуговуватися у справах громадських, шкільних, конкуренційних, виборчих й інших найважливіших справах адміністративних».

Друга мета – мовна. Він у «Відозві до родимців», з якої власне і починається книга, наголошує, що «народ руській у своєму краю є не приблудою, ... а народом первобитним», який «має свою прегарну бесіду, яка не в 1848 році винайдена, а бесіду, котра вже в 12-му столітті була бесідою високо освіченою». Він наводить нормативні акти монарха, парламенту і уряду Австрійської імперії, що містять приписи щодо права звертатися до урядових і судових органів українською мовою і щодо обов'язку цих органів надавати відповіді також цією ж мовою, напевно вважаючи, що наша мова «вже 800 років була на великому ступені розвитку і здатна до виховання істориків, поетів та законодавців». Прикметно, що під час перевидання цього «Збірника...» було вирішено зберегти застосований правопис, аби наочно продемонструвати сучасним дослідникам і читачам рівень та стиль українського правничого слова у Галичині станом на 1893 рік.

І хоч автор попереджав, що не ставить перед собою наукову мету («праця ся не має вимог строго наукових, позаяк її ціллю було: якнайскорше зарадити практичній потребі»), тим не менше збірка має не лише тексти законів, а й авторські пояснення до них («аби уможливити уживання цього підручника між усіма верствами нашого народу»). Саме ці пояснення, хоч і віднесені автором до «справ адміністративних» сьогодні містять приклад тогочасної конституційно-правової думки. Увазі сучасного читача подаються роз'яснення Д. Савчака щодо форм правління, природи конституційної монархії та дуалізму виконавчої влади, характеристика австрійської конституції та галицького крайового статуту. Велика частка книги присвячена виборчому законодавству та його роз'ясненню – дивує, наскільки сучасно звучить текст. Містяться в книзі і розділи про особисті права громадян.

Видається, що звернення сучасних студентів, науковців, урядовців і суддів до цього доробку Д.Савчака через понад 130 років після його видання стане подякою прийдешніх поколінь людині, яка і словом, і ділом доводила самотність українського народу.

Альберт ЄЗЕРОВ,
суддя Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗБѢРНИКЪ
ЗАКОНѢВЪ АДМІНІСТРАЦІЙНЫХЪ

уложивъ

Дръ Дамянъ Савчакъ

Накладомъ автора

Львовъ, 1893.

Зъ друкарнѣ наукового Товариства им. Шевченка
пѣдъ зарядомъ К. Беднарского.

ЗБѢРНИКЪ
ЗАКОНОВЪ АДМИНИСТРАЦІЙНЫХЪ

УЛОЖИВЪ

Дрѣ Дамянъ Савчакъ.

~~~~~  
Накладомъ автора  
~~~~~

Львѣвъ, 1893.

— — —
Зъ друкарнѣ наукового Товариства им. Шевченка
пѣдъ зарядомъ К. Беднарского.

ПЕРЕДНЕ СЛОВО.

Вже вѣдъ давна завзывано зъ всѣхъ сторѣнь нашого краю до виданя вѣ рускѣй мовѣ збѣрника законѣвъ адмїністраційныхъ, то є пѣдручника, котрымъ можна бы послуговати ся вѣ справахъ: громадскихъ, шкѣльныхъ, конкуренційныхъ, выборчихъ и иныхъ найважнѣйшихъ справахъ адмїністраційныхъ.

Тѣй наглядѣй потребѣ зарадили по части: редакція „Батькѣвщины“ а вѣдтакъ Товариство „Просвѣта“, выдаючи цѣннїй книжочки змѣсту правничого. Выдаване однакожъ деякихъ законѣвъ зъ поясненями для народа — не може заступити потреби одноцѣльного збѣрника законѣвъ адмїністраційныхъ, зъ котрого при всякѣй нагодѣ можна користати.

Выданный збѣрникъ уложеный є вѣ сей способѣ, що окрѣмъ повного змѣсту законѣвъ додано короткїй поясненя, хотя чи уможливити уживанє сего пѣдручника мѣжъ усѣми верствами нашого народа, — то є не лишъ людямъ зъ высшимъ образованємъ, але кождому Русинѣ, котрый лишъ умѣє читати.

Праця ся не має вимогѣвъ строго науковихъ, позаякъ єи цѣлею було: якъ найскорше зарадити практичнѣй потребѣ.

На симъ мѣсци почуваю ся до обовязку зложити щиро подяку: Вп. адвокату Дрови Костеви Левицкому за єго помѣчь при укладаню сєи працѣ якъ та-

кожъ Вп. судѣ Антонови Дольницкому за перекладъ законѣвъ школьныхъ на руску мову.

Вкѣнци перепрашаю Вп. читателѣвъ за многі похибки, особливо въ назвискахъ громадъ (при списѣ соймowychъ округѣвъ выборчихъ стор. 373—437), які повстали черезъ недоглядъ при перекладѣ зъ нѣмецкого урядового пѣдручника статистичного, н. пр. на сторони 390 напечатано: Пробужна замѣсть Пробѣжна, на стор. 391 Прухникъ замѣсть Порохникъ и т. д. Похибки тѣ може легко кождый поправити, хто знає, якъ яка громада властиво по руски называє ся.

Вѣддаючи нынѣшну працю до ужитку рѣдному народови, бажаю, щобы народъ рускій принявъ еи такъ щиро, якъ щиро старавъ ся я прислужитись своему народови.

Львѣвъ, дня 18. н. ст. серпня 1893. року.

Дрѣ Дамлякъ Савчакъ.

З М Ъ С Т Ъ.

	Сторона
1. Вѣдѣзѣ до родимѣвъ	VII
2. Постановѣ законѣи щѣ до рускоѣ мѣвы въ Галичѣи на Буковинѣ	X
3. Розпорядженѣ выданѣи на корѣсть рускоѣ обрядѣ	XXIV

ЧАСТЬ ПЕРША.

Законы о громадахъ и справахъ громадскихъ.

4. Законъ громадскѣй	1
5. Ординаціѣ выборча для громадъ	69
6. Законъ о обшарахъ двѣрскихъ	94
7. Законы шкѣльнѣй	102
8. Законъ конкуренціѣнѣй (церковнѣй)	212
8. Законъ дороговѣй	224
10. Законъ польовѣй]	282

ЧАСТЬ ДРУГА.

Законы о справахъ повѣтовѣхъ.

11. Законъ о заступництвѣ повѣтовѣмъ	300
12. Повѣтова ординаціѣ выборча	318

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

Законы о заступництвѣ краевѣмъ.

13. Жѣвѣтѣна конституціѣ, Патентъ лютовѣй зъ основнѣмъ зако- номъ про статутъ краевѣй и ординаціѣ соймѣву	332
14. Про статутъ краевѣй	337

VI

	Бторона
15. Соймова ординація выборча	340
16. Якъ поступати при выборахъ?	364
17. Списъ соймовыхъ округовъ выборчихъ въ рукко́й части Га личины	373

ЧАСТЬ ЧЕТВЕРТА.

Державный законы основный.

18. Рѣжнѣй формы правлѣнія. Конституційна Монархія въ Австріи. Жовтнева конституція. Дуалізмъ	438
19. Законъ основный зъ 21. грудня 1867. и зъ 2. цвѣтня 1873. о репрезентаціи державно́й	448
20. Ордынація выборча Рады державной	457
21. Державный законъ основный про загальнѣй права горожанъ	493
22. Законъ о охоронѣ особистои свободы	497
22. Законъ о охоронѣ права домашняго	500
24. Законъ о товариствахъ	501
25. Законъ про право збору	512
26. Списъ рѣчей (ревстръ)	517

I.

Панове Громадо!

Нарѣдъ рускій є въ своимъ краю не прибудоу, а тубыльцемъ, народомъ первобытнымъ. На просторахъ, де мы нынѣ живемъ, живъ нарѣдъ нашъ передъ тысячу роками. Мы зъ племени праславянського, котре зъ часомъ назову Русинѣвъ одержало. Той нарѣдъ рускій має свою прегарну бесѣду и то бесѣду не въ 1848. роцѣ вынайдену, але бесѣду, котра вже въ 12-ѣмъ столѣтїю була бесѣдоу високо образованоу. Бувъ часъ, коли руска бесѣда була розговѣрноу мовоу на княжѣмъ дворѣ въ Литвѣ, а пѣзнѣйше на дворахъ польскихъ королѣвъ Ягайлоньского роду. Володиславъ Ягайло, Казимиръ III. и пѣзнѣйшїй королѣ польскїй по руски не лишъ говорили, але и писали, якъ свѣдчать тогдѣшнїй памятники письменнї, дохованї до нынѣшного часу. Що бѣльше, — зъ давнихъ нашихъ лѣпшихъ часѣвъ, маємо и збѣрникъ законѣвъ такъ звану „Правду Руску“ князя Ярослава — живый доказъ, що рускій языкъ вже передъ 800 роками бувъ на великѣмъ степенї розвою и способный до образования историкѣвъ, поетѣвъ и законодавцѣвъ.

Бесѣда наша пережила велике лихолѣте. Пришли часы, коли нарѣдъ рускій упавъ пѣдъ напоромъ дикихъ Монголѣвъ тай Татаръ. Вѣнъ утративъ свою політичну самостѣйнѣсть, однакожь бесѣда, скарбъ найдорожшїй, — бесѣда єму лишилась.

Доля привела насъ до того, що Русь злучено зъ Литвою, а вѣдтакъ зъ Польщею, а коли и та послѣдна розпала ся, часть Русинѣвъ, именно нашъ край Галичину, прилучено до Австрій, пѣдъ котрой правлѣнемъ до теперъ живемо.

Правительство австрійске узнало насъ Русинѣвъ народомъ самостѣйнымъ, а руска мова, акъ свѣдчать рѣзнѣ постановы, розпорядженя, законы и рескрипты, котрѣ наводимо низше пѣдъ II., має значнѣ права въ рускѣй части Галичины.

На пѣдставѣ тыхъ правъ и законѣвъ кождый Русинѣ може уживати всюды и у всѣхъ урядахъ цѣсарскихъ и автономѣчныхъ лише рѣднои рускои мовы, а тотѣ уряды обовязанѣ выдавати въ рускѣй мовѣ всякѣ свои постановы, рѣшеня, выроки, ореченя, наказы, вѣзваня, оголошеня и т. д. до Русинѣвъ, особливо въ такѣмъ случаю, коли писъмо, на котре наступае вѣдповѣдь, вписено въ рускѣй мовѣ. Руска мова въ рускѣй части Галичины и на Буковинѣ є признана мовою краювою, а въ цѣлѣй австрійскѣй державѣ рѣвноуправнена въ школѣ, въ урядѣ и въ публичнѣмъ житю. Тому кождому въ тыхъ краяхъ вѣльно всюды, все и у всѣхъ урядахъ промовляти по руски, домагатись лише рускихъ вѣдповѣдей, споряджувати всякого рода правнѣ грамоты въ рускѣй мовѣ, вносити всякѣ писъма до всѣхъ властей въ рускѣй мовѣ — и жадати, щобы тѣ уряды и власти, вѣдносячи ся до Русинѣвъ, уживали рускои мовы и руского писъма.

Святымъ отже є обовязкомъ кождого Русина у всякѣмъ случаю користати зъ правъ признаныхъ рускѣй мовѣ, бо того вымагае вѣдъ насъ наша честь народна и тымъ лишь способомъ стануть вѣ нашу прегарну руску мову шанувати и поважати.

Чи однакожь такъ ся дѣе, чи всѣ Русины пѣсля того собѣ поступаютъ и чи свои рѣднѣи мовы въ бесѣдѣ и писемѣ всеюды и все уживаютъ? На жалѣ и соромѣ сказати: нѣ! Тому справедливо каже поетъ:

„Лишь невдячий сынъ Бескидѣвъ,
Згордѣвъ свѣи любимый рѣдъ,
Жичитъ мовы вѣдѣ сусѣдѣвъ,
До свои чужѣ встыдѣ“.

Не дивуймо ся отже, якъ суды, уряды цѣсарскіи, власти автономічнѣи а навѣтъ поодинокіи особы мимо обовязующихъ законѣвъ — нашої мовы не шануютъ и еи не поважають.

Заперечити не дасть ся, що мы саміи сему винніи.

Глядаючи за причинами, чому Русины не користають зъ признаныхъ имѣ правъ и въ своихъ вѣдносинахъ до цѣсарскихъ и автономічныхъ урядѣвъ не уживаютъ рускои мовы и руского письма, находимо, що мѣжь тыми причинами суть найважнѣйшіи слѣдующіи:

1. Що загаль Русинѣвъ не знае, що наша мова е рѣвноуправнена зъ иншими мовами въ краю и державѣ;

2. що тѣи, що выготовленѣтъ поданѣ до урядѣвъ занимають ся, навѣтъ де-якіи Русины, якъ: адвокаты, нотарѣ и громадскіи писарѣ и т. д. нашої мовы и нашего письма не знаютъ и не розумѣють, а наша байдужнѣсть про свою рѣдну мову не змушуе ихъ до того, чтобы нашу мову ушановали и еи выучили ся, коли рускимъ хлѣбомъ жити хотятъ и живутъ;

3. Що велика часть Русинѣвъ, навѣтъ интелігентнѣйшихъ, е того блудного пересвѣдченя, що, наколи яке поданѣ до Суду або якого иншого уряду внесе (подасть) по руски, не може сподѣвати ся скорого и успѣшного его полагожденя, — або коротко сказавши, — причиною

такъ сумного зъявища межн Русинами є: несвѣдомѣсть обовязующихъ законѣвъ та байдужнѣсть про рѣдну мову.

Крайна вже пора тому лиху зарадити, бо инакше Русины будуть одинокимъ народомъ на свѣтѣ, що свои рѣднои мовы встыдають ся, а не забуваймо: що зъ языкомъ нарѣдъ гине.

II.

Постановы законнй выданй що-до рускои мовы въ Галичинѣ и на Буковинѣ. *)

1. Розпорядженє Міністерства зъ дня 9. мая 1848., выданє на пѣдставѣ найвысшой постанови Цѣсаря Фердинанда I., приказуюче, щобы всѣ въ рускѣй части Галичины именованй ц. к. урядники выказались повнымъ знанємъ рускои мовы.

2. Розпорядженє Міністерства судѣвництва зъ дня 3. сѣчня 1849. до Ч. 167., котре на всѣхъ ц. к. урядникѣвъ въ рускѣй части Галичины кладе обовязокъ, въ якъ найкоротшѣмъ часѣ присвоити собѣ певне знанє рускои мовы пѣдъ загрозою утраты становиска.

3. Розпорядженє Міністерства судѣвництва зъ 22. жовтня 1852. Ч. 16.571., выданє въ наслѣдокъ найвысшой постановы его Величества Цѣсаря Францъ Іосифа I., зъ даты Шенбрунъ 20. жовтня 1852., взглядомъ уживаня мовы въ судахъ Галичины и Володимирѣи, а оголошенє рескриптомъ президента Львѣвского вышого Суду краєвого зъ 27. жовтня 1852. Ч. 33.090. звучить: „Сторонамъ вѣльно уживати нѣмецкон, польскои або рускои мовы въ въ поданяхъ, котрѣ вносять до ц. к. Суду безъ пѣдпису адвоката. Протоколы що-до устныхъ подань сторѣнъ, ко-

*) Пѣсля „Руского Правотаря домового“ Василя Лукича и Юліяна Семигинѣвского.

три не суть свѣдоміи нѣмецкой мовы, мають бути списуваніи въ кождой мовѣ краевой (отже и въ руской), котрою стороны володѣють. Такъ само мае вѣдбуватись переслухане та протоколоване зѣзнанъ свѣдковъ и знатокѣвъ въ справахъ цивільныхъ и карныхъ, вѣдтакъ обвиненныхъ о якоей карыдостойне дѣло, наколи они не володѣють нѣмецкою мовою, въ той мовѣ краевой (отже и въ руской), въ котрой они зможуть высловитись. Розправа въ справахъ карныхъ и оголошене выroku по переведенію устной головной розправы, наколи особисто присутній обжалованный не володѣе вправдѣ нѣмецкою мовою, за те володѣе одною зъ иишихъ мовъ краевыхъ, — мае вѣдбуватись въ той мовѣ краевой (отже и въ руской), въ котрой вѣнъ може высловитись. — Грамоты спорядженіи въ одной зъ мовъ краевыхъ (отже и въ руской) мають бути вписуваніи до збору грамотъ въ мовѣ, въ котрой списано грамоту. — Що-до спорѣвъ правныхъ, въ котрыхъ стороны саміи себе заступали безъ спѣвѣучасти адвоката и то въ одной зъ иишихъ мовъ краевыхъ (на пр. въ руской), але не въ нѣмецкой, дальше що-до поданъ, котріи внесли не адвокаты, належить выдати на жадане побѣчъ нѣмецкой вѣдповѣди такожь перекладъ въ той мовѣ, въ котрой ведено спѣръ, або въ котрой подане внесено до Суду. Розпорядженія, котріи выходятъ непосредственно до сельскихъ людей, належить выдати въ сей часъ вѣдразу и то не вычѣкуючи на ихъ просьбу вразъ зъ перекладомъ на мову имъ зрозумѣлу, або лише выключно въ той самой мовѣ. Въ справахъ карныхъ, наколи обвиненный находитъ ся въ арештѣ, належить потрѣбный перекладъ вѣдразу выдати зъ уряду въ той мовѣ, котрою вѣнъ володѣе“.

4. Розпоряджене Міністерства зъ 20. грудня 1859. Ч. 12.466., котре становить, що лишає ся вѣйтамъ выбѣръ

мовы, якои належить уживати въ перепискахъ урядовыхъ.

5. Розпоряджене Міністерства судѣвництва зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340., оголошене рескриптомъ президента (Стройновского) Львѣвского высшего Суду краевого зъ 12. липня 1860. Ч. 1.844., подаюче довѣдомости всѣмъ Судамъ и Прокураторіямъ державнымъ, що въ окрузѣ Львѣвского высшего Суду краевого мовою краевою є мова руска и польска, мѣжъ иншими звучить: „Що-до вѣдноснѣ службовыхъ властей судовыхъ зъ сторонами, належить взяти яко найпевнѣйшу пѣдставу, що сторонамъ въ высше згаданѣмъ окрузѣ судовѣмъ не лише вѣльно свои sprawy вносити до властей судовыхъ въ мовѣ краевѣй (на пр. рускѣй) або въ мовѣ нѣмецкѣй, але що такожъ всѣ властѣ судовѣ є обовязанѣ въ службовыхъ зносинахъ зъ сторонами уживати лише мовы тымъ сторонамъ зрозумѣлон а то такъ при устныхъ розправахъ, якъ такожъ въ письменныхъ вѣдповѣдяхъ. Въ тѣмъ взглядѣ приписує ся яко правило, вѣдъ котрого не вѣльно вѣдетупити: а) Сторонамъ лишає ся волю уживати вѣ всѣхъ поданяхъ якого-небудь рода, котрѣ они вносять до властей судовыхъ (и Прокураторіи), що находять ся въ окрузѣ Львѣвского высшего Суду краевого — або мовы нѣмецкон, або польскон або рускон. Такъ само вѣльно заступникамъ сторѣнъ въ поданяхъ, котрѣ они именемъ тыхъ сторѣнъ вносять до властей судовыхъ (и Прокураторіи), що находять ся въ окрузѣ Львѣвского высшего Суду краевого, уживати або нѣмецкон, або польскон, або рускон мовы, пѣсля того, чи мова польска або руска є мовою матерною стороны, котру заступають; б) Протоколы що-до зѣзнанъ свѣдкѣвъ и знатокѣвъ при судовыхъ розправахъ, належить списувати въ окрузѣ Львѣвского высшего Суду краевого въ нѣмец-

кôй, польскôй або въ рускôй мовѣ, пôсля того, котра зъ тыхъ мовъ є матерною мовою дотычнои стороны; в) у вôдповѣдяхъ до сторôнъ мають власти судовъ въ окрузѣ Львôвского вышного Суду краєвого уживати або нѣмецкои або польскои або рускои мовы пôсля того, въ котрôй мовѣ внесено письменне поданє, чи устне освѣдченє, або въ котрôй наступило протоколярне переслуханє. Нако- лижъ не було анѣ поданя, анѣ устного освѣдченя, анѣ протоколярного переслухання, то належить на те уважати, щобы вôдповѣдь вийшла въ однôй изъ згаданихъ мовъ (на пр. въ рускôй), котра є матерною мовою дотычнои стороны. Та постанова обовязує всѣ галицкѣ власти су- довъ и то що-до вôдповѣдей, оречень, постановъ, завѣ- домлень, завôзвань, приказôвъ и т. п.; г) при розправахъ судовыхъ въ справахъ спôрнихъ и неспôрнихъ, въ ко- трыхъ бере участь бôльше сторôнъ, вôльно не лише сторо- намъ, але и ихъ заступникамъ уживати въ окрузѣ Львôв- ского вышного Суду краєвого або нѣмецкои, або поль- скои або рускои мовы пôсля того, котра зъ тыхъ мовъ є матерною мовою стороны, котру заступають. Ореченє вла- стей судовыхъ однакожъ вразѣ зъ мотивами належить въ такихъ случаяхъ выдавати въ тôй мовѣ, въ котрôй споряджено просьбу або позовъ, а взглядно перше по- данє, чи перше устне освѣдченє. Судовъ ореченя вразѣ зъ мотивами вышнихъ инстанцій судовыхъ належить вы- давати въ тыхъ случаяхъ, въ котрыхъ розправа въ пер- шôй инстанції вела ся въ иншôй мовѣ якъ въ нѣмецкôй, не лише въ нѣмецкôй, але такожъ въ тôй мовѣ, въ ко- трôй вела ся розправа въ I. инстанції; д) устна розправа, оголошенє и выготовленє ореченя въ справахъ карныхъ має вôдбуватись въ однôй зъ тыхъ трôхъ мовъ, котра є мовою матерною обжалованого; з) пôдъ взглядомъ мовы въ Судахъ, то громады стоять на рôвнѣ

зъ сторонами (отже имъ вѣльно переписуватись въ рускѣй мовѣ). — О тѣмъ розпорядженю увѣдомляе ся власти судовѣ, адвокатѣвъ и нотарѣвъ, котрѣ належать до Львѣвского высшего Суду краевого, приказючи имъ якъ найострѣйше пѣдъ одвѣчальностію его выповняти и не давати нѣякихъ поводѣвъ до жалобѣ, що сего розпорядженя не выповняють.“

6. Розпоряджене Міністерства судѣвництва зъ 26. серпня 1860. Ч. 12.299. и 12.589. взглядомъ мовы при веденю книгъ ґрунтовыхъ. Рескриптъ президента (Стройновского) Львѣвского высшего Суду краевого зъ даты Львѣвъ 1. вересня 1860. Ч. 2.407., котрымъ подае до вѣдомости повыше розпоряджене, звучить: „Щобы запобѣчи рѣзнодорожнымъ сумнѣвамъ що-до допускаемости уживаня мовъ краевыхъ (отже и руской) при веденіи публичныхъ книгъ выясняе ся, що постановы розпорядженя Міністерства судѣвництва зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340. вѣдносять ся такожь до веденя публичныхъ книгъ, и для того належить взяти въ тѣмъ взглядѣ яко пѣдставу, що постановы табулярнѣй належить выдавати въ тыхъ мовахъ краевыхъ, въ котрыхъ дотычне подане табулярне внесено до Суду. Надто що-до того розпорядженя зауважае ся, що се не пѣдпадае нѣякѣй перешкодѣ, щобы въ тыхъ случаяхъ, въ котрыхъ пѣсля §. 141. закону зъ 3. мая 1853. Ч. 81. В. з. д. референтъ мае сейчасъ вписати начеркъ порѣшеня просьбы до реферату, згаданный начеркъ такожь въ справахъ табулярныхъ выготовлювано въ тѣй мовѣ (на пр. въ рускѣй), въ котрѣй пѣсля розпорядженя Міністерства судѣвництва зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340. мають выдаватись вѣдповѣди до сторѣнъ“.

7. Розпоряджене Міністерства судѣвництва зъ 26. жовтня 1860. Ч. 14.186. взглядомъ оголошень въ часописяхъ. Дотычне розпоряджене подане до вѣдомости Судѣвъ

рескриптомъ президента (Стройновского) Львѣвскаго высшаго Суду краєвого зъ дати 31. жовтня 1860. Ч. 29.463. постановляє, що урядові оголошеня, едикты (инсераты) въ справахъ сторѣнь, хочьбы наступили въ однѣй або въ кѣлькохъ мовахъ, мають бути виготовлені такожъ въ тѣй мовѣ краєвѣй, въ котрѣй пѣсля приписѣвъ о мовѣ въ судахъ галицкихъ залагоджене поданя чи просьбы для сторѣнь въ дотычнѣмъ случаю має бути споряджене; наколижъ виготовлене для сторѣнь наступає въ мовѣ нѣмецкѣй, то дотычне оголошене має наступити такожъ въ мовѣ краєвѣй. До часописи урядової належить посылати едиктъ въ тѣй мовѣ, въ якѣй виходить залагоджене поданя для бѣльше сторѣнь интересованыхъ“.

8. Розпоряджене Міністерства судѣвництва зъ 12. грудня 1860. Ч. 16.419. взглядомъ выдаваня оречень въ двохъ мовахъ, оголошене рескриптомъ президента (Стройновского) Львѣвскаго высшаго Суду краєвого зъ 19. грудня 1860. Ч. 33.661. становить, що ореченя высшаго Суду краєвого въ кождѣмъ разѣ въ случаяхъ, въ котрыхъ сторонамъ треба виготовляти мотивы зъ уряду, належить выдавати въ обохъ мовахъ. Лише въ тыхъ случаяхъ, въ котрыхъ выдаване мотивѣвъ ореченя дѣє ся не зъ уряду а лише на жадане сторѣнь (Розп. Мін. зъ 27. вересня 1855. Ч. 203. В. з. д.) можна, наколи они жадають виданя въ однѣй мовѣ, выдати власне въ тѣй лише мовѣ.

9. Найвысша постанова Ё. В. Цѣсаря Францъ Іосифа І. зъ 10. цвѣтня 1861., взглядомъ уживаня рускихъ буквъ оголошена розпорядженемъ Міністерства судѣвництва зъ 21. цвѣтня 1861. Ч. 3.297. Дотычний рескриптъ президента (Стройновского) Львѣвскаго высшаго Суду краєвого зъ 25. цвѣтня 1861. Ч. 9.838., подаючій ту найвысшу постанову и розпоряджене до вѣдомости Судѣвъ звучить:

„Его ц. к. Апост. Величество зволило найвысшою постановою зъ 10. цвѣтня с. р. найласкавѣйше зарядити, що въ наслѣдокъ знесеня противныхъ сему постановъ зъ 20. жовтня 1852. всѣ ц. к. власти и уряды, якъ такожъ громадскій уряды и маістраты въ Галичинѣ и Буковинѣ, въ области належачой до колишного Львѣвского округу адміністраційного, суть обовязані рускій поданя писані кирилицею приимати, тоті залагоджувати такъ якъ законъ велить — и що вѣдтакъ вѣльно всѣмъ ц. к. властямъ и урядамъ, а особливо такожъ маістратамъ и урядамъ громадскимъ въ выше означеныхъ областяхъ Галичины и Буковины уживати руского письма при списуваню рускихъ протоколѣвъ розправы або при выдаваню сторонамъ рускихъ рѣшень. — Розумѣе ся само собою, що черезъ ту найвышу постанову належить уважати и дотычный уступъ розп. Міністерства судѣвництва зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340. яко знесений — и на се треба налягати, щобы судові органы поспѣшилися зъ прневоженемъ собѣ вѣдомости письма кирилицѣ на теперь бодай принайменше на тѣлько, щобы нимъ писане могли читати, въ котрѣмъ то взглядѣ Президія вышого ц. к. Суду краевого зволить, не отягаючись, выдати потрѣбні приказы“.

10. Рескриптъ Намѣстника Галичины Менсдорфа зъ 18. липня 1861., котрый подае до вѣдомости, що пѣдъ рускимъ письмомъ „кирилицею“ має розумѣтись руска скоропись.

11. Розпоряджене Міністерства судѣвництва зъ 23. падолиста 1861. Ч. 1.124., котрымъ для уодиниченя дѣловодства наказано: а) щобы вышій Судъ краевый Львѣвскій въ справахъ цивільныхъ и карныхъ всѣ свои письма, рѣшеня и засуды вразѣ зъ мотивами выдававъ въ мовѣ интересованой стороны; б) щобы референты сего Суду вытягъ зъ актѣвъ, внесеня свои и поводы предкладали

въ мовѣ, въ якѣй вѣйшло подане; в) щобы и розправы въ тѣмъже Судѣ по можности велись въ мовѣ вносячон стороны, а тымъ самымъ и въ рускѣй мовѣ.

12. Розпорядженє Міністерства судѣвництва зъ 19. червня 1862. Ч. 6.067., оголошенє рескриптомъ президента (Стройновеского) Львѣвского Суда краєвого зъ 25. червня 1862. Ч. 16.514. пригадує пѣдвластнымъ Судамъ и Прокураторіямъ державнымъ, щобы пѣдъ строгаю одвѣчалностію держались змѣсту и духа законѣвъ, принисѣвъ и поясненъ, якѣ истнують що-до уживаня мовъ краєвыхъ.

13. Розпорядженє Міністерства судѣвництва зъ 17. серпня 1864. Ч. 7.017. взглядомъ рускон мовы на Буковинѣ оголошенє рескриптомъ президента (Стройновеского) Львѣвского высшего Суда краєвого зъ 23. серпня 1864. Ч. 24.936. звучить: „Позаякъ на Буковинѣ уважають мову руску, румуньску и нѣмецку яко краєві мовы, а въ судахъ до теперъ пишуть выключно лише по нѣмецки, то Міністерство судѣвництва розпоряджає: 1) що ц. к. Суды на Буковинѣ мають тогды, коли розправляють зъ сторонами, котрі говорятъ выключно лише або по руски, або по румуньски, списували по можности въ мовѣ переслуханого переслуханя обвиненыхъ и переслуханя свѣдкѣвъ въ справахъ карныхъ, а що найменше мають до протоколу вписати рѣшаючі мѣся зѣзнанъ обвиненого чи свѣдка по руски або по румуньски, якъ вѣнъ лише умѣе по руски або по румуньски, а по нѣмецки не розумѣе; 2) що, коли вѣдѣбрає ся присягу по руски або по румуньски, то належить тогды протоколъ списанный на вѣдѣбранє тои присяги, по можности все въ тѣй мовѣ списати, въ котрѣй складано присягу; 3) щобы на се уважати, щобъ при розправахъ карныхъ и головныхъ розправляно зъ обвинеными, котрі знають лише по руски або по румуньски, въ мовѣ обвиненого, щобы судѣ уря-

XVIII

дуючі при такій розправі, заступники ц. к. Прокураторів и оборонців знали мову обвиненого и щобы засудити а по можности и мотивы оголосити въ мові обвиненого ; 4) щобы постарано ся въ разі потреби о рускій и румунській друки, потрібній на завѣзваня рѣзного рода, на декреты опікунчій, на протоколы приреченя опікунчого, на списы помертвѣ и на оголошеня, — и щобы ихъ уживано. Ті приписи належить подати до вѣдомости подвластныхъ урядівъ на Буковинѣ до примѣненя. Гайнъ в. р.“ — О томъ завѣдомляе ся всѣ Суды на Буковинѣ до примѣненя зъ тымъ додаткомъ, що належить постаратись въ приписаній дорозѣ службовій о потрібній друки. — Зъ ц. к. Суду краевого высшего у Львовѣ“.

14. Основный законъ державный зъ 21. грудня 1867. Ч. 142. В. з. д. Артикулъ 19. звучить: „Всѣ народы державы суть рѣвноуправленій и каждый народъ має ненарушима право берегчи и плекати свою народность и мову. Держава узнае рѣвноправность всѣхъ мовъ краевыхъ въ школахъ, въ урядѣ и въ публичномъ житію“.

15. Розпоряджене Міністерства справъ внутрѣшнихъ, неповѣданъ и просвѣты, судѣвництва, екарбу, торговлѣ и рѣльництва а такожъ обороны краевой и публичной безопасности зъ 5. червня 1869. Ч. 2354 В. з. д. взглядомъ мовы урядовон въ Галичинѣ и Володимиріи вразѣ зъ кн. Кракѣвскимъ, выдане на подставѣ найвысшой постановы зъ 4. червня 1869, — мѣжъ иншими постановляе: „§. 2. Прокураторіи державній при судахъ въ краю будутъ уживати мовы польской въ вѣдносинахъ службовыхъ зъ властями, урядами и судами въ краю, не ухибляючи истноючимъ приписамъ що-до уживаня мовы при розправахъ головныхъ“.

§. 3. Наколи Судъ має на підставѣ истинуючихъ законѣвъ и розпоряджень выдати постанову въ иншій якъ въ польскій мовѣ, тогды належить уживати, о скільки се можливе — въ справозданю и въ нарадѣ судовій тои мовы, въ котрій має вийти постанова.

§. 5. Истнующій приписы що-до кореспонденціи властей, урядѣвъ и Судѣвъ зъ сторонами, зъ властями недержавними, корпораціями и громадами обовязують на дальше и ихъ отсе розпоряджене не нарушує“.

16. Розпоряджене Міністерства судѣвництва зъ 11. сернія 1869. Ч. 9.973. взглядомъ виконання розпорядження всѣхъ Міністерствъ, що-до языка урядового зъ 5. червня 1869., оголошене рескриптомъ президента (Комерса) Львівскаго вышскаго Суду краєвого зъ 19. сернія 1869. Ч. 8.222. звучить мѣжь иншими: „Написы на будынкахъ судовыхъ и на поодинокыхъ вѣдѣлахъ въ серединѣ будынкѣвъ судовыхъ мають бути тамъ, де люднѣсть повѣту въ цѣлости або въ части є руска, побѣчь польскои и нѣмецкои такожъ въ рускѣй мовѣ. Кожде подане внесене до Суду, якъ такожъ кожде жадане устно поставлене передъ Судомъ, належить залагодити въ тѣй самѣй мовѣ и вѣдповѣдь належить выдати сторонѣ въ тѣй мовѣ, въ котрій подане внесено, або жадане поставлено. Въ такѣй самѣй мовѣ належить споряджувати потрѣбніи вытяги зъ актѣвъ и при окружныхъ (колегіальныхъ) Судахъ по можности вести нарады надъ предметомъ. Постанову табулярну выдану на просьбу табулярну въ мовѣ, въ котрій внесено ту просьбу, належить въ тѣй самѣй мовѣ вписати до книги ґрунтовои або до табулѣ, въ тѣй самѣй мовѣ выдати посвѣдчене (контестацію) на дотычнѣй грамотѣ. — Лишаєся розбѣзнаню ц. к. Судѣвъ, чи урядовѣ оголошеня въ

справахъ сторѣнъ належить помѣщувати въ галицкѣй урядовѣй газетѣ краевѣй лише въ однѣй або въ бѣльше мовахъ, на кождый случай однакожь оголошене має паступити и въ тѣй мовѣ краевѣй, въ котрѣй виходить вѣдповѣдь до сторѣнъ.

Въ справахъ неспорowychъ належить прийняти яко правило, що всякѣ наказы, завѣзваня, постановы, котрѣ выдає ц. к. Судъ для сторѣнъ, належить выдавати въ мовѣ матернѣй дотычнои стороны, (отже для Русинѣвъ — въ мовѣ рускѣй). — Наколи въ якоиь справѣ споровѣй споряджувано письма споровѣй чи вѣдповѣды въ однѣй и тѣй самѣй мовѣ, то належить вирокъ и его мотивы выдати въ тѣй-же мовѣ, а наколи стороны уживали двохъ рѣзныхъ мовъ яко своихъ матерныхъ, то вирокъ и мотивы належить выдати въ обохъ мовахъ. Въ справахъ карныхъ належить обвиненыхъ, пошкодовацыхъ, свѣдкѣвъ и знатокѣвъ переслухувати въ ихъ матернѣй мовѣ, розправы вести въ мовѣ матернѣй обвиненого и въ тѣй мовѣ выдавати вирокъ зъ мотивами. Наколи є бѣльше обвиненыхъ рѣзныхъ народностей, то належить розправу головну вести въ тѣй мовѣ, котра для всѣхъ є наибѣльше зрозумѣла, и въ тѣй мовѣ выдати вирокъ зъ мотивами; наколижь не всѣ розумѣють одну мову, належить переслухувати кождого въ мовѣ матернѣй и въ тѣй мовѣ выдати для кождого вирокъ. — Протоколъ списаний при розправѣ, позаякъ служити для внутрѣшного ужитку, належить списувати въ польскѣй мовѣ, при чѣмъ однакожь о кѣлько розходити ся о дословне списане зѣзнанъ сторѣнъ и знатокѣвъ, якъ то приписує §. 287. проц. карн., належить списувати тѣ зѣзнаня до протоколу розправы въ тѣй мовѣ, въ якѣй ихъ зложено.

17. Розпоряджене Міністерства судѣвництва зъ 4. марта 1873. Ч. 2.520., оголошене рескриптомъ Президента

(Шенка) Львівського Суду краєвого вишого зъ 10. марта 1873. Ч. 2.252., мѣжъ ними пригадує такъ вишому Судови краєвому якъ и пѣдвластнымъ Судамъ на то, щоби стисло держали ся припису поданого въ § 5. розпор. зъ 5. червня 1869. Ч. 2.354. и розпорядження Міністерства судѣвництва зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340.

18. Рескриптъ Міністерства справъ внутрѣшнихъ зъ 16. вересня 1875. Ч. 1.767. въ справѣ выдаваня вытягиѣвъ и свѣдоцтвъ зъ метрикъ парохіяльныхъ, становить мѣжъ ними, що слѣдує: „Сторонамъ, котрѣ до метрикъ уродинъ и слюбѣвъ мають вписати свои имена власноручно, лишає ся волю уживати мовы польскои, рускои або нѣмецкои. Позаякъ посвѣдченя зъ метрикъ суть вытягами зъ книжокъ публичныхъ, мусять дословно годитись зъ метриками. Белижъ не ходить о властивѣ вытяги, але о посвѣдченя якогось факту записаного въ реєстрахъ, лишає ся властямъ а взглядно сторонамъ волю жадати выставленя такихъ свѣдоцтвъ въ одной изъ згаданныхъ выше мовъ (отже и въ рускои).

19 Рескриптъ Міністерства судѣвництва зъ д. 9. червня 1890. Ч. 6.033. Въ полагодженю справозданъ зъ дня 3. грудня 1890. Ч. 9.872. и зъ 25. марта с. р. Ч. 2.269. що-до внесенои посломъ соймowymъ Льоніномъ Рожанковскимъ и товаришами интерпеляціи дотычно уживаня руского языка въ Судахъ вехѣднои Галичины, має честь Міністерство судѣвництва заявити свѣтлои Президіи слѣдуюче:

„Передовеѣмъ що-до пытаня, въ якѣмъ языцѣ мають вѣдбувати ся вписы [Eintragungen] до книгъ ґрунтовыхъ въ такѣмъ випадку, коли дотычне подане ґіпотечне внесене въ рускѣмъ языцѣ, то Міністерство судѣвництва не може узнати за згѣдну зъ истнующими нормами практику Судѣвъ, котрѣ вписы

до книгъ ґрунтовыхъ уважають за справу внутрѣшної службѣ и кажутъ ихъ все переводити въ польскѣмъ языцѣ, хочѣбы подане внесено въ языцѣ рускѣмъ.

Рескриптомъ зъ 22. жовтня 1842. Ч. 16.571. [Kasereg. t. II. стор. 335] постановлено, що головні книги табуль краєвої и книги ґрунтові мають вести ся въ нѣмецкѣмъ языцѣ.

Пѣзнѣйшій рескриптъ зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340. не мѣстить що до языка вписѣвъ до книгъ ґрунтовыхъ жадної виразної норми. Нимъ приписано для внутрѣшної службѣ властей судовыхъ нѣмецкій языкъ, однакожь для обходу зѣ сторонами постановлено, що сторонамъ лишавсь волю уживати въ своихъ поданяхъ нѣмецкого, польского або руского языка, и що Суды виготовлення своихъ рѣшень для сторѣнь мають выдавати въ тѣмъ языцѣ, въ якѣмъ внесено подане на писемъ або устно, або въ якѣмъ вѣдбувало ся протоколярне переслуханє. Однакожь уже тутешнымъ рескриптомъ зъ 26. серпня 1860. р. Ч. 12.229—12.589. вѣзвано свѣтлу Президію, чтобы для усуненя всякихъ сумнѣвѣвъ що-до допустимости уживаня краєвыхъ языкѣвъ при веденю публичныхъ книгъ, выяснила [zu bedeuten] пѣдвластнымъ Судамъ, що постановы рескрипту зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340. мають значѣнє такожь и при веденю публичныхъ книгъ, а вѣдтакъ що засадою [als Grundsatz] въ тѣмъ взглядѣ має бути, що ухвалы ґіпотечні и вписы до книгъ публичныхъ мають виготовлятись въ тыхъ языкахъ краєвыхъ, въ якихъ внесено дотычній поданя ґіпотечній.

Розпорядженємъ зъ 5. червня 1869. Ч. 2.354 лише въ части змѣнено обовязуючій до теперъ приписы о уживаню краєвыхъ языкѣвъ у всхѣдній Галичинѣ; для внутрѣшної службѣ и для обходу [Verker] зъ державными

[landesfürstlichen] властями не-вѣйсковыми, урядами и судами въ краю приписано вправдѣ языкъ польскій, одна-кожъ выразно постановлено, що попереднїй нормы що-до обходу Судѣвъ зѣ сторонами остають ся ненарушенї. Для того що-до языка ухвалъ гіпотечныхъ и вписѣвъ, гіпотечныхъ мусить ся й на дальше уважати мѣродайными постановы рескрипту зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340. и выясняющого рескрипту зъ 26. серпня 1860. Ч. 12.229—12.589., а то тымъ бѣльше, що не можна прийняти, щобы черезъ розпорядженє зъ 5. червня 1869. Ч. 2.354., котре було выдано по оголошеню закона основного зъ 21. грудня 1867. Ч. 142. В. з. д., котрый узнавъ рѣвноправностъ всѣхъ краєвыхъ языкѣвъ въ школѣ, въ урядѣ и въ публичнѣмъ житю, — наступило що-до уживаня краєвой руской мовы у вхѣднѣй Галичинѣ мовчки [stillschweigend] ограниченє давнѣйшихъ приписѣвъ, котрї иснували подчасъ треваня нѣмецкой мовы урядовой.

Вже зъ тои обставины, що згаданє розпорядженє тутешнє зъ 26. серпня 1860. Ч. 12.299—12.589. выдано було въ кружѣ власного дѣланя Міністерства судѣвництва для выясненя [Erläuterung] иснуючихъ приписѣвъ, помимо припису 4-го уступу розпорядженя зъ 22. жовтня 1852. Ч. 16.571. — котре основувало ся на найвысшѣмъ постановленю зъ 20. жовтня 1852. — и помимо 1-го уступу розпорядженя зъ 9. липня 1860. Ч. 10.340., — вже зъ тои обставины показує ся, що Міністерство судѣвництва не узнало вписы въ книжки ґрунтовѣ, назначенї для публичности, вѣдъ котрыхъ залежить повстанє и згашенє правъ, за справу внутрѣшней службы, але хотѣло, щобы примѣнити до тыхъ вписѣвъ тї приписы, котрї суть мѣродайнї для обходу Судѣвъ зѣ сторонами.

Того погляду держало ся такожъ Міністерство судѣвництва завсѣгды безусловно, а въ особенности заявлено

свѣтлѣй Президіи вже рескриптомъ зъ 7. лютого 1880. Ч. 1.056., що розпоряджене зъ 5. червня 1869. Ч. 2.354. мову книгъ ґрунтовыхъ полишило зовеѣмъ ненарушено и що для книги ґрунтовон все обовязують тоті приписи [normative Bestimmungen], котрі наказують Судамъ — свои рѣшенія [Erledigungen] въ такѣй мовѣ выдавати, якон сторона уживаєвъ своимъ поданю и якон уживати має право, и котра то мова, по мысли §. 104. закона ґіпотечного и §§. 5. и 9. рескрипту зъ 12. сѣчня 1872. Ч. 5. В. з. д. — незмѣнено до книги ґрунтовон увѣйти мусить“.

Ч. 4.984. през. О томъ рескриптъ Выс. ц. к. Міністерства судѣвництва зъ дня 9. червня 1891 Ч. 6.033. за вѣдомляє ся всѣ ц. к. Суды колеґіяльнѣй, повѣтовѣй и мѣско-делетованѣй повѣтовѣй Галичини вхѣднои до примѣненія.

Зъ Президіи ц. к. высшего Суду краєвого у Львовѣ дня 23. червня 1891. Кане в. р.

III.

Розпорядження видані на користь руского обряду.

1. Розпоряджене Міністерства справъ внутрѣшнихъ зъ 20. сѣчня 1849. Ч. 89. В. з. д. до шефа краєвого Галичини и шефа губерніяльної комісії въ Краковѣ взглядомъ поставленія на рѣвнѣ рускихъ свята зъ святами обряду латиньского, и взглядомъ заборони, щобъ въ тоті свята не взывано Русинѣвъ передъ власти, звучить: „Звернено ся до мене зъ просьбою дбати о те, чтобы въ округахъ Галичини замешкалыхъ Русинами уважано на рѣвнѣ рускѣй свята зъ святами обряду латиньского, та чтобы передовѣмъ знесено всякѣй взыванія Русинѣвъ, ставитись въ тыхъ дняхъ передъ власти и Суды. Въ справѣ урядо-

выхъ завѣзанъ, що-до котрыхъ головно жалують ся, зволюють В. Б. безпроволочно зарядити, щобы тыхъ пѣдвластнѣхъ уряды полѣтичнѣхъ найострѣйше уникали; я вѣдношусь рѣвночасно до Міністрѣвъ судѣвництва и скарбу, щобы таке саме розпоряджене выдали такожъ для властей камеральныхъ и судовыхъ за посередствомъ Адміністраціи камеральной и Суду апеляціиного“.

2. Розпоряджене Міністерства судѣвництва зъ 25. сѣчня 1849. Ч. 241. до галицкогo Суду апеляціиного, поучаюче поодинокѣхъ Суды Галичины, щобы найострѣйше уникали, взывати Русинѣвъ передъ Суды въ рускѣхъ свята — звучить: „До ц. к. Міністерства справъ внутрѣшнихъ внесено просьбу наглядати надъ тымъ, щобы въ округахъ Галичины, замешкалыхъ Русинами рускѣхъ свята уважано на рѣвнѣхъ зъ свѣтами обряду латиньского а особливо, щобы усторонено всякѣхъ взываня Русинѣвъ, ставитись въ тыхъ дняхъ передъ публичнѣхъ властей и Суды. Супротивъ справедливости поставленого жаданя Панъ Міністеръ справъ внутрѣшнихъ выдавъ приказъ (якъ выше) до поодинокѣхъ властей полѣтичныхъ, щобы такихъ вѣзванъ въ будучности уникали, а позаякъ я той поглядъ въ повиѣхъ пѣдѣляю, припоручаю отсимъ ц. к. Судови апеляціиному поучити поодинокѣхъ Суды пѣдвластнѣхъ, щобы строго уникали взывати Русинѣвъ въ рускѣхъ свята передъ Судъ“.

3) Розпоряджене ц. к. Міністерства Скарбу зъ 1. лютого 1849. до Галицкои Адміністраціи камеральной. Змѣсть его — зовсѣмъ такѣхъ самый якъ выше пѣдъ 2)

ЧАСТЬ ПЕРША.

Законы о громадахъ и справахъ громадскихъ.

1.

ЗАКОНЪ ГРОМАДСКІЙ

обовязующій въ Королѣвствѣ Галичины и Володимиріи вразѣ
въ Великомъ Князѣвствѣ Краковскомъ,

зѣ дня 12. серпня 1866. В. З. кр. Ч. 19.

(выданный на подставѣ закону державного зѣ дня 5. марта 1862. В. З. Д. ч. 18).

І. О громадѣ въ загалѣ.

Громада.

§. 1. Осада, (село, мѣсточко, мѣсто), маюча теперь
власный зарядъ громадскій, становить громаду.

Мѣсцевости або присѣлки не суть въ значенію закона
громадами, бо они не мають власного заряду и не выбираютъ
осѣбнои Рады и Старшины громадской.

Сполученє.

§. 2. Громады до того самого повѣту політичного нале-
жачій, можуть ся за призволенємъ Рады повѣтовой спо-
лучити въ одну громаду такъ, щобы яко окремишній
громады перестали истновати, — если політична Власть

краєва зб̄ взглядѣвъ публичныхъ тому не спротивить ся. — Громады, що хотять сполучити ся, мають напередъ заключити умову що-до посѣдана и ужиткованя своєї власности, а такожъ своихъ закладѣвъ и фондѣвъ.

Політична Власть краєва означає то само, що Намѣстництво.

Розлученє.

§. 3. Осады въ одну громаду получені тѣлько силою закона краєвого можуть бути розлучені.

Єслибы яка мѣсцевѣсть приналежна до якої громады хотѣла вѣдѣ неї вѣдлучити ся а прилучити ся до якої иншої громады або утворити особну громаду, то до того треба ухвалы соймової и санкціи цѣсарскої.

Змѣна границь.

§. 4. До змѣны границь громады треба призволеня Рады повѣтової, котре може бути удѣлене лише за попереднымъ заявленємъ політичної Власти краєвої, що зб̄ взглядѣвъ публичныхъ тому не противить ся.

До управильненя регуляціи границь межи двома громадами на пѣдставѣ мапы и опису границь покликані є власти політичній. (Ореченє Міністерства судѣвництва зъ 30. цвѣтня 1861. ч. 1635).

§. 5. Кожда недвижимѣсть мусить належати до звязи якоїсь громады. Вынятї суть: резиденціи, замки и инші будинки зъ приналежними городами и парками, назначені на мешканє, або тѣлько на часовый побытъ Цѣсаря и Найвышого Двора.

Вѣдношеня обшарѣвъ двѣрскихъ означені суть закономъ зъ дня 12. серпня 1866. ч. 20. В. з. кр. о обшарахъ двѣрскихъ.

Законъ о обшарахъ двѣрскихъ поданный въ части першій підъ 3. сего збѣрника.

II. О членахъ громады.

Члены громады и чужій.

§. 6. Членами громады суть:

- а) Особы мающій въ громадѣ право приналежности, (приналежнїи до громады, громадяне).
- б) Участники, то є особы, що мають въ громадѣ право приналежности, накопи въ границяхъ громады посѣдають маєтокъ недвижимый, або якъ вѣдъ підприємства заробкового, самостѣйно виконуваного, або вѣдъ доходу оплачують безпосередный податокъ въ громадѣ.

Пѣдъ тими условиями належать до участникѣвъ громады такожъ корпораціи, товариства, заклады и фундаціи. Всѣ иншіи особы въ громадѣ суть чужими.

§. 7. Вѣдношеня приналежности до громады означенїи суть закономъ зъ дня 3. грудня 1863. (В. З. Д. ч. 105).

За надане права приналежности до громады (приняте до звязи громады) може громада побирати оплату не превышающую 10 злр. а. в.

Головнїи постановы закону о приналежности суть слѣдующїи :

1. Дѣти зъ супружя законного набувають приналежнѣсть въ тѣй громадѣ, въ котрѣй отецъ въ часѣ ихъ уродженя бувъ приналежнїимъ. Дѣти зъ незаконного супружя набувають приналежнѣсть въ тѣй громадѣ, въ котрѣй мати въ часѣ ихъ уродженя була приналежна. Дѣти принятїи яко законнїи (легитимованїи), накопи еще не є повнолѣтнїи, то набувають приналежнѣсть въ тѣй громадѣ, до котрой отецъ въ часѣ ихъ слѣгитимации бувъ приналежнїимъ. Черезъ приняте за свою ди-

тину або на вихованє — не змѣняє ся право приналежности дитини.

2. Черезъ замуже стають ся жѣнки приналежними до той громады, въ котрѣй ихъ мужѣ суть приналежні.

3. Право приналежности набуває ся такожъ черезъ наданє. Надавати приналежність може лишень сама громада, а вѣдь єи рѣшеня нема вже дальшого средства правного (вѣдклику, рекурсу). Не можна надавати приналежности лишень на якійсь часъ, або пѣдъ застереженнями и ограниченнями.

4. Стало именовали надвѣрній, державній и краєвій урядники, священники и публичніи учителя — зъ хвилию вступленя въ урядъ набувають приналежність въ тѣй громадѣ, въ котрѣй яко урядники мають мѣсце сталого побиту. До тыхъ особъ належуть и сотрудники парохіальній (рескриптъ Міністерства справъ внутрѣшнихъ зъ 20. сѣчня 1875. Ч. 868).

5. Жѣнка иде все за мужемъ, то значить : якъ мужъ змѣняє свою приналежність, то и жѣнка приймає. тоту нову приналежність. Вдова задержує приналежність въ тѣй громадѣ, въ котрѣй єи мужъ въ часъ смерти бувъ приналежній, але якъ выйде другій разъ за мужъ, то разомъ зъ своими малолѣтними дѣтьми переходить що-до приналежности до громады другого мужа. (Оречене Трибуналу адміністраційного зъ 13. листопада 1880. Ч. 2.246).

6. Зъ змѣною приналежности вѣтця змѣняє ся и приналежність дѣтей. Дѣти незаконніи плдуть зновъ за матерію. Повнолѣтній дѣти задержують свою приналежність, яку мали по своихъ родичахъ въ хвили повнолѣтности, то є по осягненю 24. року житя задержують свою приналежність, хочъ родичѣ змѣняють приналежність и переходять до другой громады.

7. Якъ хто набуде приналежність въ другѣй громадѣ, то черезъ се тратить свою давню приналежність.

Приналежности до якоєсь громады такъ довго не можна ся зречти, доки зрѣкаючий ся не набуде приналежности до иншой громады.

8. Громада мусить на жаданє выдати кождому приналежному до громады карту приналежности, а прошенє о выданє такой карты є вѣльне вѣдъ стемпли, Така карта приналежности до громады має бути остемпльована на 50 кр. а. в., а для слугъ, челядникѣвъ и зарѣбникѣвъ денныхъ, або котрыхъ зарѣбокъ рѣвнає ся денному зарѣбникови, на 15 кр. а. в.

9. Каждый нашъ горожанинъ (обыватель) мусить бути приналежный до одной громады и лишень горожанинъ нашей державы може бути приналежнымъ до громады. Колибы отже якій чужинець т. е. чоловікъ прибувшій зъ иншой державы, хотѣвъ одержати австрійске горожанство (обывательство), то мусить вѣнъ передъ політичними властями выказати ся приреченємъ наданя приналежности громадской вѣдъ якось громады, то е, що тога громада прийме его за своего громадянина, якъ власти політичній нададутъ ему австрійске горожанство. (Розп. Мін. справъ внутрѣшнихъ зъ 3. лютого 1869. Ч. 671).

10. Приблудами называютъ ся особы, о которыхъ не знати, до какой громады они належутъ.

Приблуды мають бути уважані за приналежныхъ до одной зъ слѣдующихъ громадъ такъ довго, доки ихъ властива приналежность не выяснитъ ся, а то въ томъ порядку:

- а) до той громады, въ которой ихъ придыбано въ часъ вѣдданя до службы войсковой;
- б) до громады, въ которой они послѣдними часами найдовше а що найменше пѣтъ року безъ перервы пробували, а колибы однакій часъ въ двухъ громадахъ пробували, до той громады, въ которой добровѣльно безъ всякого примусу жили;
- в) до той громады, въ которой уродили ся, або ихъ найдено яко знайдѣвъ;
- г) до той громады, де ихъ придыбано въ часъ, коли ихъ право приналежности стало сиѣрнымъ. Жѣнка приблуды має бути придѣлена до той громады, що чоловікъ, только що-до жѣнокъ нежнучихъ разомъ зъ своими мужами, має означити ся приналежность окремо пѣсля ихъ мѣсяця пробуваня, якъ выше пѣдъ б) и г) було сказано. Малолѣтній дѣти приблудѣвъ идуть за вѣтцемъ, а дѣти незаконній (неслюбій) и тоті, що вже не мають вѣтця, идуть за матерію. Дѣти повнолѣтній и малолѣтній, що не живутъ при вѣтци або матери якъ и сироты, придѣлені будутъ до одной зъ громадъ, якъ выше пѣдъ а) — г) сказано.

11. Громада не має обовязку выдавати карты приналежности приблудамъ, бо ихъ узнае законъ лишь тымчасомъ за приналежныхъ т. е. доки властива приналежность не буде выяснена. (Рѣш. Мін. справъ внутр. зъ 22. серпня 1868. Ч. 10.647).

12. Принимати чужого чоловіка до громади, або надавати право приналежності має право лишень сама громада, т. є. Рада громадська, а якъ громада когось не хоче прийняти за свого громадянина, то противъ сего рѣшеня не ма жадного средства правного (рекурсу), хотяйбы громада и участникови не хотѣла надати приналежності громадскої. Инаша рѣчь є тогды, коли въ громадѣ жие чоловікъ, а не знати, де приналежний, чи до тої громади, въ котрѣй пробуває, чи до якої другої громади. Тогды власти політичній мають рѣшати на жаданє громади, або на жаданє тої особи, до котрої громади тота особа єсть приналежна. По выслуханю громади и тої особи, котрої приналежність є спѣрна, має оречи о приналежності політична власть повѣтова (Староство), а противъ єї рѣшеня може такъ громада якъ и покривджена сторона вѣдкликати ся въ речинци 14. днѣвъ по дорученю єї того рѣшеня до Намѣстництва. Коли Намѣстництво потвердити рѣшенє Староства, то вже дотычне рѣшенє стає ся правосильнымъ и дальше не можна вже вѣдкликувати ся до Міністерства справъ внутрѣшнихъ, лишень хіба до Трибуналу адміністраційного у Вѣднѣ въ речинци 60 днѣвъ. Наколибы однакожь Намѣстництво змѣнило рѣшенє Староства на користь громади, або особи домагаючой ся узнаня приналежності, тогды можна такъ громадѣ якъ и тѣй особѣ вѣдкликати ся до Міністерства справъ внутрѣшнихъ, а вѣдтакъ до Трибуналу адміністраційного въ речинци 60-ти днѣвъ.

13. Прошенє о наданє права приналежності громадскої має бути остемпльоване на 2 зр. а. в., вѣдкликъ на 1 зр. а. в., а зажаленє до Трибуналу адміністраційного на 50 кр. а. в. вѣдъ аркуша.

Горожане мѣскій и почетній.

§. 8. Горожанами (обывателями) мѣскими є тѣ, котрымъ громада мѣста право горожаньства надала.

Горожаньство мѣске тѣлько приналежнымъ до громады може бути надане.

За наданє горожаньства може громада побирати оплату.

Громады мѣстъ могутъ въ узнаню заслугъ публичныхъ надавати горожанство почетне особамъ, котрій суть австрійскими горожанами.

1. Громады сельскій и мѣсточокъ не мають права надавати горожанства почетного.

2. Почетнѣй горожане мѣста мають тотѣй самѣй права, що участники, але не мають жадныхъ обовязкѣвъ.

3. Разъ удѣлене почетне горожанство не може бути вѣдкликане. (Розп. Мін. справъ внутр. зъ 2. липня 1871. Ч. 8.090).

Права и обовязки членѣвъ громады.

§. 9. Членамъ громады служитъ право свободнаго побыту въ громадѣ. Они берутъ участь пѣсля постановѣ нынѣшного закону такъ въ правахъ и користяхъ, якъ въ обовязкахъ и тягарахъ громады. Приналежнѣ до громады мають крѣмъ того на случай зъубоженя и неспѣсѣбности до працѣ право до пѣдмоги пѣсля закону зъ дня 3. грудня 1863. Ч. 105. В. з. д.

Горожанамъ мѣскимъ застерѣгае ся право до участи въ фундаціяхъ и закладахъ осѣбно для нихъ утвореныхъ.

Горожанство почетне надае права участникѣвъ громады, але не накладае участи въ ихъ обовязкахъ.

1. Заосмотренѣ убогихъ тяжить на громадѣ навѣтъ и въ тѣмъ случаю, наколи для якогѣ мѣсцевости (присѣлку) истнуе окремый фондъ убогихъ (Ореченѣ Триб. адм. зъ 10. марта 188. Ч. 421).

2. Кошты лѣченя убогого хорого поноситъ громада лишень тогды, если лѣкаръ обявъ лѣченѣ хорого въ наслѣдокъ припорученя громады або Староства.

3. Наколи особы обовязанѣ до удержаня убогого мають мастокъ, а не хотять сповнити свого обовязку, тогды громада дае тымчасове удержане зъубожѣлому, а о зворотъ выложеного выдатку, вѣдъ осѣбѣ обовязаныхъ, має право домагати ся судовою дорогою.

Право побыту въ громадѣ.

§. 10. Чужимъ, котрѣ выкажутъ ся приналежностию до якоись громады, або що найменше докажутъ, що поробили потрѣбнѣй кроки до выказаня своєї приналежности, не може громада зборонити пробуваня въ своей области, доки такъ они, якъ и мешкающіе зъ ними члены ихъ родинъ ведутъ безнаганне житє и не стають ся тягаромъ публичной добродѣйности.

1. Всѣ особы нашей державы, котрѣ не суть членами громады, въ котрой пробують, суть чужими въ той громадѣ. Тымъ людямъ, коли они выкажутъ свое право приналежности до какой иншой громады, або що найменше докажутъ, що стараются о выказаніи своей приналежности, — громада не можетъ заборонити права пробуваня на своей области, какъ долго такъ они какъ и мешкающіе зъ ними члены ихъ родинъ безнаганне житє ведутъ, — не выкликаячи публичного згѣршенія — и не стають ся тягаромъ добродѣйности публичной, какъ н. пр. жебраки. Противно посѣданіе навѣтъ реальности и плаченіе податку не могутъ водняти громадѣ права до выдаленія особъ неприналежныхъ, если они своимъ способомъ житія выкликають публичное згѣршеніе. (Ореченіе Тр. адм. зъ 21. грудня 1881. Ч. 1977).

2. Выдаленіе зъ громады особы живущей на вѣру, если до громады есть приналежна, не есть закономъ оправдане. (Ореченіе Триб. адм. зъ 19. мая 1882. Ч. 1.085).

3. Право выдаленія зъ громады есть правомъ, котораго выполненіе прислугуетъ только Радѣ громадской а не Старшинѣ громадской.

Вѣдкликъ противъ рѣшенія треба вносити до властей политическихъ а не автономическихъ.

4. Громада не можетъ вѣдмовити конечной помощи чужимъ убогимъ (т. е. чужесторонцамъ або чужинцамъ), однакожь має она водтакъ право жадати зворота выложенного выдатку або водѣ громады, до котрой тотіе убогіе належать, або водѣ особъ, котрѣ мають обовязокъ удержувати тыхъ убогихъ. — Такъ само обовязана громада дбати о хорыхъ чужихъ громадянъ (розумѣсь убогихъ), котрѣ на ея области

заслабнуть ажъ до выздоровленя. — Однакожь громада, въ котрѣй находятъ ся хорый, — мусить о тѣмъ заразъ донести громадѣ, до котрой тойже належить, если може дѣзнати ся о принадлежности хорого (§§. 28, 29, и 30. закону зъ д. 3. грудня 1863. В. з. д. 105.

Звороту выложеныхъ выдѣткѣвъ має громада домагати ся вѣдъ приналежной громады черезъ власти політичній (Староство), то есть не потребуе вести процесу передъ судомъ.

5. Кошты похорону чужихъ убогихъ належутъ до выдѣткѣвъ поліційныхъ громады, (въ котрѣй умеръ убогий), и тому не можна жадати звороту тыхъ коштѣвъ вѣдъ громады принадлежности.

6. За убогихъ зъ громады (громадянъ) не може священникъ жадати заплаты належитости похоронкои. (Рѣшене Мініст. справъ внутр. зъ 1. вересня 1876. Ч. 11.103).

Удержане приватныхъ вѣдносинъ правныхъ.

§. 11. Нынѣшний законъ не нарушае приватныхъ вѣдносинъ правныхъ въ загалѣ а въ особенности правъ власности и ужиткованя, котрѣ служатъ чито поодинокимъ членамъ громады, чи поодинокимъ мѣсцевостямъ, частямъ громады або цѣлымъ клясамъ мешканцѣвъ.

III. О заступництвѣ громадскѣмъ.

§. 12. Громаду заступае (представляе) въ ея правахъ Рада громадска и Старшина громадска.

Заступничество громадске не е покликане до заступованя поодинокихъ членѣвъ громады, лишень до заступованя громады яко такои (Ореченє Триб. адм. зъ 11. падолиста 1878. Ч. 1.721).

Члены Рады громадскои.

§. 13. Рада громадска складае ся зъ членѣвъ выбранныхъ и зъ членѣвъ безъ выбору до неи належачихъ (радныхъ).

Число радныхъ выбираемыхъ.

§. 14. Въ громадахъ, въ котрыхъ число членѡвъ до выбору управненныхъ не перевысшае 50, выбранныхъ буде 8 радныхъ; въ громадахъ же числячихъ:

51	до	200	до	выбору	управненныхъ,	радныхъ	12,
201	до	400	до	выбору	управненныхъ,	радныхъ	18
401	"	600	"	"	"	"	24
601	"	1000	"	"	"	"	30
а	надъ	1000	"	"	"	"	36

До заступованя радныхъ убувшихъ, або не могучихъ брати участи въ чинностяхъ Рады, выбраніи будутъ заступники, котрыхъ число має выносити половину числа радныхъ.

Выбѡръ радныхъ.

§. 15. Радныхъ и ихъ заступникѡвъ (§. 14.) выбираютъ члены громады, управненіи до выбору.

Близшіи постановы о управненіи до выбору, избираемости и поступованіи при выборахъ, находять ся въ ординаціи выборчѡй для громадъ.

Ординацію выборчу для громадъ гляди нпше пѡдъ 2.

Радныи безъ выбору.

§. 16. Каждый членъ громады, котрый оплачуе що найменше шесту часть цѣлон сумы податкѡвъ безпосередныхъ, въ громадѣ до оплаты приписанныхъ, якъ и каждый посѣдатель до громады прилученои посѣлости табулярнои, становлячои окреме тѣло табулярне, вѡдъ котрои рѣчна належитѡсть въ податкахъ державныхъ рѣчевыхъ, то є домовѡмъ и грунтовѡмъ що найменше суму 25 злр. выносить, має право безъ выбору бути членомъ Рады громадъ.

скон, наколи є горожаниномъ (обывателемъ) державы австрійскои и не заходить противъ него жадна обстаина включаюча або вылучаюча веказана въ §§. 3., 10., и 11. ординаціи выборчои для громадъ.

За особу неуживаючу власной волѣ, выконує се право еи правный заступникъ, або тогожь повномочникъ. Вѣйсковѣ въ чиннѣй службѣ и жѣвни, якъ хотять користати зъ того права, муєять, а всѣ инші особы, посѣдаючі тото право, можуть его выконувати черезъ повномочникѣвъ. Спѣвнѣсѣдачѣ реальности уповномочнююють до вступления въ складъ Рады громадскои одного зъ посередъ себе, або иншу особу.

Радного безъ выбору не може заступати, хто не є горожаниномъ Державы австрійскои, не уживає власновѣльности, або супротивъ кого заходятъ обстаины, включаючі або вылучаючі, подані въ §§. 3., 10., и 11. ординаціи выборчои для громадъ. Заступникъ може тѣлько одну особу заступати. Наколи заступникъ що-до своєї особы вже належить до Рады громадскои, то голосъ его при голосованіи має бути подвѣйно числений.

§. 17. Раднѣ безъ выбору не вчисляють ся до числа Радныхъ въ §. 14. установленого.

Радный безъ выбору, котрого такожь черезъ выбѣръ до Рады покликано, має або выбѣръ принять, або користати зъ права прислугуючого ему пѣсля §. 16.

Члены Старшины городской.

§. 18. Старшина громадска складає ся зъ Начальника громады (бурмістра, вѣйта) и що найменше двоухъ радныхъ, ему приданыхъ (ассесорѣвъ, присяжныхъ).

Де того обѣмъ дѣлания и вѣдношеня вымагають, може Рада громадска число ассесорѣвъ або присяжныхъ вѣдно-

вѣдно побѣльшити, однакожь лишень о стѣлько, щобы ихъ число не превышало третей части Радныхъ.

Члены Старшины громадской належутъ такожь до Рады громадской и суть обнятіи числомъ еи членѣвъ.

Выбѣръ Старшины громадской.

§. 19. Начальника громады якъ такожь асессорѣвъ або присяжныхъ выбирае Рада громадская зъ помежи себе.

Заступника Начальника громады выбирае Рада громадская зъ помежи асессорѣвъ або присяжныхъ. Ближшій постановы въ той мѣрѣ мѣститъ въ собѣ ординація wyborча для громадъ.

Обовязокъ приняты выбору.

§. 20. Каждый по мысли принисѣвъ выбранный членъ громады повиненъ выбѣръ принять, якъ на члена Рады громадской або тогожь заступника, такъ на члена Старшины громадской.

Право вѣдказати ся вѣдъ приняты выбору¹ служить тѣлько :

- а) духовнымъ всякого вѣроисповѣданя и учителямъ публичнымъ ;
- б) Урядникамъ и слугамъ ц. к. двору, державы, краю, закладѣвъ и фондѣвъ публичныхъ, якъ довго зѣстають въ чинной службѣ ;
- в) вѣйсковымъ, хотяйбы не зѣставали въ чинной службѣ ;
- г) особамъ, що числять бѣльше якъ 60 лѣтъ житя ;
- д) тымъ, що черезъ цѣлый оденъ періодъ выборчий були членами Старшины громадской, однакожь лишень на періодъ непосредно наступающей ;
- е) тымъ, котрымъ тѣлесне калѣцтво або значно и тревало нарушене здоровье, не дозволяютъ выповнювати обовязкѣвъ урядовыхъ ;

- ж) тимъ, що зъ причини звичайного занятя що року часто, або черезъ довшій часъ не перебувають въ громадѣ;
- з) зостаючимъ въ службѣ приватной, еслибы черезъ приняте выбору въ своимъ вѣднѣннѣ службовѣмъ дѣзнати могли ущербу.
- и) тимъ, котрѣ пѣсля §. 16. мають право безъ выбору належати до Рады громадской.

Хто безъ такои увѣльняющей причины зборонюе ся прийняти вибѣръ або прийнятый урядъ дальше вести, пѣдпадае карѣ грошевѣй, котру Рада громадская може вымѣрнати ажъ до высьоти 50 зр.

Противъ такого рѣшѣня Рады прислугуе вѣдкликъ до Выдѣлу повѣтового.

Кара грошева впливає до касы громадской.

Періодъ выборній.

§. 21. Члены Рады и ихъ заступники, якъ такожъ члены Старшинны громадской будуть выбиранѣ на шѣсть лѣтъ; однакѣ по уплывѣ того часу урядують они ажъ до уконституованя заступництва громадского. Уступающѣ можуть бути на ново выбиранѣ, якъ не заходить яка перешкода правна.

Выборы доповняющіе.

§. 22. Въ случаю опорожненія — въ протягу шѣстлѣтнього періоду — мѣсяца Начальника громады, его заступника, асессора або присяжного, повинна Рада найпѣзнейше до 14. днѣвъ выбрати на его мѣсце иного на часъ остальной. На мѣсе радного убывающего передъ кѣнцемъ періоду або не могучого брати] часово участи въ чинностяхъ Рады, покличе Начальникъ громады до Рады того заступника, котрый одержавъ наибѣльше

число голосѣвъ въ тѣмъ самѣмъ колѣ выборчѣмъ, въ котрѣмъ Радный, маючій бути заступленнымъ, бувъ выбранный. Въ случаю рѣвности голосѣвъ рѣшае жеребъ (льосъ).

Наколи бы однакожь тѣлько Радныхъ бракувало, щобы число черезъ одно коло выборче выбранныхъ навѣть черезъ покликанє зъ того кода заступникѣвъ не могло бути доповнене, тогды дотычне коло выборче має безъ проволоки приступити до выбору доповняючого, на пѣдставѣ послѣднои листы выборчої, на дальшій протягъ періоду выборчого.

Якъ бы и. пр. въ колѣ выборчѣмъ, котре выбрало 6 радныхъ и 3 заступникѣвъ, двоухъ радныхъ уступило, або умерло, тогды Начальникъ громады покликуюе до Рады на ихъ мѣсце двоухъ заступникѣвъ, а якъ бы ажъ 4 радныхъ уступило або умерло, тогды належить сейчасъ приступити до выбору доповняючого.

Приречене.

§. 23. Начальникъ громады а такожь асессоры або присяжнїи мають замѣсть присяги зложити при обнятїи уряду на руки Начальника власти повѣстової або его заступника въ присутности заступника Видѣлу повѣстового и вѣдпоручникѣвъ Рады громадскої приречене, що будуть Цѣсаревн вѣрнїи и послушнїи, що берегчи будуть законѣвъ и що будуть выповняти совѣстно свой обовязки.

Платня.

§. 24. Урядъ Радного и его заступника есть безплатный.

Рада громадска постановить, чи и яке вынагородженє вѣдъ громады побирати будуть: Начальникъ, его Заступникъ и асессоры або присяжнїи.

Всѣмъ членамъ Рады и Старшины громадской належить ся вѣдѣ громады вынагороджене за всякій выдатки, полученіи зъ ихъ урядованемъ.

1. Члены Рады громадской не могутъ побирати сталою рѣчною плати (Оречене Триб. адм. зъ 15. мая 1878. Ч. 793).

2. Яко выдатки, полученіи зъ урядованемъ, за котріи членамъ Рады громадской належить ся вынагороджене, могутъ бути уважаніи лише такіи дѣйсно зробленіи выдатки, котріи зъ урядованемъ суть конечно сполученіи и зъ того урядованія выплывають, а не особистіи выдатки и. пр. кошты ѣзды на засѣданія, стравне, котре зъ причины урядованія зроблено. (Оречене Триб. адм. лъ 29. марта 1879. Ч. 596).

3. Споры о належности Начальникѣмъ и выполняющихъ чинности громадскіи до выплата имъ платы, признаною рѣшенемъ Рады громадской осуждувати мають Суды, а не власти админістраційніи. (Оречене найвысшого Триб. судового зъ 6. марта 1879. Ч. 1.375).

Уступлене зъ урядованя.

§. 25. За призволенемъ Рады громадской може кождый членъ Заступництва громадского зложити свѣи урядъ.

Членъ Заступництва громадского, або его заступникъ тратитъ свѣи урядъ, наколи зайде, або станеть вѣдомою обставина, котра первѣстно стояла на перешкодѣ обираемости, або управленію на члена Рады безъ выбору.

Наколи членъ Заступництва громадского, або его заступникъ попаде въ слѣдство зъ причины одного зъ чинѣвъ карыгѣдныхъ въ §§. 3. и 11. ординаціи выборной для громадъ означенныхъ, або якъ до его маестку упалѣсть, або поступоване угодове буде заряджене, тогды не буде мѣгъ справовати своего уряду, доки требае тог поступоване карне, розбѣрне, або угодове.

1. Поступоване угодове внесено закономъ з 25. грудня 1868. Ч. 1. В. 3. Д.

2. Якъ хто наробить тѣлько довгѣвъ, що тоті єго маєтокъ перевишають, тогды Судъ окружній на жаданє вѣрителѣвъ або самого довжника отвирає упалѣсть до маєтку довжника. Робить ся тоє для того, щобы оденъ вѣритель всего не забравъ, бо въ поступованю розбѣрнѣмъ дѣлать ся маєтокъ межи вѣрителѣвъ въ мѣру ихъ належностей.

3. Пѣдъ слѣдствомъ карнымъ розумѣє ся тѣлько слѣдство вступне, а не звичайне доходженє карне.

IV. О обемѣ дѣланя громады.

РОЗДѢЛЪ ПЕРШІЙ.

О обемѣ дѣланя громады въ загалѣ.

§. 26. Обемъ дѣланя громады єсть:

- а) власный и
- б) припорученый.

1. Громада має право сама завѣдувати собою, то єсть она завѣдує своимъ маєткомъ громадскимъ, дбає про спокой, просвѣту, добробытъ и безпечнѣсть у себе. Се называє ся громадєка самоуправа, котру выконує въ имени громады Старшина громадєка и Рада громадєка.

Справы власнїи громады суть отже тоті, котрїи непосредно або наибѣольше обходятъ саму громаду и котрыми має право громада самостѣйно завѣдувати и розпоряджувати въ границяхъ обовязующихъ законѣвъ.

2. Кромѣ справъ власныхъ суть ще иншїи sprawy публичнїи, то є для всѣхъ важнїи, отже и для членѣвъ громады, котрыми завѣдують публичнїи власти въ краю и державѣ (и. пр. суды, власти политичнїи або Староства) и въ тыхъ справахъ має громада обовязокъ спомагати тїи власти въ ихъ дѣланю, а се называє ся припорученый обемъ дѣланя громады.

Власный обемъ дѣланя.

§. 27. Власный обемъ дѣланя, то є обсягъ, въ котрѣмъ громада придержуючись законѣвъ самостѣйно за-

ряджувати и розпоряджувати може, обнимає взагалѣ все, що безпосередно обходить справи громады и въ ей границяхъ власными ей силами полагоджене и переведене бути може.

Пѣсля того належуть до власного обему дѣланя громады въ особенноти :

1. Свобѣдний зарядъ маєткомъ громадскимъ и полагоджуване справъ, вѣдносячихъ ся до звязи громады.
2. Доглядане надъ безпечностію осѣбъ и ихъ маєтку.
3. Старане о закладане и удержуване громадскихъ дорѣгъ, мостѣвъ, улицъ и площъ ; неменше о безпечнѣсть и легкѣсть обороту по дорогахъ и водахъ.
4. Поліція на поли.
5. Доглядъ поліційный надъ предметами живности, надъ торгами, мѣрою и вагою.
6. Поліція здоровья.
7. Поліція надъ челядію и зарѣбниками, неменше выконуване приписѣвъ о челяди службовѣй.
8. Поліційный доглядъ надъ обычайностію публичною.
9. Справы убогихъ, опѣка надъ закладами добродѣйными громады, запобѣгане жебраню.
10. Поліція огнева, поліція будѣвництва, выконуване приписѣвъ порядку будѣвничого и удѣлюване поліційного призовленя на будову.
11. Закономъ означити ся маючій впливъ на школы середній черезъ Громаду удержуваніи и на школы народніи.
12. Старане о закладане, заосмотрене и удержуване шкѣлъ народныхъ зъ увзглядненемъ иснуючихъ еще наданъ шкѣльныхъ и приписѣвъ конкуренціи шкѣльной.
13. Мирене сторѣнъ споруючихъ черезъ мужѣвъ до вѣря зъ громады выбранныхъ.
14. Переводжене добровѣльной продажи движимостей дорогою ліцитаціи.

Зъ вышнихъ взглядѣвъ державы деякіи чинности поліціи мѣсцевой въ поодинокихъ громадахъ можуть бути закономъ переказаніи окремимъ урядамъ правительственнымъ.

Всѣ тотіи справи, вычисленіи въ §. 27. належать до власныхъ справъ громадскихъ, або до власного обему дѣланя громады.

Першою зъ тыхъ справъ есть маєтокъ громадскій.

1. Уживане ґрунтѣвъ громадскихъ черезъ членѣвъ громады яко такихъ є вѣдношенемъ права публичного, а о правности того вѣдношеня рѣшають автономічні власти адміністраційніи а не судовіи. (Оречене Триб. адм. зъ 11. грудня 1876. Ч. 419.

2. Споры о припущеніи до спѣльного уживаня пасовискѣ и лѣсѣвъ громадскихъ на пѣдставѣ принадлежности до громады не належать до дороги судовои, тѣлько до властей автономічныхъ. (Оречене Триб. адм. зъ 11. лютого 1880).

3. Закладане цвинтарѣвъ (кладовищѣ), чи то вѣроисповѣдныхъ чи загальныхъ, належить до власного обему дѣланя громады въ справахъ поліціи здоровья. До властей політичныхъ же належить доглядѣ надѣ виконуванемъ приписѣвъ о хорощеніи тѣлѣ.

4. До Начальника громады належить доглядѣ, щобы въ громадѣ не було самовѣльныхъ нападѣвъ однихъ на другихъ, щобы отже члены громады шанували свою свободу особы и спокѣй домашній. Тому Начальникъ громады повиненъ бути всюды и знати, що дѣе ся въ кождѣмъ закутку громады, а въ сей способѣ може вѣнъ запобѣгчи вѣлякого рода сварнямъ, напасти, розбоямъ, крадѣжкѣ и т. д. Въ тѣй цѣли повинна кожда громада держати у себе нѣчну сторожу. Въ громадахъ, котріи не мають окремихъ нѣчныхъ сторожѣвъ, мають господарѣ и комѣрники по черзѣ вѣдбувати сторожу нѣчну.

5. Громада має вести доглядѣ надѣ продажею живности, надѣ торгами, мѣрою и вагою.

Старшина громадска має доглядати рѣзникѣвъ, пекарѣвъ и въ загаль вѣсѣхъ кѣпцѣвъ, щобы продавали здорову поживу и уживали при продажѣ справедливои ваги и мѣры. Нездоровіи товары и. пр. вѣпсованіи, шкѣдливо зафарбованіи або фальшиво

подробленій, має право Начальникъ громады забрати и о томъ донести Староству, а въ важныхъ случаяхъ Судови въ цѣли укараня виноватцѣвъ въ дорожѣ карнѣй.

Старшина громадска повинна дуже уважати на мясо и кожду товарину оглядати, котра иде на рѣзню. Купецъ, що продає мясо, котре не було оглядане, тратить все тото мясо, зобраний за се грошѣ и буде караний грошевою карою за першимъ разомъ вѣдъ 25—200 злр., за другимъ подвѣйною карою, а за третимъ разомъ утратить своє право купецке (§. 399. зак. карн.). О такѣмъ переступствѣ повиненъ Начальникъ громады донести Судови въ цѣли укараня виноватця. Хтобы въ оборотѣ публичномъ уживавъ неправивыхъ мѣръ або вагъ, той окрѣмъ забраня (сконфіскованя) тыхъ мѣръ и вагъ, має бути укараный грошевою карою вѣдъ 5—100 злр., а коли черезъ се поповнює обманство и. пр. дає меншу мѣру або вагу, то ще въ дорожѣ судовѣй окремо буде караний. Кары тотѣй идуть на убогихъ громады, — а якбы не можна було тои кары стягнути зъ причины убожества купця, то тую кару грошеву замѣнює ся на вѣдповѣдний арештъ.

Кожда громада, въ котрої торги вѣдбувають ся, повинна уложити тарифу оплатъ торговыхъ, якѣй буде побирати на торгахъ своихъ и установити порядокъ торговый: означити мѣсяця, въ котрыхъ торги будуть вѣдбувати ся, завѣзвати купцѣвъ, абы продавали свѣй товаръ пося справедливои мѣры и ваги, а при томъ може громада постановити, що тыхъ, котрі на торжѣ будуть робити неспокоѣ и сварки — выдалить зъ торгу. Порядокъ торговый и тарифа оплатъ торговыхъ мають бути черезъ Староство предложенъ Намѣстництву до затвердження (§. 70. закону промыслового). Тарифа оплатъ торговыхъ якъ и порядокъ торговый повинні бути въ дняхъ торговыхъ выставлені публично на торжѣ.

Старшина громадска сама, або черезъ заприсяженого (черезъ Староство) комісаря торгового — має право надзирати торги и дбати о спокѣй и порядокъ на своихъ торгахъ.

6. Громада має доглядъ надъ всьмъ, щобы здоровю въ громадѣ шходило.

Громада має дбати о чистѣсть по гостинцяхъ, дорогахъ, пляцахъ, хатахъ, каналахъ, керницяхъ, рѣкахъ и ставахъ.

Каждый членъ громады повиненъ дбати самъ, абы его

хата була здорова и чиста, и не повиненъ смѣтя, гною або здохлятины выкидати на дороги — куды люде ходять, бо черезъ се воздухъ занечищуе ся и люде попадаютъ въ хоробы всякого рода. Старшина громадска повинна наказати въ селѣ, абы товарину всяку, що загіне — закопували люде за селомъ глубоко въ землю: дбати, абы керницѣ були выложеніи мѣцкимъ матеріяломъ та, абы що року були чищеніи, абы поставяхъ и рѣкахъ воды не застоювали ся, абы въ селѣ люде по багнахъ не мочили конопель, абы гнѣи и смѣтя зъ обѣиствъ вывозили въ своѣмъ часѣ и т. п., що шкodikъ здоровью чоловіка. Дальше повинна Рада громадска постарати ся, абы въ громадѣ або недалеко де въ сусѣдній громадѣ бувъ лѣкаръ, и кожда громада може мати и повинна мати учену акушерку до помочи жѣнкамъ при слабости. На случай пошести межи людми, має Начальникъ громады донести о томъ Старосту и жадати выслания до села лѣкаря повѣтового, абы розпѣзнавъ хоробу и дававъ раду хорымъ. Якъ въ громадѣ зайде пошестъ (зараза) на товаръ, треба такъ само завчасу зажадати помочи лѣкаря повѣтового.

На пѣдставѣ Розпорядженя Намѣстництва зъ 11. цѣтня 1870. Ч. 10.727 въ кождѣй громадѣ має ся дѣтямъ що року щепити вѣсна — найпѣзнійше до кѣнца мѣсяця жовтня.

Старшина громадска повинна мати пѣдъ своимъ доглядомъ: знайдѣвъ (пѣдкиненіи дѣти) и старати ся о примѣщеніи ихъ; глухонѣмыхъ и божевѣльныхъ, котріи не суть умѣщеніи въ публичныхъ закладахъ, абы надъ ними ніхто не збытковавъ ся, а якъ бы тотіи особы були шкѣдливыми въ громадѣ, щобы ихъ вѣддати до якого закладу публичного.

До громады належить такожъ: закладати и удержувати цвинтарѣ въ порядку. Въ кѣнци громада мусить стеречи свого товару передъ занесенемъ заразы. Тому постановивъ законъ зъ 29. лютого 1880. (В. з. д. 35. и В. з. кр. 27.), що не можна товару до громады впроваджувати безъ пашпорту, въ котромъ має бути потверджено, що товарина була здорова, коли выходила зъ свого сталого мѣсяця. Пашпорты выдае Старшина громадска, коли пересвѣдчить ся, що товарина е здорова. Товаръ безъ пашпорту не повиненъ бути допущеный на ярмарокъ (торгъ).

Хто достереже у своѣи товарины заразливу хоробу, або у звѣра домашного и. пр. у пѣсѣвъ стеклину (скаженину), має

о тѣмъ заразѣ донести до уряду громадского, а тымчасомъ має тримати хоругу товаришу окремо вѣдъ здороваго товару. Начальникъ громады має о тѣмъ заразѣ завѣдомити Староство. Высланный ветеринарь може за призволенемъ Староства казати забити хоругу товаришу, щобы при секціи тѣла пѣзнати хоробу.

За товаришу забиту вѣ припорученія власти вѣ цѣли розслѣдження хоробы заразливой (зѣ выпяткомъ стеклинны) — плаптит держава зворотѣ вартости товарины, о чѣмъ рѣшае Намѣстничество.

Хтобы занедбавъ зробити донесеніе о заразливой хоробѣ у товару, той стае ся виннымъ переступства и має бути укараный черезъ Староство арештомъ ажъ до двохъ мѣсяцѣвъ, або карою грошевою ажъ до 3.000 злр. в. а.

Жандармы мають право придержати товаръ безъ пашпорту и о тѣмъ мають заразѣ донести Начальникови громады якъ и Староству.

7. Громада має доглядѣ надѣ челядію и зарѣбниками.

Старшина громадска має опѣкувати ся слугами и не допускати, щобы ихъ господарѣ кривдили, а зновъ зѣ другой стороны має право наказувати слугъ, котрі на службѣ не хотѣли бы сповняти своихъ обовязкѣвъ.

Господарѣ не повинни перетяжувати слугъ бѣльшими роботами, якъ они на себе прийняли, або суть вѣ можности выконати.

Вѣ недѣлѣ и свята мають слуги выконувати лише звычайнѣ роботы домашнѣ, а инші роботы тогды лишень — колибы тотѣ зѣ причины якои небезпечности не дали вѣдложити ся на день будний. Слугамъ треба все лишити вѣольный часъ, щобы могли бути на богослуженію вѣ церквѣ. Господарѣ повинни зѣ слугами обходити ся лагѣдно и по людски, та причувати ихъ до честности и порядку домового. Господарѣ повинни умовлену заслуженину справедливо выплачувати слугамъ пѣсля звычайу мѣсцевого. Белибы слуга зѣ вини господаря заслабъ, то сей мусить его черезъ 4 недѣлѣ власнымъ коштомъ лѣчити, и не може выложеныхъ выдаткѣвъ потручувати зѣ заслуженины.

О слугахъ, котрі передѣ часомъ и безъ жадной справедливой причины самовѣльно службу опускають, треба доне-

сти Старшинѣ громадскѣй, котра може слугу прислловати до повороту на давне мѣсце.

Господарь, котрый слугу передъ часомъ безъ причины вѣдправивъ, має слугѣ выплатити заслуженину и стравне за часъ службы недобутой, а коли-бы слуга мавъ бувъ ще служити бѣльше якъ чверть року, то належить ся ему се вынагороджене лишень за недобутого чверть року.

Кождый, що иде на службу повиненъ мати книжку службову, котру выдае громада приналежности слуги. Така книжка має бути остемпльована на 15 кр. ав. За призволенемъ громады приналежности слуги, може выдати книжку службову тота громада, въ котрѣй пробуе слуга. О се призволене має постарати ся слуга. Жадному господареви не вѣльно подъ карю принимати слуги, котрый не має книжки службовой.

Слугъ, котрий є безъ работы и мѣсця, треба наклонювати, щобы собѣ мѣсце вышукати, а колибы тотѣ сего не услухали, — хотяйбы трафляли ся мѣсця до службы, то такихъ слугъ треба ужити до работы публичной въ громадѣ, доки собѣ не вынайдуць сталои (службы) работы.

Старшина громадска має уважати на робѣтниківъ; не допускати до того, щобы чужосторонній робѣтники безъ работы волочили ся по селѣ и робили шкоды господарямъ, а зновъ тотѣ — щобы кривдили робѣтниківъ и имъ не выплачували умовленои заплаты.

На обшарахъ двѣрскихъ выконуе доглядъ надъ робѣтниками и слугами заступникъ (настоятель) обшару двѣрского.

Наколибъ межѣ господаремъ а слугою або робѣтникомъ зайшовъ спѣръ зъ причины службы або работы, але ажъ въ 30. днѣвъ по укѣпченю службы або работы, то сей спѣръ має право рѣшати лишень Судъ.

8. Громада має стеречи публичной обычаѣности.

Ту належить :

а) Щобы въ громадѣ були пошанованѣ недѣлѣ и свята.

Торги и ярмарки не повинни вѣдбувати ся въ тотѣ дни (Патентъ въ 10. падолиста 1773. и Розпоряджене Губернѣальне въ 8. вересня 1818. Ч. 45.585).

б) Публичнѣй музики зъ танцями, не можуть вѣдбувати ся безъ позволеня Старшины громадской. Въ свята, — въ ко-

трї музики зъ таньцями не є забороненї, можуть зачати ся музики зъ таньцями ажъ вѣ годину по вечернѣмъ богослуженю. (§. 1. и 2. Губернїального Розпорядженя зъ 28. мая 1827. Ч. 34.470).

На забавахъ має бути спокѣй и порядокъ, за що вѣдно вѣдає властитель гостинницѣ.

Винныхъ має укарати Старшина громадска карою до 50 злр. ав., котра иде на фондъ убогихъ вѣ мѣсци.

Прошенє о позволенє на музику зъ таньцями має бути остемпльованє на 1 злр. ав., а на карту призволеня належить ся зновъ стемпель на 1 злр. а. в. (Розпорядженє Міністерства скарбу зъ 30. червня 1867. Ч. 21.025. и зъ 4. лютого 1868. Ч. 48.182.). Громады можуть ще побирати за призволенє на музики зъ таньцями по 50 кр. ав. на фондъ убогихъ — за кождый разъ.

в) Старшина громадска має запобѣгати пїяньству, а се тымъ способами :

Не призволювати, абы корчмы и шинки по селахъ множили ся.

Всѣ шинки и корчмы повиннї бути замыканї о годинѣ 10. вечеромъ. За позволенє отвираня шинкѣвъ и корчемъ по за 10. годину, має заплатити властитель гостинницѣ за кождый разъ 52½ кр. ав. на фондъ убогихъ мѣсцевыхъ. (Розп. Намѣстництва зъ 14. червня 1856. В. З. кр. 20). Хто вѣ гостинницѣ, або якѣмъ иншѣмъ мѣсци публичнѣмъ находить ся вѣ станѣ очевидного пїяньства, такъ що викликує згѣршенє и хто другого умыслє вѣ такїй станѣ наводить, той буде каранный арештомъ ажъ до одного мѣсяця, або карою грошевою до 50 злр. ав. Тымъ карамъ пѣдпадають и властитель гостинницѣ.

Наколи хто вѣ шинку винєтъ вже за напѣй яку квоту, а господарь шинку дає ему на боргъ дальше напїтку, то сей дальшїй довгъ за напїтокъ є неважный и не може бути передъ судомъ запѣзванный або стягнєный вѣ якїй небудь спѣсѣбъ вѣдъ довжника. Порука другого або заставъ даный на обезпеку такого довгу є такожъ неважнїй (§§. 1. 2. и 3. закону зъ 19. липня 1877. В. З. Д. 67). Доходженє и каранє переступствъ за пїяньство належить до Судѣвъ повѣтовыхъ.

Найлучшимъ средствомъ противъ піянства е запровадження въ громадѣ брацтва тверезости и товариства для просвѣты (читалень), щобы нарѣдъ научивъ ся и пѣзнавъ, що ему доброго робити треба, а що его губить.

Въ кѣнци Старшина громадска повинна стеречи, щобы люде по почыхъ безъ цѣли не волочили ся, щобы родичѣ посылали дѣтей на науку релігій въ церквѣ и до школы, щобы учителѣ въ школахъ сповняли свои обовязки, щобы люде не жили на вѣру, и щобы неморальнѣй жѣнки по селахъ не волочили ся.

9. До громады належить опѣка и старане надъ убогими.

О тѣмъ мы вже говорили при §§. 9. и 10. закону громадского. Ту ще скажемо о фондѣ убогихъ въ громадѣ.

Кожда громада повинна мати свѣй фондъ убогихъ, а до сего фонду належать:

- а) Кары грошеві, наложені черезъ Старшину громадску (§. 62. Закону громадского). Не входятъ лише до фонду убогихъ въ громадѣ: Кары за занедбане обовязку шкѣльного идутъ на фондъ шкѣльный мѣсцевый (арт. 15. закону зъ 2. мая 1873. В. З. кр. 250.), а кары за преступства пѣльнѣй идутъ на фондъ позычковый громады. (§. 57. закона пѣльного);
- б) Кары грошеві судомъ карнымъ при провиняхъ и преступствахъ наложені якъ и вѣдѣбрані вѣдъ виноватицѣвъ предметы — припадають все фондови убогихъ того мѣсяця, въ котрѣмъ чинъ карыгѣднѣй бувъ поповнений (§. 241. закону карного). Такъ само и подарунокъ урядникови въ его урядованю даный, пропадає на фондъ убогихъ мѣсцевыхъ (§§. 104. 105. закону карного).
- в) Таксы за позволене музыки зъ танцями и за позволене отвираня гостинницъ по годипѣ приписанѣй;
- г) Третина маєтку по священнику, котрый не полишивъ розпорядження послѣдней волѣ (тестаменту) и по котрѣмъ не лишились дѣти або вдова — иде на фондъ убогихъ громады. Наколи бы однакожь священникъ полишивъ убогу родину, то тота третина иде на власнѣсть родины. (Декретъ канцеляріи надвѣрной зъ 27. падолиста 1807.

зб. з. с. 828, зъ 16. вересня 1824. зб. з. с. 2.040. и зъ 27. червня 1843. зб. з. с. 712).

- д) Квоты грошевѣ, котрі на тоту цѣль назначить Рада громадска, або члены громады зложить. Въ тѣй цѣли повинна бути скарбона въ церквѣ при дверяхъ умѣщена для бѣдныхъ (Обѣжникъ губерніальный зъ 7. липня 1792. Ч. 19.573). Рада громадска повинна дбати, щобы убогѣ по возможности були запомагані зъ фонду убогихъ (§. 35. закону громад.) Пѣсля ухвалъ Рады громадскои завѣдує Начальникъ громады справами убогихъ. (§. 56. закону громадского).

Всѣ доходы и розходы фонду убогихъ мають бути вписані въ окрему книжку.

Такъ само має право громада завѣдувати закладами добродѣйными въ громадѣ, якъ шпиталями, бурсами для бѣднои молодежи, домами для сирѣтъ, калѣкъ и т. и., накопи актъ фундаційный не покликує кого иншого до заряду.

10. Доглядъ надъ будовами и стережене передъ огнемъ — такѣжъ належить до громады.

Хто хоче ставити яку будову, є обовязаний предложити Старшинѣ громадскої докладный планъ тои будовы. Старшина громадска має право розслѣдити, чи можна такій будынокъ поставити, переслухає сусѣдѣвъ, що они скажуть на се, а вѣд-такъ або призволяє на будову, або заборонює. Хата при хатѣ не може ся ставляти, але де можна, тамъ треба лишити межи хатами бодай три сяжкѣ мѣся вѣльного.

Стодолы повинні бути вѣддалені вѣдъ хаты и ставлені за городомъ. Коло будынкѣвъ господарскихъ, що стоять недалеко вѣдъ себе и коло хатъ, повинні садити господарѣ высокі дерева и найлучше волоскі орѣхи, щобы ся вѣдъ огню хоронити. Коминовъ зъ дерева не вѣльно ставляти, а де не ма щеголь — треба комины робити зъ плетеного дерева и такъ зъ серединны, якъ и зверху треба ихъ грубо глиною облѣпити. Комины мають бути прості и высокі. Печи не вѣльно ставляти при стѣнѣ зъ дерева.

Як-бы сусѣды не призволювали на будову, то Старшина громадска має ихъ выслухати и погодити, щобы непотрѣбно не тягали ся по Судахъ.

Наколи будова вже розпочне ся на підставѣ призво-
леня Старшини громадскої, то она має право доглядати: чи
будова веде ся після приписовъ, а коли бы хто будувавъ не
після пляну предложеного, то Старшина громадска має на
него кару за се наложити и будову розпочату казати роз-
кинути (Розпорядженє Губерніяльне зъ 4. грудня 1824.
Ч. 66.210).

Нѣхто не повиненъ ходити зъ голымъ свѣтломъ, або
зъ вуглями жарѣючими на стрыхъ (підъ), до стайнѣ, стодолы
або куда инде, де є предмети запальні, а кожда хата має
мати бляшану лѣхтарню.

Въ зимѣ треба комины чистити (вымѣтати) що 6 недѣль,
а въ лѣтѣ що 3 мѣсяцѣ.

Старшина громадска має дуже старанно переводити ре-
візіи по громадѣ бодай три разы на рѣкѣ, — чи тоті при-
писы заховують ся.

Сторожѣ почині повинні бути на сторожи вѣдъ Св. Ми-
хаила до Великодня вѣ часѣ вѣдъ 9. години вечеромъ до 4.
години рано, а вѣдъ Великодня до Св. Михаила вѣдъ 10.
години вечеромъ до 3. рано.

При огни вѣ громадѣ повинні заразъ бути Начальникъ
громады и Присяжні, абы давати приказы при ратунку и при
гашеню огня.

Кождый господарь и слуга є обовязанный заразъ спѣ-
шити до огню, и ту слухати приказовъ Старшини громадскої.
До помочи при огняхъ повинна громада кожда мати у себе
потрѣбні приряды: сикавки, бочки на воду, и т. п. а дуже є
пожаданымъ, щобы кожда громада заложила усебе товариство
до ратунку при огни. Коло згарища треба все лишити черезъ
добу сторожѣвъ, щобы вѣдъ укритої искры новий огонь не
займивъ ся.

Якъ дѣмъ або будынокъ грозить заваленємъ, то Старшина
громадска має той будынокъ оглянути и приказати властите-
леви, щобы розбравъ будынокъ до того и того часу підъ
загрозою примусового заваленя будынку. О тѣмъ треба такожъ
завѣдомити найблизній Судъ, щобы сей завѣдомивъ о тѣмъ
опѣкунѣвъ и вѣрительвѣвъ властителя, може тоті подѣйму-
ть ся будынокъ той привести до порядку. Якъ мине речинець вы-
значений Старшиною громадскою, а властитель злему не за-

радивъ, тогда має право Старшина громадска на его кошгъ. казати розобрати сей будынокъ (Дekretъ канцеляріи надвѣрной въ 7. мая 1802.). Старшина громадска може такожъ жадати, щобы Судъ выставивъ той будынокъ на ліцитацію.

11. Старшина громадска має право карати за всѣ преступства въ справахъ громадскихъ. Постановы и ухвалы Рады громадской мусять бути выполненіи, бо иначе якъ бы въ громадѣ не було послуху, то не бѣлобы и жадного ладу. Власть караня выконують въ громадѣ: Начальникъ громады въ двома ассесорами (присяжными). О карахъ громадскихъ буде дальше сказано.

Всѣ карній sprawy и засуды повинни бути записуваніи до окремой на тоту цѣль назначеной книжки, де має бути вписано, кого, за що и на яку кару засуджено. Всѣ письма въ справахъ карныхъ є вѣольни вѣдъ степля.

Припорученый объемъ дѣланя.

§. 28. Законы ознаючуютъ припорученый объемъ дѣланя громады т. є. єи обовязокъ до спѣвѣдѣланя въ справахъ публичной адміністраціи.

1. Ту належить межи иншими обовязокъ Начальника громады завѣдомити Судъ о смерти члена громады, щобы Судъ мѣгъ зарядити списъ его маєтку, малолѣтнымъ дѣтямъ надати опѣкуна, признати спадщину и т. и.

2. Такожъ належить тутъ помѣчь власти громадской при выслѣдженю виноватцѣвъ въ громадѣ, що поновнили чинъ карыгѣдний, божъ и громадѣ залежить на томъ, щобы злочинцѣ не уходили безкарно и щобы злочины не множили ся.

3. Дальше належить до Уряду громадского помѣчь при щорѣчнѣй бралицѣ вѣйсковѣй, доставленю рекрутѣвъ, списѣ людности, и покликаню войска. Взагалѣ громада має обовязокъ спѣвѣдѣлати въ всѣхъ справахъ публичной адміністраціи (заряду), коли другіи власти завзываютъ громаду до помѣчного дѣланя. Громады не мають однакожь обовязку стягати податкѣвъ, бо той обовязокъ жаднымъ закономъ не є на нихъ наложеный.

РОЗДѢЛЪ ДРУГІЙ.

О объемѣ дѣланя Рады громадской.

§. 29. Рада громадская є въ справахъ громады ортаномъ ухвалюющимъ и надзирающимъ.

Власть выконуюча єи не прислугує.

Справы господарства громады.

§. 30. Въ справахъ господарства громады належуть до обрадъ и ухвалъ громады:

1. Веѣ розпорядженя взглядомъ закладового маєтку и добра громады.

2. Постановленя о способѣ ужиткованя и заряду того маєтку и добра, вѣддаваня въ аренду, наємъ и умѣщуванє капіталу.

3. Ухвалюванє рѣчного бюджету; старанє о покритє недобору.

4. Провѣренє и полагодженє рѣчныхъ рахункѣвъ.

5. Призволєнє на розпочатє спорѣвъ правныхъ (процесѣвъ) и вѣдступленє вѣдъ нихъ; затверджуванє угодъ сѣбръ закѣпчующихъ; установленє правныхъ заступникѣвъ.

6. Взагалѣ веѣ sprawy не належачѣ до звичайного заряду маєткомъ и тотѣ, котрѣ собѣ Рада взглядомъ того заряду застереже.

Установленє службы.

§. 31. Рада громадская повинна придати Старшинѣ громадскѣй потрѣбну службу до полагодженя чинностей, выплывающихъ зъ власного и припорученого обєму дѣланя.

Наколи Рада громадска узнасть потребу установленя посады урядовыхъ и службовыхъ, тогдѣ назначить чело урядникѣвъ и слугъ, рѣшить о услѣвахъ и способѣ ихъ именованя и о ихъ заосмотреню.

1. Пѣсля того припису належить принять и угоджене писаря громадского до Рады громадской, а не до Начальника громады.

2. Власти політичій пѣсля рѣшеня Міністерства справъ внутр. зъ 16. жовтня 1880. Ч. 12.910., не можуть именовати писарѣвъ громадскихъ.

Справы поліції мѣсцевой.

§. 32. О скѣлько справоване поліції мѣсцевой не є силою закона (последній уступъ §. 27. зак. гром.) переказане властямъ правительственнымъ, може Рада въ границяхъ истнующихъ законѣвъ выдавати приписы, обовязуючій въ области громады, дотычно поліції мѣсцевой и за переступлене тых-же загрожувати карою грошевою до высоты 15 злр., або въ случаю неможности стягненя кары грошевой, карою арешту до 5. днѣвъ (гляди такожъ §. 59. и 60. зак. гром.).

§. 33. Рада повинна ухваляти средства грошевѣ на удержане закладѣвъ и урядженъ поліції мѣсцевой, и є одвѣчальною за всякія занедбаня въ тѣй мѣрѣ, походячій зъ єи вины.

Одвѣчалность громады.

§. 34. Кто понесе шкodu зъ причины занедбаня черезъ громаду обовязкѣвъ що-до поліції мѣсцевой на нѣй тяжачихъ, має громада понесену шкodu вынагородити. Въ особенности обовязана громада вынагородити шкodu, здѣлану въ єи области черезъ публичне насильство (гвалтъ

публичний) при збіговиску доконане, наколибы анѣ одного зъ виновникѣвъ не спѣйmano, а на громадѣ тяжила вина запобѣженя тому насильству.

Рѣшене взглядомъ обовязку винагородженя шкоды выдає політична власть повѣтова (Староство) за попереднімъ выслуханємъ Выдѣлу повѣтового. Наколи що-до высоты винагородженя не наступить порозумѣне мѣжъ громадою а пошкодованимъ, то належить доходити винагородженя дорогою права.

До Староства и Рады повѣтовой належить лишъ выслѣджене и рѣшене, чи громада занедбала запобѣчи насильству, а высоту вѣдшкодованя означає сама Рада громадска за порозумѣнемъ зъ пошкодованимъ. Якъ бы згода що-до высоты того вѣдшкодованя мѣжъ громадою а пошкодованимъ не наступила, то пошкодований має доходити свого права въ до-розѣ судовѣй.

Заосмотрене убогихъ.

§. 35. Рада має дѣбати, щобы убогѣи були заосмотренѣ по мысли законѣвъ.

Наколи бы заклады и фонды на тоту цѣль назначенѣи не выстарчали, Рада постараетъ ся о потрѣбнѣи средства и може означити способѣ ихъ ужитя.

Удѣляне добромѣнѣя.

§. 36. Рада громадска має на жадане політичнои власти повѣтовой (Староства) або Выдѣлу повѣтового удѣляти свого мѣнѣя.

Рѣшане зажалень.

§. 37. Рада рѣшаетъ зажаленя противъ розпорядженъ Старшины громадскон въ справахъ власного обѣму дѣланя.

Зажаленія мають бути внесені въ непереступи́мъ речини́ци 14 днѣвъ, числячи вѣдъ дня оголошенія або до-рученія розпорядженія до Старшины громадско́и, котра ихъ предложити Радѣ громадско́й. Въ котрыхъ случаяхъ такі́ зажаленія рѣшає політична вла́сть повѣтова, постано-вляє §. 106. сего закону.

Наглядане Старшины громадско́и.

§. 38. Рада нагледає урядоване Старшины гро-мадско́и.

Рада має право установляти окрему комісію такъ въ тѣй цѣли, якъ такожъ до нагляду підприємствъ гро-мадскихъ, удѣлюванія до б р о м н ѣ н я и представленія вне-сенъ въ справахъ громадскихъ.

До такихъ комісій покликувати може Рада мужѣвъ до-вѣря зъ поза свого круга. Рада має зарядити въ про-тягу року кѣлькоразовый пересмотръ касы.

Заклады громадскі́и.

§. 39. Постанови §§. 30., 31. и 38, вѣдносять ся та-кожъ до закладѣвъ громадскихъ, о скѣлько актъ фунда-ці́йный або умова не заключають иншихъ постановѣвъ.

Надзѣръ надъ зарядомъ добродѣйныхъ закладѣвъ гро-мадскихъ належить до власного обѣму дѣланія громады, для-того не треба предклагати рахункѣвъ тыхъ закладѣвъ вла-стямъ правительственнымъ.

Дальшій рѣшені, застережені Радѣ.

§. 40. До обѣму дѣланія Рады належить дальше:

1. Выбѣръ членѣвъ Старшины громадско́и.

3. Надаванє права приналежности до громады; на-даванє горожанства (обывательства) мѣского и почетного;

установлене оплати за надане права приналежності и горожанства мѣского (§§. 7. и 8.).

3. Виконуванє прислугуючого громадѣ права патронату або презентованя; надаванє мѣсць фундаціиныхъ, не нарушаючи однакожь правъ, опертыхъ на рѣзнодорожности вѣроисповѣданя.

4. Рѣшанє въ справахъ, вѣдносячихъ ся до умовъ громады зъ иншими громадами або зъ посѣдачами общарѣвъ двѣрскихъ, що-до вѣдношенъ означеныхъ въ §§. 2., 3., 4., 95., 96., 97. сего закону и въ §§. 2., 3. закону зъ дня 12. серпня 1866., о общарахъ двѣрскихъ.

5. Выбѣръ мужѣвъ довѣря до миреня сторѣнъ (§. 27. поз. 13).

Скликуванє Рады.

§. 41. Рада збирає ся на засѣданє, якъ зайде того потреба; найменше однакожь разъ на чвертьрѣкъ.

Начальникъ громады, або въ случаю перешкоды тогожь заступникъ скликає Раду на засѣданє; кожде засѣданє, котре не є въ той способѣ скликанє, є неправне, а запавшій рѣшеня неважнѣ.

Начальникъ громады мусить скликати Раду, якъ того зажадає що-найменше третя часть Радныхъ, або політична власть повѣтова (Староство), Рада повѣтова або Выдѣлъ повѣтовый. О маючѣмъ наступити засѣданю въ кождѣмъ случаю має завѣдомити Начальникъ громады всѣхъ въ громадѣ присутныхъ Радныхъ.

Мимо зажаданя третей части Рады громадскои може Начальникъ вѣдмовити скликаня Рады, если поданный предметъ обрадѣ засѣданя вѣдносить ся до справъ, котрѣ до обѣму дѣланя громады не належуть. (Рескриптъ Мініст. зъ 22. падолиста 1874. Ч. 17.146).

Управленє (комплетъ) до ухвалъ.

§. 42. Рада не може рѣшати, наколи бѣльше якъ половинна Радныхъ не є присутна на засѣданю.

До ухвалы бюджету якъ такожь ухвалы, пѣдлягаючої выешому затверджено, потрібна є присутнѣсть двохъ третинъ Радныхъ.

Якъ на засѣданє не збересе число Радныхъ потрібне до рѣшаня (ухвалюваня), то має Начальникъ громады скликати Раду гругій разъ, завзываючи заступникѣвъ Радныхъ и на заступника, котрый не явить ся на тѣмъ другѣмъ засѣданю и не оправдає своєї неприсутности, може Начальникъ наложити кару грошеву ажъ до высоты 10 злр. и тоту кару стягнути на рѣчь громады.

Противъ такого рѣшеня Начальника прислугує вѣдкликъ до Выдѣлу повѣтового. Про число Радныхъ, потрібне до выбору Старшины громадскої, постановляє ординація выборча для громадъ.

Перешкоды участвованя въ нарадахъ.

§. 43. Наколи предметъ нарады и ухвалы є урядованє члена Старшины або Рады громадскої, то має дощичный членъ вздержати ся вѣдъ голосованя, а на жаданє Рады вѣддалити ся передъ голосованємъ; мусить однакожь на завѣзванє Рады ставити ся для удѣленя жаданыхъ поясень.

§. 44. Членъ Старшины або Рады громадскої не може бути присутнымъ на засѣданю, наколи предметъ обрады або ухвалы вѣдносити ся до его власныхъ справъ приватныхъ або справъ его жѣнки, або особъ зъ нимъ въ першѣмъ або другѣмъ степенѣ спорѣдненыхъ або посячєныхъ.

Звязъ рѣдности, яка заходить мѣжь родинами а ихъ дѣтьми, называє ся спорѣдненємъ, а звязъ свѣйности, яка за-

ходить мѣжь однимъ супругомъ а рѣдными другого супруга, называе ся посвояченемъ.

Провѣдъ на засѣданяхъ.

§. 45. На засѣданяхъ проводить Начальникъ громады, а въ случаю перешкоды его Заступникъ. Засѣдане безъ захованя того припису вѣдбуте е неважне.

Предсѣдатель отвирае и замыкае засѣдане, веде на-
раду и береже порядку мѣжь зѣбраными.

Услѣви важности ухвалъ.

§. 46. До важности ухвалы потрѣбна е безвзглядна бѣльшѣсть голосѣвъ (бѣльше якъ половина) присутныхъ Радныхъ.

Предсѣдатель голосуе при выборахъ. Крѣмъ того го-
лосуе вѣнъ тѣлько въ случаю рѣвности голосѣвъ, а тогды
тото внесене стае ся ухвалою, котре зъ дочисленемъ его
голосу одержало безвзглядну бѣльшѣсть.

Голосоване вѣдбувае ся явно (устно); вѣльно е од-
накожь Радъ постановити голосоване тайне (картками).

Явнѣсть засѣданъ.

§. 47. Засѣданя Рады вѣдбувають ся явно; выятково
може Рада ухвалити засѣдане тайне. Засѣданя, на ко-
рыхъ предметомъ обрадъ е бюджетъ або рахунки, суть
всѣ явнѣ.

Наколи бы особы прислухуючѣ ся мѣшали ся до на-
радъ, або въ иншѣй способѣ перешкаждали нарадамъ, то
Предсѣдатель мае право и обовязокъ по попереднѣмъ
безуспѣшнѣмъ упѣмненю зарядити выдалене особъ при-
слухуючихъ ся зъ мѣсця засѣданъ.

Въ домахъ шинковыхъ (корчмахъ) вѣдбувати не вѣльно засѣданъ Рады.

Книга ухвалъ.

§. 48. Ухвалы Рады зъ кожного засѣданя, будуть вписані до книги ухвалъ. Вписъ той має бути подтвержденный пѣдписомъ Предсѣдателя, двоухъ Радныхъ и писаря. Кождому членови громады вѣльно переглядати тоту книгу.

Регулямінъ.

§. 49. Рада має право въ границяхъ законѣвъ ухваляти порядокъ чинностей и поступованя для себе и для урядникѣвъ громадскихъ.

РОЗДѢЛЪ ТРЕТІЙ.

О обемъ дѣланя Старшины громадской.

§. 50. Старшина громадска є въ справахъ громады властію заряджуючою и виконуючою.

Власть Начальника громады взагалъ.

§. 51. Начальникъ громады провадить sprawy Старшины громадской и доглядає тыхъ-же.

Ассоры або присяжні мають Начальникови помагати въ урядованю и мають пѣсля єго зарядженя и пѣдъ єго одвѣчальностію виконувати чинности, котрі имъ припоручить. Наколи для якон-небудъ перешкоды Начальникъ не урядує, то всѣ єго права и обовязки переходять на єго заступника. Въ случаю, якъ бы анѣ Начальникъ громады, анѣ єго заступникъ урядовати не могли, заступає

ихъ на часъ перешкоды найстаршій въкомъ ассесоръ або присяжный.

Власть наказуюча.

§. 52. Начальникови підлягають урядники и слуги громадскій, вѣнъ выконує надъ ними власть наказуючу. Начальникъ може часово вѣдеунути вѣдъ урядованя навѣтъ такихъ урядникѣвъ и слугъ, котрыхъ именоване Рада собѣ застерегла, однакъ право вѣддаленя ихъ зъ службы має тѣлько Рада. Выємокъ становлять случаѣ въ §. 102. предвидженій.

Именоване вѣдпоручникѣвъ (делегатѣвъ).

§. 53. Въ цѣли лекшого справованя поліціи або иншихъ справъ мѣцевыхъ може Рада для поодинокихъ частей громады именовати делегатѣвъ зъ помѣжъ членѣвъ громады тамже заменкалыхъ до Рады выбираемыхъ, котрѣй Начальникови мають помагати при залагоджуваню тыхъ чинностей.

Вѣдпоручникѣвъ именує Рада на внесенє Начальника громады або трехъ Радныхъ.

Що до принятя або неприятыя того именованя обовязують приписы §. 20-го.

Вѣдпоручники мають примѣняти ся при выконуваню чинностей до заряджень Начальника.

Заступництво на зверхъ. Выдаванє грамотъ.

§. 54. Начальникъ представляє громаду на зверхъ. Грамоты, котрыми громада приймає зъобовязаня взглядомъ особѣ третихъ, мусять бути підписанѣ черезъ Начальника и одного присяжного.

Грамота, що вѣдносить ся до справы, до котрой заключеня треба призовлена Рады, або высшего затвердження,

мусить бути крѣмъ того підписана черезъ двохъ Радныхъ и въ нѣй треба покликати ся на дотычне призволенє або затвердженє.

Въ кождѣмъ случаю грамота выдана именемъ громады, мусить бути заосмотрена печаткою громадскою.

Грамотамъ черезъ власти автономичнїй збѣзнанымъ не при-
служує вѣродостойнѣсть публичныхъ грамотъ. (Рѣш. найвыс.
Триб. судового зъ 16. вересня 1880. Ч. 19.220).

Выконуванє и вздержанє выконаня ухвалъ.

§. 55. Начальникъ приготовляє sprawy, назначенїй пѣдъ обраду Рады.

Ухвалы Рады, запавшї въ способъ згѣднїй зъ законами, має Начальникъ выконати, а акъ выше затвердженє є потрѣбне, то має постарати ся передъ тымъ о затвердженє. Наколи однакожь Начальникъ узнає, що запавша ухвала перестунає обємъ дѣланя Рады, або противить ся законамъ, тогды обовязанный є вздержати єи выконанє и звернути ся до політичної власти повѣтрової (Староства) о порѣшенє пытаня, чи запавша ухвала перестунає обємъ дѣланя Рады або противить ся законамъ (§. 105).

Політична власть повѣтова має выдати свое рѣшенє до вѣсьмохъ дѣвъ а якъ справа належить до власного обѣму дѣланя громады, то рѣвночасно завѣдомити о своимъ рѣшеню Выдѣль повѣтовый.

Завѣдованє маєткомъ.

§. 56. Начальникъ веде зарядъ маєтку громады, надзирає ужиткованє и зарядъ добра громадского, руководить передпріємствами громадскими и береже надъ ихъ выконанємъ, залагоджує sprawy убогихъ пѣсля законѣвъ

и уряджень и розпоряджує въ справахъ громадскихъ, не-належащихъ до обѣму дѣланя Рады.

Начальникъ завѣдує закладами громадскими и надзирає закладами, маючі власный зарядъ, о скѣлько актъ фундаціиный або умова що иншого не постановляють.

Начальникъ призволяє на предприняте продажи движимостей дорогою ліцитаціи и береже надъ захованемъ и точнымъ выполненемъ истнующихъ въ тѣй мѣрѣ приписовъ.

Справоване поліції мѣщевон.

§. 57. До Начальника громады належить вѣдновѣдне законамъ и приписамъ справоване поліції мѣщевон (§. 27), о скѣлько поодинокіи чинности тожъ не суть переказаніи закономъ властямъ правительственнымъ.

Вѣнъ є обовязанный зарядити все, чого wymagaє виконане поліції мѣщевон и постарати ся о потрібніи до того средства грошей.

Въ наглыхъ случаяхъ нещастя, и. пр. при пожарахъ або повени и т. и. має Начальникъ право зарядити виконане робѣтъ всякого роду, о скѣлько тотіи є необходиміи до усуненя хвилевон небезпечности и приєловати до тыхъ робѣтъ кожного способного до нихъ члена громады, а навѣтъ и чужихъ.

Наколи бы средства поліції мѣщевон въ громадѣ не були достаточніи до забезпеченя добра публичного (якъ и. пр. въ случаю пошести), або наколи бы власніи силы громады не выстарчали до вѣдверненя грозячого нещастя, Начальникъ має сейчасъ завѣдомити о тѣмъ політичну власть повѣтову.

1. Старшина громадска на пѣдставѣ §. 31. и 57. зак. громад. не може непосредно жадати помочи жандармерии до

перепровадженя чинности урядовою, але має ся звернути до Староства, котре після обставинъ зарядить, що потреба.

2 Після рескрипту Міністерства оборони краюно зъ 26. сѣчня 1873. Ч. 945 знесено денну належитѣсть по 50 кр., котру давнѣйше жандармерія за присутнѣсть при весѣляхъ, музикахъ и иншихъ забавахъ побирала.

Припорученый обѣмъ дѣланя.

§. 58. Начальникъ залагоджує вѣсь справы належачій до припорученого обѣму дѣланя громады вѣсь способѣмъ законами приписанный, або черезъ власть означеный. Наколи означене способу виконаня полищене вѣсь цѣлости або вѣсь части громадѣ, то Начальникъ має примѣнити ся вѣсь тѣмъ взглядѣ до рѣшеня Рады.

Однакожь вѣсь случаяхъ дуже наглыхъ, колибы ухвала Рады безъ шкоды або небезпечности напередѣ не могла запасти, може Начальникъ після власного розбѣзнаня дѣлати, але має вѣдтакъ вѣсь якъ найкоротшѣмъ часѣмъ выднати затверджене Рады.

Правительство може вѣддати залагоджуванє справъ, належачихъ до припорученого обѣму дѣланя вѣсь цѣлости або вѣсь части на власный коштъ своимъ властямъ.

Домаганя скарбу державного до Старшини громадскою, походячій зъ стяганя податкѣвъ, т. є. ихъ высоту означують власти адміністраційній (скарбовій), а суды переводять єїзекуцію. (Рескр. краюно Дирекціи Скарбу у Львовѣ зъ 22. сѣчня 1873. Ч. 3.096).

Загроженє карамь.

§. 59. Начальникъ має выемково (§. 32.) право загроженя карою грошевою до 3 злр., або вѣсь случаю неможности заплаченя той кары, карою арешту до 24 годинъ, якъ того вымагає виконанє тымчасового припису поліціи мѣсцевон, недопускаючого проволоки.

Виконуванє власти карнои.

§. 60. О скѣлько въ законахъ и приписяхъ, котрѣ вѣднѣются ся до полиціи мѣстевон, належачон до обѣму дѣланя громады (§. 27.) выражена є постанова карна и о скѣлько преступленя тыхъ законѣвъ и приписѣвъ не пѣдлагають законви карному, прислугує Начальникови громады спѣльно зъ двома присяжными право накладаня каръ за тѣ преступленя.

Въ той самъ спосѣбъ мають бути наложенѣ кары загроженѣи черезъ Раду громадску (§. 32.), або черезъ Начальника громады (§. 59.). Тѣлько кары грошевѣ або въ случаю неможности ихъ стягненя, кары арешту можуть бути накладанѣи.

Накладанє кары западає бѣльшостію голосѣвъ. Въ наглыхъ случаяхъ може Начальникъ самъ наложити кару, однакъ тѣлько кару грошеву.

Всякѣи наложеня каръ мають бути въ особну книгу вписанѣи.

Токъ инстанцій.

§. 51. Вѣдъ рѣшенъ, выданныхъ пѣсля §. 60. вѣдкли-кати ся можна до політичнои власти повѣтовон (Староства).

Наколи рѣшеня вѣднѣются ся до духовныхъ, узна-ныхъ вѣроисповѣданъ релігійныхъ, учительствъ публичныхъ, урядникѣвъ державныхъ або краєвыхъ, зѣстающихъ въ чин-нѣи службѣ, Членѣвъ Сойму краєвого або особѣвъ входя-чихъ безъ выбору до Рады громадскон (§. 14.), тогды має Начальникъ предложити рѣшенє політичнѣи власти повѣто-вѣи до попередного розслѣдження и затвердження.

Призначенє каръ грошевыхъ.

§. 62. Кары грошевѣ наложенѣи пѣсля §§. 60. и 61. впливають на рѣчь убогихъ мѣстевыхъ, або фонду запо-моги въ громадѣ.

Перешкоды урядованя.

§. 63. Членъ Старшины громадской не може брати участи въ порѣшеню справы, вѣдноячої ся до его власныхъ интересѣвъ частныхъ або такожь интересѣвъ его жѣнки, або особѣ зъ нимъ въ першѣмъ або другѣмъ степені спорѣдненихъ або посвояченихъ.

Наколи бы жаденъ зъ членѣвъ Старшины громадской въ порѣшеню якои справы пѣсля §. 60. зак. гром. яко интересованный на основѣ §. 63. не мѣгъ брати участи, справу таку пѣсля §. 58. зак. гром. має залагодити Староство. (Рескр. Мініст. справъ внутр. зъ 27. сѣчня 1868. Ч. 767).

Одвѣчальность.

§. 64. Начальникъ е одвѣчальный громадѣ за свои чинности урядовѣ. Що до припорученного обѣму дѣланя е вѣнъ одвѣчальный такожь Правительству.

Побѣчь тои одвѣчальности Начальника полишае ся не-нарушеною одвѣчальность взглядомъ громады иншихъ членѣвъ Старшины громадской и вѣдпоручникѣвъ (делега-тѣвъ) (§. 53.) за занедбане або неналежащие выконане чинностей, имъ переказанныхъ черезъ Начальника.

Жаданя громады до вынагородженя шкѣдѣ, походячѣ зъ одвѣчальности означенон въ тѣмъ параграфѣ ма-ють бути доходженѣ дорогою права.

1. Громада а взглядно въ еи имени Рада громадска має право жадати вѣдъ членѣвъ Старшины громадской звороту шкѣды, а колибы Начальникъ громады або якій иншій членъ Старшины громадской, що провинивъ ся, не хотѣвъ добровѣльно звернути шкѣды громадѣ, тогды має громада завѣдомити о тѣмъ Староство и Выдѣль повѣтовый. Коли тотѣ власти по переведеню доходженя оречуть, що громада справедливо жадае шкѣды понесенон, тогды громада має передъ судомъ выступити зъ позвомъ о заплату противъ дотычного члена

Старшины громадскои, а Староство повинно такого члена уступити вѣдѣ урядованя (суспендовати) що найменше до укінчення процесу. (Ореченє Триб. адмін. зъ 24. вересня 1880. Ч. 1.488).

Се є пересторогою для Начальникѣвъ громадъ, щобы дбали о добро громады та завѣдували совѣстно маєткомъ громадскимъ, щобы въ ихъ рукахъ жаденъ грѣшь громадскій не пошовъ марно, котрый треба шанувати, бо то грѣшь чужій, котрый має служити для всѣхъ громадянъ. У насъ въ краю завела са дуже погана робота зъ маєткомъ громадскимъ; богато Начальникѣвъ громадъ не шанує власной чести и добра своєї громады, — бо часто маєтку громадского уживають для себе, або тратять грѣшь громадскій на непотрѣбні проѣздки. До сего нашій громады не повинні допускати, а Рада громадска має обовязокъ такого шкѣдливого и марнотравного Начальника громады якъ найскорше позбути ся, — вносячи зажаленя до властей правительственныхъ и автономичныхъ.

2. Щобы уникнути процесѣвъ зъ такими Начальниками громадъ, є на се найлѣпша рада: выбирати до Рады громадскои а особливо на Начальникѣвъ громадъ самихъ людей знаныхъ въ селѣ зъ чесноты, а не легковажити собѣ выборѣвъ громадскихъ, бо саміи собѣ вѣдтакъ найбільше шкодимо. — Користайтежь, Панове Громадо, гѣдно и зъ пожиткомъ для себе зъ тои самоуправи громадскои, будьте добрыми гавдами для себе и для громады, того великого чоловѣка — на котрѣмъ саміи стоите!

Выжь, Панове Начальники громадъ, котріи обѣймаєте свѣій урядъ — перегляньте добре: цѣлый маєтокъ покладный громады поєсля найновѣйшого инвентаря громадского, книжку касову и перечислѣть всѣ грошѣ въ касѣ громадскої. Обчислѣть докладно, кѣлько въ касѣ повинно бути гроша, чи той грѣшь по правдѣ въ касѣ находить ся, та жадайте вѣдѣ вашихъ попередникѣвъ въ урядѣ квѣтѣвъ на поробленіи выдатки. Колижь все перечислите, то ажъ тогдѣ поѣдпишѣть на инвентаріи и на книжцѣ касовѣй: кѣлько и чого вамъ передано при вѣдданю уряду.

Такъ само повиненъ новый Начальникъ громады перейти вѣдѣ уступающого Начальника всѣ письма громадскіи и книжки громадскіи: книжку фонду убогихъ въ громадѣ, кни-

жку ухвалъ громадскихъ, протоколъ — въ котрѣмъ списують ся всѣ sprawy, якѣ приходятъ до уряду громадского и протоколъ, до котораго вписують ся всѣ письма, якѣ выходятъ (высылають ся) въ уряду громадского, якъ такожь всѣ инші, якѣ находятъ ся въ урядѣ громадскѣмъ. При тѣмъ передаваню маєтку, письмъ и книгъ громадскихъ повинни бути свѣдками Раднѣй громадскій, а новый Начальникъ громады, якъ лишень збересе нова Рада громадска, має ю завѣдомити, чи найшовъ все въ порядку, щобы Рада громадска могла упомнути ся вѣдъ давного Начальника громады — якбы чого не доставало.

V. О господарствѣ громадскѣмъ и о накладаню тягарѣвъ на громаду.

Инвентарь маєтку.

§. 65. Всяка движима и недвижима власнѣсть, неменише всякій права и привилѣи громады и еи закладѣвъ мають бути удержуваніи въ постѣйномъ переглядѣ при помочи докладного инвентаря. Инвентарь той має бути списанный въ протягу першого року по введеню нынѣшного закону, а кожда змѣна має бути въ нымъ унаочнена.

Каждому членови громады вѣльно переглянути той инвентарь.

1. Инвентарь є то книга, въ котрѣй вписує ся все, що становить власнѣсть громады т. є. всякій маєтокъ и добро громадске; инвентарь громадскій є конечно потрібный каждой громадѣ, бо безъ него не може знати громада, якій має маєтокъ и якій дохѣдъ вѣнь приносить. Не маючи инвентаря, Начальникъ громады не може уложити бюджету громадского.

2. Уже 26 лѣтъ минуло, вѣдъ коли новый законъ громадскій обовязує, въ котрымъ въ §. 65. наказано заложити инвентарь громадскій, котрѣ однакожь до теперь не всюды ще заложеніи, для того велика часть маєткѣвъ громадскихъ марно

пропала и пропадає, чому якъ найскорше треба зарадити, т. є. инвентарь громадскій тамъ заложити, где его ще не ма.

Удержане маєтку закладового.

§. 66. Закладовый маєтокъ и добро громады и єи закладѣвъ мають бути удержувані въ цѣлости и въ добрѣмъ станѣ.

До подѣлу маєтку або добра громадского межн членѣвъ громады потрібна є ухвала Сойму краєвого.

Грошѣ зъ продажи ґрунтѣвъ, котрі становили маєтокъ громадскій, не можуть бути ужиті на бѣжучі потреби громады, але они становлять капіталъ, належачій до маєтку закладового громады (Рѣшене Триб. адмін. зъ 1879. Ч. 642).

Ужитковане маєтку громадского.

§. 67. Маєткомъ громады и єи закладѣвъ, который може приносити дохѣдъ, належить такъ завѣдовати, щобъ принѣсь о скѣлько можна наибѣльшій тревалый дохѣдъ. Рѣчній надвышки мають бути ужиті на pokryte потреби въ слѣдующѣмъ роцѣ; о скѣлькобы однакъ на тую цѣль не були потрібні, належить ихъ умѣстити пожиточно и прилучити до маєтку закладового.

Маєтокъ громадскій, зъ котрого громада тѣлько доходы уживає на свои потреби, называє ся маєткомъ закладовымъ або покладнымъ, (корѣннымъ), бо сей лежить въ громадѣ про всякій часть и его не повинна громада позбувати лишень въ случаю якои конечной потреби.

Ужитковане добра громадского.

§. 68. Що до того, кому и въ якѣмъ розмѣрѣ прислугує участь въ пожиткахъ добра громадского, належить придержувати ся дотеперѣшного незапереченого звичаю.

Наколи-же не иснує такій незаперечений звичай, то Рада громадска узвглядняючи иснуючі особенні титулы правні ухвалити постанову, означуючу мѣру участи; при чомъ може установити оплату за ужитковане добра громадского.

Надвышка доходу зъ добра громадского, позбѣтаючи по заспокоєнню осібъ управненихъ вилыває до касы громадской.

1. Ужитковане добра громадского прислугує лише членамъ громады.

2. Громада не може заборонити уживати добра громадского тымъ членамъ, котрі вже стало уживали до теперъ того добра.

3. Добромъ громадскимъ є така рѣчь, котру або всѣ члены громады або деякі зъ нихъ мають право на свѣй пожитокъ уживати, на пѣдставѣ дотеперѣшного сталого звичаю въ громадѣ и котрою Рада громадска не може свѣбѣдно розпоряджати. Колибы громада мала н. пр. кѣлькадесять моргѣвъ пасовиска, на котрѣмъ бы члены громады постѣйно (стало) пасли свою худобу всѣ або лишъ де-які зъ нихъ (на пр. зъ тои части села, де лежить пасовиско), тогды то пасовиско є добромъ громадскимъ и громада а взглядно Рада громадска не може вже такого пасовиска вынаймати кому иншому до ужитку, перемѣнити на рѣлю або продати, лишень має по давньому звичаю лишити се пасовиско яко добро громадске пѣсля дотеперѣшного сталого звичаю до уживаня тымъ членамъ громады, що єго до теперъ уживали и на такій ужитокъ, якъ до теперъ було, Рада громадска моглабы таке пасовиско въ части кому другому вынаймити, або на иншій пожитокъ обернути, еслибы члены громады не потребовали для свого ужитку цѣлого такого пасовиска. Наколибы не було сталого дотеперѣшного звичаю що до участи поодинокихъ або де-якихъ членѣвъ громады въ ужиткованю добра громадского, тогды Рада громадска має постановити: якъ и о скѣлько поодинокі члены будуть уживати того добра громадского, а при тѣмъ може установити оплату за ужитковане того добра, котру участники будутъ платити.

4. Споры о уживанѣ добра громадского рѣшаютъ власти автономичнѣй (Выдѣлъ повѣтовый и краевый а въ третѣй инстанціи Трибуналь админістраціѣйный) и тому не можуть ихъ рѣшати суды въ дорозѣ спору провізоріяльного. (Рѣш. Найвысшого Трибуналу судового у Вѣднѣ въ 27. марта 1879. Ч. 2.123).

5. Тотѣ рѣчи, зъ котрыхъ доходы є призначені на покритѣ громадскихъ выдаткѣвъ, на пр. лука або сѣножать, котру громада пускає въ аренду, зовуть ся маєткомъ громадскимъ.

Рѣкъ админістраціѣйный.

§. 69. Рѣкъ админістраціѣйный громады зачинає и кѣнчить ся рѣвночасно зъ рокомъ админістраціѣйнымъ державы.

Буджеть и рѣчний рахунки.

§. 70. Начальникъ громады має що року уложити бюджетъ громады и закладѣвъ громадскихъ на слѣдуючій рѣкъ админістраціѣйный.

Рада має той бюджетъ ухвалити найпѣзнѣйше на мѣсяць передъ розпочатемъ року.

Рахунки зъ доходѣвъ и выдаткѣвъ якъ такожъ та-кожъ закладѣвъ громадскихъ має Начальникъ найпѣзнѣйше въ два мѣсяцѣ по ушлывѣ року админістраціѣйного предложити Радѣ до розпѣзнаня и залагодженя.

Такъ бюджетъ якъ и рѣчний рахунки передъ ихъ предложенемъ Радѣ до розпѣзнаня, мають бути найменше черезъ два тыжнѣ выложенѣ до перегляду черезъ членѣвъ громады; тыхъ же замѣты будуть при розпѣзнаванію взятѣ пѣдъ розвагу. Колибы Рада громадека въ свѣй бюджетъ не вставила належитости, котру громада обязана є заплатити чи то на пѣдставѣ закону, чи на пѣдставѣ выроку або грамоты, маючон пѣсля закону силу ексекуціѣйну, має Рада повѣтова право и обовязокъ вставити

тую належитѣсть до бюджету громады и наложити на ихъ покрыте додатки до податкѣвъ.

1. Каждый розумный чоловѣкъ, доки зрѣбѣть якійсь выдатокъ н. пр. справити собѣ одежу, купити худобу, або що инше, числитъ напередъ, чи має на се грошѣ. Такъ и громада повинна робити. Кождаго року ждуть громаду немалѣ выдатки, то на плату писаря, Начальника громады, польового, то на школу або зновъ на бѣдныхъ и т. д. Треба отже напередъ подумати, якѣ то прийдуть на громаму выдатки и чимъ ихъ поплатити.

Тому то приписуе законъ громадскій въ §. 70., що Начальникъ громады має пару мѣсяцѣвъ передъ кѣнцемъ року списати всѣ выдатки и доходы, якѣ будутъ въ повѣмъ роцѣ и пѣсля того Рада громадска буде знати, чи доходы зъ маѣтку громадского выстануть на покрыте выдаткѣвъ, чи треба еще буде наложити на членѣвъ громады додатки до податкѣвъ.

Такий списъ або обрахунокъ доходѣвъ и розходѣвъ громадскихъ на слѣдуючій рѣкъ, называе ся бюджетомъ.

Той обрахунокъ має Начальникъ громады зложити насампередъ въ урядѣ громадскѣмъ и о тѣмъ завѣдомити громаду, що бюджетъ на рѣкъ будучій вже готовый и що каждый членъ громады може той бюджетъ переглянути въ часѣ 14 днѣвъ. Коли вже сей часъ мине, тогды иде бюджетъ передъ Раду громадску. Рада громадска якъ и Начальникъ громады повиннѣ выслухати справедливыхъ увагъ членѣвъ громады такъ що-до доходѣвъ якъ и що-до розходѣвъ або выдаткѣвъ, вставленныхъ въ бюджетѣ, а вѣдгакъ Рада громадска застановитъ ся на засѣданю, чи бюджетъ предложеный Начальникомъ громады е справедливый и добрый, чи може треба сей бюджетъ въ де-чѣмъ змѣнити и якъ Рада громадска ухвалитъ, такъ має бути.

Выдѣлы повѣтовѣ мають старати ся, чтобы громады спроваджували рѣчнѣ бюджеты, котрѣ е найневѣйшимъ средствомъ до запровадження порядного господарства громадского, до усунення въ тѣмъ господарствѣ неладу и звычаю, що на кожду потребу особно збирають ся датки, черезъ що отвирае ся поле до рѣзныхъ надъужить, здирствъ и до марнованя громадского гроша.

Рада громадска не має права увольнити Начальника громады вѣдъ уложеня бюджету громадского, а якъ бы ухваленю бюджету спротивили ся, то Рада повѣтова може уповажити Старшину а взглядно Начальника громады до побираня доходѣвъ и pokrytya выдѣтокѣвъ пѣсля начерку бюджету, нимъ уложеного.

3. Наколи-що до выложеного до перегляду бюджету громадского не пороблено жадныхъ замѣтѣвъ, то противъ ухвалы призывающей на додатки вѣльно о стѣлько вѣдкликувати ся (рекурсовати), о скѣлько закономъ дозволену высоту додаткѣвъ переступлено або о скѣлько въ законныхъ границѣхъ ошибочно розложено додатки межи поодинокихъ членѣвъ громады.

4. Члены громады такъ на списаний бюджетъ на рѣкъ слѣдующій якъ и на предложеный рахунокъ за рѣкъ минувшій можуть вносити устно або на письмѣ свои уваги передъ Начальникомъ громады або Радными и жадати, щобы Рада громадска надъ тими увагами застановила ся.

§. 71. При завѣдованю маєткомъ належить точно держати ся ухваленого бюджету. На выдѣтки, котрі вѣдложити не дадутъ ся, а въ вѣдповѣдній поставѣ (рубрицѣ) бюджету не находятъ цѣлковитого або частичного pokrytya, є потрѣбне призволенє Рады.

Въ случаяхъ наглыхъ, въ котрыхъ попередного призволеня бѣзъ великой шкоды и небезпечности не може виеднати, може Начальникъ громады заспокоити потрѣбный выдѣтокъ, має однакомъ пѣдъ власною одвѣчальностію виеднати собѣ въ протягу вѣсьмохъ днѣвъ затвердженє Рады.

Покрытє выдѣтокѣвъ.

1. Зъ доходѣвъ.

§. 72. Выдѣтки на цѣли громадскі мають бути передовѣмъ pokryvani зъ доходѣвъ громады.

2. Зъ окремого маѣтку.

§. 73. Наколи на покрыте певныхъ выдаткѣвъ є призначеный окремый маѣтокъ, належитъ передовѣѣмъ доходы зъ того маѣтку на тоту цѣль обертати.

Призначене тыхъ доходѣвъ не може бути змѣнене.

Въ громадахъ зложенихъ зъ кількохъ селъ.

§. 74. Въ громадахъ зложенихъ зъ двохъ або бѣльше селъ або мѣсцевостей, выдатки припадаючїи на таке село або мѣсцевѣсть, котра посѣдає окрему власнѣсть, покритїи будуть доходами зъ окремой власности, до неї належачої, а надвышка зъ тыхъ доходѣвъ позѣстає єи выключною власностїю.

Принесы тотїи не можуть однакожъ нарушати правъ, опертыхъ на особенныхъ титулахъ.

Выдатки сполученїи зъ посѣданємъ добра громадского.

§. 75. Податки и иншїи оплаты, якъ такожъ кошты надзору и управы сполученїи зъ посѣданємъ и ужиткованємъ добра громадского, о скѣлько до ихъ покритя доходы зъ добра громадского до касы громадской вилываючїи (§. 68.) не выстарчаютъ, мають бути поношенїи черезъ пожиткуючихъ зъ добра громадского, а то въ мѣру ихъ участїи.

Выдатки окреми.

§. 76. Выдатки вѣдносячїи ся тѣлько до справъ поодинокихъ мѣсцевостей, части громады, клясѣ мешканцѣвъ або поодинокихъ посѣдачѣвъ трунту, дому, мають бути поношенїи тѣлько черезъ самїи стороны интересованїи, о скѣлько не истнують иншїи зарядженїи.

2. Престацїи.

§. 77. О скѣлько доходы въ §. 72. означенїи не выстарчаютъ на цѣли громадскїи, може Рада накладати :

- а) додатки до податківъ безпосереднихъ або до податку консумційного.
- б) инші оплати, не належачі до категоріи додатківъ до податківъ.
- в) послуги и роботи на потреби громады.

До податківъ безпосереднихъ належать: податокъ ґрунтовый, домово-клясовый, домово-чиншовый, зарбковый и доходовый, а до податківъ консумційныхъ: податокъ вѣдъ впровадженого вина, пива и напикѣвъ спіритусовыхъ, товару на зарѣзъ призначеного и вѣдъ мяса по селахъ и мѣсточкахъ, а въ великихъ мѣстахъ вѣдъ предметѣвъ живности до мѣсть впроваджуваныхъ.

а) Додатки до податківъ.

§. 78. Додатки до податківъ безпосереднихъ звичайно мають бути роздѣлені на всѣ въ громадѣ приписані податки безпосередні и то на всѣ рѣвно (пѣсля той самои стопи процентовой).

Додатки тѣ мають бути роздѣлені рѣвно въ цѣлѣи области громады.

Выемки вѣдъ тыхъ приписѣвъ є обияті §§. 83, 84 и 85. (зак. гром.).

§. 79. Додаткомъ до податку консумційного можна обтяжати лишень спожитє, (консумцію) въ области громады; не можна нимъ обтяжати вытворюваня (продукцію) и обороту торговельного.

§. 80. До наложеня додатківъ перевысшаючихъ 20% — до 50% податківъ безпосереднихъ або податку консумційного є потрѣбие призволенє Рады повѣтровои. Призволенє то потрѣбие є навѣть до наложеня додатківъ перевысшаючихъ 5% податківъ безпосереднихъ, наколи того домагає ся оденъ зъ членѣвъ Рады громадскон

після §. 16. (Радний безъ выбору). Жадане то мусить бути однакъ внесене до Ради громадскої на тѣмъ засѣданю, на котрѣмъ додатокъ ухвалено, або до Старшини громадскої, найпѣзнѣйше въ протягу вѣсьмохъ днѣвъ по тѣмъ засѣданю. Додатки до податкѣвъ безпосереднихъ, або до податку консумційного, перевысшаючѣ 50%—100% дозволенѣ бути можуть черезъ Выдѣлъ краєвый за згодою політичної власти краєвої (Намѣстництва), однакожь найдовше на часъ 5 лѣтъ. Наколибы порозумѣне межѣ тѣми двома властями до найближшої сесіи соймової не наступило, справа повинна бути предложена до ухвали Сойму краєвого. Додатки на довѣшій часъ якъ 5 лѣтъ, або додатки перевысшаючѣ 100% податкѣвъ безпосереднихъ, або податку консумційного, накладанѣ бути можуть тѣлько на підставѣ ухвали соймової и за найвысшимъ призволенемъ (санкцією цѣсарскою).

б) Инші оплати.

§. 81. До запровадження оплатъ, неналежачихъ до категоріи додаткѣвъ до податкѣвъ безпосереднихъ, або до податку консумційного, якъ такожъ до підвищення иснуючихъ вже того рода оплатъ, є потрібный законъ краєвый. Призволене дальшого побору того рода оплатъ по згасненю силы обовязуючого закона, котрымъ запровадженѣ зѣстали, удѣлене бути може черезъ Выдѣлъ краєвый за згодою зъ політичною властію краєвою, однакожь все, не въ вышѣмъ вымѣрѣ и не на довѣшій протягъ часу, якъ дотычнымъ закономъ до-теперъ дозволенѣ були. Відмова на прошеня того рода може наступити тѣлько за ухвалою Сойму краєвого. Побѣръ такъ громадскихъ за поодинокѣ управленя черезъ Заступництво громадске, въ кружѣ єго компетенціи (власти) удѣляні, якъ такожъ за уживане закладѣвъ громадскихъ и за инші въ инте-

ресѣ сторѣнъ черезъ чинники громадскій предприняті дѣланія урядові, дозволенный бути може черезъ Выдѣль краевый за згодою політичнои власти краевой, однакожь безъ нарушения вже давѣйше для поодинокихъ поборѣвъ того рода, истнующихъ постановъ правныхъ.

До такихъ надзвычайныхъ оплатъ, на котрій треба призволенія закону краевого, належить такожъ право побирания мыта (коштыкового) на доходъ громады.

в) Послуги и роботы.

§. 82. За ухвалою Рады можуть бути вимаганіи послуги и роботы, такъ запрягові, якъ и ручніи.

Рада повинна що року на слѣдующій рѣкъ адміністраційный установити цѣну денныхъ послугъ и робѣтъ.

Послуги и роботы будуть вимаганіи за чергою. Зъ выемкомъ наглыхъ случаѣвъ, означеныхъ въ §. 57., вѣльно каждому вимаганіи вѣдъ него послуги и роботы выконати лично або черезъ спосѣбного заступника або вѣдъ нихъ выкупити ся, складаючи до касы громадской вартѣсть тыхъ-же обчислену пѣсля цѣнъ, установленныхъ черезъ Раду.

Роботы ручніи и послуги запрягові знаніи є у насъ въ краю пѣдъ назвою шарваркѣвъ и формианѣвъ. Послуги тотіи и роботы повинни вти пѣсля припису §. 52. за чергою, вѣдъ числа до числа хаты и тому въ урядѣ громадскѣмъ повинна находити ся книжка шарваркова, въ котрѣи має бути записано, коли хто вѣдбувавъ яку роботу.

Выемки.

§. 83. До оплачуванія додаткѣвъ до податкѣвъ безпосередныхъ, не менше до послугъ и робѣтъ не можуть бути потяганіи (суть увѣльченіи):

а) Урядники и слуги цѣсарского двора, державы, краю, громады, закладѣвъ краевыхъ и громадскихъ, учи-

телѣ публичнѣй, воісковѣй, якѣ такожь вдовы и сироты по тыхъ особахъ що до ихъ платиѣ службовон и зѣ вѣдношеня службового належнои плати, провізіи, запомогѣ и шнихъ поборѣвъ.

б) Душпастырѣ що-до ихъ коніруы (плати).

1. Адвокаты яко такі не є увѣльнені вѣдѣ плаченя тыхъ додаткѣвъ. (Ореченє Триб. адмѣ. зѣ 8. цѣтня 1881. Ч. 486.).

2. Наколи бы особы пѣдѣ а) и б) вычислені окрѣмѣ плати урядовон мали ще ґрунтѣ, хату, або якій небудѣ заробокѣ, вѣдѣ котрыхъ оплачують податокѣ, то що до того окремого доходу не суть вѣльні такѣ вѣдѣ плаченя додаткѣвъ громадскихъ якѣ и вѣдѣ робѣтъ и послугѣ.

3. Обшары двѣрскі не платять додаткѣвъ громадскихъ, якѣ такожь не роблять послугѣ и робѣтъ вѣ громадѣ, зѣ выѣмкомѣ справѣ дороговыхъ.

§. 84. Вѣ громадѣ зложенѣй зѣ двохъ або бѣльше селѣ або мѣсцевостей, престаціи на окремі потреби одної зѣ тыхъ осадѣ, мають бути розкладані тѣлько на обовязанныхъ вѣ тѣмѣ селѣ.

На покрьте спѣльныхъ выдаткѣвъ такои громады додатки по податкѣвъ безпосередныхъ лише о стѣлько можуть бути розкладані на село або мѣсцевѣсть, маючу свою вѣдрубну власнѣсть, о скѣлько дохѣдѣ зѣ тоижь не покрье припадаючои на того село або мѣсцевѣсть части згаданныхъ выдаткѣвъ.

Приписы тоті не можуть однакомѣ нарушати правѣ, опертыхъ на особенныхъ титулахъ.

Выдатки на публичнѣй цѣли громады має поносити цѣла громада якѣ н. пр. на освѣтленє, хотѣ-бы тѣлько одної части громады, бо зѣ того користати можуть всѣ громадяне.

§. 85. До розкладу додатків на податки безпосередній після різної стопи процентової, потрібне є призволенє Ради повітової, наколи не заходить случай въ §. 74. означений.

Оголошенє ухвалъ, вѣдносячихъ ся до престацій.

§. 86. Ухвала Ради, що вѣдносить ся до престацій, мусить бути въ громадѣ оголошена.

Наколи така ухвала потребує вышого затвердження, тогды вѣльно кождому членови громады внести взглядомъ неи въ протягу вѣсьмохъ днѣвъ уваги, котрій при засягненю вышого затвердження мають бути предложені.

Властями покликаными до затвердження ухвалы громадскої є Выдѣлъ повітовый, Выдѣлъ и Сѣймъ краєвий.

Побѣръ додатківъ.

§. 87. Датки до податківъ мають бути побірані черезъ тѣ самі уряды и стягані при помочи тыхъ самыхъ средствъ, що податки.

Инциі належитости грошевѣ, що мають платити ся на цѣли громадскѣ на пѣдставѣ закону або правосильной ухвалы Ради громадскої, не менше кары грошевѣ, наложені після нынѣшного закона, побірає Начальникъ громады черезъ свѣій урядъ, а въ случаю незаплатченя стягає ихъ въ дорозѣ еїзекуціи на движимости въ той самъ способъ, якъ залеглости податковѣ.

Наколи обовязаний не выкупивши ся вѣдъ послугъ або работы, не хоче еи выконати, Начальникъ зарядить выконанє сказаної послуги або работы черезъ иншу особу на коштъ обовязаного и стягне той коштъ въ способъ приписаний для стягання иншихъ належитостей грошовыхъ.

Въ наглыхъ случаяхъ, означеныхъ въ §. 57., можуть бути присиловані обов'язані прямо до выповнення послугъ або робѣтъ.

Власть політична не лише має право, але такожъ и обов'язокъ стягати въ дорозѣ еїзекуціи політичної заляглії додатки до податкѣвъ, на покритіе потребъ громадскихъ призначеныхъ.

Конкуренція.

§. 88. Конкуренція до будѣвли церковныхъ, парохіяльных и шкѣльныхъ якъ такожъ до будовы дорѣгъ є предметомъ окремыхъ законѣвъ.

Конкуренціи до певныхъ потребъ, опертыхъ на особенныхъ титулахъ правныхъ, позѣстають въ своѣй силѣ.

VI. О завѣдованю особенными справами населеня христіянського и жидѣвского.

Права людности христіянської и жидѣвской.

§. 89. Въ громадахъ, складаючихъ ся зъ людности христіянської и жидѣвской, позѣстає такъ христіянська якъ и жидѣвська людиѣсть при власности, посѣданю и уживаню закладѣвъ и фондѣвъ, призначеныхъ выключно на свои власні цѣли релігійні, наукові и добродѣйні и оплачує зъ власныхъ засобѣвъ (фондѣвъ) выдатки на тоті заклады и инші цѣли релігійні, наукові и добродѣйні, въ котрыхъ выключно єи самѣй тѣлько прислугує участь.

О скѣлько однакожъ тѣ выдатки до теперъ оплачувані були зъ загальныхъ доходѣвъ громады, повинни они и дальше зъ тыхъ-же доходѣвъ бути оплачувані.

Завѣдоване особеными справами людности христiянскои.

§. 90. Особеннiи справы людности христiянскои (§. 91.), о екѣлько завѣдоване ними пѣсля законѣвъ належитъ до Заступництва громадского, завѣдованiи будуть черезъ того Заступництва пѣсля приписѣвъ пынѣшного закону (т. е. пѣсля §§. 56., 66., 67., 68. и 70. зак. гром.) зъ тымъ однакожь обмеженемъ, що жидѣвскiи члены Заступництва (Рады и Старшины громадской) въ голосованiю надъ тыми справами и въ залагодженiю тыхъ справъ взагалѣ участи мати не будутъ. Наколи бы однакожь христiянскiи члены Рады громадской не становили що найменше половины еи членѣвъ, то выбираютъ христiянскiи выборцѣ громады въ способѣ ординацiею выборчою означеный, для залагоджуванiя справъ людности христiянскои тѣлько христiянѣ, кѣлько буде потреба до доповненiя той половины.

До важности ухвалѣ Рады громадской въ справахъ того роду потрѣбна е присутiѣсть бѣльше якъ половины христiянскихъ членѣвъ Рады и безвзглядна бѣльнѣсть голосѣвъ членѣвъ присутныхъ. Наколи Начальникомъ громады е нехристiянинѣ, выбере христiянска часть Рады громадской, а пѣсля потребы доповнена, зъ своего круга предѣдателя, котрому прислуговати будутъ що-до залагоджуванiя особенныхъ справъ людности христiянскои тотi самi права и обовязки, котрi по мысли закону прислугуютъ Начальникови громады.

§. 91. До особенныхъ справъ людности христiянскои належитъ:

- а) Справы церквей и иншихъ мѣецъ релiгiйныхъ, справы обрядовiи, выконуванe права патронату, презентуванe або именованe душпастырѣвъ, учителѣвъ релiгiи и слугъ церковныхъ.
- б) Справы закладѣвъ, фундацiй, стипендiй и иншихъ

фондѣвъ, назначеныхъ для христіанъ або на цѣли, въ котрыхъ тѣлько христіане мають участь.

- в) Справы маєтку, що становить выключну власнѣсть людности христіаньскои, або є назначеный выключно для той людности, або зѣстає въ єи выключнѣмъ уживаню.

Громада презентує (выбирає собі, якъ є мѣсце опорожнене) священникѣвъ тогда, наколи є властителемъ дѣбрь табулярныхъ (паньскихъ), въ котрыхъ є священникъ, або якъ священника власнымъ коштомъ удержує на пѣдставѣ акту фундаційного.

Завѣдованє особеными справами людности жидѣвскои.

§. 92. Завѣдованє особеными справами людности жидѣвскои полишаєсь при дотеперѣшнѣй Зверхности релігійнѣй той людности. До тыхъ справъ належить:

- а) справы божницъ, оконницъ, справы обрядовѣ, именованє рабѣнѣвъ, проновѣдникѣвъ, учителѣвъ релігій и слугъ обрядовыхъ,
- б) справы закладѣвъ, фундацій, стипендій и иншихъ фондѣвъ, назначеныхъ для жидѣвъ або на цѣли, въ котрыхъ жиды мають участь,
- в) справы маєтку, що становить выключну власнѣсть людности жидѣвскои, або назначеный є выключно для той людности, або зѣстає въ єи выключнѣмъ уживаню.

Права Заступництва громады.

§. 93. Право Заступництва громады до надзору, о скѣлько оно прислугує єи взагалѣ єлюю законѣвъ, полишаєсь ненарушене такожь що-до предметѣвъ въ §. 91. и 92. означеныхъ.

§. 94. Накладане додатків до податків, якъ такожъ и іншихъ prestaцій (§. 77.) на членівъ громады на цѣли §§. 91. и 92. означені, може наступити тільки за призволенемъ Рады громадскои, о скільки особенні законы инакше не постановляють. Наколи однакожъ въ Радѣ громадскої не ма двохъ третихъ ($\frac{2}{3}$) христіянъ, накладане додатків до податків и іншихъ prestaцій на христіянськихъ членівъ громады на цѣли, въ §. 91. означені, наступити може за призволенемъ Рады повѣтової.

Противъ ухвалъ въ тій мѣрѣ такъ Рады громадскои якъ и Выдѣлу повѣтового служитъ тѣ самі средства правні, що противъ іншихъ ухвалъ сихъ властей.

Выдатки на цѣли вѣроисповѣдній, котрі цѣла громада яко така на підставѣ особенныхъ титулівъ винна оплачувати, можуть бути покриті додатками до податківъ безпосереднихъ. (Ореченє Триб. адмін. зъ 9. лютого 1877. Ч. 190.).

VII. Лученє громадъ для спѣльного завѣдованя справами.

Добровольне лученє.

§. 95. Громадамъ, що належуть до того самого повіту політичного, вѣльно лучити ся зъ иншими громадами або такожъ зъ обшарами двѣрскими для спѣльного завѣдованя всѣми або лише декотрыми справами такъ власного (§. 27.) якъ и припорученого (§. 28.) обѣму дѣланя.

Умова що до способу спѣльного завѣдованя справами потребує затвердження політичної власти краєвої (Намѣстництва), котра того затвердженє удѣляє въ порозумѣню зъ Радою повѣтовою.

Конечне полученє.

§. 96. Громады, що не посѣдають средствъ до выповнення обовязківъ, выплывающихъ зъ припорученого

обѣму дѣланя (§. 28.), мають бути въ тѣй цѣли на такъ довго, якъ довго той станъ требає, дорогою закону краю-вого сполучені зъ иншими громадами того самого полі-тичного повѣту.

Способъ спѣльного завѣдованя справами буде озна-чений закономъ краевымъ.

Наколи що-до розкладу дотычныхъ коштѣвъ не прийде мѣжъ получеными сторонами до порозумѣня, то рѣшає Рада повѣтова.

§. 97. Наколи громада лучить ся зъ иншими грома-дами або обшарами двѣрскими для спѣльныхъ закладѣвъ въ особенныхъ цѣляхъ ихъ обѣму дѣланя, то вѣльно є интересованымъ сторонамъ устанавляти уряды, потрѣбні до завѣдованя тими закладами и означити кругъ дѣланя тыхъ органѣвъ.

Наколибы стороны интересовані не могли погодити ся въ тѣй мѣрѣ, то Выдѣль повѣтовый выдасть вѣдно-вѣдні розпорядженя.

Приписы сего закону, вѣдносячі ся до закладѣвъ громадскихъ, вѣдносять ся такожъ до такихъ спѣльныхъ закладѣвъ.

VIII. О надзорѣ надъ громадами.

§. 98. Рада повѣтова а въ єи заступствѣ Выдѣль повѣтовый береже того, щобы мастокъ закладовый и за-кладове добро громады и закладѣвъ не були уменьєні.

Выдѣль повѣтовый має беречьи того, щобы кары грошевї накладані черезъ власти судовї, політичнї и Старшины громадскї, котрі пѣсля обовязуючихъ при-писѣвъ впливають въ користь убогихъ мѣсцевыхъ або фонду запомогн (убогихъ) въ громадѣ, ужитї були

на цѣль назначену и має такожъ виконувати въ тій цѣли потрібну контролю після обставинъ, що узнать за відповідне зарядити, а именно такожъ жадати, щоби ті кары впливали за посередствомъ Выдѣлу повѣтового.

Соймъ а въ его заступствѣ Выдѣлъ краевый має найвысшій надзоръ надъ цѣлостію закладового маєтку и добра закладового громады и закладовъ громадскихъ.

Выдѣлъ краевый може въ тій цѣли, коли узнать того потребу, жадати объясненъ и оправданъ вѣдъ Заступництва громадского черезъ Выдѣлъ повѣтовый, выемково же въ случаю наглои потреби жадати такихъ объясненъ непосредно, може такожъ и черезъ выслане комісії зарядити доходжене на мѣсці.

Въ виконанію того права надзору уповажнений є Выдѣлъ краевый въ случаю потреби ужити вѣдновѣдныхъ средствъ зарадныхъ.

Суды и власти політичій засуджують людей на кары грошеві, котрі після обовязуючихъ законѣвъ припадають на мѣсцевыхъ убогихъ, т. є. на убогихъ той громады, де чинъ карыгодный бувъ поповнений. Давнѣйше кары ті суды и власти політичій вѣдсылали до дотычныхъ громадъ, а позаякъ показало ся, що ті кары пропадали, то Соймъ змінивъ §. 98. зак. гром. закономъ зъ дня 15. лютого 1883. Ч. 59. В. з. кр. въ той спосѣбъ, що вѣдъ хвилѣ введеня того закону суды и власти політичій мають ті кары на жадане выдѣловъ повѣтовыхъ за ихъ посередництвомъ пересылати дотычнымъ громадамъ. Кары тоті на иншу цѣль, якъ лишень на убогихъ, ужиті бути не можуть.

Затвердження черезъ Раду повѣтову.

§. 99. До справъ, що-до котрыхъ ухвалы Рады громадской мусять бути предкладані Радѣ повѣтовѣй до затвердження, належать окрімъ справъ згаданныхъ въ §§. 2., 4., 80., 85. и 95. такожъ слѣдующі:

- а) Позбуванє, замѣна, перемѣна, заставлянє або тревале обтяженє рѣчи, належачої до закладового маєтку, добра громады або єї закладѣвъ.
- б) Затяганє позычки або пририманє зъобовязаня, на коли высота позычки або вартѣсть тягару, походячого зъ зъобовязаня разомъ зъ довгами вже иснуючими, перевышає рѣчий доходы громады, а взглядно закладѣвъ громадекихъ.
- в) Набутє и передиримства неналежачї до звычайного заряду, на коли для покритя походячого звѣден выдатку потреба затягнути позычку, або розложити на громаду тягарь.
- г) Вѣдданє въ аренду и вынаймованє на довшїй часть, якъ на шѣсть лѣтъ, або въ иншїй способъ, якъ черезъ публичну ліцитацію наибѣльше даючому.
- д) Опустъ чиншу найму або аренды, въ части або въ цѣлости.

Ухвала Рады громадскої, пѣсля котрой Рада пѣдоймає ся доставы шутру на гостиницяхъ цѣсарскихъ, потребує такожь затвердження взглядно призволеня Рады повѣтової. (Рескр. Намѣст. въ 24. жовтня 1874. Ч. 47.437.).

§. 100. Ухвалы Рады громадскої, до котрыхъ важности треба призволеня Соїму, мають бути подаванї до Рады повѣтової, котра ихъ вразъ зъ своими увагами предложитъ Соїмови черезъ Выдѣль краєвий.

Вѣдкликъ до Выдѣлу повѣтового.

§. 101. Выдѣль повѣтовый рѣшає вѣдклики противъ ухвалъ Рады громадскої въ всѣхъ справахъ громадъ вѣдъ державы неприпорученыхъ. Противъ додаткѣвъ вѣдъ податкѣвъ вѣдкликъ о стѣлько може бути внесений, о скѣлько

додатки тї перевысшають высоту законами дозволену, або о скільки въ границяхъ той высоты наступивъ неводно-вѣдний розкладъ.

Вѣдкликъ має бути внесений на руки Начальника громады въ непереступнѣмъ речинци 14 днѣвъ вѣдъ дня оголошеня ухвалы або завѣдомленя о нѣй.

1. Наказъ розваленя будынку зъ причины небезпечности огню має выдати власть автономічна пѣсля §. 37. уступу 1. и §. 101. (Ореченє Триб. адмін. зъ 28. червня 1878. Ч. 1.037.).

2. Вѣдклики и зажаленя противъ рѣшень Старшины и Рады громадской въ справахъ власного круга дѣланя треба вносити до Рады повѣтовой, а въ справахъ припорученного круга дѣланя — до Староства.

О власти дисциплинарной надъ Старшиною громадскою и о надзоръ высшихъ властей надъ урядниками громадъ сельскихъ.

§. 102. Въ справахъ власного обѣму дѣланя може Выдѣлъ повѣтовый членамъ Старшины громадской давати упѣмненя и накладывать на нихъ кары грошевѣ до высоты 20 злр.

Кары тї вplyвають до касы Рады повѣтовой.

Въ случаю тяжкого проступку або постѣйного за-недбуваня обовязкѣвъ може членъ Старшины громадской на виссенє Выдѣлу повѣтового бути усуненый вѣдъ урядованя черезъ політичну власть повѣтову (Староство). Въ случаю незгѣдности тыхъ властей рѣшає політична власть краєва (Намѣстництво) за згодою Выдѣлу краєвого. По переведенѣмъ доходженю може політична власть краєва за згодою Выдѣлу краєвого зложити зъ уряду члена Старшины громадской а навѣтъ на протягъ часу до трехъ лѣтъ узнати его неспособнымъ до займованя той посады.

Членъ Старшины громадской, узнанный за винного, поносить кошты доходженя.

Власть дисциплінарна прислугуюча Выдѣлови повѣтовому треває ще черезъ три роки по згасненію мандату члена Старшины громадскои въ тѣй цѣли, щобы его присилувати до вѣдданя уряду и зложеня рахункѣвъ за часть своего урядованя.

Наколи бы зъ доходженя переведеного черезъ Выдѣлъ повѣтовый або політичну власть повѣтову показалося, що урядникъ, писарь або иншій того рода (категоріи) чинникъ (функціонарь) громады сельскои неправильнымъ поступованемъ въ урядѣ стае ся причиною до переступленя або занедбаня обовязкѣвъ черезъ членѣвъ Старшины громадскои або Раду громадску, або що урядъ свѣй сповняе въ загаль въ способѣ для громады шкѣдливый и наколи Начальникъ громады взглядно Рада громадска не хоче усунути его вѣдъ урядованя мимо завѣзваня Выдѣлу повѣтового, тогды може усунути его політична власть повѣтова на внесенє Выдѣлу повѣтового.

Въ случаю незгѣдности тыхъ властей, въ случаю внесеня вѣдклику вѣдъ ореченя політичнои власти повѣтовои, або наколи бы провину урядника, писаря або иншого того рода чинника громады сельскои справджено черезъ доходженє, переведенє непосредно зъ рамени Выдѣлу краєвого, то рѣшае въ такѣй справѣ остаточно політична власть краєва на внесенє або за згодою Выдѣлу краєвого.

Урядникъ, писарь або иншій того рода (категоріи) чинникъ громады сельскои вѣддаленый силою повѣшого постановленя, може бути на внесенє Выдѣлу повѣтового а взглядно краєвого узнаний за неспособного до займованя посады урядника, писаря або иншого того рода чинника громады сельскои въ иншихъ громадахъ краю ажъ до трилѣтнього чаеу. Въ тѣй самѣй-же громадѣ, въ котрѣй зѣ службы бувъ усуненый, може бути на ново принятый до

службѣ лишень за призволенемъ політичнои власти повѣтровои на внесенє Выдѣлу повѣтровога а възглядно за призволенемъ політичнои власти краєвои на внесенє або за згодою Выдѣлу краєвога.

1. Объемъ дѣланя громады пѣсля §. 26. зак. гром. є власный и припорученый.

Справы, належачѣ до власного объема дѣланя, вычисленїи и поясненїи були при §. 27. зак. гром., а sprawy припорученого объема дѣланя при §. 28. зак. гром.

Пѣсля того подвѣйного объема дѣланя власного и припорученого — громада а тымъ самымъ Старшина и Рада громадска пѣдлягають подвѣйнымъ властямъ, — въ справахъ власныхъ, або власного объема дѣланя — властямъ автономичнымъ — т. є. Выдѣлови повѣтровоу и краєвоу, а въ справахъ припорученого объема дѣланя — властямъ правительственнымъ т. є. Староству и Намѣстництву.

2. Пѣсля того подѣлу вѣдѣлики и зажалєня вѣдѣ ухвалѣ Старшины и Рады громадскои въ справахъ власного объема дѣланя треба вносити до Выдѣлу повѣтровога, а вѣдѣ ухвалѣ тогожѣ до Выдѣлу краєвога, противно-же въ справахъ припорученого объема дѣланя до Староства а възглядно до Намѣстництва.

Именованє заступника для громады.

§. 103. Наколи въ справѣ приватной, спѣрной межѣ громадою а певною клясою членѣвъ громады, або поодинокими єи членами, Рада громадска зъ огляду на приватный интересъ Радныхъ, не булабы безсторонною, Выдѣлъ повѣтровый буде старати єя спровадити добровѣльную угоду; еслибы-же она до skutku не прийняла, опредѣлитъ для громады заступника до переведєния sprawy дорогою права.

Право Правительствѣ на надзорѣ и на звержєнїи уговѣръ.

§. 104. Правительству прислугує право надзору надѣ громадами въ тѣмъ напрямѣ, щобы они євого объема дѣланя не переступали и не дѣлали противъ законѣвъ.

Тото право надзору виконує політична власть повѣтова.

Въ тій цѣли може она зажадати удѣлення собѣ ухвалъ Рады громадскои и потрібныхъ выясненъ.

Начальникъ власти політичної або єго вѣдпоручникъ має такожъ право бути присутнымъ на засѣданяхъ Рады громадскои; може однакожъ забирати голосъ лише тогды, якъ бы Рада наміряла порушити закони, або переступити своій обѣмъ дѣланя.

§. 105. Політична власть повѣтова має право и обовязокъ заборонити виконане ухвали, постановленои черезъ Раду громадску, наколи тотъ ухвала переступає обѣмъ дѣланя Рады, або противить ся законамъ. Противъ такои заборони прислугує вѣдкликъ до політичної власти краюнои.

Наколи справа належить до власного обѣму дѣланя громады, то повинна політична власть повѣтова о выданій заборонѣ завѣдомити рѣвночасно Выдѣлу повѣтовый.

§. 106. Політична власть повѣтова має такожъ рѣшати зажалєня противъ розпорядженъ Старинны громадскои, порушающихъ або блудно примѣняющихъ закони, о скѣлько тѣ розпорядженя не є опертї на такихъ ухваляхъ Рады громадскои, взглядомъ котрыхъ рѣшанє вѣдкликѣвъ належить до Выдѣлу повѣтового. (§. 101).

Въ справахъ припорученного обѣму дѣланя въ кождѣмъ случаю вѣдкликъ має бути висесеный до політичної власти повѣтовои.

Средства зарадкѣ на конинъ громады.

§. 107. Наколи Рада громадска заведбує або збороняє ся доповнити обовязкѣвъ, котрї сплюю законѣвъ на громадѣ

тяжати, то політична власть повѣтова має на кошть и страту громады зарядити средства зара днѣй.

Наколи справа належить до власного обѣму дѣланя громады, а не заходить случай наглои небезпечности, то політична власть повѣтова повинна передъ зарядженемъ средствъ зарадныхъ порозумѣти ся зъ Выдѣломъ повѣтовымъ.

§. 108. Політична власть повѣтова має право наложити на Начальника громады, нарушающого свои обовязки въ справахъ припорученого обѣму дѣланя, кару до 20 злр. Кара тота вилыває до касы Рады повѣтової.

Наколи невыповищене обовязкѣвъ е того роду, що справоване чинности припорученого обѣму дѣланя не може бути довнѣе полищене Начальникови громады - безъ нараженя добра публичного и наколи Рада громадека на вѣзване тому не зарадитъ, може тогды політична власть повѣтова на часъ треваня того стану установити на кошть громады иншій урядъ до справованя наведенихъ чинностей. Такъ въ тѣмъ случаю, якъ и въ случаяхъ означенихъ въ §. 107., належить поступати зъ всякою можливою ощадностію такъ, щобы громада понадъ конечну потребу не була обтяжена.

Розвязане Заступництва громадского.

§. 109. Намѣтникъ може розвязати Заступництво громадеке.

Громадѣ прислугує вѣдкликъ до властивого Міністерства. Вѣдкликъ той не має силы здержуючои.

Найдальше до шѣсть тыжнѣвъ по розвязаню повиненъ бути розписаний новый выбѣръ.

Намѣстництво въ порозумѣню зъ Выдѣломъ повѣтовымъ зарядитъ, що потреба до тимчасового залагоджу-

ваня справъ ажъ до впровадження нового Заступництва громадского.

Въ той способъ подано дословно цѣлый законъ громадскій и пояснено при деякихъ параграфахъ поодинокіи приписы. Теперь лишае ся намъ еще вѣдѣти на двѣ sprawy:

1. Въ якѣй бесѣдѣ мае Урядъ громадскій переписувати ся зъ иншими властями и въ якѣй бесѣдѣ мае право вести канцелярію громадску и

2. Звѣдки походить, що нашѣ громады такъ нещасливо ведутъ свои справы, и що такъ часто нарѣкають на свою Старшину громадску?

Що до 1. Уряды громадскіи мають право переписувати ся зъ иншими властями въ такѣй бесѣдѣ, якъ Рада громадска постановить. Нашѣ рускіи громады мають отже повне право уживати всюды хотѣй бы и передъ найвысшими властями — рускою бесѣды. Громады а властиво власти громадскіи не є властями державными, але маючи признане право самоуправы (автономіи) — мають самѣ рѣшати: якимъ языкомъ урядують. Приписы выданіи для урядникѣвъ цѣсарскихъ о урядовѣй бесѣдѣ польскѣй, якъ такожъ ухвалы Сѣйму, выданіи для Выдѣлу краєвого и Выдѣловъ та Радъ повѣтовыхъ — не обовязують громадъ, яко самостѣйныхъ урядѣвъ мѣцевыхъ, котріи самѣ рѣшають о справахъ громадскихъ.

Що такъ є а не иначе доказує артикулъ 19. закону основного зъ 21. грудня 1867. Ч. 142. В. З. д., котрый постановляє: „Держава признає рѣвноправнѣсть всѣхъ бесѣдъ краєвыхъ, (то є въ краю уживаныхъ) — въ школахъ, урядѣхъ и житію публичномъ“.

На тѣй отже підставѣ всѣ рускіи громады повинни переписувати ся по руски, въ рускомъ языкѣ вести канцелярію громадску, якъ такожъ уживати печатки громадскои зъ написею рускою и написи на таблицяхъ при дорогахъ повинни бути такожъ рускіи.

Що до 2. пытаня. Нашѣ громады тому такъ нещасливо ведутъ свои справы и нарѣкають на Старшину громадску, бо не знаютъ ще и не розумѣють своихъ правъ и обовязкѣвъ въ громадѣ. Не знаючи и не розумѣючи ихъ — не можуть зъ правъ громадскихъ корпѣтати и обовязкѣвъ сповняти.

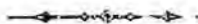
Яснымъ е отже для каждого, що права и обовязки въ громадѣ треба каждому знати, а якъ хто ихъ не знає, то треба ихъ научити ся, хотяй-бы теперь, бо лѣнше пѣзно, якъ нѣколи!

Посылайте, Панове Громадо, своихъ дѣтей до школы та дбайте про те, щобы они бѣльше зъ школы выпесли якъ вы. Маєте у себе читальню, то учѣть ся въ нѣй всѣ господарѣ старшій, читайте кожду книжку, яку тамъ знайдете, а найбѣльше найпотрѣбнѣйшій вамъ Законъ громадскій, бо лишень просвѣта и наука васъ спасе и до добра доведе.

Всяке право и наука писаніе е для народу, що жие и жити хоче. Право писане для тыхъ, що за нимъ постоятъ и про себе дбати будуть. Выбирайте до Старшины людей честныхъ, тверезыхъ и просвѣченыхъ, абы ся не давали запродувати, абы умѣли и хотѣли гѣдно и достойно всюды и все за вами упомнути ся.

Право громадеке — вамъ найблизше — и для васъ написане, щобы вамъ добре було. Оно показує громадянамъ, якъ жити мають въ громадѣ. Оно свѣдчить за вами передъ свѣтомъ; въ громадскѣй самоуправѣ ваша сила, котру прагды ваші познали кажучи: „Громада великій чоловікъ“, бо яка громада, такі люди въ свѣтѣ; якіи ладъ заведете въ громадѣ, такъ вамъ буде вести ся.

Громада розумна все зрѣбѣть, що лишень схоче и не дастъ пронасти бѣднему чоловікови. Зъ громадъ вашихъ мають выйти ваші правдивіи заступники народніи, ваші выборці — послы, що передъ лицемъ свѣта мають сказати: Що васъ болить и чого вамъ треба? Громады — то нашіи силы народніи, що ихъ нѣхто не поборе, — бо за ними голосъ Бога и народу!

ОРДИНАЦІЯ ВИБОРЧА ДЛЯ ГРОМАДЪ

обов'язуюча въ Королѣвствѣ Галичини и Володимиріи вразѣ
въ Великимъ Князѣвствомъ Краковскимъ.

зъ дни 12. серпня 1866. р. Ч. 19. В. 3. кр.

І. О выборахъ членѡвъ Рады громадской.

О правѣ выбора и избираемости.

Право выбора.

§. 1. Право выбора мають :

1. Члены громады, оплачуочі въ нѣй що найменше
вѡдѣ року податокъ непосредный зъ своєї реальности,
вѡдѣ предпріємства заробкового, або вѡдѣ доходу, наколи
суть горожанами державы австрійской.

2. Зъ помѣжъ приналежныхъ до громады безъ огляду
на оплату податкѡвъ :

- а) горожане мѣскі;
- б) душнастырѣ и инші духовні свѣтекі христіаньскихъ
вѣроисповѣданъ (вызнанъ) и настоятелѣ монастырѡвъ;
- в) рабіны, проповѣдники жидѡвскі;
- г) урядники ц. к. двора, державы, краю, закладѡвъ,
и фондѡвъ публичныхъ;
- д) офіцеры и стороны войскові зъ титуломъ офицер-
скимъ, наколи суть перенесені въ стады станъ

спочинку, або виступили зъ войска зъ застереженемъ характеру войскового;

е) стороны войсковѣ безъ титулу офіцирекого чи то въ службѣ чи пенсіоновані, не менше урядники войсковѣ, чи то въ службѣ чи пенсіоновані, о скільки такъ першій якъ и другі не належуть до якогось вѣддѣлу войска;

є) адвокаты, нотарѣ, докторы вѣдѣлѣвъ університетскихъ, котрі одержали степенъ академічний на однімъ зъ університетѣвъ австрійскихъ, майстри хірургіи и фармаціи;

ж) профессоры-управителѣ (директоры) и учителѣ иснуючихъ въ громадѣ шкѣлъ и иншихъ публичныхъ закладѣвъ науковыхъ.

3. Въ мѣстахъ горожане почетні.

4. Держава, край, корпораци, стоваришени, спѣлки, заклады и фонды, наколи оплачують въ громадѣ що найменше вѣдъ року оденъ зъ податкѣвъ въ уступѣ 1. означеныхъ.

1. Тоті, що ведутъ метрики жидѣвскі, є урядниками публичными и тому мають право выбирати въ громадѣ. (Оречене Триб. адм. зъ 15. марта 1883. Ч. 581.).

2. Черезъ податки безпосередні въ ординаціяхъ выборчихъ громадскихъ и соймовыхъ розумѣти треба не тільки звичайный податокъ, але такожъ и додатокъ, т. є. загальну суму, яку титуломъ податку до касы державной платитъ ся.

3. Товариствамъ заграничнымъ не прислугує право wyboru до Заступництва громадского и въ загальнѣ подати можна яко правило нашого законодавства, що горожане чужихъ державъ зъ тугейшими горожанами тільки пѣдъ взглядомъ приватно-правнымъ, але не публично-правнымъ на рѣшитъ є поставлений.

4. На університетѣ або въ найвысшій школѣ чотиры выдѣлы, т. є. богословскій, правничій, філософічний и лѣкарскій (медицинный). По выдержаню строгихъ испитѣвъ на оди́мъ зъ тыхъ выдѣлѣвъ одержує ся титулъ доктора богословія, права, філософіи або медицины.

Магістры хірургіи є лѣкарями, а фармаціи антикарями.

Высмокъ що-до войсковыхъ.

§. 2. Выключені вѣдѣ права выбираня є збѣтаючи въ службѣ :

- а) офіцеры и стороны войскові зъ титуломъ офіцерскимъ, о скѣлько не належуть до членѣвъ громады, означеныхъ въ §. 16. зак. гром. (т. є. Радныхъ безъ выбору);
- б) войскові належачі до рядовыхъ (простыхъ) и стороны войскові низшихъ степенѣвъ зъ выемкомъ однакожь непокликаныхъ резервістѣвъ.

Выключене въ послѣдокъ чинѣвъ каргобдичхъ.

§. 3. Доки закономъ карнымъ постановлене не буде, чи и на якъ довго засудомъ карнымъ означена має бути утрата права выбираня и обираемости, є выключеный вѣдѣ права выбираня :

- а) Кого узнано виннымъ злочину;
- б) Кого зъ причины злочину потягнено до слѣдства, доки слѣдство треває;
- в) Кого узнано виннымъ преступства крадежи, обманства, сиронецвѣреня або участи въ оди́мъ зъ тыхъ преступствъ. (§§. 460., 461., 464. зак. карн.).

Кого засуджено за злочины натуры політичної якъ за голову зраду (зъ выемкомъ наставаня на особу самого мо-

нарха), забуренє публичного спокою, повстаня, ворохобиѣ, публичного насильства супроти власти, або за забите чоловѣка середъ бійки, покалѣченє середъ бійки, а не можна дослѣдити хто задавъ того ушкодження тѣла, або за двобій (поединокъ) або за укрыванє дезертира, той по вѣдбутю кары набуває назадъ права выбору и выбираемости въ громадѣ.

Кого же засуджено за простый злочинъ и то найменше на 5 лѣтъ вязницѣ, той тратить право хѣснованя зъ выборовъ на 10 лѣтъ по вѣдсидженю кары, а кого на менше якъ на 5 лѣтъ, той черезъ 5 лѣтъ по вѣдсидженю кары не може хѣсновати зъ права выбору въ громадѣ; кого зазуджено за само переступство крадежи, обманьства, спроневѣреня, або за участь въ одиомъ зъ тыхъ переступствъ, той черезъ три роки по вѣдсидженю кары не може користати зъ права выбору въ громадѣ. (§. 6. закону зъ 15. надолжета 1867. В. З. Д. 311.).

Выконанє приси выбору.

§. 4. Управнені до выбору голосують особисто.

Выемки вѣдъ того правила є слѣдующі:

1. За особы не мающі власновѣльности голосують ихъ правий заступники.

2. За жѣнку, жнучу зъ мужемъ голосує мужъ, за инші жѣнки голосують ихъ повномочники.

3. Офіцеры и стороны войскові зъ титуломъ офіцирскимъ, наколи належуть до членѣвъ громады въ §. 16. зак. гром. означеныхъ (Радні безъ выбору) можуть, якъ довго въ службѣ зѣстають, голосувати тѣлько черезъ повномочникѣвъ.

4. Особы неприеутні въ громадѣ зъ причины припорученныхъ имъ громадскихъ або иннихъ публичныхъ справъ, можуть голосувати черезъ повномочникѣвъ.

5. Посѣдачѣ реальности або предпріємства заробкового можуть, якъ мешкають въ иншій громадѣ, упо-

важнити до голосованя въ ихъ имени установленнаго черезъ себе управителя або завѣдателя.

1. Жѣнка не мешкаюча разомъ зъ мужемъ не є управлена до выконуваня свого права выбору черезъ повномочника. (Ореченє Триб. адм. зъ 10. липня 1878. Ч. 990.).

2. Право выбираня на пѣдставѣ спѣльного посѣданя супругѣвъ оподаткованон реальности прислугує тѣлько мужеви и повномочіє вѣдъ жены въ тѣмъ случаю не є потрѣбне.

3. Урядникамъ землѣзницъ приватныхъ служитъ право голосованя черезъ повномочникѣвъ въ случаю неприсутности зъ причинъ службовыхъ. (Ореченє Триб. адм. зъ 22. сѣчня 1880. Ч. 138.).

§. 5. Держава, край, заклады и фонды публичнѣ голосують черезъ особы, котрѣ дотычна власть адмѣністраційна до того уповажнѣнѣ.

§. 6. За корпораціи, стоваришеня и спѣлки голосують правомъ або статутами означенѣ ихъ заступники, або установленѣ черезъ нихъ повномочники.

Повномочія, якѣ выставляють управленѣ въ цѣли выконаня права выбору до Заступництвѣ громадскихъ, повѣтовыхъ и краєвыхъ, є вѣльнѣ вѣдъ стемля.

§. 7. Спѣвносѣдачѣ оподаткованон реальности мають вѣсь разомъ лише оденъ голосъ и уповномочнюють до голосованя одного зъ помѣжъ себе або иншу особу.

Наколи спѣвносѣдачами є супруги зъ собою живучѣ, право выбору выконує мужъ.

1. Икданє, щобы кождѣй зъ спѣвносѣдачѣвъ до лісты выборцѣвъ бувъ вписанѣй и одержавъ окремый голосъ, не має законнои пѣдставы.

2. Выборцѣ записанѣ въ лістахъ выборчихъ яко спѣвносѣдачѣ зъ иншими до голосованя, можуть голосовати тѣлько

за оказанемъ повномочія спѣвѣуправленыхъ. (Ореченѣ Триб. адм. зъ 16. жовтня 1880. Ч. 1877.).

Условія Заступства.

§. 8. Заступникомъ аніъ повномочникомъ не може бути той, хто не є горожаниномъ державы австрійскои, або не уживає власновѣльности, не є допущеный або выключеный вѣдъ права выбору (§§. 2. и 3. Орд. выб.). Повномочникъ може тѣлько одного управленого заступати и має выказати ся повномочіємъ.

Обираемѣсть.

§. 9. Кождый членъ громады зъ выемкомъ жѣнокъ може бути выбраный членомъ Рады громадскои або заступникомъ члена, наколи має право выбираня, скѣпчивъ 24 лѣтъ житя и є власновѣльнымъ.

Высмы.

§. 10. Не можуть бути выбрані:

1. Урядники верховныхъ властей політичныхъ и урядующихъ въ громадѣ державныхъ властей поліційныхъ.

2. Урядники и слуги громады и закладѣвъ громадскихъ, акъ довго въ службѣ зѣстають, а по выступленю вѣ службы, якъ довго не будуть залагоджені рахунки, зложені черезъ нихъ въ наслѣдокъ вѣдношеня службового.

3. Убогі, побираючі пѣдмогу зъ фондѣвъ публичныхъ, челядь службова, особы жиючі зъ денного зарѣбку, або яко помѣчники при ремѣлахъ, не маючі самотѣйного удержаня.

Лѣкарѣ, котрымъ повѣрено повнене службы здоровья въ громадѣ, не є урядниками громады, хотябы за свои чинно-

ети побирали винагородженє, бо они не є обов'язанї до виконаня своихъ чинностей пѣсля загальныхъ або особенныхъ заряджень Старшины громадскої, а ординанція выборча (§. 1., 2., 3.) ставляє ихъ на рѣвнѣ зъ адвокатами и нотаріями.

Выключенє азъ наслѣдокъ чинивъ карыгѣднихъ.

§. 11. Крімъ осѣбъ означеныхъ въ §. 3. выключенї є такожъ вѣдъ обираемости особы:

- а) узнанї винными провинны поповненої зъ користолюбности або противъ публичной обычаиности;
- б) узнанї винными переступства поповненого зъ користолюбности або означеного въ §§. 501., 504., 511., 512., 515., 516. зак. карн. переступства противъ публичной обычаиности;
- в) до котрыхъ маєтку оголошено уналѣсть (конкурсъ), або що-до котрыхъ маєтку заряджено поступованє угодове, якъ довго триває поступованє розбѣрне (конкурсове) або угодове, а по укѣнченю такого поступованя, наколи довжника узнано виннымъ провинны зъ §. 486. зак. карного.
- г) зложене зъ уряду або вѣддалене зѣ службы публичной за провинну дисциплінарну, поповнену зъ користолюбности.

II. О приготованю до выборѣвъ.

Списъ выборѣвъ.

§. 12. Передъ выборами до Рады громадскої має Начальникъ громады уложити списъ членѣвъ громады управленийхъ до голосованя. На початку того спису мають бути умѣщенї горожане почетиї; дальше, тї до гро-

мады приналежнїй, котрїй пѣсля §. 14. (орд. выб.) належуть до першого кола выборчого; вѣдтакъ члены громады (§. 1. пѣдъ 1., 2., 4.), котрїй оплачують въ громадѣ податокъ безпосереднїй а то въ такѣмъ порядку, въ якѣмъ слѣдують по собѣ оплачуванїй черезъ нихъ сумы податковїй пѣсля ихъ высоты, починаючи вѣдъ найвысшон, въ кѣнци тотїй до громады приналежнїй, а пѣсля §. 1. пѣдъ 2. до голосованя управнєнїй, котрїй жадного въ громадѣ податку не оплачують и до першого кола выборчого не належуть.

Побѣчь назвиска кожного управненого має бути умѣщена приписана єму въ громадѣ рѣчна належитѣсть податкова.

Наколи кѣлькохъ управненохъ рѣвнїй квоты податковїй оплачує, то старшїй вѣкомъ має попереджати молодшого.

На кѣнци єнєсу мають бути зѣбранїй въ одну суму квоты податковїй черезъ вѣхъ управненохъ до выбору оплачуванїй.

1. Выказы оподаткованыхъ єнѣряджують уряды податковїй для ужитку Начальникѣвъ громадѣ.

2. При назвиску выборцѣвъ посѣдающихъ дома часово вѣдъ податку увѣльненїй має бути умѣщенный не идеальнїй податокъ домовый, вѣдъ котрого они є увѣльненїй, але 5 процентовой податокъ доходовой, якїй мають платити. (Оречєне Триб. адм. зъ 18. жовтня 1883. Ч. 2.375.).

3. Пѣсля рескрипту Презїдїи Намѣстництва зъ 15. грудня 1869 Ч. 7.263 лїсты выборчїй мають бути завчасу приготованїй, щоби речинєць до выбору мѣгъ бути для каждой громады назначенїй передъ кѣнцемъ шестилѣтнього перїоду урядованя Рады громадєскої.

Кола выборчїй.

§. 13. На пѣдставѣ єнєсу выборцѣвъ будуть утворєнїй кола выборчїй.

Въ громадахъ, въ котрыхъ число выборцівъ не переходитъ 50, будуть утворені два, у всѣхъ іншихъ громадахъ три кола выборчій.

Въ тѣй цѣли сума квотъ податковыхъ, выказана въ списѣ буде подѣлена въ першѣмъ случаю на двѣ, въ другѣмъ на три рѣвнѣ части.

Наколи є лишъ два кола выборчій, то до голосованія управленій члены громады, котрѣ поєся порядку, въ якѣмъ є списані, оплачують першу половину квотъ податковыхъ належуть до першого, всѣ инші до другого кола выборчого.

Наколи є три кола выборчій, тогды тоті выборці, котрѣ поєся порядку, въ якѣмъ є въ списѣ умѣщені, оплачують першу часть суммы квотъ податковыхъ, належуть до першого, тѣ, котрѣ другу часть оплачують, належуть до другого, наконецъ тѣ, котрѣ оплачують часть третю, належуть до третого кола выборчого.

Наколи при твореніу кѣль выборчихъ сума квотъ податковыхъ не дає ся докладно подѣлити, такъ що квота черезъ одного зъ управленыхъ оплачувана, не може бути цѣлкомъ до одной части вчислена, треба такого управленого зачислити до того кола выборчого, на котре принадає бѣльша часть оплачуванон черезъ него квоты.

Зачислене управленыхъ безъ огляду на податокъ.

§. 14. Горожане почетні а зъ помѣжъ принадлежныхъ въ §. 1. подъ 2 означеныхъ: духовні свѣтекі признанъ христіянськихъ, настоятелі монастырѣвъ, рабѣны жидѣвскі, настоятелі закладѣвъ науковыхъ и профессоры, адвокаты, нотарѣ, особы посѣдающі степень академічный, неменше належачі до IX. або высшой класы дієтъ урядники ц. к. двора, державы, краю, закладѣвъ и фондѣвъ публичныхъ, офіцеры и стороны войскові зъ титуломъ офіцирскимъ

належать до першого кола виборчого. Інші особи в §. 1. під 2 означені будуть зачислені до послѣднього кола виборчого, наколи зъ причини оплачуванон квоты податковон не належать до одного (першого або другого) зъ близьшихъ кѣль виборчихъ.

§. 15. Коже коло виборче, безъ огляду на число виборцѣвъ в нѣмъ голосуючихъ, вибирає, якъ є два кола, половину, якъ є три кола, третю часть означеного в §. 14. зак. гром. числа Раднихъ и заступникѣвъ.

Лісты виборчій.

Реклямаціи.

§. 16. Начальникъ громады уложитъ для каждого кола виборчого окремый выказъ виборцѣвъ до того кола належачихъ, т. є. лісту виборчу.

Ті лісты вразъ зъ списомъ виборцѣвъ (§. 12.) мають бути найпѣзнѣйше на чотири тижнѣ передъ виборами зложені в мѣси урядованя Старшини громадскон; кождому членови громады прислугує право перегляданя тихъ-же. Выставленє лістѣ до перегляду має бути в громадѣ рѣвночасно оголошенє зъ означенємъ вѣсьмодневного переступного речниця до вношеня реклямаціи.

Комісія зложена зъ Начальника громады яко предсѣдателя и зъ чотирохъ членѣвъ чѣрезъ Раду зъ помежи членѣвъ той-жѣ выбранихъ, має в протягу трохъ днѣвъ рѣшати реклямаціи, передъ уплывомъ приписаного речниця внесеніи, и робити безъ проволочки в лістахъ поправки, черезъ себе за вѣдповѣдніи узнаніи.

Противъ вѣдмовного рѣшеня комісії прислугує реклямуючому право вѣдклику до політичнои власти повѣстовон (Староства).

Вѣдкликъ такіи повиненъ бути в речниця трохъ днѣвъ вѣдъ увѣдомленя реклямуючого о рѣшеню вѣдмов-

номъ внесенный до комісії, котра має его сейчасъ пред-
ложити політичній власті повѣтовій.

Що до виборѣвъ въ той часъ вѣдбуваючихъ ся рѣ-
шене власті повѣтової є остаточне (безъ дальшого вѣд-
клику).

Въ послѣднѣмъ тыжні передъ выборами жаднои по-
правки въ лістахъ выборчихъ не вѣльно робити.

При першихъ выборахъ по введеню въ житє нынѣ-
шної ординаціи, въ громадахъ не маючихъ Рады громад-
скои, комісія (рекламаційна) складати ся буде зъ Началь-
ника громады и чотирохъ (обираемыхъ) членѣвъ громады,
котрыхъ Начальникъ покличе.

1. Укладане спису выборцѣвъ и лістѣ выборчихъ є
дуже важне, бо на пѣдставѣ того спису и лістѣ выборчихъ
вѣдбувають ся вѣдтакъ выборы; якъ списы выборцѣвъ и лі-
сты будуть недокладніи або нарочно фальшиво уложеніи, то
и выборы саміи можуть выпасти некористно, длятого треба до-
кладно знати приписы о укладаню списѣвъ и лістѣ выбор-
чихъ на пѣдставѣ §. 12.—16. орд. выб. и въ случаю недо-
кладности або ошибки завчасу ихъ усунути, бо по переведеню
выборѣвъ булобы вже запѣзно.

2. Приписъ §. 16. говорить лишень о складѣ комісії ре-
кламаційної, а не говорить, въ якій спѣсѣбъ тота комісія має
выдавати ухвалы, тому комісія рекламаційна має ся въ тѣмъ
взглядѣ держати приписѣвъ о важности ухвалъ Рады громад-
скои пѣсля §. 41.—46. зак. гром. (Оречене Триб. адм. зъ 8.
марта 1878. Ч. 302.).

3. Уложенє спису и лісты выборцѣвъ належуть до по-
ступованія рекламаційного и длятого недокладности въ нихъ по-
повненіи не становлять предмету протесту при выборахъ (Оре-
ченє Триб. адм. зъ 15. липня 1880. Ч. 1.263.).

4. Перегляданє лістѣ выборчихъ не може бути выбор-
нямъ заборонене такъ черезъ цѣлый часъ треваля речинця
до вношенія рекламацій, якъ и пѣзнѣйше ажъ до дня выбору,
бо ажъ на вѣсьмъ днѣвъ передъ выборами ліста є остаточно

уложена, въ котрої въ тѣмъ часѣ жадныхъ поправокъ робити вже не вѣльно.

5. Заявѣтъ противъ умѣщеня выборця въ листѣ выборчѣй въ реклямаціи не поднесеный и ажъ въ вѣдклику до Староства зроблений, уважає ся за спѣзпений, хочьбы ся вѣдпосивъ до обставины дуже важной и увзглядпений бути не може. (Оречене Триб. адм. зъ 19. жовтня 1883. Ч. 2.376.).

6. Противъ рѣшеня Староства може бути внесене зажалене тѣлько до Трибуналу адмїністраційного. (Оречене Триб. адм. зъ 15. марта 1883. Ч. 581.).

7. Противъ дозволеного спростованя въ листѣ выборчѣй черезъ комісію реклямаційну, вѣдкликъ до Староства не має мѣсця. (Оречене Триб. адм. зъ 8. сѣчня 1886. Ч. 71.).

8. Реклямаціи можна вносити устно або письменно передъ комісією реклямаційною и то безъ етемпля.

9. Речинецъ испереступный вѣсьмохъ днѣвъ, якій параграфомъ 16. орд. выб. є установленый до вношеня реклямацій, прислугує реклямантамъ въ цѣлости, то значить, що день, въ котрому оголошено, що листы выборчѣй до перегляду є выставлений, до тыхъ вѣсьмохъ днѣвъ не вчисляє ся.

10. Недодержане речинця чотиротыжневого при розписаню выборѣвъ узасадное пѣсля ореченя Триб. адм. зъ 20. мая 1888. Ч. 1.417. неважнѣсть выборѣвъ.

11. Наколи доказано, що въ часѣ выборѣвъ громадскихъ вѣдбувала ся агїтація въ льокали выборчѣмъ, котра обмежала свободу выбору, и. пр. що выборцямъ выдирано картки, а инші давано, то такі выборы пѣсля ореченя Триб. адм. зъ 17. мая 1888. Ч. 1.727. можуть и повинни бути уневажнені.

Оголошенє часу выборѣвъ.

§. 17. Найнѣзгѣйше на 8 днѣвъ передъ выборами Начальникъ громады оголосить часъ ихъ розпочатя зъ означенѣмъ мѣсця, дня и години, въ котрыхъ кожде коло выборче має зѣбрати ся, неменше зъ означенѣмъ числа Радныхъ и заступникѣвъ черезъ кожде коло выбирати ма-

ючихъ. Рѣвночасно завѣдомить о томъ Начальникъ політичну власть повѣтову.

1. Выборы повинни бути оголошені черезъ письменне завѣдомленє, умѣщене на публичныхъ мѣсяцяхъ въ громадѣ и. пр. на церкви, школи и т. д.

2. День оголошеня выборѣвъ треба вчислити въ речинець вѣсьмодневный т. зн., що выборы вѣдбувають ся дня осьмого. (Ореченє Триб. адм. зъ 7. цвѣтня 1866. Ч. 1.003.).

3. Наколибы въ оголошенію черезъ ошибку подано бѣльше або менше число Радныхъ або заступникѣвъ, які мають бути выбрані, то такі выборы булибы пѣсля ореченя Триб. адм. зъ 6. червня 1885. Ч. 1.468. неважні.

Наглядъ власти политической.

§. 18. Політична власть повѣтова повинна наглядати, щобы приготовления до выборѣвъ завчасу були пороблені такъ, щобы зъ уплывомъ періоду выборчого нове Заступництво громадске могло своєю дѣяльнѣсть розпочати.

III. О переведенію выборѣвъ.

Комісія выборча.

§. 19. При выборахъ проводить комісія выборча, зложена зъ Начальника громады, або одного зъ присяжныхъ яко предсѣдателя и зъ чотирохъ до того черезъ Начальника громады покликанныхъ выборцѣвъ, посѣдающихъ услѣвѣ обираемости.

Політична власть повѣтова може до акту выбору выслати вѣдпоручника для догляданя надъ захованємъ закону и удержаня спокою и порядку.

1. Наколи Староство безъ жаданя громады вышле своего комісаря до акту выборчого, то громада не є обовязана платити коштівъ комісії того комісаря.

2. Наколи комісарь правительственный зъ причины не-порядкѣвъ при выборахъ вздержавъ дальшу чиниѣсть выборчу, то дальше вѣдбуванѣ выборовъ булобы незаконне. (Ореченѣ Триб. адм. зъ 11. лютого 1883. Ч. 373.).

Черга выборовъ въ колѣвъ.

§. 20. Коже коло выборче збирає ся окремо. Найперше вибирає трѣте, вѣдтакъ друге, наконецъ перше коло. Каждый wyborецъ може выбирати зъ цѣлого числа выбираемыхъ членѣвъ громады, безъ огляду на того, до которого кола належуть.

Яснѣсть. Розночати выборовъ.

§. 21. Выборы вѣдбувають ся публично.

Передъ разночатѣмъ голосованя предѣдатель комисіи wyborчон пояснити згромадженымъ wyborцямъ постановы о услѣвахъ обраемости, обнятіи въ §§. 9., 10. и 11. сесіи ординаціи, выяснити приписы взглядомъ голосованя и обчисленя голосѣвъ и завѣзвѣ wyborцѣвъ, щобы пѣсля власного переконаня независимо вѣдъ всякихъ побѣчныхъ взглядѣвъ такъ голосовали, якъ того пѣсля ихъ совѣстного пересвѣдченя добро громады wymagaє.

Бракъ поясненя §. 21. орд. выб. приписаного не потягає за собою неважнѣсти выборовъ.

Голосованіє.

§. 22. Въ кождѣмъ колѣ wyborчѣмъ голосують найперше члены комисіи wyborчон, котріи є управненіи до голосованя въ тѣмъ колѣ.

Вѣдтакъ оденъ зъ членѣвъ комисіи покликуює до голосованя wyborцѣвъ пѣсля порядку, въ якѣмъ є записаніи на лістѣ wyborчѣй.

Выборець неприсутній підчасъ викликаня свого назвиска може доперва по вѣдчитаню цѣлои лісты wyborchoi голосовати и має въ тѣй цѣли зголосити ся до комісії wyborchoi.

Голосованне усне и писемне.

§. 23. Кождому wyborcowi вѣльно голосовати усно або писемно.

Выборець усно голосуючій має подати назвиска осібъ, котрыхъ на Радныхъ, и тыхъ, котрыхъ на заступникѣвъ выбирає, въ числѣ однакожъ не переходячѣмъ числа Радныхъ и заступникѣвъ, котрыхъ має выбрати дотычне коло.

Выборець голосуючій писемно подаєть на картцѣ списаній окремо назвиска Радныхъ, а окремо назвиска заступникѣвъ въ вѣдповѣднѣмъ числѣ.

Назвиска, переходячі число Радныхъ и заступникѣвъ, припадаюче на дотычне коло, не будуть узгляднені при обчисленю голосѣвъ.

1. Выборцѣ мають голосовати особисто, але вѣдданє картки черезъ кого другого написаної не є заборонене и не потягає за собою неважності акту wyborchoго. (Ореченє Триб. адм. зъ 28. лютого 1880. Ч. 351.).

2. Выборцѣ мають при выборахъ громадскихъ після власного перекопаня голосовати, при голосованю картками треба картки переховати въ посудинѣ, до котрой wyborцѣ тѣ картки вкинули. Поступованє зъ тими приписами незгѣдне потягає за собою уневажненє докопанихъ и розписанє новыхъ wyborѣвъ, (розумѣє ся зъ причини внесеного зажаленя або протесту.) (Ореченє Триб. адм. зъ 39. цвѣтня 1881. Ч. 746.).

3. Обставина, що предсѣдатель комісії wyborchoi або цѣла комісія зарядила, що wyborцямъ заборонено власноручно вкладати картки до урны wyborchoi, потягає за собою неважність выбору. (Ореченє Триб. адм. зъ 10. червня 1885. Ч. 1566.).

Записування голосівъ.

§. 24. При устнѣмъ голосованіи писарь виписує до лісти голосуючихъ сѣйчасъ въ присутності выборця побѣчу его назвиска поданій черезъ него назвиска. Рѣвночасно будуть поданіі черезъ голосуючихъ назвиска виписованіі до другої лісти въ той спосѣбъ, що назвиско першій разъ подане буде до неї виписане, а за кождимъ слѣдуючимъ поданємъ того назвиска, буде додане до него порядкове число 2, 3, 4, 5 и т. д.

При голосованіи картками писарь зазначить въ лістѣ голосуючихъ побѣчу назвиска выборця, що тойже вѣдає картку.

Картки мають бути ажъ до обчислення голосівъ заховані въ посудинѣ, до котрої ихъ выборці складають.

1. Перегляданє картокъ голосованія передъ скѣнченємъ выборѣвъ и вибиранє картокъ переданихъ не черезъ самихъ выборцівъ, становить правну пѣдставу до уневажненія выборѣвъ. (Ореченє Триб. адм. зъ 14. липня 1881. Ч. 1.197.).

2. Недокладнѣсть въ карткахъ выборчихъ не потягає неважності выбору, скоро лишень не пѣдлягає сумнѣвови, до кого зъ управненихъ до выбору означенихъ въ списѣ выборцівъ вѣдданіі голосы ся вѣдносять, (н. пр. хтось называє ся Иванъ Романко, а выборецъ написавъ его Иванъ Романкѣвъ, то голосъ є важний, якъ заходить певнѣсть, що се є одна и тота сама особа.) (Ореченє Триб. адм. зъ 24. марта 1887. Ч. 884.).

3. Фалшованє голосованія при выборахъ громадскихъ має бути яко провиня пѣсля артикулѣ VI. зак. зъ 17. грудня 1862. Ч. 8. зъ р. 1863. каранє строгимъ арештомъ вѣдъ 1—6 мѣсяцівъ.

4. Прилѣплєнє картки голосованія побѣчу назвиска выборця, якъ такожь виписанє назвискѣ зъ картки голованця до лісти голосуючихъ, спротивляє ся основамъ письменного тайного голосованія и може становити причину до уневажненія выборѣвъ.

*Замкнене голосованя.**Обчисленя голосовъ.*

§. 25. По вѣдѣбранію голосовъ вѣдъ всѣхъ присутнихъ выборцівъ, котрі до голосуючого кола выборчого належать, Предсѣдатель комісії выборчої оголосить, що голосованє в скѣчене; вѣдтакъ комісія порѣвняє що-до устного голосованя обѣ проваджені лїсты; що до голосованя картками число вѣдданихъ картокъ зъ лїстою голосуючихъ.

Комісія рѣшить сѣйчасъ сумнѣвы, повставші зъ достереженихъ може похибокъ и приступить до обчисленя голосовъ.

Въ цѣли обчисленя голосовъ письменно поданихъ, оденъ зъ членовъ комісії буде вѣдчитувати назвиска на карткахъ списанї, другій-же кожде першій разъ поданє назвиско запише, а за кождымъ дальшимъ вѣдчитанємъ того самого назвиска додасть число порядкове 2, 3, 4 и т. д.

Высѣдъ (результатъ) обчисленя має бути занесаный на лїствъ голосуючихъ, а Предсѣдатель и члены комісії пѣдпишуть лїсту.

1. Комісія выборча має право рѣшати о важности повномочія до голосованя. (Ореченє Триб. адм. зъ 10. лїчня 1878. Ч. 990.). Повномочія до голосованя при выборахъ громадскихъ вѣльнї вѣдъ стемля.

2. Замкненє голосованя при выборахъ громадскихъ не в залежнє вѣдъ додержаня означеної години, тѣлько вѣдъ вѣдданя голосовъ черезъ всѣхъ присутнихъ выборцівъ. (Ореченє Триб. адм. зъ 13. мая 1885. Ч. 1.288.).

§. 26. Въ кождѣмъ колѣ выборчѣмъ тѣ, котрі одержали наибѣльше число голосовъ на Радныхъ, мають бути узнанї Раднымъ, тѣтї-же, котрі одержали наибѣльше чи-

сло голосѡвъ на заступникѡвъ, мають бути узнані за-
ступниками.

Наколи при рѡвнѡмъ числѣ одержавъ голосѡвъ
поветае сумѣвъ, хто має бути узнаний Раднымъ або за-
ступникомъ, рѣшае жребъ (льосъ).

Вступленіє на опорожненіє мѣсце.

§. 27. Наколи выбранный Радный або заступникъ не
посѣдає условій избираемости, або не приймає выбору,
вступає на его мѣсце той, котрый въ дотычнѡмъ колѣ
выборчѡмъ по выбранныхъ Радныхъ, або взглядно по вы-
бранныхъ заступникахъ, одержавъ наибѡльше число голо-
сѡвъ. Таке заступленіє не увѡльняє однакожь не приймаю-
чѡго выбору вѡдъ кары грошевою, наколи до него вѡдно-
ситъ ся приписъ §. 20. зак. гром.

§. 28., (въ котрѡмъ було сказано, що въ Радѣ гро-
мадскѡй бѡльше якъ $\frac{1}{3}$ часть жидѡвъ засѣдати не може,
є теперъ знесеный ухвалою соймовою зъ дня 19. падо-
листа 1868. Ч. 30. В. 3. кр.).

Голосы утраченій.

Выбѡръ заступника Раднымъ.

§. 29. Назвиска выбранныхъ въ колѣ, котре вже го-
лосовало, мають бути въ слѣдующѡмъ колѣ передъ роз-
початѡмъ голосованія подані до вѣдомости.

Голосы, які упадутъ на выбраного вже въ иншѡмъ
колѣ Радного, якъ такожъ голоса, які при голосованію
на заступникѡвъ упадутъ на выбраного вже въ иншѡмъ
колѣ заступника не будутъ числені.

Наколи выбранный вже заступникъ въ слѣдующѡмъ
колѣ буде выбранный Раднымъ, тогдѣ вступитъ на его мѣсце
яко заступникъ той, хто въ дотычнѡмъ колѣ одержавъ по

нѣмъ наибольше число голосѣвъ, вѣдданныхъ на заступникѣвъ.

Закѣнчене чинности выборовъ.

Уневажнене выборовъ.

§. 30. Наколи выборы въ вѣхъ колахъ выборчихъ закончено, комісія вѣддасть до перехованя Старшинѣ громадскѣй листы голосующихъ вразъ зъ картками, якъ тотѣ были даванѣ.

Начальникъ оголосить въ громадѣ назвиска выбранныхъ и предложитъ синеъ тыхъ назвискъ полѣтичнѣй власти повѣтовѣй.

Полѣтична власть повѣтова повинна выборы, котрѣ выпали на особы, не посѣдающѣ избираемости (§§. 9., 10. и 11. (орд. выб.) въ речинци 14 днѣвъ уневажнити, яко незгѣднѣй зъ закономъ, полишаючи свободу вѣдклику до Намѣстництва.

Пѣсля ореченя Триб. адм. зъ 13. лютого 1883. Ч. 355. рѣшене Намѣстництва не є остаточне, бо вѣдъ его рѣшеня можна ще вѣдкликати ся до Міністерства справъ внутрѣшнихъ, а вѣдтакъ до Трибуналу адмѣстраціѣного.

Замѣты противъ поступованя при выборахъ.

§. 31. Замѣты противъ поступованя при выборахъ мають бути внесенѣ въ речинци 8 днѣвъ по укѣнченю выборовъ до Начальника громады, котрый въ протягу трѣхъ днѣвъ має ихъ предложити Намѣстництву до остаточного порѣшеня.

Наколи въ речинци 8 днѣвъ не внесено жадныхъ замѣтѣвъ, або наколи внесенѣ — вѣдкинено яко без-

основній, — нововибрана Рада громадська приступить до вибору Старшини громадскої.

1. Выборы громадскій повинни вѣдбувати ся пѣсля приписѡвъ закону, котрый повыше наведено, але они не все такъ вѣдбувають ся, бо досвѣдъ учить, що часто рѡжий надбужитя и несправильности поповнюють ся. И такъ Начальникъ громады може не оголосити дня и часу, коли будуть выборы; комісія выборча може допустити до голосованя такі особы, котрі не мають права голосовати — черезъ що выборы цѣлкомъ инакше выпали; Начальникъ громады може грозити выборцямъ, щобы на него або кого иншого голосовали и силою може недопустити до голосованя противныхъ собѣ выборцѣвъ; при численю голосѡвъ можуть зайти несправильности и похибки и т. п.

Противъ всякого роду несправного поступованя при выборахъ громадскихъ мають право выборцѣ вносити въ речинци 8 днѣвъ по укѡнченю выборѡвъ — замѣты або зажаленія, котрі такожъ нашъ народъ протестами называє — на руки Начальника громады, котрый зновъ въ трохъ дняхъ має тоті замѣты черезъ Староство предложити Намѣстництву въ цѣли ихъ порѣшенія. Противъ сего рѣшенія Намѣстництва можна вносити дальше зажаленє лишень до Триб. адм. у Вѣдин. Всѣ зажаленія до Триб. адм. вносять ся въ речинци 60 днѣвъ по дорученю послѣднього рѣшенія власти політичної. Зъ такими справами треба вже нѣти до адвоката, бо Триб. адм. не приймає жадного письма безъ пѡдпису адвоката. (§. 14. и 18. зак. зъ 22. жовтня 1875. Ч. 36. В. з. д. зъ р. 1876.).

Въ зажаленю противъ поступованя при выборахъ громадскихъ треба не лишень докладно навести причины, за для котрыхъ выборы є неважкі, але се такожъ доказати грамотами або черезъ покликанихъ свѣдѡвъ.

2. Намѣстництво а взгледно Трибуналъ адмїнїстр. може оречи, що выбѡръ въ тѡмъ або иншѡмъ колѣ є неважкий и тогда будуть розписані лишень доновняючі выборы въ тѡмъ колѣ, а выборы въ иншихъ колахъ полишатъ ся давніи. Лишень тогда, якъ бы цѣлі выборы неважкими узнано, мусять бути розписані цѣлкомъ нові выборы громадскі.

3. Всѣ зажаленія и вѣдки въ справахъ выборчихъ є вѣльнїи вѣдѣ стемплїи.

4. Часто буває, що громадяне свои зажаленія противъ доконанихъ выборовъ вносять просто до Староства або Намѣстництва, що противить ся приписови §. 31. орд. выб. для громадъ, поєсля которого тї зажаленія треба вносити на руки Начальника громады, бо иначе власти зъ причинъ формальныхъ такі зажаленія мусять вѣдкинути.

5. Намѣстничество (взглядно Триб. адмїнїстр.) має право до розсѣду цѣлого акту выборчого въ послѣдокъ внесенного зажаленія противъ поступованю при выборахъ, хотяйбы всѣ неправильности въ томъ зажаленю не були поднесенїи.

6. Замѣты противъ лїстѣ выборчихъ належуть до поступованя реклямаційного и для того выбѣръ, противъ которого важности замѣты того роду внесено, не може бути уневажненїи. (Ореченє Триб. адм. зъ 18. сѣчня 1882. Ч. 2.226.).

Такъ само не ма правої подставы до уневажненя выборовъ, наколи лїсты выбѣрцѣвъ по уилывѣ речїи реклямаційного не були выставленїи и наколи перегляданє тыхъ лїстѣ було заборонене, а противъ тої неправильности въ часѣ поступованя реклямаційного не внесено зажаленя. (Ореченє Триб. адм. зъ 7. червня 1882. Ч. 1.173.).

IV. О выборѣ Старшины громадской.

Вѣзванє по выбору.

§. 32. На вѣзванє вѣкомъ пайетарного члена ново-выбраной Рады зберуть ся єи члены въ означенѣмъ дни и означенѣи годинѣ въ цѣли выбору Старшины громадской. Члены Рады, котрїи або зовсѣмъ не ставлять ся, або передъ укѣнченемъ выбору вѣддалять ся, не оправдавши достаточно своєи неприєутности, подлягають карѣ грошевої, котру Рада може вымѣрити ажъ до высоты 20 злр.

Противъ вымѣру тої кары приєлугує вѣдкинсь до Выдѣлу повѣтового.

Наложени кары випливають на рѣчь убогихъ мѣсцевыхъ, або фонду запомогового въ громадѣ.

1. Старшина громадска складає ся зъ Начальника громады (вѣйта) и що найменше зъ двохъ Радныхъ яко присяжныхъ (асесорѣвъ). Рада громадска може число присяжныхъ побѣльшити ажъ до третини всѣхъ Радныхъ, наколи бы того було треба. (§. 18. зак. гром.).

2. Начальника громадского и Присяжныхъ выбирає Рада громадска зъ помежи себе а заступника Начальника громады зъ помѣжь присяжныхъ. (§. 19. зак. гром.).

Завѣдомленіє політичнои власти повѣстовою.

§. 33. Начальникъ політичнои власти повѣстовою (Староста) має право для нагляду правности поступованя, або самъ бути при выборахъ присутнымъ, або выслати своего вѣдноручника.

Начальникъ громады має длятого завчасу завѣдомити Начальника той власти о дни и годинѣ выбору.

Комтѣвъ подорожи комісаря Староства громады не є обовязані платити.

Провѣдѣннє підчасъ выбору.

§. 34. Найстаршій вѣкомъ членъ нововыбранои Рады проводить підчасъ выбору при помочи двохъ членѣвъ, котрыхъ собѣ покличе.

Обираемість и вимки.

§. 35. Тѣлько членъ Рады громадскои може бути выбраный членомъ Старшины громадскои.

Не може бути однакъ выбранымъ :

1. Кто въ громадѣ постѣйно не мешкає.

2. Кто зѣстае въ чиннѣй службѣ яко урядникъ и слуга ц. к. двора, державы, краю, закладѣвъ або фондѣвъ публичныхъ.

3. Кто зѣ выбраннымъ вже членомъ Старшины громадской въ першѣмъ або другѣмъ степени е спорѣдненый або посвояченный.

4. Духовнѣ якого небудь вѣроисповѣданя и учитель мѣсцевой школы.

Почтмайстры и экспедиторы почтовѣ не е ц. к. урядниками, можуть отже бути выбранѣ на членѣвъ Старшины громадской. (Реск. Намѣстництва зѣ 22. липця 1870. Ч. 27.409.).

Услѣди важности Выбору.

Способъ голосованя.

§. 36. До важности выбору потрібна е присутнѣсть що найменше $\frac{3}{4}$ частей цѣлого числа членѣвъ Рады и безвзглядна бѣльнѣсть (т. е. бѣльше якъ половина) голосѣвъ присутныхъ.

Рада рѣшитъ, чи голосоване має вѣдбути ся устно чи картками.

Въ кождѣмъ случаю вѣльно членови Рады писемному голосовати устно.

При записованю и обчисленю голосѣвъ належить примѣнити приписы §§. 24. и 25. (орд. выбор.).

Выбѣръ Начальника громады.

§. 37. Насампередъ має бути доконаныи выбѣръ Начальника. Наколи при першѣмъ голосованю нѣхто безвзглядной бѣльнѣсти (т. е. бѣльше якъ половину) голосѣвъ не одержитъ, то наступае друге голосоване; а якъ и при другѣмъ голосованю не буде безвзглядной бѣльнѣсти, то наступитъ выбѣръ межи двома.

При выборѣ межн двома вѣльно лишень на тыхъ двоухъ членѣвъ Рады голосовати, котрѣ при другѣмъ голосованю одержали наибѣльше число голосѣвъ. При рѣвности одержанныхъ голосѣвъ, (мѣжь дальшими двома) рѣшае жребѣ (льѣсть), котрый зъ нихъ мае бути до выбору межн двома поставлений.

Голосъ при третѣмъ голосованю, данный за членомъ до выбору непоставленнымъ, е неважный.

Въ случаю рѣвности голосѣвъ при выборѣ межн двома рѣшае жребѣ (льѣсть).

Выбѣръ присяжныхъ (ассесорѣвъ).

§. 38. Скоро Начальника выбрано, Рада приступитъ до выбору прочихъ членѣвъ Старшины.

Голосоване на каждого члена Старшины вѣдбувае ся окремо въ способѣ приписанный §. 37. (орд. выб.).

Выбѣръ неважный.

§. 39. Наколи членомъ Старшины выбрано такого члена Рады, котрый пѣсля §. 35. (орд. выб.) выбранный бути не може, выбѣръ его е неважный и належитъ заразѣ приступити до нового выбору.

Выбѣръ Заступника Начальника.

§. 40. По доконанѣмъ выборѣ членѣвъ Старшины, Рада безпировочно приступитъ до выбору Заступника Начальника громады зъ помежн присяжныхъ (ассесорѣвъ) въ способѣ приписанный §. 37. (орд. выб.).

Вписане до книги ухвалъ.

Завѣдомлене властей.

§. 41. Выслѣдъ выбору Старшины громадскои мае бути записанный въ книзѣ ухвалъ и тамже пѣдписами Пред-

сѣдателя підчасъ выбору, якъ такожъ всѣхъ голосуючихъ радныхъ стверджений, а вѣдтакъ політичної власти, якъ такожъ Вѣдѣловни повѣтовому до вѣдомости поданный.

Выборы доновсичей.

§. 42. Приписы обняті §§. 32.—39. (орд. выб.) мають бути примѣнені до выборѣвъ, доконаныхъ въ протягу періоду выборчого въ наслѣдокъ опорожненя мѣсяця Начальника або иншого члена Старшини.

Въ першѣмъ случаю Заступникъ Начальника, въ другѣмъ Начальникъ повиненъ скликати Раду и проводити ей підчасъ выбору.

1. Членѣвъ Рады громадской и ихъ заступникѣвъ, якъ такожъ Старшину громадску выбирає ся на 6 лѣтъ — по уплывѣ того часу урядують они ажъ до выбору новой Старшины громадской (§. 21. зак. гром.).

2. Урядъ Радного и заступника Радного є безплатный. Рада громадска має право ухвалити, чи Начальникъ громады, его Заступникъ и Присяжніи и яку платню мають побирати вѣдъ громады. (§. 24. зак. гром.).

ЗАКОНЪ О ОБЩАРАХЪ ДВОРСКИХЪ

обовязующій въ Королѣвствѣ Галичины и Володимиріи вразѣ
зъ Великимъ Князѣвствомъ Краковскимъ,

зъ дня 12. сериия 1866. Ч. 20. В. 3. кр. и зъ дня 21. марта 1888 Ч. 41.
В. 3. кр. (Змѣняющій §§. 1., 2., 3., 4., 8., 9., 11., 14. и 15. закону о об-
шарахъ двѣрскихъ зъ дня 12. сериия 1866. Ч. 20. В. 3. кр., который по-
даемо въ новѣй основѣ).

Обшары двѣрскіе.

§. 1. Посѣлости земекіѣ, коліесь домінікальній, теперь
до звязи громадской неналежащій, котрѣ вже передъ днемъ
виrowadженія въ жите закону зъ 1. надоліета 1868. Ч. 25.
В. 3. кр. (о свободѣ обороту власностію землею або о по-
дѣльности ґрунтѣвъ) т. є. передъ днемъ 8. грудня 1868. р.
пстнували яко вѣдрубніѣ посѣлости табулярніѣ, будуть и на
дальше вылучені зѣ звязи громадской.

Зъ посѣлостей, котрѣ на ґрунтахъ коліесь домінікаль-
ныхъ повстали по виrowadженію въ жите того закону, бу-
дуть и на дальше вылучені зѣ звязи громадской тѣ по-
сѣлости, вѣдъ котрыхъ рѣчна належитѣсть въ державныхъ
податкахъ реальныхъ (рѣчевыхъ) т. є. ґрунтовѣмъ и до-
мовѣмъ выносить що найменше 25. злр. а. в.

При обчисленію повышеной сумы 25 злр. податкѣвъ
рѣчевыхъ, посѣлости коліесь домінікальній одного и того

самого посѣдача въ области одной мѣсцевости положеній, уважаній будуть за одну цѣлѣсть. Посѣлости вылученій зѣ звязи громадскои а положеній въ области одной и той самой мѣсцевости, становлять обшаръ двѣрскій.

Всѣ инші посѣлости на грунтахъ колисъ домінікальныхъ такъ теперь истнуючі якъ и тоті, котрі въ будущности поветануть, прилученій будуть до звязи громады мѣсцевои. Посѣлости колисъ домінікальній положеній въ области мѣста, въ кождѣмъ случаю належуть до звязи громады того мѣста.

1. Питанє, чи обшаръ двѣрскій истнує або нѣ, рѣшають власти державній а не автономічній. (Ореченє Триб. адм. зъ 19. жовтня 1882. Ч. 2.015.).

2. Посѣлѣсть домінікальна въ области мѣста (не мѣсточка) положена, не творить обшару двѣрского, длятого властитель бѣльшой посѣлости въ мѣстѣ не є обовязаній достарчати дерева на дороги. (Ореченє Триб адм. зъ 16. падолиста 1883. Ч. 2.272.).

Прилученє до громады.

§. 2. Посѣлѣсть до звязи громадскои пѣсля §. 1. не належача, може на жаданє посѣдча за згодою громады, по выслуханю гадки прочихъ посѣдчѣвъ посѣлѣстей, входящихъ въ складъ обшару двѣрского, бути прилучена до звязи громады, наколи такому жаданю анѣ політична власть краєва анѣ Выдѣль краєвый не спротивить ся.

Мимо того припису до теперь анѣ оденъ обшаръ двѣрскій анѣ громада не поставили вѣдъ р. 1866. подѣбною жаданя и длятого жаденъ обшаръ двѣрскій въ нашѣмъ краю не є полученый зъ громадою.

Умови зъ громадою.

§. 3. Посѣдчѣ обшару двѣрского або его части, жадаючий получения, може зъ громадою заключити умову

взглядомъ вымѣру тягарѣвъ и способу выповнення повинностей, якѣ припадуть зѣ звязи громадскои на его посѣлѣсть.

До важности такой умовы потрібне є затверджене політичнои власти краєвой въ порозумѣню зѣ Выдѣломъ краєвымъ.

Зарядженіе прилученія.

§. 4. Прилучене до звязи громады въ §§. 1. и 2. сего закону передвиджене, зарядить політична власть краєва въ порозумѣню зѣ Выдѣломъ краєвымъ.

О повстанію новыхъ посѣлостей, котрѣ пѣсля §. 1. мають бути прилученѣ до громады, завѣдомляти буде урядъ податковый політичну власть краєву за посредствомъ політичнои власти повѣтовой. По доконанію прилученія до громады набувають посѣдачѣ прилученыхъ посѣлостей права и обовязки членѣвъ громады, не набувають однакожь черезъ того прилучене права ужиткованія добра громадского.

Вылучене злученои посѣлости.

§. 5. Вылучене зѣ звязи громадскои зѣ громадою злученои посѣлости колѣсь домінікальнои може наступити лише дорогою закону краєвого.

§. 6. Вѣрителѣ на посѣлости земскои мающѣ заставы або тѣ особы, на котрѣ тотѣ посѣлѣсть має перейти, не мають жадного вилыву на порѣшене пытанія, чи тотѣ посѣлѣсть має бути вылученою зѣ звязи громадскои, або зѣ нею злученою, якъ такожь чи злучена зѣ громадою посѣлѣсть має бути вѣдѣ нен вѣдлучена.

Объемъ ѡбласти ѡбшару.

§. 7. Обшаръ двѣрскій має выповняти на своѣй области всѣ обовязки и повинности громады.

Однакожь въ корчмахъ и шинкахъ, що находятъ ся на парцеляхъ, котрій не граничуть зъ прочимъ обшаромъ двѣрскимъ, справоване поліціи мѣсцевою належить до громады.

1. Обшары двѣрскіи мають брати участь въ спільномъ обовязку громадъ що-до заосмотреня вдовъ и сирѣтъ по учителяхъ.

2. Де-якій иншій справы, якъ дорогові, польові, конкуренційні, шкѣльні и. т. ин. залагоджує обшаръ двѣрскій спільно зъ громадою.

3. Наколи бы властитель обшару двѣрского на ґрунтѣ рустикальнѣмъ положенѣмъ въ самѣй громадѣ, хотѣвъ ставити яку будову, пабувши той ґрунтъ на свою власнѣсть, то му-ситъ постарати ся о призволене Старшины громадской на тоту будову, бо на всѣхъ ґрунтахъ въ самѣй громадѣ положеныхъ, лишень власти громадскіи мають наглядъ надъ будовами.

4. Міністеріальнымъ розпорядженемъ зъ 9. сѣчня 1872. Ч. 292. увѣльнено Начальникѣвъ обшарѣвъ двѣрскихъ вѣдѣ провадження книги зголошень мельдуиковой якъ такожъ выказѣвъ зжиті урляонникѣвъ и резервистѣвъ.

Начальникъ.

§. 8. Каждый обшаръ двѣрскій має Начальника до залагоджуваня справъ законами обшарамъ двѣрскимъ придѣленныхъ.

Посѣдачъ обшару двѣрского може або самъ обняти урядъ Начальника або такожъ передати той урядъ підъ своею одвѣчалностію иншѣй особѣ.

Спѣвпосѣдачъ якъ и посѣдачъ частей обшару двѣрского, становлячихъ окреме тѣло табулярне, именують Начальникомъ одного зъ помѣжъ себе, або иншу особу. Въ браку порозумѣня заименованный буде Начальникомъ той, за кимъ освѣдчить ся часть спѣвпосѣдачѣвъ або посѣдачѣвъ надѣловыхъ, на котру припадає бѣльшє якъ по-

ловина податківъ рѣчевихъ державнихъ на обшарѣ приписанихъ.

За osoby не уживаючі власновѣльности виконує по-
высшій права ихъ правный заступникъ.

§. 9. Можна бути Начальникомъ кѣлькохъ обшарѣвъ двѣрскихъ, наколи тоті є положені въ однімъ и тѣмъ самѣмъ повѣтѣ політичнѣмъ. Наколи посѣдачъ обшару двѣрского посѣдає въ єуєднѣй мѣцевости, належачѣй до того самого повѣту політичного, посѣлѣть, що становить часть иншого обшару двѣрского, вѣльно єму за увѣдомленіємъ політичної власти повѣтовой и Выдѣлу повѣтового пѣддати тоту посѣлѣть пѣдъ зарядъ Начальника своего обшару двѣрского. Прилучена посѣлѣть не буде увзгляднена при именованіи Начальника для обшару двѣрского, въ которого складъ входитъ (§. 8. уст. 3.).

Условія особисті.

§. 10. Начальникомъ може бути тѣлько горожанинъ державы австрійской, уживаючіи власновѣльности, взгядомъ которого не заходить жадна зъ обставинъ выключаючихъ, въ §§. 3. и 11. орд. выб. для громадъ означеныхъ.

Начальникъ повиненъ мати постѣйне замѣшканє въ мѣсци вѣдповѣднѣмъ вимогамъ урядованя.

Именованіє черезъ Правительство.

§. 11. Назвиско и постѣйне замѣшканє Начальника має бути поданє до вѣдомости політичної власти повѣтовой и Выдѣлу повѣтового.

Наколи Начальникъ не посѣдає условій пѣсля §. 10. вымаганныхъ, то політична власть повѣтова завѣзе посѣдача взгядно посѣдачѣвъ обшару двѣрского до именованія Начальника покликанныхъ, щобы иншого Начальника

заименовали, а якъ завѣзваній мимо другого уиѣмненія такому завѣзванію не досточинять, або въ загалѣ зъ якихъ не будь причинъ не подадуть назвиска Начальника въ означенѣмъ черезъ власть речинци, то політична власть повѣтова на коштъ и страту посѣдачѣвъ заименує Начальника.

Приреченє замѣсть присяги.

§. 12. Начальникъ повиненъ зложити въ руки представника політичної власти повѣтової приписане для Начальника громады (§. 23. зак. гром.) приреченє замѣсть присяги.

Объемъ обѣлани Начальника.

§. 13. Въ цѣли заагоджуванія справъ, придѣленихъ обшарови двѣрекому встунає Начальникъ въ объемъ дѣланія Начальника громады, а що-до поліції мѣсцевон такожъ въ права, прислугуючій Радѣ громадскѣй пѣсля §. 32. зак. гром.

Право караня, признане закономъ громадскимъ Начальникови громады, не прислугує однакожъ Начальникови обшару двѣрекого. Право того выконує політична власть повѣтова.

§. 14. Начальникъ застунає обшаръ двѣрекій на зверхъ въ вѣсхъ справахъ законами обшарамъ двѣрекимъ придѣленихъ. Однакожъ, наколи Начальникъ не є посѣдачемъ цѣлон маєтности табулярной, обшаръ двѣрекій становлячон, не може безъ призволенія вѣсхъ посѣдачѣвъ приїмати постѣйныхъ зъобовязанъ на обшаръ.

Пѣсля припису §. 13. и 14. о обшарахъ двѣрекихъ и приписѣвъ §. 27. и 32. зак. громад. обшаръ двѣрекій не потребує призволенія до веденія будовы на области обшару двѣрекого зъ стороны иншихъ властей. (Ореченє Триб. адм. зъ 23. грудня 1879. Ч. 2.466.).

Утрата уряду.

§. 15. Посѣдачъ взглядно посѣдачѣ обшару двѣрскаго можуть въ кождѣмъ часѣ вѣддалити особу, котра за нихъ урядѣ Начальника справує; повинни однакожь завѣдомити о тѣмъ політичну власть и Выдѣль повѣтовый.

Начальникъ тратить урядѣ, наколи зайшла, або вѣдомою стала обставина, для котрой не мѣгбы бути допущений до обнятія уряду, може однакожь обняти урядѣ на ново по усуненію перешкоды.

За тяжку провину або постѣйне занедбуванє обовязкѣвъ Начальникъ може бути часово усуненый вѣдъ урядованія черезъ політичну власть повѣтову въ порозумѣнію зъ Выдѣломъ повѣтовымъ, — на все черезъ політичну власть краєву въ порозумѣнію зъ Выдѣломъ краєвымъ.

Поношенє выдаткѣвъ.

§. 16. Обшаръ двѣрскій повиненъ поносити всякія выдатки полученіи зъ его обовязками, о скѣлько законы не накладываютъ тыхъ выдаткѣвъ на иншія особы.

Постѣйный або часовій мешканцѣ обшару двѣрскаго лишень о стѣлько можуть бути зъ причины тыхъ выдаткѣвъ потяганіи до оплатъ и престацій, о скѣлько є обовязаніи до того зъ частныхъ титулѣвъ правныхъ або силою окремыхъ законѣвъ.

Одвѣчалность.

§. 17. Обшаръ двѣрскій є одвѣчальный за выповнюванє обовязкѣвъ законами на него вложеныхъ.

Взглядомъ жадань до обшару двѣрскаго зъ титулу тои одвѣчалности подношенныхъ, рѣшає політична власть повѣтова въ порозумѣнію зъ Выдѣломъ повѣтовымъ, а въ другѣй и послѣднѣй настоя (пистанціи) політична власть краєва въ порозумѣнію зъ Выдѣломъ краєвымъ.

Правосильні рѣшеня будуть виконані въ дорожѣ адміністраційно́й.

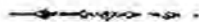
Противъ Начальника обшару двѣрского о вынагороджене шкоды зъ причины заведбаня обовязкѣвъ поліціи мѣсцевой може бути внесеный до Суду позовъ ажъ по перепровадженю доходженя адміністраційного, приписаного §. 17. зак. о обшар. двѣрскихъ (Рѣш. Найвысшего Трибуналу судового зъ 10. цвѣтня 1883. Ч. 3.661.).

Ужасне: средствъ заридити черезъ власнь оержасну.

§. 18. Наколи Начальникъ зборонюе ся, або мимо упѣмненя заведбуе выповняти обовязки наложені законами на обшаръ двѣрскій, то політична власть повѣтова має на кошть и страту обшару двѣрского зарядити вѣдповѣдні средства зарадні.

Пѣдлягане властямъ.

§. 19. Що-до пѣдляганя обшару двѣрского властямъ правительственнымъ и Заступництву чи то повѣтовому чи краєвому, неменше що-до вѣдкликѣвъ (рекурсе́въ) противъ розпоряджень або оречень, мають бути примѣнені схожі постановы закону громадского.

ЗАКОНЫ ШКОЛЬНИЙ.

Загальний поглядъ.

Розвитокъ школьництва въ нашомъ краю а особливо народного школьництва датуєсь зъ послѣднихъ 50 лѣтъ. Передъ р. 1848. школъ народныхъ такъ якъ бы у насъ не було. Вирядѣ т. з. політичный законъ для школъ, выданный 11. сернія 1805. р. цѣсаремъ Францомъ І. наказувавъ закладати народнѣ школы по мѣсточкахъ и селлахъ, та вкладавъ обовязокъ на домінія та патронѣ будувати школы, але звѣстно, якъ совѣстно за паньщины домінія та патроны сновцовали той обовязокъ, та якъ взагалѣ на него задивлялись. Хвиля данои свободы зробила переворотъ. Зъ того часу заходомъ нашего священства та громадъ почались въ нашомъ краю закладати численнѣ народнѣ школы пѣсля постановъ згаданого політичного закону школьного зъ р. 1805.

Закладаннѣ школы могли бути або тривіальнѣ або головнѣ, першѣ по селлахъ и мѣсточкахъ а другѣ въ мѣстахъ бѣльшихъ. Школа тривіальна складалась зъ трехъ рѣчныхъ куреѣвъ: зъ приготавляющого, зъ першої и другої класы; — школа головна або т. зв. нѣмецка мала крѣмъ того ще третю класу, по укѣиченю котрой ученикъ, що мавъ выше образоватись, переходивъ до гімназіи або

школы реальною, ученикъ же, що кѣнчивъ свое образоване въ школѣ народнѣй, мавъ ще ходити до четвертой класы черезъ два рѣчнѣй курсы. Въ школахъ тыхъ учено религiи, читаня, писаня и лекшихъ задачъ письменныхъ, але головнымъ предметомъ бувъ языкъ нѣмецкiй, котрый бувавъ выкладовымъ вѣдѣ другой класы а подекуды и вѣдѣ першой.

Безпосередный надзѣръ надъ школою выконувавъ мѣщевый душнастырь, взглядно душнастырь, — дальше деканы яко окружнѣй инспекторы, надзиратель, — а дальше консисторiи и политична власть.

Мѣщевый душнастырь чувавъ надъ наукою религiи и другихъ предметѣвъ, надъ методою научною, надъ поведѣнемъ учителѣвъ, пильностiю и обычайностiю ученикѣвъ, надъ сповнюванѣмъ черезъ родичѣвъ обовязку посыланя дѣтей до школы. Наколи лагѣднѣй, нимъ ужитѣй средства не помагали, мавъ обовязокъ выстаратись у окружного надзирателя о усуненiе похибокъ.

До окружного надзирателя належало старатись о розвитокъ шкѣльництва, дбати о выповненѣ принципѣвъ о науцѣ, глядѣти на поведѣне учителѣвъ пѣдъ взглядомъ ихъ пильности и моральности, припильновувати громадянъ що-до обовязку посыланя дѣтей до школы, що-до правильного выплачуваня платиѣ учителя и що-до удержаня будынкѣвъ шкѣльныхъ въ добрѣмъ станѣ.

Найвышѣйшій надзѣръ надъ наукою, надъ поучуванѣмъ дѣтей до морального и побожного житя приелугувавъ консисторiи, а надъ удержанѣмъ шкѣль и учителѣвъ та надъ станомъ будынкѣвъ шкѣльныхъ належавъ до власти политичнон.

Будова шкѣль належала до бувшихъ доминiй, патронѣвъ шкѣль и громадъ. Патронами шкѣль були тѣ особы, котрымъ прислугувало право презентувати учителя въ до-

тычпій мѣсцевости, т. є. звичайно дѣдичъ той мѣсцевости. Дѣдичъ мавъ обовязокъ дати матеріалъ на будынокъ и ґрунтъ пѣдъ тойже, а якъ не мавъ вѣдповѣдного ґрунту, то мавъ причинитись одною третиною до коштівъ закупна, а двома третинами, якъ бувъ заразомъ патрономъ, бо въ такѣмъ випадку закупна ґрунту патронъ и громада мали кождый дати такожъ по третій часті коштівъ. Дальше дѣдичъ мавъ причинитись до внутрішнього уладження шкѣльныхъ будынкѣвъ, приборѣвъ шкѣльныхъ, до удержаня учителѣвъ, а крѣмъ того мавъ безплатно давати зъ своихъ лѣсѣвъ опалъ до школы.

По 1848. роцѣ громады нашѣ не дожидали на сновнованѣ обовязкѣвъ тыхъ дѣдичами, особливо що тѣмъ же по знесеню власти домінікальної, ухилялись вѣдъ тягарѣвъ, сполученыхъ зъ тою властію. Громады самѣ власными фондами и силами добровѣльно закладали и обезпечували школы та ихъ удержанѣ, зъобовязуючись до щорѣчныхъ даткѣвъ на всѣ выдатки и плятню для учителѣвъ, — а лишъ декуда бувшій дѣдичъ приступали до заложеня школы зъ певными датками. Зъобовязаня громадъ, особливо въ рускѣй часті нашего краю, бували неразъ такъ значні, що при пѣзнійшій реформѣ шкѣль покрывали они цѣлу дотацію школы.

Посады учительскѣй обсаджувано по представленю кандидата (презентѣ) черезъ патрона школы. Патронъ презентувавъ кандидата деканови яко окружному надзирателеви шкѣльному, а той пересвѣдчившись, що презентація була правна, предкладавъ акта консисторіи и попиравъ презентованого кандидата. Консисторія дѣлала пѣсля власного узнаня, затверджувала або вѣдкидала кандидата. Наколи затвердила, то и выставляла декретъ именованя. По трехъ лѣтахъ вдоволяючої службы учителя могла краєва власть шкѣльна въ порозумѣню зъ консисторією

затвердити учителя на тій посадѣ, и черезъ то стававъ ся сталимъ учителемъ. Поки то не сталося, могла его консисторія въ порозумѣню зъ краєвою властію учительскою усунути зъ посады, якъ патронъ шкѣльний бувъ невдоволений зъ его працѣ учительскою.

Впливъ церкви на школу побѣльшивъ ся конкордією, заключеною зъ апостольскою столицею у Римѣ, а оголошеною цѣсарскимъ патентомъ зъ 5. листопада 1855. Ч. 195. В. 3. Д. Пѣсля тої конкордії мала цѣла наука католицької молодежи у всѣхъ публичныхъ и приватныхъ заведеняхъ науковихъ примѣнятися до науки церкви. Епископы мали керманити релігійнимъ вихованємъ молодежи и перестерѣгати, щоби въ жаднѣмъ предметѣ научнѣмъ не учено чогось противного вѣрѣ або моральности. Всѣ учителѣ шкѣль людськихъ для католикѣвъ пѣдлягали надзору церковному. Высшихъ надзирателѣвъ шкѣльныхъ мавъ именувати Цѣсаръ зъ посередѣ кандидатѣвъ, представленихъ епископомъ.

Вѣдпосини, якѣ уложились въ шкѣльництвѣ пѣсля заключеня конкордату не тревали довго. Нещаснѣ подѣѣ военнѣ въ вѣйнахъ италійської и прускої були причиною, що припущено народы державы до удѣлу въ законодавствѣ и кѣнтролѣ надъ господаркою державною т. є. що покликано соймы та раду державну до ухвалюваня новыхъ правъ, бюджету державного, до справджуваня выдаткѣвъ и т. п.

Въ радѣ державнѣй, куда соймы краєвѣ высылали своихъ заступникѣвъ, доразу зазначились мѣжъ заступниками народными два напрямы. Прихильники одного видѣли спасене и скрѣплене державы въ вдоволеню всѣхъ народѣвъ, входячихъ въ складъ державы, а вдоволене можливе лишь тогдѣ, якъ народамъ тымъ дасть ся спро-

можливість розвитку їх народних, вѣдрубних властивостей, їх народних окремихностей, языка, обычаїв и историчных правъ. Прихильники другого напрямку змагали до того, щобъ всѣ народы державы нашої збляти въ одну цѣлѣсть, підчинити нѣмецкѣй культурѣ. Перше сторонництво було по своихъ змаганняхъ консервативне (заховуюче дотеперѣшний станъ) та федералістичне (т. є. змагаюче до союзу окремихъ народѣвъ державы), друге сторонництво же змагало до змѣнъ, до позысканя свободъ, середъ котрыхъ надѣялись перевести свою задуману думку, централізмъ, тому и звались лібералами (вольнодумцями).

Підъ впливомъ борби обохъ тыхъ напрямѣвъ виробилась конституція нашої державы, котрою основою покладено т. зв. основні закони державні зъ 21. грудня 1867. Ч. 142—145 В. з. д. (котрі подаємо въ частини четвертѣй сего збѣрника).

Після арт. 17. зак. зъ 21. грудня 1867. Ч. 142. В. з. д. наука и єи удѣлюванє є свободній. Кождому горожаниннови, що въ законный спосѣбъ выкажєсь своими здѣбностями, прислугує право закладати школы науковѣ и выховуючѣ. Домашня наука зовѣмъ не підлягає такому ограничєню. О науку релігій въ школахъ має старатись дотычна церковъ або товариство релігійне. Державѣ прислугує право вести и дозирати цѣле шкѣльництво та выхованє.

Після §. 19. згаданого основного закону всѣ народы державы є рѣвноуправненѣ, а кождому народови прислугує ненарушимє право берегти и розвивати свою національнѣсть и языкъ. Рѣвноуправненє всѣхъ краєвыхъ языковъ въ школахъ, урядѣ и публичномъ житію узнає держава.

Въ краяхъ зъ мѣшанимъ населєнємъ підъ взглядомъ языка, публичні заклады науковѣ мають бути такъ устро-

еній, щобъ безъ ужитя примусу до выученя другого краєвого языка кождый зъ тыхъ народѣвъ одержавъ средства до образования въ своимъ языкѣ.

Якъ зъ того бачимо¹, основніи законы вѣдобрали церквѣ той впливъ великій на школу, якій давнѣйше она мала, але зъ другого боку падали школъ характеръ правдиво народный, вѣдбираючи давнѣйшій нѣмецкій.

Зъ того часу вышло много законѣвъ и розпоряджень; а зъ нихъ мѣстимо тутъ найголовнѣйшій, котрїи загалови людности конечно треба знати, позаякъ они становлять пѣдставу нынѣшного школьництва а имено крѣмъ наведеного више закону основного ще слѣдуючі:

1) Статутъ орґанізаційный краєвой Рады школьной зъ 25. червня 1867. Ч. 12. В. з. кр.;

2) краєвый законъ зъ 22. червня 1867. Ч. 13. В. з. кр. о языкѣ выкладѣмъ въ школахъ людовыхъ и середныхъ, змѣненый законами зъ 31. мая 1874. Ч. 45. В. з. кр. и 8. вересня 1880. Ч. 34. В. з. кр.;

3) державный законъ зъ 25. мая 1868. Ч. 48. В. з. держ., нормуючий вѣдносины мѣжъ школою а церквою;

4) державный законъ зъ 25. мая 1868. Ч. 49. В. з. дер., нормуючий вѣроисповѣдній вѣдносины горожанъ державы;

5) державный законъ зъ 14. мая 1869. Ч. 62. В. з. д. заключающей основный постановы науки въ школахъ людовыхъ, змѣненый по части закономъ державнымъ зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.;

6) законъ державный зъ 20. червня 1872. Ч. 86. В. з. д. про обовязокъ стараня ся о науку релиґіи въ школахъ людовыхъ и середныхъ та семинаріяхъ учительскихъ та про покрыте коштѣвъ той науки, — змѣненый закономъ зъ 17. червня 1888 Ч. 99. В. з. д.;

7) краєвий законъ зъ 2. мая 1873. Ч. 250. В. з. кр. про закладанє и удержанє публичныхъ шкѣль людовыхъ и про обовязокъ посыланя дѣтей до нихъ, — змѣненный закономъ краевымъ зъ 28. грудня 1882. Ч. 2. В. з. кр. зъ р. 1883., та зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.;

8) краєвий законъ зъ 1. сѣчня 1889. Ч. 16. В. з. кр. (въ мѣсце закону зъ 1. липня 1873. Ч. 251. В. з. кр. и тойже законъ змѣнюючихъ уставъ кр. зъ 6. марта 1875. Ч. 32., зъ 2. марта 1879. Ч. 63. и 64., зъ 2. лютого 1885. Ч. 27.) про правнѣ вѣдносини стану учительскаго въ публичныхъ школахъ людовыхъ, — по части змѣненный краевымъ закономъ зъ 15. червня 1892. Ч. 40. В. з. кр.;

9) краєвий законъ зъ 25. червня 1873. Ч. 255. В. з. кр. про властѣ надзираючѣ мѣсцевѣ и окружнѣ для шкѣль людовыхъ, змѣненный закономъ зъ 6. грудня 1887. Ч. 67. В. з. кр.;

10) краєвий законъ зъ 18. марта 1879. Ч. 67. В. з. кр. про вѣдносини особистѣ и службовѣ особъ стану учительскаго въ публичныхъ школахъ людовыхъ, належачихъ до войсковости;

11) краєвий законъ зъ 2. лютого 1885. Ч. 28. В. з. кр. про урядженє шкѣль людовыхъ, особливо выдѣловыхъ и обягъ (обемъ) науки въ тыхъ-же.

I.

Статутъ організаційный галицкои краєвои Риды шкѣльной.

Ц. к. Намѣстництво у Львовѣ оголосило дня 6. липня 1867. въ В. зак. кр. Ч. 12., що „Его ц. к. Апостольске Величество, прихилиючиє до просьбы Сойму, зводило постановою зъ 25. червня 1867. призволити на установленє

краєвої Ради шкільної для королівства Галичини і Володимирії з великого князівства Краківського, та щоб та та Рада має установитись і розвивати діяльність на підставі рівночасно оголошеного статуту організаційного.

Статут той звучить :

Арт. I. Для королівства Галичини і Володимирії з великим князівством Краківським установається під проводом Намісника краю Рада шкільна.

Арт. II. Краєва Рада шкільна є в справах шкіль народних (людових) і середних найвищою властю надзираючою і виконуючою в краю.

Арт. III. До її діяльності належать:

1. Заряд адміністративний і науковий шкіль і закладів наукових в обсязі, признаном дотепер верховним властям політичним краю, і в границях обов'язуючих законів.

2. Представляти до именованя через Найяснішого Папа епископів шкільних.

3. (Після найвищої постанови з 23. жовтня 1875. оголошеної рескриптом ц. к. Мініст. вѣросл. и просв. з 25/10 1875. Ч. 81 В. з. кр.).

„Предкласти висєки що до именовань директорів державних шкіль середних через Цѣсаря, а професорів при тихъ-же школахъ через Міністра вѣросл. и просв. До тогожъ послѣднього належить полагодженє службовихъ справъ цѣлого составу учительского въ дорожъ вышней инстанції“.

Вплив єпископів на именованє учителів релігій полинає і на дальше.

4. Выготовляти загальні проєкти наукові (системи) і частинні (часткові) для шкіль народних (людових) і середних, котрі то проєкти мають ввійти в виконанє по ухваленію ихъ Сеймомъ.

Що до науки релігій обов'язують існуючі закони.

5. Вказувати взірцеві тексти наукові для шкіл народних (людових), и затверджувати книжки викладові для шкіл середніх.

Участь єпископів при затвердженю книжок до науки релігій буде такою самою, якій до тепер признавали закони.

6. Укладати річний бюджет для шкіл народних (людових) и середніх, піддержуваних або удержуваних із скарбу публичного.

7. Оголошувати щорічні справозданя дотично публичного вихованя въ краю.

Арт. IV. Краєва Рада шкільна складаєть:

1. із Намѣстника або его заступника;

2. із кождочасового справоздавця Намѣстництва до справ шкільнихъ;

3. із двохъ инспекторівъ, покликуванихъ черезъ Намѣстника на засѣданя Ради шкільной;

4. із двохъ духовнихъ, покликанихъ Найяснѣйшимъ Паномъ;

5. із члена Выдѣлу краєвого, делегованого черезъ тойже Выдѣлъ;

6. із двохъ делегатівъ, вибранихъ Радами мѣскими мѣсть Львова и Кракова;

7. із двохъ осібъ, славно звѣстныхъ въ званю науковомъ, представленихъ черезъ Выдѣлъ краєвий, а Найяснѣйшимъ Паномъ именованихъ.

Членъ Выдѣлу краєвого урядує черезъ частъ мандату, полученого відъ Выдѣлу; делегаты мѣскі и два члени із звания наукового урядують черезъ три дѣла, по котрыхъ впливъ можуть на ново бути покликані.

Арт. V. Ухвали западають бѣльшістю голосівъ; въ разѣ рѣвности рѣшає предѣдатель.

До важности ухвалъ потрібна присутність що найменше п'ятьохъ членѣвъ.

Арт. VI. Предсѣдательви прислугує право вздержати виконанє ухвалы, наколи бы заважна ухвала по его думцѣ спротивлялась истнующимъ законамъ.

Арт. VII. Установлена Рада шкѣльна предложить проєктъ своего внутрѣшного урядженя въ властивѣй до розѣ до затвердження.

II.

Красный законъ зъ 22. червня 1867. Ч. 13. В. з. кр. о языцѣхъ выкладовымъ въ школахъ народныхъ (людовымъ) и церковнымъ Королевствъ Галичины и Володымирїи зъ вел. Князьствомъ Краковскимъ.

Арт. I. Право постановляти о языцѣхъ выкладовымъ въ школахъ народныхъ (людовымъ) прислугує тымъ, що удержують школу.

Арт. II. Если школа людова набирає пѣдмогу зъ публичныхъ фондѣвъ, право постановляти, котрый зъ языковъ, польскій або рускій, має бути выкладовымъ, виконує громада спѣльно зъ краєвою властію шкѣльною въ той спосѣбъ, що постановы громады пѣдлагають затвержденю краєвой власти шкѣльной.

Арт. III. Въ кождѣй школѣ народнѣй (людовѣй), въ котрѣй часть учащающей молодежи уживає руского, а часть польского языка, той языкъ, котрый не є выкладовымъ, буде обовязковымъ предметомъ науки въ границяхъ, вѣдповѣдныхъ школѣ.

Почавши вѣдъ третей класѣ всѣхъ вышнихъ школъ людовымъ языкъ нѣмецкій є обовязковымъ предметомъ науки.

А р т. ІV. Въ школахъ середныхъ, удержуваныхъ исключительно приватными фондами чи то громады, чи особѣ поодинокихъ або збѣрныхъ, языкомъ выкладовымъ буде той, за котрымъ освѣдчать ся тѣ, що достарчають фондѣвъ для школы.

А р т. V. Въ школахъ середныхъ, по части або въ цѣлости удержуваныхъ фондами публичными, языкомъ выкладовымъ є языкъ польскій зъ слѣдующими застереженіями :

а) (пѣсля закона зъ 31. мая 1874. Ч. 45. В. з. кр.) „Языкъ рускій позѣстає яко выкладовый для науки языка руского. Крѣмъ того въ цѣлѣй гѣмназіи академічѣй у Львовѣ має бути заведений поstepенно языкъ рускій яко выкладовый“.

Що до языка выкладового въ науцѣ релігій обовязують истнующіи приписы.

б) О часовѣй потребѣ и можности заведенія по при выклады въ языкѣ польскѣмъ такожь выкладѣвъ рускихъ въ поодинокихъ предметахъ науки, орѣкає въ кождѣмъ данѣмъ случаю краєва власть шкѣльна на жадає родичѣвъ що найменше 25. ученикѣвъ.

в) въ класахъ зъ языкомъ выкладовымъ рускимъ наука языка польского, въ школахъ середныхъ зъ языкомъ выкладовымъ польскимъ наука языка руского, єсть обовязкомъ взглядымъ т. є. залежачимъ вѣдѣ освѣдченія ся въ тѣй мѣрѣ родичѣвъ.

г) (Пѣсля закону краєвого зъ 8. вересня 1880. Ч. 34. В. з. кр.).

Доки законъ краєвой инакше не постановить, полинаєсь языкъ нѣмецкій въ дотеперѣшнѣмъ обязѣ выкладовымъ въ гѣмназіи П. у Львовѣ и въ гѣмназіи въ Бродахъ.

А р т. VI. Що до науки языка нѣмецкого, котрый є обовязковымъ у всѣхъ класахъ шкѣлъ середныхъ мають

примѣнитись приписы цѣсарекон постановы зъ 20. липня 1859. Ч. 150. В. з. дер.

Пѣсля тыхъ приписѣвъ, оголошенихъ розпор. Міністр. вѣроисп. и просв. зъ 8. сернія 1859., вѣдступає ся вѣдъ за-сады, высказаной вѣ найвысш. постановѣ зъ 9. грудня 1854. (Ч. 315. В. з. д. §. 2.), пѣсля котрой у высшихъ класахъ гѣмназій всюда мавъ бути переважно нѣмецкій языкъ выкладовымъ. Натомѣсць позѣоставлено тымъ, до котрыхъ належить старанє ся о дотычну гѣмназію и обсада учителѣвъ при тѣйже, щобы выбрали такіи дидактичнїи средства, котріи по при обовязковѣй науцѣ нѣмецкого языка у всѣхъ класахъ, довели бы ученикѣвъ до того, щобы зъ укѣнченємъ гѣмназїи цѣлковито володѣли нѣмецкимъ языкомъ вѣ писъмѣ и словѣ.

Арт. VII. О змѣнахъ языка выкладового вѣ школахъ середнихъ, удержуванихъ зъ фондѣвъ публичныхъ взагалѣ, а вѣ особенности змѣряючихъ до постепенного розширення выкладѣвъ вѣ языкѣ рускомъ черезъ заведе-ногожь стало, чи то вѣ поодинокихъ класахъ головныхъ або побѣчнихъ (паралельныхъ), чи то зъ часомъ вѣ цѣ-лыхъ гѣмназіяхъ и школахъ реальныхъ, постановляти буде на будучє Соймъ по выслуханю Радѣ повѣтовыхъ.

Якъ звѣстно до теперъ вѣ Галичинѣ крѣмъ одиои ака-демічнѣй гѣмназїи у Львовѣ є паралельки рускїи лише вѣ Пе-ремышлїи вѣ низшѣй гѣмназїи, и вѣ першѣй класѣ вѣ Коломыѣ.

Арт. VIII. Учачимъ ся, възглядно ихъ родичамъ або опѣкунамъ полишає ся свобода вѣ выборѣ школы такъ, що ученики безъ възгляду на обрядъ можуть слу-хати рускихъ або польскихъ выкладѣвъ.

Арт. IX. Всѣ приписы, незгѣднїи зъ тымъ закономъ, зносять ся.

Арт. X. Введе-не того закону вѣ жите припоручаю Мому Міністрови вѣроисповѣданя и просвѣты.

III.

Державный законъ зъ 25. мая 1868. Ч. 48. В. з. о. заключающій основнѣ постановы о вѣдѣніи школъ до церкви.
(Обовязує въ всѣхъ королѣвствахъ и краяхъ, заступленыхъ въ Радѣ державно́й).

За згодою обохъ Палатъ Рады державно́й постановляю выдати слѣдующій законъ :

§. 1. Найвысша управа и надзоръ надъ цѣлою справою науки и вихованія прислугують державѣ, а выконувати будуть ихъ власти, до того закономъ покликаніи.

§. 2. Ненарушаючи того права надзору полишає ся властивымъ церквамъ и товариствамъ релігійнымъ старане о науку релігій и выконуванє вправъ релігійныхъ въ школахъ народныхъ (людовыхъ) и середныхъ, управу тои науки и вправъ и безпосередный надзоръ надъ ними.

Наука иншихъ предметѣвъ въ тыхъ школахъ є независимою вѣдѣ впливу церкви або товариства релігійного.

§. 3. Школы заложеніи або удержуваніи выключно або въ части державою, краємъ або громадою є доступніи для всѣхъ горожанъ державы безъ рѣзницѣ вѣроисповѣданя.

§. 4. Кождѣй церквѣ або товариству релігійному вѣльно закладати и удержувати школы зъ власныхъ фондѣвъ для науки молодежи дотычного вѣроисповѣданя.

Тѣ школы пѣдлягають однакожъ законамъ школьнымъ, и лишь тогдѣ можуть домагатись признаня правъ публичного закладу виховуючого, наколи сповнять всѣ услѣвья законни для позысканя тыхъ правъ.

§. 5. Закономъ не зборонено є користати зъ школъ и закладѣвъ виховуючихъ, назначеныхъ для певныхъ вѣроисповѣданъ, такожъ членамъ иншихъ товариствъ релігійныхъ.

§. 6. Посады учительскій въ школахъ и закладахъ научныхъ, выраженныхъ въ §. 3. є доступный для всѣхъ горожанъ державы, котрїи выкажутъ ся своимъ приспособленемъ въ способъ законами приписанный.

Учителями религіи можна лишь тыхъ установити, котрыхъ властива высша власть вѣроисповѣдна узнать способными.

Въ иныхъ школахъ и закладахъ виховуючихъ (§. 4.) рѣшає въ тѣи мѣрѣ статутъ заложеня.

Выбѣръ виховуючихъ и учительвъ до науки признанъ не є ограниченный никакими взглядами на вѣроисповѣданє религіи.

§. 7. Книжки до науки для ужитку въ школахъ народныхъ (людовыхъ) и среднихъ, якъ такожь въ учительскихъ семинаріяхъ, мають бути затверджені лишь властями, покликаными симъ закономъ до управы и надзору науки.

Однакожь книжки до религіи можуть одержати лише тогдѣ затвердженє, коли властива высша власть вѣроисповѣдна узнать ихъ за допустимїи.

§. 8. Доходу фондѣвъ шкѣлъ нормальныхъ, научоваго и иныхъ фундацій для цѣлей научныхъ належить уживати безъ взгляду на вѣроисповѣданє, о скѣлько не дасть ся выказати ихъ назначенє для визнавацѣвъ певной вѣры.

§. 9. Держава выконує найвысшу управу и надзѣръ надъ цѣлымъ научанємъ и вихованємъ посредствомъ Міністерства просвѣты.

§. 10. До управы и надзору вихованя, якъ такожь шкѣлъ людовыхъ и учительскихъ семинарій установляє ся въ кождѣмъ королѣвствѣ и краю :

- а) краєву Раду шкільну, яко найвысшу власть шкільну краєву,
- б) окружну Раду шкільну, на кождый округ шкільный,
- в) мѣцеву Раду шкільну на кожду громаду шкільну.

Законодавство краєве розмежує край на округи шкільный.

§. 11. Дотеперѣшный обягъ дѣланя духовныхъ и свѣтскихъ властей шкільныхъ, а то :

- а) краевой власти політичної, вышнихъ властей церковныхъ и вышнихъ надзирательствъ шкільныхъ ;
- б) повѣтовыхъ властей політичныхъ и окружныхъ надзирательствъ шкільныхъ ;
- в) мѣцевыхъ душпастирствъ и мѣцевыхъ надзорствъ шкільныхъ, — переходить на власти въ §. 10. вымѣненіи, безъ нарушеня постановъ §. 4.

§. 12. До краевой Рады шкільной належить підъ председательствомъ Намѣстника (шефа краю) або его заступника покликати членовъ політичної власти краевой, вѣдпоручниковъ (делегатовъ) Выдѣлу краєвого, духовныхъ вѣроисповѣданъ, истнуючихъ въ краю, и мужевъ звания учительского.

Законодавство краєве установляе складъ окружныхъ и мѣцевыхъ Радъ шкільныхъ, вымѣненныхъ въ §. 10. б) в).

§. 13. Въ дорожѣ законодавства краєвого належить выдати близшій постановы що-до складу и урядженя Рады шкільной краевой, окружной и мѣцевой, дальше що-до розграниченя ихъ обягу дѣланя, якъ такожь що до переходу обягу дѣланя дотеперѣшныхъ духовныхъ и свѣтскихъ властей шкільныхъ на Раду шкільну краєву, окружну и мѣцеву.

Законодавство краєве означить такожь, чи и въ якѣй мѣрѣ мають увѣйти вѣдпоручники (делегаты) знатнѣйшихъ громадъ въ складъ краевой Рады шкільной.

§. 14. §§. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. и 9. входятъ въ жите зъ днемъ оголошеня сего закону, а все законы и розпоряджєня суперечнїи зъ тыми §§-ми зносять ся.

Рєгулямїнъ що-до установленя краєвой Рады шкѣльной для королѣвства Галичины и Володимїринъ зъ великимъ князѣвствомъ краковѣскимъ, затвердженый Найвысшею постановою зъ 25. червня 1867. полишаєсь ненарушеный.

§. 15. Мѣи Міністеръ просвѣти має той законъ выконати.

IV.

Законъ державный зъ 25. мая 1868. Ч. 49, В. з. д., управительный вѣроисповѣдїи вѣднѣснны горожанѣ державы.

(Важный для всехъ королѣвствъ и краѣвъ, заступленыхъ въ Радѣ державной).

За згодою обохъ палатъ Рады державной постановляю выдати слѣдующїи законъ, котрымъ управительныє ся вѣднѣснны вѣроисповѣдїи горожанѣ державы въ справахъ, тамже означеныхъ.

I) Пѣдъ взглядомъ вѣроисповѣданя дѣтей.

Арт. I. Дѣти праволожнїи (зъ правого, законного ложа) и за праволожныхъ уважати ся маючи идути за вѣроисповѣданемъ своихъ родитѣвъ, наколи обое родитѣ принадлежуютъ до тогожъ вѣроисповѣданя.

При супружяхъ мѣшаныхъ идути сыны за релїгією вѣтця, а доньки за релїгією матери. Однече родитѣ можуть передѣ або по заключеню супружя умовою постановити, що мають наступити вѣдворотнїи вѣднѣснны, або ащо мають все дѣти ити за релїгією вѣтця або матери.

Дѣти неправоложні идуць за релігією матери.

Въ случаю, наколи жадна зъ тыхъ постановъ не має примѣненя, має означати вѣроисповѣданє той, кому при-
слугує право виховуваня дотычної дитини.

Записы, выданіи настоятелямъ або слугамъ церкви або товариству релігійному (брацтву) або иншимъ особамъ що до вѣроисповѣданя, въ котрѣмъ дѣти мають ся вихо-
вувати або учити, є безъ значеня.

Арт. 2. Вѣроисповѣданє призначене якѣмъ дитинѣ пѣсля попереднього артикулу не має ся зазвычай такъ довго змѣнювати, поки дитина своимъ власнымъ свобод-
нымъ выборомъ не пѣдоймєсь такою змѣны. Однакъ ро-
дичѣ, котрі пѣсля арт. 1. можуть умовою означувати вѣ-
роисповѣданє у тыхъ дѣтей, можуть змѣнити вѣроиспо-
вѣданє у тыхъ дѣтей, котрі ще сего року житя не
покѣнили.

Однакъ въ случаю змѣны релігії однимъ або обома
родичами, взгядно неправоложною матерію, має ся ува-
жати дѣти, непокѣнчивші сего року житя, пѣдъ взгля-
домъ ихъ релігійного исповѣданя безъ взгяду на умову,
заключену передъ змѣною релігії, такъ, якъ бы они
уродились ажъ по змѣнѣ релігії родичѣвъ, взгядно не-
праволожною матери.

Наколи якусь дитину узнасть ся за праволожну пе-
редъ укѣнченємъ сего року єи житя, то належить що-
до неї пѣдъ взгядомъ вѣроисповѣданя примѣнити. арт. 1.

Арт. 3. Родичѣ и опѣкуны, якъ такожъ духовніи
вѣдповѣдають за докладне виконуванє попереднихъ при-
писѣвъ.

На случай нарушеня ихъ прислугує право найблиз-
шимъ своякамъ, якъ такожъ настоятелямъ церквей и то-
вариствъ релігійныхъ, просити о помѣчь у властей, котрі
мають справу доходити и зарядити, що право каже.

II. Пôдъ взглядомъ переходу зъ одной церкви або товариства релігійного до другого.

А р т. 4. По укôнченю 14-го року житя має кождый безъ рôзниць пола свободный выбôръ вѣроисповѣданя пôсля своего власного пересвѣдченя и власти мають его въ разѣ потреби въ тôмъ свободнôмъ выборѣ боронити.

Не має вôпъ однакожь въ часѣ выбору находится въ такôмъ станѣ духовôмъ або умысловôмъ, котрый бы выключавъ его власне свободне пересвѣдчене.

А р т. 5. Черезъ змѣну вѣроисповѣданя тратить опущена церковь або товариство релігійне всѣ товарискій (корпораційній) права до выступившого такъ само, якъ и сей послѣдній тратить права до опущеной церкви або товариства релігійного.

А р т. 6. Пôбы переходъ зъ одной церкви або товариства мавъ законну силу, мусть выступаючій переходъ зголосити у політичной власти, котра удѣлитъ того зголошене настоятелямъ або душпастирю опущеной церкви або товариства релігійного.

Вступлене до нововыбраной церкви або товариства релігійного мусть вступаючій о с о б и с т о зановѣсти у до-
тычного настоятеля або душпастиря.

А р т. 7. Постанова §. 768 бук. а) зак. ців., пôсля котрой вôдступство вôдъ вѣры узнае ся за причину выдѣдиченя, вôдтакъ постанова §. 122. букв. а) а) зак. карн., силою котрой той, хто старае ся наклонити христіянина до вôдступства вѣры або розширяти блудный науки, противный христіяньскôй релігій, узнае ся виннымъ злочину, — зпоенъ ся.

Однакожь забороненое ся всякому релігійному сторонництву наклонювати визнавцѣвъ другого сторонництва примусомъ або пôдступомъ до переходу. Близній же по-
становы законной обороны, о скôлько не є даній законами карными, застерѣгаєсь окремому законови.

III. Пѣдъ взглядомъ требъ богослуженя и душпастырства.

Арт. 8. Настоятелѣ, слуги и вѣрнїи яконь церкви або товариства релїійного мають вздержатись вѣдъ выконуваня требъ богослуженя и душпастырства на вѣрныхъ другой церкви або релїійного товариства, наколи не будуть о то прошенїи особами управненими.

Выемокъ може настуити лишъ въ поодинокихъ случаяхъ, въ котрыхъ дотычнїи душпастырѣ або слуги другой церкви або товариства релїійного просятъ о сповненє якогось акту, имъ прислугуючого, або постановы и приписы тыхъ послѣднихъ призвають на сповненє такого акту.

Крѣмъ тыхъ случаевъ належитъ дотычний актъ уважати яко правно неважнїи, а власти мають на просьбу покривдженого приватного лица або релїійного товариства удѣлити вѣдновѣдну помѣчь.

IV. Пѣдъ взглядомъ данинъ и свѣдченъ.

Арт. 9. Вѣрнїи одной церкви або товариства релїійного можуть бути змушенїи до данинъ въ грошахъ або и натуралїяхъ або до свѣдченъ роботизною на цѣли вѣроисповѣднїи и добродѣйнїи другой церкви лише тогдѣ, якъ на нихъ тяжать обовязки рѣчєвого патронату, або якъ обовязокъ до такихъ свѣдченъ полягає на приватноправныхъ причинахъ, котрїи грамотами дадутъ ся доказати, або якъ обезпеченїи є въ книгахъ грунтовыхъ.

Жаденъ душпастырѣ не може домагатись вѣдъ вѣрныхъ другого обряду такє, належитостей снїтрахильныхъ и т. и., хїба за требы, дѣйстви сповненїи на ихъ жаданє, и то лишъ пѣсля законного вымѣру.

Арт. 10. Приписы попередного арт. 9-го мають примѣнюватись и що до данинъ и свѣдченъ на цѣли на-

уковѣ, виявивши случай, що вѣрній одной церкви або релігійного товариства мають наслѣдомъ законного сполученя въ одну школу творити одну шкѣльну громаду зъ вѣрными другой церкви, въ котрѣмъ то случаю прилученій до одной школы мають безъ рѣзницѣ на обрядъ поносити видатки, потрѣбніи до заснованя и удержаня спѣльной школы и до оплаты при тѣйже школѣ устроенныхъ учителѣвъ, одначе виявивши видатки, потрѣбніи на науку релігій вѣрныхъ другого обряду.

Примусове прилучене до школы другого обряду не може наступити.

Арт. 11. Веѣ на постановахъ попереднихъ артикулѣвъ 9. и 10. основаній жаданя духовныхъ, дякѣвъ, органістѣвъ и учителѣвъ шкѣльныхъ, вѣдтакъ вѣроисповѣднихъ, науковихъ и добродѣйныхъ закладѣвъ якоєь церкви або релігійного товариства на данни и свѣдченія зъ стороны вѣрныхъ другой церкви належить уважати за погаслїй.

V.) Пѣдъ взглядомъ похоронѣвъ.

Арт. 12. Жадна громада вѣроисповѣдна не може заборонити приличного похорону мерця, до неї не принадлежаго, на єї кладовищу:

1. наколи ходитъ о погребанє въ грѣбъ родинѣмъ, — або

2. тамъ, де лучивъ ся случай смерти — або де трупа найдено, а въ области мѣщевой громады не ма кладовища для вѣрныхъ церкви або релігійного товариства змершого.

VI. Пѣдъ взглядомъ святъ и днѣвъ урочистыхъ.

Арт. 13. Нѣхто не може бути змушений, вздержуватисє вѣдъ работы въ святочнїй и урочистїй дни чужої єму церкви або релігійного товариства.

Въ недѣлѣ належить однакожь пѣдчасъ богослуженя вздержати кожду неконечно потрѣбну публичну роботу.

Дальше мусить ся въ дни урочистѣ якои будь церкви або релігійного товариства пѣдчасъ головного богослуженя въ поближю дому божого все залишити, що моглобы причинитись до занепокоєня або покривдження свята.

То само належить заховувати при звичайныхъ святочныхъ процесіяхъ на площахъ и улицахъ, котрыми похѣдъ переходить.

Арт. 14. Жадна громада вѣроисповѣдна не може бути змушеною вздержуватись вѣдъ дзвоненя въ тыхъ дняхъ, въ котрыхъ пѣсля постановъ нишои церкви або релігійного товариства належить дзвонене залишити.

Арт. 15. Въ школахъ, до котрыхъ учащаютъ вѣрнѣ рѣзныхъ церквей и товариствъ релігійныхъ належить по можности науку такъ подѣлити, щобъ и меншости выковане єи релігійныхъ обовязкѣвъ було можливе.

VII.) Кѣнцевѣ постановы.

Арт. 16. Веѣ спротивляющѣ ся тымъ приписамъ постановы дотеперѣшнихъ законѣвъ и розпоряджень, на якѣи будь пѣдставѣ они бы полягали и въ якѣмъ будь бы видѣ були выданѣ, якъ такожь можливі противнѣ звичаѣ не мають ся на будуче примѣнювати, хочъ бы ту выразно не були знесенѣ.

Вѣдносить ся то такожь до приписѣвъ о релігійномъ вихованю дѣтей, принятыхъ на публичне плекане.

Арт. 17. Выковане сего закону припоруcae ся Міністрови вѣроисповѣданя и просвѣты, якъ такожь прочимъ Міністрамъ, въ котрыхъ кругъ дѣланя входятъ єго приписы до выкованя, и мають они выдати до тогожь выкованя потрѣбнѣ розпорядження.

V.

*Державный Законъ зъ 14. мая 1869. Ч. 62. В. з. д., устано-
вляющій приписы о науцѣ въ школахъ народныхъ (людовыхъ). *)*
(Важный для всѣхъ королевствъ и краѣвъ, заступленныхъ
въ Радѣ державнѣй).

За згодою обохъ палатъ Рады державной постано-
вивъ я выдати слѣдующій законъ:

A.) О публичныхъ школахъ народныхъ (людовыхъ).

I.) Цѣль и урядженіе школъ.

§. 1. Задачею школы є, выховувати дѣти обычаіно
и реліійно, розвивати ихъ дѣяльнѣсть умыслову, подати
имъ вѣдомости, розбудити способности, потрібніи до даль-
шого образования въ житію, и утворити пѣдставу до выбра-
зована дѣльныхъ людей и членѣвъ суспѣльности.

§. 2. Кожда школа, котрой кошты основанія и удерж-
жанія поноситъ въ цѣлости або въ части держава, край
або мѣсцева громада, є закладомъ публичнымъ, и яко
такій приступна для молодежи безъ рѣзницѣ вѣроиспо-
вѣданія.

Школы народніи (людовѣ), закладаніи и удержуваніи
въ иншіи способѣ є закладами приватными.

1. Звычайна школа народна (людова).

§. 3. (Пѣсля закону зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. дер.).
Въ звычайнѣй школѣ народнѣй (людовѣй) будутъ удѣля-
тись слѣдующіи предмѣты:

релігія;

читаніе и писаніе;

*) Змѣны поробленіи закономъ зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В.
з. д. втягнуено ту въ текстъ и зазначено при поодинокихъ §§-хъ.

языкъ выкладовый;

рахунки въ звязи зъ наукою о формахъ геоме-
тричныхъ;

найпреступнѣйшій и найпотребнѣйшій для ученикѣвъ
вѣдомости зъ исторіи природныхъ наукъ, фізики, географіи
(землеписи) и исторіи зъ особливимъ увзглядненемъ краю
родимого и его конститутційныхъ уряджень;

рисунки;

спѣвъ; якъ такожъ

ручній работы жѣночій для дѣвчатъ;

гѣмнастика, обовязкова для хлопцѣвъ, а надъобовяз-
кова для дѣвчатъ.

Въ якѣмъ обемѣ мають бути удѣлюваній предмети
шкѣльній, залежить вѣдъ степеня, на якѣмъ стоить школа
вѣдповѣдно до числа силъ учительскихъ, котрыми розпо-
ряджає. Вѣдъ того залежить такожъ наука предметѣвъ ин-
шихъ, пѣдъ выше вычисленыхъ, а особливо другого крае-
вого языка (§. 6.).

§. 4. Пяны науковій для школъ народныхъ (людо-
выхъ), и взагалѣ все, що вѣдносить ся до внутрѣшного
порядку школъ народныхъ (людовыхъ), установляє Міні-
стеръ вѣроисповѣданъ и просвѣты по переслуханю, або
на основѣ внескѣвъ краєвыхъ властей школныхъ.

§. 5. Властивій власти церковній (настоятелѣ у жи-
дѣвскихъ громадъ вѣроисповѣдныхъ) старають ся о удѣ-
люванѣ науки релігій, и выконують надъ нею безпосеред-
ный надзѣръ.

Пянь науковій призначує число годинъ, вызначе-
ныхъ на науку релігій.

Власти церковній становлять о роздѣленю предмету
науки помѣжъ поодинокій курсы рѣчній.

Учителѣ релігій, власти церковній и товариства вѣро-
исповѣдній мають выконувати законы школній и розпоря-

дження властей шкільнихъ, виданій въ обов'язъ тыхъ-же законѣвъ.

Про розпорядженія властей шкільнихъ що-до науки релігійи и релігійныхъ вправъ (практикъ) повѣдомить окружний надзѣръ шкільный настоятеля школы. Розпорядженнямъ, не даючимъ ся погодити зъ загальнымъ порядкомъ шкільнымъ, належить вѣдмовити повѣдомленя.

Въ мѣсцевостяхъ, де нема духовного, котрый бы мѣгъ правильно удѣляти науку релігійи, можна за призволомъ власти церковной вложити на учителя обов'язокъ спѣвдѣляти вѣдповѣдно до розпоряджень, виданыхъ властями шкільными при тѣй науцѣ для дѣтей, належачихъ до его вѣроисповѣданя.

Краєва власть шкільна по переслуханю сторѣнь интересованыхъ зарядить, що потреба, наколи бы яка церковь або товариство релігійне занедбало постаратись о науку релігійи.

§. 6. О языцѣ выкладовѣмъ, и о науцѣ въ другѣмъ языцѣ шкільнѣмъ, рѣшає краєва власть шкільна по переслуханю интересованыхъ въ границяхъ, означеныхъ законами.

§. 7. (Пѣсля закону зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.) Матеріалъ науковий школы народной (людовой) належить розложити на лѣта, въ котрыхъ кожда дитина має учащати до школы, скѣлько можна такимъ способомъ, щобы кождому зъ тыхъ лѣтъ вѣдповѣдавъ якійсь означеный степенъ науки.

Молодѣжь шкільну дѣлитъ ся на вѣддѣлы або класы, вѣдповѣдно до числа ученикѣвъ и розпорядимыхъ силъ учительскихъ, особливо на провінціи можна ю подѣлити пѣсля систему пѣвденной науки.

§. 8. (Пѣсля закону зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.) Міністеръ вѣроисповѣданъ и просвѣты по выслуханю крає-

вои Рады шкѣльной рѣшае о принятіи книжокъ до науки и до читаня.

Краєва власть шкѣльна по переслуханіи конференціи учителѣвъ повѣту, зъ помѣжи книжокъ, узнанихъ за принятіи, робить выбѣръ книжокъ до науки и до читаня.

§. 9. Ілѣнь науковий означае число годниъ въ тыжни въ рѣзнихъ рѣчныхъ курсахъ шкѣль людowychъ.

Въ школахъ фабричныхъ (§. 60.) повинна наука тыжнева тревати що-найменше дванайцять годниъ, котріи по можности належить рѣвно роздѣлити помѣжь поодинокіи дни тыжня.

Годины науки належить визначувати тѣлько мѣжь семою годиною рано и шестою вечеромъ, зъ выѣмкомъ полудня.

§. 10. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.) Зъ особливимъ увзглядненемъ мѣсцевыхъ потребъ можна зъ школами злучити заклады плекаючіи, виховуючіи дѣтей, необовязанихъ ще ходити до школы, якъ такожь окреми курса для молодежи, котра вийшла вже зъ лѣтъ, обовязуючихъ до шкѣльной науки (§. 59. уст. 2.)

Для дѣвчатъ, котріи вже вийшли зъ обовязку ходити до школы, можна такожь завести курса, змѣряючіи до дальшого загальнаго образованя. (§. 59. уст. 2.)

§. 11. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.) Число силъ учительскихъ въ кождѣй школѣ залежить вѣдъ числа ученикѣвъ.

Наколи середне число ученикѣвъ, учащихъ на цѣлоденну науку взате въ трехъ по собѣ наступающихъ лѣтахъ, дѣйде до 80, треба конечно постаратись о другого учителя, а якъ число зросте до 160, о третѣго, и въ такѣмъ вѣдношеніи число учителѣвъ тягомъ помножувати.

Де заведена наука пѣвденна, мае бути на 100 ученикѣвъ оденъ учитель.

До означенія числа силъ учительскихъ для звичайныхъ школъ народныхъ (людовыхъ), котрій для дѣтей послѣднихъ двохъ лѣтъ науки одержать уряджене, вѣдмѣне вѣдъ правильного (§. 21. уст. 4.), не вчисляе ся тыхъ дѣтей.

Заведеній вже посады учительскій можна звинутти лишъ за призволомъ краевой власти школьной.

Краевому законодавству застерѣгае ся право знизити пайбѣльше число учениковъ, вызначене на одного учителя.

§. 12. Учитель, а де кѣлька силъ учительскихъ установлено, до того вызначенный старшій учитель, е управителемъ (настоятелемъ) школы народной (людовой).

§. 13. Школы зъ одною посадою учительскою належитъ обсаджувати учителями; наколи же установлено двѣ або три посады учительскій, можна одну зъ нихъ надати молодшому учителюви.

Наколи при школѣ е чотыри або пять посадъ учительскихъ, можна ужити двохъ молодшихъ учителѣвъ.

При бѣльшѣмъ числѣ посадъ учительскихъ можна третю часть обсадити молодшими учителями.

§. 14. Постановы §§. 3—13. вѣдносять ся такожъ до самостѣйныхъ школъ жѣночихъ, до выбору и розкладу матеріалу наукового, до числа силъ учительскихъ, и до установы при нихъ учительокъ и молодшихъ учительокъ.

Наколи при школѣ жѣночѣй установлено кѣлька силъ учительскихъ, має управляюча учителька титулъ старшої учительки.

§. 15. (Пѣсля зак. зъ 3. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.) Учительки и молодшій учительки школъ жѣночихъ мають звичайно удѣлювати такожъ науку жѣночихъ робѣтъ ручныхъ, для котрыхъ належитъ урядити окремый вѣддѣль школьный.

Тамъ, де школа жѣноча має лишъ мужескїи силы учительскїи, належить установити окрему учительку до науки жѣночнихъ робѣтъ ручныхъ.

Тамъ, де нема самостѣйныхъ шкѣлъ жѣночнихъ, належить для дѣвчатъ, обов'язанихъ ходити до школы, заложити властивїи школы робѣтъ, будьто окремїи, будьто сполученїи зѣ школою народною (людовою).

§. 16. Законодавство краєве постановляє, чи въ низшихъ класахъ школы народной (людовой), также науку хлопцѣвъ можна повѣрити жѣночимъ силамъ учительскимъ.

2. Школа видѣлова.

§. 17. (смотри §. 75.) (пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.) Школа видѣлова має давати образованє, переходяче обягъ науковый звичайной школы народной (людовой), а именно зъ увзглядненємъ потребъ промисловцѣвъ и хлѣборобѣвъ. Крѣмъ того przygotowляє она до учительскихъ семинарій и до такихъ шкѣлъ фаховыхъ, котрїи не вымагають приготованя, набутого въ школахъ середнихъ.

Въ школахъ видѣловѣй будуть удѣляти ся слѣдуючіи предмети:

релїгїя;

языкъ выкладовый въ звязи зъ стїлістикою въ интересахъ;

географїя (землепись) и исторїя зъ особливнимъ увзглядненємъ рѣдного краю и его законѣвъ конституційныхъ;

исторїя натуральна (природий науки);

фїзика;

рахунки въ звязи зъ поединчою бухгалтерїєю (рахунковостїю).

геометрія и рисунки геометричній;
 рисунки артистичній;
 каліграфія;
 співъ; якъ такожъ
 жіночій роботи ручній для дівчатъ;
 гімнастика обовязкова для хлопцівъ, надъобовязкова
 для дівчатъ.

Въ не нѣмецкихъ школахъ видѣловыхъ має ся подати
 способність до вученя нѣмецкого языка.

За призволомъ крайової власти школьної можна удѣ-
 ляти необовязково такожъ науку иншихъ живыхъ язы-
 ківъ, такожъ гри на фортеп'яні и на скрипцяхъ.

§. 18. (см. §. 75.) (Після зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53
 В. з. д.). Школа видѣлова складає ся зъ трехъ класъ,
 котрій є продовженємъ пятого курсу річного звичайної
 школи народної.

Удержуючимъ школу полишає ся до волѣ злучити
 школу видѣлову зъ звичайною школою народною підъ
 спільнимъ зарядомъ. Въ такімъ случаю прислугує їй
 назва: „Школа народна звичайна и видѣлова“.

§. 19. (см. §. 75.) (Після зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53.
 В. з. д.). Постанови §§. 4—8., 10., 14. відносять ся до
 шкілъ видѣловихъ зъ слѣдуючими відмѣнами:

1) при укладаню пляну науки треба увзгляднати
 особенні потреби зарѣвно мѣсцевости, въ котрій є школа,
 якъ и повѣту;

2) въ школѣ видѣловій мусять бути полы роздѣ-
 леній (окремій школи мужескій, окремі жіночій);

3) Конференція учителівъ предкладає крайовій власти
 школьній внески що-до выбору книжокъ до науки и до
 читаня зъ помежи узнанихъ за принятій, а крѣмъ того

може ставити внески що-до заведеня новыхъ книжокъ до науки и читаня;

4) одвѣчальный управитель школы носить титулъ: „директоръ“;

5) не числячи директора и учителя релііи повинно до науки бути що найменше три особы.

II) Учащане до школы.

§. 20. Родичѣ або ихъ заступники не повинні полишати дѣтей своихъ або порученыхъ ихъ опѣцѣ безъ науки, приписаной для публичныхъ школъ народныхъ.

§. 21. (см. §. 75.) (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.) Обязокъ учащаня до школы починаєсь вѣдѣ скѣченного шестого а триває до скѣченного чотирнайцятого року житя.

Однакожь выступити зѣ школы вѣльно ажъ тогдѣ, якъ ученикъ умѣе найпотрѣбнѣйшій науки, для школы народной приписаній, яко то: реліію, читати, писати и рахувати.

Вѣ звичайныхъ школахъ народныхъ робити ся будуть зѣ причинъ заслугуючихъ на взглядѣ, по шести лѣтахъ учащаня до школы, полекнѣ що до мѣры правильного учащаня до школы, а то дѣтямъ по селахъ, якъ такожь дѣтямъ убожнихъ клясѣ народу вѣ мѣстахъ и мѣсточкахъ, на просьбу родичѣвъ або ихъ заступникѣвъ. Полекнѣ тѣ полягати будуть на ограниченю науки до части року, або до пѣвденной науки, або такожь до певныхъ днѣвъ вѣ тыжни.

Згаданій полекнѣ будуть ся такожь робити для дѣтей цѣлыхъ громадъ сельскихъ на провінціи, якъ о то просити будуть заступництва всѣхъ громадъ, до школы

належачихъ, на підставѣ ухвалъ Радъ громадскихъ. Въ такѣмъ случаю може програма науки бути такъ уложена, щобы скорочену науку удѣлювано дѣтямъ до скѣнченого що найменше 14-го року житя въ окремыхъ вѣддѣлахъ, вѣдлученыхъ вѣдъ иншихъ ученикѣвъ.

У всѣхъ случаяхъ предвидженихъ въ попереднихъ двохъ уступахъ належить науку удѣляти въ такій способъ, щобы обовязані ходити до школы, могли осягнути той степень науки, котрый приписаний є для всѣхъ.

Ученикѣвъ, котрі не укінчили ще виправдѣ 14-го року житя, але укінчати его въ найблизшѣмъ пѣврѣчю, и котрі цѣлкомъ добре знають предмети школы народной, може повѣтовый надзѣръ шкѣльный увѣльнити для важныхъ причинъ зъ кѣнцемъ року шкѣльного.

§. 22. (см. §. 75.) Приймати ученикѣвъ можна тѣлько зъ початкомъ шкѣльного року, виявивши случаѣ переселеня родичѣвъ.

Повѣтовый надзѣръ шкѣльный, а въ случаяхъ наглыхъ мѣсцевый надзѣръ шкѣльный може выемково призволяти на принятѣ дѣтей середъ року шкѣльного.

§. 23. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Увѣльнені є вѣдъ обовязку ходженя до школы публичной часово або тревало:

Дѣти, учащяючі до вышней школы або до шкѣлъ промисловыхъ або рѣльничихъ або на особенній (спеціальный) курсы, котрі такъ є устроєні, що заступають науку, удѣлювану въ школахъ народныхъ. Крѣмъ того дѣти, уносѣджені умысловымъ або тяжкимъ тѣлеснымъ калѣцтвомъ, ударемняющимъ цѣль науки або непризвляющимъ ходити до школы; въ кѣнци тѣ, що побирають науку дома або въ закладѣ приватнѣмъ.

Въ тѣмъ послѣднѣмъ случаю родичѣ або ихъ заступники вѣдповѣдають за то, щобъ дѣти що найменше

умѣли достаточно того, що приписане є для школы народнои.

Наколи бы въ тѣмъ взглядѣ заходивъ сумнѣвъ, то повѣстовый надзоръ шкѣльный є обовязаный въ вѣдповѣд-ный способъ переконатись, чи той сумнѣвъ є оправданный, або нѣ. Родичѣ або ихъ заступники мають по́ддатись средствамъ, якѣ бы заряджено въ тѣй цѣли.

§. 24. Родичѣ або ихъ заступники, якъ такожь по-сѣдачѣ фабрикъ та промысловцѣ вѣдповѣдають за то, щобъ дѣти, до того обовязанѣ, ходили до школы, та можуть бути приєслуванѣ средствами примусовыми, щобъ той обовязокъ сповнювали. Близній постановы въ тѣй мѣрѣ означає законодавство краєве.

§. 25. Родичѣ и ихъ заступники є обовязанѣ давати дѣтямъ книжки до науки и иншѣ средства науковѣ.

III.) Образованє учительствъ и приспособленє до научаня.

§. 26. Силы учительскѣ выобразовують ся въ семинарахъ учительскихъ, роздѣленныхъ по́сля пола выхованцѣвъ (выхованокъ).

§. 27. При семинарахъ учительскихъ будутъ истнувати для практичного образованя выхованцѣвъ народнѣ школы, якъ школы практикъ и взѣрцевѣ, а крѣмъ того при семинарахъ для учительокъ — огородцѣ дѣточѣ.

Крѣмъ того має ся придѣлѣти семинарамъ учительскимъ пригѣдно положеный кусень ґрунту вѣдповѣдного обшару для приспособленя и практики въ работахъ рѣльничихъ.

§. 28. (см. §. 75.). Часъ науки въ семинарахъ учительскихъ треває чотиры роки.

§. 29. (По́сля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.).

Въ мужескихъ семинарахъ учительскихъ будутъ удѣлювати ся слѣдующіи предметы:

- релігія;
- педагогія зъ практичными вправами;
- языкъ выкладовый;
- географія;
- исторія и наука о конститутційныхъ законахъ рѣд-ного краю;
- математика и рисунки геометричній;
- исторія натуральна (науки природничій);
- фізика,
- господарка сельска зъ особливимъ увзглядненемъ землѣ краю рѣдного;
- каліграфія;
- рисунки артистичній;
- музика зъ особливимъ увзглядненемъ церковной музыки;
- гімнастика.

Крѣмъ того належить познакомляти ученикѣвъ, де до того буде лишъ способнѣсть, зъ методою ученья глухонѣмыхъ и слѣпыхъ, якъ и зъ орґанізаціею огороцѣвъ дѣточихъ и закладѣвъ виховуючихъ для занедбанныхъ дѣтей.

За призволомъ Міністерства вѣроисповѣданъ и просвѣты можна удѣляти иншіи живіи языки, яко надъобовязковіи предметы.

§. 30. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.).
Въ жѣночихъ учительскихъ семинарахъ будутъ удѣлювати ся слѣдующіи предметы:

- релігія;
- педагогія зъ практичными вправами;
- языкъ выкладовый;
- географія;
- исторія;

аритметика и наука о формахъ геометричнихъ;
 исторія натуральна;
 фізика;
 каліграфія;
 рисункъ артистичный;
 музика;
 жѣночїи работы ручнїи;
 гімнастика;

Крѣмъ того належить ознакомляти ученицѣ, де до того буде способнѣсть, зъ організацією дѣточихъ огородацѣвъ.

За призволомъ Міністерства вѣроисповѣданъ и просвѣты можна удѣляти и иншїи живїи язѣки яко предмети надъобовязковїи.

Учительки робѣть будуть образоватись або въ семинарахъ учительскихъ або на окремихъ курсахъ.

§. 31. Языкъ выкладовый устанавляє Міністерство просвѣты на внесокъ краевой власти школьной, наколи законъ краевой не становить иначе.

Де того wymagaє потреба, належить ученикамъ подати способнѣсть образоватись въ другѣмъ краевѣмъ язѣцѣ, щобъ приспособились такожь въ нимъ учить.

§. 32. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Условемъ прїнятія на першїи рѣкъ крѣмъ фізичнои способности, непорочныхъ обычаѣвъ и вѣдновѣднаго приготвлення, буде такожь то, чтобы кандидатъ укѣичивъ 15 рѣкъ житя. Міністеръ зъ причинъ, заслугующихъ на взглядъ, може призолати, чтобы не уважано на вѣкъ, наколи рѣзница не выноситъ бѣльше якъ 6 мѣсяцѣвъ.

Вѣдновѣдне приготвлення выказує ся зложенемъ строгаго испыту вступнаго.

Испытъ складає ся взагалѣ зъ тыхъ предметѣвъ, якїи удѣляе ся въ школахъ выдѣловѣи яко обовязковїи.

Першенство до принята прислугуе тымъ кандидатамъ, що мають початки музики.

Семинары учительскій публичнй е приступнй для кандидатѡвъ, котрй то все выказали безъ рѡзниць вѣроисповѣданя.

§. 33. Число ученикѡвъ въ однѡмъ курсѣ не може перевыснати 40.

§. 34. По скѡнченю курсу науки належить питомцѣвъ заводу учительского пѡддати строгому испытови зъ вѣсѣхъ въ семинари учительскѡмъ удѣлюваныхъ предметѡвъ пѡдъ предсѣдательствомъ делегата краевой власти школьной; наколи вѡдновѣдають приписанымъ вимогамъ, одержують свѣдоцтво зрѣлости.

§. 35. Тѣло учительске (треміумъ) семинара учительского складаеь зъ директора, котрый рѡвночасно управляє школою вправъ, зъ двоухъ до чотироухъ учителѣвъ старшихъ, зъ учителя религійи и зъ потрібного числа помѡчныхъ учителѣвъ, а Міністеръ вѣроисповѣданъ и просвѣты именуе ихъ по выслуханю краевой власти.

Учителѣ школы вправъ е обовязанй до спѡвѣдланя яко помѡчнй учителѣ питомцѣвъ заводу учительского.

§. 36. (Пѡсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Окремй приписы управльнять вѡдносины правнй учачихъ. Учителѣ религійи стало именованй стоять пѡдъ взглядомъ правъ и обовязкѡвъ на рѡвни зъ головными учителями.

§. 37. Наука въ семинарахъ для учителѣвъ и учителькѡкъ е бесплатна.

Убогй, умыслово спосѡбнй ученики, можуть одержати стипендіѣ, наколи зѡбовяжуть ся що найменше шѣсть лѣтъ посвятитись станову учительскому.

§. 38. (см. §. 75.) (Пѡсля зак. зъ 2. мая 1882. Ч. 53.

В. з. д.). Свѣдоцтво зрѣлости уздѣбняє до принятя тимчасово на учителя молодшого або на учителя.

До сталого именованя учителемъ молодшимъ або учителемъ шкѣль народныхъ звичайныхъ потрѣбне є свѣдоцтво здѣбности на учителя звичайныхъ шкѣль народныхъ, узыскане на пѣдставѣ учительского испытю, зложенного по найменше дволѣтнѣмъ занятю въ практичнѣй службѣ шкѣльнѣй при публичнѣй школѣ народнѣй або такѣй приватнѣй, котра має право публичного закладу.

До сталого именованя учителемъ молодшимъ або учителемъ при школѣ выдѣловѣй є потрѣбне свѣдоцтво здѣбности на учителя шкѣль выдѣловыхъ, узыскане на пѣдставѣ окремого испытю, зложенного по найменше трилѣтнѣмъ, цѣлкомъ задовольючѣмъ занятю при школахъ народныхъ або иншихъ закладахъ науковыхъ. Учителѣвъ технѣчныхъ, досвѣдныхъ въ заводѣ учительскѣмъ, до окремыхъ курсѣвъ (§. 10.) сполученыхъ зъ декотрыми школами, може Міністеръ увѣльнити вѣдѣ того испытю.

До выслуханя испытѣвъ, уздѣбняючихъ на учителя, установить Міністеръ вѣроисповѣданъ и просвѣты окремихъ комісій, держачихъ засады, що членами комісії повинні бути попередъ всего директоры и учителѣ семинарѣвъ учительскихъ, инспекторы шкѣль и способніи учителѣ шкѣль народныхъ.

До выпытуваня кандидатѣвъ що-до здѣбности до ученя релігій, покликані є представитель товариствъ церковныхъ и релігійныхъ (§. 5. уст. 6.).

§. 39. Повторюванє испытю є въ засадѣ лишь разъ допускаєме.

Выемку може призволяти лишь Міністеръ вѣроисповѣданъ и просвѣты на внесокъ комісії испытуючон.

§. 40. Кандидаты стану учительского, котрі вѣдѣ бѣльше якѣ трехѣ лѣтъ пѣсля того, якѣ здали испытѣ уздѣбняющіи, не повнили службы шкѣльной въ школахѣ, котрѣи прислугують права закладу публичного, мусять пѣдатись вторичному испытѣви передѣ сталымѣ именованемѣ на посаду при публичнѣи школахѣ.

Министерѣ вѣроисповѣданѣ и просвѣты може одначе увѣльнити вѣдѣ того въ случаяхѣ, заслугующихѣ на особлившій взглядѣ.

§. 41. (Пѣсля зак. зѣ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Тѣи, котрі не вѣдѣбули курсу наукѣ въ учительскѣмѣ семинари, посѣдающѣмѣ права закладу публичного, можуть по скѣнченію 19-року житѣи и сповненію иншихѣ услѣвий закону (§. 32. уст. 2.) одержати свѣдоцтво зрѣлости по зложенію испытѣу въ державнѣмѣ семинари учительскѣмѣ.

Услѣвия, пѣдѣ котрыми кандидаты, уздѣбненѣи на учительствѣ школахѣ середнихѣ, можуть узыскати уздѣбненѣе до учения и одержанѣи посады въ школахѣ народныхѣ, установить Министерѣ просвѣты.

Такѣи кандидаты можуть однакже именованѣи бути стало лишѣ перебувши щѣ найменше рѣчну службу при школахѣ народныхѣ. (§. 38. уст. 2. и 3.).

§. 42. До дальшого образования въ званію учительскѣмѣ, именно въ предметахѣ, удѣлюваныхѣ въ школахѣ выдѣловѣи, будутѣ заложенѣи окремѣи курсы.

Министерѣ вѣроисповѣданѣ и просвѣты выдасть окремѣи розпорядженѣи.

IV.) Дальше образование учителей.

§. 43. Дальше педагогичѣе и науковѣе образование учителей належитѣи пѣдпирати часописями шкѣльными, бѣ-

бліотеками учительскими, конференціями учителівъ и курсами дальшого образования.

§. 44. Въ кождѣмъ окрузѣ шкѣльнѣмъ належить заложити учительску бібліотеку.

Зарядъ бібліотеки припоручає ся комісії, выбранѣй окружною конференцією учителівъ (§. 45.).

§. 45. Въ кождѣмъ окрузѣ шкѣльнѣмъ належить що найменше разъ въ роцѣ вѣдбути окружну конференцію учителівъ пѣдъ предсѣдательствомъ окружного инспектора шкѣльного.

Задачею єи є обговорювати и радити надъ справами, дотикаючими шкѣльництва, а именно предметѣвъ науки въ народныхъ школахъ, методы учєня, средствъ науки, заведеня новыхъ книжокъ до науки и читаня, карности шкѣльной и т. п.

Всѣ учитель публичныхъ шкѣль народныхъ (людовыхъ) и семинарѣвъ учительскихъ въ окрузѣ є обовязанѣ бувати на конференціяхъ окружныхъ.

Учителямъ частныхъ закладѣвъ полишаєсь до волѣ брати участь въ тыхъ конференціяхъ.

§. 46. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883 Ч. 53. В. з. д.). Въ кождѣмъ краю будуть що шѣсть лѣтъ вѣдбуватись конференції краєвѣй вѣдпоручникѣвъ (дєлєгатѣвъ) окружныхъ конференцій пѣдъ предсѣдательствомъ краевого инспектора.

§. 47. Курсы дальшого образования для учителівъ будуть вѣдбуватись при учительскихъ семинарахъ звичайно пѣдчасъ осѣннихъ ваканцій.

Учитель є обовязаний услухати завѣзваня краєвой власти шкѣльной що до посѣщаня курсѣвъ дальшого образования.

V. О правныхъ вѣдносинахъ учителѣвъ.

§. 48. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Служба при публичныхъ школахъ е урядомъ публичнымъ, рѣвно доступнымъ для всеѣхъ горожанъ державы, котрѣ выкажутъ ся въ способѣ, закономъ приписаный, що е до неѣ уздѣбненѣ.

Одвѣчальными управителями (настоятелями) школы (§§. 12., 14. уст. 2. и §. 19. уст. 4. и 5.) можуть бути именованѣ лишь такѣ учителѣ, котрѣ выкажутъ ся, що е здѣбными учить религію (§. 38. уст. 5.) того вѣроисповѣданя, до котрого належить бѣльшѣсть ученикѣвъ той школы, числячи пересѣчно ученикѣвъ за пять попередидучихъ лѣтъ. При обчисленю того пересѣчного числа, всеѣ ученики евангелицкѣ уважати ся мають за належачихъ до одного вѣроисповѣданя. Управитель школы обовязаный брати участь при доглядѣ молодежи школѣной пѣдчасъ вправъ религійныхъ, пѣсля выданныхъ приписѣвъ, а то посредствомъ учителѣвъ того самого вѣроисповѣданя.

Вѣдъ уряду учительского е тотѣ выключенѣ, котрѣ въ наслѣдокъ карного вырокъ выключенѣ е вѣдъ выбираемости до заступництва громадского. (см. §. 11. ординаціѣ выборчѣ для громадъ на стор. 75.).

§. 49. Посады управителя школы народноѣ (директора) надае провѣзорично або тимчасово окружнѣй надзѣръ школѣный, а при учительскѣмъ семинари и школѣ вправъ, зъ нимъ въ звязѣ зѣстающѣй, краева власть школѣна.

§. 50. Краева власть школѣна надае стало при сѣвѣдѣланю удержуючихъ школу посады директорѣвъ, учителѣвъ и молодшихъ учителѣвъ.

То сѣвѣдѣлане вѣдбуваеся выконуванемъ права предложена або надана (презенты).

Законодавство краеве мае выдати близшѣ постановы

въ тій мѣрѣ, якъ и дотычно посуваня зъ низшого на вышій степенъ платнѣ.

Презентованому, котрый вѣдповѣдає вимогамъ §. 48., можна лише тогдѣ вѣдмовити удѣленя посады, наколи на нѣмъ тяжать важнѣй хибы моральнѣй або такѣ чинны, за котрѣй моглобы бути оречене вѣддалене зъ службы учителя, вже установленого.

§. 51. Розмѣры обовязку ученя вѣдповѣдають потребамъ школы. Высшій вимѣръ надъ 30 годинъ ученя тыжнево належить окремо вынагоджувати.

§. 52. Законодавство краєве означає, якѣ побѣчнѣ занятя не можуть лучити ся зъ становискомъ учителя.

§. 53. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Учителѣвъ, посѣдающихъ свѣдоцтво здѣбности до ученя въ звичайныхъ школахъ народныхъ, може краєва власть школѣна завѣзвати до зложеня поновного испыту учительского, наколи бы ихъ учене оказалось недостаточнымъ. Якъ бы такожъ выслѣдъ испыту оказавъ ся недостаточнымъ, то се потягне за собою утрату свѣдоцтва здѣбности на учителя, а вѣдъ рѣшеня краєвой власти школѣной буде залежати, чи можна призовити на то, щобы той учитель на дальше сповнювавъ обовязки провѣзорично, чи належить его вѣддалити зъ уряду учительского.

§. 54. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Заховане учителя въ школѣ, суперечне зъ его обовязкомъ, якъ такожъ заховане ся его поза школою уближающее повазѣ звания и унеможливяющее его дѣлане яко выхавателя и учителя, потягне за собою примѣнене средствъ дисциплінарныхъ, що належить зарядити безъ взгляду на можливе слѣдство карносудове.

Близшій постановы въ тій мѣрѣ выдасть краєве законодавство приймаючи за засаду, що стало именованныхъ

директорѣвъ, учительѣвъ и молодшихъ учительѣвъ можна зѣ службы уеунути и вѣдъ званя учительскаго вѣдда-
лити лишъ на пѣдставѣ дѣцѣплярнаго поступованя, не-
реведеного пѣсля приписѣвъ.

§. 55. Законодавство краеве установить правнѣ до-
ходы служебѣ и способѣ ихъ побору, при чѣмъ обязу-
ють слѣдующѣ засады:

1) найнижнѣ поборы, понизше котрыхъ не може нѣ-
яка громада шкѣльна зѣйти, повиннѣ бути такъ вымѣренѣ,
щобы учитель и молоднѣй учитель були вѣ возможности,
свобѣдно вѣдъ всякихъ побѣчныхъ занятѣй цѣлый свѣой
часъ посвятити своему званю, а крѣмъ того першѣй зѣ нихъ
мѣгъ удержати родину вѣдновѣдно до мѣсечныхъ вѣд-
носинъ;

2) учитель мають побирати свои доходы служебѣ
безпосередно вѣдъ власти шкѣльной, а не вѣльно имъ по-
вѣрвати побору чесного;

3) власти шкѣльнѣ чѣвають и становлять о вчаснѣй
и достаточнѣй выплатѣ учительскихъ поборѣвъ.

§. 56. Всѣ стало установленѣ учитель, и молодшѣй
учитель зѣ свѣдоцтвами зѣдѣности до ученя, вѣдтакъ вдовы
и сироты по нихъ, мають право до пенсѣи и належить
щѣ-до нихъ поступати вѣдъ тѣй мѣрѣ взагалѣ пѣсля при-
писѣвъ, обязующихъ для урядникѣвъ державныхъ, при
чѣмъ належить вчисляти и той часъ, котрый перебули,
здавши испытъ, узѣдѣбняющѣй на учителя, на сталѣй посадѣ
при публичнѣй шкѣлѣ.

§. 57. Вѣдъ цѣли покритя выдаткѣвъ пенсѣи належить
утворити вѣдъ корѣлѣветвахъ и краяхъ при спѣвудѣлѣ учи-
тельѣвъ, громадъ и краю, якъ и переказанѣмъ вѣдповѣд-
ныхъ доплывѣвъ, фонды пенсѣйнѣй, котрыхъ зарядъ має
прислугувати краевѣй власти шкѣльнѣй.

Громады, котрї самї старають ся о пенсіи учительскї въ вѣдповѣднїй способѣ, є увѣльненї вѣдъ обовязку причинятись до спѣльного фонду пенсійного.

Близшї постановы належить выдати въ дорозѣ законодавства краєвого.

§. 58. Учителѣ, платнї зъ фондѣвъ державныхъ и ихъ приналежнї одержують зъ нихъ такожъ вѣдповѣдне заосмотренє.

VI-) Закладанє шкѣль.

§. 59. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Законодавство краєве означить обовязокъ закладаня шкѣль пѣсля засады, що школа конечно всюда мусить бути заложена, де въ окрузѣ милѣ число дѣтей, котрї мусять ходити до школы, вѣддаленои бѣльше якъ 4 кїльометры, выносить пѣсля 5-лѣтного пересѣчного обчисленя бѣльше якъ 40.

Задачою такожъ законодавства краєвого є, выдати вѣдповѣднї зарядженя въ цѣли, щобъ закладано потрѣбнї для краю школы и заклады виховуючї для дѣтей-калѣкъ, лишенныхъ якого змыслу, и для дѣтей, морально занедбанныхъ, якъ такожъ заклады и курсы, вычисленї въ §. 10.

§. 60. Для дѣтей, занятыхъ по фабрикахъ и иншихъ бѣльшихъ предпрїемствахъ промысловыхъ, а черезъ то дѣзнаючиыхъ перешкоды въ побираню науки въ громадскѣй школѣ, повиннї посѣдачѣ фабрикъ або самї або вразѣ зъ иншими властителами фабрикъ закладати окремї школы пѣсля приписѣвъ, обовязуючиыхъ о закладаню публичныхъ шкѣль.

§. 61. Законодавство краєве становить, де и зъ якихъ фондѣвъ належить закладати выдѣловї школы.

VII.) Выдатки на школы народнѣи ихъ покрыте.

§. 62. (Посля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.). Старати ся о потрѣбнѣи школы народнѣи належитъ передо-вѣмъ до мѣсцевой громады, однакожь не нарушаеь-тыхъ зъобовязанъ и даткѣвъ (престацѣи) особъ третихъ або товариствъ.

Законодавство краеве постановить, о скѣлько мають до того причинятисъ повѣты, такожь якъ мае покрывати ся выдатки на заклады и курсы, вычисленѣ въ §. 10. и §. 59. уст. 2.

§. 63. Кожда школа мае мати потрѣбнѣи школнѣи мѣстности (убѣкацѣи), прилаженѣи вѣдповѣдно до потребъ и вымогѣвъ здоровля.

Окремѣи законы школнѣи управильнять будову, удержане, уряджене, наемъ и опаль мѣстностей (убѣкацѣи) и будову меншканъ для учителѣвъ.

При кождѣи школѣ належитъ постаратисъ о площу до вправъ гѣмнѣстичныхъ, а въ громадахъ сельскихъ по-можности о огородъ для учителя и о закладъ на пробы въ цѣляхъ гѣсподарства сѣльскаго.

Законодавство краеве постановить, хто мае обова-зокъ причинятисъ до того, и покрывати выдатки на сред-ства науковѣи, якъ такожь на иншѣи потребности науковѣи, о скѣлько не постарало ся о то въ иншѣи спосѣбъ.

§. 64. Законодавству краевому полишаеь свободу творити окремѣи фонды краевѣи або повѣтовѣи, зъ котрыхъ бы покрывано выпосажуване публичныхъ школъ народ-ныхъ, о скѣлько на то не назначено або въ будучно-сти не назначить ся окремыхъ доходѣвъ.

Зъ тымъ въ звязи належитъ такожь постановити о дальшѣмъ поборѣ чесного и о правѣ презенты (падавана).

§. 65. Родичѣвъ, котрѣ даютъ свои дѣти учить дома або въ приватномъ закладѣ, належить увѣдомити вѣдѣческаго, але не вѣдѣ иншихъ тягарѣвъ, закономъ приписанныхъ.

§. 66. О скѣлько не выстають засобы мѣсцевой громады (взглядно повѣту) на потреби шкѣльных, має ихъ понести край.

Фонды шкѣль нормальныхъ переходять въ теперѣшномъ ихъ дѣйсномъ станѣ зъ вѣми обовязками, якѣ на нихъ тяжать що-до ужитку на цѣли шкѣльнѣй або зъ окремыхъ титулѣвъ права приватного, и зъ выключнымъ назначенѣмъ на цѣли публичного шкѣльництва народного (людового), въ зарядѣ дотычныхъ краѣвъ въ той способѣ, що перехованѣ и зарядѣ маєтку основного прислугувати буде Выдѣлови краѣвому, переказуванѣ же выдаткѣвъ на пѣдставѣ бюджету, Соймомъ установленого, краѣвѣй власти шкѣльнѣй.

До фондѣвъ шкѣльныхъ тыхъ краѣвъ, котрѣ дотеперь одержували доплату вѣдѣ державы, буде и дальше платити ся така доплата а то пѣсля пересѣчной суммы, яку доплачувавъ скарбѣ державы въ лѣтахъ 1866., 1867. и 1868. до дотычного фонду шкѣль нормальныхъ.

Однакожь при обчислюваню тыхъ сумъ має вѣдчислити ся выдатки на такѣ цѣли, котрѣ въ будучности покрывати буде скарбѣ державы (§§. 58. и 67.).

§. 67. Потребы дотаційнѣй для семинарѣвъ учительскихъ и шкѣль вправѣ, до нихъ приналежныхъ, опѣсля стипендія, згаданѣ въ §. 37. и вышѣй курсы науки, приписанѣ въ §. 47. буде покрывати фондѣ державы.

Тамъ, де школа вправѣ сповнюе заразомъ задачу потрѣбнои школы громадекон, причиняе ся держава до накладу дотаційного на ню, за вѣдповѣднымъ спѣвудѣломъ

правительства при обсадѣ посадъ учительскихъ, доплатами, котрыхъ высоту застерѣгає ся окремою умовъ въ кождомъ випадку.

Фондъ державы покрывати буде такожъ видатки на курсы дальшого образования (§. 47.).

Б) О частныхъ закладахъ научныхъ.

§. 68. Частный заклады для учения учительвъ и учительокъ можна закладати подъ слѣдующими условьями:

1. статутъ и планъ науки для нихъ, рѣвножь якъ кожда змѣна въ нихъ вымагають затвердження Міністра вѣроисповѣданъ и просвѣты;

2. яко директорѣвъ и учительвъ (учительокъ) можна уживати лишь такія лица, котрі выкажутъ ся, що є зовсѣмъ здѣбніи образовати кандидатѣвъ стану учительского.

До того потреба выказатись що найменше уздѣбненемъ научати въ школѣ выдѣловѣ, и трилѣтнимъ занятємъ въ практичной службѣ школьной. На выѣмки може призоводити Міністеръ вѣроисповѣданъ и просвѣты въ случаю, наколи вѣдповѣдне уздѣбнене до научаня буде въ иншій способъ цѣлковито выказане.

Подъ тыми самими условьями можна засновувати учительскі семинары, въ котрыхъ кандидаты званя учительского одержують кромѣ науки мешкане и удержане.

§. 69. Частный заклады образования и семинары можуть одержати вѣдъ Міністра вѣроисповѣданъ и просвѣты право выдавати свѣдоцтва державно важніи (право закладу публичного), подъ дальшимъ условьемъ, чтобы планъ науки не рѣзнилъ ся значно вѣдъ плану державныхъ семинарѣвъ, чтобы при именованіи директора и учительвъ

удавано ся до краєвої власти шкільної о затверджене, и щобы остаточный испытъ вѣдбувавъ ся пѣдъ проводомъ вѣдпоручника тойжъ власти, а безъ призову тогожъ послѣдного не вѣльно було выдавати свѣдоцтвѣ зрѣлости.

§. 70. Засноване приватныхъ закладѣвъ науки, до котрыхъ приймають ся дѣти, обовязані ходити до школы, якъ такожъ закладѣвъ, въ котрыхъ такі дѣти одержують надто мешкане и удержане, є призовлене пѣдъ слѣдующими услѣвами :

1. Настоятелѣ и учителѣ мають выказати ся такимъ уздѣбненемъ до ученя, якого wymagaєсь вѣдъ учителѣвъ публичныхъ шкѣль рѣвнои категоріи. На выемки може призовити Міністеръ вѣроисповѣданъ и просвѣты въ случаю, якъ wymagaє уздѣбнене до ученя буде цѣлковито выказане въ иншій спосѣбъ.

2. Моральне поведене настоятелѣвъ и учителѣвъ не може улягати жадному закидови.

3. Плянъ науки мусить вѣдновѣдати що найменше тымъ вимогамъ, якихъ жадаєсь вѣдъ школы публичной.

4. Урядженя мають бути того роду, щобъ не належалось обавляти некористного впливу на здоровле дѣтей.

5. Кожда змѣна въ складѣ учительскѣмъ, кожда змѣна пляну научного, кожда змѣна мѣстностей (убѣіацій) мають подати ся до вѣдомости властей шкѣльныхъ.

До вѣдкрыта такихъ закладѣвъ потреба призову краєвої власти шкѣльной, котрого не можна вѣдказати, накопи тѣлько сповнено услѣва пѣдъ 1—4 наведені.

§. 71. Приватні заклады зѣстають пѣдъ надзоромъ державнымъ.

Настоятелѣ ихъ вѣдновѣдають передъ властями за то, щобъ ихъ станъ вѣдновѣдавъ вимогамъ порядку.

§. 72. Приватні заклады можуть одержати вѣдъ Міністра вѣроисповѣданъ и просвѣты право выдаваня свѣ-

доцтвъ державно важныхъ, якъ ихъ уряджене и цѣль вѣдповѣдає урядженю и цѣли публичной школы, котру має заступити приватный закладъ.

Наколи такій закладъ вдоволяє потребамъ шкѣльнимъ громады, можна туюжъ увѣльнити вѣдъ обовязку закладаня новой школы.

Вѣдбирає ся же такимъ закладамъ право закладу публичного, коли вже не вѣдповѣдають услѣвямъ, вымаганымъ вѣдъ школы.

§. 73. Приватнѣ заклады, въ котрыхъ не заховують законѣвъ, або въ котрыхъ проявляють ся похибки противъ моральности (норовственности) повинна замкнути краєва власть шкѣльна.

Постановы кѣнцевѣ.

§. 74. Постановы о компетенціи властей, обнятіи симъ закономъ, мають лишъ тогдѣ примѣнятись, наколи не є управильней краєвымъ законодавствомъ.

Не парушають такожъ урядженя, затвердженого Найвысшою постановою зъ 25. червня 1867. що-до основаня краєвой Рады шкѣльной для королѣвствъ Галичины и Володимиріи зъ великимъ князѣвствомъ кракѣвскимъ.

§. 75. (Пѣсля зак. зъ 2. мая 1883. Ч. 53. В. з. д.) Зѣ взгляду на особливѣ вѣдносины королѣвствъ Дальмаціи, Галичины и Володимиріи зъ великимъ князѣвствомъ кракѣвскимъ, князѣвства Кранны и Буковины, марѣграфства Истрин, и укняженого графства Гориціи и Градиски застерѣгає ся законодавству краєвому тыхъ краѣвъ право вѣдступити вѣдъ засадъ, установленихъ въ уступяхъ 1., 3., 4., 5. и 6. §. 21., въ уступѣ 2. §. 22., въ §§. 28., и 38., а законодавству королѣвства Галичины и Володимиріи зъ великимъ князѣвствомъ кракѣвскимъ такожъ вѣдъ засадъ установленихъ въ §§. 17., 18. и 19.

Приписы уступу 2. §. 48. не обовязують въ королѣвствахъ Дальмаціи та Галичины и Володимиріи зъ великимъ князѣвствомъ краковскимъ.

§. 76. Законъ сей входитъ въ жите, о скѣлько до его переведеня потрѣбно новыхъ краєвыхъ законѣвъ, рѣвночасно зъ тымижъ, а що-до всѣхъ иншихъ постановъ зъ початкомъ року шкѣльного, слѣдующого по его оголошеню.

§. 77. Зъ хвилею, якъ сей законъ увѣйде въ жите, тратять въ дотычнѣмъ краю силу обовязуючу всѣ дотеперѣшнѣ законы и розпорядженя, позбѣстаючі въ звязи зъ предметомъ того закону, о скѣлько противляться постановамъ сего закону або є ними заступлені.

§. 78. Выконане сего закону, и выдане потрѣбныхъ инструкцій, якъ и одвѣтныхъ переходовыхъ постановъ припоручаю Міністрови вѣроисповѣданъ и просвѣты.

VI.

Законъ державный зъ 20. червня 1872. Ч. 86. В. з. д., котрымъ управлылись, што має старатись о науку религіє въ публичныхъ школахъ народныхъ, середнихъ и учительскихъ семинарахъ, и якъ покрывати коннты.

За згодою обохъ палатъ Рады державной постановляю :

§. 1. Старане про науку религіи въ публичныхъ школахъ народныхъ, до котрого обовязані є церковні и религійнѣ товариства пѣсля §. 2. закону зъ 25. мая 1868. (В. з. д. Ч. 48.) и §. 5. закону зъ 14. мая 1869. (В. з. д. Ч. 62.) обнимає въ собѣ обовязокъ удѣляти ту науку бесплатно.

§. 2. Высшимъ властямъ вѣроисповѣднымъ призываетъ ся за дозволомъ властей шкѣльныхъ поробити такі зарядженя, котрыми обовязокъ той улекшавъ бы ся, чи то

зложенемъ кѣлькихъ вѣдѣлѣвъ для науки релігій, чи въ иншій способъ, не спияючій порядку школьного.

§. 3. (Пѣсля закону зъ 17. червня 1888. Ч. 99. В. з. д.). За удѣлюване науки релігій въ высшихъ класахъ бѣльше якъ трикласовой публичной школы народной або въ вѣдѣловѣй школѣ належить платити нагороду або установити окремого учителя релігій. *)

Наколи науку релігій удѣляє пѣсля §. 5. зак. зъ 14. мая 1869. В. з. д. Ч. 62. свѣцкій учитель, належить то-мужъ признати вѣдповѣдну нагороду.

Наколи науку релігій мае удѣляти учитель релігій поза мѣсцемъ своего мешканя, належить пѣсля потреби зѣ взгляду на вѣддалене и на иншій мѣсцевѣй вѣдносины давати ему вѣдповѣднѣй пѣдводы або платити вѣдповѣдне дорогове вѣдшкодоване.

§. 4. Правильне удѣлюване науки релігій въ учительскихъ семинарахъ и въ середнихъ школахъ належить забезпечити для кожного вѣроисповѣданя, до котрого приналежить що найменше 20 ученикѣвъ у всѣхъ класахъ разомъ, де релігія удѣляє ся яко обовязковый предметъ науки.

§. 5. (Пѣсля закону зъ 17. червня 1888 Ч. 99. В. з. д.). Кошты за удѣлюване науки релігій пѣсля §§. 3. и 4. повстаючѣй, належутъ до бюджету дотычныхъ школѣ, наколи не истнують окремей фонды, фундаціи або зѣобовязаня поодинокихъ осѣбъ або товариствъ.

Управильнене сталои платнѣ и нагороды, припадаючої учителямъ релігій въ публичныхъ народныхъ школахъ

*) Пѣсля арт. II. тогожь закону зъ 17. червня 1888. платнѣ, припадаючої за науку релігій пѣсля сего закону (§§. 3. и 5.) не належить тымъ лицамъ духовнымъ, що пѣсля закону зъ 19. цвѣтня 1885. Ч. 17. В. з. д. мають право на дохѣдъ минимальный (конітруу), вчислявати въ тойже дохѣдъ.

и видѣловыхъ, близша постанова условій ихъ наданя, означене дорогового вѣдшкодованя застерѣгає ся законодавству краєвому, такъ якъ то дѣєсь и що-до доходѣвъ службовыхъ прочихъ учителѣвъ (§§. 55. и 57. закону зъ 14. мая 1869. Ч. 62. В. з. д.).

§. 6. Що до надаваня посадъ учителѣвъ релігій, сполученыхъ зъ платнею або нагородою и що-до способу поступованя при тѣмъ обовязують тѣ саміи приписи, що и для свѣцкихъ посадъ дотычныхъ шкѣлъ; однакъ належить надавати посаду лишъ такому кандидатови, которого дотычна власть вѣроисповѣдна высша узнає за здѣбного до удѣляня науки релігій (§. 6. закону зъ 25. мая 1868. Ч. 48. В. з. д.)

§. 7. Удѣляющій науку релігій въ шкѣлѣ пѣдлягає приписамъ дїсциплінарнымъ законѣвъ шкѣльныхъ що-до виконуваня чинностей учительскихъ.

§. 8. Сей законъ обовязує вѣдъ дня оголошеня.

Виконанє припоручаєся Міністрови вѣроисповѣданъ и просвѣты.

VII.

Законъ краєвий зъ 2. мая 1873. Ч. 250. В. з. кр., змѣненій въ деякихъ артикулахъ законами краєвыми зъ 28. грудня 1882. Ч. 2. зъ р. 1883. В. з. кр. и зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр. про закладанє и удержанє публичныхъ шкѣлъ народныхъ и обовязокъ посылая до нихъ дѣтей.

За згодою Сойму Мого Королѣвства Галичини и Володимиріи зъ Великимъ князѣвствомъ краковскимъ, постановляю:

ЧАСТЬ I.

О закладаню, родахъ и подѣлѣ публичныхъ шкѣлъ народныхъ

Арт. 1. Публична школа народна має ся веюды засновати, де при пересѣчїїмъ обчисленю зъ пяти

последнихъ лѣтъ найде ся що найменше 40 дѣтей въ вѣцѣ обовязанѣмъ побирати науку шкѣльну, котрѣ мали бы ходити до школы, вѣддаленои бѣльше якъ пѣвъ милѣ вѣдъ ихъ мѣсяця побыту.

А р т. 2. Школы народнѣй устроены пѣсля сего закону е статowymi и дѣлять ся на звичайнѣй и выдѣловѣй.

Выдѣловѣй е або окремиѣ або сполученѣй зъ школою звичайною.

А р т. 3. Въ случаю, де того wymagaє мѣсяцева потреба, можна зъ школою народною злучити закладъ вѣховуючѣй для дѣтей, недѣйшовшихъ ще до вѣку шкѣльного (охоронку, огородецъ фреблѣвскѣй и т. п. якъ такожь курсы, въ котрыхъ удѣлювати ся будуть вѣдомости въ званияхъ практичныхъ — якъ рукодѣльнѣмъ, хлѣборобнѣмъ и т. д. — загалъно потрѣбныхъ.

А р т. 4. (Пѣсля зак. кр. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. д.). Число учителѣвъ въ кождѣй школѣ народнѣй буде вѣдноситись до числа еи ученикѣвъ. Наколи число ученикѣвъ въ трехъ по собѣ слѣдующихъ лѣтахъ досягає 80, належить безъусловно постаратись о другого учителя; якъ число дѣйде до 160, о третого, — и въ тѣмъ вѣдношеню дальше. Тамъ, де заведено науку пѣвденну, припадає 100 ученикѣвъ на одного учителя. Вѣльно однакожь громадѣ пѣднести въ своѣй школѣ число учителѣвъ по-надъ той вѣмѣръ, кобы лишъ приняла обовязокъ, оплачувати въ цѣлости зъ власныхъ фондѣвъ всѣ звышки выдаткѣвъ.

А р т. 5. (Пѣсля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Въ кождѣмъ полѣтичнѣмъ повѣтѣ має бути що найменше одна звичайна школа народна о 4, 5 або 6 класахъ, а то въ мѣстѣ, въ котрѣмъ число дѣтей, учащую-

чихъ до школы, є такъ велике, що пѣсля постановъ арт. 4. заходить потреба установити вѣдповѣдне число учителѣвъ.

Соймъ краевый на предложенє Выдѣлу краевого орѣкає ухвалою о заложеню або о звиненю каждой школы выдѣловой якъ и о высотѣ сумы, якою фондъ краевый причинитъ ся до єи заложєня и удержаня.

Що до истнующихъ шкѣлъ выдѣловыхъ полишають ся правосильными дотеперѣшнѣ зѣбовязаня и оречєня оргѣзаційнѣ, поки Соймъ окремою ухвалою на внесокъ Выдѣлу краевого не заведе въ тѣмъ взглядѣ змѣны.

Арт. 6. (пѣсля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Крѣмъ шкѣлъ статовыхъ можна закладати школы фѣліяльнѣ (дочернѣ) въ котрыхъ науку удѣляти будуть молодшѣ учителѣ. Школы такѣ можуть повстѣти:

- а) тамъ, де найблизша школа народна вправдѣ не є вѣддалена бѣльше якъ 4 кѣльометры, але задля мѣсцевыхъ перепонъ, чи то стало, чи на довшѣй часъ менше доступна, а маєтковѣ вѣдносины меншканцѣвъ не выстають на заложєнє окремой школы етатовой;
- б) тамъ, де вѣддалєнє вѣдъ найблизшой школы етатовой перевысшає вправдѣ 4 кѣльометры, але число дѣтей не є вѣдповѣдно значне;
- в) въ кѣнци тимчасово тамъ, де засѣбы громады и фонды окружнѣ, призначєнѣ на цѣли шкѣльництва народного не выстають на заложєнє школы етатовой, хотяй впрѣчѣмъ заходять обставины, означєнѣ въ арт. 1.

Арт. 7. Школа фѣліяльна має зѣставати въ звязи зъ найблизшою школою етатовою и пѣдъ надзоромъ єи настоятеля. До того звязку може належати кѣлька шкѣлъ фѣліяльныхъ, особливо наколи той самыи доходячѣй учитель удѣляє въ нихъ науку.

Арт. 8. Де тільки выстають мѣсцеві фонды, мають дѣвчата окремо побирати науку, або має устроити ся окремі дѣвочі школи.

Подѣлъ такій мусить наступити въ школахъ, въ котрыхъ занятыхъ є бѣльше, якъ шість учителѣвъ.

Не менше має бути подѣлена школа на двѣ окремі, для хлопцѣвъ и дѣвчатъ, накопи наплывъ ученикѣвъ и учениць до неї въ пяти послѣднихъ по собѣ слѣдующихъ лѣтахъ бувъ такъ великій, що треба було зъ бѣльшой половини класъ потворити по два рѣвнорядні вѣдѣлы.

Учительки можуть сповняти обовязки учительскі лише на найнижшѣмъ степені науки шкѣльной народної обѣймающѣмъ перші три лѣта, въ класахъ, въ котрыхъ хлопцѣ, чи то окремо, чи разомъ зъ дѣвчатами, побирають науку.

Арт. 9. Окружна Рада шкѣльна має обовязокъ вести переговори, потрібні въ справѣ закладаня шкѣль народнихъ и подавати внески о способахъ забезпеченя ихъ тривалого и доброго розвитку.

Арт. 10. Всѣ обставины, вѣдносячі ся до заложеня и устрою школы, справдити комісія по переслуханю сторѣнь интересованихъ, а якъ того буде вимагати потреба, оглядинами на мѣсци; протоколъ комісії буде пѣдставою дальшихъ рѣшень.

Арт. 11. Окружна Рада шкѣльна має докладно описати всѣ школы народні своихъ округѣвъ, перекопати ся о ихъ станѣ, справдити, якъ выposaжені, уздѣбнене учителѣвъ и число дѣтей, позѣстающихъ въ вѣцѣ шкѣльнѣмъ и ходячихъ до школы, выслѣдити засобы матеркові кожної громады шкѣльной, щѣбы можна на тѣй пѣдставѣ означити, кѣлько громада є въ силѣ выдавати

на школу, а въ кѣнці сказати, де школы потреба и якого роду, а де належало бы громады або ихъ части лучити зъ собою въ такій способъ, щобы кожда громада або осада належала до якоисъ школы.

Арт. 12. (Пѣсля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Власти шкѣльнѣ мають на то уважати, що належить попередъ всего заосмотрювати въ школы тѣ громады, котрѣ ихъ дотеперь не мали. Однакъ того має дѣятись безъ шкоды вже зъорганізованныхъ шкѣль етатовыхъ.

Арт. 13. Пѣсля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Етатову школу народну звичайно можна звинути лишь за призволенѣмъ краєвои Рады шкѣльнои.

ЧАСТЬ II.

О коштахъ закладаня и удержаня шкѣль народныхъ и о фондахъ шкѣльныхъ.

Арт. 14. (Пѣсля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. д.). Обовязокъ закладати и удержувати публичнѣ школы народнѣ звичайнѣ тяжить въ першѣмъ рядѣ на мѣцевыхъ громадахъ, влученыхъ въ обсягъ однои школы. Обшары двѣрскѣ, належачѣ зъ ними або зъ одною зъ помежи нихъ до тои самои громады податковои, причиняють ся такъ до закладаня, якъ и до удержаня шкѣль громадскихъ, въ вѣдношеню, близше означенѣмъ симъ закономъ, наколи не удержують въ своимъ обсязѣ школы народнои власнымъ коштомъ.

На случай, якъ не выстають фонды мѣцевѣ, подпомагає ихъ загаль шкѣльного округа, а взглядно цѣлого краю.

Кожда громада повинна утворити власный мѣцевый фондъ шкѣльный, щобы улукштити собѣ удержане школы

Такъ само кождый округъ школьный буде мати свой окремый окружный фондъ школьный, а кромъ того має такожъ бути краевый фондъ школьный.

Що-до коштовъ закладаня и удержаня школъ выдѣловыхъ обязують постановы арт. 5.

Арт. 15. (Посля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 19. В. з. кр.). До мѣсцевого фонду школьного належутъ грунты, наданіи школъ, забудованія школьны, капиталы, записы и даровизны приватны.

До того фонду вливають:

I. Для звычайныхъ школъ народныхъ:

- a) все доходы зъ маетки школьного;
- b) жертвы, до котрыхъ колинебудь зъобовязались для школы мѣсцевой громады, товариства, институты, або особы приватны, и датки добровольны;
- в) грошевы кары, стяганы вѣдъ родичѣвъ за то, що байдужно посылають дѣти до школы;
- г) датки грошевы вѣдъ громадъ, общарѣвъ двѣрскихъ, або взагалѣ вѣдъ сторѣнь конкуренційныхъ на удержане учителѣвъ.

II. Все фонды, назначены на удержане школъ выдѣловыхъ, о сколько Соймъ ухвалою що иного не постановить.

Арт. 16. Давнѣйшы зъобовязанія громадъ, товариствъ, институтѣвъ або особъ приватныхъ до жертвъ на мѣсцеву школу полипають ся на дальше правосильными.

Жертвы въ натураліяхъ, назначены на удержане учителя, можна змѣнити на жертвы грошевы, а то на основѣ добровольной умовы межи сторонами обязанными а окружною Радою школьною.

Арт. 17. Наука въ школахъ народныхъ удѣляеться бесплатно.

Арт. 18. (Пѣсля зак. зъ 28. грудня 1882. Ч. 2. В. з. кр. зъ р. 1883. и зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Наколи доходы мѣсцевого шкѣльного фонду, вычисленій въ арт. 15. а) б) в) г) не выстають на оплату учителѣвъ шкѣлъ народныхъ звичайныхъ и тыхъ выдѣловыхъ, котрѣ истновали вже передъ тымъ, закимъ законъ сей (т. 6. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.) вѣйшовъ въ жите, — обовязані є громады и обшары двѣрскі вносити на ту цѣль до мѣсцевого фонду шкѣльного додатки грошевѣ, а то громады ажъ до 9% цѣлои належитости всѣхъ податкѣвъ сталыхъ вразъ зъ дотеперѣшными додатками державными, въ громадѣ оплачуваными, а обшаръ двѣрскій ажъ до высоты 3% цѣлои належитости всѣхъ податкѣвъ сталыхъ разомъ зъ дотеперѣшными додатками державными, зъ обшарѣвъ оплачуваныхъ, — кождый зъ нихъ о тѣлько, о скѣлько бы то, що въ силу давнѣйшихъ зъобовязань, чи то въ натурѣ, чи готѣвкою на удержане учителя вже складає ся, не дорѣвнувало означенымъ высше процентамъ.

Въ кождѣмъ однакъ случаю обшаръ двѣрскій причиняє ся до покритя недобору лишъ въ третѣй части того, до чого, въ мѣру цѣлои належитости своихъ непосредныхъ податкѣвъ сталыхъ разомъ зъ дотеперѣшными додатками державными, бувъ обовязаный пѣсля закону, наколи бы належавъ до звязи громады мѣсцевои.

Додатки грошевѣ мають покрывати ся громадою въ той самъ способъ, въ якій покрывають ся инші выдатки грошевѣ, що тяжать на громадѣ.

Арт. 19. (Пѣсля зак. зъ 28. грудня 1882. Ч. 2. В. з. кр. зъ р. 1883., и зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Пѣдмоги зъ окружныхъ а възглядно краевыхъ фондѣвъ шкѣльныхъ, на покрите недобору въ доходахъ, призначеныхъ на удержане учителѣвъ шкѣлъ, вычисленыхъ

въ арт. 18., має право мѣсцева Рада шкѣльна доперва тогдѣ домагатись, якѣ выкаже, що то, що оплачує вже громада на ту цѣль, чи то на основѣ давнѣйшихъ зѣобовязанъ до щорѣчныхъ даткѣвъ грошовыхъ або въ натурѣ, чи то въ силу сего закону, выносить що найменше 9% цѣлои належитости всѣхъ податкѣвъ сталыхъ вразѣ зъ дотеперѣшными додатками державными, — а то, що вже оплачує на ту цѣль обшарѣ двѣрскій, чи то на основѣ давнѣйшихъ зѣобовязанъ до щорѣчныхъ даткѣвъ грошовыхъ або въ натурѣ, чи то въ силу сего закону, — выносить що найменше 3% цѣлои належитости податкѣвъ сталыхъ вразѣ зъ дотеперѣшными додатками державными, зъ обшарѣвъ оплачуванихъ.

Що до мѣстѣ и мѣсточокѣ, котрѣ мають власный маестокѣ закладовый, орѣкає окружна Рада шкѣльна а възглядно краєва Рада шкѣльна, по выслуханю мнѣнія Выдѣлу повѣтового, а възглядно Выдѣлу краєвого, чи и яку пѣдмогу має ся имѣ признати зъ окружного або краєвого фонду шкѣльного.

Арт. 20. Мѣсцева Рада шкѣльна управляє мѣсцевымъ фондомъ шкѣльнымъ, побирає всѣ доходы, чуває надѣ ихъ правильнымъ впливомъ выплачує належитости, накопи до того є управлена и укладає его рѣчний бюджетѣ.

Касове дѣловодство и рахунки залагоджує каса громадска, накопи ю вѣзве до того окружна Рада шкѣльна.

Надзѣръ и контролю надѣ мѣсцевыми фондами мають-окружнѣ Рады шкѣльнѣ и краєва Рада шкѣльна, котра выдасть потрѣбнѣ въ тѣй мѣрѣ инструкціи и припише способѣ, въ якѣй мають фондами завѣдувати мѣсцевѣ Рады шкѣльнѣ.

Арт. 21. Чинности, вычисленѣ въ уступѣ 1-ѣмъ попередного артикулу, або декотрѣ зъ нихъ, може окружна

Рада шкôльна на якійсь часъ вôдяти мѣсцевôй Радѣ шкôльнôй и або повѣрити ю иншôй мѣсцевôй Радѣ шкôльнôй, або сама ихъ рѣшати.

А р т. 22. Зъ доходôвъ мѣсцевого фонду шкôльного попередъ всего має ся оплачувати учителѣвъ. На иншій цѣли можна ихъ ужити лишъ за призволомъ окружной Рады шкôльной, якъ окажется надвышка въ доходахъ, або въ случаю, якъ часть ихъ вже въ силу запису або закону була призначена на иншій цѣли.

А р т. 23. Доходы мѣсцевого фонду шкôльного призначені на платнѣ учительскій, належить вôдсылати въ приписанныхъ термінахъ до касы окружного фонду шкôльного, або до иншої, котру означить окружна Рада шкôльна.

Выемково може окружна Рада шкôльна уповажнити мѣсцеву Раду шкôльну до выплачуваня учителямъ належитости впростъ зъ мѣсцевого фонду шкôльного, а въ тôмъ случаю утае обовязокъ вôдсыланя тогожъ доходôвъ до иншихъ касъ.

А р т. 24. (Пôсля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Всѣ выдатки на будову або наемъ, на удержане, внутрѣшне уряджене, на опалъ, свѣтло и обслугу будынкôвъ шкôльныхъ шкôль, означеныхъ въ арт. 18., якъ такожъ на будову и удержане або наемъ мешканя для учителѣвъ, о скôлько учителямъ прислугуе до того право, въ кôнці на закупно и доставу ґрунту пôдъ будынки и поля на шкôлку овочеву або пасѣку, якъ такожъ мѣся на вправы ґимнастичнѣ, цоносять властивѣ громады, о скôлько выдатки тѣ не є покриті на основѣ правосильныхъ зъобовязанъ третихъ особъ, товариствъ або фондôвъ та записôвъ.

Обшаръ двôрскій, положеный въ границяхъ громады, причиняе ся до покритя тыхъ выдаткôвъ въ вôдношеню принятôмъ за засаду въ арт. 18.

Підмоги на нихъ въ случаяхъ выѣмковихъ можуть одержати громады зъ окружного фонду шкѣльного яко задатки, котрїи по певнѣмъ часѣ ратами або наразъ маєсь звернути.

Доходъ мѣсцевого фонду шкѣльного можна на ту цѣль ужити лишъ пѣдъ услѣвьями, вычислеными въ арт. 22. Впрочѣмъ окружнїи Рады шкѣльнїи будуть впливати на громады, щоби тїи старались зѣбрати на такїи выдатки окремїи фонды, зъ котрыхъ утворить ся окремый вѣддѣль мѣсцевого фонду шкѣльного, призначеный виключно на ту цѣль.

Арт. 25. Якъ належить ставити и уладити и въ якїи знаряды заосмотрювати будынки шкѣльнїи, припишуть окремїи инструкцїи краєвой Рады шкѣльної, котра въ случаю потребы може до того зажадати помочи технїчныхъ урядникѣвъ державы, краю и громадъ, у котрыхъ школа находитъ ся.

Инструкцїи тїи будуть уклададанїи при увзглядненю мѣсцевыхъ способѣвъ будованя.

Арт. 26. Удержуване вѣроисповѣдныхъ або иншихъ шкѣлъ частныхъ не увѣольняє вѣдъ обовязкѣвъ, якїи сей законъ накладе на вѣхъ мешканцѣвъ краю безъ рѣзницѣ вѣроисповѣданя и обряду.

Арт. 27. Учителѣ шкѣлъ народныхъ побирають свои платнїи зъ окружного фонду шкѣльного, котрый надто достарчати буде средства на приборы шкѣльнїи, бїблїотеки, на покритѣ выдаткѣвъ конференцїи учителейскихъ окружныхъ и на иншїи выдатки, якихъ вымагає спѣльне добро шкѣлъ цѣлого округу.

До того фонду впливають:

- а) доходы грошеви мѣсцевыхъ фондѣвъ шкѣльныхъ, призначенїи на платнїи учительскїи;
- б) записы и даровизны;

- в) підмога зъ краєвого фонду шкѣльного;
- г) додатки до податкѣвъ, ухвалені Радами повѣтовими на цѣли шкѣльні.

Въ громадѣ, котра про себе становить округъ шкѣльний, мѣсцевый фондъ шкѣльный є заразомъ окружнымъ фондомъ шкѣльнымъ.

Арт. 28. (Пѣсля зак. зъ 28. грудня 1882. Ч. 2. В. з. кр. зъ р. 1883. и пѣсля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). До пѣдмогъ для поодинокихъ повѣтѣвъ зъ фонду шкѣльного краєвого має фондъ шкѣльний окружный ажъ тогдѣ право, коли повѣтъ, для которого шкѣль, вычисленыхъ въ арт. 18., потреба пѣдмоги, вноситъ до него загалъ додаткѣвъ, выносячихъ що найменше 3% цѣлои належитости всѣхъ податкѣвъ сталыхъ разомъ зъ дотеперѣшними додатками державними.

Арт. 29. Котрѣ касы и коли мають занятись въ заступствѣ окружной касы шкѣльной поборомъ доходѣвъ и выплатою належитостей имъ выключно переказаныхъ, означує законъ державный зъ 11. мая 1871. р. Ч. 47. В. з. д. *)

Арт. 30. Не вѣльно уживати даровизнѣ, записѣвъ и фундацій частныхъ, назначеныхъ лишъ на певнѣ школы або здѣланныхъ пѣдъ выразно застереженными услѣвиями, въ иншѣй способѣ, або на иншѣ цѣли, и тому належить ихъ вчисляти до престацій, въ арт. 27. букв. б) вычисленыхъ, вынявши, наколи бы давєць або фундаторъ инакше розпорядивъ.

Арт. 31. Окружнымъ фондомъ шкѣльнымъ завѣдує

*) Пѣсля того закону держ. має Міністеръ скарбу на просьбу дотычныхъ краєвыхъ властей шкѣльныхъ перенести на ц. к. уряды податковѣ дѣловодство грошеве и грамотъ касъ окружныхъ шкѣльныхъ и фонду пенсійного.

окружна Рада шкѣльна пѣдъ надзоромъ Рады шкѣльнои краевой и пѣсля еи инструкцій.

Окружный фондъ шкѣльный мае всѣ права публичнаго фонду, и належитости его, выплываючій зъ закону, можна стягати въ дорозѣ політичної екекуціи.

Арт. 32. Фондъ шкѣлъ нормальныхъ, роздѣлений до теперъ на галицкій и кракѣвскій, творити буде вѣдъ 1. сѣчня року слѣдуючого пѣсля правосильности сего закону (т. е. вѣдъ 1. сѣчня 1874), спѣльный фондъ шкѣльный краевой королевства Галичины и Володимиріи вразѣ зъ великимъ князѣвствомъ кракѣвскимъ.

То злученє не мае одначе шкодити правамъ и обовязкамъ, выплывающимъ зъ особенныхъ титулѣвъ одного або другого фонду.

Арт. 33. До краевого фонду шкѣльного вилывають :

- а) доходы зъ маєтку закладового (основного);
- б) додатокъ, доплачуваный зъ скарбу державы до бывшаго фонду шкѣлъ нормальныхъ;
- в) пѣдмога зъ фонду краевого, яку щорѣчно буде умѣщуватись въ бюджетъ краевѣмъ;
- г) доходы зъ иныхъ жерелъ, назначеныхъ на то окремыи законами;
- д) записы и даровизны осѣбъ приватныхъ, товариствъ и институтѣвъ.

Арт. 34. Выдѣлъ краевой завѣдує краевымъ фондомъ шкѣльнымъ, а краева Рада шкѣльна розпоряджає его доходами въ границяхъ, зазначеныхъ щорѣчнымъ бюджетомъ.

Арт. 35. Зъ доходѣвъ краевого фонду шкѣльного мають покрывати ся такіи выдатки на школы народні, до котрыхъ пѣсля сего закону не є обовязаній анѣ громадскі анѣ окружні фонды шкѣльні. До такихъ належуть :

- а) додатки до платнѣ, признаваніи що пять лѣтъ учителямъ шкѣль народныхъ ;
- б) пѣдмоги, удѣлюваніи фондови емеритатному (выслуженыхъ), зъ которого будуть виплачуватись платнѣ (емеритуры) и запомоги учителямъ, якъ и платнѣ вдѣвъ и сирѣтъ ;
- в) потреби шкѣль цѣлого краю загальнои натуры ;
- г) пѣдмоги, удѣлюваніи окружнымъ фондамъ шкѣльнымъ.

А р т. 36. Краевый фондъ шкѣльный буде виплачувати шкѣльному фондови емеритальному щорѣчно пѣдмогу въ высотѣ рѣвнаючої ся що найменше пересѣчному выдаткови, який поносивъ фондъ шкѣль нормальныхъ зъ трехъ послѣднихъ лѣтъ на цѣли того роду.

А р т. 37. Краева Рада шкѣльна ужие щорѣчно зъ краевого фонду шкѣльного суму, вѣдповѣдну на потреби шкѣль народныхъ загальнои натуры, яко то : на закупно книжокъ взѣрцевыхъ, приборѣвъ и оказѣвъ шкѣльныхъ, на звычайный нагороды и запомоги, на кошты подорожи для учителѣвъ, высланныхъ въ цѣляхъ науковыхъ за границу, на вынагороду для вандруючихъ учителѣвъ садѣвництва, пѣбѣльництва, шовкѣвництва и т. д., на краевѣ конференціи учительскѣи и т. д.

А р т. 38. Краева Рада шкѣльна, увзгляднивши потреби поодинокихъ округѣвъ шкѣльныхъ, удѣлити имъ вѣдповѣднои пѣдмоги въ случаяхъ, приписанныхъ закономъ.

Для узысканя такой пѣдмоги, має кожда окружна Рада шкѣльна вчасно уложити бюджетъ рѣчний своихъ доходѣвъ и выдаткѣвъ и переслати его краевѣи Радѣ шкѣльнѣи до затвердження. Докладнѣищій подрѣбницѣ въ тѣй мѣрѣ скаже инструкція краевой Рады шкѣльной.

Въ случаяхъ, заслугуючихъ на особливѣи взглядѣ, може краева Рада шкѣльна удѣлити зъ краевого фонду

школьного надзвычайнѣй запомоги мѣсцевымъ фондамъ школьнымъ.

Арт. 39. Рѣвночасно зъ заснованемъ окружныхъ фондѣвъ школьныхъ устануть все дотеперѣшнѣй задатки, стало удѣлюванѣй громадамъ, закладамъ, товариствамъ и особамъ на пѣдставѣ розпорядженя властей центральныхъ и краевыхъ або на пѣдставѣ закону о конкуренціи школьной.

ЧАСТЬ III.

Про учащане до школы.

Арт. 40. (Пѣсля зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Обязокъ учащати до школы починаеся зъ концемъ шестого, а устаетъ зъ концемъ дванайцатого року жия.

Все дѣти въ томъ вѣцѣ повиннѣй ходити до публичной школы.

Часово або тревало увѣльненѣй е вѣдъ того :

Дѣти, котрѣй учащаютъ до школъ высшихъ рѣльничихъ, промысловыхъ або фаховыхъ, о скѣлько тѣ такъ уладженѣй, щобы могли заступити науку, удѣлювану по школахъ народныхъ; дальше дѣти, котрымъ тяжкѣй калѣцтва тѣлеснѣй або духовѣй не позволяють ходити до школы; въ концѣ дѣти, побирающѣй науку дома або въ приватномъ закладѣ науковомъ.

Въ послѣднемъ случаю тяжить одвѣчальнѣсть на родичахъ або ихъ заступникахъ за то, чи дѣти одержать що найменше такую науку, яка приписана е для школъ народныхъ.

Наколи заходятъ въ томъ взглядѣ якѣ сумнѣвы, мае ихъ провѣрити окружна Рада школьна. Родичѣ и ихъ заступники мають пѣддатися зарядженнямъ, выданнымъ въ тѣй мѣрѣ.

На случай potrzeby поступить окружна Рада школьна після приписовъ арт. 43. и 44. сего закону.

Арт. 41. (Після зак. зъ 2. лютого 1885. Ч. 29. В. з. кр.). Обязокъ ходити до школы народнои зъ укѣненемъ 12-го року житя устаетъ лишь підъ услѣвомъ, если ученикъ выкажетъ достаточный успѣхъ въ наукахъ, приписанныхъ для школъ народныхъ.

По укѣненію звычайнои школы народнои має однакже кождый ученикъ, котрый не ходитъ до выдѣлової школы або до якого иншого закладу наукового, ходити ще три лѣта на курсы науки доповняющои.

Арт. 42. Передъ початкомъ року школьного Рада школьна мѣсцевѣ спорядитъ выказъ дѣтей въ вѣцѣ школьныхъ, и то безъ взгляду на ихъ принадлежность до громады або на рѣзницю вѣроисповѣданъ або обряду, и выкажетъ въ немъ окремо тыхъ, котрі є увѣльнені після арт. 40. вѣдъ обязательку хождения до школы. До того выказу належить втягнути такожъ тѣ дѣти, котрі вправдѣ укѣнили 12. рѣкъ житя, але не одержали свѣдоцтва потрібного зъ одержанныхъ наукъ школы народнои.

Найдалыше до 4 недѣль після того, якъ розпочне ся рѣкъ школьный, учитель предложитъ вѣднись того выказу окружнѣй Радѣ школьнѣй и буде дбати про тоє, щобы строго перестерѣгано приписы, вѣдносячѣ ся до обязательку хождения до школы.

Арт. 43. Родичѣ, ихъ заступники и опѣкуны повинні посылати дѣти до школы народнои; противъ тыхъ, котрі не сповнювали бы того обязательку, належить ужити примусу, а упрямыхъ карати гривнами, або въ случаю ихъ убожества, арештомъ, а особливо:

- а) Кто укрываетъ дитину передъ списомъ або подасть обставины неправдивѣ, щобы єѣ увѣльнити вѣдъ

школы, підпадає гривнамъ вѣдъ 1 до 10 злр. а. в., або каръ арешту вѣдъ 1 до 3 днѣвъ.

- б) Кто въ протягу 14 днѣвъ вѣдъ початку року шкѣльного не постарася о принятѣ своєї дитини до школы, особливо, наколи тоиждь не умѣщено въ списѣ увѣльненихъ, того донесе учитель до мѣсцевой Рады шкѣльной, котра его найперше упѣмне, а якъ бы то полишилось безъ успѣху, засудить го по трехъ дняхъ на гривну вѣдъ 1 до 10 злр. а. в. або на арештъ вѣдъ 1 до 3 днѣвъ, — а на случай дальшого опоры на гривну ажъ до 50 злр. а. в. або на арештъ ажъ до 14 днѣвъ. Въ случаяхъ зъ §§. 176. и 177. зак. цѣв. належить донести до властивого суду (т. е. коли отецъ збожсволѣе, за марнотравника буде узнаний, на кару вязницѣ надъ оденъ рѣкъ буде засуджений, самовѣльно вывандруе, або черезъ рѣкъ є неприсутный и о собѣ не дає вѣсти, або занедбує вихованя та пропитаня дѣтей).

- в) Кто въ роцѣ шкѣльнѣмъ безъ важныхъ причинъ не посылає дитини до школы, того належить упѣмнути; а за кожду неоправдану слѣдуючу перерву въ учащаню его дитини до школы, карати гривною вѣдъ 50 крайцарѣвъ до 5 злр. а. в. або арештомъ вѣдъ 1 до 2 день, котру то кару можна подвоити, наколи перервы частѣйше повтаряють ся въ тѣмъ самѣмъ пѣврочу шкѣльнѣмъ.

Постановляє ся за выемокъ случай, коли родичѣ дитини въ роцѣ шкѣльнѣмъ переселять ся до иншой громады. Въ такѣмъ случаю належить дѣти втягнути до спису громады, въ котрѣй поселились ихъ родичѣ, и увѣдомити о тѣмъ Раду шкѣльну громады, въ котрѣй перше мешкали.

Арт. 44. Учитель повиненъ що найменше разъ на мѣсяць предложити выказъ дѣтей, занедбуючихъ школу,

мѣсцевой Радѣ школьной, котра переконавши ся о винѣ родичѣвъ або опѣкунѣвъ, карае ихъ пѣсля арт. 43. гривнами або арѣштомъ.

Выконане кары на виновникахъ належить до Старшины громадскои.

Що-найменше що два мѣсяцѣ Рада школьна мѣсцева здае справу зъ того окружной Радѣ школьной, до лучаючи выказъ, выше згаданный, а заразомъ выказъ каръ вымѣренныхъ и стягнутыхъ.

Окружна Рада школьна провѣрюе тѣ справозданя, и въ случаю, якъ бы власти громадскѣ занедбували своихъ обовязкѣвъ, зарядить вѣдповѣднѣй кроки противъ нихъ.

Арт. 45. Вѣдкликъ, внесенный противъ рѣшень, заповѣднихъ въ справѣ нерозпочатого, занедбаного, або передвчасно перерваного учащаня до школы, не вздержуе выконаня, наколи не е звернений противъ наложенон кары.

Арт. 46. Вѣдъ часу, якъ сей законъ вѣйде въ жите тратять правосильнѣсть всѣ давнѣйшѣ законы и приписы, котрѣ не е згѣднѣ зъ его постановами, або котрыхъ мѣсце мае вѣдъ заняти.

Арт. 47. Выконане сего закону поручаю Міністрови вѣроисповѣданъ и просвѣты.

VIII.

Краевый законъ зъ 1. сѣчня 1889. Ч. 16. В. з. кр. (по части змѣненный закономъ кр. зъ 15. червня 1892. Ч. 40. В. з. кр.) про правѣй вѣдносини стану учительского въ публичныхъ школахъ народныхъ.

ЧАСТЬ I.

Про именоване учителейвъ.

Арт. 1. Посады учительскѣ въ публичныхъ школахъ народныхъ надае стало краева Рада школьна а то:

- а) безпосередно, коли посаду удержує виключно фондъ краєвий ;
- б) на основѣ презенты, наданої управненими до неї надаваня (арт. 2);
- в) у всѣхъ иншихъ случаяхъ на підставѣ терна, представленого окружною Радою шкільною, котра его уложитъ по выслуханю мѣсцевої Рады шкільної.

Арт. 2. Наколи громада, обшаръ двірскій, повѣтъ, товариство, институтъ або инша особа приватна удержує школу виключно власнымъ коштомъ, право презентувати учителя въ тѣйже школі прислугує тому, хто ю удержує.

Наколи громада зъ обшаромъ двірскимъ, або кѣлька громадъ зъ однимъ або кѣлькома обшарами двірскими, або повѣтъ спѣльно зъ громадами и обшарами двірскими удержують школу виключно власнымъ коштомъ, тогдѣ право презентувати учителя прислугує имъ спѣльно. Наколи бы однодушною презенты не предложено въ приписанѣмъ речинци, тогдѣ окружна Рада шкільна представитъ краєвѣй Радѣ шкільнѣй все дотычнѣ предложеня зъ своимъ внескомъ.

Право презентувати учителя має такожъ громада або обшаръ двірскій въ тѣй школі, въ котрѣй платитъ на платню учителя prestaцією въ высотѣ, покрываючѣй щонайменше 75⁰/₁₀ выдатку на платню учителя, а prestaція та є щонайменше два разы бѣльша вѣдъ той prestaціи, яку мала бы платити въ силу закону.

Давнѣйшій права презентованя учителѣвъ, походячій зъ часѣвъ, закимъ ще въ житѣ вѣйшовъ законъ зъ 2. мая 1873. Ч. 251. В. з. кр., а признаній на основѣ актѣвъ фундаційныхъ особамъ, котрѣй причинились до закладового маєтку школы, або щонайменше въ ¹/₁₀ части причиняють ся стало до загальныхъ рѣчныхъ выдаткѣвъ на школу, полищають ся ненарушенѣй.

Арт. 3. Наколи опорожнить ся учительска посада въ публичнѣй школѣ народнѣй, має мѣсцева Рада шкѣльна безпроводочно завѣдомити о тѣмъ окружну Радѣ шкѣльной, котра найдалше до 14 днѣвъ розпише конкурсѣ.

Оповѣщенє конкурсу повинно бути оголошене въ урядовѣмъ дневнику.

Въ конкурсѣ належить:

- а) вимѣнити мѣсце и рѣдъ посады, полученї зъ нею користи, вкѣнци степень вымаганого уздѣбненя, котрого доказы вразѣ зъ поданѣмъ мають ся внести до окружной Рады шкѣльной;
- б) Означити до вношеня подань речинецъ 6-недѣльный, числячи вѣдъ умѣщеня першого конкурсу въ урядовѣмъ дневнику. Кандидаты, збѣстающї въ службѣ, мають вносити свои поданя посредствомъ своихъ настоятелѣвъ и тыхъ окружныхъ Радъ шкѣльных, пѣдъ котрыхъ зверхностїю позбѣстають.

Поданя спѣзненї або незаосмотренї въ потрѣбнї доказы не будутъ узглядненї.

Арт. 4. (Пѣсля зак. зъ 15. червня 1892 Ч. 40. В. з. кр.). Окружна Рада шкѣльна вѣдкине поданя тыхъ кандидатѣвъ, котрї наслѣдомъ карного выроку є выключенї вѣдъ избираемости до заступництва громадекого, а такожъ тыхъ, на котрыхъ тяжать поступки неморальнї або проступки, котрї паражують именованого учителя на усуненє зъ посады.

Зъ прочихъ подань укладає окружна Рада шкѣльна найдалше до 3 недѣль по уплывѣ речинця конкурсового лїсту убѣгающихъ ся пѣсля формуляря, приписаного краю Радою шкѣльною, и пересылає ю мѣсцевѣй Радѣ шкѣльной на то, щобы подала свѣй судъ, а въ случаяхъ арт. 2. тымъ, що виконують право презенты, до виконаня того права; онѣсля предкладає терно (взглядно презенту) вразѣ

зъ своимъ внескомъ якъ и поданями всѣхъ убѣгающихъ ся и грамотами краєвѣй Радѣ школьнѣй.

Якъ має обсадити ся посада учителя управляючого школами о двохъ або бѣльше клясахъ, окружна Рада школьна умѣстити на лїстѣ убѣгающихъ ся лишь тыхъ кандидатѣвъ, котрыхъ уважає за особливо уздѣбненихъ управляти.

А р т. 5. Мѣсцева Рада школьна має предложити свѣй судъ, а управнєнї надавати презенту найдалше до шести недѣль вѣдъ дня, коли имъ доручено лїсту убѣгающихъ ся, уложену окружною Радою школьною.

Въ случаю опѣзненя, неоправданого важными причинами, окружна Рада школьна предложити пропозицію терна краєвѣй Радѣ школьнѣй, поминаючи мѣсцеву Радѣ школьну, а взгядно управненихъ до презентованя.

А р т. 6. Краєва Рада школьна именує учителя (арт. 1. и 2.), выдає ему декретъ именованя, припоручає, щобы новоименованный учитель выконавъ присягу передъ вѣдпоручникомъ окружной Рады школьной пѣсля приписаной роты, и зарядитъ введенє его до школы и въ уживанє належачого ему уписаженя.

Наколи краєва Рада школьна узнасть, що кандидатъ презентований, а въ случаю предложєня терна окружною Радою школьною жаденъ зъ предложєныхъ не є вѣдповѣдний, — звертає акты окружнѣй Радѣ школьнѣй подаючи причины, задля котрыхъ вѣдмавляє декрету именованя, и завѣзвє ю, щобы зажадала иншой презенты, взгядно уложила инше терно зъ посередъ убѣгающихъ ся кандидатѣвъ.

Коли бы за другимъ разомъ представлено або презентовано чи то тыхъ самыхъ чи иншихъ невѣдповѣдныхъ на ту посаду, краєва Рада школьна заименує одного зъ убѣгающихъ ся пѣсля своего выбору.

Арт. 7. Якъ бы на конкурсъ не зголосило ся трохъ кандидатѣвъ, вѣдповѣдающихъ его уѣдѣямъ, може а на жадање управненихъ до презентованя обовязана є окружна Рада шкѣльна оголосити новий конкурсъ. Дальшихъ оповѣщенъ конкурсу не допускає ся.

Бракъ вѣдповѣдного числа кандидатѣвъ до уложеня терна не перешкаджає внескови на именованє, взглядно актови презенты.

Арт. 8. (Пѣсля зак. зъ 15. червня 1892. Ч. 40. В. з. кр.). До обягу дѣланя краевой Рады шкѣльной належить посувати учителѣвъ на высшій степенъ платнѣ въ школахъ того самого роду.

Арт. 9. Коже именованє учителя якогобудь роду, переведене въ повышшій способъ, є стале. Стале именованє не выключаетъ одначе можности перенесеня зѣ взглядѣвъ службовыхъ на иншу посаду, и то такъ учителя, именованого зъ терна, якъ именованого на основѣ презенты, кобы лишь при тѣмъ, въ случаю, якъ то перенесенє не є наслѣдкомъ его вини (арт. 23.) не понѣсь страты въ платнѣ, яку побиравъ.

Учителя, урядово або за кару перенесеного, не можна умѣщувати на посадѣ, котрой надача залежить вѣдъ презенты, хѣба за згодою того, кому служитъ право презенты.

Учителеви, перенесеному зъ службовыхъ взглядѣвъ, належить ся зъ краевого фонду шкѣльного зворотъ коштѣвъ перенесеня, котрыхъ высоту означить краєва Рада шкѣльна.

Вѣдкликъ або представленє противъ перенесеня зѣ взглядѣвъ службовыхъ не має силы вѣдволькающей.

Арт. 10. Тымчасове паданє посадъ учительскихъ и вызначанє тымчасовыхъ управителѣвъ належить до окружной Рады шкѣльной.

Учителѣвъ предметѣвъ надъобовязковыхъ и учительки робѣтъ ручныхъ именуе такожь окружна Рада шкѣльна, такъ стало якъ и провѣзорично, а то чи то безпосередно, чи на пѣдставѣ представленья, застереженого тымъ, котрѣ посады тѣ удержують цѣлкомъ своими фондами.

ЧАСТЬ II.

О платняхъ и иныхъ користяхъ службовыхъ учителѣвъ.

Арт. 11. (Пѣсля зак. зъ 15. червня 1892. Ч. 40. В. з. кр.). А. Рѣчий платнѣ сталыхъ учителѣвъ публичныхъ шкѣлъ народныхъ дѣлять ся на слѣдующѣ клясы:

а) въ школахъ звичайныхъ:

I. кляса у Львовѣ и Краковѣ половина посадъ 900 злр., друга половина 800 злр.;

II. кляса въ Бѣлѣй, Дрогобичи, Ярославѣ, Коломыи, Новѣмъ Санчи, Перемышля, Решовѣ, Самборѣ, Станиславовѣ, Тернополи, Тарновѣ 700 злр.;

III. кляса въ Бохни, Бродахъ, Бережанахъ, Бучачи, Горлицяхъ, Городку, Яслѣ, Яворовѣ, Короснѣ, Пѣдгѣрю, Сяноцѣ, Снятинѣ, Сокали, Стрию, Теробовли, Вадовицяхъ, Величцѣ, Золочевѣ, Жовквѣ 600 злр.;

IV. кляса. въ прочихъ мѣстахъ и мѣсточкахъ, посадъ кожного повѣту 500 злр., друга половина 450 злр.;

V. кляса въ громадахъ сельскихъ для 15% посадъ кожного повѣту 400 злр., для 20% посадъ 350 злр., для 65% посадъ 300 злр.

б) въ школахъ выдѣловыхъ окремыхъ и въ клясахъ шкѣлъ выдѣловыхъ, злученыхъ зъ звичайными:

I. кляса въ мѣстахъ, вычисленыхъ выше пѣдъ
а) I. 900 злр.

II. класа въ мѣстахъ, вычисленныхъ выше подъ
а) II. 800 злр.;

III. класа въ мѣстахъ, вычисленныхъ выше подъ
а) III. 700 злр.;

IV класа у всѣхъ иишихъ школахъ выдѣловыхъ
600 злр.

Б. Платня сталою молодшого учителя въ першихъ
трехъ класахъ платнѣ звичайныхъ шкѣлъ и у всѣхъ
класахъ платнѣ шкѣлъ выдѣловыхъ выносить 60⁰/₁₀₀ пла-
тнѣ учителя старшого школы, при котрѣй сновное службу
молодшій учитель. Платня молодшого учителя въ двохъ
слѣдующихъ класахъ платъ звичайныхъ шкѣлъ выносить
300 злр. рѣчно.

За подставу до обчисленя платнѣ молодшого учи-
теля въ школахъ звичайныхъ першой класы платъ, при-
ймае ся платню старшого учителя въ высотѣ 800 злр.

В. Вынагороду для учителѣвъ, тымчасово устано-
вленныхъ, означить краева Рада шкѣльна; однакъ не може
она меньше выносить, нѣжъ 250 злр. рѣчно, анѣ перевы-
шати поборѣвъ сталою учителя, котрого мѣсце заступае
тымчасовой учитель.

Арт. 12. (Пѣся зак. зъ 15. червня 1892. Ч. 40. В.
з. кр.). Въ громадахъ сельскихъ, положеныхъ въ про-
мѣрѣ (просторони) 3 кѣльметрѣвъ вѣдъ Львова и Кра-
кова, побирають учителѣ додатокъ мѣсцевый, до емери-
туры невчисляемый, въ высотѣ 100 злр.

Въ громадахъ, непосредно межующихъ зъ мѣстами
II. класы платнѣ учительской, и въ мѣсцевостяхъ, узна-
ныхъ за мѣся купелевъ або уздоровляющѣй, въ кѣнци въ
громадахъ сельскихъ, становлячихъ огниво гѣрничого про-
мыслу, побирають учителѣ додатокъ мѣсцевый, до еме-
ритуры невчисляемый, въ высотѣ 50 злр. Означити гро-

мады, котрѣ зѣ взгляду на промыслъ гѣрничѣй заслу-
гують на додатокъ мѣсцевѣй, буде рѣчею Выдѣлу крає-
вого въ порозумѣню зѣ краєвою Радою шкѣльною.

Всѣ иншѣ додатки мѣсцевѣй, о скѣлько обтяжають
фондъ краєвий, або могли бы обтяжити, зносять ся.

А р т. 13. (Пѣсля зак. зѣ 15. червня 1892. Ч. 40. В.
з. кр.). Крѣмъ платѣй признає краєва Рада шкѣльна учи-
телямъ на представлене окружной Рады шкѣльной зѣ кра-
евого фонду шкѣльного додатокъ пятилѣтній за кождѣй
пять лѣтъ бездоганной и успѣшной службы, числячи вѣдѣ
дня сталого именованя при публичныхъ школахъ на-
родныхъ.

Каждый пятилѣтній додатокъ, такъ признанный пе-
редѣ правосильностію закона зѣ 1. сѣчня 1889. Ч. 16. В.
з. кр., якъ и мающѣй признатись на будуче, выносить вѣдѣ
часу правосильности повыешого закону для всѣхъ учи-
телѣвъ шкѣлъ выдѣловыхъ и звычайныхъ, стало имено-
ванныхъ, безѣ рѣзнищѣ, 50 злр. рѣчно.

Пятилѣтній додатокъ можна признати наибѣльше
пять разѣвъ.

Молодшимъ учителямъ, стало именованнымъ передѣ
правосильностію закону зѣ 1. сѣчня 1889. Ч. 16. В. з.
кр. належить числити пятилѣте вѣдѣ часу, якъ законъ
той ввѣйшовъ въ жите. Лишь у тыхъ молодыхъ учите-
лѣвъ, котрѣ стало завѣдували фѣліяльною школою и ко-
трымъ право до пятилѣтя признано вже закономъ зѣ 2.
лютого 1885. В. з. кр. Ч. 27., перше пятилѣте числѣть ся
вѣдѣ того часу, вѣдѣ которого набули то право въ силу
того послѣдного закону.

Учителямъ, стало именованнымъ передѣ правосиль-
ностію закону зѣ 2. мая 1873. Ч. 251. В. з. кр., котрѣ
опѣсля одержали сталѣй посады зѣ платнею, вымѣреною
пѣсля закону зѣ 1. сѣчня 1889. Ч. 16. В. з. кр. належить

ся першій додатокъ пятилѣтній доперва по уплывѣ 15. року цѣлон дотеперѣшної службы, або по уплывѣ пятого року сталон службы на новѣмъ етатѣ.

Арт. 14. (Пѣсля зак. зъ 15. червня 1892. Ч. 40. В. з. кр.). За провѣдъ побирае директоръ школы выдѣловон, полученон зъ школою звычайною додатокъ до платнѣ въ сумѣ 200 злр., директоръ кождон окремон школы выдѣловон, и учитель, управляючій звычайною школою народною, належачою до I., II., и III. клясы платнѣ, такійже додатокъ въ сумѣ 100 злр., а учитель управляючій зъ платнею IV. або V. клясы 50 злр. рѣчно, наколи въ школѣ такѣй крѣмъ него установленый в що найменше ще оденъ учитель етатовый.

Додатокъ той лишь сталымъ директорамъ, а взглядно сталымъ учителямъ управляющимъ, мае вчислятись до ихъ платнѣ.

Заступникови директора, або учителя управляючого належить ся нагорода въ высотѣ додѣтку за управлене, привязаного до тои посады, наколи заступство тревает довше якъ 3 мѣсяцѣ.

Арт. 15. (Пѣсля зак. зъ 15. червня 1892. Ч. 40. В. з. кр.). Наколи бы учитель наслѣдкомъ сего закону мавъ потерпѣти утрату въ своихъ поборахъ, задержув дотеперѣшнѣйшѣй поборы яко додатокъ особистый доти, поки не перейде на вышу платню.

Арт. 16. (Пѣсля зак. зъ 15. червня 1892. Ч. 40. В. з. кр.). Кождому директорови, управителеви школы, и учителеви, котрый самъ оденъ учитъ въ школѣ, належить ся вѣдновѣдне безплатне мешкане, о скѣлько можна въ будынку школѣномъ. На случай браку мешканя належить ся ему зъ мѣсцевого фонду школѣного вынагорода, котрой высоту означить окружна Рада школѣна въ кождѣмъ по-

одинокимъ случаю, порозумѣвши ся зъ сторонами, обовязаными до даваня мешканя учителеви.

Веѣ иншій учителѣ въ мѣстахъ и мѣсточкахъ побирають додатокъ на мешканє, выносячій 10% ихъ платнѣ.

Въ сельскихъ громадахъ належить учителеви управляючому або самостѣйному вызначити що найменше оденъ морѣ земель орной для власного ужитку.

О скѣлько громада, або обшаръ двѣрскій не дадутъ добровѣльно того ґрунту, покрье мѣсцевый фондъ шкѣльный кошты найму ґрунту для учителя.

А якъ бы въ поодинокихъ случаяхъ не можна було дати або вынаныти рѣлѣ для учителя, — що окружна Рада шкѣльна має провѣрити, — учителеви не прислугує зъ того титулу право домагатись якогось вѣдшкодованя або вынагороды.

Арт. 17. Учитель побирає $\frac{1}{2}\%$ платнѣ мѣсячнои за кожду годину науки, удѣлюванои понадъ обовязковѣ 30 годинъ тыжнево зъ порученя окружной Рады шкѣльной, коли наука, удѣлювана понадъ обовязокъ, треває найменше оденъ мѣсяць.

Арт. 18. Учитель предметѣвъ надъобовязковыхъ и учительки робѣтъ ручныхъ побирають вынагороду, котрой высоту означить краєва Рада шкѣльна на внесокъ окружной Рады шкѣльной въ кождѣмъ поодинокимъ случаю, наколи нема на ту цѣль окремыхъ фондѣвъ.

Арт. 19. До обнятя побѣчныхъ занятъ треба призволу краєвой Рады шкѣльной, котра въ кождѣмъ случаю переконаєсь, чи занятє то не ублїжає становиску учителя и не приносить шкоды єго шкѣльнымъ обовязкамъ.

Покутна писарка, якъ такожь удѣлюванє шкѣльных повтаряющихъ наукъ (коррєпєтицїй), є учителямъ шкѣль народныхъ заборонєне.

Арт. 20. Чистый доходъ зъ рѣль, сѣножатъ, пасовищъ и иныхъ грунтовъ, приданныхъ учителеви до ужитку, выказанный пѣсля засадъ катастральныхъ вчисляе ся до платнѣ учителя, по потрученю податку грунтового зъ додатками.

Арт. 21. Платнѣ и додатки директорѣвъ и учительѣвъ, стало именованныхъ, якъ такожь емеритурѣ, мають платити ся мѣсячно зъ горы.

Арт. 22. Повышѣ постановѣ о платняхъ учительѣвъ вѣдносять ся такожь до учительокъ.*)

IX.

Красный законъ зъ 25. червня 1873. Ч. 255. В. з. кр. про власти надзирающѣ мѣсцевѣ и окружнѣ для школъ народныхъ, змѣненнѣ закономъ зъ 6. грудня 1887. Ч. 67. В. з. кр.

ЧАСТЬ I.

I. Рада школьна мѣсцева.

§. 1. Школы народнѣ, удержуванѣ въ цѣлости або въ части зъ фондѣвъ державѣ, краю, повѣту або громады зѣстають пѣдъ надзоромъ Радъ школьныхъ мѣсцевыхъ.

§. 2. Надзѣръ надъ одною або кѣлькома школами въ однѣй мѣсцевѣсти може выконувати одна Рада школьна мѣсцева.

Рада школьна окружна може утворити для школъ кѣлькохъ громадъ одну Радѣ школьную мѣцевѣ.

*) Часть III. Арт. 23—33. про кары дѣсциплінарнѣй и про выдаленѣ зѣ службы, та часть IV. (арт. 34—58.) про перенесенѣ въ станъ супочинку (пенсію) и заосмотренѣ вѣдѣвъ и сирѣтъ по учителяхъ, — пропускаемо, позаякъ загалови знати ихъ не конче потреба, — а дотычнѣ постановѣ обходять лишъ вѣддающихъ ся званію учительскому, котрѣ мусять обзнакомиться зъ численными иными приписами.

§. 3. Рада шкôльна мѣсцева складає ся зъ заступникôвъ церкви, школы и громады. Особа, маюча право презентованя учителя, и властитель общару двôрского, наколи що-найменше въ однôй десятôй части причиняє ся до щорôчныхъ звычайныхъ выдаткôвъ на удержане школы и учителя, мають право вступити яко члены до Рады шкôльной мѣсцевой и брати участь въ обрадахъ зъ правомъ голосованя, (чи то особисто чи черезъ своихъ заступникôвъ).

§. 4. Заступниками церкви въ Радѣ шкôльной мѣсцевôй є душпастырѣ молодежи шкôльной.

Де находить ся двохъ або бôльше душпастырѣвъ того самого вѣроисповѣданя и обряду, тамъ высша власть церковна визначує того, котрый має бути членомъ Рады шкôльной мѣсцевой.

Въ цѣли береженя релігійныхъ интересôвъ молодежи жидôвскои вступає до Рады шкôльной мѣсцевой заступникъ визначеный черезъ Старшину вѣроисповѣдну (конфесійну).

§. 5. Управитель школы є єи представителемъ въ Радѣ шкôльной мѣсцевôй (учитель школы, а въ случаю, наколи въ тôй самôй школѣ є кôлькохъ учительôвъ, директоръ або старшій учитель).

Въ случаю, наколи кôлька шкôль пôдлягає Радѣ шкôльной мѣсцевôй, то вступає до неї яко членъ управитель школы найвысшой що-до степени, або наколи школы є той самої степени, управитель найстаршій въ службѣ.

Управитель иншихъ шкôль берутъ однакожь участь въ обрадахъ вôдносячихъ ся до ихъ шкôль зъ голосомъ дораднымъ.

§. 6. Представителѣвъ громады выбирає до Рады шкôльной мѣсцевой Заступництво громадске; въ случаю же, коли до той самої школы належить бôльше громадъ

въ цѣлости або въ части, выбирає ихъ згромадженє всѣхъ Заступництвъ громадскихъ, котрѣ въ тѣй Радѣ школьнѣй мѣсцевѣй мають брати участь, скликанє черезъ Начальника громады, въ котрѣй є школа и пѣдъ его предсѣдательствомъ.

Представителѣвъ громады або громадъ въ школьнѣй Радѣ мѣсцевѣй може бути найменше двоухъ, наибѣльше пятьохъ. Ихъ число означує Рада школьна окружна, уважаючи при тѣмъ, щобы кожде вѣроисповѣданє мало своего Заступника въ Радѣ школьнѣй мѣсцевѣй. Крѣмъ членѣвъ Рады школьной мѣсцевѣй выбирає такожъ Заступничество громадске двоухъ ихъ заступникѣвъ.

Выбѣръ dokonує ся безвзглядною бѣльшостію голосѣвъ (бѣльше якъ половина) на 6 лѣтъ. Однакожь по трехъ лѣтахъ уступає зъ Рады школьной мѣсцевѣй половина представителѣвъ громады и ихъ заступникѣвъ, а то за першимъ разомъ черезъ жребѣ (льосѣ), а вѣдтакъ по черзѣ; наколи ихъ число є перѣвне, выступає першимъ разомъ бѣльша половина. Поновный выбѣръ є дозволенный.

§. 7. Выбраннымъ до Рады школьной мѣсцевѣй може бути кождый, кому прислугує право бути выбраннымъ до одного зъ Заступництвъ тыхъ громадъ, котрѣ придѣлено до школы.

Утрата права выборчого потягає за собою выключенє зъ Рады школьной мѣсцевѣй.

Вѣдъ обовязку принята выбору до Рады школьной мѣсцевѣй може усунути ся лишень той, кому служити то право що-до выбору до Заступництва громадского (гляди §. 20. зак. гром. на сторон. 12. сего збѣрника), або хто черезъ послѣднихъ 6 лѣтъ бувъ членомъ Рады школьной мѣсцевѣй. За неоправданє неприняте выбору карає Рада школьна окружна гривнами вѣдъ 20—100 злр., котрѣ то кары мають бути ужитѣ на цѣли школьнѣй.

§. 8. Заступництво громадеке може за призволенемъ Рады школьной окружной подѣлити мѣсцевости, въ которыхъ є кѣлька школъ на кѣлька дѣльницъ школьныхъ.

Въ томъ случаю для каждой дѣльницѣ школьной належить утворити особну Раду школьную мѣсцеву, заховуючи повышій приписы.

§. 9. Рада школьная мѣсцева має дбати о докладне виконуванє законѣвъ школьныхъ и розпорядженъ вышнихъ властей школьныхъ.

Въ особенности повинна Рада школьная мѣсцева :

1. перестерѣгати, щобы учитель вѣдбировали платню въ вѣдповѣднѣй способъ, въ належитѣмъ часѣ и безъ ущербу; приймати зажалєня учительѣвъ о задержуванє або неправильну выплату платнѣ, провѣрювати ихъ основнѣсть, а вычерпавши средства загѣднѣ, поспирати тѣ зажалєня передъ приналежными властями;

2. завѣдовати фондомъ школьнымъ мѣщевымъ, наколи тойже истнує, якъ такожь маєткомъ закладовымъ школьнымъ, о скѣлько що до него не ма иншихъ постановъ въ актахъ фундаційныхъ;

3. перестерѣгати, щобы стороны, до удержаня школы и учителя конкуруючѣ, въ належитѣмъ часѣ и въ цѣлости зѣбовязаня конкуренційнѣ вышновляли ;

4. доглядати будынку школьного, ґрунту и знарядѣвъ школьныхъ, удержувати потрібный инвентаръ власности школьной;

5. рѣшати о увѣльненю вѣдъ оплаты школьной ;

6. старати ся о книжки школьнѣ и иншѣ средства помѣчничѣ для убогихъ ученикѣвъ, о закупно и удержанє знарядѣвъ школьныхъ, якъ такожь приладѣвъ и иншихъ науковыхъ приборѣвъ ;

7. укладати рѣчний прелімінаръ потребъ школьныхъ, о скѣлько до того нема установленыхъ иншихъ властей,

представляти прелімінарь Заступництву громадському и складати рахунокъ зъ одержанихъ грошей;

8. розкладати выдатки шкѣльнѣй пѣсля обов'язуючихъ приписѣвъ на сторони, конкуруючѣй до удержаня школы и учителя;

9. переховувати цѣннѣй паперы, грамоты, фасіи и. т. и., котрѣ є власностію школы;

10. споряджати що року выказъ дѣтей, обов'язанихъ до учащаня до школы, а порѣвнюючи его зъ выказомъ дѣтей дѣйсно учащуючихъ, котрый то выказъ учитель що тыжня має подавати, впливати дорогою заохоты и рады на родичѣвъ и опѣкунѣвъ, щобы дѣти до школы посылали; приймати и провѣрювати внесенѣ въ тѣмъ взглядѣ оправданя, противъ недостаточно оправданихъ взывати помочи приналежныхъ властей;

11. назначати часъ науки зъ перестерѣганемъ приписаного числа годинъ;

12. доглядати удѣляня приписаной науки;

13. доглядати поведеня учителя, шкѣльної карности, якъ такожъ захованя дѣтей поза школою;

14. пѣдпирати о скѣлько можности учителѣвъ въ ихъ урядовѣмъ дѣланю;

15. залагоджувати спори учителѣвъ будьто мѣжь ними самими, будьто мѣжь ними а громадою або поодинокими членами громады, (о скѣлько тѣ спори походять зъ вѣдношень шкѣльныхъ), попирати всякими способами старанно и зъ оглядностію такъ интересы, якъ и повагу школы и учителя;

16. презентувати учителѣвъ на опорожненѣ посады въ случаяхъ, въ котрыхъ ю до того законы уповажняютъ;

17. подавати вияшеня и свои добромѣсля до Заступництва громадского и высшихъ властей, котрымъ Рада

шкôльна мѣсеца свои внесеня кожного часу має право предлагати.

Рада шкôльна мѣсеца є властію ухваляючою и надзоруючою, єи Предсѣдатель орѣаномъ виконуючимъ.

§. 10. Зъ пôдъ власти Рады шкôльной мѣсцевой вынятї є школы вправъ, полученї зъ семинарами учительскими; тамъ лишень, де такї школы въ цѣлости або въ части удержуванї є средствами громадскими, має надъ ними Рада шкôльна мѣсеца власть, означену въ §. 9. въ уступахъ 1—9.

§. 11. Члены Рады шкôльной мѣсцевой выбираютъ зъ помѣжъ себе безвзглядною бôльшостїю голосôвъ Предсѣдателя и єго Заступника на три роки.

Директоры и учителѣ шкôль, пôдлягаючї Радѣ шкôльной мѣсцевôй, не можуть єй проводить.

Наколи бы Предсѣдатель або єго Заступникъ зъ причини якоиньбудь перешкоды не мôгъ проводить на засѣданю, то проводить обрадамъ найстаршїй вѣкомъ зъ присутныхъ членôвъ Рады шкôльной мѣсцевой.

Рада шкôльна мѣсеца по уконституованю має о тôмъ донести Заступництву громадскому и Радѣ шкôльной окружнôй.

§. 12. Рада шкôльна мѣсеца збирає ся найменше разъ въ мѣсяць на звычайне засѣданє.

Предсѣдатель може однакожъ кожного часу скликати надзвычайне засѣданє, а має обов'язокъ скликати єго, наколи двохъ членôвъ Рады сего зажадає.

§. 13. До важности ухвалъ потрѣбна є присутнôсть бодай трехъ членôвъ и безвзглядна бôльшôсть голосôвъ. При рôвности голосôвъ рѣшає Предсѣдатель, котрый має такожъ право вздержати переведенє ухвалъ спротивляючихъ ся — пôсля єго гадки — законови або интересамъ

школы, и справу предложити до порѣшеня Радѣ шкѣльной окружной.

Зажаленя противъ ухвалѣ и розпорядженъ Радѣ шкѣльной мѣсцевой предкладають ся Радѣ шкѣльной окружной. — Вносити ихъ треба въ Радѣ шкѣльной мѣсцевой и мають силу вздержуючу, — о скѣлько ихъ внесено въ речинци 14 днѣвъ по оголошеню ухвалы, противъ котрой сторона вноситъ зажалене.

§. 14. Жадентъ членъ Радѣ шкѣльной мѣсцевой не може брати участи въ обрадахъ и голосованю надъ справами, дотыкающими его власныхъ интересѣ.

§. 15. Въ справахъ такъ паглыхъ, що не можна зъ ними чекати до другого засѣданя звичайного, а надзвычайного скликати не можна, може Предсѣдатель самъ выдати розпоряджене; мусить однакожь безпроволочно а найпѣзнѣйше на слѣдуючѣмъ засѣданю постарати ся о затверджене Радѣ шкѣльной мѣсцевой.

§. 16. До надзорованя дидактично-педагогичного стану школы установитъ Рада шкѣльна окружна одного члена Радѣ шкѣльной мѣсцевой надзирателемъ шкѣльнымъ. — Надзиратель шкѣльный мѣсцевый має зносити ся зъ управителемъ школы.

Наколи виявже ся мѣжъ ними рѣзниця гадокъ, то кожда сторона має право удати ся до Радѣ шкѣльной окружной о порѣшене.

Въ школахъ де є бѣльше учителѣвъ, надзиратель шкѣльный мѣсцевый має право бути присутнымъ на конференціяхъ учительскихъ.

Въ мѣсцевостяхъ, де двѣ або бѣльше шкѣль Радѣ шкѣльной мѣсцевой пѣдлягає, може бути двохъ надзирателѣвъ шкѣльных, вызначеныхъ до надзорованя дидактично-педагогичного.

Инші члени Рады шкільної мѣсцевой мають такожъ право звиджувати школы, щобы переконати ся о ихъ степені розвою. Право выдаваня потрібныхъ заряджень не прислугує однакожь поодинокимъ членамъ, лишень цѣлої Радѣ.

§. 17. Члени Рады шкільної мѣсцевой не мають права до винагородженя за справованє своихъ чинностей.

Полученій зъ нимъ выдатки будуть имъ зверненій готівкою зъ фондівъ громадскихъ, зъ котрыхъ такожъ будуть покрывати ся необходимі кошти канцелярійні.

§. 18. Душпастирѣ, належачій до Радѣ шкільныхъ мѣсцевыхъ, крѣмъ спільного права надзорованя зъ иншими членами Рады шкільної мѣсцевой, не ухиляючи постановѣ, помѣщеній въ §. 2. зак. держав. зъ 25. мая 1868. В. з. д. Ч. 48., мають особене право надзорованя науки удѣлянои въ школѣ.

§. 19. Въ случаю опорожненя посады учителя въ школѣ мѣсцевой Рада шкільна мѣсцева зарядить безпроволочно тимчасове заступство. Рѣвночасно завѣдомить Радѣ шкільну окружну въ цѣли дальшого урядового зарядженя.

По розписаню конкурсу на посаду учителя и по ушлывѣ речинця наступити, зъ лісты уздѣбненихъ (укваліфікованихъ) кандидатівъ, черезъ Радѣ шкільну окружну Радѣ шкільной мѣсцевой удѣленои, выбѣрѣ сталого учителя маючій ся доконати черезъ управненихъ до того. О выборѣ тѣмъ завѣдомляє Рада шкільна мѣсцева Радѣ шкільну окружну, подаючи тойже до затвердженя Радѣ шкільной краєвой.

ЧАСТЬ II.

Рада шкільна окружна.

§. 20. Безпосередно высній надзѣръ надъ школами народными выконує Рада шкільна окружна.

§. 21. (Після постанови закону краевого зъ 6. грудня 1887. В. з. кр. Ч. 67.).

Кождый повѣтъ політичний, въ кождоразовыхъ границяхъ своихъ, становить окремый округъ шкѣльный зъ окремою Радою шкѣльною окружною, котрой мѣсцемъ пробуваня є осѣдокъ політичної власти повѣтової.

Коже мѣсто, котре має свѣй статутъ, може становити окремый округъ шкѣльный зъ окремою Радою шкѣльною окружною.

§. 22. (Після закону краевого зъ 6. грудня 1887. Ч. 67. В. з. кр.). Въ складъ Рады шкѣльной окружной входятъ :

- а) Начальникъ політичної власти повѣтової (Староста) яко Предсѣдатель;
- б) оденъ духовный зъ кождого вѣроисповѣданя и обряду, числячого въ округѣ бѣльше якъ 1.000 душъ; именоване члена Рады шкѣльной окружной належить до вышней власти церковной; представителя религій жидѣвской выбираютъ Старшины громадъ вѣроисповѣдныхъ жидѣвскихъ въ округѣ.
- в) два представителѣ звания учительскаго, зъ котрыхъ одного выбирає конференція учительска окружна зъ помежи себе, другимъ-же є директоръ семинара учительскаго, а де такого закладу нема, директоръ одной зъ шкѣлъ середнихъ въ округѣ шкѣльнѣмъ находячихъ ся, а въ браку такой школы, управитель одной зъ шкѣлъ народныхъ въ округѣ, черезъ Раду шкѣльну краю назначеный;
- г) два вѣдпоручники Рады повѣтової;
- д) инспекторъ шкѣльный окружный.

Заступника Предсѣдателя выбирає Рада шкѣльна окружна зъ помѣжь себе безвзглядною бѣльшостію голосѣвъ.

§. 23. Представитель звания учительского будутъ выбираніи на три роки. Духовніи (§. 22. б) полишуть ся при своимъ урядѣ доти, доки не будутъ вѣдкликаніи черезъ свою вышю власть.

§. 24. Для мѣстъ маючихъ власный статутъ, (Львѣвъ и Кракѣвъ) установляе ся що-до складу Рады шкѣльной окружной (мѣской) слѣдуючій выемки вѣдъ приписѣвъ обнятыхъ §. 22.:

- а) Предсѣдателемъ е Президентъ мѣста;
- б) Коже вѣроисповѣдане и обрядъ має бути заступлене въ Радѣ шкѣльной окружной черезъ своего вѣдпоручника;
- в) постанова §. 22. г) не має ту примѣненя. Натомѣсць выбирае Заступництво громадске зъ посередъ себе, або зъ посередъ иншихъ осѣбъ, выбираемыхъ до Заступництва громадского, двоухъ членѣвъ до Рады шкѣльной окружной. Утрата выбираемости до Заступництва громадского потягае за собою выступлене зъ Рады шкѣльной окружной. О скѣлько въ округахъ мѣскихъ Рады шкѣльній мѣсцевіи мають бути вѣддѣльно урядженіи, або лишень надзиратель для поодинокихъ шкѣлъ установленіи, орѣкае Рада шкѣльна краева.

§. 25. До береженя релігійныхъ интересѣвъ тыхъ мешканцѣвъ шкѣльного округа, до котрыхъ вѣроисповѣданя жадець зъ членѣвъ Рады шкѣльной окружной не належить, выбирае тотъ Рада для кожного вѣроисповѣданя окремого дорадника.

§. 26. Веѣ въ §§. 22., 24. и 25. згаданіи именования и выборы потребують затвердження Рады шкѣльной краевой.

§. 27. Рада шкѣльна окружна має зъ огляду на веѣ народніи школы публичніи и веѣ належачіи до еи округа

наукові заклади приватні, неменше на школи особенні, початкові і находячі ся въ окрузі охоронки для дѣтей, той самъ объемъ дѣланя, якій побля дотеперѣшнихъ приписовъ прислугувавъ політичнимъ властямъ повѣтовымъ и окружнымъ надзорамъ школьнымъ.

Въ особенности має окружна Рада школьна :

1. заступати на зверхъ справи округа школьного, мати докладный переглядъ стану школъ въ окрузі, якъ такожъ старати ся о приписаний закономъ порядокъ въ школахъ и о полѣпшені, о скільки то може бути, такъ взагалѣ якъ и що-до кождої школи зъ окрема ;

2. старати ся про оголошені законівъ и розпоряджень высшихъ властей школьныхъ въ справахъ школьныхъ, якъ такожъ о переведені тыхъ законівъ и розпоряджень ;

3. вести переговори що-до управильненя и розширеня иснуючихъ школъ, якъ такожъ що-до закладаня новыхъ школъ ; рѣшати въ першій инстанціі о прилученяхъ до звязи и вылученяхъ зъ звязи школьної ; дозорувати будовлѣ школьні, справляти знаряды и инші прилади, провѣрювати и затверджувати школьні фасіи ;

4. опѣкувати ся фондами и фундаціями школьными мѣщевыми, о скільки до того не є назначеній окремихъ власти, або о скільки тї чинности не є застереженій для вышної власти ; вести переговори о по́дмогу поодинокихъ школъ зъ фондівъ повѣтовыхъ и краєвыхъ ;

5. опѣкувати ся учителями, якъ такожъ школами по́дъ взглядомъ економічнымъ и поліційнымъ ; рѣшати въ першій инстанціі зажаленя въ справахъ дотацій и платъ емеритальныхъ (пенсійныхъ), о скільки тї оплаты не поносятъ скарбъ державы або краю, такожъ въ справахъ средствъ помѣщичихъ до науки и преліминарѣвъ школьныхъ и розкладівъ конкуренційныхъ ;

6. уживати средствъ примусовыхъ въ случаяхъ закономъ означеныхъ, при чѣмъ повинні ей бути помічними ц. к. Старосты;

7. тимчасово обсаджувати опорожнені посады при школахъ; сповдѣлати при остаточнѣмъ обсажденю посадъ, а взглядно въ посуваню учителѣвъ на вышу платню;

8. переводити слѣдства въ переступствахъ дісциплінарныхъ учителѣвъ и що-до похибокъ въ школѣ; рѣшати о тѣмъ въ першій инстанціі або въ случаю потреби ставити внесеня до Рады шкѣльної краєвою;

9. старати ся о дальше образоване учителѣвъ, уряджати учительскій конференціі и доглядати ихъ пошту; дозорувати бібліотеки шкѣльної и бібліотеки для учителѣвъ;

10. завизувати Рады шкѣльній мѣсцеві, назначати ихъ границѣ и осѣдокъ, підпирати ихъ и доглядати ихъ дѣлане;

11. заряджувати надзвычайній инспекціі шкѣль;

12. по выслуханю Рады шкѣльної мѣсцевой назначати вѣдповѣдний часъ вакацій правомъ приписаныхъ въ школахъ элементарныхъ;

13. удѣляти поясненя и добромнѣня, ставити внесеня и робити періодичній справозданя до высшихъ властей.

§. 28. Рада шкѣльна окружна збирає ся що найменше разъ на мѣсяць на звычайній нарады. Предсѣдатель може пѣсля потреби, а повиненъ на внесенє двохъ членѣвъ въ протягу вѣсьмохъ днѣвъ скликати надзвычайне засѣданє.

Всѣ справы, о котрыхъ треба рѣшати, предкладати справозданя або внесеня, мають бути порѣшені на Радѣ (колегіяльно).

Въ порозумѣню зъ Радою шкѣльною краєвою уло-

жить собѣ Рада шкѣльна окружна регулямінъ чинности и означить близше компетенцію Выдѣлу виконуючого.

§. 29. До правосильности ухвалъ потрібна є присутність бѣльше якъ половины членѣвъ.

Рѣшеня западають безвзглядною бѣльшостію голосѣвъ (бѣльше якъ половина). Въ случаю рѣвности голосѣвъ рѣшає Предсѣдатель, котрый має такожь право вздержати переведенє ухвалъ, спротивляючихъ ся пѣсля єго гадки законви и засягнути сейчасъ рѣшеня Рады шкѣльной краєвон.

При обрадахъ и голосованю надъ справами, вѣдносячими ся до особистыхъ интересѣвъ одного зъ членѣвъ, членъ той не може брати участи.

Зажалєня противъ ухвалъ Рады шкѣльной окружной предкладають ся Радѣ шкѣльной краєвѣй.

Вносити ихъ треба до Рады шкѣльной окружной и мають силу вздержуючу, наколи були внесенї въ 14 дняхъ по оголошеню рѣшеня, противъ котрого сторона жалить ся.

§. 30. Въ справахъ вимагаючихъ посѣдху, хочьбы тї справы на Радѣ мали бути залагодженї, може Предсѣдатель выдати безпосередне зарядженє, повиненъ однакожь безпроволочно а найпѣзничѣше на найблизшѣмъ засѣданю засягнути затвердження Рады шкѣльной окружной.

§. 31. (Пѣсля зак. краєвого зъ 6. грудня 1887. Ч. 67. В. з. кр.). Для кожного округа шкѣльного именує Міністеръ вѣронсповѣданъ и просвѣты на пѣдставѣ терна, черезъ Радѣ шкѣльну краєву предложеного, окремого окружного инспектора.

Закимъ то постановленє буде могло ввѣйти въ жите въ цѣлѣмъ краю, може бути инспекторови придѣлений ще оденъ сусѣдний округъ.

Инспекторы мають бути покликані звичайно зъ помѣжъ учителѣвъ.

§. 32. Окружный инспекторъ має обовязокъ вѣдбувати періодично візитацію школъ. Вѣнъ є уповажненый въ дидактично-педагогічнѣмъ взглядѣ удѣляти радъ и зарадити достереженнымъ въ тѣмъ мѣрѣ недостаткамъ черезъ удѣляне на мѣсци устныхъ указокъ. Ђму прислугує такожъ провѣдъ на окружныхъ конференціяхъ учительскихъ.

Пѣдчасъ візитаціи повѣренныхъ собѣ школъ публичныхъ має инспекторъ окружный передовѣмъ уважати:

1. на школьного надзирателя мѣсцевого, чи выполняє свѣй обовязокъ службовый;

2. на перестерѣгане приписѣвъ правныхъ при припинаню и увѣльненю дѣтей зѣ школы;

3. на пильнѣсть и поведене учителѣвъ взагалѣ, на карнѣсть, порядокъ и чистѣсть въ школахъ;

4. на перестерѣгане пляну наукъ, на методу наукову, на поступи дѣтей взагалѣ и въ поодинокихъ предметахъ;

5. на заведеніи способы, котріи служать до науки, на приборы помѣчничіи и на внутрѣшніе уряджене школы;

6. на вѣдношеніи економічній школы, въ особенності на дотацію учителѣвъ, чи учитель одержує правильно записанный єму дохѣдъ, чи и яке має побѣчне занятє.

При візитаціи приватныхъ закладѣвъ школьныхъ и виховуючихъ повиненъ инспекторъ окружный на то уважати, чи тѣ заклады вѣдиовѣдають услѣвямъ, пѣдъ якими ихъ заложено, и чи не переступають границъ своего управненія.

§. 33. Инспекторы школьной окружной мають робити справозданія о своихъ чинностяхъ до Рады школьной окружной зъ долученіемъ потрѣбныхъ внесенъ и указокъ, якіи удѣлили на мѣсци.

Справозданя тї мають бути предложенї вразъ зъ ухвалами запавшими Радѣ школьнѣй краввѣй, котра ихъ увзглядняе въ справозданяхъ школьныхъ, пересыланныхъ Міністерству вѣроисповѣданъ и просвѣты.

§. 34. Дорадники Рады школьної окружної (§. 25.) мають право вѣдвиджувати находячі ся въ окрузѣ школы своего вѣроисповѣданя, щобы пересвѣдчитись о ихъ станѣ, якъ такожъ мають право бути присутними при періодичныхъ візитаціяхъ тыхъже черезъ инспекторѣвъ школьныхъ окружныхъ; врепшѣ мають право доносити Радѣ школьнѣй окружнѣй о помѣчєныхъ черезъ себе спостереженяхъ и ставити внесеня въ цѣли полѣпшеня тыхъ школъ.

Рада школьна окружна має засягнути гадки дорадникѣвъ у всѣхъ предметахъ, зѣстаючихъ въ звязи зъ ихъ задачею, а дорадники можуть брати участь въ дотычныхъ обрадахъ Рады школьної окружної зъ голосомъ рѣшающимъ.

§. 35. Предсѣдатель окружної Рады школьної при дѣляє членамъ Рады впливаючі справи до реферованя.

Політична власть повѣтова достарчує окружнѣй Радѣ школьнѣй потрѣбныхъ мѣстностей (убікацій) и силъ помѣчничихъ, покрыває такожъ ѣи потреби канцелярійні.

Въ мѣстахъ, маючихъ власный статутъ громадскій, дає окружнѣй Радѣ школьнѣй мѣстности (убікаціи) и необходимї силы помѣчничї Заступництво громадеке; потреби канцелярійні покрятї будуть зъ фондѣвъ громадскихъ.

§. 36. Етатъ (составъ) и платня окружныхъ инспекторѣвъ школьныхъ установленї будуть въ дорозѣ властивѣй.

§. 37. (Щѣля закону краевого зъ 6. грудня 1887. В. з. кр. Ч. 67.). Въ пмени окружної Рады школьної

буде залагоджувати бѣжучі чинности Выдѣлъ виконуючій, до которого належуть:

- а) Предсѣдатель окружной Рады школьной;
- б) его заступникъ;
- в) инспекторъ школьный окружный, а въ его неприсутности членъ окружной Рады школьной въ осѣдку тойже Рады замешкалый, а черезъ ню пѣсля можности зъ помѣжъ представителѣвъ звания учительскаго (§. 22. букв. в) до той чинности назначенный.

Неприсутность которогонесбудъ зъ повисшихъ членѣвъ Выдѣлу виконуючого, о екѣлько не була споводована черезъ вину Предсѣдателя, не вздержуе чинностей тогожъ Выдѣлу.

§. 38. (Пѣсля закону краевого зъ 6. грудня 1887. В. з. кр. Ч. 67.). Предсѣдатель и члены окружной Рады школьной мають право звиджувати лично школы народнїе своего округа, духовнїе же члены лишень тї школы, котрїи служатъ дѣтямъ ихъ вѣроисповѣданя або обряду.

Можуть они зъ зробленихъ спостережень своихъ здавати справу своей высшій власти, не мають однакожъ права удѣляти ихъ непосредно учителямъ.

§. 39. Члены окружной Рады школьной виконують свои чинности бесплатно и мають лишень право до звороту коштівъ подорожи зъ причины засѣданъ тойже Рады.

О зворотѣ коштівъ подорожи для представителѣвъ звания учительскаго въ окружнѣй Радѣ школьнѣй становить законъ державный зъ 19. цвѣтня 1872. В. з. д. Ч. 63. *)

*) Законъ зъ дня 19. цвѣтня 1872. Ч. 63. В. з. д. зѣставъ знесеный закономъ зъ дня 30. марта 1879. Ч. 48. Ч. 48. В. з. д., пѣсля которого тї кошты мають бути звертанїи зъ фонду державного; наибѣльше тї кошты выносятся 1 злр. вѣдъ 8 кїльметрѣвъ и 1 злр. 50 кр. за пѣвъ дня на удержане (дїету).

Вѣдноручники Радъ повѣтовыхъ можуть жадати звороту тыхъ копѣвъ зъ фондѣвъ повѣтовыхъ.

§. 40. Противнѣ тому законови приписы о надзорѣ надъ школами народными, якъ такожь незгѣднѣ зъ нимъ постановы закону о конкуренціи школьнѣй зъ 12. серпня 1866. зносять ся.

Постановы додатковѣ.

§. 41. Комітеты школьнѣй конкуренційнѣй, истнующѣй силою закону зъ 12. серпня 1866., мають бути розвязанѣй, а ихъ чинности переходять на Рады школьнѣй мѣсцевѣй.

X.

Законъ зъ 18. марта 1879. Ч. 67. В. з. кр. для королевства Галичины и Володимиріи зъ великимъ князьствомъ краковскимъ, о управленіию вѣдносинъ особистыхъ и службовыхъ особъ стану учительского въ публичныхъ школахъ народныхъ, подлежащихъ до силы оружнои, нѣдъ взгледомъ ихъ собовязку до чинной службы въ сталѣмъ войску, на морскоѣ или въ восниѣй, въ оборонѣ красвоѣ або въ загальнѣмъ ополченіи.

§. 1. Нынѣшний законъ вѣдносить ся до особъ стану учительского, котрѣ на пѣдставѣ выказаного уздѣбненія учительского, або такожь свѣдоцтва зрѣлости учительской, для публичныхъ школъ народныхъ вѣвлякои категоріи, чи стало, чи тымчасово в заименованѣй, въ кѣнци до учительствъ будь стало будь часово въ станѣ спочинку перенесенныхъ.

§. 2. Обязокъ ставленія — вынявши случай ставленія зъ уряду, вѣдновѣдно до §. 46. закону зъ 5. грудня 1868. (В. з. д. Ч. 151.), о службѣ войсковѣй — до-

бровѣльне вступленє въ степени офіціра до оборони краєвои чиннои, якъ такожь обставина, що однорѣчна служба чинна въ оборонѣ краєвѣй або черезъ однорѣчного охотника не була ще розпочатою, або що по выслуженю приписаного часу въ чиннѣй службѣ обовязокъ до службы вѣйсковои ще не уставъ, не становлять перешкоды прїнятя до службы учительскои въ школахъ народныхъ.

§. 3. Наколи учитель шкѣль народныхъ вступить добровѣльно въ складъ арміи зъ обовязкомъ чинного служеня довше якъ рѣкъ, зрѣкає ся тымъ самымъ службы учительскои.

Але наколи то зробить въ разѣ вѣйны и на часть єн треваня, може задержати посаду учительску, однакожь пѣдъ услѣвемъ, що одержить призволенє вѣдъ властивои шкѣльнои власти, котре не може бути вѣдмовлене, хїба що того вымагають необходимѣй вѣдносины службовѣй.

§. 4. Учителѣ шкѣль народныхъ, належачѣй до вѣйска (силы оружнои), не потребують вѣдпустки, наколи є покликанѣй до чиннои службы (до чиннои службы въ загальнѣмъ ополченю). Наколи покликаныи є на вѣдпустцѣ, удѣленѣй єму черезъ власть шкѣльну, перериває ся вѣдпустка сейчасъ наслѣдкомъ покликаня.

§. 5. Пѣдчасъ чиннои службы вѣйсковои, котра вѣдбуває ся :

- а) въ цѣли власного выобразованя вѣйскового въ часѣ, вызначенѣмъ закономъ на выобразованє рекрутѣвъ ;
- б) зъ причины періодичныхъ вправъ вѣйсковыхъ ;
- в) въ случаю мобілізаціи и
- г) въ случаю покликаня загального ополченя, задержує кождый учитель шкѣль народныхъ свою посаду учительску и степень въ тѣй службѣ.

Служба вѣйскова того роду не перешкаджає до-

ступленю вищої посади в службі учительській и не перерыває п'ятилѣтѣ, котрѣ выслужити має в цѣли одержання вищої платнѣ.

На часѣ закономъ приписаной чинной служби вѣйскової забезпечує ся кождому учителеви посаду учителя той самої категоріи и того самого степеня, якій займає; служба така перерыває одначе, зъ выемкою наведеного пѣдъ в) часу мобілізації, п'ятилѣтѣ, потрібне до одержання вищої платнѣ.

Приписъ §. 10. закону зъ 27. грудня 1875. (В. з. д. Ч. 158), що-до року воєнного, буде мати примѣненє в обчисленю часу служби взагалѣ, але не при обчисленю п'ятилѣтѣ, потрібного до узыскання вищої платнѣ в службі учительській.

§. 6. До учительвъ шкѣлъ народнихъ, покликанихъ до чинной служби вѣйскової, примѣнені будуть приписи о належитостяхъ, видані для сталої вѣйска, морскої плавби (маринарки) воєнної и оборони краю, якъ такожъ на случай загального ополченя.

Що до платнѣ, привязаной до ихъ служби учительскої, обовязують слѣдуючі приписи:

1. На часѣ чинной служби вѣйскової, означеної в §. 5. пѣдъ а), б) и в), платнѣ, до служби учительскої привязані, наколи не є зависимі вѣдъ повненя певнихъ особенихъ обовязкѣвъ, не будуть анѣ в цѣлости анѣ в части здержані.

Що до платнѣ, яку набирає ся за доповненє певнихъ окремихъ обовязкѣвъ, будуть примѣнені приписи о учителяхъ, котрі є на вѣдпустцѣ.

2. На часѣ чинной служби вѣйскової, котра силою закону має оденъ рѣкъ або бѣльше тревати, устають всякі побори, до посади учительскої привязані.

3. Въ случаю мобілізації (§. 5. букв. в) учитель, до чинной службы войсковой покликаній, будуть побирати, доки належуть до стану жовнірѣвъ, не офіцерѣвъ, въ цѣлости платнѣ, привязаній до ихъ посады учительской, котрій мають бути почислені до емеритуры; заступники и практиканты належитости за заступство и адюта.

Женатымъ, котрій удержують родину и дѣмъ, забезпечує ся побѣръ всехъ платень, незалежныхъ вѣдъ повиненія певныхъ подрѣбныхъ обовязкѣвъ; натомиць не мають права до заосмотренія своихъ родинъ по мысли приписѣвъ о платняхъ войсковыхъ. Вѣдъ тыхъ користей вынятіи є лишень тѣ, котрій ще не учинили задосєть приписаному закономъ обовязкови однорѣчної або довше тревати моучой чинной службы.

4. Учитель, належачій до ряду тыхъ, котрій побирають таку войскову, побирати будуть пѣдчасъ чинной службы войсковой, на случай мобілізації:

- а) въ кождѣмъ случаю третю часть платнѣ учительской, котра має бути числена до емеритуры, а взгядно належитостей за заступство або адютѣвъ;
- б) накопи платня войскова (безъ доплатъ), не числячи третей части платнѣ учительской, пѣдъ а) означеной не досягає цѣлковитой квоты платнѣ учительской, зъ тои то послѣднои таку квоту, яка є потрѣбна до вирѣвнанія рѣзниць;
- в) тотіи учитель женатіи, котрій удержують родину и дѣмъ, побирати будуть крѣмъ того додатокъ службовый, додатокъ на мешканє и належитости въ натурѣ, а натомиць не мають для родинъ права до заосмотренія, установленого приписами о платняхъ войсковыхъ. Учителямъ, въ тѣмъ случаю находячимъ ся, може бути по мысли припису пѣдъ буквою

б) потручена часть платнѣ учительской, належитости за заступство або адютумъ лишень тогда и лишень о стѣлько, о скѣлько тѣ належитости учительскѣ разомъ зъ вѣйсковою платнею выносятся бѣльше якъ 1.200 злр. а. в. рѣчно.

§. 7. Учителѣ въ станѣ сталого або часового спочинку побирати будуть пѣдчасъ чинной службы вѣйсковою належачѣ имъ пѣсля рѣгуляміну платнѣ вѣйсковѣ и крѣмъ того свою емериттуру безъ жадного ущербу.

§. 8. Наколи учитель, повнячи безъ перервы службу вѣйскову яко побирающѣй гажу, одержавъ вышу платню вѣйскову, не має то жадного впливу на вымѣръ належитости, припадающей пѣсля §. 6. зъ титулу его учительства.

§. 9. О правахъ до заосмотрѣня учителѣвъ шкѣлъ народныхъ зъ причины ихъ службы вѣйсковою, якъ такожъ о правахъ державныхъ слугъ цивѣльныхъ, становить законъ зъ 27. грудня 1875. (В. з. д. Ч. 158.). Учителѣ шкѣлъ народныхъ, котрѣ не выслужили ще цѣлыхъ лѣтъ 10 и пѣдчасъ чинной службы вѣйсковою стали ся нездатными не лишень до службы вѣйсковою и учительской, але такожъ нездатными до заробкованя въ станѣ цивѣльнѣмъ (§. 6. и 82. повышого закону), одержують замѣсьць вѣдправы (арт. 39. зак. зъ 2. мая 1873. В. з. и розп. кр. Ч. 251.) емериттуру, котру въ кождѣмъ поодинокѣмъ случаю означить ц. к. Рада шкѣльна краева за порозумѣнемъ зъ Выдѣломъ краевымъ.

§. 10. Вдовамъ и сиротамъ по учителяхъ, котрѣ померли пѣдчасъ службы вѣйсковою, застерѣгае ся право належитостей, припадающихъ вѣдповѣдно до цѣлковитого часу, котрый помершѣй выслуживъ.

Наколибы приписы вѣйсковѣ, вѣдносячѣ ся до заосмотрѣня вѣдѣвъ и сирѣтъ, рѣзнили ся вѣдъ постановлень,

помѣщенныхъ въ томъ взглядѣ въ законъ зъ 2. мая 1873. (В. з. и роз. кр. Ч. 251.), то въ кождомъ случаю примѣнене має бути користнѣйше поступоване и въ кождомъ случаю має на емеритальномъ етатѣ вѣйсковомъ тяжити лишень заосмотрене, припадаюче пѣсля приписовъ вѣйсковыхъ за маючій почислити ся часъ службы вѣйсковою, на етатѣ же емеритальномъ учителѣвъ школѣ народныхъ надвышка, припадаюча пѣсля приписовъ о емеритурахъ учителѣвъ школѣ народныхъ, на пѣдставѣ загального часу службы.

§. 11. Законъ нынѣшній обов'язує вѣдъ 25. червня 1878.

§. 12. Выконане сего закону припоручає ся Міністрови вѣроисповѣданъ и просвѣты.

XI.

Законъ зъ дня 2. лютого 1885. Ч. 28. В. з. кр. силою которого на основѣ закону державного зъ дня 2. мая 1883. (В. з. д. Ч. 53.) выдає ся постанови о урядженю публичныхъ школѣ народныхъ, а въ особенности школѣ выдѣловыхъ.

А р т. 1. Звычайнѣй школы народнѣй, удѣляючѣй найпотрѣбнѣйшихъ вѣдомостей людямъ всѣякого стану будуть такъ урядженѣй, щобы дѣти одержували зъ науки поученє о засадахъ релігійныхъ и моральныхъ и обов'язкахъ горожаньскихъ (обывательскихъ), якъ такожь о задачахъ и услѣвяхъ звания (заводу), якому пѣсля обставинъ, мѣсяця и стану правдоподѣбно посвятятъ ся.

Наука має бути въ школахъ звычайныхъ 4-, 5- и 6-ти класовыхъ такъ розложена и ведена, щобы ученики по укѣнченю класы четвертой були достаточно приспособленѣй до побирания науки въ школѣ середнѣй або выдѣловѣй.

Школы будуть о скѣлько можности такъ урядженѣй,

щобы ученикъ мѣгъ зъ кождымъ рокомъ обовязку школьного перейти до высшего степеня науки.

Подѣлъ молодежи школьной на класы и вѣдѣлы буде залежати вѣдъ скѣлькости ученикѣвъ и вѣдъ учительвѣвъ. Зъ выемкомъ 4- до 6-ти класовыхъ школѣ по мѣстахъ, може бути всюды заведена наука пѣвденна.

Наука въ кождѣй школѣ зъ-окрема творити буде замкнену въ собѣ цѣлѣсть.

А р т. 2. Планы науки для народныхъ школѣ звычайныхъ будуть пѣдданѣ ревизіи въ способѣ установленный черезъ обовязуючѣ приписы и по мысли арт. 1. нынѣшного закону. — Буде при тѣмъ увзгляднена потреба науки робѣтъ ручныхъ.

А р т. 3. Курсы науки доповняючої мають бути продовженемъ и доповненемъ народной школы звычайной.

Наука въ нихъ буде вѣдбувати ся въ такихъ порахъ дня, тѣжня и року, котрѣ позволяли бы ученикамъ вѣддавати ся побѣчь того практичнымъ занятямъ. Скѣлькѣсть годинъ доповняючої науки выносить що найменше чотыры години тыжнево въ школахъ 1-, 2- и 3-класовыхъ, а шѣсть годинъ въ школахъ 4-, 5- и 6-класовыхъ.

Можуть такожъ особы, котрѣ перестунили вѣкъ школьный, користати зъ тыхъ курсѣвъ ажъ до укѣнченя 20 року жия, а то ходячи будь-то на науку всѣхъ, будьто де-котрыхъ лишень предметѣвъ.

А р т. 4. Курсы науки доповняючої обѣймають въ продовженю науки народной школы звычайной слѣдуючѣ предметы :

1. Науку релігін.

2. Вправы въ читаню и розбираню переважно рѣчевѣмъ вѣдповѣдныхъ творѣвъ письменства, поданныхъ въ пѣдручнику, на тую цѣль назначенѣмъ, а обѣймающихъ

мѣжъ иншими вѣдомости зъ исторіи, землеписи (географіи) и наукъ природныхъ, зъ особеннымъ увзглядненемъ пѣзнаня родимого краю.

3. Вказѡвки о писаню листѡвъ, якъ такожь найпотрѣбнѣйшій вѣдомости зѡ стилістики практичної въ полученю зъ вѡдповѣдными вправами.

4. Рахунки, именно домовіи и господарскіи.

Зъ особеннымъ примѣненемъ до потребъ житя практичного можуть ввійти въ складъ тои науки:

1. Головніи засады поединчои рахунковости.

2. Рисунки.

3. Найважнѣйшій вѣдомости зъ господарства селского и его побѡчныхъ галузей, або такожь зъ дѣловодства найважнѣйшихъ мѣцевыхъ заводѡвъ промысловыхъ.

Арт. 5. Планы науки доповняючои будуть пѡдданіи ревизіи въ способъ установленый обовязуючими приписами, а по мысли арт. 3. и 4. нынѣшного закону.

Арт. 6. Для ученикѡвъ, котріи не намѣряють вступити зъ народнои школы звычайнои до школъ середнихъ, истновати будуть въ краю школы выдѣловіи зъ ширшою програмою якъ въ школахъ звычайныхъ, приспособляющихъ заразомъ до рѡльничого або промыслового звания (заводу).

Наука въ школахъ выдѣловыхъ мае бути такъ уряджена, щобы ихъ ученики були такожь приспособленіи до хѡснѡваня зъ науки въ семинарахъ учительскихъ, якъ такожь въ школахъ особенныхъ (спеціальныхъ), о скѡлько вступъ до нихъ не є зависимый вѡдъ попередного укѡнченя певнои класы школъ середнихъ.

Школы выдѣловіи будуть окреміи для хлопцѡвъ, а окреміи для дѣвчатъ. Одній и другіи будуть обнимати звычайно чотирѡлѣтній курсъ науки, пѡдѣлений на чо-

тири класы; однакожь школы выдѣловѣ о характерѣ переважно рѣльничѣмъ можуть поперестати на трилѣтнѣмъ курсѣ о трехъ класахъ, а въ мѣру мѣсцевой потребности можна навѣть урядити школы выдѣловѣ о двохъ класахъ зъ дволѣтнимъ курсомъ.

Принятѣ ученика до школы выдѣловой наступити на пѣдставѣ вступного испиту.

Въ школѣ выдѣловѣй мусить бути крѣмъ директора и катихита, бодай тѣлько учителѣвъ, кѣлько є класѣ.

Число годинѣ науки тыжневой выносити въ кождѣй класѣ 24 до 30.

А р т. 7. Въ школахъ выдѣловыхъ для хлопцѣвъ будуть такѣ предметы науки:

1. Релігія.
2. Наука языкѣвъ.
3. Географія и исторія зъ особеннымъ увзглядненѣмъ родимого краю и въ полученю зъ вѣдомостями обовязуючої конституціи державы.
4. Рахунки въ полученю зъ поединчою рахунковостію.
5. Рисунки зъ вѣльной руки и рисунки геометричнѣй.
6. Каліграфія.
7. Науки природнѣй.
8. Дѣловодство або господарство сельске, одно и друге въ полученю зъ механічними вправами ручными.
9. Музика.
10. Гімнастика.

А р т. 8. Школы выдѣловѣй для хлопцѣвъ мають вѣдповѣдати мѣсцевымъ потребамъ и вѣдносинамъ, и будуть мати характеръ переважно будѣто промисловый, будѣ рѣльничѣй. Тѣ потреби практичного житя будуть въ мѣру поступу ученикѣвъ въ науцѣ що-разъ бѣльше увзгляднюванѣй.

Арт. 9. Въ школахъ видѣловыхъ для дѣвчатъ наука буде примѣняти ся до властивыхъ потребъ, успособленя и будучого становища того полу въ родинѣ, увзглядняючи передовѣмъ потребу ширшого загального образования, а не спускаючи зъ ока такожъ практичныхъ потребъ.

Предметы науки будуть тѣ самі, що въ школахъ видѣловыхъ для хлопцѣвъ зъ слѣдующими змѣнами:

Замѣсть дѣловодства и господарства сѣльского буде подаватись наука господарства домового и робѣтъ жѣночыхъ. Гимнастика не буде предметомъ обовязковымъ. Натомѣсть наука про здорове буде выкладана въ способъ, о скѣлько можности вычерпуючій.

Наука чужихъ языкѣвъ може бути такожъ заведена яко предметъ надъобовязковый за призволенѣмъ Рады шкѣльной краевой.

Арт. 10. Пляны науки для шкѣль видѣловыхъ будуть пѣддані ревизіи въ способъ, приписами обовязующими установленый, по мысли арт. 6—9 нынѣшного закону.

Арт. 11. Зъ школами видѣловыми можуть бути получені школы рѣльничі, промислові або торговельні, недѣльні чи вечѣрні, а такожъ особенні практичні курсы н. пр. кошикарства, ганчарства, цераміки, будѣвництва и т. ин., наколи найдуть ся на то фонды.

Арт. 12. Въ мѣсяхъ, де истнують школы народні, можуть бути заведені такожъ курсы для dorosлыхъ, маючі на цѣли дальшій розвѣй вѣдомостей въ шкѣль народної набутыхъ.

Учителѣ, котрі будуть удѣляти на тыхъ курсахъ науку, мають право до окремого за тото винагородженя.

Арт. 13. Выконане нынѣшного закону припоручае ся Міністрови просвѣты.

ДОДАТОКЪ.

1. Вылучене громадъ зъ округа народной школы. Закладане народныхъ школъ тамъ, де не заходить конечна потреба.

Зъ справою школьной конкуренціи вяже ся тѣсно справа вылученя громадъ або ихъ частей зъ округа народной школы а то зъ причины заснованя въ тѣй громадѣ або въ части громады окремой школы, хочъ до того не приневолюе законъ.

Мы пѣзнали выше, въ якихъ случаяхъ законъ велить закладати школы примусово, може лучитись однакъ, що якась громада або часть громады звязана на пѣдставѣ обовязующихъ законѣвъ зъ другою громадою въ одинъ округъ школьный и удержуюча зъ нею разомъ одну школу народну, захоче мати для себе окрему школу и хочъ не заходятъ у неи услѣвья закона и нѣхто не мѣгъ бы єѣ навѣтъ приневолити до заснованя и удержаня окремой школы — она зъ власной волѣ и для власной выгоды хоче таку школу мати и уряджувати.

Въ справѣ такого вылученя громадъ и закладаня ними окремыхъ школъ не маемо особныхъ постановъ законѣвъ, але практика а именно числений рѣшеня Трибуналу админістраційного (прим. зъ 7. мая 1879. Ч. 840 и зъ 10. червня 1886. Ч. 1.577.) вказують пѣдъ якими условіями и въ якій способъ може оно наступити.

Отже першимъ условіємъ заснованя такой школы, котра пѣсля закона не єсть доконче потрібною — є,

щобы на то дозволила Рада шкільна краєва, котру мусять інтересовані о таке позволене просити.

Другимъ условіємъ є, щобы черезъ то не були нарушені права третыхъ осібъ. Коли прим. якась громада хоче закладати народну школу тамъ, де законъ не признає конечной потреби такои школы, то мусить сама понести всѣ кошты заснованя и удержаня школы, безъ якои будь участи иншихъ сторінъ обовязанныхъ до конкуренціи, якъ прим. двірського обшару, окружного або краєвого фонду шкільного, а то для того, позаякъ законъ не може приневолити нѣкого давати на таку школу, котрои заснованє и удержанє не є закономъ наказанє.

Въ кѣнци третимъ условіємъ єсть, щобы черезъ заснованє окремои школы число дѣтей въ школѣ, до котрои доси належала дотычна громада або часть єи не зменшилось такъ, щобы треба ажъ зменшити число класъ въ тѣй школѣ.

Коли заходять два послѣдніи условія, то Рада шкільна краєва може дозволити на вѣдѣленє якогось мѣсцевости зъ дотеперѣшного округа шкільного и заснованє въ нѣй окремои народнои школы. Коли таке позволенє буде удѣленє и школа дѣйсно заснована, то дотычна мѣсцевѣсть зачне творити окремый округъ народнои школы и сторони конкуруючі до удержаня тои школы перестануть бути обовязаными до конкуренціи на цѣли тои народнои школы, до котрои дотычна мѣсцевѣсть давнѣйше належала.

2. Якъ належить будувати шкільні будинки?

Законъ шкільный зъ 2. мая 1873. Ч. 250. В. з. кр. (напечатанный підъ VII. стор. 150—166. сего збѣрника) постановляє, що справу будовы и устрою шкільныхъ будинківъ уладити окрема инструкція. Таку инструкцію видала дѣйсно Рада шкільна краєва підъ днемъ 13.

цвѣтня 1875. Ч. 37. В. з. кр., котра и доси обовязує. Після тои інструкціи має въ случаю будовы шкѣльного будынку Рада шкѣльна мѣсцева постаратись о плянѣ и кошторисѣ будовы и предложити его Радѣ шкѣльной окружнѣй до затвердження, звертаючи еи увагу на всѣ важнѣйшій мѣсцевій вѣдносины, якъ прим. положене села, бракъ дерева або камѣня, и т. п.

Рада шкѣльна окружна має оцѣнити, чи той плян вѣдповѣдає потребамъ школы въ тѣй мѣсцевости, чи може нѣ, и пѣсля того має его затвердити або нѣ. Рескриптъ Намѣстництва зъ 3. вересня 1883. Ч. 9.034. публікованый окружникомъ Рады шкѣльной краевой зъ дня 13. вересня 1883. Ч. 8.991. наказує Радамъ шкѣльнымъ окружнымъ радитись урядѣвъ технѣчныхъ, що є при Старостахъ, чи пляны є вѣдповѣднѣй.

Згадана выше інструкція Рады шкѣльной краевой зъ 13. цвѣтня 1875. вымагає вѣдъ шкѣльныхъ будынкѣвъ дуже богато.

Пѣсля тои інструкціи мусить будынокъ шкѣльный лежати въ догѣднѣмъ, сухѣмъ та затишнѣмъ мѣсци, середъ села або мѣста, але не при галасливѣй улици и на чистѣмъ воздухѣ. Въ будынку тѣмъ не може кромѣ кѣмнать до науки и помешканя учителя та слугъ шкѣльных нѣчого бѣльше мѣститись. Стѣны мусять бути мурованѣй зъ камѣня або зъ цеглы, а що найменше вже мусять бути зъ пруского муру. Число кѣмнатъ шкѣльных має вѣдповѣдати числу учителѣвъ, котрѣ ведутъ вѣддѣльнѣй класы, а обѣмъ ихъ має бути такѣй, щобы на одного ученика припадавъ просторъ 3—4 кубѣчныхъ метрѣвъ воздуха. Кѣмнаты шкѣльнѣй мають бути що найменше 3½ метра высокѣй, а пѣдлога має лежати найменше 8 децѣ-метрѣвъ надъ землею. Вѣкна мають бути такѣй, щобы ихъ простѣръ выносивъ що найменше одну шесту часть про-

сторѹ цѣлого помосту (пѣдлоги) вѣ кѣмнатѣ и щобы свѣтло зѣ нихѣ падало ученикамѣ вѣдѣ лѣвого боку або зѣ заду, а нѣколи прямо и вѣ очи. Дуже подрѣбнѣй приписы подає тая инструкція що-до огрѣваня шкѣльных кѣмнатѣ, лавокѣ, вѣддѣленя кѣмнатѣ хлопцѣвъ вѣдѣ дѣвчатѣ, вѣ кѣнци подвѣря и городу коло школы, мѣся на гѣмнастику и т. п.

Все то певно рѣчи добрѣй, бо важнѣй и для самой науки и для здоровля дѣтей, але зѣ другой стороны зновѣ якѣ бы хотѣти сповнити все, чого жадає инструкція — треба бы на то великихѣ, дуже великихѣ коштовѣ. Ще вѣ бѣльшихѣ, особливо мѣськихѣ громадахѣ дасть ся то лекше сповнити, але по селахѣ та ще до того бѣдныхѣ и невеликихѣ не суть часто громады вѣ силѣ здобутись на такѣй школы. Вѣ такихѣ громадахѣ поставлене школы пѣсля всѣхѣ приписаныхѣ правилѣ зруйновало-бѣ и знищило-бѣ неразѣ громаду и для того выдало Міністерство просвѣты пѣдѣ днемѣ 27. липня 1878. Ч. 12.123. розпоряджене спеціально для Галичины, оголошене окружникомѣ Рады шкѣльной краєвой зѣ дня 31. жовтня 1878. Ч. 102., вѣ котрѣмѣ выступає рѣщучо противѣ перетяженю громадѣ выдатками на шкѣльнѣй будинки.

Розпоряджене тое постановляє, що, де єсть будынокѣ шкѣльный вправдѣ не новыи, але ще добрый або такѣй, котрый дасть ся не дуже великими средствами направити, а не єсть при тѣмѣ зовсѣмѣ нездоровый для дѣтей — то хочѣ вѣнѣ не такѣй высокѣй та не тѣлько и не такѣй має кѣмнаты, якѣ вымагає згадана инструкція, або хочѣ несть трохи вѣ кѣмнатахѣ вохкости — не треба его доконче перебудовувати, або новыи будынокѣ ставити, а лишѣ належить устроити добре провѣтрене кѣмнатѣ (вентіляцію), а коли ихѣ конче треба бѣльше — добудовати або донаймити.

Де нема зовсімъ нѣякого шкѣльного будынку, а громада безъ затыгнення утяжливого довгу, або наложена прикрыхъ додаткѣвъ до податкѣвъ не може выбудувати будынку, вѣдповѣдающого зовсімъ инструкціи — тамъ треба або вынаймити будынокъ, або выставити провѣзоричный, деревляный, котрый, якъ учить примѣръ зъ пѣвнѣчныхъ краѣвъ, а особливо Швеціи и Норвегіи може безпечно стояти цѣли вѣки и особливо вѣдповѣдный єсть для гѣрскихъ селъ Въ загалѣ — каже розпоряджене Міністерске — належить всюды, де иде о будову або перебудоване шкѣльного будынку уважати на то, щобы не нарушаючи того, що для цѣли науки и школы єсть конечнымъ, будова переводилась якъ найдашевше, а кромѣ того належить громадамъ давати все якъ найдовшій проволоки до сповнення ихъ обовязкѣвъ зъ огляду на будову шкѣль. Въ тѣмъ самѣмъ дусѣ запали рѣшеня галицкого Сойму краєвого зъ дня 21. липня 1880. (окруж. Рады шк. краєвой зъ 24. лютого 1881. Ч. 1.161.) и зъ 15. сѣчня 1887. (окруж. Рады шк. кр. зъ 21. лютого 1887. Ч. 1.583.), котрыми поручено Радѣ шкѣльной краєвой, щобы при будовахъ шкѣльныхъ будынкѣвъ старано ся, о скѣлько можна, якъ найменше перетяжувати стороны конкуренціею.

Тѣ рѣшеня, а особливо покликане вышене розпоряджене Міністерства просвѣты єсть для нашихъ громадъ дуже важне и они повинни зъ него користати.

У насъ лучаєсь часто, що вѣдъ бѣдныхъ громадъ вымагають Рады шкѣльной окружнѣ, щобы на школы ставили коштовнѣ палаты, а часто и накидають имъ до того надто коштовнѣ пляны. Въ такихъ случаяхъ повиннѣ громады, у котрыхъ дѣйстно заходить неможнѣсть поносити такъ великѣ кошты, опиратись на згаданѣмъ розпорядженю Міністерства, а коли бы Рады шкѣльной окружнѣ обставали при своихъ, удаватись дорогою рекурсѣвъ до

высшихъ властей, а именно до Рады школьной краевой, а вѣдѣтъ до Міністерства просвѣты и Трибуналу адміністраційного.

Коли будынокъ школьный вже есть готовый, тогда наступае зъ стороны Рады школьной окружной т. зв. колявдація т. е. она черезъ своего делегата огладае будынокъ и рѣшае, чи збудовано его пося плану и чи вѣдѣтъ вѣтъ потребамъ школы въ той громадѣ.

Кромѣ громады и двѣрского обшару не причиняеся до выдаткѣвъ на potrzeby школьной бѣльше нѣхто. Именно не причиняеся до того анѣ фондъ школьный окружный, анѣ краевый. Зъ фондѣвъ тыхъ дають лишь часомъ громадамъ позички на будову школѣ, котрій треба вѣдѣтъ звернути.*) О такій позички, котрій суть безпроцетовѣ, треба вносити прошеня до Рады школьной окружной, або краевой пося того, зъ якого фонду жадаеся позички, зъ окружного чи краевого. Зъ доходѣвъ фонду школьного мѣсечного не можна властиво черпати на тѣ цѣли, бо той фондъ мае назначене инше. Лише въ томъ случаю, коли бы въ фондѣ школьномъ мѣсечномъ вже по заспокоєнню коптѣвъ удержаня учителя лишилась надвыжка доходѣвъ, то можна еѣ ужити на цѣль будовы або удержаня школьныхъ бидынкѣвъ, однакъ и то лишь за позволенемъ Рады школьной окружной.

Зъ фонду краевого школьного удѣляютъ ся громадамъ на будову школѣ позички и беззворотній пѣдмоги.*)

*) Ухвалою соймовою зъ 22. вересня 1882. утворено зъ закладового маєтку фонду школьного, выносаго 224.281 злр., фондъ позичковый на будову школѣ народныхъ. Зъ того фонду, почавши вѣдѣ 1. сѣчня 1893., будутъ удѣлюванѣ громадамъ сельскимъ черезъ 10 лѣтъ с. е. до 31. грудня 1912., въ 10 рѣчныхъ ратахъ зворотній позички на будову новыхъ, або перебудоване давнихъ будынкѣвъ школьныхъ.

На беззворотній пѣдмоги на будову школѣ народныхъ Соймъ назначивъ на рѣкъ 1893. 7.000 злр.

И о одній и о другій мусять громады вносити письменно прошеня до Рады шкѣльной краєвой. Рада шкѣльна краєва асигнує пѣдмоги взглядно позички черезъ дотычнѣ уряды податковѣ и повѣдомляє о тѣмъ Рады шкѣльнѣй окружнѣй, котрыхъ Предсѣдатель суть обовязанѣ пѣдмоги беззворотнѣй самѣй пѣдносити и громадамъ наразѣ або въ мѣру потреби частями выплачувати.

Коли громадѣ призначено безпроцентову позичку то она має до чотирохъ недѣль вѣдѣ часу повѣдомленя єи о тѣмъ предложити Радѣ шкѣльнѣй краєвѣй скриптъ довж-ный, выставлений Репрезентацією громады и затвердженый Радою повѣтовою, бо инакше признана позичка не буде выплачена.

3. О уживанню шкѣльныхъ будынкѣвъ.

Будынки шкѣльнѣй пѣсля призначеня свого мають служити лише шкѣльнымъ цѣлямъ. Уживанє ихъ на иншѣй цѣли єсть заборонене. И такъ передовсѣмъ що-до трєвалого уживаня ихъ постановляє §. 2. инструкціи Рады шкѣльной краєвой зъ дня 13. цвѣтня 1875. Ч. 37. В. з. кр., що въ шкѣльнѣмъ будынку кромѣ учителя и слугъ шкѣльныхъ нѣхто иншѣй не може мешкати. Пѣдъ тымъ условіємъ, т. є. коли въ будынку шкѣльнѣмъ не мешкає нѣхто кромѣ учителѣвъ и слугъ шкѣльныхъ, прислугує шкѣльнымъ будынкамъ увѣльненє вѣдѣ податку домового такъ клясового, якъ и чиншового (§. 16. зак. зъ 22. лютого 1820., декретъ канцеляріи надв. зъ 22. липня 1821. и рѣшеня Трибуналу адмїністраційного зъ 7. грудня 1876. Ч. 399. и зъ 13. марта 1886. Ч. 648. (Будв. I, 11. и X, 2.964.).

Що-до хвилевого ужитку шкѣльныхъ будынкѣвъ на иншѣй не шкѣльнѣй цѣли належить пѣднести, що §. 37. регуляміну для шкѣль народныхъ, окружнѣй зъ 2. лютого

1882. Ч. 8.471., а вѣдтакъ розпоряджене Рады шкѣльной краевой зъ 19. мая 1884. Ч. 5.440. выразно заказують уживати шкѣльныхъ будынкѣвъ на цѣли нешкѣльной, а въ особенности на засѣданя и зборы товариствъ, читалень, кружкѣвъ рѣльничихъ, представлень театральныхъ, товариськихъ забавъ и т. п. хибѣ за выразнымъ призволомъ Рады шкѣльной краевой. Выемку вѣдъ того правила мѣстити въ собѣ розпоряджене Рады шкѣльной краевой зъ 23. сѣчня 1883. Ч. 372., котрымъ позволено уживати будынкѣвъ шкѣльныхъ на щѣплене вѣсны лѣкарями, делеговаными зъ дотычного Староства. До того не потреба окремого призову Рады шкѣльной краевой, однакъ щѣплене мусить вѣдбуватись въ часѣ свободнѣмъ вѣдъ науки шкѣльной и Староство має завѣдомити о тѣмъ рѣчинци завчасу зарядъ школы (Розп. Рады шк. кр. зъ 31. жовтня 1885. Ч. 7.445.).

4. О асекураціи шкѣльныхъ будынкѣвъ.

Кождый шкѣльный будынокъ мусить бути обезпеченый (асекурованый) вѣдъ огню. Постановляе то окремый краевый законъ зъ 5. мая 1886. Ч. 56. В. з. кр. Обязокъ асекуровати будынки шкѣльной тяжить на Радѣ шкѣльной мѣсцевѣй. Кошты асекураціи покрывають ся зъ того самого жерела и въ той самѣ способѣ, якъ кошты будовы будынкѣвъ шкѣльныхъ. Коли заасекурованый будынокъ згорить и заведе не асекураціе выплатити винагороду, то не може она бути ужитою на нѣяку иншу цѣль, якъ лишь на вѣдбудоване або на праву будынку шкѣльного, знищеного або uszkodженого огнемъ.

Що-до заведеня асекураціевого, въ котрѣмъ належить будынки шкѣльной убезпечувати, нема нѣякои постановы, котра бы приневолювала асекуроватись въ тѣй а не въ иншѣй асекураціи.

Законъ зъ р. 1886. говорить загально: „въ заведеню асекураційнѣмъ“, а не каже въ котрѣмъ, отже и свободный выбѣръ Радъ шкѣльныхъ мѣцевыхъ не е тутъ выключеный.

Позаякъ Русины на основѣ концессіи Міністерства сприявъ шутрѣиныхъ съ 9. грудня 1891. Ч. 22.751, мають свое власне руске товариство обезпеченъ „Дивстеръ“, тому всѣ мѣсцевѣ Радъ шкѣльный въ рускихъ громадахъ повинны свои школы лишень въ Дивстерѣ обезпечати (асекуровати), щобы рускій грѣнь не шовъ до чужихъ кешень.

5. О пѣдводи для катихитѣвъ.

Щобы не пеминути анѣ одного выдатку, якій зъ причины удержаня шкѣлъ народныхъ тяжить на нашихъ громадахъ або ихъ членахъ, мусимо тутъ ще згадати про обовязокъ давати пѣдводы для учителѣвъ релігій (катихитѣвъ), котрыми въ христіянськихъ вѣроисповѣданяхъ суть все священники.

О обовязку тѣмъ може бути бесѣда лишъ тамъ, де священникъ, обовязанный удѣляти въ школѣ науку релігій не має замешканя своего въ тѣмъ мѣсци, де е школа, а лишъ въ иншѣмъ мѣсци. Въ такѣмъ случаю обовязокъ посылати по священника пѣдводы тяжить пѣсля розпорядженя Радъ шк. краевой зъ дня 13. жовтня 1874. Ч. 8.835. лише на тыхъ жителяхъ мѣсцевости, въ котрѣй е школа, котрѣй належать до того самого вѣроисповѣданя взглядно обряду, до которого належить той священникъ. И такъ прим. коли въ селѣ, де е школа, нема латиньского духовного а въ школѣ суть дѣти лат. обряду, то обовязокъ посылати пѣдводы по лат. духовного тяжити буде лишъ на жителяхъ лат. обряду а нѣколи не можуть бути до него приневолені жители иншихъ обрядѣвъ и вѣроисповѣданъ.

6. Язык урядовый Рады школьных мѣсцевыхъ.

Зъ того, що Рада школьна краєва и Рады школьнѣй окружнѣй урядують по польски вносять многѣ, що и Рады школьнѣй мѣсцевѣй мусять по польски урядувати и по польскѣй писати. Було навѣтъ одно розпорядженє Рады школьнои краєвой (зъ дня 5. падолиста 1868. Ч. 8.883.), котре наказувало Радамъ школьнымъ мѣсцевымъ, щобы писали въ письмахъ своихъ до властей школьныхъ по польски.

Тымчасомъ все те є безпѣдставне и неправне. Рады школьнѣй мѣсцевѣй суть институціями автономичными за-для пѣдпираня и безпосередного нагляду народного школьництва и для того не мають обовязку урядувати въ языцѣхъ урядовѣхъ властей школьныхъ а мають право уживати кожного языка краєвого яко урядового.

О тѣмъ рѣшивъ ясно и выразно рескриптъ Міністерства просвѣты и вѣроисповѣданъ зъ дня 9. мая 1877. Ч. 257., а въ наслѣдокъ того Рада школьна краєва вѣдкликала окружникомъ зъ дня 22. липня 1877. Ч. 4.508. свое давнѣйше розпорядженє зъ 5. падолиста 1868. приказуюче Радамъ школьнымъ мѣсцевымъ уживати польского языка яко урядового.

Опираючись на тѣмъ рескриптъ Міністерства повиннѣй все Рады школьнѣй мѣсцевѣй всхѣднои Галичины уж и-вати руского языка яко урядового и то такъ въ кореспонденціяхъ зъ сторонами, прим. зъ громадами або двѣрскими обшарами, якъ и зъ властями школьными. До сего мають они повне право и обовязокъ, а вже и сама честь народна велить, щобы тамъ, де иде выключно майже рускѣй грѣшъ, руске слово и письмо знайшло свое мѣсце и свѣй належный пошановокъ.

1. ЗАКОНЪ КОНКУРЕНЦІЙНЫЙ.

О ставленіи церквей (костеловъ) и будынокъ парохіальныхъ, о справленіи прирядовъ и зрядовъ церковныхъ, зъ 15. сернія 1866. Ч. 28. В. з. кр.

§. 1. Кошты ставленя, удержуваня и наймованя будынокъ церковныхъ и парохіальныхъ въ парохіяхъ въ-роноповѣданя католицкого, кошты набуты ірунту підъ ті будовы, крѣмъ того выдатки на справленє и удержуванє прирядовъ и зрядовъ церковныхъ, врештѣ выдатки бѣжучій, полученій зъ вѣдправою богослуженя, мають бути передовсѣмъ покрываній зъ фонду, призначеного на ті цѣли, якъ такожъ черезъ ті особы, котрі є до того обовязаній, въ силу фундаціи, умовы, або иного правного титулу. Титулъ зъобовязаня становить о родѣ и розмѣрѣ престацій.

1. Приписы конкуренційні о будовляхъ церковныхъ мають примѣненє лишень тогды, наколи розходитъ ся о дѣйстви будовлѣ, але не тогды, наколи заходить потреба достарченя воды на приходство або иншій до тои цѣли ведучій зарядженя. (Ореч. Триб. адм. зъ 20. марта 1882. Ч. 676.).

2. Въ часѣ розправы о прилученє до парохіи або вѣдлученє вѣдъ парохіи, треба по можности здержати ся зъ выконанємъ будовель церковныхъ и парохіальныхъ въ дотычныхъ парохіяхъ.

§. 2. Наколи нема жерель въ §. 1. означеныхъ, або наколи зъ тыхъже лишень якась часть коштовъ дасть покрыти ся, тогдѣ на покрыте въ першомъ случаю всѣхъ, въ другомъ же случаю рѣшты потребъ чисто церковныхъ належить найперше ужити бѣжучого доходу церковного, именно: доходу зъ тацы въ часѣ богослуженя обношенон, доходу зъ ужитя свѣтла, знярядовъ и прирядовъ церковныхъ, доходу за ужите дзвоновъ и т. ин., дальше розпорядимого маетку або доходу чисто церковного, а колибы тотѣ жерела на покрыте тыхъ коштовъ не выстарчали, позволяе ся ужити на згадану цѣль маетку закладового, чисто церковного, о скѣлько тойже не мае вказаного собѣ иншого призначеня и не є потрібный до покрытия иншихъ выдатковъ, котрѣ зъ доходовъ маетку церковного мають оплачувати ся, зъ захованемъ однакожь истнующихъ принципсовъ о продажн и обтяжаню маетку церковного.

§. 3. Парохъ однакожь мае понести самъ слѣдующіе конты :

- а) ставленя и удержуваня будынкѣвъ господарскихъ, находячихъ ся въ добрахъ табулярныхъ (бѣльша посѣлѣсть), або частяхъ тыхъ дѣбръ, належачихъ до его дотаціи, або въ вѣдрубныхъ вѣдѣ приходства фѣльваркахъ, наколи доходъ зъ приходства покрывае его конфруу (платню) и наколи нема жерель, призначеныхъ на тоту цѣль, котрѣ въ §. 1. означено;
- б) направи будынкѣвъ мешкальных и господарскихъ, споводованой провинію або недбальствомъ пароха, его слугъ або домовникѣвъ ;
- в) выдатки меншіе на направу и удержане будынкѣвъ парохіальныхъ мешкальных и господарскихъ въ добромъ станѣ, именно: на оплату коминьяра, на вставлене шибѣ, бѣлене, на направу печѣвъ, дверей, замковъ и оправъ вѣконъ, на звычайну направу даху,

направу ушкодженихъ частей пѣдлоги, удержане огороженя и т. п., накопи тѣ выдатки въ однѣмъ роцѣ сумы 15 злр. не перевысшають.

Выдатки пѣдъ букв. «) означенї, 15 злр. перевысшаючї поносити має парохъ самъ тогдѣ, накопи его чистый дохѣдъ що найменше о 400 злр. є высшїй вѣдъ належачои ся ему конгруы (платнѣ); въ противнѣмъ же случаю поносити вѣнъ зъ тыхъ выдаткѣвъ лишень такї, котрї одноразово не переносять 10 злр.

Датки парохѣвъ, котрї палежать ся фондови конкуренційному на парохїяльнїй забудованя, мають бути що року стяганї черезъ уряды, котрї стягають въ громадѣ належитости грошей на цѣли громадскї (§. 87. зак. гром. гляди на стор. 54. с. зб. и Розпор. Намѣсти. зъ 25. серня 1867. Ч. 43.395.).

§. 4. До иншихъ выдаткѣвъ будѣвнхъ при парохїяльныхъ забудованяхъ меншальныхъ и господарскихъ парохъ повиненъ причиняти ся тогдѣ, накопи чистый дохѣдъ зъ парохїи не є меншїй якъ 400 злр. и не меншїй, якъ конгруа, що ему належитъ ся. Вѣдъ надвышки перевысшаючои той дохѣдъ повиненъ парохъ оплачувати що року до фонду конкуренційного а именно вѣдъ надвышки, не перевысшаючои 100 злр. 3%, вѣдъ надвышки, не перевысшаючои 200 злр. 5%, вѣдъ надвышки же бѣльшой 8%. Дотеперѣшний обовязокъ патрона до удѣлюваня зворотного задатку для покритя выдаткѣвъ, на пароха припадаючихъ, зноситъ ся.

§. 5. Патронъ церкви, о скѣлько особеннї титулы правнї инакше не становлять, поноситъ одну шесту часть выдатку, якїй по потрученю средствъ въ §§. 1. и 4. означеныхъ и по потрученю коштѣвъ работы тяглон и пѣшон лишить ся непокрытый.

§. 6. Посѣдачъ маєтку, до котрого привязане є право

патронату, повиненъ безъ огляду на своє вѣроисповѣдане выповняти обовязки тымъ закономъ на патрона наложеній. Епископъ поносить кошты патронату лишень въ тѣмъ случаю, наколи въ своей епархіи свободно надає парохію въ добрахъ столовыхъ, патронатови его підлягаючихъ.

§. 7. Духовній корпораціи (стоваришеня) повинні при парохіяхъ до нихъ влученыхъ поносити всѣ кошты въ §. 1. означеній, наколи не докажуть, що вѣдъ покриття тыхъ коштівъ цѣлкомъ або лишень въ части є увѣльненій.

§. 8. Выдатки не покритіи средствами въ §§. 1. и 7. означеными, поносять тѣ парохіяне, котрі належуть до дотычного обряду. Розкладъ тыхъ выдатківъ, припадаючихъ на членѣвъ громады, має наступити після постановъ вѣддѣлу V. зак. гром. (гляди сторона 43—55. сего збѣрн.) въ той способъ, якъ розкладъ иншихъ выдатківъ громадскихъ. Наколи парохія складає ся зъ кількохъ громадъ, обшарѣвъ двѣрскихъ або частей тыхъ-же, тогдѣ треба, якъ бы умова не наступила, розложити кошты на кожду громаду и на кождый обшаръ двѣрскій въ вѣдношенію до податківъ безпосередныхъ, оплачуваныхъ черезъ тыхъ властителѣвъ обшарѣвъ двѣрскихъ або ихъ частей, якъ такожъ черезъ тыхъ членѣвъ громады, до парохіи прилученыхъ, котрі належуть до дотычного обряду. Громадѣ вѣльно зъ власныхъ фондѣвъ покрити въ цѣлости або въ части выдатки припадаючі на єи членѣвъ.

1. Обязокъ громадъ посѣдаючихъ церковъ дочерню (філіяльну) причиняти ся до коштівъ на будинки въ парохіи матерної, залежный є вѣдъ того, чи тѣ громады прилучені є до парохіи матернои, а взглядно чи церковъ дочерна є самостоятно парохіяльна або нѣ. т. є. чи при такѣй церковѣ дочерної окремый священникъ выконує обовязки душпаствыря або нѣ. (Ореч. Триб. адм. зъ 10. падолиста 1877. Ч. 1.437.).

2. Посѣданє ґрунту безъ замешканя въ громадѣ не обовязує посѣдача причиняти ся до коштівъ реставраціи (на-

правы) церкви и будынкѣвъ парохіальныхъ. (Ореч. Триб. адм. зъ 19. мая 1881. Ч. 859.).

3. Посѣданє дѣбрь и хвилевый побытъ въ громадѣ парохіальной не становить постѣйного тамже замешканя, а тымъ самымъ такий посѣдачъ не є членомъ парохіи и не має обовязку причиняти ся до выдаткѣвъ парохіальныхъ. (Ореч. Триб. адм. зъ 20. падолиста 1883. Ч. 2.470.).

§. 9. Церкви дочерній и забудованя мешкальнї для духовныхъ, котрї при нихъ є установленї, мають при помочи розпорядимого маєтку церковного ставляти и удержувати тотї, въ котрыхъ интересѣ церкви тї и мешкальнї забудованя мають истнувати або истнують, наколи нишї правнї зъобовязаня въ тѣй мѣрѣ не истнують. Обстаина тотя не увѣльняє ихъ однакожь, вынявши окрему умову, вѣдѣ обовязку причиняти ся до выдаткѣвъ на церковь и будынки парохіальнї (при церквѣ матери.) (§. 1.).

Соймъ краевый на засѣданю дня 19. мая 1893., полагаючи внесене посла Окуневского, рѣшивъ доповнити повышїй §. 9. въ той способѣ, що парохіане тыхъ мѣсцевостей, въ котрыхъ находятъ ся церковь публична непарохіальна, ихъ заходами удержувана, уважатисѣ будуть за вылученыхъ зѣ звязи парохіальнои и увѣльненї вѣдѣ конкурваня до выдаткѣвъ на церковь и будынки парохіальнї матерїи, если при тѣй непарохіальной церквѣ є стало установленый духовный зъ рамени власти духовнои и за дозволомъ правительства, котрый повнить всѣ функціи душпаствра и веде вѣдѣльно и независимо вѣдѣ пароха книги метрикальнї.

Комісаръ правительственный заявивъ однакожь, що проєктована змѣна не одержить санкціи, бо треба бы перше змѣнити законъ зъ р. 1874., але натомѣсць правительство радо буде підписати змаганя до перемѣны експозитуръ на самостоятельнї парохіи.

§. 10. Скарбъ державы, фондъ публичный, стоваришене або громада, маючи власнѣсть недвижиму въ обла-

ети якось парохій католицької, причиняють ся до заспокоєня выдатківъ тѣхъ парохій (§. 8.) въ мѣру податківъ сталыхъ, зъ тѣхъ власности оплачуваныхъ. Наколи однакожь тая власність лежить въ области кѣлькохъ парохій католицькихъ (одного або рѣзнихъ обрядѣвъ), тогдѣ належить при вымѣрѣ квоты, зъ котрого тотъ власність до каждой зъ тыхъ парохій має конкуровати (причиняти ся), прийняти за пѣдставу тоту квоту податкову, яка выйде зъ вѣдношеня (стосунку) скѣлькости парохіянъ каждой зъ тыхъ парохій, до загального числа парохіянъ всѣхъ парохій католицькихъ, въ котрыхъ области згадана власність лежить.

Посѣлѣсть, належача до парохій, становить єи окремый выключно на цѣли парохій назначеный маєтокъ и тому не має знаменъ (цѣхъ) маєтку належачого до фонду публичного и зъ титулу ужиткованя такого маєтку не може бути парохъ потяганий до коштівъ будѣвель церковныхъ нишого вѣроисповѣданя католицького. (Ореч. Триб. адм. зъ 18. липня 1882. Ч. 1 408.

§. 11. Наколи пѣсля дотеперѣшного звичаю получене є вѣльне помешканє зѣ службою дяка або орґаністы, тогды обовязують що-до ставленя и удержуваня тогожь, приписы нынѣшного закону.

§. 12. Выдатки на покритє потребъ церковныхъ, зъ вѣдправою літурґіи (богослуженя) полученныхъ а при костелахъ обряду латиньского такожъ выдатки на удержанє слугъ костельныхъ, покритіи будутъ передовѣсьмъ зъ жерель въ §§. 1. и 2. наведеныхъ. О скѣлько однакожь выдатки тотіи не дадутъ ся покрити зъ тыхъ жерель, одержити парохъ на покритє тыхъ-же вѣдъ парохіянъ квоту загальну, котра разомъ зъ покритємъ въ §§. 1. и 2. вказанымъ не може перевысшати рѣчно при па-

рохіяхъ обряду латиньского квоты 100 злр., а при парохіяхъ обряду руского квоты 50 злр. Розложенє на парохіянъ вѣдбуває ся въ мѣру податкѣвъ сталыхъ, якѣ они въ области парохій оплачують.

§. 13. Для справъ вѣдносячихъ ся до будованя новыхъ и удержуваня истнующихъ будынкѣвъ церковныхъ и парохіальныхъ (приходскихъ), якъ такожь до залагоджуваня справъ конкуренційныхъ, буде установленый въ кождѣй парохіи комітетъ, зложеный зъ 5 членѣвъ. Постѣйными членами того комітету є: парохъ дотычнои церкви и патронъ выконуючій право презентованя пароха, або заступникъ єго. Наколи є двохъ патронѣвъ, тогды они чергою, кождый черезъ три роки, є постѣйными членами комітету. Наколи патронѣвъ є бѣльше якъ двохъ, тогды выбираютъ зъ помѣжь себе одного на члена комітету на три роки, — прочихъ т. є. трехъ, а коли патронъ не выконує права презентованя пароха, чотирохъ членѣвъ, выбираютъ на 6 лѣтъ стороны конкуруючій безвзглядною бѣльшостію голосѣвъ (бѣльше якъ половина). Въ случаю, колибы бѣльшѣсть при першѣмъ и другѣмъ голосованію не була осягнєна, уважаній будуть за выбранныхъ тотѣй, котрѣй при другѣмъ голосованію одержали наибѣльше число голосѣвъ; въ случаю рѣвности голосѣвъ рѣшає жребѣъ (лѣосѣъ). Члены комітету повнять свѣѣй обовязокъ безплатно; лишєнь полученій зъ тою чинностію выдатки въ готѣвцѣ мають бути зверненій.

§. 14. Комітетъ має припорученый собѣ наглядъ надъ будынками церковными и парохіальными, доглядати ихъ будовы и удержати въ добрѣмъ станѣ и заряджає все то, що въ тѣмъ взглядѣ узнать за вѣдповѣдне.

§. 15. Въ случаяхъ узнанон черезъ себе потреби ужитя средствъ §§. 1. и 2. сєго закону означєныхъ, комітетъ завѣдомить о тѣмъ приналежный Ординаріатъ въ

цѣли вѣдповѣдного зарядженя. Въ случаяхъ же узнаной потреби зѣбраня фондѣвъ въ дорожѣ конкуренційной, комитетъ повиненъ удати ся за посредствомъ Ординаріату до політичної власти повѣтовой (Староства) о предпріяте пертрактаціи конкуренційной, котра черезъ тую власть на основѣ удѣленныхъ або предложити ся маючихъ плянѣвъ, кошторисѣвъ и выказѣвъ розпорядимыхъ фондѣвъ має бути розпочатою и остаточно перепровадженою.

Датки на католицкихъ членѣвъ громады припадаючі розложити и стягнє Старшина громадска, а то пѣсля розпорядженя Міністерства справъ внутр. зъ 31. грудия 1877. Ч. 5. зъ р. 1878. В. з. д.

§. 16. До пертрактаціи завѣзваній будуть все до конкуренціи обовязані стороны зъ рѣвночаснымъ остереженємъ, що на случай неставленя будуть узнані за призывающихъ на намѣрену будову, якъ такожъ що будуть потягнені до даткѣвъ на нихъ припадающихъ. Патронъ має право ужити въ свое мѣсце уповномочненого до тончинности Заступника. При розправѣ конкуренційной має оденъ голосъ кожда въ силу фундаціи, умовы або закону до конкуренціи обовязана сторона, а именно: Ординаріатъ, парохъ, патронъ, каждый обшаръ двѣрскій, зъ каждой громады повномочникъ выбранный безвзглядною (бѣльше якъ половина) бѣльшостію голосѣвъ черезъ парохіянъ тогожъ самого обряду право выбору въ громадѣ маючихъ. Кождѣй зъ тыхъ сторѣнъ належить ся голосъ безъ взгляду на то, чи въ данѣмъ случаю причиняє ся або непричиняє ся до покритя коштѣвъ. До важности ухвалы потрібна є безвзглядна бѣльшѣсть голосующихъ.

1. Выбѣръ часовыхъ членѣвъ комитету паступити має черезъ стороны въ §. 16. закону краєвого зъ 15. серпия 1866. доладно означені, кожда отже громада до выбору того ко-

мітету лишень одного повномочника вислати повинна. (Рескр. Намѣсти. зъ 5. серпня 1867. Ч. 48.215.).

2. Пѣсля розпорядженя Мініст. вѣроисп. и просвѣты зъ 23. цвѣтня 1879. Ч. 19.831. завѣзваній мають бути до розправъ конкуренційныхъ, вѣдносячихъ ся до будованя и удержаня будынкѣвъ церковныхъ и парохіяльныхъ по мысли §. 16. зак. зъ 15. серпня 1867. особливо такожъ и тѣ стороны, котры въ силу фундаціи, умовы або закону (§. 10.) до конкуренціи є обовязаніи.

3. По мысли §. 1 зак. зъ 12. серпня 1866. дѣдичь посѣдающій кѣлька тѣлъ табулярныхъ, зѣ звязи громады вылученыхъ, має тѣлько голосѣвъ, кѣлька має тѣлъ табулярныхъ,

§. 17. При пертрактаціи належить застановити ся надъ конечностію будовы, надъ пляномъ и кошторисомъ, неменше надъ скѣлькостію и способомъ выплаты або prestaціи, черезъ конкурентѣвъ заплатити ся маючихъ и установити тотіи пѣсля можности за згѣднымъ порозумѣнемъ интересованыхъ.

Незавѣзване урядника будѣвничого для провѣреня стану будовы церкви само черезъ себе становить основну похибку поступованя (Ореч. Триб. адм. зъ 14. жовтня 1886. Ч. 3.594.).

§. 18. Політична власть повѣтова залагоджує пертрактаціи и рѣшає внесеній зажаленя зъ захопанемъ свободы вѣдкику до высшихъ властей.

Ореченя конкуренційніи належить выдавати по мысли §. 18. закону зъ 16. серпня 1866. на руки повномочникѣвъ выбранныхъ до дотычної розправы черезъ парохіаль, а не до Старшины громадской, котра не є правнымъ заступникомъ громады парохіальною. (Обѣжи. Намѣсти. зъ 27. сѣчня 1882 Ч. 3.855).

§. 19. Акты остаточно залагодженои пертрактаціи конкуренційнои вѣдступає політична власть повѣтова комітетови, котрый въ припорученѣмъ собѣ обемъ, яко

органъ ухвалючий и надзираючий въ справахъ конкуренціи церковнои обнимає заразомъ руководство и перепровадження будовы, якъ такожъ веденє дотычныхъ рахункѡвъ. Що до способу переведеня будовы, коштівъ и жаданя датківъ въ грошахъ, матеріялахъ або престацій въ натурѣ и т. ин., повиненъ комітетъ строго тримати ся правосильно заправшихъ постановъ при пертрактаціи конкуренційної. Комітетъ установляє преліминарь и справджує рѡчний рахунки. Ухвали его западають безвзглядною бѡльшостію голосѡвъ, є для всѣхъ конкуруючихъ обовязуючими, а повзятї наслѣдкомъ правосильнои ухвали пертрактаціи конкуренційнои, въ случаю потреби виконанї будуть черезъ політичну власть повѣтову.

§. 20. Комітетъ выбирає зъ помѣжъ себе Предсѣдателя, котрый є органомъ виконуючимъ. Предсѣдатель укладає преліминарь, складає рахунки и переховує касу зѡстаючу пѡдъ єго замкомъ, до котрои другій ключъ має мати оденъ зъ членѡвъ комітету. Кождому конкуруючому вѡльно вглядати въ провѣренї рахунки. По скѡнченнї будовъ або направѣ (реставраціи), до котрыхъ конкуренція будь даткомъ въ грошахъ, въ матеріяхъ або престаціяхъ потягнена була, має Предсѣдатель комітету безпироволочно закѡнчити рахунокъ взглядомъ свѣхъ доходѡвъ и выдатківъ на тоту цѣль ужитыхъ. Комітетъ, набравши переконаня о докладнѡмъ виконаню будовы, залагодить рахунокъ пѡдъ солідарною одвѣчальностію членѡвъ и завѣдомить о тѡмъже обовязанихъ до конкуренціи зъ тымъ заявленемъ, що тойже (рахунокъ) може бути переглянений у мѣсцевого пароха, що конкуренти мають право вносити противъ него замѣты передъ властію політичною въ речинци трехъ мѣсяцѣвъ вѡдъ хвилѣ одержаного завѣдомленя, и въ кѡнці, що въ противнѡмъ случаю рахунокъ залагодженимъ уважати ся буде.

§. 21. Зажаленя або вѣдки вѣдѣ ухвалѣ комитету повзятыхъ вѣ наслѣдокъ переведенои пертрактаціи конкуренційнои рѣшае власть політична. Що-до речинця вѣдки, якъ такожъ що-до права Правительсва до надзорованя комитету и розвязаня его, обовязують приписы закону громадского.

1. Навѣтъ звичайне (просто. зголошене вѣдки безъ выводу тогожъ, выстарчае до вѣдки рѣшеня вышней власти. Доки требае сѣбѣ о засадничій обовязокъ до конкуренціи, доти не можна покликати ся на правосильность подѣлу (репартици) коштівъ. Неправильне є поступоване, наколи выдае ся ореченє о новѣй будовѣ парохіальной и о конкуренціи до неї, підчасъ коли власне вѣ току є розправа о вилученє зъ парохіи. (Ореч. Триб. адм зъ 20. сѣчня 1888. Ч. 191.)

§. 22. Дотеперѣшній приписы, вѣдносячі ся до предмету симъ закономъ обнятого, зносять ся, о скѣлько не є згѣдній зъ нынѣшнымъ закономъ.

2. Законъ красевый зъ 15. падолиста 1888. Ч. 96. В. з. кр. о обезпеченю будынкѣвъ церковныхъ и парохіальныхъ вѣдѣ огню.

§. 1. Комитетъ парохіальный (церковный) пѣсля §. 13. (гляди стор. 218. сего збѣрн.) выбранный повиненъ безъ перервы обезпечати (асекуровати) вѣдѣ огню будынки церковный и парохіальный вѣ закладѣ асекुरаціи.

§. 2. Выдатки на то обезпеченє мають бути вѣ той самѣ способѣ покрытѣ, якъ кошты ставленя и удержаня будынкѣвъ церковныхъ и парохіальныхъ. Однакожъ Правительство и фонды вѣ админістраціи державной позѣстающѣ, не обовязанѣ причиняти ся зъ якого небудь титулу до тыхъ выдаткѣвъ и не берутъ такожъ участи вѣ користяхъ зъ обезпеченя походячихъ.

§. 3. Вынагороджене, узыскане за шкоду пожаромъ здѣлану, впливає до фонду конкуренційного и повинно бути ужите на покрытє той части коштѣвъ, котру поносять обезпечаючи на вѣдбудоуванє або на праву будынкѣвъ черезъ огонь знищєныхъ або ушкоджєныхъ.

На основѣ розпорядженя ц. к. Міністерства справъ внутрѣшнихъ зъ 9. грудня 1891. Ч. 22.751. Русины одержали концесію на заснованє товариства обезпечєнь вѣдъ огню пѣдъ назвою „ДНѢСТЕРЪ“, котрый свою дѣяльність розпочавъ дня 15. верєснє 1892; тому всѣ комітєты церковнѣ повиннѣ будынки церковнѣ и парохіальнѣ обезпечувати лишєнь вѣ своимъ питомєннѣмъ рускѣмъ товариствѣ асекураційнѣмъ, котрє до хвилѣ, коли се пишемѣ, числѣть вжє надѣ 5.000 членѣвъ.

6. ЗАКОНЪ ДОРОГОВЫЙ.

Вступъ.

Пѣсля §. 27. уст. 3. закону громадскаго громада має дѣлати о закладане и удержане въ порядку громадскихъ дорѣгъ, мостѣвъ, улицъ и площъ, для того до справъ громадскихъ належать такожь законы о дорогахъ.

До року 1850. въ нашѣмъ краю не було жадного закону о дорогахъ. Правительство удержувало дороги такъ зв. цѣсарскій, котрї будовало пѣсля узнаной потреби. Веякій иншїй дороги були дуже занедбанї, а властиво до того часу не було жадныхъ иншихъ дорѣгъ битыхъ або мурованыхъ крѣмъ дорѣгъ цѣсарскихъ. Донерва въ роцѣ 1851. Правительство почало старати ся о полѣпшене публичной комунїкаціи. Рескриптомъ Намѣстництва зъ 21. сѣчня 1851., котрый тогды мавъ значене закону, установлено конкуренцію для дорѣгъ громадскихъ и установлено чинники (орґаны), котрї тими дорогами завѣдовали. Пѣзнѣйше, бо въ роцѣ 1855., такимъ самымъ рескриптомъ Намѣстництва установлено конкуренцію що-до дорѣгъ краевыхъ и на пѣдставѣ тыхъ розпоряджень збудовано вѣдтакъ кѣлька дорѣгъ краевыхъ въ рѣзныхъ частяхъ краю и, пр. въ окрузѣ Стрыйскѣмъ, Бережаньскѣмъ, Тарнопѣльскѣмъ, Чорткѣвскѣмъ и. т. д. — Тї два законы дороговї, пѣсля

котрыхъ округъ конкуренційный выносить чотыри милѣ т. є. по двѣ милѣ въ кожду сторону вѣдь яконь громады, були — особливо для селянъ — дуже утяжливѣ. Наколи до того додамо самоволю, безвзгляднѣсть и рѣзного роду надъужитя низшихъ чинникѣвъ (органѣвъ) правительственныхъ, котрѣ майже жаднѣй контролѣ не подлягали, то нѣчо дивного, що тотѣ два законы о конкуренціи до дорѣгъ громадскихъ и краєвыхъ выкликали оправданѣ зажаленя и нарѣканя на гнетъ и перетяженѣ.

Такѣй бувъ станъ рѣчи ажъ до року 1866., коли Соймъ краєвий ухваливъ новѣй законъ дороговѣй. Системъ конкуренційный, котрый черезъ селянъ бувъ зненавидженѣй, Соймъ вѣдкинувъ и ухвалено законъ дороговѣй зъ дня 18. серпня 1866. на иншихъ подставахъ. Законъ сей однакожь всѣхъ не задоволивъ, а найменше селянъ. Тому въ часѣ вѣдь р. 1866—1884. тринадцять разѣвъ въ Соймѣ краєвомъ жадано змѣны того закону, котру остаточно дня 22. жовтня 1884. ухвалено яко повелю до новышого закону зъ р. 1866. — Повелѣя тота, котрою змѣнено 12 параграфѣвъ закону зъ р. 1866., одержала санкцію цѣсарску дня 7. липня 1885. и яко законъ зъ того дня вразѣ зъ незмѣненными параграфами закону зъ р. 1866. обовязує вѣдь 30. вересня 1886. до нынѣ.

Теперѣшний законъ є о много лѣтнѣй вѣдь давного, бо бѣльше справедливо розкладає обовязки шарварковѣ такъ, що меншѣй и бѣльшѣй громады однаково вѣдчувають тягаръ при удержаню своихъ дорѣгъ, коли давнѣйше меншѣй громады були перетяженѣй шарварками, а бѣльшѣй часто не потребовали навѣть цѣлого шарварку вѣддробляти.

Способомъ до управлыненя тои рѣвности обовязкѣвъ є датокъ грошевыи 3 кр. вѣдь кождого злр. безпосередного податку а за тоє зменшенѣ шарварку зъ шѣстьохъ днѣвъ на чотыри. Законъ сей, хочъ справедливѣйшѣй вѣдь

закону зъ р. 1866., такожь нѣкого не задоволить, особливо тому, що накладе на заряды дороговѣ обовязокъ веденя рѣзныхъ книгъ рахунковыхъ и касовыхъ, котрому то обовязкови громады не можуть подолѣти, дальше тому, що розкладае тягаръ шарварковѣ на бѣдныхъ и убогихъ не пѣсля стану маѣткового, але пѣсля чисель дому, чимъ убогѣ податники є покривдженѣ.

Зъ той причины на кождѣй сесіи соймовѣй рѣзнѣ послы жадають змѣны сего закону въ тѣмъ напрямѣ, щобы тягаръ дороговѣ рѣвномѣрно на вѣсѣхъ горожанѣ пѣсля ихъ маѣтку були розложенѣ, але поки що змѣна тотя не дала ся ще перевести.

А.

ЗАКОНЪ ДОРОВОЙ.

а) зъ дня 18. сернія 1866. Ч. 15. В. з. кр., и б) зъ дня 7. липня 1885. Ч. 39. В. з. кр. (змѣнюють §§. 11., 12., 13., 14., 16., 18., 19., 25., 26., 27., 28. и 31. закону зъ дня 18. сернія 1866., котрѣ уже пѣсля нового закону подаемо) обовязують въ Королѣвствѣ Галичини и Володимирѣ вразѣ зъ Великимъ Князѣвствомъ Краковскимъ, о престаціяхъ и компенсаціяхъ по-до дорѣгъ публичныхъ.

І. Загальнѣ постановы.

§. 1. Законъ нынѣшнѣ обѣймає постановы о дорогахъ краєвыхъ, повѣтовыхъ и громадскихъ.

Окремого закону дорогового лишень для дорѣгъ громадскихъ нема, тому въ нынѣшнѣмъ збѣрнику, хотѣй тойже призначенѣ є головно для ужитку громадъ, подамо цѣлый законъ о дорогахъ такъ краєвыхъ, повѣтовыхъ якъ и громадскихъ.

До дорѣгъ або гостиницѣвъ цѣсарскихъ сей законъ не вѣдноситъ ся.

§. 2. Дороги краєві є тоті, котрі підъ тою назвою до нынѣ иснують, або тоті, котрі закономъ краєвымъ яко дороги краєві будуть признані.

§. 3. Дороги повѣтові є ті дороги, котрі иснують підъ назвою дорѣгъ окружныхъ, и тоті, котрі Рада повѣтова узнасть яко дороги повѣтові.

§. 4. Дороги громадскі є дороги въ границяхъ громады и обшару двѣрского, назначені до публичного ужитку, а §§. 2. и 3. необняті.

1. Крѣмъ дорѣгъ цѣсарскихъ, краєвыхъ, повѣтовыхъ и громадскихъ є ще въ нашѣмъ краю нѣтъ родъ дорѣгъ публичныхъ, а именно доѣзды желѣзничі, унормовані законами зъ дня 15. цвѣтня 1881. Ч. 46. В. з. кр. и зъ дня 9. марта 1888. Ч. 38. В. з. кр. — Доѣздомъ є тотя дорога, котра має получити, або вже лучить стацію желѣзницѣ зъ найблизшою дорогою державною, краєвою, повѣтовою, або зъ найблизшимъ мѣстомъ або мѣсточкомъ.

До публичного доѣзду мусить причинити ся желѣзниця и дати третю часть коштівъ будовы. Повѣтъ дає такожъ третю часть, обшаръ двѣрскій дає тѣлько матеріялу або грошей, кѣлько єму назначить въ границяхъ закону дорогового Рада повѣтова, котра такъ само означує, кѣлько має громада дати работы (шарварку) або грошей. Наколи въ тыхъ громадахъ, черезъ котрі доѣздъ переходить, є якій предпріємицѣ, котрі по дорожѣ доѣздовой будуть возити свои товары, то они такожъ причиняють ся до коштівъ будовы доѣзду такимъ даткомъ, якій означить Выдѣлъ повѣтовый вразъ зъ Староствомъ. Решту коштівъ будовы доѣзду дає Выдѣлъ краєвий або край. Вартѣсть датку обшару двѣрского и громады въ грошахъ, матеріялѣ и работѣ може бути менша, але не може выносити бѣльше, якъ шесту часть того кусника доѣзду, котрый въ якѣй громадѣ лежить. Ті, котрі належать до покритя коштівъ будовы доѣзду, мають такожъ рѣвномѣрно до коштівъ будовы покрывати конты удержани того доѣзду.

2. Власти адміністраційні т. є. Староство, Намѣстництво и Міністерство справъ внутрѣшнихъ мають рѣшати, якъ-бы бувъ спѣръ о тѣмъ, чи якась дорога пѣсля дотеперѣшного ужи-

ванія и значенія для интересѣвъ публичныхъ за дорогу публичну має ся уважати; о тѣмъ, до кого належить групъ ужитый пѣдъ дорогу, має рѣшати Власть судова. (Рѣш. Триб. адм. з. 15. грудня 1882. Ч. 2466.).

3. Приватна стежка або перехѣдъ не може бути узнаною за публичну дорогу громадску, якъ не заходить дѣйствна потреба тои стежки для публичного ужитя. (Ореч. Триб. адм. зъ 3. марта 1881. Ч. 210.).

§. 5. Мосты, перевозки и штучнѣ будовы будуть уважанѣ за части тои дороги, на котрѣй находятъ ся; зъ огляду однакъ на особливу важнѣсть або коштовнѣсть будовы, Соймъ краевый може зробити выеомекъ вѣдъ того правила, а що-до дорѣгъ громадскихъ такожь Рада повѣтова.

§. 6. Позволенѣ на мыта, якъ такожь установленѣ тарифы, належить до законодавства краевого.

Просьбы до Сойму о удѣленѣ концесіи на мыто треба вносити за посредствомъ Выдѣлу повѣтового и краевого, котрый вѣ тѣмъ взглядѣ обѣзникомъ зъ дня 26. сернія 1869. Ч. 9.649. выданымъ до Выдѣлѣвъ Радъ повѣтовыхъ розпорядивъ, що лишень такѣ просьбы буде предлагати Соймови зъ внесенемъ на удѣленѣ концесіи на мыто, вѣ котрыхъ буде доказана конечна и оправдана потреба поставленя мыта на якѣйсь дорѣзѣ, мостѣ або перевозѣ.

§. 7. Закладанѣ новыхъ дорѣгъ краевыхъ и повѣтовыхъ повинно попереджати кромѣ переговорѣвъ зъ сторонами интересоваными що-до взглядѣвъ політичныхъ и вѣйсковыхъ такожь призволенѣ дотычныхъ властей.

Залишенѣ дороги краевой яко такой може наступити тѣлько силою закону краевого; дороги повѣтовой же за ухвалою Заступництва (репрезентаціи) повѣтового и за призволенемъ Намѣстництва и Выдѣлу краевого; врештѣ дороги громадской за ухвалою Рады громадской вѣ по-

розумѣню зъ Начальникомъ общару двѣрского, за при-
зволенѣмъ Рады повѣтровои и політичнои власти повѣтровои.

§. 8. Власнѣсть недвижима, на рѣчь дороги публич-
нои потрібна, повинна набути ся черезъ вывласненѣ по-
сля існуючихъ законѣвъ и приписѣвъ.

1. Після §. 365. зак. цив. членъ державы обовязаный
за вѣдновѣднымъ вынагородженѣмъ вѣдступити навѣть свою
рѣчь, якъ того добро публично wymagaє. Такъ само після за-
кону основного зъ 21. грудня 1867. Ч. 142 В. з. д. арт. 5.
власнѣсть є ненарушима. Вывласненѣ противъ волѣ властителя
наступити може лишень въ случаяхъ и въ способѣ закономъ
означеный.

2. Після існуючихъ приписѣвъ ґрунты для дорогъ,
дальше камѣньоломы, шутровиска и т. д., котры вывласненѣ
бути мають, повинны бути оцѣненѣ черезъ знатокѣвъ и вла-
ститель тыхъ ґрунтѣвъ має одержати вѣдновѣдне вынагоро-
джене за цѣлый ґрунтъ, а вглядно за часть, черезъ котрый
той ґрунтъ уживало.

3. Наколи властитель думає, що є покривдженый, може
доходити свого права въ дорогѣ судовѣй.

4. Приналежною властію до рѣшеня о потребѣ вы-
власненя є Намѣстництво, а споры и сумнѣвы що-до пред-
мету и обѣму вывласненя черезъ Намѣстництво дозволеного
рѣшає Староство.

§. 9. Ғрунтъ дороги залишенои буде проданый на
рѣчь фонду той категоріи (роду) дорогъ, до котрыхъ та
дорога належала, властителямъ ґрунтѣвъ, що безпосередно
до дороги примезують, въ мѣру ихъ примезуваня до
дороги.

Видѣль краевый для дорогъ краевыхъ, Видѣль по-
вѣтвовый для дорогъ повѣтвовыхъ и громадскихъ, по рѣ-
шеню залишеня дороги, зарядити сейчасъ ви оцѣнене че-
резъ знатокѣвъ неинтересованыхъ, вѣдтакъ завѣзе до за-
плаченя оцѣненои вартости тыхъ властительѣвъ, котрыхъ

грунта до дороги примежують. Наколи черезъ нихъ цѣна тотъ въ речинци 60 днівъ вѣдъ завѣзваня не буде зложена, наступить продажъ черезъ ліцитацію.

§. 10. Нынѣшній законъ не нарушає правъ и обовязкѣвъ, опертыхъ на особенныхъ титулахъ правныхъ що-до дорѣгъ всякихъ категорій.

II. Покрыте коштівъ.

§. 11. Кошты будовы и удержаня дороги краевой поноситъ фондъ краевый.

Чи и въ якѣй мѣрѣ повѣты, черезъ котрі тѣ дороги переходять, ще окремо мають причиняти ся до тыхъ коштівъ, означене буде при узнаню дороги за краеву (§. 2.) въ кождѣмъ поодинокѣмъ случаю закономъ краевымъ.

Кошты будовы и удержаня дорѣгъ повѣтовыхъ тяжать на фондахъ приналежного повѣту, а Рада повѣтова повинна що року ухваляти дотацію потрѣбну до удержаня тыхъ дорѣгъ въ добрѣмъ станѣ. Чи и въ якѣй мѣрѣ громады и обшары двѣрскі, черезъ котрі тѣ дороги переходять, ще окремо мають ся причиняти до коштівъ будовы тыхъ дорѣгъ престаціями, означить Рада повѣтова въ кождѣмъ поодинокѣмъ случаю (§. 26. уст. 3.).

Кошты будовы и удержаня дорѣгъ громадскихъ такъ на ґрунтахъ громады, якъ и обшару двѣрского мають бути покрывані:

- а) престаціями §§. 12., 14., 15. и 16. означеными;
- б) додаткомъ до податкѣвъ (§. 12. уст. 3.);
- в) підмогою зъ повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ.

§. 12. Престаціи на рѣчь дорѣгъ громадскихъ вымѣряють ся въ способъ слѣдующій:

Вѣдъ каждого числа дому положеного въ громадѣ сельскѣй або на обшарѣ двѣрскѣмъ и вѣдъ каждой ро-

дини а възглядно партіи ведучои самостѣйне господарство домове, а мешкаючої въ громадѣ мѣскѣй, вѣдрабляти належить чотыри дни пѣшій.

Хто оплачує податокъ безпосередный приписанный въ громадѣ або на обшарѣ двѣрскѣмъ, платитъ рѣчно крѣмъ престаціи выше означенои 3% додатку до податкѣвъ безпосередныхъ.

Обшарѣ двѣрскѣй повиненъ выдати крѣмъ того потрібный матеріалъ деревляной до будовы и удержаня дорѣгъ громадскихъ, о скѣлько пересѣчна вартѣсть тогожъ не перевышає въ протягу року 5% додаткѣмъ до оплачуваныхъ черезъ обшарѣ двѣрскѣй податкѣвъ безпосередныхъ. Коншты довозу матеріалу деревляного мають бути покритіи ередствами означеными §. 11. букв. „а“, „а“.

Зарядови дороговому буде вѣльно въ случаю узнанои черезъ себе потреби змѣнити роботу пѣшу на тяглу: въ вѣдношенію трѣхъ днѣвъ пѣшнихъ до одного дня пароконного, а двѣхъ днѣвъ пѣшнихъ до одного дня зъ парѣю волѣвъ. Змѣны такои жадати можна лишень вѣдъ контрибуента, посѣдаючого потрібный инвентаръ робучій и платячого престацію въ натурѣ. Наколибы скѣлкѣсть престацій въ якѣй мѣщевости перевышала потребу, тогды може Рада повѣтова за призволенемъ Выдѣлу краєвого знизжити на оденъ рѣкъ вымѣръ престацій.

1. Посѣлкѣсть земска, котра не є обшарѣмъ двѣрскимъ, не є обовязана до выдаваня матеріалу деревляного, потрібного до будовы и удержаня дорѣгъ громадскихъ. (Оречене Триб. адм. зъ 11. цвѣтня 1885. Ч. 945.).

2. Приписы дороговіи не вѣдносять ся до стежокъ, хотябы они служили до публичного переходу. (Оречене Триб. адм. зъ 30. червня 1881. Ч. 1.072.).

3. Обшарѣ двѣрскѣй пѣсля повышеного припису має выдати матеріалъ, о котрѣмъ въ §. 12. згадано, безплатно.

4. На податокъ непосредственный складываются податки: грунтовый, домово-чиншовый, домово-клясовый, заробковый и доходовой и лишень вѣдъ тыхъ податкѣвъ обчисляе ся 3% додатокъ, котрый иде въ користь дорѣгъ громадскихъ.

§. 13. Наколи престаціи и инші жерела фондѣвъ дорѣгъ громадскихъ не выстарчаютъ на будову и удержане тыхъ дорѣгъ въ якѣй мѣсцевости, тогды недобѣръ буде покрытый пѣдмогою зъ повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ, въ користь котрого обовязана є Рада повѣтова що року ухваляти потрѣбну дотацію. (§. 26. уст. 4. зак. дорог.). До того фонду вилывають додатки до податкѣвъ (§. 12. уст. 3. зак. дорог.), якъ такожъ доходы зъ выкунна неужитыхъ въ протягу року престаціи и зъ неужитыхъ оплатъ грошевыхъ (§. 14.).

§. 14. За пѣдставу до обчисленя рѣчнои престаціи будуть служити списы домѣвъ и родинъ, възглядно партій. Списы тотіи будуть укладаніи пѣдъ контролею Выдѣлу повѣтового черезъ мѣсцевіи власти (§. 28. уст. 3. и 4.) що три лѣта пѣсля стану, якій истнувавъ въ громадѣ и на обшарѣ двѣрскѣмъ дня 31. грудня. Престаціи повиненъ зарядъ дороговый въ мѣру potrzeby зъужити що року въ цѣлости, заразомъ незаплатеніи въ речинци престаціи выконати безъ проволокы на кошты обовязаныхъ.

Неужитіи въ протягу року престаціи мають обовязаніи до 30 днѣвъ по укѣнченю року сплатити пѣсля цѣны выкунна (§. 16.), а квоту грошеву звѣден, якъ такожъ зъ неужитыхъ сплатъ грошевыхъ походячу, Начальникъ громады и Начальникъ обшару двѣрекого мають безъ проволокы внести до касы Выдѣлу повѣтового (§. 27. уст. 3.).

Престація въ натурѣ ограничае ся на область громады вразъ зъ обшаромъ двѣрскѣмъ одну мѣсцевѣсть

становячу; вільно однакожь зарядови дороговому ужити роботи тяглою до доставки матеріалівъ, находячихъ ся въ иншій мѣцевости, підъ услівемъ, що доставка тота виконаною бути може въ протягу одного дня.

Наколи контрибуентъ не хоче або не може самъ виконати роботи престаційною, тогды може єго заступити въ виконаню довшности дороговою лишень особа до тей роботи цѣлковито способна.

Особы, котрі не укѣичили 18. року житя, якъ такожь зъ причини старости неспособні є до працѣ, не можуть заступати нѣкого въ вѣдбуваню повинности дороговою.

§. 15. При виконуваню престаціи тяглою и цѣшою о скѣлько можности повинна бути означена работа, яка має бути въ однѣмъ дни виконана.

§. 16. Каждый до престаціи обовязанный (§. 12.) може вѣдъ неи выкупити ся сплатою єи вартости на пѣдставѣ цѣны установленной черезъ Раду повѣтову (§. 26. уст. 5.), а то въ речинци 6-ти тыжнѣвъ вѣдъ дня оголошеня цѣны выкупна.

§. 17. Особы, закономъ громадскимъ увѣльненіи вѣдъ тягарѣвъ громадскихъ, тымъ самымъ вѣльні є такожь и вѣдъ тягарѣвъ дороговихъ.

1. Особы, котрі є увѣльненіи вѣдъ тягарѣвъ громадскихъ, означеніи є въ §. 83. зак. гром. на стор. 52. и 53. сего збѣрника законѣвъ.

2. Члены Старшины громадской не є анѣ урядниками анѣ слугами громады въ такѣмъ значѣнїю, якъ то приписує §. 83. зак. гром., тому члены тей Старшины не є увѣльненіи вѣдъ обовязку престаціи дороговою (шарварку); выемково лишень може Выдѣлъ повѣтовый увѣльнити на якійсь часъ одного або кѣлькохъ членѣвъ заряду дорогового крѣмъ Начальника общау двѣрского вѣдъ шарварку, наколи тѣ члены пильностїю своєю около дорѣгъ громадскихъ заслужили ся.

Наколи въ де-якихъ громадахъ члены Старшинны або Рады громадской шарварку не вѣдрабляють, то дѣе ся се неправно, противъ закону, и повинно бути усторонене.

§. 18. До будовы або переннакшеня дороги повѣтвой або громадской, важной пѣдъ взгладомъ сполученя (комунікаціи) а дуже коштовной для повѣту, може бути удѣлена пѣдмога зъ фонду краєвого.

Що-до пѣдмочи дорѣгъ повѣтовыхъ и громадскихъ, котрѣ є дуже важнѣ для публичной комунікаціи а при тѣмъ дуже коштовнѣ, выдавъ Выдѣлъ краєвый три розпорядженя зъ 17. падолиста 1874. Ч. 22.861. зъ 12. жовтня 1877. Ч. 30.354. и зъ 22. грудня 1882. Ч. 51.432., до Выдѣлѣвъ повѣтовыхъ, коли и пѣдъ якими услѣвьями така субвенція може бути удѣлена. Принисы тотѣ вѣдносять ся переважно до дорѣгъ повѣтовыхъ, для того ихъ пропускаемо.

§. 19. Наколи дорога краєва або повѣтова переходить черезъ мѣску або сельску осаду и лишень зъ причины особлившихъ потребъ тыхъ осадъ вымагає бѣльшихъ коштѣвъ именно на будову вѣдпльвѣвъ, каналѣвъ або бруку, цѣлу звѣдси походячу надвышку коштѣвъ будовы и удержаня поносити мѣсцева осада.

Колн ужитковане копалень и камѣньоломѣвъ, або инше предпріємство выключно фабричне, або такожь предпріємство, маюче на цѣли вырубъ лѣсѣвъ, дорогу повѣтову або громадску, на котрѣй нема мыта, незвычайнымъ способомъ зъуживає або пеує, то предпріємець буде обовязаный до окремыхъ даткѣвъ на рѣчь той дороги.

Высоту тыхъ даткѣвъ и способъ ихъ оплачуваня належить означити добровѣльною угодою межи Выдѣломъ повѣтовымъ а стороною.

Наколи угода не прийде до усяху, рѣшає Выдѣль краєвий въ порозумѣню зъ Намѣстництвомъ.

Высота тыхъ даткѣвъ має бути примѣнена до тои мѣры, въ якій зъужитѣ дороги черезъ підприємство побѣльшає кошту еи удержаня.

§. 20. Коли зъ причины увзглядненихъ бажанъ мешканцѣвъ, отже въ интересѣ яконсь осады, дорожѣ краєвой мавъ бы бути наданый напрямъ перетинаючій тоту осаду, котра инакше безъ шкоды для загального обороту моглабы бути поминена, тогдѣ тота осада поносить сама надвышку выдаткѣвъ коштовийшой будовы, споводовану черезъ змѣну первѣстного напряду дороги.

§. 21. До згортаня сирѣгѣвъ и невѣдложимой нап्राваы шкоды, черезъ елементарнѣ выпадки зробленихъ на дорогахъ краєвыхъ и повѣтовыхъ, обовязанѣ є за вынагородою мешканцѣ осады найблизшого мѣсяця, въ котрѣмъ робота має бути выконана.

Рада повѣтова означить округъ осадъ, котрѣ и чергу, въ якій тѣ осады мають бути покликуванѣ до выконаня такихъ робѣтъ.

1. На дорогахъ державныхъ (гостиницяхъ) обовязана громада безплатно згортати сирѣгъ лишь на той просторони, що иде черезъ саме село, мѣсточко або мѣсто, якъ довго тягнуться хаты. Окрѣмъ того обовязанѣ громады и обшары двѣрскѣ до згортаня сирѣгу за денною заплаатою, котру означує зарядъ дорожѣ державныхъ, а то на просторони до вѣсьмохъ кѣльометрѣвъ вѣдъ села, мѣсточка або мѣста. (Законъ зъ дня 2. сѣчня 1877. Ч. 33. В. з. д.).

2. Розпорядженѣмъ мініст. зъ 18. серпня 1876. Ч. 2.220 увѣльнено громады вѣдъ чищення ровѣвъ и гостиницѣвъ середъ села и они мають лишь обовязокъ вывезти болото и землю по вычищеню гостиницѣвъ полишенѣ.

3. Такъ само пѣсля §. 21. зак. дорог. на дорогахъ краєвыхъ и повѣтовыхъ має ся рѣчь зъ згортанѣмъ сирѣгу, якъ на

дорогахъ державныхъ (цѣсарскихъ), а Выдѣлъ краевый означае высоту денной заплаты за роботу.

4. Згортанє болота и чищенє ровѣвъ по дорогахъ краевыхъ и повѣтовыхъ середъ самого села, мѣсточка або мѣста, мае громада разомъ зъ обшаромъ двѣрскимъ безплатно выкопати. (Роз. Выд. краев. зъ 25. червня 1880. Ч. 6.822.).

5. Такъ само якъ о дороги мае громада дбати о улицѣ и площѣ або вѣльній мѣсця публичній, щобы тѣмъ улицѣ и площѣ були сухі и чисті, щобы тамъ люде не выкидували смѣта, огню и иншихъ рѣчей, що воздухъ занечищаютъ. Площѣ и улицѣ громадскі повинні бути оковані ровомъ и въ прикрыхъ та стромыхъ мѣсцяхъ обведені поручемъ.

6. Громады мають взагалѣ дбати о приверненє легкой комуникаціи по дорогахъ и водахъ, а зъ своей стороны можуть заборонити кождому всякого дѣлани, що нарушалобы легкѣсть обороту. (Ореченє Триб. адм. зъ 8. сѣчня 1881. Ч. 2.246.).

§. 22. Доходъ зъ мыта и перевозѣвъ служить до удержаня тыхъ дорѣгъ, на котрыхъ тѣмъ мыта и перевозки находитъ ся.

III. О обемѣ дѣлани краевыхъ Заступництвъ и властей въ справахъ дороговыхъ.

§. 23. Законъ краевый постановляе:

1. о потребѣ будованя новой дороги краевой, якъ и о перемѣнѣ дороги иншой категоріи на дорогу краеву;

2. о заличеню дороги краевой або вѣдступленю еи повѣтови або громадѣ;

Соймъ постановляе ухвалою:

3. о фондахъ потрібныхъ до будованя и удержаня дороги краевой;

4. о пѣдмозѣ зъ фонду кравого на будову дорѣгъ повѣтовыхъ и громадскихъ.

Законъ краевый мусить бути затверджений (санкціонованный) черезъ Цѣсаря, а ухвала Соймова того не потребуе,

и тота заходить рѣзниці мѣжъ закономъ краєвымъ а ухвалою соймовою.

§. 24. Выдѣль краєвий :

1. провадить цѣлый дѣловодный (технічний) и го-
сподарскій (економічний) зарядъ дорѣгъ краєвыхъ ;

2. призначає зъ фонду краєвого на пѣдмогу будовы
дорѣгъ квоту, котрою до кошту будованя поодинокон
дороги повѣтровои або громадскои фондъ той має при-
чинити ся.

§. 25. Выдѣль краєвий веде въ границяхъ сего за-
кону верховный наглядъ надъ напрямомъ, будовою и удер-
жанемъ всѣхъ иншихъ дорѣгъ публичныхъ недержавныхъ,
якъ такожь надъ ихъ фондами, выдає въ тѣй цѣли по-
трѣбнѣй инструкціи такъ админістраційнѣй и рахунковѣй якъ
и дѣловоднѣй (технічнѣй) и доглядає точного выполнения истну-
ющихъ приписѣвъ.

Коли Выдѣль повѣтровой занедбує дороги повѣтровѣй
або не выконує належито надзору надъ дорогами громад-
скими, або въ неводповѣднѣй спосѣбѣ уживає престаціи
и фондѣвъ дороговыхъ, тогдѣ Выдѣль краєвий выдає вѣд-
повѣднѣй зарядженя, а въ случаю потребы черезъ себе
узнанон, установить за згодою політичнои власти краєвои
(Намѣстництва) на коштѣ повѣту свѣй власный органъ
въ цѣли заступованя Выдѣлу повѣтровои.

Наколи Рада повѣтровои не установить цѣны выкупна
престаціи въ належитѣмъ часѣ (§. 26. уступъ 5. зак.
дорѣг.), тогдѣ доконає тоту чиннѣсть Выдѣль краєвий,
котрый такожь обовязанный є предприняти вѣдповѣднѣй
средства зараднѣй, якъ Рада повѣтровои не ухвалить фон-
дѣвъ и дотаций означеныхъ въ §. 26. уст. 2. и 4.

Выдѣль краєвий рѣшає споры мѣжъ Радами повѣ-
товыми що-до напрямую дорѣгъ повѣтровыхъ, такожь що до

средствъ, котрыми кожда зъ нихъ до будованя и удержаня тыхъже має причинити ся, наконецъ рѣшае споры дороговъ въ дорогъ въѣздки до него внесенъ.

На підставѣ §. 25. Выдѣлъ краевый выдае потрібныя инструкціи адміністраціи, рахунковъ и техничнъ, котры иже по законъ дороговъ наведемо, о сколько тѣ приписы для громадъ е потрібны.

§. 26. Рада повѣтова постановляе :

1. о будовѣ и напрямѣ новой дороги повѣтовой, о змѣнѣ наряду або заличеню дороги истнующей и заведомляе о томъ Выдѣлъ краевый (§. 7.);

2. о фондахъ потрібныхъ до будованя и удержаня дорогъ повѣтовыхъ ;

3. о престаціяхъ громадъ и обшарѣхъ двѣрскихъ до дорогъ повѣтовыхъ ;

4. о дотаціи потрібной на рѣчь повѣтового фонду дорогъ громадскихъ (§. 27. уст. 3);

5. о щорѣчной цѣнѣ выкуна престацій, ухвалою що найменше на 3 мѣсяцѣ передъ розпочатемъ каждого року адміністраціиного запасти мающею.

Рада повѣтова означуе на підставѣ преліминарѣхъ, предложеныхъ черезъ заряды дороговъ, тѣ обшары двѣрскі, въ котрыхъ пересѣчна вартѣсть потрібного матеріалу до удержаня дорогъ громадскихъ пересышае 5% додатковъ до оплачуваныхъ податковъ безпосередныхъ (§. 12. уст. 4.) и становить о покрытію той надвышки зъ фонду повѣтового дорогъ громадскихъ.

§. 27. Выдѣлъ повѣтовый :

1. веде цѣлый техничный и экономичный зарядъ дорогъ повѣтовыхъ ;

2. Надзоруе уряды громадскі и обшары двѣрскі щодо будовы и удержаня дорогъ громадскихъ и руководить

дотичними чинностями місцевого заряду дорожнього (§. 28. уст. 3. и 4.), а въ случаю занедбаня заряджає, що узнать за вѣдповѣдне;

3. заряджає повѣтовымъ фондомъ дорѣгъ громадскихъ, предлагає що року Радѣ повѣтовѣй прелімінарь потребъ, котрі зъ того фонду мають бути покриті и вызначує лѣдмоги пѣсля §. 13.;

4. руководить будовою и дозирає удержаня дороги краєвой въ границяхъ своего повѣту, накопи тоту чиннѣсть ему повѣривъ Выдѣлъ краєвой;

5. рѣшає споры и вѣдклики въ справахъ дорѣгъ громадскихъ;

6. Въ случаю залищеня дороги повѣтовой або громадской переводить цѣлу чиннѣсть §. 9. приписану.

1. Власти автономичній є управлений до прислѣдованя громады, щобы дорогу громадску удержувала безъ огляду на то, що черезъ переставлене дорѣгъ въ наслѣдокъ будовы зельзницѣ кошту удержаня побѣльшили ся, бо побѣльшене коштѣвъ управленя громаду до жаданя звороту тыхъ коштѣвъ въ дорѣгъ властей правительственныхъ. (Оречене Триб. адм. зъ 9. мая 1887. Ч. 607.).

2. Выдѣлъ повѣтовый а въ дальшѣмъ току инстанцій Выдѣлъ краєвой є приналежною властію до выданя потребныхъ заряджень въ цѣли удержаня дорѣгъ громадскихъ въ вѣдповѣднѣмъ станѣ и тому управлений є до выданя обшарови двѣрскому забороня копаня глины павѣть на власнѣмъ ґрунтѣ, накопи бы черезъ то истноване и тревалѣсть дороги на небезпечнѣсть були наражений. Громады не можуть въ такихъ случаяхъ самостѣйно рѣшати, але повинні зголосити ся о помѣчь до Выдѣлу повѣтового. (Оречене Триб. адм. зъ 7. цвѣтня 1878. Ч. 744.).

§. 28. О потребѣ новой дороги громадской для вышней комунікаціи становить Рада громадека за порозу-

мѣнемъ зъ Начальникомъ обшару двѣрского и за згодою Выдѣлу повѣтового.

Въ случаю незгѣдности гадокъ рѣшае Выдѣлъ краевый.

Старшина громадска разомъ зъ Начальникомъ обшару двѣрского ведутъ цѣлый технѣчный и економѣчный зарядъ дорѣгъ громадскихъ, до нихъ належить старане, щобы дороги громадскѣ були удержуванѣ въ добрѣмъ станѣ.

Въ мѣсцевостяхъ, въ котрыхъ обшаръ двѣрскѣй е злученый зъ громадою, обемъ дѣланя Начальника обшару двѣрского переходить на Заступство громадске.

Наколи бы власти мѣсцевѣ не удержували дорѣгъ громадскихъ въ добрѣмъ станѣ, або уживали престацѣй и фондѣвъ дороговыхъ въ невѣдповѣдный способъ, тогдѣ Выдѣлъ повѣтовый мае тому зарадити въ вѣдповѣдный способъ, а въ особеннѣсти повиненъ тойже въ мѣру потребы и за згодою полѣтичнои власти повѣтовой (Староства) обняти безпосередный зарядъ тыхъ дорѣгъ, въ котрѣмъ то случаю буде розпоряджати престацѣями, неменше такожь доходами зъ мыта, або инними фондами для тыхъ дорѣгъ назначеными.

Всякѣ споры и зажаленя вѣдносячѣ ся до обняти дорѣгъ громадскихъ въ зарядъ Выдѣлу повѣтового рѣшае Выдѣлъ краевый въ порозумѣню зъ Намѣстництвомъ.

1. Позаякъ зарядъ дорѣгъ громадскихъ складае ся зъ Старшины громадской и Начальника обшару двѣрского, яко двохъ рѣвнорядныхъ чиншкѣвъ, прѣто до проводу въ тѣмъ зарядѣ а властиво до веденя касы, переписки, рахункѣвъ, чинностей дѣловодныхъ (технѣчныхъ) и т. и. не може собѣ творити права до першенства анѣ Начальникъ громады анѣ Начальникъ обшару двѣрского и въ тѣмъ взглядѣ рѣшающѣя е порозумѣне членѣвъ заряду дорѣгъ громадскихъ, въ браку же порозумѣня, або наколибы то порозумѣне було того роду, що могло бы потягнути за собою шкѣдливы наслѣды для справы заряду, то

наступити рѣшене Выдѣлу повѣтового, яко власти надзирающей и руководящей чинностями мѣсцевого заряду (§. 27. уст. 2. и §. 28. уст. 5. зак. дорог. и §. 34. уст. 4. регуляміну дорогового).

2. Зарядъ дорогъ громадскихъ, зложеный зъ Старшины громадской, маючей въ своемъ числѣ послѣ §. 18. зак. гром. що найменше трехъ членовъ, и зъ Начальника обшару двѣрского, не уважае ся яко зобране, рѣшающее въ справахъ належащихъ до его обѣму дѣлания, безвзглядною бѣльностью голосовъ (бѣльнее якъ половина), позаякъ гадки высказаніи зъ одной стороны черезъ Старшину громадску, зъ другой стороны черезъ Начальника обшару двѣрского въ виду постановы §. 28. уст. 3. зак. дорог., послѣ которого Старшина громадска разомъ зъ Начальникомъ обшару двѣрского ведутъ зарядъ дорогъ громадскихъ, мають рѣвну вагу и якъ бы тѣ гадки рѣзились ся, а порозумѣне наступити не могло, прислугуе Выдѣлову повѣтовому право рѣшания по мысли §. 27. зак. дорог. (Рѣш. Выдѣлу краєвого зъ 14. грудня 1888. Ч. 51.294.).

§. 29. Призволене на поставлене або перенесенне рогачокъ, якъ такожъ рѣшане споровъ що-до увѣльненія вѣдъ мыта, належить послѣ истнующихъ приписовъ до властей державныхъ.

Фѣры и возы увѣльненіи съ собой оплачуется мыта на дорогахъ и мостахъ публичныхъ, державныхъ, крѣстныхъ, повѣтовыхъ и громадскихъ:

1. Наколи привозить або вѣдвозять священниковъ въ цѣли выполнения обовязковъ ихъ стапу духовного въ ихъ душпастирскихъ округахъ, именно коли ѣдутъ въ цѣли вѣдправления службы Божой, до хорого, на похоронъ або въ цѣли науки християньской (катихизаціи) и т. п.; такъ само, коли тѣ фѣры порожно ѣдутъ по священниковъ, або по ихъ вѣдвозенію порожно вертають. (Рѣш. губерніальне зъ 15. червня 1821. ц. к. адміністраціи доходовъ скарбовыхъ зъ 12. жовтня 1842. Ч. 29.159., Выдѣлу краєвого зъ 13. сѣчня 1868. Ч. 3.447. и Міністерства Скарбу зъ 27. липня 1858. Ч. 39.874.);

2. Фѣры, котріи везуть тѣла помершихъ на мѣсце ихъ погребанія тамъ и зъ поворотомъ, якъ такожъ фѣры и возы,

котрі имъ товаришили, але тільки на мѣсце похороненія, а зъ поворотомъ тымъ послѣднимъ фѣрямъ и возамъ увѣльнене вѣдъ оплати мыта не прислугує. (Розп. Мін. Скарбу зъ 27. липня 1858. Ч. 39.874. и зъ 18. липня 1863. Ч. 34.353.);

3. фѣры, котрі звозять потрібный матеріаль до будовы и удержанія дорѣгъ публичныхъ, отже державныхъ, краєвыхъ, повѣтовыхъ и громадскихъ безъ огляду на то, чи якась дорога будуєсь и направляєсь въ власнѣмъ зарядѣ, чи въ дорожѣ підприємства (Розп. адміністраціи доходѣвъ скарбовыхъ зъ 9. мая 1843. Ч. 14.972. и иншій);

4. фѣры, котрі звозять дерево и иншій матеріаль на вѣдбудоване спаленого або якимъ иншимъ нещастємъ елементарнымъ пр. черезъ повѣнь знищеного будынку (Розп. Нам. зъ 28. надоліста 1857. Ч. 48.064.);

5. фѣры и возы зъ сикавками и иншими прирядами до гашенія огню на мѣсце пожару и зъ поворотомъ (Розп. губ. зъ 6. серпня 1829. Ч. 47.157.);

6. фѣры и возы, котрі безплатно звозять матеріаль на будову церквей, костелѣвъ, будынкѣвъ парохіальныхъ, и цвинтарѣвъ, трунарнѣ и шкѣль (Розп. губери. зъ 15. червня 1821. Ч. 31.269., Мін. скарбу зъ 11. червня 1861. Ч. 22.196., и Выдѣлу краєвого зъ 14. сѣчня 1870. Ч. 16.727.);

7. худоба (товаръ), котору жене ся въ горы на пасовиско, е такожь увѣльнена вѣдъ оплати мыта на всѣхъ дорогахъ и мостахъ публичныхъ тамъ и зъ поворотомъ, а то пѣсля Розп. ц. к. краєвой Дирекціи Скарбу зъ 18. серпня 1862. Ч. 26.039.). *Въ свѣтъ повзынхъ случаяхъ вѣдъ 1—7 кождый, хто хоче увѣльнитися ся вѣдъ оплати мыта, мусить выказати ся свѣдоцтвамъ, выставленимъ черезъ Старишину громадску и вглядно черезъ домыщый урядъ або урядника (якъ и. пр. при точнѣ 3., котрый дорогу будує, вглядно направляє або дозорує), що въ тѣй и не въ иншѣй цѣли їде, або худобу жене.*

8. Въ мѣсцевостяхъ, въ котрыхъ находить ся рогачка, прислугують мешканцямъ тыхъ мѣсцевостей пѣсля губерніального розп. зъ р. 1821. и Мін. Скарбу зъ 20. марта 1861. Ч. 7.374. слѣдуючій увѣльненія вѣдъ оплати мыта:

- а) для худобы, котору жене ся на пасовиско, до лѣченія, кутія, мытія и пѣйла;
- б) запряги, їдучій въ цѣли управы рѣлѣ, именно плуги, бороны, возы зъ навозомъ (гноємъ), всѣ фѣры и возы го-

сподарекі, потрібні до провадження господарства пр. до звозеи збѣжа зъ поля, до воженя збѣжа до млына на власный ужитокъ тамъ и зъ поворотомъ, до воженя дерева на будѣлю и опалъ зъ власного або громадского лѣса, або зъ лѣса чужого на пѣдставѣ прислугуючого права рѣчевого т. є. спѣвласности або спѣльного ужиткованя.

Наколи дерево продає ся кождому пѣсля установленой цѣны, тогдѣ мыто при звозеи купленого дерева мусить оплачувати ся.

§. 30. Власти політичній мають право и обовязокъ доглядати, щобы дорѣгъ публичныхъ кождый безъ перешкоды мѣгъ уживати, неменше щобы черезъ занедбане дороги безпечнѣсть особъ и власности не терпѣла. Въ случаю отже такого занедбаня зажадають зарядженя вѣдъ власти, справуючи безпосередный дозѣръ, а въ случаю небезпечности, коли се заряджене буде безъ успѣху, зарядять вѣдновѣдній ередства до направи дороги на коштъ зъобовязанныхъ и приналежну власть сейчасъ о томъ завѣдомлять.

§. 31. Законъ дороговый не обовязує мѣсть Львова и Кракова, а въ иннихъ мѣстахъ, котрі оплачують податокъ домово-чиншовый и для котрыхъ выдано законъ будѣвничій зъ дня 28. цвѣтня 1882. Ч. 77. В. з. кр. (то є для мѣсть: Бяла, Броды, Бучачъ, Горлицъ, Ясло, Новый Санчъ, Подгужъ, Перемышль, Ряшѣвъ, Сяндѣкъ, Станиславѣвъ, Стрый, Тарнопѣль, Тарпѣвъ и Величка) обовязує зъ тою вѣдмѣною, що въ тыхъ мѣстахъ будуть замѣнені престаціи въ §§. 11. и 12. зак. дорог. означені пѣсля цѣны черезъ Раду повѣтову означеной на грошѣ, а проходячу зъ тои змѣны квоту грошеву въ цѣлѣй громадѣ розложитъ Рада громадека на пѣдставѣ непосредныхъ податковъ на всѣхъ до престаціи обовязанныхъ.

Въ границяхъ сего закону и иншихъ дотычныхъ законѣвъ и обовязующихъ приписѣвъ выдасть Намѣстництво въ порозумѣню зъ Выдѣломъ краевымъ выполнячій регулямінъ дороговый, маючій заразомъ обѣимати подрѣбнѣ постановы о потрѣбныхъ речинцяхъ въ поодинокихъ чинностяхъ адміністраційныхъ, о संबѣучасти властей державныхъ въ догляданю доброго стану дорогъ а такожъ о {предприниманю въ случаю potrzeby вѣдповѣдныхъ средствъ еізекуційныхъ.

В.

РЕГУЛЯМІНЪ

выполнечій дороговый зъ 24. вересня 1886., выданный черезъ Намѣстництво въ порозумѣню зъ Выдѣломъ краевымъ въ силу §. 31. уст. 2. закону зъ дня 7. липня 1884. Ч. 39. В. з. кр.

I. Постановы загальнѣ.

§. 1. Регулямінъ нынѣшній входить въ житѣ рѣвночасно зъ закономъ дороговымъ зъ дня 7. липня 1885. Ч. 39. и обовязуе все мѣцевости въ краю зъ выемкомъ мѣсть Львова и Кракова.

§. 2. Законъ дороговый обовязуе що-до закону о доѣздахъ зельзничнихъ о стѣлько, о скѣлько той законъ покликуе ся на законъ дороговый зъ р. 1866.

II. Престациі и фонды дороговѣ

§. 3. Для обчисленя престациі, якими кожда громада въ протягу року може розпоряджати, обовязаний є зарядъ дороговый (складаючій ся зъ Старшины громадской и Начальника обшару двѣрского) укладати списы особъ,

до prestaцiй обов'язанихъ, именно: на селѣ пѣсля чиселъ домѣвъ а въ мѣстахъ пѣсля родинъ, взглядно партiй, са-мостѣйне господарство ведучихъ.

Списы тѣ мають обнимати вѣдповѣднiй рубрики для унаочненя въ протягу кожного року prestaцiй въ робо-тизнѣ для кожного контрибуента вызначенихъ, якъ такожъ черезъ него въ натурѣ або въ готѣвцѣ заплаченихъ, або титуломъ примусового выкупна стягненихъ.

При назвискахъ особъ по мысли §. 17. зак. дорог. увѣльненихъ вѣдъ тягарѣвъ дороговихъ, треба зазначити особенный титулъ того увѣльненя.

Списы тѣ укладанiй будуть що три роки и то пай-дальше до дня 15. грудня послѣднего третого року пѣсля стану, якiй бувъ въ громадѣ и на обшарѣ двѣрскѣмъ дня 31. грудня попереднего року. Треба ихъ выготовити въ двохъ примѣрникахъ, зъ котрыхъ одинъ задержуе за-рядъ дороговый у себе а другiй перенле вразѣ зъ пре-лiминаремъ дороговымъ (§. 31. регулямину) Выдѣлови по-вѣстовому въ цѣли выконуваня контролѣ застереженю ему въ §. 14. зак. дорог. — Оба примѣрники мають бути за-осмотренiй пѣдписами членѣвъ заряду дорогового. (Гляди инструкцiю рахункову поз. 1. и 2. пѣдъ В.).

§. 4. Принисы попереднего §. вѣдносять ся такожъ до тыхъ мѣстъ, котрiй оплачують податокъ домово-чин-шовый и для котрыхъ выдано законъ будѣвничiй зъ дня 28. цвѣтня 1882. Ч. 77. В. з. кр. (то є для мѣстъ: Бяла, Броды, Бучачъ, Горлицѣ, Ясло, Перемышль, Новый Санчъ, Ряшѣвъ, Сянѣкъ, Станиславѣвъ, Стрый, Тернопѣль, Тар-нѣвъ, Величка и Подiужъ зъ слѣдующими однакожъ вѣд-мѣнами:

- а) що замѣць prestaцiй въ натурѣ, списы выказувати мають для кожного контрибуента (родины взглядно партiй са-мостѣйне господарство ведучою) рѣвновар-

тôсть въ грошахъ, яка на него пôсля §. 31. зак. дорог. припадає;

б) що ухвала Рады громадскои, розкладаюча тоту рôвно-
пôвартôсть на поодинокихъ контрибуентôвъ має за-
пасти на 6 тижнôвъ передъ розпочатемъ нового року
адмôнôстрацôйного:

в) що до спису контрибуентôвъ належить прилучити
вытягъ зъ протоколу Рады громадскои, обнимаючôй
высше згадану ухвалу, якъ такожь посвôдченê вла-
сти скарбовои, що громада дôйстно оплачує податокъ
домово-чиншовый.

§. 5. Позаякъ пôсля постановы §. 14. уст. 3. и 4.
зак. дорог. прôстацôи въ работъ, приписанôй §. 12. того за-
кону, мають бути що року зъужитôй въ мôру потреби,
а неужитôй въ протягу року, сплаченôй пôсля цôвъ вы-
купна до дôвъ 30 по укôнченю року, а квôта грошева
звôден, якъ такожь зъ неужитыхъ сплатъ грошевыхъ по-
вôставша, має бути безъ проволôки внесена до касы Вы-
дôлу повôтового на рôчь повôтового фонду дорôгъ гро-
мадскихъ, прото обовязкомъ заряду дорôгъ громадскихъ
буде примôняти ся точно до дôйстныхъ потребъ дорого-
выхъ, доглядати пôдъ власною одвôчальною того, щôбы
прôстацôи и сплаты грошевôй або доходы зъ выкупна прô-
стацôи въ протягу року выливаючôй уживанôй були въ сно-
сôбъ належитый и не улягали марнованю наслôдкомъ не-
вôдповôдно зарядженю, або зле и недôбало выконаню ро-
боты, доглядати въ тôй цôли особисто, або черезъ вôдно-
вôдныхъ заступникôвъ належите выконанê работъ и до-
ставъ дороговыхъ, вести докладный переглядъ (евôденцôю)
зъужитыхъ въ протягу року прôстацôй и сплаты гроше-
выхъ, якъ такожь перестерôгати, щôбы фонды, походячôй
зъ примусового выкупна неужитыхъ въ протягу року
прôстацôй и неужитôй сплаты грошевôй, були прилученôй

въ приписанѣмъ речниці до повѣтового фонду дорогъ громадскихъ.

§. 6. Зарядъ дороговый повиненъ при покликуванію до выконуванія чинностей означенныхъ въ слѣдующѣмъ параграфѣ уважати на того, щобы маюче наступити выкупно примусове престацій по укѣнченѣмъ роцѣ пѣсля можности не дотыкало такихъ контрибуентѣвъ, для котрыхъ сплата булабы бѣльше утяжливѣю, якъ престація въ натурѣ.

§. 7. Черга, въ якѣй, и день, въ котрѣмъ контрибуенты мають бути покликуваніи въ протягу року до выконанія работы престаційнои, дальше рѣдѣ той работы, чи то около дороги або мосту, чи въ лѣсѣ, камѣньоломѣ, копальнѣ пѣску и т. ин., выконатись маючои, пришеуе зарядъ дороговый и вызначуе тыхъ контрибуентѣвъ, котрі пѣсля §. 12. уст. 5. и 6. зак. дорогового обовязаніи є до выконанія престацій тяглои, чи то до довозу матеріялу деревляного, чи то до доставки камѣня, пѣску або иншихъ матеріялѣвъ, потрѣбныхъ до будовы або удержанія дороги, при чѣмъ пѣсля §. 14. уст. 5. зак. дорог. вѣльно зарядови дороговому ужити работы тяглои до доставки матеріялѣвъ, находячихъ ся въ иншѣй мѣсцевѣсти пѣдѣ услѣвѣмъ, що тѣта доставка може бути выконана въ протягу одного дня.

§. 8. Зарядъ дороговый повиненъ пѣдѣ власною одвѣчальностію доглядати того, щобы работу престаційнуу выконували лишень особы спѣсѣбніи до того по мысли §. 14. уст. 6. и 7. зак. дорог.

§. 9. Пѣсля постановы §. 15. зак. дорог. обовязана є власть заряджуюча дорогами громадскими означити для кождѣй работы такъ пѣшѣи якъ и тяглои въ першѣмъ рядѣ работу на вымѣртѣ, выконатись маючу черезъ контрибуента, покликанаго до престацій въ натурѣ въ однѣмъ дни, а на работу пѣсля дѣлѣвъ обчислену, позволяти тѣлько

въ тыхъ случаяхъ, въ котрыхъ работа вымѣрова не дасть ся примѣнити.

§. 10. Пѣдставаю до означеня работы на вымѣръ такъ пѣшон якъ и тяглои є скѣлькѣсть работы, яка въ протягу одного дня при увзглядненю рѣзнищъ помѣжъ лѣтною а зимовою порою року и при увзглядненю потрѣбного выночкику, прото зъ одной стороны безъ перетяженя, а зъ другой безъ марнованя часу спѣсѣбными до працѣ силами выконана бути може.

§. 11. Въ случаю внесеня реклямаціи противъ означеного черезъ зарядъ дороговый вымѣру работы, рѣшає Выдѣлъ повѣтовый на пѣдставѣ засады, означенои въ §. 10. регуляміну, примѣнюючои на случай єумиѣву приписы цѣпъ, выданіи черезъ Намѣстництво для будѣвель дороговыхъ и водныхъ въ Галичинѣ.

§. 12. Выконанє престаціи въ работѣ унаочняти належитъ въ списѣ обовязанныхъ (§. 3. регуляміну).

§. 13. Позаякъ пѣсля постановы §. 16. зак. дорог. каждый обовязанный до престаціи въ работѣ, може вѣдъ неи выкупити ся сплатою єи вартости на пѣдставѣ цѣны, що року черезъ Раду повѣтову, а взгядно Выдѣлъ краєвый устанавлятисѣ маючои, прото зарядъ дороговый повиненъ належито оголосити мешканцямъ громады и общару двѣрского найпѣзгѣйше въ вѣсьмохъ дняхъ по одержаню ухвалы, устанавляючои цѣну выкуна престаціи, що належитѣсть на рѣкъ слѣдуючій принадаюча титуломъ повышенои сплаты буде принимана тѣлько черезъ 6 тыжпѣвъ, числячи вѣдъ дня оголошеня цѣны выкуна.

Всякій дохѣдъ зъ выкуна престаціи въ работѣ, а взгядно зъ рѣвновартости має бути сейчасъ записанный до дневника касового и унаочненый въ списѣ обовязанныхъ (§§. 3. и 4. рѣг.).

§. 14. Наколи контрибуентъ замешкалый въ громадѣ

або на обшарѣ двѣрскѣмъ не вѣдробитъ престаціи въ способѣ означеный въ §§. 7—12. рег. або якъ не сплатить престаціи въ речинци означенѣмъ §. 13. рег., тогдѣ повиненъ зарядъ дороговый по мысли §. 14. уст. 3. зак. дор. въ першѣмъ случаю безпроводочно, а въ другѣмъ въ мѣру potrzeby впровадити средства примусовѣ, въ способѣ означеный низше въ §. 52. рег.

§. 15. Обшарѣ двѣрскій повиненъ выдати матеріялъ деревляный до будовы и удержаня дорѣгъ громадскихъ въ области (територіи) громады вразѣ зъ обшарѣмъ двѣрскимъ становляючи одну мѣцевѣсть въ такѣй скѣлькости и якости, яка пѣсля прелімінаря дорогового черезъ Выдѣлъ повѣтовый провѣреного (§. 31. рег.) въ протягу року потрібна буде, однакожъ лишень о стѣлько, о скѣлько вартѣсть дерева обчислена пѣсля цѣны по мысли §. 26. поз. 5. зак. дорог., установити ся маючихъ, не перевышає 5% додаткѣвъ до оплачуваныхъ черезъ обшарѣ двѣрскій податкѣвъ безпосередныхъ.

Наколибы вартѣсть потрібного на оденъ рѣкъ матеріялу деревляного перевышала тыхъ 5%, тогдѣ постановить Рада повѣтова о способѣ достарченя той надвышки матеріялу, якъ такожъ о покрытію зъ повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ єи вартѣсти, обчисленои пѣсля пересѣчнои цѣны въ повѣтѣ установитись маючої окремо для дерева твердого, а окремо для дерева мягкого.

Належитѣсть признана обшарѣмъ двѣрскому на покрытіе надвышки вартѣсти матеріялу деревляного по мысли §. 15. рег., о скѣлько не наступить предвиджене въ §. 16. зак. дорог. выкупно, выплачена єму буде по представленію доказѣвъ выконаня той повинности а найдалше зъ кѣнцемъ кожного року.

§. 16. При обчисленію потрібной скѣлькости и якости матеріялу деревляного уважати треба на безпечнѣсть

и догôднôсть комуникацiї. Въ случаю рôзниць гадокъ помѣжь Старшиною громадскою а Начальникомъ обшару двôрскаго що-до скôлькости, якости и розмѣрôвъ матерiялу потрібнаго, рѣшає Выдѣлъ повѣтовый на повышенiй основѣ и при узгледненiю §. 15. регуляміну.

§. 17. До довозу матерiялу деревлянаго уживати належить въ першôмъ рядѣ пôсля §. 12. уст. 4., 5. и 6. зак. дорог. престацiї въ работѣ тяглоi а то зъ застереженѣмъ, умѣщенимъ въ уступѣ 5. §. 14. того закону.

Наколи тi престацiї и доходы зъ выкуна престацiї, впливаючi до мѣсцеваго фонду дорôгъ громадскихъ, не выстарчають на покритѣ повышенихъ потребъ, тогдѣ Выдѣлъ повѣтовый визначить вôдповѣдну пôдмôгу зъ повѣтоваго фонду дорôгъ громадскихъ.

§. 18. Яко доказъ належито виконанои престацiї въ работѣ, матерiялѣ деревляноmъ або въ грошахъ, выдане буде черезъ зарядъ дороговый вôдповѣдне поквитованѣ. Близшi постановы въ тôй мѣрѣ обнимає инструкция черезъ Выдѣлъ краєвий на пôдставѣ §. 25. зак. дорог. выдана.

§. 19. Въ мѣстахъ оплачуючихъ замѣсть работы въ натурѣ рôвновартôсть (еквiвалентъ) въ грошахъ на пôдставѣ додаткôвъ до податкôвъ безпосереднихъ (§. 31. зак. дорог. высота тыхъ додаткôвъ не улягає обмеженiю приписаному §. 80. зак. гром.

Додатки повышiшi повинниi бути естяганi въ способъ приписаный §. 87. зак. гром. и вношенi до уряду податковаго, котрый буде ихъ выплачувати до рукъ заряду дороговаго на рѣчь мѣсцеваго фонду дорôгъ громадскихъ. (Покликанi §§. 80. и 87. зак. гром. напечатанi є на стор. 50. и 54. сего збôрника).

§. 20. Фонды рôвновартôсти (еквiваленту) дороговои въ повышôмъ §. регулям. означенi, неужитi черезъ за-

рядъ дороговий въ протягу року на рѣчь мѣсцевыхъ дорѣгъ громадскихъ, по уплывѣ року переданіи бути мають до повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ.

То само вѣдносить ся такожъ до фондѣвъ въ §. 14. уст. 4. зак. дорог.

§. 21. Крѣмъ засобу дорѣгъ громадскихъ, означеного въ §. 12. уст. 2. и 4. и въ §. 31. зак. дорог., впливають до мѣсцевого фонду дорѣгъ громадскихъ доходы ще зъ иншихъ жерель, якъ и. пр. зъ мыта дорогового, мостового и перевозового, зъ мыта копыткового, добровѣльныхъ жертвъ въ грошахъ або въ работѣ, матеріалѣ и ґрунтахъ, даткѣвъ зъ причины незвычайного зѣужитя дороги (§. 19. уст. 2. зак. дорог.), доходы зъ продажи залишенои дороги громадскои, знарядѣвъ або матеріалѣвъ неужиточныхъ, зъ винагородженя шкѣдъ зробленихъ на дорогахъ громадскихъ въ наслѣдокъ переступленя приписѣвъ поліціи дороговои и т. ин.

Наколи означеніи доходы мають окреме призначене для якогось дороги або якого предмету дорогового, повинни бути въ цѣлости на тую цѣль ужитіи.

Выдатки на мѣсцеву службу дорогову и на знаряды дороговіи до мѣсцевого ужитку служачіи, а неналежачіи до звычайныхъ знарядѣвъ господавскихъ (и. пр. лопата, рикаль, сокира), котрыхъ достарчають саміи робѣтники, престацію вѣдбуваючіи, мають бути покритіи передовсѣмъ средствами мѣсцевого фонду дорѣгъ громадскихъ.

Наколибы жерела мѣсцевого фонду дорѣгъ громадскихъ не выстарчали на покритіе потребъ вѣдновѣдного удержаня тыхъ дорѣгъ въ якѣй мѣсцевости, тогдѣ на жадане заряду дорогового по розслѣдженю стану рѣчей черезъ Выдѣлъ повѣтовый и по справдженю дѣйсной потреби, буде покритый недобѣръ пѣдмогою зъ повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ пѣсля §. 13. зак. дорог.

§. 22. Мѣсцевый фондъ доро́гъ громадскихъ є фондомъ самостѣйнымъ, що збѣгає підъ управою заряду дорогового.

Члены заряду дорогового вѣдновѣдають за цѣлѣсть и належитє ужитє того фонду.

Способъ веденя касы и рахункѣвъ мѣсцевого фонду доро́гъ громадскихъ означає инструкція Выдѣлу краевого.

§. 23. Повѣтовый фондъ доро́гъ громадскихъ повстає:

1. зъ 3⁰/₀ додатку до податкѣвъ безпосереднихъ, приписаного §. 12. уст. 3. зак. дорог.;

2. зъ доходѣвъ выкупна неужитыхъ въ протягу року престацій и зъ неужитыхъ еплатъ грошевыхъ (§. 14. уст. 4. зак. дорог.);

3. зъ потрѣбнои дотаціи, котру обовязана Рада повѣтова ухвалювати що року по мысли §§. 13. и 26. уст. 4. зак. дорог. на пѣдставѣ прелімінаря, предложеного черезъ Выдѣлъ повѣтовый.

§. 24. Зъ повѣтового фонду доро́гъ громадскихъ мають бути покрываніи недоборы, повстающіи наслѣдомъ недостаточности престацій мѣсцевыхъ фондѣвъ доро́гъ громадскихъ до покрытя коштѣвъ будовы и удержаня тыхъ доро́гъ въ якѣй мѣсцевости, а именню:

1. надвышка пересѣчнои вартости матеріялу деревляного;

2. Кошты довозу матеріялу деревляного, о скѣлько иншіи жерела на тоту цѣль призначеніи не є достаточніи (§. 17. ref.);

3. Кошты вывласненя ґрунтѣвъ, камѣньоломѣвъ, копалень пѣску и т. ин., якъ такожь доставки камѣня и иншихъ матеріяловъ, потрѣбныхъ до будованя або поправки важнѣйшихъ доро́гъ громадскихъ, о скѣлько на покрыте выдаткѣвъ не выстарчають средства мѣсцевого фонду доро́гъ громадскихъ;

4. Кошты закупна зелѣза, потрібного до будовы мостѣвъ, якъ такожь кошты робѣтъ, вымагаючихъ особенныхъ вѣдомостей заводовыхъ (фаховыхъ) и взагалѣ всѣ выдатки въ готѣвцѣ, потрібнѣ до будовы, управильненя и удержаня дорѣгъ громадскихъ, неменше выдатки споводованѣ надзвычайными выпадками элементарными на тыхъ дорогахъ, о скѣлько не находятъ покрьты въ засобахъ мѣсцевого фонду дорѣгъ громадскихъ.

Крѣмъ того буде поносити повѣтовый фондъ дорѣгъ громадскихъ выдатки, назначенѣ на спѣльнѣ потреби дорѣгъ громадскихъ въ окрузѣ цѣлого повѣту, а не даючѣ ся роздѣлити на фонды поодинокихъ дорѣгъ громадскихъ, именно ;

5. платиѣ повѣтовыхъ стражничѣвъ дороговыхъ, установленныхъ для дозору дорѣгъ громадскихъ и взагалѣ выдатки, сполученѣ зъ оплачуванемъ повѣтовой службы дороговой, потрібной до успѣшного надзору будовы и удержаня тыхъ дорѣгъ въ окрузѣ цѣлого повѣту ;

6. Кошты закупна и удержаня (консерваціи) знарядѣвъ дороговыхъ, потрібныхъ до выконуваня и утрывленя робѣтъ на дорогахъ громадскихъ въ окрузѣ цѣлого повѣту ;

7. Кошты взѣрцѣвъ и друкѣвъ потрібныхъ для успѣшной адмѣнѣстраціи дорѣгъ громадскихъ и для контролѣ надъ ихъ фондами.

§. 25. Повѣтовый фондъ дорѣгъ громадскихъ є фондомъ самостѣйнымъ, котрымъ завѣдує Выдѣлъ повѣтовый по мысли §. 27. уст. 3. зак. дорог. — Спосѣбъ веденя рахункѣвъ того фонду означила инструкторія Выдѣлу краевого.

§. 26. Въ кождѣй мѣсцевости повиненъ зарядъ дорѣгъ громадскихъ завести и провадити побѣчь дневника касового, памятникъ дороговой, маючѣй

обнимати дати що-до стану престацій, фондѣвъ, робѣтъ потрібныхъ, або вже виконаныхъ и т. ин.

Близшій подрѣбнѣй приписы обнимає инструкція черезъ Выдѣлъ краевый видана.

§. 27. Въ цѣляхъ підпомагання (субвенціонованя) дорогъ зъ фонду краевого пѣсля §. 18. зак. дорог. и выданныхъ на тѣй підставѣ подрѣбныхъ ухвалѣ Сойму и приписѣвъ Выдѣлу краевого, мають бути подѣленѣ дороги громадскѣ въ кождѣмъ повѣтѣ на важнѣйшій и менше важнѣй (гляди примѣтку при §. 18. зак. дорог.).

Подѣлу того dokonує Рада повѣтова по выслуханю гадки дотычныхъ Радѣ громадскихъ и Начальникѣвъ общарѣвъ двѣрскихъ.

Дорога збудована або управильнена при помочи підмоги краевой, повинна бути вѣдтакъ удержувана въ станѣ вѣдновѣднѣмъ до фондѣвъ, выложеныхъ на ея будову або управильнене.

§. 28. Выдѣлъ повѣтовый спорядить при помочи політичной власти повѣтовой списъ копалень, камѣньо-ломѣвъ, якъ такожь предприятий маючихъ на цѣли вырубѣ лѣсѣвъ, зъуживаючихъ незвычайнымъ способомъ дороги повѣтовѣ и громадскѣ, на котрыхъ мыта нема.

На підставѣ того спису приступити Выдѣлъ повѣтовый до розслѣдження sprawy въ цѣли означеня окремыхъ даткѣвъ на рѣчь повышшихъ дорогъ, въ спосѣбѣ приписанный §. 19. уст. 2—4. зак. дорог.

Списъ той, якъ такожь выказъ властителѣвъ а вглядно підприємцѣвъ обовязаныхъ до заплаты означеныхъ даткѣвъ, чи то на підставѣ добровѣльной угоды, чи на підставѣ правосильного ореченя, выданого черезъ Выдѣлъ краевой въ порозумѣннѣ зъ Намѣстництвомъ, удержувати буде Выдѣлъ въ постѣйной евіденціи зъ увзглядненемъ наступившихъ змѣнѣ.

§. 29. Для фонду дорѣгъ повѣтовыхъ Рада повѣтова по мысли §. 26. уст. 2. зак. дорогов. повинна ухваляти що року дотацію въ высотѣ потрібнѣй до провадження розпочатои будовы тыхъ дорѣгъ и до удержаня истнующихъ въ дорѣмъ станѣ.

До фонду дорѣгъ повѣтовыхъ впывають крѣмъ того доходы зъ мыта, жертвъ добровѣльныхъ, даткѣвъ зъ причины незвычайного зъужитя дороги (§. 28. рег.), запомоги краѣвой и т. ин.

Наколи повышѣй доходы мають особенне призначене для якои дороги, або для якого предмету дорожного, повиннѣ бути въ цѣлости на тоту цѣль ужитѣ.

До коштѣвъ будовы дорѣгъ повѣтовыхъ мають причиняти ся громады и обшары двѣрскѣй, черезъ котрѣ тѣ дороги переходять, ще окремо престаціями въ кождѣмъ поодинокѣмъ случаю, въ котрѣмъ Рада повѣтова пѣсля §. 26. уст. 3. зак. дорог. того зажадає и въ мѣру престацій способѣ ихъ выконаня означить.

II., Зарядъ и надзѣръ дороговый.

Старшина громадскя и Начальникъ обшару двѣрского.

§. 30. Пѣсля постановы §. 28. зак. дорог. Старшина громадскя разомъ зъ Начальникомъ обшару двѣрского становлять зарядъ дороговый для дорѣгъ громадскихъ, ведуть цѣлый дѣловодный (технічный) и господарскѣй зарядъ тыхъ дорѣгъ и вѣдповѣдають за належите выконане того заряду.

Ихъ обовязкомъ буде вѣдбувати нарады въ справахъ повышого заряду правильно що два тыжнѣ, а крѣмъ того коли окаже ся потреба.

Що до способу и часу вѣдбуваня нарадъ повинно наступити порозумѣне помѣжъ членами заряду дорожного.

Въ браку порозумѣня рѣшає Выдѣль повѣтовый.

Ухвалы запавшій и зарядженія выданіе черезъ зарядъ дорѣгъ громадскихъ повинніе бути записаніе до памятника дорожного зъ означеніемъ дня вѣдбутои нарады.

Въ мѣсцевостяхъ, въ котрыхъ обшаръ двѣрскіи прилученый є до громады, обемъ дѣланя Начальника обшару двѣрского переходить на Заступництво громадеке.

§. 31. За пѣдставу до выконуваня робѣтъ и доставъ, потрѣбныхъ для дорѣгъ громадскихъ, служити має прелімінаръ дороговый, котрый повиненъ спорядити зарядъ дороговый пѣсля взѣрцѣвъ и информаций, удѣленныхъ черезъ Выдѣль повѣтовый на основѣ инструкціи Выдѣлу краєвого.

Найпѣзнѣйше до дня 15. грудня кожного року повиненъ бути спорядженый прелімінаръ звичайныхъ робѣтъ и доставъ, въ слѣдующѣмъ роцѣ выконатись маючихъ разомъ зъ прелімінаремъ покритя повысшихъ потребъ и черезъ два тыжнѣ зложеный до перегляду черезъ контрибуентѣвъ громады и обшару двѣрского.

Прелімінаръ повысшій мають бути предложеніи Выдѣлови повѣтовому найпѣзнѣйше въ 14-ти дняхъ по укѣнченю речинця ихъ выложеня, въ цѣли выконуваня надзору застереженого єму въ §. 27. поз. 2. зак. дорог.

Речинцѣ предкладаня прелімінарѣвъ мѣсть, побираючихъ мыто коныткове, означеніе въ поодинокихъ концесіяхъ, надаючихъ право до побору того мыта.

Наколи зарядъ дороговый не спорядить або не предложитъ повысшихъ прелімінарѣвъ Выдѣлови повѣтовому въ приписанѣмъ речинци, тогда Выдѣль повѣтовый має сейчасъ предирняти средства зарадный пѣсля §. 27. поз. 2. зак. дорожного.

Такожь обовязанный є зарядъ дороговый предкладати Выдѣлови повѣтовому прелімінарѣ надзвычайныхъ робѣтъ

и доставъ дороговыхъ, котріѣ въ прелімінари звичайныхъ робѣтъ и доставъ не могли бути передвидженіѣ, а въ протягу року мусять бути выконаніѣ.

Роботы не терпячіѣ проволоки, зарядженіѣ въ наглыхъ потребахъ, закимъ преліминарь мѡгъ бути предложеный Выдѣлови повѣтовому, повиненъ вѡдтакъ зарядъ дороговый выказати Выдѣлови повѣтовому и оправдати выдатки на тоту цѣль понесеніѣ, чи престаціями въ натурѣ, чи въ грошахъ.

§. 32. Зарядъ дороговый удержує катастеръ або постоѣнный переглядъ скѡлькости и стану дорѡгъ громадскихъ, инвентаръ знарядѡвъ дороговыхъ, служачихъ до мѣсцевого ужитку, выказъ мѣсцевой службы дороговой и рѣчній рахунки доходѡвъ и выдаткѡвъ мѣсцевого фонду дорѡгъ громадскихъ.

§. 33. Рахунки рѣчній въ попереднѡмъ §. регуляміну означеніѣ вразѣ зъ особнымъ выказомъ фондѡвъ нѣбеля §. 14. уст. 4. зак. дорог., до повѣтового фонду дорѡгъ громадскихъ передати ся маючихъ, повиненъ зарядъ дороговый предкладати зъ кѡнцемъ каждого року, а въ мѣстахъ побиряючихъ мыто коныткове — въ речинци означенѡмъ въ дотычній концесіи.

Рахунки предложеніѣ черезъ згаданіѣ мѣста, заосмотритъ Выдѣлъ повѣтовый по ихъ провѣренію вѡдповѣдными увагами и представитъ ихъ Выдѣлови краєвому найпѡзнѣйше въ три мѣсяцѣ по уплывѣ каждого року адміністраційного до оцѣненія, чи громада вѡдповѣла вымогамъ концесіи и постановамъ закону дорогового.

§. 34. Противъ членѡвъ громадского заряду дорогового, переступаючихъ або запедбующихъ свои обовязки, мають примѣнене средства примусовіѣ и зарадніѣ, вказаніѣ въ законѣ громадскѡмъ, взглядно въ законѣ о обшарахъ двѡрскихъ.

Выдѣлъ повѣтовый.

§. 35. Въ цѣли успѣшнаго завѣдованя дорогами повѣтовыми повиненъ Выдѣлъ повѣтовый заложити и удержувати катастеръ тыхъ дорѣгъ, представляти Выдѣловн краевому зъ кѣнцемъ кожного року побѣчь свѣденціи ихъ загалнаго стапу, такожъ выказы службы и знарядѣвъ дороговыхъ, назначенныхъ до ужитку тыхъ дорѣгъ, подрѣбный выказъ робѣтъ въ минувшѣмъ роцѣ выполненныхъ и начерки зъ кошторисами робѣтъ на слѣдующій рѣкъ назначенныхъ, зъ преліминаремъ покрытя тыхъ робѣтъ.

При укладаніи преліминарѣвъ потребъ дорѣгъ повѣтовыхъ, збудованныхъ або управильненыхъ при помочи пѣдмоги краевой, належитъ перестерѣгати постановы §. 27. уст. 3. реѣ.

Ухвала Рады повѣтовой, назначаюча фонды потрѣбный до будовы и удержаня дорѣгъ повѣтовыхъ, повинна наступити що року пайпѣзнѣйше до кѣнця грудня року попереднаго и бути подана сейчасъ до вѣдомости Выдѣлу краєвого.

§. 36. Въ выполнуваніи надзору прислугующаго Выдѣловн повѣтовому по мысли §. 27. уст. 2. зак. дорог. обовязанный е тойже наглядати, щобы дороги громадскіи въ окрузѣ повѣту по мысли §. 28. уст. 3. зак. дорог. були упорядкованіи и въ добрѣмъ станѣ удержуваніи.

Въ тѣй цѣли повиненъ Выдѣлъ повѣтовый пѣсля покликаніи постановы закону дорожного не лишь руководити чинностями мѣсцеваго заряду дорожного, вѣдносячими ся до будовы и удержаня дорѣгъ громадскихъ зъ увзглядненіемъ мѣсцевыхъ вѣдносинъ, але такожъ урядити и выполувати постѣйный наглядъ надъ тыми чинностями, предприняти въ случаю ихъ занедбаня вѣдповѣдный средства зарадный и припоруцати въ мѣру узнаніи потребности

надзоръ надъ поодинокими справами дороговими, окремимъ вѣдпоручникамъ по мысли §. 37. закону о Заступництвѣ повѣтовѣмъ.

Для лишного надзору надъ будовою и удержанемъ дорѣгъ громадскихъ подѣлити може Выдѣлъ повѣтовый цѣлый обшаръ повѣту на вѣдповѣднѣй округи дороговѣ, зъ одной або бѣльше мѣсцевостей зложенѣи и надзоръ надъ будовами громадскими въ тыхъ округахъ припоручити комитетамъ або вѣдпоручникамъ черезъ себе установленымъ.

§. 37. Въ особенности повиненъ Выдѣлъ повѣтовый доглядати чинностей необходимыхъ до успешной администраціи дорѣгъ громадскихъ, удѣляти зарядови дорѣгъ громадскихъ потребныхъ указокъ и бути ему помѣчнымъ при укладаню и удерживаню тымъ регуляміномъ приписанныхъ переглядѣвъ преліминарѣвъ, рахункѣвъ и т. д., доглядати вчасного и належитого виконуваня робѣтъ на дорогахъ громадскихъ, заведеня вѣдповѣднои службы дороговой и т. д.

§. 38. Обняте дорѣгъ громадскихъ въ безпосередный зарядъ на основѣ постановы §. 28. уст. 5. зак. дорог. повинно попереджати выслѣджене стану sprawy черезъ комисію при участи вѣдпоручника Староства.

§. 39. Обнявши безпосередный зарядъ дорѣгъ громадскихъ, означитъ Выдѣлъ повѣтовый Старшинѣ громадскѣй, а взглядно Начальникови обшару двѣрского тѣи чинности, котрѣи дальше будутъ виконувати и въ чѣмъ мають бути ему помѣчнѣи при веденю повышого заряду.

Старшина громадска и Начальникъ обшару двѣрского обовязанѣи є держати ся точно дотычныхъ припоручень Выдѣлу повѣтового.

§. 40. О обнятю безпосередного заряду дороги громадской повиненъ Выдѣлъ повѣтовый увѣдомити Выдѣлъ краевый.

§. 41. Выдѣлъ повѣтовый, завѣдуючи повѣтовымъ фондомъ дорѣгъ громадскихъ, предкладае що року Радѣ повѣтовѣй проєктъ дотычного бюджету потрібной дотаціи черезъ Раду повѣтову по мысли §. 26. уст. 4. зак. дорог., на рѣчь того фонду ухвалитись маючон, покрывае зъ того фонду необходимѣй выдатки и представляе Радѣ повѣтовѣй рѣчнѣй рахунки дѣйсныхъ доходѣвъ и выдаткѣвъ того фонду.

Ухвала Рады повѣтовой, вѣдносяча ся до потрібной дотаціи зъ фондѣвъ повѣтовыхъ въ користь повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ, повинна запасти що року найпѣзнѣйше до кѣнця сѣчня и подана бути сейчасъ до вѣдомости Выдѣлу краєвого.

§. 42. Зъ початкомъ кожного року обовязаний є Выдѣлъ повѣтовый здавати справу Радѣ повѣтовѣй о предпринятыхъ черезъ себе въ минувшѣмъ роцѣ средствахъ, змѣряючихъ до постепенной поправки дорѣгъ громадскихъ такъ важнѣйшихъ, якъ такожь менше важныхъ и о осягненѣмъ успѣху въ станѣ тыхъ дорѣгъ наслѣдкомъ предпринятыхъ заряджень.

Такє справозданє повиненъ Выдѣлъ повѣтовый предкладати за каждый рѣкъ Выдѣловн краєвому.

Рада повѣтова.

§. 43. Ухвала Рады повѣтовой, установляюча що року цѣну выкупна престацій въ роботѣ по мысли §. 26. уст. 5. закону дорогового, повинна запасти що найменше на три мѣсяцѣ передъ розпочатѣмъ року адмїністраційного, подана бути сейчасъ до вѣдомости Выдѣлу краєвого и оголошена въ кожѣй мѣсцевости повѣту найпѣзнѣйше до кѣнця жовтня.

§. 44. Наколи въ громадѣ, оплачуючѣй рѣвновартѣсть въ грошахъ замѣецъ престацій въ роботѣ, Рада громадека не ухвалить въ приписанѣмъ речниці розкладу рѣв-

новартости дорогової, тогдѣ Рада повѣтова має право и обовязокъ вставити належитѣсть, выпадаючу титуломъ тої рѣвновартости въ бюджетъ громады и на покритѣ тої належитѣости наложити додатки до податкѣвъ безпосередныхъ по мысли послѣднього уступу §. 70. зак. гром.

§. 45. Ухвала Рады повѣтрової, накладаюча на громады и обшары двѣрскѣй обовязокъ причиняти ся prestaціями до коштівъ будовы дорѣгъ повѣтовыхъ, повинна бути оголошена у всѣхъ дотычныхъ мѣсцевостяхъ що найменше на два мѣсяцѣ передъ розпочатѣмъ року адмїністраційного.

Видѣлъ краєвий.

§. 46. Управлєня Видѣлу краєвого въ справахъ дорѣгъ недержавныхъ означує §. 25. зак. дорог.

§. 47. Установленє орґану до заступованя Видѣлу повѣтового на кошть повѣту по мысли §. 25. зак. дорог. повинно выпереджати выслѣдженє стану рѣчей черезъ комисію (Видѣлу краєвого) при участи вѣдипоручника Намѣстництва.

§. 48. Коли ухвала Рады повѣтрової, установляюча цѣну выкупна prestaцій не буде предложена Видѣлови краєвому найпѣзнѣйше до 8. жовтня кожного року (§. 43. рег.), тогдѣ зажадає Видѣлъ краєвий безпроводочно справозданя вѣдъ Видѣлу повѣтового, а въ случаю потреби поступити пѣсля §. 25. уст. 3. зак. дорогового.

§. 49. Наколи Рада повѣтова въ приписанѣмъ речинци не ухвалить дотаціи, потрібной на рѣчь повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ, або не вызначить потрібныхъ фондѣвъ до будованя и удержуваня дорѣгъ повѣтовыхъ, тогдѣ зарадить тому Видѣлъ краєвий по мысли §. 22. уст. 3. о Заступництвѣ повѣтовѣмъ.

IV. Співвучасть властей правительственныхъ.

§. 50. Політична власть повѣтова (Староство) обязана зъ своей стороны доглядати належитого стану дорѣгъ въ повѣтѣ, удѣляти властямъ и орѣанамъ автономичнымъ успѣшной пѣдпоры и помочи при выконуваніи постановѣ, обнятыхъ закономъ дороговымъ и тымъ регуляціиомъ.

§. 51. Староства удержувати будутъ въ постѣиномъ переглядѣ станъ неправительственныхъ дорѣгъ публичныхъ въ ихъ повѣтѣ находячихъ ся, по мысли обязующихъ въ тѣи мѣрѣ приписѣвъ и въ тѣи цѣли будутъ выдавати вѣдповѣднѣи припорученя своимъ пѣдвладнымъ орѣанамъ, якъ такожь жандармеріи.

О сиостереженныхъ бракахъ повиннѣи сейчасъ повѣдомляти приналежный зарядъ взглядно падзѣръ дороговѣи.

Намѣстниство у Львовѣ розпорядженемъ зъ 3. жовтня 1886. Ч. 9.997. выдало на пѣдставѣ повышеного §. вѣдповѣднѣи приписы до Старостѣвъ, пѣсля котрыхъ они що-до дорѣгъ публичныхъ поступати мають.

V. Средства примусовѣи.

§. 52. Залеглости въ престаціяхъ и силатахъ стяганѣи будутъ въ дорѣзѣ админістраціиной, именно: въ громадѣ черезъ Начальника громады, а на обшарахъ двѣрекихъ черезъ Староство по мысли §§. 4., 5. и 6., цѣс. розп. зъ 20. цвѣтня 1854. Ч. 96. В. з. д. и §. 18. закону о обшарахъ двѣрекихъ. Наколибы силы и средства громады не выстарчали до переведеня екзекуціи, вѣднесе ся Начальникъ громады до Староства о додане асистенціи.

Належитости залеглѣи въ додаткахъ до податкѣвъ безпосередныхъ будутъ стяганѣи по мысли §. 87. зак. гром.

взглядно §. 2. уст. 1. цѣс. розп. зъ 20. цвѣтня 1854. Ч. 96. В. з. д. такъ само черезъ тѣ самыя органы якъ податки безпосереднѣ.

Приписъ §. 87. зак. гром. гляди на сторони 54. сего збѣрника, а покликаныи уступъ §. 2. цѣс. розп. звучить: Належитости платиѣ, розложенѣ яко додатокъ до податкѣвъ безпосередныхъ або посередныхъ мають бути стяганѣ на заряджене властей полѣт. черезъ органы покликаныи до стягання податкѣвъ и при помочи иснуючихъ въ тѣй цѣли средствъ примусовыхъ.

§. 53. Наколи Заступництво громадеке зборняе ся доповняти обовязкѣвъ на него закономъ дороговымъ паложеныхъ, а средства зараднѣ, предпринятѣ черезъ власти автономичнѣ оказали ся безъуспѣшными, тогды на жадане Выдѣлу повѣтового, а взглядно Выдѣлу краевого, Староство повинно на коштѣ громады зарядити средства примусовѣ пѣсля §. 107. зак. гром., а въ случаю наглон небезпечности поступити собѣ пѣсля §. 30. зак. дорог., взглядно пѣсля §. 6. цѣс. розп. зъ 20. цвѣтня 1854. Ч. 96. В. з. д.

Взглядомъ обшару двѣрского поступати належить въ того роду случаяхъ пѣсля §. 18. зак. о обшарахъ двѣрскихъ.

§. 107. зак. гром. гляди на стор. 65., §. 18. зак. о обш. двѣрск. на стор. 101. сего збѣрника, а §. 6. цѣс. розп. зъ 20. цвѣтня 1854. звучить: Наколи работа того роду є потреба, що або за-для небезпечности проволоки, або за-для своего свойства не дасть выконати ся черезъ особу третю навѣтъ коштомъ зъобовязаныхъ, тогдѣ зъобовязанѣ безпосередно приневоленѣ будуть до выконання работы.

§. 54. Въ случаяхъ, въ котрыхъ заходить потреба выконання робѣтъ або достарченя матеріалу деревляного

на коштѣ и страту обовязанныхъ, може Староство за згодою Выдѣлу повѣтового ужити помочи его ор҃ганѣвъ.

Дотычнѣ выдатки въ браку иншихъ средствъ мають бути покрытѣ задатково зъ повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ и приписанѣ до звороту вѣдъ сторѣнъ обовязанныхъ на рѣчь того фонду.

VI. Постановы переходовѣ.

§. 55. (постановляє, що Выдѣлъ краевый має выдати потрібну инструкцію рахункову и що всѣ заряды дороговѣ мають ся заняти чинностями пѣдготовляющими въ цѣли введеня нового закону въ житѣ.)

§. 56. заповѣдає, що буде выдане до всѣхъ урядѣвъ податковыхъ припорученѣ, щобы заняли ся поборомъ:

- a) вилывающихъ на рѣчь повѣтового фонду дорѣгъ громадскихъ по мысли §. 12. уст. 3. зак. дорог. додаткѣвъ до податкѣвъ безпосередныхъ, якъ такожъ
- б) вилывающихъ по мысли §. 31. зак. дорог. рѣвноварностей и щобы побранѣ квоты ад a) переказували Выдѣлови повѣтовому яко власти завѣдуючѣй тымъ фондомъ, а квоты ад б) приналежнымъ зарядамъ дороговымъ.

В.

ИНСТРУКЦІЯ РАХУНКОВА.

Выдѣлъ краевый выдавъ дня 1. жовтня 1886. Ч. 11.303. на основѣ припису §. 55. регуляміну дорогового инструкцію рахункову, пѣсля котрой заряды до-

рѣгъ громадскихъ обязанностей є заложити и вести слѣдующіи книги :

1. Списокъ обязанныхъ до prestaцій.

Першою чинностію заряду дорожного є спорядити списокъ тыхъ, котрі є обязаны до вѣдробленя и сплаченя prestaцій (шарваркѣвъ). Списокъ той треба споряджати що три роки. Коли кѣнчить ся трилѣте, то въ послѣднѣмъ роцѣ вже дня 15. грудня повиненъ бути готовый такіи списокъ, котрый має обязувати на слѣдующіи три роки. Списокъ обязанныхъ до prestaцій треба зрѣбити въ двохъ примѣрникахъ. Каждый зъ интересованныхъ має право переглянути той списокъ, чтобы переконати ся, чи обязательство на него припадающіи справедливо є означеный. Тому заразъ по спорядженіи списку повиненъ зарядъ оглосити въ громадѣ, що списокъ той є выложеный въ канцеляріи заряду и що каждый може его переглядати черезъ 14 днѣвъ и представить свои замѣтки зарядови дороговому. Наколибы котра зъ тыхъ замѣтокъ справедливою оказалась ся, то зарядъ може и повиненъ зъ нею скористати и списокъ поправити.

По 14 дняхъ перегляданя списку замыкає ся и оденъ примѣрникъ заразъ вѣдсылає ся до Выдѣлу повѣтового, а другій переходує зарядъ у себе.

Въ тѣмъ списокѣ повинно бути вписане имя и назви-ско каждого обязаного до prestaціи навѣтъ тыхъ, котрі вѣдъ prestaціи є увѣльненіи, число дому, prestaціи пѣшій и тяглыи. Въ послѣднѣй рубрицѣ помѣстити належитъ причины, увѣльняющіи поодинокыхъ контрибуентѣвъ вѣдъ prestaцій. Наколи хто prestaцію належито вѣдробивъ або сплативъ, треба се въ вѣдповѣднѣй колумнѣ вписати. Взагалѣ всѣ рубрики списку треба точно выповнити.

2. Прелімінарь.

Описанє назвы робѣтъ и кошту тыхъже, якѣ для поправленя дороги вже wykonано або донерва мають бути wykonанѣ, называє ся кошторисомъ.

Наколи на аркуши паперу на правѣй половинѣ выписе ся коштъ робѣтъ, котрѣ треба выконати, а на лѣвѣй половинѣ скѣлькѣсть и вартѣсть днѣвъ пѣшихъ и тяглыхъ шарварку, якимъ розпоряджає ся для той работы и вартѣсть матеріалу, якій двѣрь достарчить, дальше готѣвку, яка на тую роботу є призначена, то по правѣй половинѣ аркуша буде кошторисъ, а по лѣвѣй выказъ средствъ, якими можна покрити коштъ замѣренныхъ робѣтъ. Зѣставленє кошторису зъ средствами покритя коштѣвъ — называє ся прелімінаремъ.

Прелімінарь повиненъ вже 15. грудня бути выготовлений, черезъ 14 днѣвъ до перегляду въ канцеляріи заряду выложеный и Выдѣлови повѣтовому вѣдтакъ предложеный.

3. Дневникъ касовый.

Скоро зарядъ дороговый одержить завѣдомленє, яку цѣну ухвалила Рада повѣтова за выкупно вѣдъ престаціи, то треба заразъ тую цѣну оголосити въ громадѣ, и на обшарѣ двѣрскѣмъ, подаючи, що черезъ шѣсть тыжнѣвъ буде ся приймати грошѣ вѣдъ тыхъ, котрѣ хотятъ выкупити ся вѣдъ престаціи або шарварку, треба ихъ вписати до книжки, котра называє ся *днєвникомъ касовымъ*. До дневника касового треба вписувати всѣ доходы и выдатки въ тѣмъ дни, въ котрѣмъ дохѣдъ впливає, або якій выдатокъ зроблено. Въ першѣй колюмнѣ вписує ся число порядковє, котре є заразомъ „*артикуломъ*“ дневника касового, въ другѣй день и мѣсяць, въ третѣй короткій

змѣстѣ, хто, за що и зъ якои причини виплачує ся; въ дальшихъ двохъ колюмнахъ виписує ся суму доходу и выдатку. Рѣвночасно въ списѣ обовязанихъ до prestaцій побѣчъ назвиска платячого записує ся заплачену суму.

Въ дневнику касовѣмъ не вѣльно робити жадныхъ поправокъ анѣ нѣчого мазати. Наколибы оказала ся потреба зробити въ дневнику касовѣмъ яку конечну поправку, то треба суму ошибочно виписану такъ перечеркнути, щобы еи можна було вѣдчитати. Кожду таку поправку повиненъ зарядъ дороговий пѣдписати. Колюмны доходѣвъ и выдаткѣвъ въ дневнику касовѣмъ зъ кѣнцемъ кожного мѣсяця повиннѣ бути счисленѣ; одержану въ той спосѣбъ загальну суму выдаткѣвъ потручує ся вѣдъ такои сумы доходѣвъ, а одержану рѣшту переносить ся на слѣдуючѣй мѣсяць. Чиниѣсть тотъ называє ся замкненѣмъ дневника касового и повинна бути черезъ зарядъ дороговий пѣдписана.

4. Квѣтаръ шарварковий.

Зарядъ дороговий повиненъ кождому, хто платить якѣй грошѣ, выдати поквѣтованѣ на писѣмѣ и то не на звичайнѣй картцѣ паперу, лишень на квѣтѣ, вытѣтѣмъ зъ книжки, котра ся называє к в ѣ т а р е м ѣ ш н у р о в ы м ѣ.

На такихъ самыхъ квѣтахъ обовязанѣй є зарядъ дороговий квѣтовати тыхъ, котрѣ належито вѣдробили свои дни шарварковѣ и заразъ въ списѣ обовязанихъ до prestaцій побѣчъ назвиска записати, що prestaція вѣдроблена. Того квѣтаря, котрый служить лишень до поквѣтованя справъ шарварковыхъ, до чого иншого не вѣльно уживати. Якъ зайде потреба выдавати квѣты за якѣй иншѣй доходы, то належить поквѣтовати на особнѣмъ паперѣ.

Кождый, хто приходить до ведучого касу по грошѣ, повиненъ мати картку, на котрѣй має бути виписана

сума, яка йому належить ся и на котрѣй має бути підписаний зарядъ дороговий. Картка така называє ся асигнаціою або переказомъ. Хто прийде безъ такої асигнати, касієръ не повиненъ ему виплатити. Асигната служить разъ на то, щоби касієръ мавъ доказъ, що ему зарядъ припоручивъ видати виплату, а по друге, якъ касієръ сховає таку асигнату, то хотяйби забувъ записати якій видатокъ до дневника, то вѣдтакъ переглядаючи асигнати, легко може пересвѣдчитись, котрого видатку ще не записавъ.

5. Памятникъ дороговий.

Позаякъ дорѣ громадських може бути въ громадѣ кѣлька, а видатки можуть повтаряти ся разъ для одной, а другій разъ для другой дороги, тому, якъ записує ся якій дохѣдъ або видатокъ до дневника, треба той самъ дохѣдъ або видатокъ рѣвночасно записати такожъ до другой книжки, котра называє ся памятникомъ дороговимъ, або книгою контовою.

Той памятникъ треба подѣлити на тѣлько частей, кѣлько є дорѣгъ въ громадѣ, котрі мають бути направлювані въ протягу року.

6. Инвентарь движимостей дороговыхъ.

Инвентарь або списъ всякихъ движимостей дороговыхъ, а въ особенности знарядѣвъ дороговыхъ, належачихъ до фонду дорогового, повиненъ бути заложенный и доповнюваный въ мѣру потреби.

7. Замкнене рахункѣвъ.

Замкнене рахункѣвъ має бути зроблене точно пѣсля поодинокихъ рубрикъ бюджету дорогового. Позаякъ па-

мятникъ дороговий въ такій самъ способъ є заложений, а крѣмъ того мѣстятъ ся въ нѣмъ сумы дневника касового, прото памятникъ той є підставою до зробленя рѣчного замкненя рахункового.

Рѣчне замкненє рахункѣвъ черезъ зарядъ дороговий підписане, має бути по уплывѣ кожного року предкладане Выдѣлови повѣтовому до провѣреня. Наконецъ

8. *Катастеръ дорѣгъ громадскыхъ.*

т. є выказъ истнующихъ дорѣгъ въ громадѣ зъ описомъ, якъ довга кожда зъ тыхъ дорѣгъ, якъ широка, чи окована ровами, чи шутрована, кѣлько и якѣ є мосты, словомъ подрѣбный описъ и вымѣръ дорѣгъ, якій зарядъ дороговий повиненъ зробити и Выдѣлови повѣтовому предложить.

Всякѣ друки, якихъ веденє инструкція рахункова наказує, достати можна въ кождѣмъ Выдѣлѣ повѣтовѣмъ и то по сля §. 24. поз. 7. регуляміну дорогового *бесплатно*. Друки тѣ, о скѣлько знаємо, є лишень польскѣ, а позаякъ заряды дороговѣ въ рускихъ громадахъ всяку адміністрацію громадску, отже и дорогову, повинні вести по руски, тому заряды дороговѣ въ тыхъ громадахъ мають домагати ся всякихъ друкѣвъ въ языцѣ рускѣмъ.

Г.

ВАЗНѢЙШІЙ ПРИПИСЫ

о доставахъ матеріалу до будовы и удержаня дорѣгъ краевыхъ.

Добрѣ дороги всякого роду, чи то державнѣ, краєвѣ, повѣтовѣ, доѣзды зелѣзничѣ чи то дороги громадскѣ мають велике значѣнє и становлять богатство для краю; тому держава, край, повѣты и громады ложать великѣ

кошты на дороги, и. пр. въ бюджетъ на рѣкъ 1893. признавъ Соймъ на удержане дорѣгъ краевыхъ, давнѣйше збудованыхъ 1807 кильометрѣвъ довготы квоту: 397.540 злр., на будову новыхъ дорѣгъ краевыхъ 30.000 злр., на перебудоване старыхъ дорѣгъ 20.000 злр., а крѣмъ того на пѣдмогу для дорѣгъ повѣтовыхъ 300.000 злр., разомъ отже поважну суму: 747.540 злр. Що найменше таку саму суму выдають повѣты и громады на дороги повѣтовѣ и громадскѣ, або инакше сказавши, край, повѣты и громады выдають рѣчно на удержане и будову дорѣгъ щонайменше пѣвтора мѣліона злр., въ котрѣй то сумѣ не мѣстятъ ся кошты, якѣ выдає що року держава на удержане дорѣгъ державныхъ т. зв. цѣсарскихъ. Найбѣльша часть тыхъ мѣліоновыхъ коштовъ иде на камѣнь и шу-теръ, котрѣ нашѣ селяне выключно достарчаютъ. Зъ того выходилобы, що нашѣ селяне мають при будовѣ и удержаню дорѣгъ великѣй заробокъ, а однакожь такъ не є.

Звѣстна бо рѣчь, що все доставы матеріалу до будовы и удержаня дорѣгъ вѣдбувають ся въ дорожѣ предпріємства. Все тотѣ роботы выконують вправдѣ нашѣ селяне, але зыскъ лишає ся въ рукахъ предпріємцѣвъ, звычайно хитрыхъ жидѣвъ, бо нашѣ громады и селяне зъ дуже малыми выемками ваги того штересу до теперъ ще не поняли.

Въ цѣли зверненя уваги нашихъ громадъ и поодинокыхъ селянъ на тото важне предпріємство и въ цѣли придбаня имъ значного заробку и зыску, подаємо на тѣмъ мѣсци приписы Выдѣлу краевого выданѣ дня 14. жовтня 1868. Ч. 10.753., пѣсля котрыхъ треба поступати, наколи хто хоче старати ся и дѣстати таке предпріємство.

Приписы тѣ звучать :

1. Выдѣлъ краевый може припоручити (и правильно все припоручає) Выдѣлови повѣтовому переведене ліци-

тацін на доставки матеріалу и шутру, якъ такожъ доглядъ підприємствъ, и вѣдѣванє доставъ (колявдацію).

2. Роботы и доставки чито до будовы новыхъ чи до удержаня истнующихъ дорѣгъ краєвыхъ правильно треба переводити въ дорозѣ підприємствъ черезъ ліцитацію або угоду, отже вѣдѣ робѣтъ и доставъ въ власнѣмъ зарядѣ треба ухилятись.

3. Хто въ публичнѣмъ, правительственинѣмъ або краєвѣмъ підприємствѣ умовы не додержавъ, не може бути допущений до ліцитаціи.

4. Выдѣлъ повѣтовый зарядить оголошенє всѣхъ ліцитаціи завчасу и належито такъ въ власнѣмъ якъ и въ сусѣднихъ повѣтахъ, особливо такожъ въ громадахъ сельскихъ.

5. Ліцитаціи треба переводити при помочи письменныхъ, (въ тайнѣ задержанныхъ) предложень (офертъ) або протоколярныхъ заявъ громадъ.

6. Каждє предложєнє, остемпльованє маркою на 50 кр., мусить бути запечатанє и означенє зверху назвискомъ підприємця. Має мѣстити имя и назвиско, меншканє и заняте подавника (оферента), такожъ офѣровану або жадану суму числами и буквами wyraзно выписану, вѣдтакъ до предложєня належить долучити 10% вадіюмъ (закладу) або урядове посвѣдченє, що оно въ Выдѣлѣ повѣтовѣмъ зложєнє. Вадіюмъ въ случаю затвердженя предложєня будє задержанє яко кавція. Пѣдъ конецъ предложєнє має мѣстити заявлєнє, що ліцитующій пѣддає ся всѣмъ такъ загальнымъ якъ и подрѣбнымъ услѣбямъ ліцитаціи и що тѣ услѣбѣ ему знаній. (Предложєня такі повинні рускі громады вносити по руски).

7. При доставахъ камѣня и шутру громады мають пѣсля можливости перенєсєтєся передъ иншими підприємцами.

8. Громады увôльнені є вôдъ складаня кавціи, однакожь члєны громады мусять зъобовязати ся до солідарной (всѣ за одного, а одєнь за всѣхъ) одвѣчальности за недодержанє зъобовязанъ. Члєны громады, котрї єи именємъ берутъ участь вѣ пертрактаціи, мають выказати ся повномочіємъ на 50 кр. остепльованимъ.

9. Вѣ означєнôмъ дни и годинѣ отвирає комісія ліцітаційна при двохъ свѣдкахъ и присутныхъ підприємцяхъ всѣ предложеня, а выслѣдъ тыхъ-жє записує вѣ ліцітаційнôмъ протоколѣ.

10. Затвердженє выслѣду, ліцітаціи, контракту або умовы, якъ такожь переказъ выплатъ підприємцямъ належить до Выдѣлу краєвого.

11. Инжинерамъ и дозорцямъ дороговимъ строго заборонєнї є всякї спôлки зъ підприємцями дороговими. Переступства подôбного роду будуть каранї выдалєнємъ зô службы.

12. Вôдобранє робôтъ и доставъ выконує комісія, зложена зъ вôдпôручникôвъ Выдѣлу повѣтового, приналежного инспектора и инжинєра дорогового.

Д.

ПРИПИСЫ О ПОЛИЦИИ ДОРОВОЙ.

обязующей для дорогъ правительственныхъ, а мающей такожь примѣненіє до дорогъ пôдъ зôрявомъ власти автономичныхъ (отъєє красныхъ, повѣтовыхъ и громадскихъ) уложєнїє Выдѣломъ краснымъ для 1. марта 1892. Ч. 10.323. вѣ порозумѣнїи зъ Намѣстницисомъ.

I. Приписы обовязуючї мешканцѣвъ що-до гостинцѣвъ публичныхъ.

1. Заборонєно уменшувати гостинець публичный черєзъ ставленє будынкôвъ, прибудованъ, пôдвышенъ му-

рѣвъ або огороженъ на близшу вѣддаль якъ на чотыри (4) метры вѣдъ горѣшної кѣнчини напотивного выкопу рова, а де такого нема, вѣдъ долѣшної кѣнчини насыпу дорогового.

2. Тѣлько въ мѣсяцяхъ замешкалыхъ, де бракъ вѣдновѣднои просторони не допускае строгаго примѣненя правила выраженного пѣдъ 1., можна по розелѣдженю стану рѣчей выемково вѣдъ того правила вѣдступити а то въ мѣру конечности и за згодою властивого заряду дорогового. Въ кождѣмъ случаю однакожъ належитъ лишити щѣ найменше 60 центиметрѣвъ свободнаго вѣддаленя вѣдъ напотивного выкопу, взглядно насыпу дороги публичной.

3. На забудоване просторони въ близшѣмъ вѣддаленю вѣдъ гостинця якъ 4 метры може выдати Старшина громадска позволене ажъ по одержаню на то письменного дозволу зѣ стороны власти дорогою заряджуючѣи.

4. Призвѣлъ (консепсъ) выданный на забудоване зѣ поминенѣмъ повышеного припису е неважный, а Старшина громадска, котра такій призвѣлъ удѣлила, має заплатити кару до 20 злр. а. в.

5. Всяке забудоване або огорожене, поставлене прѣтивъ приписѣвъ вѣдъ 1—4., має бути усунене коштомъ допустившого ся того надѣужитя.

6. Просторонь въ широкости 60 центиметрѣвъ поза горѣшною кѣнчиною напотивного выкопу, взглядно за долѣшною кѣнчиною насыпу дорогового, становить складову часть дороги.

Властителѣ ґрунтѣвъ, притыкающихъ до дороги публичной, мають обовязокъ вздовжъ дороги публичной вѣдъ долѣшныхъ кѣнчинъ насыпѣвъ и вѣдъ горѣшныхъ кѣнчинъ напотивныхъ выкопѣвъ лишити вѣдъный вѣдъ управы насѣ землѣ на 60 центиметрѣвъ ширѣкѣи.

7. Не вольно заорувати дороги публичною анъ такожь простороны, що становить єи часть складову т. є. до неї належить.

Переступленє тої заборони буде каранє грошевою карою, а крѣмъ того переступникъ буде обов'язаний заорану просторонь привернути до попереднього стану.

8. Властитель групѣвъ примезуючихъ до гостинцѣвъ публичныхъ обов'язаний садити и плекати власнымъ коштомъ дерева по обохъ бокахъ дороги.

За кожде ушкодження деревце повинно шкѣдника укаратись карою вѣдъ 1 до 5 злр., або арештомъ вѣдъ 3 до 15 днѣвъ. Узысканій зъ кары грошѣ одержує той, хто зловить або викрыє шкѣдника. Садженє деревъ при дорогахъ повинно вѣдбувати ся пѣдъ доглядомъ Старшини громадскої и пѣсля вказѣвокъ дозорця дорогового.

9. Вырубанє або выкорчованє лѣса на 2—6 метрѣвъ по обохъ бокахъ гостинця публичного може бути зарядженє або зѣвглядѣвъ полиціи мѣсцевон, або въ цѣли осушеня дороги.

Наколи повышенє зарядженє споводованє є выключно або въ часті потребами гостинця, одержить властитель лѣса вѣдповѣдне вынагородженє зъ фонду дорогового.

10. Заборонено є ставити при самѣй дорозѣ публичной корчмы, дома заѣзднѣ и шинки. Мѣжь корчмою або заѣздомъ а дорогою публичною має бути, крѣмъ захованя приписѣвъ пѣдъ 1. що до вѣддаленя вѣдъ гостинця, вѣдповѣдна вольна площа для пристанку возѣвъ, коштомъ властителя або арендаря корчмы выбрукована або шутрована, чисто удержувана, а въ противнѣмъ случаю можна имъ заборонити удержувати корчму.

Властитель або арендаръ корчемъ и домѣвъ заѣздныхъ мають обов'язокъ: не позволяти, щобы возы, задер-

жуючій ся передъ корчмою, ставали на дорозѣ, лишень на площі передъ корчмою, дальше берегчи, щобы гостинцѣ передъ корчмою не були заставлявані возами, товарами, скринями и взагалѣ предмѣтами, котрѣ бы переѣздныхъ або переходячихъ наражували на небезпечнѣсть, або спиняли переѣздъ.

11. Не можна такожъ задержувати ся на гостинцяхъ для попасу коней, але належить въ тѣй цѣли зъ гостинця зѣхати. Вѣзникъ не може вѣдходити вѣдъ воза, полишаючи конѣ безъ належного дозору, бо конѣ моглибы сполошити ся и покалѣчити кого, або станути въ поперекъ дороги и спинити ѣзду. — Не можна выпасати ровѣвъ, анѣ переганяти товару (худобы) черезъ ровы. Наколи зъ браку дозору товаръ пасе ся по ровяхъ и насыпахъ гостинця, а властителя товару не можна выслѣдити, тогды кару поліційну и винагороджене за шкоду має заплатити Старшина громадека, виконуюча поліцію мѣцеву. Не можна выкидати смѣтя або выливати нечистости до ровѣвъ и на гостинцѣ, якъ такожъ не вѣльно въ ровяхъ и на гостинци класти огню. Не вѣльно складати дерева, камѣня, або иншихъ приватныхъ запасѣвъ будѣвляныхъ безъ призволеня Старшины громадекои, а въ кѣнци не вѣльно такожъ переѣжджати возами черезъ ровы, а хто хоче зъ дороги зѣхати на свое поле, має зрѣбити мѣстокъ на ровѣ, щобы рова не ушкоджувати.

Переступаючій повышій забороны улягають не лишъ карѣ грошевѣй, але такожъ є обовязані винагородити зрѣблену шкоду.

II. Приписы обовязуючій всѣхъ, що уживають гостинця.

12. Вѣзникъ має обовязокъ выминати все на лѣво. Переступаючій той приписъ пѣдлягає карѣ 2 злр.

13. Вѣзникъ має на даный знакъ трубною почтовою уступитись на бѣкъ всеѣмъ возамъ запряженнымъ кѣньми почтовыми. Кара за переструплене є 2 злр.

14. Заборонено ѣхати скоро по мостахъ, при котрыхъ є умѣщенїй таблицѣ остерѣгающїй.

15. Заборонено ѣздити по бокахъ дороги, розѣжджати стосы камѣня, шутру и пѣску зложенїй на бокахъ.

16. Въ ровахъ, якъ такожь на гостинци не вѣльно лишати возѣвъ и то анѣ въ день анѣ въ ночи такъ въ поли якъ и въ мѣсцевостяхъ замешкалыхъ. Переступающїй той припиеь пѣдлягає карѣ вѣдъ 1—4 злр.

17. До гамованя возѣвъ не вѣльно уживати ланьцухѣвъ, вздержуючихъ оборотъ колесъ, анѣ такожь гакѣвъ або иншихъ прирядѣвъ, котрї бы выдирали покладъ дороги. Кара за переступлене того заказу выноситъ 20 злр.

Выемково позволяє ся ужити такихъ прирядѣвъ пѣдчасъ ожеледы.

18. Крѣмъ правильного гостинця не вѣльно нищити або ушкоджувати: мостѣвъ, шлюзъ, греблѣ, забезпечень гостинцѣвъ, поручѣ, знакѣвъ дороговыхъ, дорогосказѣвъ, лѣхтарнѣ при мостахъ и взагалѣ жадныхъ предметѣвъ належачихъ до гостинци.

19. Громады, а взглядно обшары двѣрскїй мають обовязокъ въ области мѣсцевостей замешкалыхъ, якъ далеко тягнуть ся ихъ забудованя вздовжь гостинця усунути власными средствами завѣѣ снѣговїй и пѣсковїй, о скѣлько се є потрѣбне до привернення легкои комуникациї.

Обовязокъ той вѣдносить ся до всеѣхъ дорѣгъ публичныхъ, отже зарѣвно до краєвыхъ, повѣтовыхъ, громадскихъ и публичныхъ доѣздѣвъ зельзничнихъ.

20. Болото згорнене на гостинци публичнїмъ коштомъ фонду дорогового, обовязанїє є громады взглядно обшары двѣрскїй власными средствами безпироволочно спря-

тати, якъ далеко тягнуть ся вздовжь гостинця забудованя до нихъ належачій.

III. Інструкція означуюча виконуванє приписівъ о поліції дороговій, видана для ужитку властей и органівъ автономічныхъ.

21. Повысшій приписы о поліції дороговій вѣдносять ся до дорѣгъ краєвыхъ, повѣтовыхъ громадскихъ и публичныхъ довѣдѣвъ зельзничныхъ.

22. Поліція дорогова, полягаюча на стараню о безбечнѣсть и легкѣсть обороту по дорогахъ, належить до власного обѣму дѣланя громады по мысли постановы §. 27. букв. г. зак. громадского.

23. Въ границяхъ загально обовязующихъ въ краю приписѣвъ о поліції дороговій, якъ такожъ иныхъ законѣвъ и приписѣвъ истнующихъ, выдае Рада громадека приписы подрѣбнѣй (особеннѣй) о тѣй поліції, обовязуючій въ области громады, ухвалюе средства потрѣбнѣй до належитого еѣ справованя и одвѣчальною є за шкѣду повставшу зъ занедбаня обовязкѣвъ, якѣ тяжать въ тѣмъ възглядѣ на громадѣ по мысли постановъ §§. 32—34. зак. громадского. (стор. 29—30. сего збѣрника).

24. Повысшій обовязки пѣдъ 23. наведенѣй тяжать рѣвножь и на обшарѣ двѣрскѣмъ по мысли §. 7., 13. и 17. закону о обшарахъ двѣрскихъ.

Наколи Начальникъ обшару двѣрского зборонюе ся або мимо упѣмненя занедбуе выповняти обовязки наложенѣй на обшарѣ двѣрскѣй приписами о поліції дороговій, передпринятѣ будуть вѣдповѣднѣй средства зараднѣй, на коштѣ обшару двѣрского, пѣсля постановъ §. 18. закону о обшарахъ двѣрскихъ.

25. Берегчи приписы о поліції дороговій обовязанѣй въ першѣмъ рядѣ:

- а) Старшина громадека сама або через чинники (органы) до того призначені;
- б) служба дорогова а именно: стражники, кондукторы (надзорці) и инжинеры дорогові.

26. Старшина громадека справує поліцію дорогову въ власномъ обемѣ дѣланія громады по мысли §. 57. зак. гром., а въ случаяхъ переступленія приписѣвъ о поліціи дороговій выконує въ обемѣ припорученѣмъ власть карну.

27. Поступоване карне о переступленіи приписѣвъ поліціи дороговои переводить въ громадѣ и выдає оречене въ першій инстанціи Старшина громадека на підставѣ постановы §. 60. зак. гром. — на обшарѣ же двѣрскѣмъ, котрого поєздачъ або мешканецъ переступство поповнивъ, — Староство після §. 13. уст. 2. закону о обшарахъ двѣрскихъ.

28. Начальникъ громады, довѣдавши ся о переступленіи приписѣвъ поліціи дороговои, обовязаний є сейчасъ справу розслѣдити.

Наколи переступство підпадає приписамъ закону карного (§. 85. ушкодження чужои власности надъ 25. злр.; §. 318. ушкодження мостѣвъ, шлюзъ, тамъ, телеграфу, безъ огляду на высоту шкоды; §. 319. ушкодження знаківъ остерѣгающихъ; §. 422. и 423. заставляванє дороги въ ночи возами, бочками и т. ин.; §. 424. зъ конечности полишенє на дорозѣ возѣвъ, матеріялѣвъ и т. д. черезъ нѣчь безъ повѣдомленія дотычнои власти и безъ поставленія знаківъ остерѣгающихъ), має донести о тѣмъ судови карному, въ кождѣмъ же иншѣмъ случаю має спѣльно зъ двома присяжными выдати засудъ и заразъ его выконати, а взглядно забезпечити можнѣсть пѣзнѣйшого выконанія того засуду.

Въ случаю переступленя, нарушающого цѣлѣсть дороги або належите еи удержане, або коли иде о вынагороджене шкоды зробленои на дорозѣ, повиненъ Начальникъ громады завѣдомити о тѣмъ заразъ власть, котра дотычною дорогою заряджує.

29. Старшина громадска є одвѣчальна за занедбане перестерѣганя приписѣвъ поліціи дороговои въ обемѣ властнѣмъ и за занедбане караня переступствъ тыхъ приписѣвъ на підставѣ власти, котра ей прислугує въ обемѣ припорученѣмъ. (гляди выше уступы 25. и 27.).

Наколибы котрый зъ членѣвъ Старшины громадскои самъ ставъ са виннымъ переступленя приписѣвъ о поліціи дороговѣй, або наколибы Старшина громадска занедбувала перестерѣганя згаданныхъ приписѣвъ, або не укарала виновника, або наколибы Рада громадска зборюювалась доповнити обовязкѣвъ на нѣй тяжачихъ (гляди выше уст. 23.), примѣнять власти повѣтовѣ постановы §§. 63., 102., 107. и 108. зак. гром.

30. Вымѣръ кары, о скѣлько не є означеный окремими законами и приписами обовязующими, вѣдбуває ся въ границяхъ вказанныхъ §. 32. зак. гром. и §. 13. уст. 1. зак. о общ. двѣрск. (кара до 15 злр., а въ случаю неможности зложєния кары грошевои арештъ до 5 днѣвъ).

31. Кары грошевѣ за переступлене приписѣвъ поліціи дороговои мають впливати на рѣчь убогихъ мѣсцевыхъ тои громады, въ котрѣй поповнено переступство (§§. 62. и 98. зак. гром.).

32. Вѣдъ властивои кары, наложенои за переступлене приписѣвъ о поліціи дороговѣй, належитъ вѣдрѣзнити вынагороджене за зроблену шкоду на дорозѣ, котре шкѣдникъ незалежно вѣдъ кары має заплатити.

Шкоду на дорожѣ зроблену и вимѣръ припадаючого винагородженя оцѣнюють дотычнїи чинники (орґаны) службы дороговои, однакъ о обовязку винагородженя шкоды оцѣненои судять приналежнїи власти выдаючїи ореченя карнїи.

33. Вынагородженє шкоды зробленои на дорожѣ вилыває на рѣчь дотычного фонду дорогового, взглядно фонду, зъ котрого дорога є удержувана.

34. Вѣдѣ ореченя (засуду) Старшины громадскои въ справахъ поліціи дороговои, належачихъ до єи власного обєму дѣланя (гляди вышє уст. 26.), можна вѣдкликати ся до Рады громадскои по мысли §. 37. закону громадского.

Въ дальшѣмъ току инстанціи рѣшає вѣдклики въ тыхъ справахъ Выдѣль повѣтовый въ силу §. 101. зак. гром. и §. 19. зак. о обш. двѣрск., а Выдѣль краєвый въ силу постановы §. 49. зак. о Заступництвѣ повѣтовѣмъ.

Въ справахъ поліціи дороговои, вѣдносячихъ ся до нарушеня цѣлости дороги або належитого єи удержаня, судять (орѣкають) повысїи власти автономїчнїи въ приписанѣмъ току инстанцій на пѣдставѣ власти прислугуючои имъ по мысли §. 25. и 27. зак. дорогового, а взглядно §. 13. зак. о публичныхъ доѣздахъ зелѣзи.

35. Вѣдѣ ореченя (засуду), выданого черезъ Старшину громадску въ обємѣ припорученѣмъ въ силу власти карнои (гляди вышє уст. 26. и 27.), можна вѣдкликати ся по мысли §. 61. зак. гром. до Староства.

36. Екзекуція розпоряджень и оречень, выданныхъ черезъ приналежнїи власти въ справахъ преступствъ приписѣвъ поліціи дороговои, вѣдбуває ся въ спосѣбѣ вказанный въ приписахъ обовязующихъ.

37. Выдѣль повѣтовый наглядає громады и обшары двѣрскїи що-до выконуваня поліціи дороговои, а въ слу-

чаю заведѣнія заряджує вѣдповѣднѣ средства зараднѣ по мысли законѣвъ и приписѣвъ обовязующихъ.

38. Власть дисциплинарну надъ Старшиною громадскою и Начальникомъ обшару двѣдского въ справахъ полиціи дороговон, належачихъ до власного обему, выконує Выдѣлъ повѣтовый по мысли §. 102. зак. гром. и §. 19. зак. о обшарахъ двѣрскихъ.

ЗАКОНЪ ПОЛЬОВЫЙ

зъ 17. лѣтня 1876. В. з. кр. 29., оголошенийъ 30. серпня 1876., обов'язуючий вѣдъ 1. жовтня 1876. року. *)

I. О власности пѣльнѣй и шкодѣ пѣльовѣй.

§. 1. Власностію пѣльною є всякѣй предмети, що зъ веденемъ сѣльскаго господарства въ найобширѣйшѣмъ того слова значенію зѣстають въ посереднѣмъ або безпосереднѣмъ вѣдношенію, а то: якъ довго находять ся на отвертѣмъ поли.

Власностію пѣловою є отже рѣли, сѣножать, пасовиско, дорога пѣлова, плоты якъ такожъ дерева, корчѣ, пѣсокъ, шутерь на поли або городѣ, — дальше трава, що росте и сѣно, якъ довго стоить на поли; збѣже, якъ довго росте на пшп а доки зъ поля не вывезуть; обороти, шопы и всякѣй

*) Пѣзнанє приписѣвъ сего закону є для нашихъ сѣлянъ-хлѣборѣбѣвъ дуже важне. Разъ тому, що поучує ихъ, якъ треба собѣ поступити, коли на ихъ ґрунтахъ зробить имъ хто яку шкоду, а по друге тому, що дає имъ средства охорони передъ здирствами, на якѣ є нараженѣ, коли ихъ товаръ на чужѣмъ поли зробить яку шкоду, именно нашѣ сѣляне дуже часто мусять платити за шкоды пѣловѣй по 5. 10. 15 а навѣтъ по 25 злр. за пару волѣвъ або коней безъ взгляду на высоту здѣланой шкоды и безъ захованя обов'язующихъ приписѣвъ закону пѣлового, бо не знаючи закону, не можуть ся оборонити.

знаряды господарскій полишені на поли, и таке инше. Якъ господаръ зведе свій добутокъ господарскій (збѣже, сѣно и инше) до дому на обѣйствѣ, то тоті рѣчи коло хаты вже не будуть предметами пѣльными, але рѣчами домашними, бо господаръ має ихъ дома та може ихъ собѣ сховати. На поли же або на отвертѣмъ городѣ — не може сховати якошнєбудь рѣчи господарскою передѣ чужою рукою и тому законъ пѣловый подає способы, якъ хоронити власнѣсть пѣльну.

§. 2. Всякій ушкодження власности пѣльною а такожъ переступленія постановъ, умѣщєныхъ въ нынѣшнѣмъ законѣ або выданныхъ на пѣдставѣ тогожъ черезъ власть до сєго покликану, узнаєсь за шкоды пѣловѣ, котрі яко такі будуть карані, наколи не пѣднадають пѣдъ приписы загального закону карного або иншихъ окремыхъ законѣвъ.

§. 3. Въ особенности узнаєсь заборонєнымъ :

- а) неправе ходженє, осѣданє (кочованє), вѣждженє верхомъ або запрягомъ по городахъ, рѣляхъ и лукахъ, (сѣножатахъ) такожъ по всѣхъ грунтахъ означєныхъ яко замкнені, чи то огороженємъ, ровами, межами, таблицями зъ заборонами або иншими видными знаками остерѣгаючиими;
- б) неправе поступленє на дороги, котрі въ часѣ якъ доходятъ плоды пѣльнѣ и овочѣ, наслѣдкомъ зарядження Начальника громады а възглядно Начальника обшару двѣрского замкнено и таблицями зъ заборонюю або иншими видными знаками означєно яко заборонєні;

За того роду замкненє дороги пѣльною не можна позывати Начальника громады що-до дорѣгъ на области громадскої ані Начальника обшару двѣрского що-до дорѣгъ на области обшару двѣрского — въ дорѣзъ спору провѣзоріального, позаякъ се належить до обєму дѣланя уряду пѣлового въ громадѣ.

- в) неправне усуване або ушкоджуване оплоты (огороженя), отвиране запѣръ при тыхъ-же и усуване або замазуване таблицъ зъ заборонами або знакѡвъ остерѣгающихъ ;
- г) самовѡльне роблене стежокъ або дорѡгъ пѡльнихъ ;
- д) самовѡльне заоруване, закопуванe або инше ушкоджуване спѡльныхъ дорѡгъ пѡльнихъ або стежокъ, переносуванe або усуване знакѡвъ граничныхъ (межѡвникѡвъ), немепше вѡруванe, вкопуванe або вкопуванe въ чужѣй грунты ;
- е) неправне обломлюванe або обтинанe инѣвъ, галузя, обрыванe цвѣтѣвъ, овочѣвъ або листьа зъ дерева и корчѣвъ ужиточныхъ, якъ такожъ вытягане паликѡвъ охоронныхъ ;
- є) неправне обтинанe або обрыванe колося, стручкѡвъ або иншого роду ростинъ на управленыхъ поляхъ, дальше вырѣзуванe або вырыванe травы на лукахъ, (сѣножатахъ) дорогахъ або межахъ ;
- ж) неправне збиранe або выкопуванe костей, шматъ або частей погною въ городахъ або на рѡляхъ, лукахъ або пасовищахъ и неправне копанe землѣ, пѣску, шутру, камѣня якъ такожъ збиранe на чужихъ грунтахъ листьа и опавшихъ дозрѣлыхъ або недозрѣлыхъ овочѣвъ ;
- з) неправне складанe або скиданe камѣня, румовища, черепѡвъ, нечистости або хабузя на чужѣй грунты або дороги ;
- и) неправне уживанe чужихъ оборогѡвъ, шѡпъ або знарядѡвъ и прирядѡвъ въ поли полишенныхъ, якъ такожъ укрыванe, заволѣканe або ушкоджуванe тыхъ послѣднихъ ;
- і) самовѡльне розкидуванe чужихъ купъ землѣ, обѡрнису або пѡдстѣлки, копъ збѡжа (полукѡнкѡвъ), ко-

ницъ або стирть сѣна, соломы або збѣжа, якъ та-
кожъ ушкоджуване прирядѣвъ до сушеня паншѣ, якѣ
є на поли;

- к) розпалюванє огню на чужѣмъ ґрунтѣ;
- л) самовѣльне ушкоджуванє або забезпечуванє чужихъ
саджавокъ и судникѣвъ на рыбы, закладѣвъ штуч-
ного плеканя рыбѣ, прирядѣвъ до наводненя и вѣд-
водненя, будѣвель водныхъ, каналѣвъ и керниць
пѣльныхъ;
- м) неправне плавленє або носєнє звѣрятъ домовыхъ въ
чужихъ водахъ;
- н) самовѣльне ушкоджуванє або запечпчуванє полотна,
що бѣлить ся.

§. 4. Поповнює шкоду польову, хто на своимъ
ґрунтѣ розпалює огонь. наколи зъ того выйти може не-
безпечнѣсть для чужой власности пѣльной.

§. 5. Подпирєнє и паншенє домовыхъ звѣрятъ по-за
мѣсяцами замкнєнными або загороджєнными є дозволенє
лишь пѣдъ вѣдповѣднымъ доглядомъ.

§. 6. На пасовискахъ такъ малыхъ або такъ поло-
женыхъ, що навѣтъ при доглядѣ заходить оправдана мож-
ливѣсть ушкодження чужой власности черезъ звѣрята до-
мовѣ, що на нихъ пасуть ся, належить тотѣ пастѣ на по-
сторонкахъ або привязувати до стальныхъ предметѣвъ.

§. 7. Въ мѣсцевостяхъ, де заходить того потреба,
а именно въ такихъ, де часто приключаютъ ся нѣчнѣ
шкоды, може полѣтична власть повѣтова (Староство) за-
боронити паншенє ночами.

§. 8. Наколи дороги, котрѣ провадять на пасовиско
є того роду, що въ часѣ перегону товару справедливо
належить бояти ся ушкодження чужой власности, то може
Рада громадека а взглядно Начальникъ обшару двѣрского

выдати заборону, щоби на вказанихъ ними просторахъ дорѣгъ не гнано товару на нашу инакше, якъ заховуючи потрібну осторожнѣсть.

Случай сей належить вѣдрѣзнити вѣдъ случаю предви-
дженого въ §. 2. б) закону польового.

§. 9. Політична власть повѣтова (Ставоство) може зъ огляду на мѣсцеві вѣдносини въ цѣли охорони власности польовон зарядити, щоби перегѣнъ чужихъ стадъ товару нѣчною порою гостинцями або дорогами вздовжъ незагородженихъ цѣль або ланѣвъ вѣдбувавъ ся лише пѣдъ доглядомъ погонича, установленого черезъ Начальника громады, а взгядно Начальника обшару двѣрского. Той, хто провадить товаръ, має выпогородити погонича пѣсля таксы (тарифы), уложеной черезъ Старшину громадску, а взгядно Начальника обшару двѣрского, а за-твердженой черезъ політичну власть повѣтову (Староство).

§. 10. Заборонено : гнати, тримати або пасти товаръ на чужихъ грунтахъ безъ окремого титулу правного або выразного призволеня властителя. Принисъ сей вѣдноситъ ся такожъ до обдѣгѣвъ и стеригѣ, якъ такожъ до дорѣгъ и цѣльныхъ межѣвъ.

§. 11. Збиранє колося може вѣдбуватисъ лише за призволенємъ властителя ґрунту, а нѣчною порою є безъ-условно заборонене.

II. Постановы карнѣ.

§. 12. Кожда шкода польова, на котру въ слѣдуючихъ параґрафахъ не є постановлена окрема кара, пѣдпадає гривнѣ вѣдъ 1-го до 40 злр. а. в.

§. 13. Кто ѣздитъ верхомъ або запрягомъ по чужомъ ґрунтѣ (§. 3 а), підпадає гривнѣ по 1 злр. а. в. вѣдъ штуки товару.

§. 14. Кто ходитъ по ґрунтахъ въ §. 3. а) означеныхъ або поступає на дороги пѣльнѣ пѣсля §. 3. б) забороненѣ, підпадає гривнѣ 50 кр. а. в.

§. 16. Кто не захове приписѣвъ означеныхъ въ §§. 5. до 10., підпадає гривнѣ пѣсля слѣдуючої таксы: вѣдъ штуки безрого 1 злр. а. в., вѣдъ штуки рогатои худобы 60 кр. а. в., вѣдъ коня, мула або осла 50 кр. а. в., вѣдъ козы 40 кр. а. в., вѣдъ вѣвцѣ 20 кр. а. в., вѣдъ поросята, що ссе 10 кр. а. в., вѣдъ гуски або индика 10 кр. а. в., вѣдъ штуки иншого дробу 5 кр. кр. а. в.

§. 16. Гривна постановлена попереднымъ параграфомъ для шкѣдъ зъ §§. 5—10., буде подвоєна, наколи поповнено шкѣду: а) умысно; б) пѣдъ обставинами, що утрудняють выкрыте виновника, а въ особенности пѣчною порою; в) на рѣляхъ управленыхъ або засѣяныхъ, на городахъ, на лукахъ мокляковатыхъ або мочороватыхъ, якъ такожь на ґрунтахъ огорожєныхъ, таблицями остерѣгаючими або въ иншій въ околици уживаный спѣсѣбъ, яко замкненѣ означєныхъ; г) наколи шкѣдникъ въ протягу року бувъ вже разъ караный за шкѣду польову.

§. 17. Кто нищитъ або ушкоджуетъ чужѣй дерева и корчи на пни, на ґрунтахъ приватныхъ або публичныхъ, и по при дорогахъ, підпадає гривнѣ по 2 злр. а. в. вѣдъ одной штуки.

§. 18. Кто безправно ломитъ або ушкоджуетъ галузя, обрываетъ овочѣ, цвѣты або листє, псує кошѣ, вытываетъ або псує палѣ охороннѣ при деревьяхъ, підпадає гривнѣ по 1 злр. а. в. вѣдъ штуки дерева, корча, паля або коша.

§. 19. Наколи заходятъ обставины, що заслугуютъ

на особенне увзглядненє, можна знизити гривны въ §§. 13., 14., 15., 17. и 18. установленї ажь до половины.

§. 20. Гривны присужденї въ одной и въ той самой справѣ карной не можуть разомъ перевыснати квоты 40 злр. а. в.

§. 21. Кто выдасть приказъ до поповненя шкоды, подпадає такой самой карѣ, яко бы бувъ самъ поповнивъ шкоду. Кто-же дасть причину до поповненя шкоды тымъ, що выдасть недокладный приказъ особѣ неспособной до водповѣдного выполнения тогожь, подпадає гривнѣ до 5 злр. а. в. Гривна тотя не повинна однакожь нѣколи бути вышюю водѣ кары, постановленои за саму шкоду.

§. 22. Наколу шкоду польову поповнить болѣе особѣ, то кожда зъ нихъ водповѣдає здѣлану шкоду по-слѣ постановѣ §§. 1301. и 1302. закону цивильного.

Наколи шкоду въ поли зробило кѣлькохъ шкѣдникѣвъ и дасть ся означити, яку шкоду зробивъ каждый зъ нихъ окремо, то належить засудити каждого зъ нихъ на вынагорѣду окремои шкоды. Наколи-же шкѣдники зпобили шкоду разомъ въ змовѣ або не дасть ся означити, яку шкоду зробивъ каждый зъ нихъ про себе, тогда належить засудити ихъ всеѣхъ разомъ на заплату водшкодованя — такъ, що оденъ за всеѣхъ а всеѣ за одного водповѣдають, то є, що пошкодованый має присуждену шкоду стягнути въ цѣлости водѣ одного зъ шкѣдникѣвъ а шкѣдники най водтакъ розраховують ся межи собою, або пошкодованый, якъ хоче, то може стягати присуждену шкоду частими водѣ всеѣхъ шкѣдникѣвъ. За шкоды польовѣ, котрї зробить товаръ, водповѣдає госнодарь, до котрого належить товаръ, а той-же може водтакъ жадати звороту заплаченои шкоды водѣ настуха, котрый завинивъ тоту шкоду (§. 27. Розпорядженя Міністерства зъ 30. сѣчня 1860. В. з. д. 28, и §. 1320. закону цивильного).

§. 23. Шкѣдникъ є обовязаный незалежно водѣ кары вынагородити здѣлану шкоду.

III. О сторожи польовѣй.

§. 24. Въ цѣли охорони власности пѣльнон вѣдѣ шкѣды, мае бути установлена найдалше въ рѣкѣ по оголошеню сего закону сторожѣ польова и вѣдѣ неи вѣдѣ обрана присяга. Кожда громада е обовязана въ цѣли охорони власности пѣльнон въ еи обєязѣ (обшарѣ) положенон, зѣ выемкомѣ грунтѣвъ, о котрыхъ згадано въ §. 27., установити спѣльну присяглу сторожѣ польову въ вѣдповѣднѣмъ числѣ. Рѣвний обовязокъ тяжитъ на обшарѣ двѣрскѣмъ що до грунтѣвъ въ его обєязѣ положеныхъ.

Кѣлька громадѣ або обшарѣвъ двѣрскихъ, або обшарѣ двѣрскѣй зѣ громадою, можуть за призволенѣмъ полѣтичнон власти повѣтовон (Старѣства) установити спѣльну сторожу польову.

§. 25. За-для выемковыхъ мѣсцевыхъ причинѣ може Намѣстництво въ порозумѣнню зѣ Выдѣломъ краєвымъ увѣльнити такѣ громады якѣ и обшары двѣрскѣй що-до, цѣлости або части посѣданон (просторонн), вѣдѣ обовязку установленя сторожи польовон.

§. 26. Кошты удержаня сторожи установленон черезѣ громады, будутъ розложенѣ на посѣдачѣвъ грунтѣвъ еи наглядѣмъ повѣренныхъ, въ вѣдношеню до оплачуванѣмъ черезѣ нихъ зѣ тыхъ грунтѣвъ податку грунтового.

§. 27. Одному або кѣлькомъ посѣдачамъ непрерыванѣмъ обєягу грунтѣвъ, маючихъ найменше 50 гектарѣвъ (около 87 морѣвъ) просторонн, вѣльно установити окрему заприсяглу сторожу польову безѣ огляду на то, чи дѣтѣчнѣй грунты е положенѣ въ однѣй, чи въ кѣлькохъ громадахъ. Установлене окремон заприсяглон сторожи польовон для обшару, що не займає выше поданѣмъ числа гектарѣвъ, вымагає попереднѣмъ призволеня полѣтичнон власти повѣтовон (Старѣства).

§. 28. Політична власть повѣтова затверджує сторожу польову на представленє сторѣнь до установленя тои-жь обовязанныхъ и вѣдбирає вѣдъ нен присягу. Наколи котра зѣ сторѣнь не доповнить того обовязку въ речинци §. 24. приписанѣмъ, на той часѣ політична власть повѣтова (Староство) назначить другій, не довшій однакожь якъ мѣсячный речинець, по уплывѣ котрого заимнує зъ уряду на коштъ зволѣкаючого стражника присягло, котрый такъ довго буде повнити свои обовязки, доки иншій вѣдповѣдный стражникъ не буде черезъ управленого політичнѣи власти повѣтовѣи (Староству) представленый до вѣдобрания вѣдъ него присяги и черезъ тоту власть затвержденый.

§. 29. Присягла сторожа польова є по мысли закону зъ дня 16. червня 1872. В. з. д. Ч. 84. сторожею публичною. Кождый стражникъ повиненъ зложити присягу пѣсля сепроты: „Присягаю, що повѣренои мому наглядѣи власности пѣльнои доглядати и стеречи буду все якъ найстараннѣише и якъ найвѣрнѣише, що буду о вѣсѣхъ, котрѣ бы въ якійнебудь спѣсѣбъ намагались тоту ушкодити або дѣйстно ушкоджували, або взагалѣ допускались переступствъ польовыхъ, не оглядаючись на взгляды особистѣи, сумлѣнно кому належить доносити, шкѣдникѣвъ пѣсля потребы грабити або придержувати, що невинного пѣколи не буду фальшиво обвиняти або посуджувати, що буду старатись перешкоджувати всякѣи шкѣдѣ, подавати и оцѣнювати доконанѣи шкѣды пѣсля найлѣпшон вѣдомости и мого сумлѣня, якъ такожь домагатись ихъ винагородженя въ дорожѣ закономъ приписанѣи, що безъ вѣдомости и призволеня моихъ наставникѣвъ або безъ важной перешкоды не буду нѣколи занедбувати виконувания моихъ обовязкѣвъ и що зъ повѣренои менѣ власности пѣльнои кожного часу здамъ справу. Такъ менѣ Господи Боже допоможи!“

§. 30. До сторожи польової не може бути прийнятий, хто не скінчивъ 20. року життя, або не має достаточного тѣлесного успосѣбленя, або не заслуговує на довѣріє.

§. 31. Присягла сторожа лѣсова або ловецка може разомъ бути присяглою сторожею польовою.

§. 32. Кождому заприсяглому стражникови польовому має політична власть повѣтова (Староство) видати для выказаня (легітимаціи) вѣдновѣдне посвѣдчене (цертифікатъ), въ котрѣмъ є докладно означеный обшаръ, вѣдданий пѣдъ єго доглядъ. Про зайшовшій змѣны въ области надзорной, належить безпроволочно донести політичній власти повѣтовѣй (Староству) въ цѣли спростованя згаданого посвѣдченя. Заприсяженный стражникъ польовый, приймаючій обовязокъ у иншого властителя, має предложити своє посвѣдчене (цертифікатъ) власти повѣтовѣй (Староству), котра выдасть єму нове посвѣдчене (цертифікатъ), вѣдновѣдающе змѣненнымъ вѣдносинамъ, вѣдкликуючись на присягу при вступленю до первѣстной службы. Форму посвѣдченя (цертифікату) означити політична власть повѣтова (Староство).

§. 33. Наколи зайдуть такі обставины, за-для котрыхъ заприсяженный стражникъ не бувъ бы мѣгъ бути допущеный до присяги, на той часъ має політична власть повѣтова (Староство), якъ утрата уряду не наступила вже наслѣдкомъ судового выроку на пѣдставѣ закону карного, вѣдкликати удѣлене єму затверджене и вѣдобрати видане посвѣдчене (цертифікатъ).

§. 34. Стражникъ заприсяженный обовязаный є виконуючи службу уживати вѣдзнакъ службовыхъ, черезъ політичну власть повѣтову (Староство) для сторожи польової свого повѣту приписаныхъ.

§. 35. Заприсяжена сторожа польова може бути

узброєна єѣчнымъ оружемъ, котрого вѣльно ей уживати лишь въ власнѣй оборонѣ.

§. 36. Законъ зъ 16. червня 1872. В. з. д. Ч. 84. означує становишко урядове запряженого стражника польового а именно: що-до вѣрогѣдности его зѣзнанъ, що-до права придержованя и погонн осѣбъ на шкодѣ польовѣй придыбаныхъ, або о тоту пѣдозрѣлыхъ, а въ кѣнци що-до права грабленя.

Польовый яко публичный сторожъ має право займити товаръ придыбанный на шкодѣ, якъ такожъ арештувати людей, котрыхъ придыбавъ на шкодѣ польовѣй а то тогды, якъ шкѣдника зловивъ на самѣмъ учинку, а той шкѣдникъ не є знаный въ громадѣ або не мешкає въ громадѣ, на котрой ґрунтахъ допустивъ ся шкоды польовою, якъ придыбанный шкѣдникъ не услухає приказу польового, обыдѣть его або киде ся на него, якъ шкѣдникъ зробивъ дуже значну шкоду або злосливо понищивъ чужу власнѣсть польову.

Якъ польовый придыбає незнаюго чоловѣка на ґрунтѣ громадскѣмъ або недалеко ґрунту громадского вже по доконаню шкоды польовою, а має сильне пѣдозрѣнє, що той чоловѣкъ зробивъ або хотѣвъ зробитѣ переступство польове, то має право того чужого чоловѣка такожъ придержати (§. 3. закону зъ 16. червня 1872. В. з. д. 84.).

Наколи бы особа, котру польовый хоче придержати — утѣкала, то польовый може єи здогонѣти и по-за ґрунтами своєю громады тай тамъ приарештувати (§. 4. закону зъ 16. червня 1872 В. з. д. 84.).

Все, що шкѣдникъ забравъ зъ чужого поля и знаряды, котрыми допустивъ ся або хотѣвъ допустити ся переступства польового, має право польовый вѣдобрати шкѣдникови, зловленому на горячѣмъ учинку (§. 5. закону зъ 16. червня 1872. В. з. д. 84.).

Навѣть и по доконаню переступства польового може польовый вѣдобрати тотѣ рѣчи, наколи має познаки, що той чоловѣкъ допустивъ ся переступства польового и не выкаже ся, звѣдки має у себе тотѣ рѣчи або на що має ихъ при собѣ (§. 6. закону зъ 16. червня 1872 В. з. д. 84.).

Придержану особу, и забрані рѣчи має польовый заразы вѣдставити до уряду громадского. Начальникъ громады або тогожь Заступникъ має заразы переслухати шкѣдника и выпустити его на волю. Наколибы однакожь при переслуханіи показало ся, що шкѣдникъ польовый допустивъ ся якогось чину карыгѣдного, котрый належить до урядованія суду (на примѣръ крадежи), то має Начальникъ громады зарядити, щобы найдалше до 48 годинъ вѣдставлено виноватця разомъ зъ описомъ чину до суду (§. 4. закону зъ 27. жовтня 1862. В. з. д. 87.).

§. 37. Політична власть повѣтова (Староство) є обовязана провадити выказъ всѣхъ записяженныхъ польовыхъ въ повѣтѣ и удержувати той выказъ въ безпрерывной наглядности.

Начальникъ громады и Начальникъ обшару двѣрського, якъ такожь властителѣ ґрунтѣвъ въ §. 27. означеныхъ, є обовязані пѣдъ загрозою гривны вѣдъ 2 злр. до 10 злр. а. в., доносити політичної власти повѣтовѣй (Староству) найдалше въ речинци 14. днѣвъ про кожду змѣну въ составѣ (складѣ) установленон черезъ нихъ записяженон сторожи польовой.

IV. Про поступованє и власти до того покликані.

§. 38. Право доходженя и караня переступствъ польовыхъ, поновненихъ такъ въ громадѣ якъ и на обшарѣ двѣрскѣмъ, истнуючѣмъ при тѣй-же громадѣ, выконує Начальникъ той-жь громады разомъ зъ двома присяжными въ припорученѣмъ обемѣ дѣланя.

§. 39. Наколи о переступство польове є обвиненый самъ властитель, або Начальникъ обшару двѣрського, або наколи обвиненою або пошкодженою є одна зъ осібъ до переведеня доходженя и вымѣру кары пѣсля §. 38. по-

кликаныхъ, тогды до поступованя карного въ першѣй пн-станціи є покликана політична власть повѣтова (Староство).

§. 40. Заряджене поступованя карного має настати на донесенє запряженого стражника польового, або на жаданє пошкодованого.

§. 41. О кождѣмъ переступствѣ польовѣмъ має стражникъ польовый установленый черезъ громаду донести Начальникови громады, а установленый черезъ обшаръ двѣрскій або особы въ §. 27. означеніи, службодавцєви, якъ такожъ Начальникови громады.

§. 42. Начальникъ громады є обовязанный завѣдомити заразъ пошкодованого о кождѣмъ нарушеніи власности пѣльнои, а о такихъ переступствахъ польовыхъ, котрі пѣдпадають пѣдъ загальный законъ карный, донести судови карному.

Якъ шкѣдникъ допустити ся насильства (гвалту) на людяхъ, значного ушкодження чужихъ рѣчей зѣ злости, для своєи користи забере свѣдомо чужій рѣчи безъ призволеня властителя або умысно пѣдпалити чужій предмети пѣльній, тогды виноватець буде вѣдповѣдати не за переступство польове, але передъ судомъ карнымъ за тяжшій чинъ карыгѣдний.

§. 43. Наколи шкѣду на ґрунтъ зрѣбѣть товаръ, то має стражникъ польовый, въ случаю якъ пошкодованный самъ не займивъ а такъ само въ єго неприсутности, на єго рѣчь займити тѣлько товару, щѣбы выстарчило на вынагородженє здѣланѣи шкѣды (§. 1321. закону цивільного).

Покликанный приписъ закону цивільного постановляє, щѣ якъ хто придыбає на своємъ ґрунтѣ чужій товаръ, то має право зѣгнати єго зъ ґрунту своєго або якъ товаръ зрѣбивъ вже шкѣду на поли, то кождый властитель ґрунту має право

займити зъ шкоды стѣлько штукъ товару придыбаного, кѣлько треба на вынагороджене шкоды польвовои.

О займѣ товару належить повѣдомити господаря, до которого належить товаръ. Якъ той господарь добровѣльно поверне пошкодованому шкоду, зроблену черезъ свѣй товаръ, або забезпечить повернене шкоды, чи то грабѣжемъ чи зложенемъ грошей въ треті руки, то треба ему заразъ выдати займлений товаръ (§. 1322. закону цивільного). Якъ бы до вѣсьмохъ днѣвъ, вѣдъ часу займу товару, властитель товару не загодивъ ся зъ пошкодованымъ, то має пошкодованый вѣддати займлений товаръ властителю, або якъ хоче у себе довше тримати займлений товаръ, то мусить въ речинци вѣсьмохъ днѣвъ (числячи вѣдъ дня займленя товару) внести противъ властителя товару до суду позовъ о оправдане займу товару и признае вѣдшкодованя. Пошкодованый має право, то е може замѣсць користати зъ права власного займу, вѣддати займлений товаръ до уряду громадского, и ту жадати укараня шкодника польвового та присудженя понесенои шкоды польвовои.

Стражникъ польвовый установленый черезъ громаду не має займати товару, якъ шкоду зробивъ товаръ, що належить до стада громадского, котре е вѣдъ доглядомъ пастуха черезъ громаду установленого. Въ случаю неможливости займу дробу, вѣльно стражникови польвовому той-же забивати, що треба увзглядити при покараню шкодникѣвъ. Ужите до того оружя пального е дозволене лише тымъ стражникамъ польвовымъ, котрі належутъ заразомъ до записаженои сторожи лѣсовои або ловецкои, або тымъ на особенне довѣріе заслугующимъ стражникамъ польвовымъ, котрымъ політична власть повѣтова (Староство) вѣ взгляду на мѣсцеві вѣдносины признасть право пошеня оружя пального. Забитый дробъ має бути пошисений на мѣсци для властителя и о томъ завѣдомлений безпировочно Начальникъ громады.

§. 44. Въ случаю займу товару має стражникъ польвовый установленый черезъ громаду вѣддати той-же Начальникови громады, а стражникъ установленый черезъ обшаръ двѣрскій, и особы означені въ §. 27. своему службодавцю, а окрѣмъ сего донести про заемъ Начальни-

кови громады. Такъ само має поступити зъ рѣчами, вѣдобранными шкѣдникови.

§. 45. Займленный товаръ мусить бути заразъ выпущеный, якъ властитель складае на заставѣ квоту грошеву, достаточну на забезпеченѣ вынагородженя припадаючого пошкодованому. Высоту той-жъ означити на случай спору Начальникъ громады.

§. 46. Начальникъ громады має о займѣ або заграбленю заразъ завѣдомити такъ властителя якъ и пошкодованого, а zarazомъ завѣзвати тогожъ послѣднего, щобы свое жадане що-до вынагородженя шкѣды выказавъ найдальше въ речинци 8 днѣвъ вѣдъ дня займу, бо въ противнѣмъ случаю має бути займленный товаръ або грабѣжъ звернений властителиви.

§. 47. Наколи властитель займленного товару не є вѣдомый, а помимо зарядженного пошукованя не зголосивъ ся въ 30 днѣхъ вѣдъ займу, тогды пошкодованный має право жадати вѣдъ Начальника громады згрошевленя (продажи) товару. Узискана зъ продажи квота послужить передовѣмъ на покритѣ присужденон шкѣды, якъ такожъ коштівъ правныхъ, а решта буде зложена у політичнои власти повѣтовон (въ Староствѣ) до дальшого поступованя.

§. 48. Предметы, котрі походять зъ шкѣды польвовои, мають бути заразъ выдані правному властителиви. Наколи властитель не є вѣдомый, то має Начальникъ громады зарядити тымчасове перехованѣ тыхъ предметѣвъ, а якъ тоті піднадають зѣпсованю, продати ихъ.

Наколи правный властитель помимо зарядженного дохожденя не зголосить ся въ протягу року, то квота узискана зъ продажи згаданныхъ предметѣвъ буде зложена въ політичнѣмъ урядѣ повѣтовѣмъ (въ Староствѣ) до дальшого поступованя.

§. 49. Начальникъ громады має що-до кождої шкоды польової, котра по мысли §. 38. має бути предметомъ доходженя, заразъ провѣрити єство (истоту) чину и збрати можливѣ доказы, а якъ заходить потреба, зарядити без-проводочне оцѣненє шкоды. Вѣдтакъ повиненъ намагати приведенє до згоди, а якъ се не наступить, выдати ореченє и означити высоту выдгородженя; при чѣмъ належить мати взглядъ на вартѣсть предметѣвъ по мысли §. 48. звернєныхъ пошкодованому.

§. 50. До оцѣненя шкоды здѣланой черезъ преступ-ство польове є покликана передовѣмъ записяжена сто-рожа польова. Наколи однакожь шкода пѣсля гадки по-льового перевысшає квоту пяти золотыхъ а. в., то по-виненъ въ такѣмъ случаю Начальникъ громады зарядити оцѣненє той-жь черезъ одного записяженного оцѣнителя (таксатора).

§. 51. Політична власть повѣтова (Староство) має установити оцѣнителя (таксатора) до оцѣненя шкѣдъ, ко-трѣ походять зъ польовыхъ преступствъ и вѣдъ нихъ вѣ-добрати присягу.

§. 52. Начальникъ громады а взгядно політична власть повѣтова признасть оцѣнителеви (таксаторови) вѣд-повѣдне вынагородженє за кождоразову чиннѣсть.

§. 53. Що-до поступованя карного обовязує розпо-рядженє Міністерства справъ внутрѣшнихъ зъ 5. марта 1858. В. з. д. Ч. 34. Въ выроцѣ карнѣмъ належить такожъ : 1. означити особы обовязанѣ до вынагородженя шкоды ; 2. означити высоту вынагородженя признаного пошкодо-ваному на пѣдставѣ угоды, заключеної зъ обвинєнымъ або на пѣдставѣ оцѣненя ; 3. засудити обвинєного на зво-ротъ выдаткѣвъ займу и кормленя товару, якъ такожъ

оцѣненія шкоды черезъ заприсяженного оцѣнителя (таксатора).

Кождый осудъ польовый має бути заразы вписанный до реестру карного, пѣсля друкованыхъ рубрикъ, и тому кожда Старшина громадска повинна постарати ся о свѣй реестръ карный та вписовати до него за порядкомъ всѣ осуды польовѣ (обѣжники Намѣстництва зъ 12. марта 1877. Ч. 42.476.). На друкованыхъ аркушахъ реестру карного (котрѣ можна купити въ книгарни) є въ заголовкахъ поодинокихъ рубрикъ подано, що треба написати.

§. 54. Наколи пошкодованный жадає вынагородженя перевысшаючого 15 злр. а. в., тогды въ выроцѣ карнѣмъ можна ему признати лишь вынагороджене до 15 злр. а. в. а що-до решты вынагородженя належить вѣдослати до звычайной дороги судовои.

Кождый пошкодованный має право не зголошувати свои шкоды передъ Старшиною громадскою, але може вѣдразу подати до суду позовъ противъ шкѣдника о вынагороджене шкоды польовои. Передъ судомъ мусить однакожь пошкодованный выказати: яку школу має, а щобы мати доказъ шкоды, повиненъ пошкодованный заразы прикликати собѣ на мѣсце шкоды одного або двоухъ заприсяженныхъ оцѣнителейъ (таксаторѣвъ) громадскихъ и въ позовѣ судовѣмъ покликатись на нихъ яко на свѣдкѣвъ-знатокѣвъ шкоды. До суду може позывати пошкодованный о решту шкоды, якъ ему присудить Старшина громадска 15 злр. а. в. за школу польову. Пошкодованный має право позывати шкѣдника польового передъ судѣмъ о вынагороджене шкоды въ речинци троухъ лѣтъ, числячи вѣдъ того часу, якъ довѣдавъ ся о шкѣдѣ польовѣй (§. 1.489. закону цивильного), бо по уплывѣ троухъ лѣтъ задавнюєсь право жаданя вѣдшкодованя.

§. 55. Знаряды ужитѣ до выконаня шкоды польовои, служатъ передовсѣмъ на забезпечене пошкодованого. Наколи однакожь шкоды и кошты поступованя є покрытѣ,

якъ такожъ гривна заплачена, то знаряды, що становлять власнѣсть шкѣдника, мають бути звернені.

§. 56. Вѣдъ ореченя Начальника громады прислугує вѣдкликъ до властивон політичнои власти повѣтовон (Староства). Вѣдкликъ належить внести до Начальника громады устно або на письмѣ въ речинци вѣсьмохъ днѣвъ, числячи вѣдъ дня оголошеня а взгядно дорученя осуду. Въ случаяхъ, въ котрыхъ політична власть повѣтова (Староство) першою инстанцією, обовязують що-до дальшого вѣдклику загальні приписы. Противъ двохъ однозвучныхъ оречень не ма дальшого вѣдклику (рекурсу).

Противъ ореченя Староства вносить ся вѣдкликъ до Намѣстництва. Пошкодованый може такожъ внести вѣдкликъ противъ ореченя польового, але лишъ що-до присудженя ему вынагороды за шкоду а не що-до засуду обвиненого шкѣдника на кару польову, або увѣльнення тогожъ вѣдъ вины и кары (Оречене Міністерства зъ 20. сѣчня 1878. Ч. 15.824.).

§. 57. Кары грошевѣ виплывають до фонду позычкового тои громады, въ котрой области поповнено переступство польове. Въ случаю неможливости стягнення кары грошевой належить ю замѣнити на кару арешту вѣдъ 24 годинъ до 10 днѣвъ, або на дни робѣтні въ цѣляхъ публичныхъ. При тѣмъ можна вымѣрити замѣсь гривны до 5 здр. а. в. кару арешту до 24 годинъ а нѣколи понизше шести годинъ. Звычайну мѣсцеву плату робѣтника належить уважати яко рѣвну одному дневи роботы.

§. 58. Доходжене и каране переступствъ польовыхъ пѣдпадає задавненю, наколи противъ шкѣдника не выточено доходженя въ протягу трохъ мѣсяцѣвъ вѣдъ дня, въ котрѣмъ поповнено переступство. Домаганя вынагороды шкоды, котра походить зъ задавненого переступства польового, можуть бути доходжені въ дорозѣ цивільной (пѣсля основы зак. зъ 17. грудня 1878. В. з. кр. Ч. 2. зъ р. 1879.).

ЧАСТЬ ДРУГА.

Законы о справахъ повѣтовыхъ.

1.

ЗАКОНЪ О ЗАСТУПНИЦТВѢ ПОВѢТОВОМЪ

для королѣвства Галичины и Володимиріи зъ великимъ князѣвствомъ краковскимъ.

зъ дня 12. серпня 1866. Ч. 21. В. 3. кр.

I. О установленію Заступництва повѣтового взагалѣ.

§. 1. Въ королѣвствѣ Галичины и Володимиріи зъ великимъ князѣвствомъ краковскимъ устанавливаютъ ся Заступництва повѣтовѣ.

Обшаръ, на котрый розтлягѣ ся обѣмъ дѣланя Заступництва повѣтового.

§. 2. Обѣмъ дѣланя Заступництва повѣтового розтлягѣ ся на всѣ громады и обшары двѣрскі до повѣту належащій.

Громады, котрі мають власні статути, підлягають виравдѣ въ своихъ справахъ громадскихъ Выдѣлови краєвому, взглядно Соймови, а що-до припорученого обѣму дѣланя політичної власти краєвої; въ иныхъ однакожъ справахъ, входячихъ въ обѣмъ дѣланя Заступництва повѣтового, належуть они до звязи повѣтової.

§. 3. Столиця краю Львівъ и мѣсто Кракѣвъ вынятї е підъ кождымъ взглядомъ вѣдъ той звязи.

По уплывѣ трехъ лѣтъ вѣдъ заведеня Заступництвъ повѣтовыхъ, обшаръ, на котрый розтягае ся обѣмъ дѣланя тыхъ Заступництвъ, може бути змѣненый лишень въ дорожѣ закону краєвого.

Осѣдокъ Заступництва повѣтового.

§. 4. Осѣдокъ політичного уряду повѣтового (Староства) е такожъ осѣдкомъ Заступництва повѣтового.

Складъ Рады повѣтової.

§. 5. Рада повѣтова складае ся зъ Заступникѣвъ (репрезентантѣвъ) пѣсля интересѣвъ утвореныхъ слѣдующихъ групъ :

- а) бѣльшихъ посѣлостей земскихъ ;
 - б) найвысше оподаткованыхъ зъ катеґорїи промыслу и торговлѣ ;
 - в) громадъ мѣськихъ ;
 - г) громадъ сельскихъ ;
- о скѣлько тотї группы истнують въ повѣтѣ.

§. 6. До першой группы (§. 5. а) належуть земскї посѣлости табулярїи положенї въ повѣтѣ.

До другой группы (§. 5. б) належуть тї посѣдачѣ предпрїемства промыслового, въ повѣтѣ выконуваного, котрі вѣдъ такого предпрїемства и вѣдъ назначеныхъ до того

реальностей оплачують що найменше 100 злр. податкѣвъ безпосередныхъ, безъ додатку надзвычайного (военного).

До третей групи (§. 5 в) належать всѣ въ повѣтѣ положені мѣста и мѣсточка, теперь правно яко такіъ узнані.

До четвертой групи (§. 5. г) належать всѣ инші громады въ повѣтѣ.

Число Членѣвъ Рады.

§. 7. Рада повѣтова складає ся зъ 26. членѣвъ.

Подѣлъ числа членѣвъ Рады на групи.

§. 8. Загальне число выбратись маючихъ членѣвъ Рады повѣтровою роздѣлене буде на истнуючі въ повѣтѣ групи въ тѣмъ вѣдношенію, въ якѣмъ стоить загальна сума податкѣвъ безпосередныхъ въ повѣтѣ до сумы податкѣвъ безпосередныхъ, оплачуваною черезъ кожду поодинокую групу.

При тѣмъ мають бути однакожъ заховані слѣдуючі правила :

- а) При групѣ бѣльшихъ посѣлостей земскихъ почислені будуть не лишнь тяжачі на нихъ податки безпосередні (вѣдъ ґрунтѣвъ, домѣвъ, пропінанці и т. ин.), але такожъ и податки безпосередні вѣдъ промысловыхъ, гѣрничихъ и иншихъ підприємствъ въ тыхъ посѣлостяхъ виконуванихъ, зъ виємкомъ однакожъ податкѣвъ, оплачуванихъ черезъ треті особы и почисленихъ при групѣ найвысше оподаткованихъ въ категоріи промыслу и торговлѣ.
- б) Наколи квота податкова осѣбъ, належачихъ до групи найвысше оподаткованихъ зъ категоріи промыслу и торговлѣ, не досягає половини тои квоты, яка вы-

ходить зъ подѣленя загальнои суммы податкѣвъ безпосередныхъ въ повѣтъ черезъ вказане въ §. 7. число членѣвъ Рады повѣтовои, тогда тотѣ группа не буде выбирати особнои члена Рады, а податки черезъ ню оплачуванѣ будуъ почисленѣ пѣсля мѣсцевостей, въ котрыхъ выконують ся предприятия, при группѣ мѣстѣ и мѣсточокѣ, або при группѣ громадъ сельскихъ, або такожь при группѣ бѣльшихъ посѣлостей.

- а) Группа мѣстѣ и мѣсточокѣ выбирае що наименше одного члена Рады безъ взгляду на квоту податкову, яку тая группа оплачуе, хотяй-бы въ повѣтъ находило ся одно лишень мѣсто або мѣсточко.
- б) При группѣ мѣстѣ и мѣсточокѣ, якѣ такожь при группѣ громадъ сельскихъ, почисленѣ будутъ лишень тѣ квоты податковѣ, котрѣ не е вже почисленѣ при группахъ бѣльшихъ посѣлостей и найвыше оподаткованныхъ зъ категоріи промыслу и торговлѣ.
- в) Число членѣвъ Рады повѣтовои, на одну группу припадающе, не може нѣколи перевышати (12) дванадцати.

Наколи однакожь въ повѣтъ е лишень двѣ группы до выбору управленѣ, тогда кожда зъ нихъ выбере половину членѣвъ Рады.

§. 9. Наколи межѣ громадами мѣскими въ повѣтъ е мѣсто, выбирающе для себе особно посла на Соймѣ краевый, тогда число членѣвъ Рады, на группу громадъ мѣскихъ припадающе, роздѣлене буде мѣжь того мѣсто и иншѣ громады мѣскѣ, въ вѣдношенію до суммы податкѣвъ безпосередныхъ черезъ згадане мѣсто зъ одной стороны, а черезъ иншѣ громады мѣскѣ зъ другой стороны оплачуваныхъ.

§. 10. Пѣсля постановѣ §§. 8. и 9. сего закону Намѣстникъ въ порозумѣнію зъ Выдѣломъ краевымъ розпо-

рядить роздѣлъ числа членѣвъ Рады на кождый періодъ выборчій.

Выбѣръ Рады повѣтовой.

§. 11. Ближшій постановы взглядомъ выбору членѣвъ Рады повѣтовой обнимае ординація выборча повѣтова.

Повномочники.

§. 12. Належачій до Рады повѣтовой посѣдачѣ бѣльшихъ посѣлостей и найвысше оподаткованій зъ категоріи промыслу и торговлѣ, накопи въ повѣтѣ постѣйно не мешкають, можуть датись заступити въ тѣй Радѣ черезъ повномочникѣвъ.

Повномочникъ може заступати лише одну особу. Не може бути повномочникомъ той, хто не є избираемый, або вже до Рады повѣтовой належить.

Складъ и выбѣръ Выдѣлу повѣтового.

§. 13. Выдѣлъ повѣтовый складае ся зъ Предсѣдателя (Презеса) и шести иншихъ членѣвъ, включно зъ Заступникомъ Предсѣдателя.

Члены Выдѣлу будутъ мати Заступникѣвъ.

Постановы взглядомъ выбору Предсѣдателя, членѣвъ Выдѣлу повѣтового и ихъ Заступникѣвъ, обнимае повѣтова ординація выборча.

Выбѣръ Предсѣдателя и его Заступника потребуе затвердження цѣсарского.

Періодъ выборчій.

§. 14. (Пѣсля зак. зъ 2. сѣчня 1884. Ч 9. В. з. кр.) Раду повѣтову выбираеь на шѣсть лѣтъ. Вынявши слу-

чай предвиджений въ §. 53., Рада виконувати буде свої чинности ажъ до вступленя нововибраною Радою.

Видѣль повѣтовий выбраний буде на цѣлый періодъ выборчій Радою повѣтовою и урядувати ажъ до вступленя нового Видѣлу.

Выборы доповняющей до Рады.

§. 15. Въ мѣсцѣ члена Рады уступающаго передъ успывомъ періоду выборного выбраний буде безприволочно зъ группы, до котрой належавъ, на дальшій часъ того періоду новый членъ до Рады.

Покликаніе Заступниковъ и выборъ доповняющей до Видѣлу.

§. 16. Въ случаю смерти або довиной неможности повненія обовязковъ, заступити члена Видѣлу властивый его заступникъ. Въ мѣсцѣ однакожь члена, цѣлою Радою избраного, може Видѣль, въ случаю непринятія заступства черезъ властиваго заступника, покликати иншого зъ заступниковъ, цѣлою Радою выбранихъ (§. 33. повѣтовою орд. выб.).

Стало уступающаго члена Видѣлу заступити Рада при першомъ збранію новымъ выборомъ на дальшій часъ періоду выборного.

Приреченіе замѣцы присяги.

§. 17. Предсѣдатель и его Заступникъ мають зложити на руки Намѣтника або его делегата замѣцы присяги приречене: „що заховаютъ Его Цѣсарско-Корольвскому Величеству вѣрность и послухъ, берегчи будуть законѣвъ и вышнвати советно свои обовязки“.

Такое самое приреченіе зложуть и инші члены Видѣлу на руки Предсѣдателя.

Вынагородженіе.

§. 18. Посада члена Заступництва повѣтового є безплатна.

Предсѣдатель и члены Выдѣлу повѣтового можуть однакожь жадати вынагородженія зъ фондѣвъ повѣту, за выдатки въ готѣвцѣ зъ ихъ урядованемъ полученій. О способѣ и высотѣ того вынагородженія рѣшає Рада повѣтова.

Уступленіе зъ посады.

§. 19. Членъ Заступництва повѣтового тратить посаду, наколи зайде, або вѣдомою стане обставина, ко-трабы передъ тымъ его выбираемости, або управленію до вступленія въ складъ Рады стояла на перешкодѣ.

Наколи членъ Заступництва повѣтового попаде въ слѣдство зъ причины одного зъ чинѣвъ карыгѣдныхъ, въ §§. 3. и 11. ординаціи выборчон для громадъ вказанныхъ, або до его маєтку уналѣсть (конкурсъ) оголошено, або поступоване угодове заряджено, тогды не буде мѣгъ выконувати своего уряду, якъ довго треває того поступоване карне, розбѣрне (конкурсове), або угодове.

II. О обемѣ дѣланія Заступництва повѣтового.

*О обемѣ дѣланія Рады повѣтовой.**Визгалѣ.*

§. 20. До обему дѣланія Рады повѣтовой належуть всѣ sprawy внутрѣшній, що вѣдносять ся до спѣльныхъ интересѣвъ повѣту и его приналежащихъ.

Рада повѣтова є въ тыхъ справахъ органоу обрадуючимъ и ухваляющимъ; власть выконуюча ей не прислугує.

Справы економічні (Господарскі).

§. 21. До Ради повітової належить въ особенности економічний зарядъ повіту. Зарядъ той обнимає спільний маєтокъ и спільні потреби повіту и его закладѣвъ.

Закладами повітовими є вѣсь спільні інституції и урядженя, котрі силою закону, або наслѣдкомъ ухвали Ради повітової, въ границяхъ законѣвъ заставион, удержувані є зъ фондѣвъ повіту. Ту належуть передовѣмъ випосажені зъ фондѣвъ повіту заклади для культуры краєвої, заклади здоровля, (шпиталѣ), заосмотреня убогихъ и инші добродійні, неменше въ границяхъ законѣвъ інституції и урядженя въ цѣли піднесенія просвіты.

Для лекшого осягненя наведенихъ выше цѣлей можуть двѣ або бѣльше Радъ повітовихъ получити ся для утвореня спільныхъ інституцій, або заведеня спільныхъ урядженъ.

§. 22. (Пѣсля закону зъ 17. червня 1874. Ч. 52. В. з. кр.) Рада повітова нараджуєсь и ухвалює въ вѣсѣхъ справахъ економічныхъ повіту, що не належать до звичайного заряду маєткомъ.

До неї належить розпѣзнаванє и установленє рѣчного бюджету, якъ такожъ розпѣзнаванє и залагоджуванє рѣчныхъ рахункѣвъ, вѣдносячихъ ся до доходѣвъ и выдаткѣвъ повіту и закладѣвъ повітовихъ. Колибы Рада повітова не вставляла въ свѣій бюджетъ належитостей, котрі повітъ обовязаний є заплаити чѣго силою выроку (засуду) чи грамоты (документу), що має пѣсля законѣвъ силу екекуційну, має Выдѣль краєвий право и обовязокъ вставити тоті належитости въ бюджетъ повітовый и наложити на ихъ покритє додатки до податкѣвъ.

Рѣкъ адміністраційный повіту зачинає ся и кѣнчить зъ рокомъ адміністраційнымъ державы.

Додатки до податківъ.

§. 23. (Після зак. зъ 17. червня 1873. Ч. 51. В. з. кр.). На видатки непокрытї доходами маѣтку закладового, може Рада повѣтова накладати и побирати додатки до податківъ безпосереднихъ, ажъ до высоты 20% тыхъ-же податківъ.

Додатки надъ 20% вѣдъ податківъ безпосереднихъ можуть бути наложенї за ухвалою Рады повѣтової за призволенємъ Выдѣлу краєвого.

Додатки до податківъ безпосереднихъ неперевысшаючї 40% якъ такожъ и инші оплати и репартиціи можуть бути накладанї лишень на пѣдставѣ ухвалы соймової и цѣсарского призволеня.

Повѣтовї додатки до податківъ мають бути побіранї черезъ тї самї орґаны (чинники) и стяганї за помочію тыхъ самыхъ средствъ що податки.

Увѣльнене урядникѣвъ и слугъ державы вѣдъ додатківъ громадскихъ розстягає ся такожъ и на додатки повѣтовї, бо законъ громадскїй зъ 5. марта 1862. Ч. 18. В. з. д. узнає повѣты за громады вышного ряду. (Ореч. Триб. адм. зъ 3. червня 1880. Ч. 1.062.).

Позычки.

§. 24. Рада повѣтова може въ интересѣ повѣту затыгнути позычки, або приймати зъобовязаня, наколи квота позычки, або вартѣть тягару походячого зъ зъобовязаня, вразъ зъ довгами вже истнуючими не перевысшає пять проценту податківъ безпосереднихъ въ повѣтѣ приписаныхъ.

До затыгання позычокъ або приниманя зъобовязанъ переходячихъ тоту мѣру, але не перевысшаючихъ 50%

наведенихъ податкѣвъ, потрібне є призволенє Выдѣлу краєвого.

До позычокъ бѣльшихъ, якъ такожь до иншихъ дѣлань кредитовыхъ, потрібный є законъ краєвый.

Удержане маєтку.

§. 25. Рада повѣтова має старати ся о удержане маєтку повѣту и закладѣвъ повѣтовыхъ и виконувати надзоръ надъ зарядомъ того маєтку.

До важности ухвалы Рады повѣтової вѣдносячи ся до позбута, замѣны, сталога обтяженя або заставленя маєтку закладового, потрібне є затвердженє Выдѣлу краєвого.

Установлене службы.

§. 26. Рада повѣтова ухвалює число, платню и заосмотренє урядникѣвъ и слугъ потрібныхъ для Выдѣлу повѣтового, або для поодинокихъ предметѣвъ адміністраціи; становить такожь о условьяхъ и способѣ ихъ именованя; неменше ухвалює границѣ инструкціи службовой для тыхъ урядникѣвъ и слугъ.

Изъ справыхъ громадскихъ.

§. 27. Законы установляють обємъ дѣланя Рады повѣтової въ справахъ громадъ и обшарѣвъ двѣрскихъ.

Удѣлене добромѣня.

Ставлене внесень.

§. 28. Рада повѣтова має удѣляти своего добромѣня въ всѣхъ справахъ, въ котрыхъ правительство, Соймъ або Выдѣлъ краєвый того зажадають. Має она право

въ интересъ повѣту представляти внесеня правительству,
Соймови и Выдѣловн краевому.

О объемѣ дѣланя Выдѣлу повѣтового.

Взагалѣ.

§. 29. Выдѣлъ повѣтовый є въ справахъ повѣту органомъ заряджующимъ и выконующимъ.

Въ справахъ экономичнхъ.

§. 30. Выдѣлъ залагоджує справы звычайного заряду маѣткомъ повѣтовымъ; вѣнъ руководить и завѣдує закладами повѣтовыми, а надзорує заклады повѣтовѣ, котрѣ мають власный зарядъ.

Выдѣлъ повѣтовый укладає що року бюджеты и рахунки.

Найменше на чотырнацять днѣвъ передъ розпѣзнанемъ въ Радѣ мусять бути такъ бюджеты якъ и рахунки зложенѣ въ Выдѣлъ до перегляду черезъ оподаткованныхъ въ повѣтѣ.

Речинецъ того публичного зложеня має бути оголошений. Спостереженя зрѣбленѣ черезъ оподаткованныхъ мають бути розваженѣ при розпѣзнаваню бюджетѣвъ и рахункѣвъ рѣчныхъ.

Рѣботы приготовляющѣ.

Выконане ухвалъ.

§. 31. Выдѣлъ повѣтовый приготовляє предметы до нарядъ Рады и вводить въ выконане ухвалы Рады.

Заступничество на зверхъ.

Выдаване грамотъ.

§. 32. Выдѣлъ повѣтовый заступає Раду повѣтову на зверхъ и въ вѣсѣхъ справахъ правныхъ, и посередничить въ єи перепискахъ.

Грамоты выдавані въ имени Заступництва повѣтового, мають бути підписані черезъ Предсѣдателя або его Заступника и черезъ двохъ членовъ Выдѣлу повѣтового.

Власть дисциплінарна.

§. 33. Выдѣлови повѣтовому підлягають урядники и слуги ему придѣлені, або для поодинокихъ предметовъ адміністраційныхъ именованій. Выдѣлъ виконує надъ ними власть дисциплінарну, въ мѣру признаного собѣ уповаженія (§. 26.).

Одвѣчалность.

§. 34. Выдѣлъ повѣтовый є одвѣчальный Радѣ повѣтовій за свои урядові чинности и має здавати ей справу зъ своихъ чинностей.

Инструкціи выдавані черезъ Раду.

§. 35. Рада повѣтова має право выдавати подрѣбніи инструкціи що-до справъ належачихъ до Выдѣлу повѣтового и що-до способу ихъ полагожденія.

Въ справахъ громадскихъ.

§. 36. Законы постановляютъ объемъ дѣланія Выдѣлу повѣтового въ справахъ громадъ и обшаровъ двѣрскихъ.

Наколи справа, до котрой нѣся законѣвъ потрібне є призволенє Рады повѣтовой, є такъ наглаголю, що єи полагоженє безъ шкоды для громады або для обшару двѣрского не може бути вѣдложено ажъ до зѣбрания єи Рады повѣтовой, тогдѣ входитъ Выдѣлъ повѣтовый въ права Рады повѣтовой, котрій въ своимъ часѣ має здати справу зъ постановленою ухвалою.

Особеній комісії.

§. 37. Выдѣлъ може підъ власною одвѣчальністю припоручати поодинокій справы особенымъ комісіямъ або окремимъ особамъ.

III. О трактованію справъ.*Скликаніє Рады повѣтової.*

§. 38. Рада повѣтова збирає ся на завѣзване Предсѣдателя що чверть року (кварталу) на звичайне згромадженє.

Въ важныхъ и паглыхъ случаяхъ, або на жаданє політичнои власти краєвой, або Выдѣлу краєвого, має Предсѣдатель скликати надзвычайне зѣбранє.

Зѣбранє, котре не є скликанє черезъ Предсѣдателя, або въ случаю перешкоды черезъ єго Заступника, є не правне, а запавшій на нѣмъ ухвалы є неважнѣй.

Предсѣдатель Рады повѣтової, скликаючи єи на засѣданє, не є обовязанѣй подавати предметъ нарадъ въ формѣ подрѣбно означенѣй. (Ореч. Триб. адм. въ 16. вересня 1881. Ч. 1.314.).

Залагоджуванє справъ и провѣдъ на засѣданяхъ.

§. 39. Рада повѣтова зѣбрана наслѣдкомъ належитого скликаня радить и залагоджує справы, належащѣ до єи обѣму на засѣданяхъ. Предсѣдатель, а въ случаю перешкоды єго Заступникъ, проводить на засѣданяхъ Рады, заряджує, вѣдкрыває и замыкає засѣданя.

Явнѣсть засѣдань.

§. 40. Засѣданя Рады повѣтової є явнѣй. Выемково однакожь може Рада ухвалити засѣданє тайне на жаданє

Предсѣдателя або пятохъ членѣвъ Рады. Засѣданя, на котрыхъ предметахъ обрадъ є бюджеты або рахунки повѣтовѣ, мусять бути явнѣ.

Наколибы публика перешкаджала обрадамъ, або свободу ихъ спияла, Предсѣдатель має право и обовязокъ, наказати публицѣ уступити, наколи попередне его упомненє не помогло.

Порядокъ предметѣвъ.

§. 41. Предсѣдатель въ Радѣ означує порядокъ предметѣвъ обрадъ и повиненъ выключити вѣдъ нарады справы неналежачѣ до обѣму дѣланя Рады. Зажаленя противъ такого выключеня рѣшає політична власть краєва, порозумѣвшисѣ попередно зъ Выдѣломъ краєвымъ.

Повзяте ухвалъ въ Радѣ.

§. 42. До повзятя ухвалы потрібна є присутиѣсть бѣльше якъ половины членѣвъ Рады.

Предсѣдатель голосує при выборахъ; крѣмъ того голосує вѣнъ лишень въ случаю рѣвности голосѣвъ, а тогды тотъ гадка стає ся ухвалою, котра зъ дочисленемъ его голосу безвзглядну бѣлшыѣсть одержить.

Голосованє.

§. 43. Голосованє вѣдбуває ся явно. При выборахъ и обсажденю посадъ вѣдбуває ся голосованє картками.

Вздержанє ухвалъ.

§. 44. Наколи Предсѣдатель думає, що ухвала Рады повѣтовою або Выдѣлу повѣтового переступає ихъ обѣмъ дѣланя, або противить ся законамъ, обовязаный є вздержати ухвалу, и о порѣшенє, чи ухвала може бути выконана

чи нѣ, удати ся черезъ політичну власть повѣтову до політичної власти краевой, котра передъ порѣшенемъ має порозумѣти ся зъ Выдѣломъ краевымъ.

Протоколъ засѣданъ.

§. 45. Ухвалы Рады повѣтовой будуть втягати ся до протоколѣвъ. Протоколъ зъ кожного засѣданя підписує Предсѣдатель и секретарь.

Перегляданє протоколѣвъ є кождому дозволенє.

Залагоджуванє справъ и постановленє ухвалъ въ Выдѣлѣ.

§. 46. Предсѣдатель Рады проводить Выдѣлови повѣтовому и руководить его чинностями.

Въ случаю перешкоды Предсѣдателя, вступая въ его права и обовязки его Заступникъ.

Выдѣлъ повѣтовый залагоджує справы звичайно колегіяльно (на Радѣ).

До постановленя ухвалы потрібна є присутність Предсѣдателя, або въ случаю перешкоды, его Заступника и щонайменше трехъ членѣвъ Выдѣлу.

До важности ухвалы потрібна є безвзглядна більшість голосѣвъ присутныхъ.

Приписы §. 45. вѣдносять ся такожъ до ухвалъ Выдѣлу.

Рада повѣтова може означити справы, котрі Предсѣдатель буде мѣгъ самъ залагоджувати.

Оголошеня Выдѣлу.

§. 47. Выдѣлови повѣтовому вѣльно выдавати оголошеня лишень въ справахъ адміністраційныхъ, належачихъ до его обѣму дѣланя.

IV. О надзорѣ надъ Заступництвомъ повѣтовымъ.

Права Заступництва краєвого.

§. 48. (Після закону зъ 7. цвѣтня 1886. В. з. кр. Ч. 48.). Соймъ за посередствомъ Выдѣлу краєвого наглядає, щобы маєтокъ закладовый повѣту и закладѡвъ повѣтовыхъ не бувъ зменшений, щобы рахунковѡсть и касовѡсть фондѡвъ, збѣтаючихъ нѡдъ зарядомъ Заступництва повѣтовыхъ, були правильнѣи и щобы Заступництва повѣтовѣи виконували усѣпшнѣи надзѡръ надъ маєткомъ громадъ, закладѡвъ громадскихъ и надъ урядованѣмъ Старшинъ громадскихъ въ справахъ власного обѣму дѣланя.

Выдѣлъ краєвий може въ тѡй цѣли жадати поясненѣи и оправданѣи вѡдъ Заступництва повѣтовыхъ и черезъ высланѣ комісії зарядити доходженѣ на мѣсци.

Въ виконаню того права надзору уповажненѣи є Выдѣлъ краєвий въ случаю потреби ужити вѡдповѣдныхъ средствъ зарадныхъ.

§. 49. Вѡдкликъ прѡтивъ ухвалъ Заступництва повѣтового (Рады повѣтовой и Выдѣлу повѣтового) рѣшає Выдѣлъ краєвий, виявивши въ случаяхъ въ §. 51. предвиджѣныхъ.

Вѡдкликъ має бути внесений въ речинци 14-дневнѡмъ непереступнѡмъ, числячи вѡдъ дня оголошеня або дорученя ухвалы, до Выдѣлу повѣтового, котрый єго предложитъ Выдѣловѣи краєвому.

Вѡдклики (рекурсы) прѡтивъ ухвалъ Выдѣлѡвъ и Радъ повѣтовыхъ дуже часто вносять стороны прямо до Выдѣлу краєвого, що прѡтивить ся приписовѣи §. 49. сего закону тому Выдѣлъ краєвий вѡдкидає такѣи вѡдклики зѡ взглядѡвъ формальныхъ.

Право властей правительственныхъ.

§. 50. Правительству прислугуе право надзирати Заступництво повѣтовъ въ тѣмъ напрямѣ, щобы оно не переступало своего обѣму дѣланя и не дѣлало противъ истнующихъ законѣвъ.

То право надзору выконуе політична власть краєва черезъ політичну власть повѣтову, котра є въ осѣдку Заступництва повѣтового. Політична власть може въ тѣй цѣли жадати предложєня собѣ ухвалѣ и потрѣбныхъ поясненѣ.

Начальникъ той власти (Староста) або єго вѣдоп-ручникъ має такожъ право бути присутнымъ на засѣданяхъ Рады повѣтовой, и каждого часу, однакожъ не перриваючи бесѣдинкови, забирати голосъ; въ голосованю-же має участь лишєнь тогды, наколи є членомъ Рады повѣтовой.

§. 51. Політична власть краєва рѣшає вѣдкилки противъ такихъ ухвалѣ Заступництва повѣтового, черезъ котрѣ є нарушенїй истнующїй законы, або похибно примѣненїй.

Наколи Заступництво повѣтовъ ухвалить щось, що переступає єи обѣмъ дѣланя, або противить ся законамъ, має політична власть повѣтова право и обовязокъ вздержати выконанє такои ухвалы, однакожъ повинна безпр-волично предложити пытанє, чи ухвала може бути выконана або нѣ, політичнѣй власти краєвѣй, котра передъ рѣшенємъ має порозумѣти ся зъ Выдѣломъ краєвымъ.

Противъ оречєня політичної власти краєвой прислугуе вѣдкилкѣ до властивого Міністерства.

§. 52. Наколи Рада повѣтова занедбує, або вѣдмавляє доповненя обовязкѣвъ припадающихъ на повѣтъ силою окремыхъ законѣвъ, то и політична власть краєва має тому зарадити въ вѣдповѣдный спосѣбъ на кошты и страту повѣту.

Розвязанє Рады повѣтрової.

§. 53. Намѣстникъ може розвязати Раду повѣтову. Радѣ прислугує вѣдкликъ до властивого Міністерства. Вѣдкликъ сей не має силы вздержуючої.

Найдальше въ шість тыжнѣвъ по розвязаню Рады мусить бути розписаний новий выбѣръ.

Намѣстництво, въ порозумѣню зъ Выдѣломъ крайвымъ, зарядить потрібніи средства для тимчасового залагоджуваня справъ, ажъ до установленя нової Рады повѣтрової.

2.

ПОВѢТОВА ОРДИНАЦІЯ ВЫБОРЧА

для королѣвства Галичины и Володимиріи зъ великимъ кня-
зѣвствомъ краковскимъ.

І. О выборахъ членовъ Рады повѣтовой.

Право выбора.

Изъ группъ болѣешихъ повѣлостей.

§. 1. Право выбора членовъ Рады повѣтовой въ группъ болѣешихъ повѣлостей мають горожане державы австрійской, котры посѣдають въ повѣтѣ добра земскі табулярніи и оплачуютъ зъ нихъ рѣчно що найменше 100 злр. в. а. податковъ непосредныхъ, безъ додатку надзвычайного (военного).

До тыхъ податковъ будутъ вчисленіи податки, згаданіи въ §. 8. букв. а) закону о Заступництвѣ повѣтовѣмъ.

Посѣдане двохъ або болѣе дѣбръ табулярныхъ въ повѣтѣ положеныхъ, зъ котрыхъ разомъ оплачуе ся наведена выше квота податкова, управляє такожъ до выбору.

§. 2. Управненіи до выбору въ группъ болѣешихъ повѣлостей земскихъ можуть тотъ право выконувати черезъ повномочникѣвъ.

Такіи повномочія є увѣльненіи вѣдъ оплаты стемпловой (Рескр. Мін. скарб. зъ 15. серція 1861. Ч. 83. В. з. д.).

За громады, посѣдающі добра, котрыхъ посѣдане управлюе до выбору въ іруппъ бѣльшихъ посѣлостей, выконуе право выбираня Начальникъ громады або его Заступникъ.

За особы, не мающі власновѣльности, выконують право выбираня ихъ правніи Заступники, або именованіи черезъ нихъ повномочники.

Що до выконуваня права выбираня, неменше що-до Заступникѣвъ и повномочникѣвъ, мають бути такожъ примѣненіи §§. 5. до 8. ординаціи выборчої для громадъ. (Гляди стороны 73. и 74. сего збѣрника).

§. 3. Наколи въ іруппъ бѣльшихъ посѣлостей число особѣвъ до выбору управленыхъ е рѣвно велике або менше, якъ число членѣвъ Рады повѣтровои, на тоту іруппу припадающе, тогды кожда зъ тыхъ особѣвъ, наколи е выбирана, має право вступити безъ выбору до Рады повѣтровои, або дати ся заступити черезъ повномочника (§. 12. закону о Заступництвѣ повѣтовѣмъ).

Наколи-бы тымъ способомъ число членѣвъ Рады, на тоту іруппу припадающе, не було доповнене, управленіи въ тѣй іруппѣ мають его доповнити выборомъ иншихъ особѣвъ.

Изъ группъ найвысше оподаткованныхъ зъ категоріи промыслу и торговлѣ.

§. 4. Право выбираня въ іруппъ найвысше оподаткованныхъ зъ категоріи промыслу и торговлѣ мають горожане державы австрійскои, котрі е посѣдачами предприятия, якъ такожъ назначеныхъ до того реальностей, оплачуютъ щонайменше 100 злр. податкѣвъ безпосередныхъ безъ додатку надзвычайного.

Управленіи до выбору въ тѣй іруппѣ можуть то право

виконувати через повномочників, наколи не є присутніми в повітѣ.

Що-до права вибираня и виконаня того права вѣдносять ся ту постановы §. 3. нынѣшного закону, якъ такожъ §. 4. точка 1. и 2. и §§. 5., 6. и 8. ординаціи выборчої для громадъ. (Покликаніи §§. напечатаніи є вѣ части першої пѣдъ 2.).

Що-до дѣлѣ камеральныхъ и дѣлѣ належачихъ до фонду релігійного, краєва Дирекція Скарбу яко власть адміністраціи уважила разъ на все до голосованя вѣ выборахъ повѣтовыхъ именованыхъ черезъ себе Начальникѣвъ общарѣвъ двѣрскихъ на тыхъ добрахъ (Розп. Президіи Намѣстн. зъ 8. грудня 1867. Ч. 9.487/пр.).

Въ групѣ громадъ мѣськихъ.

§. 5. Мѣсто, вибираюче для себе окремого посла на Соймъ краєвий, вибирає такожъ окремо членѣвъ Рады повѣтової на ню припадаючихъ (§. 9. закону о Заступництвѣ повѣтовѣмъ). Выбѣръ той виконує Рада громадска. Наколи вѣ повѣтѣ є тѣлько одна громада, до групи громадъ мѣськихъ належача, членѣвъ Рады повѣтової на тую групу припадаючихъ, вибирає Рада громадска.

§. 6. Иниѣ громады мѣскіи вибирають єдиѣно членѣвъ Рады повѣтової.

Управленіи до выбору вѣ тыхъ громадахъ є: Начальникъ громады и зъ кождои громады щонайменше двоухъ вѣдпоручникѣвъ (делегатѣвъ), выбранныхъ черезъ Раду громадску зъ помѣжъ єи членѣвъ. Вѣ громадѣ маючѣи бѣльше якъ 500 людности до громады приналежної, вибирає Рада громадска зъ помѣжъ себе одного вѣдпоручника на кождыхъ 250 людности.

1. Рада громадска мѣста не може выбрати бѣльше вѣдпоручникѣвъ до выбору членѣвъ Рады повѣтової, якъ має

въ своимъ числѣ членѣвъ, а наколибы зайшовъ случай, що на основѣ §. 14. зак. гром. булобы менше число членѣвъ въ Радѣ громадскѣй якъ вѣдноручникѣвъ до выбору членѣвъ Рады повѣтовой, тогды все члены Рады громадскон можуть бути вѣдноручниками до выбору Рады повѣтовой. (Рескриптъ Презид. Намѣсти. зъ 18. сѣчня 1871. Ч. 169. пр.).

2. При розписаню выборѣвъ має бути сейчасъ заряджений выборъ вѣдноручникѣвъ, позаякъ Президи Намѣстництва наказала рескриптомъ зъ 30. серпня 1870. Ч. 5.434. пр., щобы передъ розписанемъ новыхъ выборѣвъ повѣтовыхъ предприняти все работы приготавлиючи що-до уложеня листы выборѣвъ наведені въ §§. 16—23. такъ, щобы тоті листы заразъ по розписаню выборѣвъ могли бути выложені.

3. Выборы до Радъ повѣтовыхъ выказали, що можлива є колізія межъ §. 6. закону выборчого повѣтового а §. 14. зак. громадского, а именно, що громада мѣска може бути въ вѣдношеню до своей людности управненою до выбору бѣльшой скѣлькости вѣдноручникѣвъ, иѣжъ є членѣвъ въ Радѣ громадскѣй.

Примѣняючи ті приписы, належить однакѣ мати на увазѣ, що вѣдноручникомъ до выбору Рады повѣтовой може бути лишь членъ Рады громадскон, отже, що наветъ заступникъ взагалѣ не може бути вѣдноручникомъ, и мѣгъ бы нимъ бути въ томъ однокѣмъ случаю, наколибы по мысли §. 22. зак. гром. на мѣсце стало уступающого Радного бувъ покликаный и черезъ тоє ставъ дѣйственнымъ членомъ Рады.

Зъ того выходитъ, що Рада громадска не може выбирати бѣльше вѣдноручникѣвъ, якъ має членѣвъ въ своимъ складѣ и що въ случаю вышене наведенѣмъ все члены Рады громадскон можуть бути вѣдноручниками до выбору Рады повѣтовой.

Въ грунѣ громадъ сельскихъ.

§. 7. Право выбирания въ грунѣ громадъ сельскихъ мають Начальники громад и зъ каждой громады щонайменше одинъ вѣдноручникъ, котрого Рада громадска выбере зъ помѣжъ себе.

Въ громадѣ маючѣй бѣльше якъ 500 людности до громады принадлежнѣ, выбирає Рада громадска зъ по-

мѣжъ себе одного вѣдпоручника на кождыхъ 500 людности.

§. 8. (Пѣсля закону зъ 26. червня 1887. В. з. кр. Ч. 47.). Право выбираня членѣвъ Рады повѣтовой въ групѣ громадъ сельскихъ мають такожъ горожане державы австрійской, котрѣ посѣдають въ повѣтѣ добра земскѣ табулярнѣ и оплачують рѣчно квоту неменшу, якъ двацять пять злр. в. а., а недосегаючу повныхъ 100 злр. а. в. податкѣвъ непосредныхъ. Що до выконуваня того права мають бути примѣненѣ постановы §. 2. (орд. выб. повѣт.).

Обмеженє права выбираня.

§. 9. Кто має право выбираня въ двоухъ або бѣльше групахъ, може того право выконувати лишъ въ тѣй групѣ, котра въ §. 5. закону о Заступництвѣ повѣтовѣмъ передъ иншими є означена.

Хто въ кѣлькохъ громадахъ мѣскихъ є членомъ Рады громадской, може выконувати право выбираня лишъ за тоту громаду, въ котрѣй має звичайне замешканє, а коли бы въ жаднѣй не мавъ звичайного замешканя, то лишень за тоту, въ котрѣй найвыше є оподаткованый. Тота постанова вѣдносить ся такожъ до групы громадъ сельскихъ.

Выбираемость.

§. 10. Выбираемый на члена Рады повѣтовой є зъ выемкомъ жѣнокъ кождый горожанинъ державы австрійской, наcoli:

- a) скѣнчивъ 24. рѣкъ жия;
- b) уживає власновѣльности и
- c) або має право выбираня въ групѣ бѣльшихъ посѣлостей, або въ групѣ найвыше оподаткованыхъ

зъ категоріи промыслу и торговлѣ, або має право вибираня на підставѣ §. 8., або є вибираемый до Рады громадскои въ одній зъ громад повѣту, або є Начальникомъ одного зъ обшарѣвъ двѣрєкихъ въ повѣтѣ положєныхъ, або вкѣнци вѣдъ року оплачує въ повѣтѣ якій-небудь податокъ безпосередный.

Виключеній вѣдъ выбору до Рады громадскои (§. 10. и 11. орд. выб. для громадъ) не мають права вибираемости до Рады повѣтової. (Ореч. Триб. адм. зъ 27. вересня 1882. Ч. 1.841.).

Вилученє вѣдъ права вибираня и вибираемости.

§. 11. Тѣ саміи причини, котріи вилучують або виключають вѣдъ права вибираня або вибираемости до Рады громадскои, вилучують або виключають такожъ вѣдъ права вибираня або вѣдъ вибираемости до Рады повѣтової (§§. 2., 3., 10. и 11. ординації выборчої для громадъ гляди на сторони 71., 72., 73. и 75. сего збѣрника).

Офіцеры въ службѣ и иншіи особы вѣйсковіи зъ титуломъ офіцирскимъ въ службѣ зѣстаючи, наколи належать до групи бѣльшихъ носѣлостей земєкихъ, мають вправдѣ право до вибираня, не є однакожь вибираеміи; право же вибираня можуть виконувати лише черезъ повномочникѣвъ.

Вѣддалєнє зъ уряду зъ причини переступства, зъ користолюбности поновненого, мусить бути правосильно оречєнє, щоби виключєнє вѣдъ права вибираемости могло наступити (Ореч. Триб. адм. зъ 2. падолиста 1882. Ч. 2.091.).

Коли выборчий и мѣсце выборѣвъ.

Для двохъ першихъ групъ.

§. 12. Управненій до выбору въ групѣ бѣльшихъ носѣлостей вибирають въ одіймѣ колѣ выборчѣмъ.

Мѣсцемъ выборѣвъ є оєѣдокъ Заступництва повѣ-
тового.

Тѣ самѣ постановы вѣдноєсять ся такожь до ґруны
найвыєше оподаткованыхъ зъ категоріи промыслу и тор-
говлѣ.

Для громадъ мѣськихъ.

§. 13. Въ громадѣ мѣскѣй, маючѣй для себе выби-
рати окремыхъ членѣвъ Рады повѣтової, вѣдбуєє ся вы-
бѣръ въ тѣйже громадѣ.

Выборцѣ двохъ або кѣлькєхъ громадъ мѣськихъ, по-
лученыхъ для єпѣльного выбору, творять одно коло вы-
борче. Мѣсцемъ выбору є оєѣдокъ Рады повѣтової.

Для громадъ сельскихъ.

§. 14. Управнені до выбору зъ ґруны громадъ сель-
скихъ (§§. 7. и 8.) творять одно коло выборче.

Мѣсцемъ выбору є оєѣдокъ Рады повѣтової.

Розписанє выборовъ.

§. 15. Намѣстникъ розписує выборы до Рады повѣ-
тової и заразомъ означує день выбору такъ, щобы передъ-
тымъ днемъ могли бути покѣнчені потрѣбніи пригєтовленєя.

Загальні выборы розписують ся въ той єпѣбѣ, щобы
найперше избраніи були члены Рады зъ ґруны гро-
мадъ сельскихъ, а вѣдтакъ зъ ґруны громадъ мѣськихъ,
дальше зъ ґруны найвыєше оподаткованыхъ зъ категоріи
промыслу и торговлѣ, а вкѣнци зъ ґруны бѣльшихъ по-
сѣлостей земскихъ.

Розписанє выборовъ має бути въ вєѣхъ громадахъ

повѣту оповѣтками (плекатами) оголошене и подане до вѣдомости Начальникѣвъ обшарѣвъ двѣрскихъ.

1. Выборы до Радъ повѣтовыхъ можуть бути загальніи або доповняючіи и пѣсля §. 16. орд. выб. пов. розписане тыхъ выборовъ и вызначене речинця належить до Намѣстника.

2. Загальніи выборы можуть бути розписаніи або наслѣдкомъ ушлыву періоду выборчого (§. 14. зак. о Заступн. повѣтов.), або наслѣдкомъ розвязаня Рады повѣтовой (§. 53.). Въ обохъ тыхъ случаяхъ право и обовязокъ розписаня выборовъ зъ власной иніціативы прислугуе Намѣстникови яко виконуючому законъ.

3. Выборы доповняючіи можуть наступити лишъ наслѣдкомъ уступленя члена Рады повѣтовой зъ ея числа, безъ взгляду на причины и способъ, въ якіи уступлене того мало мѣсце.

4. Хотяи розписане и вызначене речинця до выбору доповняючого прислугуе лишень Намѣстникови, то однакожь иніціатива до такого зарядженя прислугуе Заступництву повѣтовому, позаякь оно въ часъ, коли зайде потреба такого wyboru, е правнио иснуюче, и може зажадати своего доповненя.

5. Крѣмъ того належить додати, що членъ Заступництва повѣтового повиненъ завѣдомити о своемъ уступленю передовсѣмъ того Заступництво.

Списы выборцѣвъ и карты легитимаций.

Для двохъ першихъ группъ.

§. 16. Для кола выборчого бѣльшихъ посѣлостей, якъ такожь для кола выборчого найвыше оподаткованыхъ зъ категоріи промыслу и торговлѣ, приготавлие політична власть повѣтова лісту выборцѣвъ, складае тѣ до свободного перегляду кождому и оголошуе се публичною оповѣсткою зъ означенемъ непереступного речинця 14-дневного до вношеня реклямацій.

§. 17. Реклямаціи въ тѣмъ речинци внесеніи рѣшае політична власть повѣтова въ протягу трехъ днѣвъ и ро-

бити безпироволочно спростованя, котрї узнасть оправда-
ними и зъ закономъ згѣдними.

Въ случаю вѣдмвленого спростованя прислугує вѣд-
кликъ до політичної власти краєвой. Вѣдкликъ такїй най-
дальше въ протягу трехъ днѣвъ вѣдъ завѣдомленя о рѣ-
шеню вѣдмовнѣмъ має бути внесенный до політичної вла-
сти повѣтвой, котра має єго предложити безпироволочно
політичнѣй власти краєвѣй до остаточного порѣшеня.

Розпорядженемъ зъ 22. жовтня 1866. Ч. 7.506. пр. на-
казала Президія Намѣстництва, щоби въ рѣшеню, вѣдмвляю-
чѣмъ спростованя листъ управненихъ, выразно зазначити, що
рекламуючому вѣльно вѣдкликати ся до політичної власти кра-
євой, що однакожь той вѣдкликъ має бути внесенный до полі-
тичної власти повѣтвой найдальше въ трехъ дняхъ по одер-
жаню завѣдомленя о згаданѣмъ рѣшеню. Вѣдкликъ має бути сей-
часъ Намѣстництву вразъ зъ дотычними актами и доказомъ
дорученя вѣдкликаемого рѣшеня предложеный, а то зѣ взгляду
на вызначеный вже речинецъ до выборѣвъ.

Позаякъ законъ выразно вымагає крѣмъ виданя такожь
дорученя картъ легітимацийныхъ, отже політична власть по-
вѣтова повинна передъ речинцемъ выборѣвъ одержати дотычнї
доказы доручень и переховати ихъ въ актахъ.

§. 18. Скоро листы выборцѣвъ, по рѣшеню внесенихъ
въ речинци рекламаций, будуть остаточно уложенї, вы-
дасть и доручить політична власть повѣтова поодинокимъ
выборцямъ карты легітимацийнї, мѣстячї число бѣ-
жуче листы выборцѣвъ, назвиско управненого до выбору,
мѣсце, день и годину выборѣвъ.

Для группы громадъ мѣськихъ.

§. 19. Політична власть повѣтова має кожного На-
чальника громады мѣской, до спѣльного выбору зъ ин-
шими громадами полученю, завѣдомити о числѣ вѣдно-
ручникѣвъ выбратнєхъ маючихъ, и припоручити єму, щоби
зарядивъ выбѣръ черезъ Раду громадску.

Що до умовій важности того вибору, неменше що до поступованя при виборѣ и голосованю, обовязують §§. 36. и 37. ординаціи выборчої для громадъ. (Покликаній §§. на стор. 91. сего збѣрника).

Протоколь выборчий має бути предложеный політичною властью повѣтовою.

Власть тотъ має провѣрити правнѣсть акту выборчого въ кождѣй громадѣ и виписати вѣдноручникѣвъ выбранныхъ и Начальникѣвъ громадъ до листы управленыхъ до выбору.

Наколи покаже ся потреба нового вибору вѣдноручникѣвъ, виборъ той має бути сейчасъ наказанный зъ наведенемъ причинъ (мотивѣвъ).

§. 20. Якъ листъ управленыхъ до выбору (§. 19.) буде доновнена черезъ виборъ вѣдноручникѣвъ въ всѣхъ громадахъ той групи, выдасть и доручить політична власть повѣтова всѣмъ управленнымъ до выбору карты легітимацийнѣ, въ §. 18. вказанѣ.

Для группы громадъ сельскихъ.

§. 21. Постановъ §. 19. вѣдносить ся такожъ до виборѣвъ зъ громадъ сельскихъ.

§. 22. Політична власть повѣтова укладає списъ особъ, до выбору въ групѣ громадъ сельскихъ на основѣ §. 8. управленыхъ, складає той списъ до свободного перегляду кождому и оголошує то публичною оновѣткою зъ означенемъ непереступного реченця 14-дневного до вношеня реклямацій.

Постановы §. 17. мають ту примѣнене.

По заповшѣмъ рѣшеню реклямацій уложитъ політична власть повѣтова списъ тыхъ виборцѣвъ и виписе ихъ до головной листы виборцѣвъ зъ групи громадъ сельскихъ.

§. 23. Якъ ліста виборцѣвъ буде доповнена черезъ вибѣръ вѣдпоручникѣвъ въ вѣхъ громадахъ сельскихъ и черезъ вписане до неѣ виборцѣвъ въ §. 22. вказанныхъ, выдасть и доручить політична власть повѣтова вѣмъ виборцѣмъ карты лѣгитимаційнѣ въ §. 18. вказанѣ.

Комісія виборчѣ.

§. 24. Выборами руководить комісія виборча, зложена якъ слѣдуетъ:

1. Для группы бѣльшихъ посѣлостей земекныхъ складае ся комісія зъ трехъ мужѣвъ довѣря, котрыхъ виборцѣ зъ помѣжъ себе выбираютъ. Тѣ мужѣ довѣря выбираютъ зновъ зъ помѣжъ себе Предсѣдателя.

2. Въ той самъ способъ складае ся комісія виборча для группы найвыше оподаткованныхъ зъ категоріи промыслу и торговлѣ.

3. Для громады мѣскон, выбирающей для себе окремо членѣвъ Рады повѣтовой, складае ся комісія виборча зъ Начальника громады яко Предсѣдателя и зъ двоухъ членѣвъ черезъ Раду громадеку зъ помѣжъ неѣ выбранныхъ.

4. Для громадъ мѣскихъ, полученныхъ до спѣльного выбору, складае ся тотъ комісія зъ 5 мужѣвъ довѣря, котрыхъ виборцѣ зъ своего круга выберутъ. Тѣ мужѣ довѣря выбираютъ зъ помѣжъ себе Предсѣдателя.

5. Для группы громадъ сельскихъ складае ся комісія виборча въ способъ пѣдъ 4 вказаный.

При актѣ выборчѣмъ має бути присутнымъ комисаръ правительственный за-для надзору надъ захованемъ законѣвъ и надъ удержанемъ порядку.

Предприняте выборовъ.

§. 25. Выбѣръ зъ громады мѣскон, мающей выбрать для себе членѣвъ Рады повѣтовой, вѣдбувае ся пѣсля по-

становъ умѣщенныхъ въ §§. 36. и 37. ординаціи выборной для громадъ. (Покликаній §§. напечатаній є на сторонѣ 91. и 92. сего збѣрника).

Выборы иныхъ членѣвъ Рады повѣтовой вѣдбувають ся въ дняхъ, годинахъ и мѣсяхъ до того назначенныхъ, безъ взгляду на число зѣбранныхъ выборцѣвъ. При тыхъ выборахъ примѣненій мають бути схожі постановы §§. 35. и 37. ажъ включно до §. 48. соймовой ординаціи выборной; однакожь комісія выборча може такожь зарядити голосованє картками.

Покликаній повыше параграфы соймовой ординаціи выборной є въ части третѣй подѣ 2. сего збѣрника.

§. 26. Повномочникъ може бути допущенный до голосованя въ имени управленого до выбору лишень въ случаяхъ тымъ закономъ дозволенныхъ и лишень тогда, коли выкаже ся належитимъ повномочіємъ.

Протоколъ выборчій.

§. 27. Зъ каждого акту выборного списує ся протоколъ.

По избранію потрібного числа членѣвъ Рады повѣтовой замыкає ся протоколъ выборчій и, подписанный черезъ членѣвъ комісії выборной и черезъ комісаря правительственного, вѣддає ся зъ всеми прилогами Начальникови політичної власти повѣтовой (Старостѣ).

Цертифікаты выборчій.

§. 28. Начальникъ політичної власти повѣтовой выддає по пересмотренію актѣвъ выборныхъ цертифікатъ выборчій каждому членови Рады, противъ которого нема жадной зъ причинъ, вѣдъ выбраємости выключающихъ,

въ §§. 3. и 11. ординаціи выборной для громадъ вказанныхъ. (Покликаній §§. напечатаній на стор. 71. и 75. сего збѣрника).

Сертифікатъ сей уповажняе выбраного до вступленія до Рады повѣтовой и становить догадъ важности его выбору, доки Рада повѣтова иначе не порѣшитъ.

Удѣленіе актівъ выборныхъ Рады.

§. 29. Веѣ акты выборчій, до котрыхъ належуть такожъ акты выбору вѣдпоручениковъ зъ громадъ, має Начальникъ політичної власти повѣтовой удѣлити зборови выбранныхъ членѣвъ Рады сертификатами выборными заосмотрѣнныхъ. Збѣръ сей підъ проводомъ члена зъ-помѣжъ себе выбраного розиѣзнае акты выборчій и рѣшае о припущенію выбранныхъ. Коли выборы бѣльше якъ половины членѣвъ Рады будуть справдженіи, Рада уважаеь за уконституовану. — Акты выборчій зъ выборовъ доповняющихъ розиѣзнае Рада повѣтова и рѣшае о припущенію выбранныхъ.

II. О выборахъ Выдѣлу повѣтового.

§. 30. Рада повѣтова выбирае зъ своего круга підъ проводомъ члена черезъ себе выбраного своего Предсѣдателя (Презеса) его Заступника и свѣи Выдѣлъ.

§. 31. Выбѣръ Предсѣдателя наступае безвзглядною бѣльшостию голосующихъ.

Наколи при першѣмъ и другѣмъ голосованію нѣхто безвзглядною бѣльшости голосѣвъ не одержавъ, наступитъ выбѣръ мѣжъ тыми двома членами, котріи при другѣмъ голосованію наибѣльше голосѣвъ одержали.

При рѣвности голосѣвъ рѣшае жребѣ (льѣсь), хто має бути до выбору межи двома представленій. Голѣсь

данный при третѣмъ голосованіи на члена до выбору не представленнаго, е неважный.

Въ случаю рѣвности голосѣвъ при выборѣ межи двома рѣшае жребѣ.

Въ той самѣ способѣ выбирае ся и Заступника Предсѣдателя.

§. 32. Для каждой группы интересѣвъ въ Радѣ заступленои выбираютъ члены, зъ той группы выбраніи, зъ помѣжѣ Рады одного члена Выдѣлу. Прочихъ членѣвъ Выдѣлу выбирае поодинокѣ цѣла Рада.

Каждый зъ тыхъ выборѣвъ доконуе ся безвзглядною бѣльшостіи голосующихъ.

Наколи тотѣ бѣльшѣсть не дасть осягнутись, тогда належить поступити пѣбеля постановѣ §. 31.

§. 33. Для каждого члена Выдѣлу выбирае ся Заступника въ способѣ приписанный въ §. 32.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

Законы о Заступництвѣ краєвѣмъ.

I.

Жовтнева констytucія. Патентъ лютовый зъ основнымъ закономъ про статутъ краєвый и ординацію соймову.

Нашъ Найяснѣйшій Монарха Францъ Іосифъ I., вступаючи на тронъ, патентомъ зъ 2-ого грудня 1848., выданнымъ зъ столицѣ Оломунца, заповѣвъ торжественно всемъ народамъ австрійской монархіѣ, що пѣдъ его панованемъ Австрія, на пѣдставѣ рѣвноуправленія всехъ народѣвъ и рѣвности всехъ обывателѣвъ державы передъ правомъ, та при спѣвѣланію заступникѣвъ народа въ законодавствѣ, станеть просторою хатою для всехъ племенъ рѣжноязычныхъ, станеть будынкомъ, котрого не встрясууть нѣякій бурѣ часу.

И справдѣ, придерживуючись монаршого слова, нашъ цѣсарь манифестомъ зъ 20-го Жовтня 1860. оповѣстивъ цѣсарскій дипломъ, заключающій засады новой кон-

ституціѣ а званій жовтневимъ, після часу оголошення. Засады тои конституціѣ ось якї:

1. Право выдавати, змѣняти и зносити закони буде виконувати монарха за удѣломъ соймѣвъ краєвыхъ а взгядно рады державнои, до котрой соймы высылати будуть своихъ вѣдпоручникѣвъ.

2. До рады державнои належати має законодавство що до монетъ, грошей, кредиту, цѣла, почты, телеграфѣвъ и желѣзницѣ, що до рекрутаціѣ, новыхъ податкѣвъ, пѣдвышенія податкѣвъ, що до пожичокъ державныхъ, продажи и обтяженія дѣбрѣ державныхъ въ кѣнци що до бюджету.

3. Законодавство що до всѣхъ иншихъ справъ належати має до соймѣвъ краєвыхъ.

Пѣднести тутъ належить, що днѣльомъ жовтневый вийшовъ головно зъ починку звѣстного польского графа Голуховского, тогдѣшного міністра-президента а попередного и пѣзнѣйшого Намѣстника Галичини. Якъ вже видно зъ головныхъ зарисѣвъ, дававъ днѣльомъ жовтневый далеко ширше поле дѣланя соймамъ краєвымъ, нѣжь радѣ державноѣ, бо-жь гр. Голуховскій стоявъ дуже за автономією (самоуправою) краѣвъ.

Рѣчь зовсѣмъ змѣнилась, коли гр. Голуховскій уступивъ а его мѣсце занявъ міністеръ Шмерлінгъ. Той бувъ противный широкѣй автономіи краєвѣй, и тому то за его заходомъ оголошений бувъ патентъ цѣсарскій зъ 26-ого лютого 1861, заключаючій основный закони про раду державну, про статута краєвѣй и ординаціѣ выборчѣй, котрый то патентъ обьемъ дѣланя соймѣвъ краєвыхъ значно зменшивъ, бо въ статутахъ краєвыхъ (а мѣжь ними въ галицкѣмъ въ §§-хъ 16 до 25) вычислено докладно всѣ sprawy, котрѣ яко краєвѣй належати мають до соймѣвъ краєвыхъ.

Після того патенту зъ 26-ого лютого 1861. р., до соймѣвъ краєвыхъ належать справи краєві, а именно:

I. Всѣ розпорядженія взглядомъ 1) культуры краєвой, 2) публичныхъ будѣвъ, коштомъ краю заложенныхъ (пр. дорѣгъ краєвыхъ), 3) закладѣвъ добротчинныхъ, удержуваныхъ зъ краєвыхъ фондѣвъ (якъ шпиталѣвъ), 4) бюджету краєвого (отже и додаткѣвъ краєвыхъ до податкѣвъ), дальше

II. всѣ близші розпорядженія взглядомъ загальныхъ, на цѣлу монархію выданихъ законѣвъ въ застосованію до свого краю, а то: 1) въ справахъ громадскихъ, 2) въ справахъ церковныхъ и шкѣльных, 3) въ справѣ пѣводѣ (форшпанѣвъ), кватирунку и заосмотренія вѣйска. Соймъ покликаний дальше ставити внески що до примѣненія (застосованія) иншихъ загальныхъ законѣвъ зѣ взгляду на пожитокъ свого краю, може такожѣ домагати ся виданія якогось закона загального для краю придатного. Соймы завѣдують майномъ краєвымъ, громадскимъ, фондомъ краєвымъ, и индѣмнізаційнымъ и т. и.

Зъ того вже короткого вычисленія справъ, до сойму краєвого належачихъ, видно, якъ важною є рѣчію, щоби въ соймѣ интереса всѣхъ клясъ людности, и панѣвъ и селянъ и мѣщанъ и кунцѣвъ та ремѣеникѣвъ, були зарѣвно справедливо заступлені, бо-жѣ вѣдѣ числа заступникѣвъ залежить, щоби ухвалювано такі законы, зъ котрыхъ бы такъ панѣ якъ селянинѣ, такъ Полякѣ якъ и Русинѣ зарѣвно мали користь. А се можливе лишь тогды, коли кляса людности выбере собѣ самыхъ такихъ послѣвъ, по котрыхъ зъ певностію можна сподѣвати ся, що они будуть добре, вѣдважно и неустрашено заступати sprawy своихъ выборцѣвъ.

Після патенту лютового мали соймы краєві переважный впливъ на sprawy цѣлого цѣсарства тымъ, що

выбирали пословъ до рады державной. Той впливъ зміни-
лила имъ *конституція груднева* зъ 1867-ого року, котрою
(посля прускон війны зъ 1866. р.) введено такъ званный
„дуалізмъ“, т. є. віддѣлено край угорскон короны відъ
нишихъ краївъ коронныхъ, такъ що они мають окремый
соймъ, рѣвний нашій радѣ державній, окремый рядъ
(правительство) и окремі закони. Ще більше змінившъ
ся впливъ соймівъ краєвыхъ на справи державні черезъ
заведенє *безпосереднихъ виборівъ* до рады державной зако-
номъ основнымъ зъ 2-ого цвѣтня 1873. Однакожь якъ
конституція груднева такъ и законъ о безпосереднихъ ви-
борахъ змінили впливъ соймівъ тільки на справи дер-
жавні, але справи краєві, повніше вычислені, якъ
перше такъ и теперъ збѣтають підъ властію сойму, —
а власне тіи справи суть для хлѣборобівъ селянъ и мѣ-
щанъ найбільшой ваги.

Такъ поміркуйте самі, панове громадо, чи не дуже
важна се справа, щоби піднести управу рѣль, культуру
лѣсівъ, щоби завести хорошу расу худоби и сильныхъ
здоровыхъ коней? Чи не важна се рѣчь, щоби якъ най-
більше було въ краю дорѣгъ мурованыхъ, щоби не було
на нихъ мостівъ, по котрыхъ бы худоба и коні ноги собі
крутили, щоби не платити майже що півъ милѣ рѣжнихъ
рогачокъ и мыть, щоби на ярмаркахъ бувъ більшій ладъ,
щоби було менше коноводівъ? Чи не важна се рѣчь,
щоби шпиталѣ, такъ дорого оплачувані зъ краєвыхъ гро-
шей, справдѣ були притулкомъ для бѣдныхъ, убогихъ,
якъ на нихъ найде яка слаббѣть? Чи не важна се рѣчь,
щоби, обертаючи податки краєві якъ найлучше и най-
ощаднѣйше, мало-по-малу ихъ зменшати? Чи менше важна
рѣчь, щоби вѣйти и рады громадскі не марнотравили ма-
єтку громадского, не занепащували громадскихъ пасо-
висекъ та лѣсівъ, не процивали податківъ, зъ громады

буцѣмъ на потреби громадскій стягненихъ, не знушали ся надъ бѣдными, безборонными въ громадѣ, а щобы въ громадахъ бувъ ладъ, тверезѣсть и добробытъ? Або чи менше важна рѣчь, щобы грѣшъ, рѣкъ-рѣчно выданыи на школы и учителѣвъ сельскихъ, не бувъ марно выкиисный, щобъ дѣти дѣйстно чогось пожиточного въ школѣ навчили ся, а не гайнували лишь марно часу на ломане руского языка на польскій ладъ? Або чи може менше важна се рѣчь, щобы панъ дѣдичъ дававъ лишь мало матеріалу на дорогу и мосты а громада цѣлу дорогу робила, шарваркувала цѣлыми мѣсяцями та ще доплачувала готѣвкою? Кому не памяти розрухи зъ послѣднихъ лѣтъ черезъ заведеие нового закона дорогового? Хто не чуе великого тягару на нашихъ хлѣборобѣвъ наложенного тымъ закономъ? Або може скаже хто, що се меншон ваги, щобы панъ дѣдичъ дававъ лишь шесту часть на церковь та плебанію а мавъ право выбирати священника собѣ по волі, а то не для себе, а вамъ, панове громадо, що даєте и пять шестыхъ частій на плебанію и маєте обовязокъ священника спровадити, перазъ и кѣльканайцять миль далеко, и властиво удержуєте его?

Все то переважніи справы, а все они належать до законодавства сойму.

Соймъ може змѣнити теперѣшніи уставы утяжливѣ для васъ; але до того треба такого числа послѣвъ, котре бы переважило послѣвъ противныхъ. Звѣстно, теперъ въ кождѣй радѣ, чи громадскѣй чи повѣтовѣй, чи въ соймѣ, той переможе, хто за собою має бѣльшу половину голосѣвъ. Отже вы, панове громадо, ели хочете мати за собою бѣльшѣсть въ соймѣ, ели хочете мати уставы для себе догѣдніи, то мусите и выбирати своихъ т. е. громадамъ прихильныхъ людей на послѣвъ.

А щобы-сьте знали, якъ мають ся переводити вы-

боры, та щобы-сьте опісля не нарікали, що васъ нѣхто не навчивъ, якъ маєте робити: постановили мы въ третій часті сего збѣрника зъ тымъ всѣмъ васъ освѣдомити. Отже, сли хочете свого власного добра, то послухаєте нашон рады...

Зъ попереднои рѣчи вже знаєте, що основною нашою конституціѣ є дилломъ жовтисвѣй (зъ р. 1860.), розвинений и близше означений нашенномъ зъ 26-ого лютого 1861. р. Сей послѣдній патентъ є основнымъ закономъ про статутъ краевый и про ординацію выборчу.

Обговоримо лишъ де-що изъ статута краевого, а головно ординацію выборчу.

II.

Про статутъ краевый.

„Статутъ краевый“ або такожъ „ординація краєва“ єсть то основный законъ про заступництво (репрезентацію) краєве, т. є. про Соймъ краевый и Выдѣлъ краевый, дальше про кругъ дѣлання одного и другого, въ кѣнци про порядокъ, въ якѣмъ мають ся рѣшати справи якъ въ Соймѣ такъ и въ Выдѣлѣ краєвѣмъ.

Патентъ лютовый (зъ р. 1861.) оголосивъ 15 статутѣвъ краєвыхъ зъ ординаціями выборчими 15. краєвъ коронныхъ, а мѣжъ ними для Галичины. Галицкій статутъ краевый складає ся зъ трехъ частій:

I. часть. Про Заступництво краєве (репрезентацію краєву) въ загалѣ (§§. 1—15.).

II. часть. Про кругъ (обѣмъ) дѣлання а) Сойму (§§. 16—25), б) Выдѣлу краевого (§§. 26—32.).

III. часть про порядокъ дѣланъ (§§. 33—43.).

Статутъ той нашъ краевый зѣставъ пѣзнѣйше де въ чѣмъ незначно змѣненъ, именно законами зъ 12-ого цвѣтня 1866., зъ 20-ого вересня 1866., зъ 10-ого мая 1873., закономъ про непосредный выборы зъ 2-ого цвѣтня 1873. и закономъ краевымъ зъ 7. цвѣтня 1886. Ч. 48. Увзглядняючи тѣ згѣны, подаємо що головнѣйшого.

ЧАСТЬ ПЕРША.

Права, належачѣ до репрезентаціѣ краевой, выконуе або Соймъ або выбранный зъ него Выдѣлъ краевый (§. 2). Соймъ складае ся зъ 151 членѣвъ, а именно:

- а) зъ трехъ архиепископѣвъ львѣвскихъ (руского, латиньского и вѣрменьского), двоухъ епископѣвъ перемыскихъ (руского и латиньского) тарнѣвского епископа (латиньского), кракѣвского епископа (лат.) и станіславѣвского епископа (руского); въ случаю же опорожненія столицѣ архiereйской або епископскои, зъ админістратора дієцезіѣ;
- б) зъ 2-хъ ректорѣвъ університетѣвъ (львѣвского и кракѣвского), и
- в) зъ 141 послѣвъ выбранныхъ на 6 лѣтъ, а то: 1.) 44 послѣвъ зъ бѣльшихъ посѣлостей (панѣвъ), 2.) 23 послѣвъ зъ мѣстъ и зъ палатъ торговельныхъ та промысловыхъ и 3.) 74 послѣвъ зъ прочихъ громадъ (§. 3.).

Зъ помежи членѣвъ Сойму именуе Цѣсарь предсѣдателя, званого маршалкомъ краевымъ, и его заступника (віцемаршалка) (§. 4.) на 6 лѣтъ.

Часть той 6-лѣтний, на котрый выбранный зѣстали послы и именованный маршалокъ, зове ся періодъ соймовый (§. 6.). По уплывѣ того періоду кѣнчатъ ся мандаты послѣвъ т. е. кѣнчить ся припоручена имъ дѣяльнѣсть,

и правительство розписуе и переводить нові выборы; въ часѣ же того періоду звичайно разъ до року Цѣсарь скликае Соймъ на нараду („сесію“) до Львова (§. 8.), котра після потреби трѣває мѣсяць, два або и бѣльше на кѣльканайцятѣохъ або кѣлькадесятьохъ засѣданяхъ. Цѣсарь може розвязати Соймъ и передъ уплывомъ періоду соймового (§. 10.).

Выдѣль краевый выконуе ухвалы Сойму и завѣдуе фондами и маеткомъ краевымъ; вѣнъ складае ся зъ маршалка и 6 членѣвъ соймовыхъ, зъ котрыхъ трехъ выбирають послы каждой зъ трехъ класъ выборцѣвъ (бѣльшихъ посѣлостей, мѣстъ и громадъ сельскихъ) окремо зъ помежи себе, а другихъ трехъ цѣлый Соймъ (§. 11. и 12.). Зъ того отже вышывае, що изъ заступникѣвъ рускихъ громадъ що наибѣльше оденъ може дѣстати ся до Выдѣлу краевого, бо прочіи послы выберуть зъ свои класы и зъ повного Сойму своихъ заступникѣвъ. Дѣяльнѣсть Выдѣлу краевого кѣнчить ся зъ уплывомъ періоду соймового або зъ розвязанемъ Сойму (§. 14.).

ЧАСТЬ ДРУГА.

Про кругъ (обемъ) дѣланя Сойму була вже бесѣда при лютовѣмъ патентѣ. Крѣмъ завѣдуваня краевымъ маеткомъ, краевыми фондами и закладами, Выдѣль краевый надзирае дѣяльнѣсть ему пѣдчиненыхъ урядникѣвъ и слугъ. Выдѣль мае право робити до Сойму внесеня, проекты новыхъ краевыхъ законѣвъ (§. 22.). Выдѣль выконуе право презентаціи и патронату, надае стипендіи, обсаджуе мѣся опорожненіи въ закладахъ краевыхъ и т. и. (§. 27.).

Соймъ чувае посредствомъ Выдѣлу, щобъ маетокъ закладовый повѣтовъ и закладѣвъ повѣтовыхъ не бувъ зменшеный, и чтобы повѣтовіи репрезентаціи належито чували надъ майномъ громадъ. (Зак. зъ 7. цвѣтня 1886.).

ЧАСТЬ ТРЕТЯ,

заключаюча постановы про порядокъ, въ якѣмъ Соймъ и Выдѣлъ крайвій мають вѣдбувати свою дѣяльнѣсть, єсть для загалу меншой ваги; головни можуть они обходити тыхъ, що беруть участь въ Соймѣ и въ Выдѣлѣ (т. є. послѣвъ¹), а для тыхъ мы не пишемо, бо они повинни зъ законами бути ознакомленіи.

III.

Ординація wyborча.

Ординація wyborча становить о тѣмъ, хто має право выбирати послѣвъ соймовыхъ, хто може бути посломъ соймовымъ, въ якихъ округахъ выбирає ся послѣвъ и якъ має ся поступати при wyborѣ.

Галицка ординація wyborча складає ся зъ пяти частей, низше докладно означеныхъ. Она зѣстала въ децѣмъ пѣзнѣйшими законами змѣнена, а то законами зъ 20-ого вересня 1866., зъ 13-ого сѣчня 1869., зъ 6-ого жовтня 1869., зъ 17-ого сѣчня 1874., зъ 17-го грудня 1884. ч. 1. В. з. кр. зъ р. 1885. и зъ 26-ого червня 1887. ч. 46. и 48., котри то приписи будемо наводити пѣсля обовязуючого теперъ закону. Ординацію для єи важности наведемо дословно.

1) Про округи и мѣсця wyborчїи.

§. 1. Каждый зъ (давнихъ) округѣвъ политичныхъ, низше названыхъ, становить для wyborу посла зъ бѣльшихъ посѣлостей оденъ округъ wyborчїи. Веѣ въ однѣмъ округѣ wyborчѣмъ управисїи до выбирания посла

становлять одно тѣло выборче (то значить, що разомъ мають ся зійти и разомъ вибрати, такъ що хто сподобить ся, тратить право голосованя), и мають вибрати въ округахъ: Кракѣвскѣмъ 6, Бережаньскѣмъ, Перемыскѣмъ, Золочѣвскѣмъ, Чорткѣвскѣмъ, Тарнѣвскѣмъ, Тернопѣльскѣмъ, Сяноцкѣмъ, Самбѣрскѣмъ и Жовкѣвскѣмъ по 3, въ Сапдецкѣмъ, Решѣвскѣмъ, Стрыйскѣмъ, Станіславѣвскѣмъ и Коломыйскѣмъ по 2, въ Львѣвскѣмъ 1 посла. Мѣсяцемъ выбору для каждого округа есть окружне мѣсто а для Чорткѣвскаго Чорткѣвъ.

§. 2. Для выбору послѣвъ зъ мѣсть становить столица краю Львѣвъ оденъ округъ выборчій, а мѣста: 1) Кракѣвъ, 2) Перемышль, 3) Станіславѣвъ, 4) Тернопѣль, 5) Броды, 6) Ярославъ, 7) Дрогобычъ, 8) Бѣла, 9) Новый Санчъ, 10) Тарнѣвъ, 11) Решѣвъ, 12) Самбѣръ, 13) Стрый, 14) Коломыя, кожде для себе оденъ округъ выборчій и в заравомъ мѣсяцемъ выбору.

§. 3. Львѣвъ выбирае 4-хъ, Кракѣвъ 3-хъ, а прочіи въ §. 2-омъ вычисленіи мѣста по 1-ому послови (20 послѣвъ). Всѣ, управленіи до выбору посла зъ одного мѣста, становлять одно тѣло выборче.

§. 4. Палаты торговельніи и промысловіи у Львовѣ, Краковѣ и Бродахъ (Тернополи) вибрати мають по одному послови (3-хъ послѣвъ). Члены и заступники каждой палаты творять одно тѣло выборче.

§. 5. Каждый зъ 74. повѣтовъ політичныхъ (староствъ) въ своихъ границяхъ територіальныхъ становить особный округъ выборчій для выбору послѣвъ зъ сельскихъ громадъ.

1. Пѣсля новелѣ зъ 17. грудня 1884. всѣ громады, що въ часѣ выборовъ належать до якого Староства, избирають разомъ одного посла.

2. Староства або округи wyborчї въ веходнѣй Галичинѣ разомъ зъ списомъ громадъ и числами wyborцѣвъ въ кождѣй громадѣ подаемо ниже въ додатку до ординаціи wyborчої соймової пѣдъ 5.

§. 6. Мѣсцемъ wyborчимъ для кождога округа wyborчого громадъ сельскихъ есть осѣдокъ політичної власти повѣтової (Староства).

§. 7. Кождый зъ округѣвъ wyborчихъ, въ §. 5. вычисленныхъ, має выбрати одного посла (всѣхъ 74). Wyборцѣ зъ всѣхъ громадъ округа wyborчого (зъ выемкою зъ тыхъ мѣстъ, котрѣ пѣсля §. 2-ого выбираютъ самѣ окремо посла) становлять одно тѣло wyborче.

2. Кто має право выбирати посла и хто може бути посломъ соймовымъ.

§. 8. Повнолѣтній австрійскій обыватель, посѣдающій такій добра табулярній, вѣдъ котрыхъ оплачують рѣчно що найменше 100 злр. податкѣвъ державныхъ реальныхъ (т. е. грунтовыхъ або домовыхъ), и то безъ вчисленя додатку военного, выбираютъ самѣ непосредственно (впрѣсть) послѣвъ на Сеймъ зъ класы бѣльшихъ посѣлостей грунтовыхъ.

До того §-у прїйшовъ ще додатокъ.

Арт. I. Право выбирати посла, прислугуе и невла-сновѣльнымъ посѣдачамъ дѣбрь табулярныхъ; голосують въ ихъ имени правні ихъ заступники (онѣкунъ, кураторъ) або повномочники сихъ.

Арт. II. За жѣнку выконуе тое право еѣ чоловікъ, котрый зъ нею жїе (не розведеный); за инші женщины власновѣльний — ихъ повномочникъ.

Арт. III. Слї чоловікъ и жѣнка интабульованї за

співластительвѣ добра табулярного, то право се прислугує чоловікови. (Уст. зъ 20-ого вересня 1866.).

Черезъ посѣдачѣвъ табулярныхъ дѣбръ розумѣе ся тоті особи, що вже дѣйстно вибульовані за властительвѣ дотычныхъ дѣбръ а то або въ старій табулѣ краєвої у Львовѣ, якъ ще нема новыхъ книгъ ґрунтовыхъ, або въ нової книгѣ ґрунтової въ судѣ окружнѣ, при котрыхъ теперъ ведуть ся паньскій табулѣ. Хлонскій табулѣ ведуть ся, якъ вѣдомо, въ судахъ повѣтовыхъ.

§. 9. Коли табулярній добра до выбору посла управляючі, є въ спѣльнѣмъ посѣданю кѣлькохъ посѣдачѣвъ, то лишъ той зъ помѣжъ нихъ має право выбирати посла, кого веѣ спѣльники до того уповажнять.

Сли хтось посѣдає два або три табулярній добра, вѣдъ котрыхъ рѣчній податки реальній разомъ взяті — выносять 100 злр., то посѣданє тыхъ дѣбръ такожъ управляє до выбираня посла зъ класы бѣльшихъ посѣлостей.

И до того §-у має застосованє законъ зъ 20-го вересня 1866, при §. 8-ѣмъ поданный, т. є. що невластительскій спѣльникъ може голосувати черезъ свого правного заступника або его повномочника, а жѣнка черезъ свого чоловіка або повномочника.

§. 10. Сли добра табулярній, управляючі до выбору посла зъ бѣльшихъ посѣлостей, суть въ посѣданю якоєсь корпораціѣ (н. пр. Дому народного) або товариства (н. пр. банку), то право выбору має выконувати тота особа, котра пѣсля правныхъ постановъ або статутѣвъ товариства представляє на зверхъ тоту корпорацію чи товариство (н. пр. предсѣдатель, директоръ и т. и.).

Громады же, посѣдаючи такі добра табулярній, не можуть яко такі выконувати права выбору.

§. 11. Послѣвъ зъ мѣсть, вычисленыхъ въ §. 2. мають выбирати безпосередно першій двѣ третинны вѣхъ тыхъ, котрѣ въ силу ординаціѣ выборчої громадской зъ 12-ого сернія 1866. р. задля оплаты податкѣвъ мають право выбирати раду громадску, и то въ порядку, счисанѣмъ пѣсля высоты оплачуваныхъ черезъ нихъ въ громадѣ рѣчныхъ податкѣвъ безпосередныхъ, починаючи вѣдъ оплачуемого найвысшій податокъ въ дѣль.

Тѣ, що задля оплачуваня податкѣвъ мають право выбирати раду громадску, але еуть выборцами въ клясѣ бѣльшихъ носѣлостей, не мають бути замѣщуванѣ въ счисѣ тыхъ пернихъ двохъ третинъ громадянъ, управненыхъ до выбору посла. А ели кѣлькохъ управненыхъ оплачуе такѣ самѣ податки, старшій вѣкомъ попереджае молодшого.

Вразѣ зъ тыми выборцами, що мають право выбирати посла задля оплаты податкѣвъ, голосують яко борцы зъ рѣвнымъ правомъ и тѣ, що безъ взгляду на оплату податкѣвъ управненѣ еуть до выбираня рады громадской въ силу ординаціи громадской зъ 12. сернія 1866.

Хто має право выбирати раду громадску означено въ §. 1. орд. выб. для громадъ. (Гляди стор. 69—71. сего збѣрника).

§. 12. Выбѣръ послѣвъ зъ громадъ сельскихъ має ся вѣдбувати черезъ борцы, выбранныхъ зъ громадъ (и тому зове ся двостепенный або посередный). Каждая громада въ окрузѣ борчѣмъ має выбрати на кождыхъ 500 мешканцѣвъ одного борца. Ели зъ подѣлу числа мешканцѣвъ на 500 остане рѣшта, то, коли рѣшта тая выночь 250 мешканцѣвъ або бѣльше, уважае ся єѣ за 500 (а тымъ самымъ громада має выбрати ще одного борца), колижъ рѣшта та выночь менше нѣжъ 250, то не увзгляд-

няе ся єѣ. (На пр. громада зъ 751 мешканцѣвъ выбирае 2 выборцѣвъ, а громада зъ 749 мешканцѣвъ выбирае лишь одного выборця.)

Громады, числячй меньше нѣжъ 500 мешканцѣвъ, выбираютъ одного выборця.

§. 13. (Пѣсля закона зъ 16-ого жовтня 1869.). Выборцѣвъ зъ громадъ сельскихъ мають избирати першй двѣ третины всѣхъ тыхъ, котрй въ силу ординаціѣ выборчої для громадъ (зъ 12. серпня 1866.) задля оплаты податкѣвъ безпосередныхъ мають право избирати раду громадеку *), и то числячи тѣ двѣ третины вѣдъ оплачуемого найвысшй податокъ въ дѣль до наименше платячого. (Н. пр. на 600 громадянъ, оплачующихъ податки, мають право избирати выборцѣвъ лишь 400 наибѣльше податкѣвъ платячихъ, тѣ послѣднй называютъ ся правыборцями.) Кто задля оплачуваня податкѣвъ має право избирати раду громадеку, але є вже выборцемъ въ класѣ бѣльшихъ посѣлостей або мѣстѣ, не має бути умѣщенный въ списѣ тыхъ двоухъ третинъ, управненихъ до выбираня выборцѣвъ зъ сельскихъ громадъ. Слн кѣлькохъ оплачують однакй податокъ, то старшй вѣкомъ попереджае молодшого.

Повнолѣтнй обывателѣ австрійскй, замешкалй на обшарахъ двѣрскихъ, зъ громадъ выдѣленныхъ, котрй не належать до выборцѣвъ зъ класы бѣльшихъ посѣлостей анѣ зъ мѣстѣ, суть правыборцями въ тѣй громадѣ, зъ котрою той обшаръ двѣрскй становить одну громаду катастральну, слн не суть выключенй пѣсля закона зъ 13-ого сѣчня 1869. (законъ сей поданный при §. 17.) вѣдъ права выбираня, та слн наименше вѣдъ року оплачують въ тѣмъ обшарѣ двѣрскѣмъ або въ громадѣ такий податокъ безпосередный, який въ тѣй громадѣ оплачує найнизше оподаткованный правыборецъ.

*) Гляди §. 1. ординаціѣ выборчої для громадъ на стор. 69—71. сего збѣриха.

Вразъ зъ правыборцями, управненими задля оплаты податкѣвъ, голосуютъ зъ рѣвнымъ правомъ яко правыборцѣ всѣ управненій, безъ взгляду на оплату податкѣвъ, до выбираня рады громадскои въ силу ординаціи громадскои (гляди §. 1. поз. 2. букв. *а—ж.* стор. 69—71 сего збѣрника. И тутъ належить уважати, чи не є хто выключеный пѣсля закона зъ 13-ого сѣчня 1869. при §. 17. поданого).

Хто належить до третои третины не має права выбирати выборцѣвъ а тымъ самымъ и выборцею правно выбраннымъ бути не може, а наколи зѣставъ выбранный, то такіи голосъ є неважный, що часто случаетъ ся, на що треба уважати.

§. 14. Повнолѣтній обыватель австрійскій, котрїи посѣдають такі добра табулярніи, выдѣленїи зъ громадскои звязи, вѣдъ котрыхъ рѣчнїи податки реальнїи (грунтовый и домовый) выносятся найменше 25 злр. а не досягають повнои суммы 100 злр., мають право яко выборцѣ (безъ выбору правыборцѣвъ т. з. голоса вѣрильнїи) брати участь въ выборѣ посла зъ громадъ сельскихъ того округу выборчого, въ котромъ лежать тї добра, зъ увзглядненемъ постановъ закона зъ 20. вересня 1866. Ч. 23.

Зъ помежи кѣлькохъ спѣвносѣдачѣвъ такихъ дѣбръ може лишь той выступити яко выборецъ, котрого они всѣ до того уповажнили.

Законъ зъ 20. вересня 1866., выше при §. 8-ѣмъ наведеный, становить, що и невласновѣлнїи посѣдачѣ и жѣнки можуть выконувати право выбору черезъ своихъ правныхъ заступникѣвъ, мужѣвъ або повномочникѣвъ.

§. 15. Каждый выборецъ може свое право выбору выконувати лише въ однѣмъ окрузѣ выборчѣмъ и въ засадѣ лишь особисто.

Выѣмково можуть выборцѣ зъ класы бѣльшихъ посѣлостей выконувати свое право голосованя черезъ повно-

мочника; той муєть въ тѣй самѣй клясѣ выборцѣвъ мати право выбираня и може заступати лишѣ одного выборця.

Управненый до выбираня зъ клясы бѣльшихъ посѣлостей не може выбирати въ жаднѣмъ окрузѣ выборчѣмъ обохъ иншихъ клясъ выборцѣвъ; а управненый до выбираня въ окрузѣ выборчѣмъ зъ мѣстѣ, въ §. 2. вычисленныхъ, не може выбирати въ жаднѣй громадѣ сельскѣй.

Управненый до выбору въ клясѣ бѣльшихъ посѣдачѣвъ грунтовыхъ, сли мають добра въ бѣльше нѣжѣ въ однѣмъ окрузѣ положеный, мають выконувати свое право выборче въ тѣмъ окрузѣ, де лежать ихъ наибѣльше оподаткованый добра.

Сли управненый до выбору зъ клясѣ выборцѣвъ зъ мѣстѣ и громадѣ сельскихъ єсть членомъ кѣлькохъ громад*), то може выконувати право выборче лишѣ въ тѣй громадѣ, де має звычайне свое замешкане.

Жѣнки въ клясѣ выборцѣвъ зъ мѣстѣ и сельскихъ громад не можуть (пѣсля рескрипту міністр. зъ 31. линия 1862. ч. 3968. St. M.) анѣ выбирати послѣвъ анѣ бути выбраными.

Що до жѣнокъ зъ бѣльшихъ посѣлостей гл. законъ зъ 20. вересня 1866. при §. 8.

§. 16. На посла соймового може бути выбранный кождый, хто :

- а) єсть австрійскимъ обывателемъ,
- б) має 30 лѣтъ,
- в) выконує всѣ права обывательскій (т. є. не єсть узанный за марнотравника, не стоить пѣдъ курателею, не попалъ въ конкурсъ и т. и.),
- г) має пѣсля попереднихъ §§-ѣвъ 8 до 14 право выбирати посла соймового въ котрѣй будѣ клясѣ вы-

*) Кто єсть членомъ громады, гляди §. 6. зак. громадского на стор. 3. сего збѣрника.

борцѣвъ въ краю, чи то въ клясѣ бѣльшихъ посѣлостей, чи то зъ мѣстѣ, чи то зъ сѣльскихъ громадѣ.

Сей послѣдній уступъ §. 16-ого въ застосованю до с п ѳ в н о с ѣ д а ч ѣ в ѣ означивъ докладнѣйше законъ зъ 20-ого вересня 1866. (ч. 24. В. з. кр.), котрый звучить: Арт. I. Спѣвнѣсѣдачѣ такихъ дѣбрѣ табулярныхъ, котрыхъ посѣдане управлене до выбираня посла (§. 8. 9. 14. орд. сойм.), не менше спѣвнѣсѣдачѣ якого будѣ иного нерухомого добра, оплачуемого таку належитѣсть податкову, якои wymagaе ся для выборця або правыборця, можуть бути выбиранѣ на посѣловъ до Сойму краєвого, сли посѣдають прикметы, wymagaнѣ въ §. 16а) б) в) соймовон ординаціи выб. и сли противъ нихъ не ма жаднои зъ причинѣ выключаючихъ, въ §. 17-ѣмъ орд. сойм. вычисленыхъ.

§. 17. (зиссений закономъ зъ 13-ого сѣчня 1869., котрый принесеуе):

§. 1. Чи и о скѣлько має мѣсце выключене вѣдѣ права выбираня и вѣдѣ выбиральности до Сойму (то значить: пытане, чи хто втративъ черезъ засудъ судовый право выбирати посла, та пытане, чи хто втративъ право зѣстати посломъ), має ся на будучиѣсть рѣшати, и що до наслѣдкѣвъ давнѣйшихъ вырокѣвъ карныхъ, не пѣсля §. 17. орд. сойм., але пѣсля слѣдуючихъ постановѣ:

§. 2. Вѣдѣ права выбираня и выбиральности выключенѣ суть тотѣ особы (то значить: не можуть анѣ выбирати посла, анѣ самѣ не можуть зѣстати послами), котрѣ за с у д ж е н ѣ зѣстали судовымъ вырокомъ за яке будѣ злочинство або за проступокъ крадежи, спроневѣрства, удѣлу въ нихъ, обманѣства, або за провину банкротства (конкуреу) (§§. 460., 461., 463., 464. и 486. закона карного).

Той наслѣдокъ засуду карного має устати що до злочинствъ, вычисленыхъ въ §. 6-ѣмъ пѣдѣ числами 1 до

10 закона зъ 15. листопада 1867. (ч. 131. В. з. держ.)*) зъ кѣнцемъ кары (т. е. якъ скѣнчить ся ихъ криміналъ), що до вѣхъ иншихъ злочинствъ по уплывѣ десятиохъ лѣтъ, сли виновникъ засудженный бувъ що найменше на пять лѣтъ кары, въ иншихъ же випадкахъ по уплывѣ пяти лѣтъ, а що до проступкѣвъ и провинъ выше наведеныхъ по уплывѣ трехъ лѣтъ, рахуючи вѣдъ укѣнченя кары (то значить: засудженій за злочинства, вычисленій въ §. 6-ѣмъ закона зъ 15-ого листопада 1867., можуть выбирати посла тай самій можуть бути выбраній на послѣвъ, якъ лишь вѣдбудуть свою кару; засудженій же за инші злочинства та за проступки и провины, походячі зъ охоты зыску неправного, можуть выбирати посла и самій выбраній бути по 10, а взглядно 5 або 3 лѣтахъ, рахуючи вѣдъ дня, коли скѣнчила ся ихъ кара).

*) Злочинства тѣ суть:

1. Головна зрада (§. 58. б) в) зак. карн. и арт. I. закона зъ 17. грудня 1862;

2. Слѣвнина головною зрады черезъ занеханѣ перешкодження и черезъ занеханѣ доноса (§. 60. и 61. зак. карн.), тоже черезъ розповсюдженѣ революційныхъ грошей та панерѣвъ (миністр. розн. зъ 27. цвѣтня 1854.);

3. Забуренѣ публичного спокою, о скѣлько не вѣдноситъ ся до особы Монархи (§. 65. зак. карн. и арт. II. зъ 17. лютого 1862.);

4. Забуренѣ публичного спокою протывъ заграничнымъ державамъ и монархамъ (§. 66. зак. карн.);

5. Повстанѣ и бунтъ зъ політичныхъ причинъ (§. 68., 69. и 73. зак. карн.), тоже публичне насильство протывъ урядовыхъ особъ зъ політичныхъ причинъ (§. 81. зак. карн.);

6. Публичне насильство протывъ зборѣвъ, скликанныхъ рядомъ, протывъ судови або иншѣй публичнѣй власти (§. 76. и 80. з. к.), протывъ правно узнанымъ корпораціямъ (§. 78. и 80. з. к.);

7. Забите при бѣйкахъ або при зневажаню однои або бѣльше особѣ, сли не знати, хто задавъ смертнѣй ударъ, або смерть наступила черезъ всѣ ушкодження паразъ (§. 143., уступъ 2. зак. карн.), и тяжке ушкодження тѣла, сли не знати, хто задавъ тое ушкодження або сли оно наступило черезъ всѣ самѣ меншѣ ушкодження (§. 157., уступъ 2. зак. карн.);

8. Поединокъ и участь въ поединку §§. 158., 163. и 165. зак. карн.);

9. Помагане до всѣхъ злочинствъ, вѣдь 1 до 8 вычисленыхъ, чи то черезъ злосливе занехане перешкодження (§. 212. з. к.), чи то черезъ укрыване познакъ злочинства передъ зверхностю (§. 214. з. к.) чи то черезъ помагане увязненому задля злочинства до утечѣ зъ вязницѣ (§. 217. зак. карного);

10. Помагане черезъ укрыване або яке инше сприяне дезертирови (§. 220. з. карн.).

§. 3. Особы, попавшѣ въ конкурсъ або залагоджуючѣ свое банкротство добровѣльною загодою зъ вѣрителями при спѣвѣудѣль суду, не можуть бути выбранѣ на посла до Сойму, якъ довго трѣває розправа конкурсова або загодова (§. 16., в) орд. сойм.).

При §. 17-омъ ординаціи соймовои належить ще згадати: 1) про *уставу зъ 17-ого свѣчня 1874.*, котра постановляє на випадокъ засуду посла соймого або слѣдства карного противъ нему, якъ слѣдуетъ:

Посолъ соймовый, противъ котрого за чинъ карыдостойный выдано засудъ, потягающѣй за собою пѣсля правовыхъ приписѣвъ утрату права выбираня и выбиральности до Сойму, тратить тымъ самымъ и право брати участь въ Соймѣ.

Пѣдчасъ слѣдства карного не може вѣнъ виконувати дѣяльности члена соймого, сли Соймъ не жадае вѣдрочения слѣдства и увѣльнення зъ слѣдчого арешту въ силу ustawy зъ 3-ого жовтня 1861.

Законъ зъ 3-ого жовтня 1861 такѣй:

§. 1. Членѣвъ Рады державной и Соймѣвъ краевыхъ не можпа нѣколи потягнути до одвѣчальности за ихъ голосоване

при виконаню ихъ званя; за бесѣды-жь ихъ, въ томъ же званю выголошеній, може ихъ лише тотъ палата (Рада державна або Соймъ) до одвѣчальности потягнути, до котрой они належать.

§. 2. Жадного члена Рады державной або Сойму краевого не можна підчасъ сесіѣ задля чину карыдостойного безъ призволеня дотычної палаты анѣ увязнити анѣ судово переслѣдовати, виявши випадокъ придыбаня на свѣжѣмъ учинку. Навѣть въ випадку придыбаня на свѣжѣмъ учинку має судъ донести президіѣ дотычної палаты о увязненю. Если палата дотычна домагаєсь, мусить бути арештъ слѣдчій знесеный а доходжене каре на часъ сесіѣ вздержане. Те саме право прислугує дотычнѣй палатѣ що до приарештованя и слѣдства, якѣ бы выточено противъ якого члена дотычной палаты такожъ не підчасъ сесіѣ.

3) Про розписане и приготовлене выборѣвъ.

§. 18. До переведеня выборѣвъ завзываетъ звычайно Намѣстникъ, оголосуючи день, въ котрѣмъ мають ся вѣдбути выборы послѣвъ соймовыхъ въ мѣсяцѣхъ выборчихъ, призначеныхъ сею ординацією выборчою.

День выборѣвъ має ся такъ установити, щобы можъ було поробити все потрѣбнѣй приготвлєня.

§. 19. Загальнѣй выборы на Соймъ мають ся въ той способѣ розписувати, щобы выбирано найперше послѣвъ зъ клясы сѣльскихъ громадъ, опѣсля зъ клясы мѣстъ та палатъ торговельныхъ и промысловыхъ, а въ кѣнци зъ клясы бѣльшихъ посѣлостей, та щобы выборы зъ сѣльскихъ громадъ а такъ само зъ мѣстъ та палатъ торговельныхъ и промысловыхъ вѣдбулись по цѣлѣмъ краю на однѣмъ дни.

§. 20. Розписане загальныхъ выборѣвъ має ся оголосити въ газетахъ крайовыхъ а такожъ обвѣщенями (пятами) по всехъ громадахъ краю.

Розписанє поодинокихъ выборѣвъ має ся оголосити що до класы выборчої зъ бѣльшихъ посѣлостей газетами краєвыми, а що до класъ выборчихъ мѣстъ и сѣльскихъ громадъ обвѣщенями (плекатами) по всѣхъ громадахъ, належачихъ до дотычного округа выборчого.

§. 21. Всѣхъ управлєнихъ до выбору, котрї пѣсля сєй ординаціи творять одно тѣло выборче, списує ся въ одну окрему лісту.

Лісту выборцѣвъ кожного тѣла выборчого має въ свѣдєнціи (наглядности) удержувати власть, уповажнена до уложеня єи (той лісты), и має єи списати въ двохъ примѣрникахъ.

§. 22. Лісты выборцѣвъ для тѣла выборчого бѣльшихъ посѣлостей и списъ тыхъ осѣбъ, що пѣсля §. 14-ого мають право въ однѣмъ окрузѣ выборчѣмъ сѣльскихъ громадъ брати участь въ выборѣ посла яко выборцѣ (вірильнї), має укладати Намѣстникъ округами и оголосити въ газетахъ краєвыхъ, назначаючи вѣдь дня оголошеня 14-дневый рєчинєць до реклямацій.

По рєчиници тѣмъ внесенї реклямацій має ся яко єнѣзнєнї вѣдкидати.

Важна се рѣчь, щоби при голосованю на посла зъ сѣльскихъ громадъ не було богато выборцѣвъ вірильныхъ, т. є. такихъ, котрї безъ выбору правыборцѣвъ задля посѣдани дѣбръ табулярныхъ (домінікальныхъ) и оплаты податкѣвъ нїжше 100 злр. мають право голосувати на посла. Треба отже дивити ся шильно на оголошуваний ц. к. Намѣстникомъ списъ такихъ выборцѣвъ, щоби часомъ не втягнує тамъ черезъ яку помылку посѣдача рустикальныхъ ґрунтѣвъ яко посѣдача табулярныхъ, домінікальныхъ дѣбръ надъ 100 злр. або нїжше 25 злр. податкѣвъ безъ додаткѣвъ платячого, а єли бы таке зайшло, належить въ часъ внести реклямацію до Намѣстництва.

§. 23. Намѣстникъ має рѣшати, чи реклямаціи, внесеніи що до втягнення въ лісту виборцѣвъ особѣ неуправненихъ, або на вѣдворотъ, що до опущенія управненихъ до вибираня, суть узасадненіи або нѣ; єму прислугує такожъ право ажъ до дня виборѣвъ урядово поправити лісту виборцѣвъ бѣльшихъ носѣлостей.

§. 24. Якъ скоро тѣлько ліста виборцѣвъ тѣла виборчого бѣльшихъ носѣлостей и списъ виборцѣвъ вірильнихъ, пѣсля §. 14-ого до вибору зъ сѣльскихъ громадъ покликанихъ, будуть поправленіи черезъ рѣшене реклямаціи, завчасу внесеныхъ, має Намѣстникъ переслати витяги зъ тѣхъ лісты и зъ того спису до дотычныхъ старостѣвъ. Тѣи-жъ мають виготовити для виборцѣвъ карты легітимацийнѣ, т. є. письма, въ котрыхъ має бути написане имя и прозвище виборця, мѣсецъ, день и година вибору, котре то письмо управняє до участи въ выборахъ (легітимує).

Карты легітимацийнѣ доручає ся виборцямъ бѣльшихъ носѣлостей, а ели хто не мешкає въ краю, взымає ся его газетамъ, щоби еголосивъ ся по ню.

§. 25. (Пѣсля закона зъ 6-ого жовтня 1869.)

Лісту виборцѣвъ зъ мѣстѣ, вычисленыхъ въ §. 2-ѣмъ орд. выб., укладає Начальникъ громады (бурмістръ) при захованіи постановъ §. 11-ого и ustawy краевой зъ 13-ого сѣчня 1869. (гл. при §. 17.), и выставляє въ урядѣ громадскѣмъ до перегляду найпѣзніѣше на 14 день передъ выборами посла. Заразомъ має тѣе вставлене лісты оповѣстити въ громадѣ и означити вѣ сѣмъ день термѣну до внесеня реклямаціи. (По термѣнѣ внесеніи реклямаціи не будуть узглядненіи; а реклямовати можна такъ те, що когось опущено изъ спису, якъ и те, що когось не належито втягнуто.) Взглядомъ реклямаціи въ часѣ внесеныхъ рѣшає до 24 годниъ комісія, складаюча ся зъ

Начальника громады и чотырохъ членѣвъ Рады громадскою, радою громадскою до того выбранныхъ; сли комісія тая узнасть реклямацію узасадненою, поправляе сейчасъ лісту выборцѣвъ. Сли-жь комісія вѣдкине реклямацію, може реклямуючій вѣдкликати ся до Староства, вносячи въ 24 годинахъ по увѣдомленію и вѣдкиненію его реклямаціи рекурсъ на руки комісії, котра має той рекурсъ сейчасъ Староству предложити. Староство рѣшае остаточно рекурсъ що до розписаного выбору, очевидно ще въ часъ передъ тымъ-же выборомъ.

Въ той спосѣбъ поправлену лісту выборѣвъ має Начальникъ громады предложити Старостѣ до подтвержденія.

Дивна се рѣчь, що мы, Русины, такъ подали ся, духомъ упали, що навѣть не ставимо кандидатѣвъ зъ мѣстъ; а однакъ не въ одиѣмъ мѣстѣ є така сила нашихъ русскихъ мѣщанъ, що они, идучи солідарно, легко бы могли vybrати своего посла. Тому то наша думка, що при найблизшихъ выборахъ повинні-сьмо всеюды ставити своихъ кандидатѣвъ. До того-жь треба перекопати ся, чи списъ оподаткованныхъ членѣвъ громадскихъ добре уложеный, чи хто не пропущеный або непотрѣбно вписаный. Въ данѣмъ разѣ належить пѣсля припису згаданого §-у внести реклямацію або и рекурсъ до Староства.

§. 26. Староство має выготовити зъ лісты выборцѣвъ карты легітимацийнѣ (гл. §. 24.) выборцѣвъ и имъ до-ручити.

§. 27. (Пѣсля закона зъ 17. грудня 1884.).

Въ цѣли выбору послѣдѣвъ зъ громадъ сѣльскихъ означити політична власть повѣтова число выборцѣвъ, маючихъ ся vybrати зъ кождою громадою округу выборчого, (зъ выняткомъ мѣстъ, въ §. 2. вычисленныхъ) въ слѣдѣ припису §. 12. пѣсля стану теперѣшней людности въ громадѣ, пѣдчасъ послѣднего спису людности (конскрипціѣ).

О числѣ выборцѣвъ, припадающѣмъ на каждую громаду, увѣдомить політична власть повѣтова Начальника громады и припоручить ему, снорядити и предложити списъ членѣвъ громады управненихъ пося §§. 13. и 17. до выбору выборцѣвъ.

Якъ вѣдомо, послѣдня конскрипція вѣдбула ся 31. грудня 1890.

Кѣлько выборцѣвъ буде кожда громада сѣльска мати выбирати, легко собѣ обчислити пося §. 12., пригадавши собѣ людѣсть громады, выказану при послѣдній конскрипціи. (Гл. списъ округѣвъ выборчихъ и громадъ зъ числомъ выборцѣвъ пося V.). Але далеко важѣйша рѣчь та, щобы списъ правыборцѣвъ бувъ справедливый. Ёго укладае властиво Начальникъ громады, а що у насъ Начальники громадъ дуже часто неписемный, то писарѣ громадскій. Кѣлько може бути помылокъ въ такомъ списѣ! Кѣлько то правыборцѣвъ вынущенихъ а кѣлько неправно втягненихъ! А що ординація не дае скорше нагоды тѣ помылки поправити, то належить тоє зрѣбити вже передъ комісаремъ выборчимъ.

§. 28. Староство, отримавши списъ правыборцѣвъ, має визначити день, годину и мѣсеце выбору выборцѣвъ, визначити урядника на комісаря выборчого, выборами управляющого (заряджующого), и о томъ увѣдомити вѣйта зъ тымъ припорученемъ, щобы запросивъ на выборы членѣвъ громадскихъ, до выбираня выборцѣвъ управненихъ.

§. 29. Комісаръ выборчій має провѣрити (справдити) списъ членѣвъ громадскихъ, управненихъ до голосованя, потвердити на списѣ, що вѣйтъ єсть правдивый (справдженный) и що правыборцѣ зѣстали належито до выбору за вѣзваній, тай передати тойже списъ правыборцѣвъ вразѣ зъ приготованою лістою голосованя Старшинѣ (зверхности) громадскѣй, котра разомъ зъ комісаремъ становить комісію выборчу.

§. 30. Выбѣръ выборцѣвъ має вѣдбути ся означеного дня въ означенѣй годинѣ и въ призначенѣмъ мѣсеци, безъ

взгляду на число явившихся выборцевъ, и то въ такой самый способъ какъ выборъ посла (гл. ниже §§. 37. до 39., 41. до 45.).

Каждый правыборецъ має подати стѣлько именъ, сколько выборцевъ має ся vybrати.

До важности выбору выборцевъ wymagaє ся конечно абсолютной бѣльшости голосующихъ (т. е. каждый выборецъ муситъ дѣстати бѣльше какъ половину голосѣвъ присутнихъ правыборцевъ, и. пр. на 100 голосующихъ правыборцевъ муситъ каждый выборецъ дѣстати що найменше 51 голосѣвъ).

Сли бы при першѣмъ голосованіи нѣкто не дѣставъ абсолютной бѣльшости або не зѣстало въ той способъ выбране повне число выборцевъ, въ §. 27. означене, то належитъ поступити пося §§. 46., 47. и 48.

Алеж и не годить ся заспати той хвильки, коли зѣде панъ комісаръ выборчій въ село, чтобы перевести правыборы. Уже сотки разѣвъ лучилось въ нашѣмъ краю, що правыборцы завѣзвані до канцеляріи громадской на 8-у годину рано, ждали до 12-ои, та розѣшли ся. Въ томъ панъ комісаръ, що забавивъ ся при выборахъ въ сусѣднѣмъ селѣ, надѣздитъ о пѣвъ до першой, не застає нѣкого, ѣде до двора, кличе тамъ вѣйта и першихъ лѣшнихъ правыборцевъ, які трафлять ся, найчастѣйше сколько двѣрскихъ посѣнякъ, и за минутку вже по выборахъ. Сколько то лиха накопило ся такимъ способомъ! Выборцами зъ скольконайцяти селъ выходятъ въ той способъ не вѣпоручники громады, але повѣрники, заушники панскі, то и выборы посла пойдутъ не по волі громадъ але панѣвъ. Тому то перестерѣгаемо Васъ, панове громадо, чтобы-сьте дуже пильновали ся при правыборахъ, бо вѣдъ правыборѣвъ залежитъ и выборъ самого посла. Какъ бы все села выбрали на выборцевъ людей тверезыхъ, честныхъ, тямучихъ, непродайныхъ, побѣда бы була все наша. Какъ же стануть vybrати арендарѣвъ-жидѣвъ або заушниковѣ-двораковѣ, та лизунѣвъ вѣйтѣвъ, то и надѣя слаба.

Примѣръ громады К. справдѣ въ томъ взглядѣ достойный наслѣдования. Въ К. бувъ вѣйтъ такой, що на него гро-

мада не могла въ нѣчимъ спуститись. Якъ прійшло до выборѣвъ, що робить громада? Иде оденъ або кѣлькохъ радныхъ до Староства и звѣдуе ся, коли має зѣхати комісаръ на правыборы. Въ день означеный розставляють посланцѣвъ на коняхъ по сусѣдныхъ селахъ, щобы дали знати, чи не ѣде комісаръ, а цѣла громада жде приготвана. Хоть вѣйти и не заповѣвъ нѣкому въ селѣ приѣздъ комісаря, хоть и нанѣ комісаръ замѣсть о 8-ой рано приѣхавъ о 6-ой годниѣ вечеромъ, всежь таки не вдѣявъ нѣчого вѣйти зъ кѣлькома двораками, бо десъ мовъ бы зъ-пѣдъ землѣ высыпалась цѣла громада, якъ ино нанѣ комісаръ злѣзъ зъ фѣры, та выборцяли выйшли щирѣ громадяне, а не вѣйти и не дворакъ жадепъ.

§. 31. Староство має переевѣдчати ся, що выборы выборцѣвъ вѣдбулись въ кождѣй громадѣ зовѣмъ законно, и ели не заходить конечиѣсть переведеня другѣй разъ выборѣвъ, котрѣ сейчасъ при поданю причинъ належить зарядити, то має Староство втягнути выбранныхъ выборцѣвъ въ лісту выборцѣвъ цѣлого округа и тоту лісту списати въ двохъ примѣрникахъ.

Коли бы мимо всякихъ осторожностей при правыборахъ допустивъ ся хто будь якои незаконности або неправности, належить сейчасъ внести протестъ до Староства, щобы можъ на ново перевести правыборы.

§. 32. Якъ скоро по вѣдбувшѣмъ ся выборѣвъ выборцѣвъ у вѣхъ громадахъ округа ліста выборцѣвъ буде доповнена, має Староста выготовити и доручити карты легітимацийнѣй выборцямъ; карты тѣ мають заосмотренѣй бути бѣжучимъ (порядковымъ) числомъ лісты повѣтовѣи выборцѣвъ и мѣстити имя и мѣсце замешканя выборця и мѣсце, день и годину выбору посла соймового.

Карты легітимацийной своѣи повиненъ каждый wyborецъ стережи, якъ свого ока. Нѣкому чужому не повиненъ еи анѣ давати анѣ показувати. Лучилось часто, що не могучи якого

честного выборця на свое перетягнути, жидики выдирали карты зъ рукъ силомъ и дерли такъ, що выборця не допущено до салъ выборчої; або неписьменному підсувано цѣлкомъ инше, подѣбне письмо, зъ котрымъ такожъ не дальше дѣйшовъ, якъ до порога салъ выборчої. Карту легітимацийну належить отже заховати де за пазуху, або у чересь, и вѣдати ажъ комісіїи выборчій.

Сли бы Староство не прислало карты на кѣлька день передъ выборами, належить самому зголосити ся до пана Старосты, бо въ самъ день выборѣвъ було бы за пѣзно.

А вжежъ великою подлотою и тяжкимъ грѣхомъ противъ народу свого було бы, якъ бы выборець продѣвъ за кѣлька тыхъ мизерныхъ крейцарѣвъ карту свою на те, щобы єѣ противники знищили и голосъ одєвъ ударемнили, бо она нѣ на що иншого нѣкому не придасть ся, тому що выборець може голосувати лишь особисто.

§. 33. Староста округа выборчого має лісту выборцѣвъ выбранихъ зъ громадъ и лісту выборцѣвъ пѣсля §. 14. до выбору посла управнєныхъ (вѣрильныхъ) зѣставити въ одну головну лісту выборцѣвъ округа выборчого, и списати въ двохъ примѣрникахъ для переведєня выбору соймового посла.

4) Выбѣръ посла соймового.

§. 34. Выборами зъ каждого тѣла выборчого управляє (заряджує), въ приєутности цѣсарского комісаря, комісіяи выборча, утворєна зъ тогожъ тѣла выборчого а складаюча ся:

1) у каждого тѣла выборчого посѣдачѣвъ бѣльшихъ посѣлостей грунтовыхъ єъ трехъ членѣвъ, выбранихъ управнєными до выбору, и зъ зъ двохъ членѣвъ, именованыхъ Старостою ;

2) у каждого тѣла выборчого мѣсть, въ §. 2. вычисленыхъ, зъ Начальника громады (бурмієтра) або нимъ

призначеного заступника и двоихъ членѣвъ Рады громадскои, и зъ чотырохъ членѣвъ, именованыхъ комісаремъ выборчимъ;

3) у каждого тѣла выборчого сельскихъ громадъ зъ трехъ членѣвъ, именованыхъ комісаремъ выборчимъ, и зъ чотырохъ членѣвъ, выбранныхъ выборцами зъ тогожъ тѣла выборчого.

§.35. Карта легітимаційна, видана выборцямъ черезъ Староство, надає имъ право вступу до мѣсяца выбору и заступає завѣзване до появленя въ означенѣмъ часѣ до голосованя.

§. 36. Въ означенный день и годину зачнуть ся выборы въ назначенѣмъ мѣсяцѣ, безъ взгляду на число явившихъ ся членѣвъ, въ той способѣ, що найперше уконститовує ся (утворює ся въ способѣ въ §. 34. wskazanyj) комісія выборча, выбираючи зъ помежи себе одного члена на предсѣдателя и пріймаючи зъ рукъ цѣсарского комісара лісты выборчій и приготованій списы голосованя.

Тяжкою провинною було бы спѣзнити ся до самыхъ выборовъ посла и черезъ те допустити, чтобы противники выбрали свою комісію выборчу. Вѣдъ складу комісії дуже багато залежить при выборахъ, бо комісія выборча рѣшає о непевныхъ голосахъ и въ загалѣ у всѣмъ проводить.

И при выборѣ комісії послугувано ся вже тысячными штучками; такъ н. пр. о означенѣй годинѣ замыкано фронтѣй (передній) дверѣ а вхѣдъ зроблено десь зъ затылкѣвъ. Выборцѣ лукають тай лукають зъ переду, и допукатись не можуть, а закимъ розпытались о дорогу, вже є и комісія выборча, але — не своя.

§. 37. Предсѣдатель комісії выборчої має зѣбранимъ выборцямъ представити зміѣсть §§. 16. и 17. ординаціи выборчої (а взглядно пѣзнѣйшихъ законѣвъ, при тыхъ §§-хъ выше наведеныхъ) що до прикметъ, потріб-

ныхъ на посла, має имъ объяснить способъ голосованя и обчисленя голосѣвъ, а въ кѣнци вѣзвати, щобы свои голоса вѣддавали пѣсля свободнаго пересвѣдченя безъ всякихъ самолюбныхъ цѣлей, такъ якъ то уважають пѣсля своего найлѣпшого знаня и совѣсти за найвѣдповѣднѣйше для загальнаго добра.

§. 38. Если кто передъ розпочатемъ голосованя поднесе замѣты противъ котрой будь особы, до листы выборцевъ втягнудей, що она не управлена до выбирания посла бо у ней вѣдъ часу уложенья листы выборцевъ вѣднала котра зъ вымогъ права выборного: то надъ тымъ замѣтомъ має сейчасъ рѣшати комісія выбора и то безъ всякаго рекурсу.

§. 39. Голосоване на посла розпочинае ся тымъ, що найперше вѣддають свои голоса члены комісії выбора, о скѣлько мають право выбирати.

Опѣсля прикликуе оденъ членъ комісії выбора до голосованя вѣхъ выборцевъ въ порядку, якъ ихъ имена списанъ въ листѣ выборцевъ.

Выборецъ, котрый прийшли на выборы вже по выкликаню ихъ имени, мусять по вѣдчитаню цѣлой листы зголоситись у комісії выбора и вѣддати свои голоса.

§. 40. Каждый до голосованя прикликанный выборецъ, вѣддаючи свою карту легітимаційну, має назвати докладно ту особу, котра має зѣстати посломъ соймовымъ.

Сли яке тѣло выборче має выбирати двоухъ або кѣлькохъ послѣвъ (§§. 1. и 3.), має каждый выборецъ подати стѣлько именъ, кѣлько належить выбрати послѣвъ.

§. 41. Сли при голосованю зайде яка неневѣдѣсть що до тожсамости выборца (бо, якъ зъ §. 15. вѣдомо, каждый выборецъ має особисто голосувати), то надъ тымъ рѣшае сейчасъ безъ рекурсу комісія выбора.

§. 42. Каждый данный голосъ втягае ся въ пригото-
вану рубрику спису голосованя, въ двохъ примѣрникахъ
прилаженного, при имени выборца, давшего голосъ.

Голосоване втягае до одного спису писарь, приданный
цѣсарскимъ комісаремъ комісії выборчѣй, а рѣвночасно
для контролѣ въ другѣмъ примѣрнику оденъ членъ ко-
місії выборчон.

§. 43. Неважными суть тѣ голоса выборцѣвъ, котрѣ
бы вѣддано пѣдъ якоюсь вымѣнкою (условіемъ) або зъ
якимеъ приказомъ для посла, мающаго ся выбрати.

О важности або неважности поодинокихъ голосѣвъ
рѣшае сейчасъ комісія выборча безъ рекурсу.

§. 44. Выборы повинни вѣдбути ся въ протягу визна-
ченнаго дня. Сли бы однакожь зайшло щось такого, що не
можно бы розпочати, дальше вести або покѣнчити выбѣръ,
то комісія выборча може дальшу чиннѣсть выборчу за
згодою комісара выборчаго вѣдложити на послѣдующій
день. О тѣмъ належить увѣдомити выборцѣвъ въ такій
способъ, якій звичайно уживае ся въ дотычнѣмъ мѣсци.

Штучка зъ того §-у хто знае чи не удавалась нашимъ
противникамъ найчастѣйше. Нашъ братъ хлѣборобъ теленае ся
неразъ кѣлька и кѣльканайцять миль о голодѣ и холодѣ и радъ
по голосованю чимъ борше назадъ домѣвъ. Тай скоро вѣддавъ
свѣй голосъ, ѣде оденъ и другій, не дожидаячи обчисленя
голосѣвъ; ажъ тутъ показуе ся, що при першѣмъ голосованю
нѣхто не выбранный, приходитъ до повторнаго выбору — и
нашъ кандидатъ падае, бо выборцѣ, нашему кандидатови при-
хильнѣй, розѣхали ся домѣвъ.

Тому то : хто терпенъ, спасенъ. Пѣвъ годинки, годинку ще
не такъ тяжко заждати, а можна тымъ багато злого усунути.

§. 45. Якъ скоро вѣддали свои голоса всѣ присутнѣй
выборцѣ, мае предсѣдатель комісії выборчон оповѣстити,
що голосоване закѣнчене; цѣла комісія выборча и комі-

сарь выборчій мають підписати оба списы голосованя, и має ся сейчасъ приступити до обчисленя голосѡвъ (скрутніѣ).

Выслѣдокъ обчисленя голосѡвъ має предсѣдатель комісії выборчої сейчасъ оголосити.

§. 46. До важности выбору посла wymagaє ся конечно абсолютной бѣльшости (бѣльше якъ половина) всѣхъ голосующихъ.

При рѣвности голосѡвъ рѣшає у всѣхъ випадкахъ льосє, витягнений предсѣдателемъ комісії выборчої.

§. 47. Слї при першѡмъ голосованю нѣхто не дѣстане абсолютной бѣльшости голосѡвъ, належить перевести другє голосованє, а слї при тѡмъ не прїйде до абсолютной бѣльшости, слѣдує приступити до тѣснѣйшого выбору.

§. 48. При тѣснѣйшѡмъ выборѣ мають выборцѣ голосувати лишъ на тѣ особы, що при другѡмъ голосованю дѣстали найбѣльше голосѡвъ.

Пѡдъ тѣснѣйшій вибѡръ має пѡддати ся два разы тѣлько осѡбъ, якъ має ся вибрати послѡвъ.

Кождый голосє, котрый бы впавъ при третѡмъ голосованю не на особы взятї въ тѣснѣйшій вибѡръ, уважає ся неважнимъ.

§. 49. Слї вже выбрано потрѣбне чєло послѡвъ, закѡнчує ся протоколъ, списаний о цѣлѡй дѣяльности выборчої, на нѣмъ пѡдписують ся всѣ члєны комісії выборчої и комісарь ряду, долучає ся до него списы голосованя и лїсты обчисленя голосѡвъ, а при выборахъ послѡвъ зъ сѣльскихъ громадъ такожь акта выборѡвъ выборцѣвъ; все тѡє опечатує ся печатями комісії выборчої, написує ся зъ верху на пакетѣ, що въ нѣмъ є, и передає ся комісарєви ряду, щобь переславъ єго Намѣстникови.

§. 50. Намѣстникъ, переглянувши присланї єму акта выборчої, скаже виготовити и доручити цєртифікаты ви-

бору кождому выбраному послови, противъ которо не заходить нѣяка причина, выключаюча его въдѣ выбиратьности посяла закона зъ 13. сѣчня 1869. (гл. при §. 17.).

Той сертифікатъ надає выбранымъ посламъ право вступу до Сойму и становить, що той выбѣръ такъ довго уважає ся важнымъ, поки Соймъ самъ не узнасть неважности.

§. 51. Всѣ акта выборчїй пересылає Намѣстникъ до Выдѣлу краевого, котрый має ихъ розпѣзнати и Соймови здати справу; Соймови прислугує рѣшене, чи выбранный має бути до Сойму припущеный.

5. Кѣнцевї постановы.

§. 52. Въ протягу першого періоду Сойму краевого и въ протягу наступающихъ по нѣмъ шѣстьохъ сесїй соймовыхъ потрѣбно до змѣны ординаціи выборчої соймовой присутности бѣльше нѣжъ половины всѣхъ послѣвъ и абсолютной бѣльшости голосѣвъ присутныхъ.

По уплывѣ тыхъ 6. сесїй змѣна та може бути ухвалена въ присутности що найменше трохъ четвертинъ всѣхъ послѣвъ соймовыхъ а призволяючими голосами що найменше двохъ третинъ присутныхъ послѣвъ.

Додатокъ до соймовой ординаціи.

Законъ зъ 20. вересня 1866. (ч. 25. В. з. кр.) устанавлиає що до поступованя при выборѣ послѣвъ, въ мѣсеце послѣвъ убуваючихъ поѣдчасъ періоду соймового, ось що :

Всѣ чинности, приписанї въ соймовѣй ординаціи зъ 26. лютого 1861., що до розписаня и приготовленя выборовъ и поступованя при выборахъ послѣвъ а взгядно выборцѣвъ, мають ся вѣдбувати такожъ при кождѣмъ вы-

боръ посла, котрого слѣдуетъ vybrати въ мѣсцѣ посла, убувшого въ протягу періоду соймового.

Сли однакъ выбранный посолъ не прійме выбору а тогдѣ дойдѣ до вѣдомости Намѣстника або Выдѣлу краєвого до 90 днѣвъ по доконанѣмъ выборѣ, або сли бы въ томъ-же термѣнѣ Соймъ уневажнивъ выбѣръ тѣлько задля браку кваліфікаціи (потрѣбныхъ прикметъ) выбраного посла, або задля неформальностей або несправностей, якихъ допущено ся при самыхъ выборахъ посла, на той часѣ Намѣстникъ розпише безъ проволокъ новѣ выборы, до котрыхъ мають бути покликанѣ тѣ самѣ выборцы, котрі были покликанѣ до попереднихъ выборовъ.

IV.

Якъ поступати при выборахъ?

Вже попереду (въ частинѣ I-ій) звернули-сьмо увагу на важность справъ, належачихъ до Сойму краєвого, та сказали-сьмо, що ухваленѣ законѣвъ прихильныхъ и корыстныхъ громадамъ, залежить наибѣльше вѣдъ числа послѣвъ, котрі заступають громадскіи интересы. Тутъ мусимо зновъ вернути до тогдѣ рѣчи задля еи превеликои ваги.

Знаємо, що пань (бѣльша посѣлѣсть) выбираютъ до Сойму 44 послѣвъ, мѣста 20 послѣвъ, а палаты торговельнѣ 3 послѣвъ, разомъ тѣ три клясы выборчѣ 67 послѣвъ а громады сѣльскѣ 74 послѣвъ. Здавало бы ся, що такъ значне число заступникѣвъ громадскихъ повинно бы, злучившись разомъ, переголосувати заедно заступникѣвъ всѣхъ иншихъ клясъ и ухвалити самѣ для громадъ пожиточнѣи уставы. Правда, такъ бы повинно бути, и дуже легко могло бы ся дѣяти, коли бы зъ выборовъ выходили

правдиві заступники тои клясы, котра ихъ выбирає. А тымъ часомъ щожь дѣе ся?

Далеко бѣльша половина послѣвъ зъ клясы сѣльскихъ громадъ то або паны магнаты, або ихъ поплечники, котрѣ добре тямлять, що сорочка близша тѣду, нѣжь сѣракъ. А що и зъ клясы бѣльшихъ посѣлостей, мѣсть та палатъ торговельныхъ выходять паны магнаты, або хочѣбы ихъ прихильники, то и не дивота, що не тѣлько паны дѣстають значну перевагу въ Соймѣ, але що послѣвъ справдѣ заступаючихъ интереса громадъ, можна майже на пальцяхъ почислити. А прецѣжь доказана рѣчь, що якъ пѣсля высоты податкѣвъ, оплачуваныхъ громадами, такъ и пѣсля обшарѣвъ ґрунтовыхъ громады, повинні бы, въ порѣвнаню до числа послѣвъ зъ клясы панѣвъ, мати далеко бѣльше нѣжь 74 послѣвъ, ординацією соймовою признаныхъ.

Якъ же-жь поступати, щобы выйшли самѣ для народа прихильніи рускѣ послы зъ клясы сѣльскихъ громадъ вехѣднои Галичины?

До того треба передъ всѣмъ доброн орґанізаціи передвыборчон, а по друге треба солідарности выборцѣвъ та такои твердон солідарности, якъ те желѣзо.

Гляньмо лишъ на панѣвъ польскихъ. Чому то они такъ, якъ самѣ хотѣли, повели послѣдніи выборы до Сойму и до Рады державнои у Вѣднѣ? Чому то зъ сѣльскихъ громадъ, де они мають якъ найменше голосоу, косялами повыходили майже самѣ паны магнаты, зовсѣмъ хлопамъ не сваты? Тому бо они завели у себе добру орґанізацію, розвинули широку агітацію та всѣ ишли солідарно якъ одинъ мужъ.

Якажь була у нихъ орґанізація? Они позакладали комітеты выборчѣ повѣтовѣ, на кождый округъ выборчій оденъ, та комітетъ центральный у Львовѣ. Тамтѣ нара-

джувались, хтобы найборше мѡгъ зѡстати въ кождѡмъ окрузѣ выбранымъ на посла, и предкладали до центрального комітету, а сей, сли годивъ ся на кандидата, поперѣ его всѣми силами. Вѣдомо всѣмъ, якъ то комітетъ центральный розписувавъ на всѣ кѡнцѣ краю листы до всѣхъ, хто лише бувъ Полякомъ, хочъ бы по матери, та грозивъ утратою чести народовои, пятновавъ кожного зрадникомъ народу (польского), ойчизны и Богъ вѣсть ще чимъ, хто бы всѣлякими можливими способами не поперѣ кандидата польского, якъ называвъ „народового“.

Вѣдомо такожъ, якъ опѣся по такихъ зазывахъ розгорѣлась по цѣлѡмъ краю дозволена и недозволена агітація неплатныхъ и платныхъ, крещеныхъ и некрещеныхъ агентѡвъ. Всѣлякѣ посѣпаки паньскѣ кидались на рускихъ кандидатѡвъ та и на выборцѣвъ, честныхъ людей, щирыхъ прихильникѡвъ сѣльского люду; безчестили и болотомъ обкидовали ихъ, щобы лишъ дѡйти свого, т. е. щобы вѡдстрашити выборцѣвъ вѡдъ руского кандидата. Сли не помагала грозьба, то обѣщували золотѣ грушки на вербѣ, або и давали одну половицію на двое роздертой десятки, и т. н. и т. н.

Однакожь все бы то нѣчого не помогло, якъ бы нашѣ господарѣ самѣ не дали ся звабити штучками, якъ бы мы неразъ самѣ добровѡльно не йшли на свою згубу, мовъ тѣ бараны на зарѣзъ.

При добрѡй оргѡназації, при твердѡй солідарности муѣли бы и дасть Богъ, на будуче такой будуть выходить самѣ свои послы.

Дивѣмъ ся на нашихъ противникѡвъ та учѣмъ ся вѡдъ нихъ розуму. Зъоргѡнізуймо ся и йдѣмъ якъ оденъ мужъ. Всякого зрадника нашихъ селяньскон, рускон справы вѡдцураймо ся такъ, якъ жида вѡдцурають ся вѡдъ та-

кого жиди, на котрого наложено велику клятву задля его провинны супротивъ жидѣвскои справы.

Въ кождѣмъ окрузѣ выборчѣмъ повиннѣй выборцѣ ще завчасу передъ самими выборами, зѣхати ся де у купу, та обратитись, на кого мають голосувати на посла. Слѣбольшѣсть выборцѣвъ згодить ся на якого кандидата, то повиннѣй вже всеѣ выборцѣ, якъ оденъ мужъ, на него при выборахъ голосувати. Кождый, хто змѣнить при голосованю, той здрадивъ нарѣдъ, той ворогъ народу.

Найважѣйша рѣчь, дѣбрати доброго мужа на посла. Водить ся те по всеѣхъ иншихъ краяхъ въ цѣлѣмъ свѣтѣ, що той, котрый хоче зѣстати посломъ (кандидуе), стае на передвыборчихъ зборахъ передъ своими выборцами и розповѣдае, якъ вѣнъ гадае заступати интереса своихъ выборцѣвъ. Тота поведенѣя дуже бы у насъ придала ся. Тогды не говорили бы выборцѣ пѣдчасъ выборовъ, якъ то неразъ до теперъ водилось: „А дежъ той нашъ посолъ, покажѣть намъ его. Якъ намъ на него голосувати, коли мы его не знаємо?“

Тогды то кождый округъ выборчѣй выбиравъ бы чоловіка ему знаного, чи то Русина свѣтского, чи то священника, чи въ кѣнци селянина письменного, розумного; не выбиравъ бы на свою згубу польского маѣната, такъ якъ пань маѣнаты не выбираютъ зъ свои клясы бѣльшихъ посѣлостей анѣ хлопа анѣ жадного щирого Русина.

Мусимо тутъ ще и то пѣднести, що наша ординаѣя выборча панамъ маѣнатамъ такой наибѣльше прихильна. Поминаючи вже число послѣвъ, о чѣмъ выше була бесѣда, згадаемъ лишь корысти, якѣ ординаѣя признае бѣльшимъ посѣлостямъ въ §§-хъ 8., 9., 10., 13., 15. и пѣзѣйшихъ законахъ. И такъ: 1) выборцѣ зъ бѣльшихъ посѣлостей можуть голосувати черезъ повномочникѣвъ, навѣтъ жѣнки и дѣти та божевѣльный выконують те право

черезъ заступникѣвъ, въ иншихъ же клясахъ того не вѣльно; 2) посѣданє кѣлькохъ дѣбръ земскихъ табулярныхъ, вѣдъ котрыхъ разомъ платитъ ся податкѣвъ 100 злр., надає право выбору зъ клясы бѣльшихъ посѣлостей, въ иншихъ же клясахъ выборчихъ оплачуванє податкѣвъ въ двохъ громадахъ не счисляє ся; 3) громады, посѣдающіе добра табулярніе, не можуть виконувати права выбору въ клясѣ бѣльшихъ посѣлостей; противно же 4) паны, посѣдающіе такіе добра табулярніе, вѣдъ котрыхъ оплачуютъ меньше нѣжъ 100 злр. податкѣвъ, суть выборами вѣрильними въ клясѣ сѣльскихъ громадъ; а 5) замешкаліе на обшарахъ двѣрскихъ, котріе платятъ податкѣвъ 25 злр., мають вже право выбирати зъ громадъ посла.

Такимъ способомъ отже ординаціє соймова виходитъ на тоє, щобы всѣ паны виконували право выбору, сли не въ клясѣ бѣльшихъ посѣлостей, то хочбы въ клясѣ сѣльскихъ громадъ; противно выразно выключена вѣдъ права выбору одна третина членѣвъ громадъ сѣльскихъ и мѣсть, найниже оподаткована, ба навѣтъ сама громада, сли має добра табулярніе. Якъ зъ того бачимо, паны въ ординаціи соймовѣй дужє добре поставленіе, а мимо того старають ся они выключно въ свои руки взяти цѣле законодавство краєве въ той способѣ, що всѣми силами убѣгають ся о мандаты посольскіе.

А чи добре то буде, якъ саміе паны зачнуть права укладати, грѣшми краєвыми не дужє оглядно шафовати та податки краєвіе зъ року на рѣкъ пѣдвыешати, о тѣмъ не потребуємо богато розписуватись. Тажъ ось недавно булисьмо свѣдками, якъ десятки тысячъ краєвыхъ грошей назначили на заложенє бурсы Змартвухвѣстанцѣвъ, пороздавали запомоги и стипендіи особамъ, не требующимъ конче пѣдмоги краю, и т. п., дарма що спро-

тивляли ся рускїй послы, дарма що край въ нуждѣ та ледво може поносити всѣ податки держанї, дарма що всѣ тї выдатки непожиточнї для краю а намъ Русинамъ навѣть шкѣдливи, бо на нашу згубу обчисленї. Такъ бачите, братя селяне, не позѣстае намъ нѣчого бѣльше, якъ корыстати зъ того, що намъ надавъ нашъ Найяснѣйшїй Монарха въ конституціи, т. є. зъ права wyboru послѣвъ, въ той способѣ, щобысмы выбирали лишь самыхъ ревныхъ, щирыхъ заступникѣвъ рускихъ громадъ. А якъ за нами подутъ и мазурскїй громады, тогды осягнемо въ Соймѣ тоє становище, яке селянамъ надае сама ординація wyborча.

Въ кѣнци не можемо мовчки поминути деякихъ штукѣвъ, котрыми, неразъ дуже успѣшно, воюють при выборахъ нашїй противники. Нехай они будутъ пересторогою на будучнѣсть, щобысмы ся не дали зловити въ наставленї сѣти.

Передъ всѣмъ треба знати, що послѣвъ намъ нѣхто не має права накидати, навѣть самъ рядъ нѣ. Тажъ власне въ тѣмъ залежить конституція, що кождый може свободно посля своего пересвѣдченя выбирати того на посла, котрого уважае за найвѣдповѣднѣйшого, найревнѣйшого до заступованя интересѣвъ wyborцѣвъ.

Тому то не ма що лякати ся всѣлякихъ грѣзѣвъ, чи то изъ стороны заушникѣвъ та аїентѣвъ паньскихъ, чи хотьбы й вѣдъ якого урядника або жандарма. „Страхи на Ляхи“, каже пословиця, а Русинъ не боить ся. Нема отже чого бояти ся, що якъ выберете щирого руского заступника народу, будутъ бѣльшї податки, або що священники будутъ вѣдъ васъ брати бѣльше за требы духовнї, або що нашъ Наймилостивѣйшїй Монарха вѣдбере свою

ласку вѣдѣ руского народу, або що буде на ново панщина и т. и. Все то пустѣ выдумки, щобы, лишь обаламутити несвѣдомыхъ та въ мутнѣй водѣ рыбу ловити. Тажѣ до-свѣдѣ насѣ наилучше учить, хто то краевыми фондами за послѣднього періоду соймового шафовавъ не такѣ дуже ошадно, хто пѣдвысшавъ податки, хтобы зъ душѣ-серця бажавъ, щобы вернулася панщина; тажѣ ми знаємо, що нынѣ священники власне того лишь домагають ся, щобы управильнено имѣ коніруу а знесено тѣ такѣ зненави-дженѣ датки зъ живого и вмерлого; тажѣ весь свѣтъ знае, що нашъ Монарха справедливый та дбае о добро вѣхъ своихъ народѣвъ, знае, що вѣнъ не мѣшае ся до выбо-рѣвъ, бо має въ рукахъ сильнѣйше право: санкціѣ законѣвъ, безъ котрой нѣякій ухваленый законъ не має нѣ наименьшого значеня, знае що ему вѣдома есть вѣрнѣсть, любовь и привязане руского народу до него и его трону, та и на вѣдворотѣ, що не разѣ и не два проявлялася монарша милѣсть и любовь до руского на-роду. Тому то смѣйте ся тому въ очи, хто бы васѣ хо-тѣвъ оббрѣховати, буцѣмъ то нашъ Монарха не бажае собѣ того або сего на посла, а желае собѣ тамтого або одного.

Каждый выборецъ має право, зовеѣмъ свободно, пѣ-сля своей совѣсти голосувати на такого посла, якого самѣ захоче, и нѣхто не може его за те потягнути до одвѣ-чальности. Трафляе ся неразѣ, що рядѣ старае ся пере-садити своего кандидата. Отже не є то зовеѣмъ нѣ яка про-вина, если выборцѣ не голосуютъ за тымъ кандидатомъ. Въ нишихъ разѣхъ належить слухати пана Старосты, яко цѣсарской власти (если приказуе таке, до чого має право), але при выборахъ посла нѣ. Ба въ декотрыхъ нишихъ держа-вахъ Европы уневажають навѣтъ выбѣръ такихъ послѣвъ, котрыхъ бы поиправѣ рядѣ. Тожѣ нема ся чого бояти,

если бы грозивъ якій комісаръ або Староста, а тымъ менше жандармъ.

При тѣмъ же належить передъ властями тими мати пошанованє, не уразити ихъ чимъ, щоби не дѣстатись передъ судъ и не стратити права до голосованя.

Такъ то бодро и смѣло выбираймо лишь своихъ на послѣвъ !

Се було бы що важнѣйшого.

Не можемо однакожь закончити, не згадавши ще де-що про агітацію wyborчу.

Сумна се дуже поява у насъ, що той, хто грѣшми сышле, горѣвкою wyborцѣвъ заливає а ковбасами имъ горла затыкає, що той именно зѣстає посломъ. Каждый такій wyborецъ, що за грошѣ або ковбасы, дрегль та цигара продає свою громаду, свѣй нарѣдъ, — се пѣдлый и нечестный чоловікъ, пѣдѣбный Юдѣ Искаріотови, що за 30 сребренникѣвъ продавъ Спасителя. Такого зрадника повинна вся громада цурати ся, его зъ далека оминати, и нѣ якій честный чоловікъ не повиненъ зъ такимъ при-ставати. Тай не тѣлько дуже тяжкого грѣху противъ своєї громады и своего народу допускає ся такій пѣдлецъ, але вѣнъ и провиняє ся противъ цѣсарскихъ законѣвъ. Бо въ арт. VI. закона зъ 17-ого грудня 1862. ч. 8. В. з. д. за р. 1863.) такъ стоить: „Хто при выборахъ, въ цѣли выполнения політичныхъ правъ, купує або продає голоса wyborчѣ, або хто пѣдступнымъ способомъ фальшує голосованє або его результатъ (выслѣдокъ), допускає ся провини и має бути каранный вѣдъ мѣсяця до шѣстьохъ мѣсяцѣвъ строгого арешту“. Отже треба уважати, якъ хто купує або продає свѣй го-

лось, и такого заразъ подати до Суду. Сли бы у бѣльше людей стверджено такій пѣдкупства въ дорозѣ судовѣй, то бы не мѣгъ Соймъ и затвердити выбору посла, такимъ способомъ выбраного.

Водить ся у насъ ще иншій спосѣбъ агітаціѣ. Въ годину передъ выборами збираѣ ся передъ мѣсцемъ выбору купка выборцѣвъ щирыхъ. Въ тѣмъ пѣдеувають ся агенты противникѣвъ, а якъ видять, що годѣ инакше порадити собѣ, зачинають яку бѣйку, галабурду, середъ котрой поліція и жандармерія арештуѣ выборцѣвъ за уличній розрухи. Правда, за 24 годинѣ ихъ выпускають, але вже давно по выборахъ. Тому треба бути и на такій случаѣ приготованымъ и не дати ся втягнути до жадной суперечки анѣ сварки.

(Передрукъ зъ другого доповненого виданя руского народного правотаря VI. „Про выборы до Сойму“ у Львовѣ 1889).

V.

С п и с ъ

соймовыхъ округовъ выборчихъ (§. 5. сойм. орд. выб.) и громадъ въ руской части Галичины зъ коданемъ числа выборцевъ въ каждой поодинокой громадѣ.

Списъ сей оказавъ ся дуже потрібный и полезный и може послѣ зробленого досвѣдченя богато причинити ся до переведеня доброю организаціи при выборахъ до Радъ повѣтовыхъ, Сойму и до Рады державной.

I. Округъ выборчій: Бѣбрка.

Судъ: Бѣбрка.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Бакѣвцѣ	1	1	Городыславичѣ	2	3
Бертешовѣ	1	1	Григѣвѣ	2	2
Бѣбрка	10	10	Гутиско	1	1
Борусѣвѣ	1	1	Ядвиги	1	1
Бринѣвъ загѣрний	2	2	Кошурѣвѣ	1	2
" церковный	1	1	Кологуры	1	1
Будкѣвѣ	1	2	Ланки маліи	1	1
Глѣбовичѣ великій	4	5	Ланы	2	3
Ходеркѣвцѣ	1	2	Лопушна	1	2
Чижицѣ	1	1	Любешка	1	2
Десятники	2	2	Николаѣвѣ	2	2
Звенигородъ	4	4	Мильбахъ	1	1
Ернедорфъ	1	1	Ольховецъ	1	1

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Пятничаны	1	1	Стоки	1	2
Подгородище	2	3	Стрѣлки	1	2
Подъирковъ	2	3	Суходѣль	2	2
Подмонастырь	1	2	Шоломы	2	2
Подсосновъ	1	2	Трибухвицъ	1	1
Рефельдъ	1	1	Водники	2	2
Респеховъ	1	1	Волощина	1	1
Романовъ	3	3	Волове	1	1
Седлиска	1	2	Выбрановка	1	2
Серники	1	2	Жабокруки	1	2
Соколовка	1	2			
Старе село	3	3	Разомъ	78	97

Судъ: Ходорѣвъ.

Бородницъ	1	1	Лучаны	1	1
Бортники	2	2	Молодыньче	1	2
Борынчъ	2	2	Новосельцъ	2	2
Берездѣицъ	5	5	Орынковъ	1	2
Букавина	1	2	Острѣвъ	2	2
Ходорѣвъ	6	7	Отышевичъ	2	2
Чарторыя	1	2	Подборцъ	1	1
Черемховъ	1	1	Подтѣски	1	1
Демидовъ	1	2	Подтѣстрыны	1	2
Добровляны	1	1	Руда	1	2
Дроговичъ	1	1	Станковъ	1	1
Дулибы	2	2	Стрѣлиска повѣ	5	6
Голдовичъ	1	1	„ старей	2	2
Городище Цетнарске	1	2	Сухровъ	2	2
„ Королевске	1	2	Тужановъ	1	1
Гранки	2	2	Вербия	1	2
Грушатичи	2	2	Волчатичъ	1	1
Юськовичъ	1	1	Загоречко	1	2
Кѣсело	2	2	Залесцъ	1	1
Ляшки дольный	1	1	Жарава	1	2
„ горный	2	2			
Львицъ	1	2	Разомъ	67	82

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 2.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 147.

2. Округъ выборчій Богородчаны.

Судъ: Богородчаны.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Богородчаны	10	10	Лесівка	1	1
„ старій	7	8	Лысець	5	6
Хмільівка	1	2	Лысець старій	4	5
Глубокє	2	3	Невочинъ	2	3
Грабовецъ	3	3	Похівка	1	2
Глебівка	2	2	Носѣчь	2	2
Горохолина	6	6	Саджава	3	3
Гринівка	1	2	Стебникъ	1	1
Иванківка	2	2	Разомъ	57	66
Ляхівцѣ	4	5			

Судъ: Солотвина.

Бабче	3	3	Маркова	2	3
Битківъ	3	4	Молотківъ	2	3
Богрівка	1	1	Пороги	5	5
Звиначь	2	2	Раковець	2	2
Яблѣнка	2	2	Росѣльна	4	5
Космачь	2	2	Солотвина	7	7
Крычка	2	3	Старуни	4	5
Кривецъ	2	2	Зарѣче	2	3
Манастирчаны	3	3	Жураки	3	4
Малява	3	4	Разомъ	54	63

Вірилістѣвъ (въ 1889. було) 4.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 115.

3. Округъ выборчій Б о р щ ѣ в ѣ.

Судъ: Борщѣвъ.

Бережанка	1	2	Худыгивцѣ	1	2
Бѣльче	7	7	Цыганы	2	3
Борщѣвъ	9	10	Дубівка	1	1
Бурдяківцѣ	4	4	Глубочокъ	6	6

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Гуштынь	1	1	Скѣвятинь	2	3
Гуштынокъ	1	2	Слободка муникатовецка	2	2
Иванковъ	4	5	„ турылецка	1	1
Озерянка	3	3	Стрѣлковъ	3	3
Озеряны	8	8	Шершенковъ	2	3
Юрямюль	2	2	Шунарка	4	5
Капустиницъ	2	2	Шижковъ	1	2
Корольвка	8	8	Тарнавка	1	1
Козаччина	2	2	Тройця	1	1
Лавовъ	4	5	Турмыче	2	3
Лосячъ	4	5	Вербовка	1	1
Монастырокъ	1	1	Верхняковъ	2	3
Мушкарѳвъ	1	2	Волковъ Борщевскій	4	4
Мушкатѳвка	2	3	Высочка	1	2
Олексинъ	3	3	Залуче	1	2
Пилатковъ	2	3	Збрызъ	1	1
Пинцатицъ	2	3	Зеленъ	2	2
Пѳдфилинъ	1	1	Звягель	1	1
Скала	13	14	Разомъ	127	148

Судъ : М е л ь н и ц я .

Бабинъ подъ Звени- городомъ	1	1	Михалковъ	1	2
Бабинъ подъ Крывчемъ	3	4	Михалѳвка	1	2
Бѣловъ	1	2	Мельница	8	9
Борышковъ	2	3	Нивра	3	4
Худыковъ	2	3	Новосѣлка	3	3
Звиничка	3	3	Окопы	2	2
Звенигородъ	1	2	Ольховець	5	5
Пиличе	2	3	Панѳвъ	3	3
Брмаковъ	5	6	Салоговъ	3	3
Горошова	4	4	Трубчинъ	1	1
Иване пусте	4	4	Усте бискуне	5	6
Крывче долъше	2	3	Волковъ звенигородскій	2	3
„ горъше	5	5	Залъсе	4	4
Кудрынъ	5	6	Завале	1	1
Латковъ	1	2	Разомъ	83	99

Вірилістѳвъ (въ р. 1889. було) 4.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 214.

4. Округъ выборчій Б р о д ы.

Судъ: Б р о д ы.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Радъ держав.		до Сойму	до Радъ держав.
Берлинъ	4	4	Клекотѣвъ	1	2
Бѣлявѣ	2	3	Комарѣвка	1	1
Болдуры	2	3	Конюшкѣвъ	3	3
Боратинъ	3	4	Корсѣвъ	3	4
Броды	*	*	Лабачъ	1	1
„ старій	3	4	Лагодѣвъ	1	1
Бучина	1	1	Лешчѣвъ	4	5
Чехи	4	4	Накваша	3	3
Черниці	4	4	Пѣски	2	2
Дубѣ	3	3	Пониковиці	6	6
Дыткѣвъ	1	2	Пониква	3	3
Фѣльварки маліі	1	2	Ражнѣвъ	2	2
„ великіі	2	2	Смѣльно	1	2
Гавъ дытковецкій	2	2	Суходолы	2	3
„ смоленскій	2	2	Суховаля	3	3
„ старобродскій	2	2	Шчырѣвъ	1	2
Грималѣвка	1	2	Тетелькѣвъ	1	1
Голосковичѣ	2	3	Волохи	2	2
Гутиско Бродске	1	2	Высоцко	2	3
Ясенѣвъ	4	4	Заболѣцѣ	3	4
Язлѣвичкѣ	1	2			
Кадлубиска	3	3	Разомъ	93	111

*) Выбирають окремо посла зъ куріі мѣсть.

Судъ: Л о п а т ы н ь.

Барылѣвъ	2	2	Романѣвка	1	1
Батыѣвъ	1	1	Руда	2	2
Бордулики	2	3	Руденкѣ Ляцке	1	1
Хмѣльно	2	2	„ руске	1	1
Грицовеля	2	2	Смарѣвъ	3	3
Куштинъ	1	2	Станиславчинъ	3	4
Ляшкѣвъ	3	4	Стопаннъ	2	3
Лопатынъ	6	6	Стремѣльче	2	3
Манастырокъ	1	2	Щуровичѣ	3	4
Николаѣвъ	4	4	Топорѣвъ	8	9

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Рады держав.		до Сойму	Рады держав.
Тройця	1	2	Завидче	2	2
Туре	6	6	Разомъ	61	71
Увинъ	2	2			

Судъ: З а л ђ с ц ѣ.

Батьковъ	1	2	Паликровы	2	2
Блихъ	1	2	Панасовка	2	2
Чепель	1	2	Паньковъ	1	1
Чистонады	2	2	Пеняки	2	3
Дудынъ	1	1	Подберезъ	1	1
Гонтова	1	1	Подкамтъ	7	8
Гитдава	1	2	Пондвъ	2	3
Голубица	2	3	Ратыце	1	2
Гута пеница	2	2	Рендъ	2	2
Яснице	1	2	Серетецъ	1	2
Кутице	1	1	Стиборѡвка	1	2
Лятовиско	2	2	Шинковъ	1	2
Лукавецъ	1	2	Тростинецъ	3	4
Майданъ пеницкій	1	1	Вертелка	1	2
Малениска	1	1	Вербовчикъ	1	2
Маркопѡль	2	3	Загоре	3	4
Мильно	5	5	Залосцъ	15	15
Немичъ	2	2	Звыженъ	2	2
Орѣховчикъ	1	1	Разомъ	77	96

Вірилістѡвъ (въ р. 1889. було) 7.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 238.

5. Округъ выборчій Б е р е ж а н ы.

Судъ: Б е р е ж а н ы.

Августѡвка	1	2	Демпи	1	1
Баранѡвка	1	1	Дрыщѡвъ	1	2
Бережаны	22	*	Двбръ	1	1
Буще	2	2	Гиповичъ	1	2
Бышки	2	3	Гутиско	1	1

*) Выбирають зъ Тернопелемъ окремого посла зъ курій мѣстъ.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Конюхи	6	6	Потѣвъ	2	2
Котѣвъ	2	2	Потуроры	2	2
Краснопуца	1	1	Рай	1	2
Куронатники	3	4	Рекшинъ	2	2
Курины	3	3	Рогачинъ мѣсто	1	2
Лапшинъ	3	4	„ село	1	2
Лѣсники	1	2	Рыбники	2	2
Литяинъ	2	2	Саранчуки	3	4
Мечищѣвъ	3	4	Стрыганцъ	1	2
Надорожнѣвъ	1	1	Шумляны	1	1
Наравъ мѣсто	6	6	Шибалинъ	3	4
„ село	2	2	Тростянецъ	2	3
Ольховецъ	1	2	Урманъ	2	2
Плѣхѣвъ	1	2	Вербѣвъ	3	4
Пѣдвысоке	1	1	Вулька	1	1
Поручинъ	2	2	Жолѣвка	1	1
Посухѣвъ	1	2	Жукѣвъ	2	2
Поточаны	1	2	Разомъ	103	101

Судъ: Козова.

Будилѣвъ	3	4	Крыве	3	3
Цепѣвъ	3	4	Медова	1	1
Хоробрѣвъ	1	1	Олесинъ	1	1
Хоростецъ	1	1	Плауча мала	2	2
Дмухавецъ	3	3	Плотича велика	4	4
Дубце	2	3	Плотича	2	3
Гляйна	2	2	Слобода	4	4
Геленкѣвъ	1	2	Слобѣдка	2	2
Городище	3	3	Таврѣвъ	5	5
Кальне	2	2	Теофиѣльска	1	2
Каплинцъ	1	1	Викторѣвка	1	1
Комарѣвка	1	1	Выбудѣвъ	2	2
Козлѣвъ	9	9	Вымыслѣвка	1	1
Козова	9	9	Золотѣвка	1	2
Козѣвка	2	2	Разомъ	74	82
Красна	1	2			

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 1.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 178.

6. Округъ выборчій Бучачь.

Судъ: Бучачь.

Громада	Число вы- борцевъ		Громада	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Бѣлявицѣ	2	2	Пилива	1	2
Бобулинцѣ	3	4	Підлѣся	1	1
Бровары	2	2	Підзамочокъ	3	4
Бучачь	22	*	Поморцѣ	1	2
Цвѣтова	2	2	Передмѣстє	1	2
Доброполе	3	4	Переволока	5	5
Дулѣбы	2	2	Пышкѣвицѣ	2	3
Звенигородъ	2	2	Рукомышъ	1	1
Язловецъ	6	7	Рѣвнцѣ	2	2
Язловецка Новосѣлка	3	3	Сороки	2	3
Озерны	2	3	Трыбухѣвицѣ	7	8
Куйданѣвъ	3	3	Вербятинъ	1	1
Курдванѣвка	1	1	Залѣпчики маліі	2	2
Медведѣвицѣ	3	3	Зелена	2	2
Нагѣрянка	5	5	Жмиброды	2	2
Новосавицѣ	2	2	Журавинцѣ	1	2
Осѣвицѣ	4	4	Жизномиръ	2	3
Петликовѣвицѣ новіі	1	2	Разомъ	108	102
„ старіі	4	5			

* Выбирае окремого посла зъ Коломыєю и Снятинемъ.

Судъ: Потѣкъ золотый.

Губинъ	2	2	Стѣнка	3	4
Коропецъ	10	10	Скоморохи	2	3
Коропецка Новосѣлка	1	1	Спovidѣвъ	2	3
Костельники	1	2	Соколѣвъ	3	4
Косишинъ	2	3	Сокулецъ	1	1
Лѣщаницѣ	2	3	Возилѣвъ	1	2
Остра	3	3	Залѣся	1	1
Порхова	3	4	Зубрець	3	4
Потѣкъ золотый	7	8	Разомъ	48	60
Русилѣвъ	1	2			

Судъ: Монастирыска.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Баранѳвъ	1	2	Лазарѳвка	1	2
Барышъ	3	9	Лука	2	3
Березѳвка	2	2	Межигѳре	2	2
Бертники	1	2	Монастирыска	9	10
Бобровники	2	2	Нисколизы	1	2
Чехѳвъ	1	2	Олеша	1	2
Дубенко	2	2	Пужники	1	2
Фѳльварки	3	3	Савалуски	1	1
Грегѳрѳвъ	2	3	Слобѳдка долышна	1	1
Гута нова	1	2	„ горышна	2	2
„ стара	1	1	Тростянецъ	2	3
Яргѳрѳвъ	2	3	Устье зелене	5	5
Комарѳвка	1	2	Велесѳвъ	1	2
Короститинъ	1	2	Вычулки	2	3
Ковалѳвка	3	4	Задарѳвъ	3	3
Красѳвъ	2	2	Разомъ	69	89
Лицке	2	3			

Вірилістѳвъ (въ р. 1889. було) 1.

Число всѳхъ выборцевъ до Сойму 226.

7. Округъ выборчій Цѳшанѳвъ.

Судъ: Цѳшанѳвъ.

Брусно нове	2	3	Лукавици	1	1
„ старе	2	2	Моцаници	1	2
Хлѳвиска	2	2	Нароль мѳсто	4	4
Хотилѳбъ	2	3	„ село	1	2
Цѳшанѳвъ	6	6	Пѳметѳвъ	2	2
Дайчбахъ	1	1	Новессло	5	5
Брайфельдъ	1	1	Новины Горынецкій	1	1
Горавицъ	2	2	Плазѳвъ	1	2
Горынецъ	3	3	Подемщина	2	2
Гута Рожанецка	2	3	Руда Рожанецка	2	2
„ стара	1	1	Рудка	1	1
Кадлубиска	1	2	Улазѳвъ	2	3
Крыве	1	1	Воли велика	2	2
Липско	2	3	Вулька горынецка	1	2
Лѳвча	2	3	Жукѳвъ	3	3
Люблинецъ новый	3	4	Разомъ	64	77
„ старый	2	3			

Судъ : Любачѣвъ.

Г р о м а д а	Число въ- борцѣвъ		Г р о м а д а	Число въ- борцѣвъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Башня дольница . . .	2	3	Липовець . . .	2	2
" горышня . . .	2	3	Лисей Ямы . . .	2	2
Бѣгалъ . . .	2	2	Любачѣвъ . . .	10	10
Борхѣвъ . . .	1	1	Лукавецъ . . .	3	3
Борова гора . . .	2	2	Милкѣвъ . . .	1	2
Бургавъ . . .	1	1	Молодѣвъ . . .	2	3
Цевкѣвъ . . .	5	5	Оленицъ . . .	5	5
Дуброва . . .	1	2	" старій . . .	4	5
Дахнѣвъ . . .	3	3	Опакъ . . .	2	2
Дикѣвъ новый . . .	2	3	Островець . . .	1	1
" старый . . .	4	4	Райхавъ . . .	1	1
Фельбахъ . . .	1	1	Синивка . . .	2	2
Фельзендорфъ . . .	1	1	Старесело . . .	5	6
Фугоры . . .	1	2	Сука вода . . .	3	3
Кобыльница Руска . . .	2	3	Щуткѣвъ . . .	2	2
" Волоска . . .	2	3	Вулька запалѣвска . . .	1	1
Кровица голодѣвска . . .	3	3	Залуже . . .	2	3
" лѣсова . . .	1	2	Запалѣвъ . . .	3	4
" сама . . .	2	2			
			Разомъ . . .	89	103

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 11.

Число всѣхъ выборцѣвъ до Сойму 164.

8. Округъ выборчій Ч о р т к ѣ в ѣ.

Судъ : Чорткѣвъ.

Антонѣвъ . . .	1	2	Долина . . .	2	2
Базаръ . . .	4	4	Джурынъ . . .	3	4
Бѣла . . .	8	8	Ягольниця . . .	6	7
Бѣлобожниця . . .	2	3	" стара . . .	2	3
Бѣлый Потѣкъ . . .	2	3	Калинѣвщина . . .	2	2
Бычкѣвъ . . .	3	3	Колендинъ . . .	3	4
Хомякѣвка Ягольницка . . .	2	2	Косѣвъ . . .	9	9
Черкавщина . . .	1	1	Криволюка . . .	1	2
Чорткѣвъ . . .	9	10	Мухавка . . .	2	3
Чорткѣвъ старый . . .	3	4	Нагѣрянка . . .	2	3
Давидкѣвъ . . .	3	3	Павнѣвка . . .	4	4

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Рады до держав.		до Сойму	Рады до держав.
Половицъ	3	4	Шманковъцъ	2	3
„ Кольоня	1	1	Шманьковичи	1	2
Романовка	2	3	Шульгановка	2	3
Росохачъ	3	4	Швайковъцъ	1	2
Рыдодубы	2	3	Угрынь	3	3
Салтыга	1	2	Улашковъцъ	5	5
Семаковъцъ	1	2	Выгнанка	8	9
Скородынь	2	3	Заблотовка	2	3
Слободка Джуринска	3	3	Залъся	4	5
Сосолъвка	2	3	Звиничъ	4	5
Струсовка	1	1			
Свидова	3	4	Разомъ	130	159

Вірилістовъ (въ р. 1889. було) 3.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 133.

9. Округъ выборчій Д о б р о м и л ь.

Судъ: Бирча.

Бирча	4	4	Льцава горъшва	2	3
„ стара	1	2	Льцавка	1	2
Богошівка	1	1	Липа	3	3
Брежава	2	3	Лодинка долъшина	1	1
Бруска	2	3	„ горъшина	1	1
„ Гута	1	2	Лопца	1	2
Добра рустикальнй	1	2	Малява	1	2
„ шлихоцкй	2	3	Нове Село	1	1
Добрянка	1	1	Новосельцъ Козицкй	1	1
Гроньова	2	3	Питкова	4	4
Ямна долъшина	2	2	Ростока	1	1
Ямна горъшина	1	2	Позпуге	1	2
Ясеница Суфчиньска	1	1	Руданка Бирчанска	1	2
Явориньскъ рускй	3	4	Суфчина	2	2
Корънецъ	1	2	Тарнавка	1	1
Корънецка Воля	1	1	Тройця	1	2
Котовъ	1	1	Тростанецъ	2	3
Крайна	1	1	Войткова	2	2
Крецовъ	1	2	Войтковка	1	1
Кузьмина	2	2	Жогатинъ	2	2
Ляхава	1	1			
Льцава долъшина	2	2	Разомъ	64	83

Судъ: Добромилъ.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Арламбъ	1	2	Михова	1	2
Боневичъ	1	2	Напова	1	2
Борыславка	1	1	Нове Мѣсто	2	2
Добромилъ	6	7	Новосѣлки дидицкй	1	1
Фалькенбергъ	1	1	Оберсдорфъ	1	1
Грабовица созаньска	1	1	Пацлавъ	1	1
Городиско	1	1	Папортно	2	2
Губичъ	1	2	Пятницъ	1	2
Гучко	3	4	Поляна	1	1
Гуйско	1	2	Посада Новогѣска	3	3
Гувники	1	2	„ Рыботицка	1	1
Юречкова	1	2	Принцента	1	1
Кальваря Пацлавска	1	1	Передѣльниця	2	2
Катына рустикъ	1	1	Розенбургъ	1	1
„ шляхоцка	1	1	Рудавка Нановска	1	1
Князьполь	1	2	Рыботычъ	3	4
Комаровичъ	1	2	Смеречна	1	1
Копысно	1	1	Смольниця	1	1
Кропивникъ	1	1	Сопотникъ	1	1
Коросно	3	3	Старива	2	3
Квашенина	2	2	Стебникъ	1	1
Ляцко	2	3	Стайфельтъ	1	1
Льщины	1	1	Тарнава	1	2
Лѣсковате	2	3	Труновичъ	1	2
Лопушанка	1	1	Велике	1	1
Лопушниця	1	1	Волиця	1	1
Макова	1	1			
„ рустикъ	1	1	Разомъ	74	93

Вірилістѣвъ (р. 1889. було) 16.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 154.

10. Округъ выборчій Д о л и н а.

Судъ: Болехѣвъ.

Бабильонъ	2	1	Болехѣвъ	9	9
Велесъ	1	2	„ рускій	4	5

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Союзу	до Ряды державн.		до Союзу	до Ряды державн.
Брыза	1	2	Подберезь	2	2
Бубнище	1	1	Пехерсдорфъ	1	1
Церковна	1	2	Поляница	1	2
Тисовъ	4	4	Ровочки	1	2
Чолганы	4	4	Саламонова гѣрка	1	1
Должка	1	1	Слобода болохѣвска	1	2
Гермина	1	2	Станковѣцъ	1	1
Гошовъ	2	3	Сукель	1	1
Гузѣвъ новый	1	1	Танива	1	1
„ старый	1	2	Тяпче	1	2
Камѣнка	1	1	Витвица	2	3
Липа	1	1	Волоске село	5	5
Лѣсовичъ	3	4	Задеревацка воля	1	2
Лужки	1	1	Задереваць	1	1
Нѣвъ горѣшн.	1	1	Разомъ	62	75
„ долѣшн.	2	2			

Судъ: Рожнятовъ.

Брошнѣвъ	1	2	Ольховка	1	1
Ценява	3	3	Перегибско	12	12
Дуба	2	2	Решите	1	1
Дубшара	1	1	Рожнятовъ	7	7
Яновка	1	2	Рипне	1	2
Ясеновецъ	1	2	Спасъ	4	4
Князьвске	1	2	Струтынъ нижный	4	4
Креховичъ	3	3	„ выжный	2	3
Лецѣвка	1	2	Сваричѣвъ	5	5
Луки	1	1	Разомъ	52	59

Судъ: Долина.

Дебелѣвка	1	1	Князьолука	3	4
Долина	17	17	Липовица	1	2
Ентельсбергъ	1	1	Льолинъ	2	2
Грабовъ	2	2	Лопянка	2	3
Гофунгсъ-авъ	1	1	Людвикѣвка	1	2
Илемнѣя	2	2	Максимѣвка	1	1
Якубовъ	1	2	Мѣзунъ новый	1	1
Яворѣвъ	1	1	„ старый	7	7
Кальна	1	2	Надѣвъ	3	3

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Нягрынъ	1	1	Суходолъ	2	2
Новоселиця	2	3	Тересовка	1	1
Новоникъ	1	2	Тростянець	2	2
Пацыковъ	1	2	Туря гнила	1	1
Рахиня	2	2	„ велика	4	4
Раківъ	2	3	Велдзь	5	6
Сенечовъ	2	2	Вышковъ	1	2
Слобода долиньска	1	2	Выгода Пацыковска	2	2
Солуківъ	1	2	Разомъ	79	93

Вірилістівъ (въ р. 1889. було) 5.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 198.

II. Округъ выборчій Д р о г о б ы ч ь.

Судъ: Дрогобычъ.

Баня котівска	1	2	Нагуевичъ	4	4
Болеховцъ	3	3	Найдорфъ (Новесело)	1	1
Борыславъ	22	23	Медвежа	2	3
Брошиця	3	4	Орбъ	5	6
Делява	1	2	Почаевичъ	1	1
Дережицъ	1	1	Попелъ	2	3
Доброгостовъ	4	4	Раневичъ	1	2
Дрогобычъ	*	*	Рыхтичъ	4	5
Гай нижній	4	4	Сходниці	3	3
„ выжній	2	2	Снитынка	2	2
Гассендорфъ	1	1	Солецъ	2	3
Губичъ	2	3	Станила	1	2
Ясениця сольна	4	4	Старесело	1	1
Колпець	2	2	Стебникъ	4	4
Липни	3	3	Трускавецъ	3	4
Лужокъ довший	2	3	Тустановичъ	8	9
Манастиръ дережицкій	1	1	Улично	5	6
„ липнянскій	1	1	Унятичъ	2	2
Михалевичъ	2	3	Вацовичъ	1	2
Модрычъ	2	2	Воля Якубова	2	3
Мражниця	1	2	Разомъ	116	136

*) Выбирае окремого посла зъ куріи мѣсть.

Судъ: Медыничъ.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Бѣльче	4	4	Медыничъ	5	5
Добровляны	3	4	Опары	1	2
Долге медынице	1	2	Рабчицъ	2	3
Горуцко	4	5	Раделичъ	1	2
Грушѡвъ	6	6	Ролѣвъ	3	3
Коросниця	2	2	Саска камеральна	1	1
Кенигсавъ (Рѡвне)	1	2	Слопсько	1	2
Крыниця	3	3	Тынѡвъ	1	2
Летня	5	6	Выпучки (Ugartsberg)	1	1
Липицъ	1	1	Вороблевичъ	3	3
Липовець	1	2			
Лѣтина	5	5	Разомъ	55	66

Судъ: Пѡдбужъ.

Быстриця	1	2	Рыбникъ	1	2
Долге пѡдбужске	3	4	Смѡльна	2	2
Кропивникъ новый	3	3	Стронна	3	3
„ старый	2	3	Урожъ	2	3
Ластѡвки	2	3	Вишники	1	2
Майдакъ	1	2	Залокѡтъ	2	2
Опака	3	4	Здзялина	1	1
Пѡдбужъ	4	4			
Пѡдманастирокъ	1	1	Разомъ	32	41

Вірилістѡвъ (въ р. 1889. було) 15.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 218.

12. Округъ выборчій Г о р о д о к ъ.

Судъ: Г о р о д о к ъ.

Артицѣвъ	1	1	Цунѣвъ	1	2
Баръ	1	2	Черляны	2	3
Бартѡвъ	1	2	Добростаны	2	3
Братковичъ	2	2	Добростаньска Воля	1	2
Брундорфъ	1	1	Добряны	2	3
Бурталь	1	1	Долиняны	2	2

*

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Дроздовичъ	2	2	Повѣтно	1	2
Ебенавъ	1	1	Путятинцъ	1	2
Городокъ	21	*	Родатичъ	4	5
Галичановъ	1	2	Рѣвичаны	1	2
Гартфельдъ	1	2	Ставчаны	4	4
Каменобрдъ	2	2	Стодолки	1	1
Керница	3	3	Стронна	1	1
Косовець	1	1	Угорцъ незабитовскій	3	3
Льсневичъ	2	2	Фордербергъ	1	1
Любнь малый	1	2	Вайсенбергъ (Бѣлогора)	1	1
„ великій	5	5	Волчухи	2	3
Малковичъ	2	3	Зашиновичъ	1	2
Милятынъ	1	2	Завидовичъ	2	2
Найгофъ	1	1	Зушицъ	1	1
Оброшинъ	2	3			
Поръче любньске . .	1	1	Разомъ	88	86

*) Выбирая окремого посла зъ Перемышлемъ.

Судъ : Я н ѳ в ѣ .

Дубровици	2	2	Шенталь	1	1
Домажиръ	1	1	Ставки	1	1
Ямельна	1	1	Страчь	1	2
Янѳвъ	4	5	Сухополи	1	2
Ясниска	2	3	Вальддорфъ	1	1
Карачинѳвъ	1	2	Верещиця	1	2
Лелехѳвка	1	1	Великополе	2	3
Лозина	2	3	Вишенка	8	9
Майданъ	1	2	Вороцѳвъ	2	3
Мальчицъ	3	4	Залъсе	1	1
Мшана	2	3	Залуже	1	1
Отенгавзенъ (Затока) .	1	1	Зелъвъ	1	1
Поръче янѳвске . . .	1	1	Жорниска	1	1
Рокитно	2	2			
Ротенгавъ	1	1	Разомъ	47	60

Вірилістѳвъ (въ 1889. було) 11.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 146.

13. Округъ выборчій Городенка.

Судъ: Городе нка.

Г р о м а д а	Число вы- борцѣвъ		Г р о м а д а	Число вы- борцѣвъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Хмѣльова	1	1	Ольховець	2	2
Чернелиця	7	7	Олѣва корнѣвска	1	2
Чернятынъ	6	6	„ королѣвска	2	3
Дубки	2	2	Поточиска	5	6
Далешова	1	2	Пробабинъ	1	1
Глушкѣвъ	2	3	Рашкѣвъ	2	2
Городенка	23	23	Ренушинъ	1	2
Городниця	4	4	Серафинъ	7	7
Ясеновъ польный	5	6	Семакѣвъ	3	4
Колянки	2	3	Стрѣльче	4	4
Копачинъ	1	2	Торговиця	4	5
Корнѣвъ	2	3	Топорѣвъ	3	4
Куцисѣвъ	1	2	Тышкѣвъ	5	6
Михальче	2	3	Вербѣвъ	3	3
Окно	3	3			
Разомъ				105	121

Судъ: Обертынъ.

Балагорѣвка	1	1	Обертынъ	11	11
Хотимиръ	6	6	Петрѣвъ	2	3
Чортовець	9	9	Підвербъ	2	2
Джуркѣвъ	5	5	Раковець	2	3
Ганчарѣвъ	1	2	Семенѣвка	1	2
Гарасимѣвъ	5	5	Сокирчинъ	1	2
Гаврылякъ	1	2	Унижъ	1	1
Исакѣвъ	2	2	Жабокруки	2	2
Якубѣвка	2	3	Жукѣвъ	4	5
Лука	2	3	Живачѣвъ	4	4
Незвиска	4	4			
Разомъ				68	77

Вірилістѣвъ въ р. 1889. не було.

Число всѣхъ выборцѣвъ до Сойму 173.

14. Округъ выборчій Гусятинъ.

Судъ: Гусятинъ.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Босыры	2	2	Пробужна	6	6
Чабаровка	4	5	Самолусковъ	3	3
Чорноконцъ малый	3	3	Сидоровъ	4	5
„ великий	6	6	Сокиринцъ	2	2
Чорноконецка Воля	2	2	Суходолъ	2	3
Городищи	6	7	Шидловъ	2	3
Гринковъ	1	2	Тонстеньке	4	5
Гусятинъ	13	13	Трыбуховъ	3	4
Коцюбинчики	3	3	Васильковъ	2	2
Кривеньке	3	3	Васильковъ	5	6
Личковъ	4	5	Зелена	1	2
Ольховчикъ	2	3	Разомъ	83	95

Судъ: Копичинцъ.

Целевъ	2	2	Мшанецъ	2	3
Хлоповка	3	3	Мышковъ	2	2
Хоростковъ	13	13	Нижборкъ новый	4	4
Гадышковъ	3	3	„ старый	2	3
Говилъ малый	2	2	Оршиковъ	3	4
„ великий	4	4	Перемилъ	3	4
Яблонъ	6	6	Постоловка	3	4
Карашинцъ	1	2	Раківкутъ	2	2
Клювинцъ	4	4	Сухоставъ	5	5
Коцюбинцъ	5	5	Тудоровъ	2	2
Копичинцъ	15	15	Увисла	3	3
Котівка	3	3	Верховъ	1	2
Крогулецъ	3	3	Жабинцъ	1	2
Майданъ	2	2	Разомъ	99	107

Вірилістовъ (въ р. 1889. було) 7.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 189.

15. Округъ выборчій: Я р о с л а в ъ.

Судъ: Я р о с л а в ъ.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Рады до державн.		до Сойму	Рады до державн.
Боратынъ	1	2	Полнитычъ	1	2
Хлопицъ	1	2	Рожнятовъ	1	2
Тешатынъ малый	1	1	Рожваница	1	2
„ великій	1	2	Рожваница Воля	1	2
Янковицъ	1	1	Рудоловичъ	2	2
Ярославъ	*	*	Рышкова Воля	2	3
Кидаловичъ	1	1	Собетинъ	1	2
Коницъ	1	1	Сурохвѣ	3	3
Кругель павлосѣвскій	1	1	Свѣбодна	1	2
Лапаѣвка	1	1	Щитна	1	1
Ловицъ	2	3	Шувеско	3	3
Маковиско	2	2	Тучаны	3	4
Моравско	2	2	Вербия	1	1
Муніна	3	3	Зарѣче	1	2
Ожаньско	1	1	Журавички	2	3
Павлосѣвъ	3	4			
Пелкине	3	3	Разомъ	49	64

*) Выбирае окремо посла зъ куріи мѣской.

Судъ: П р у х н и к ъ.

Быстровичъ	1	1	Рокѣтница	4	5
Хоржѣвъ	1	1	Розбузь довгій	1	2
Частковичъ	1	1	„ округный	1	2
Челятычъ	2	2	Рылинъ	1	2
Чудовичъ	1	1	Тулиголовы	1	2
Гавловичъ	1	2	Тыволя	1	1
Йодловка	2	3	Тыневичъ	1	1
Брамарѣвка	3	3	Угорка	2	2
Прухникъ мѣсто	3	4	„ Воля	1	2
„ село	3	4	Вяцковичъ	1	1
Ручина	2	3	Разомъ	34	45

Судъ: Радымно.

Громада	Число вы- борцевъ		Громада	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Бобрѣвка	1	2	Нова Гребля	1	1
Темеровичѣ	1	1	Острѣвъ	3	4
Чернявка	1	1	Радымно	4	5
Дыитровичѣ	1	1	Сколошѣвъ	6	7
Добковичѣ	1	1	Сосниці	4	5
Дунковичѣ	2	2	Святе	2	2
Грабовець	1	1	Тапинъ	1	2
Кашицѣ	2	2	Тухля	1	2
Корениці	2	2	Вѣтлинъ	4	4
Ляшки	6	6	Высоцко	2	3
Лазы Мощанскій	3	4	Заболотцѣ	1	1
Людковъ	1	1	Задуброве	1	1
Михайловка	1	1	Зальска Воля	2	2
Мякинь новий	2	3	Замѣховъ	1	2
„ старый	1	2	Замойцецѣ	1	1
Ниневичѣ	3	3	Разомъ	63	75

Судъ: Сѣнява.

Адамѣвка	1	1	Пискоровичѣ	4	5
Цетуля	2	3	Пивода	1	2
Теплицѣ	6	7	Радава	2	2
Червона Воля	3	4	Рудка]	2	3
Дубровица	2	3	Сѣнява	7	7
Добча	2	2	Слобода	1	1
Добра	4	4	Сурмачѣвка	1	2
Дыбковъ	2	3	Вязовница	3	3
Красне	1	2	Воля буховска	1	2
Лежахѣвъ	2	2	„ пелкиньска	2	2
Майданъ	5	6	Вылева	2	2
Манастырь	2	3	Зарадава	2	2
Молодичъ	3	3	Разомъ	64	78
Нелепковичѣ	1	2			

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 2.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 212.

16. Округъ выборчій Я в о р ѳ в ъ.

Судъ: Я в о р ѳ в ъ.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Радъ державн.		до Сойму	до Радъ державн.
Бердыхѳвъ зъ Калинѳв- кою	1	2	Ожомля и Дубники	3	3
Брухналь	2	3	Подлубы великй	1	1
Цегуля	1	1	Поруденко	1	1
Черчикъ	1	2	Порудно	1	2
Чернилява	3	4	Прилбичъ	2	3
Чолгинъ	2	2	Рогѳзно	3	4
Яворѳвъ	6	7	Шумлява	1	1
Яжѳвъ новый	2	2	Селиска	3	3
„ старый	5	6	Стариска	2	3
Курники	2	3	„ Воля	1	1
Ляшки	1	1	Скло	4	4
Молошковичъ	2	2	Тростянецъ	3	3
Мосбергъ	1	1	Тучапы	2	3
Мужиловичъ колонія	1	1	Вербяны	4	5
„ село	2	3	Залуже	2	2
Новосѣлка	1	2	Завадѳвъ	3	4
Ольшаниця	3	3	Жбадынь	1	1
Разомъ				73	89

Судъ: К р а к о в е ц ъ.

Бонѳвъ	4	5	Краковецъ	4	4
Божаволя	1	1	Любѳнъ	3	3
Будомиръ	1	2	Мзыны	2	2
Будзинъ	1	2	Моранцъ	1	2
Хотынецъ	3	3	Нагачѳвъ	3	4
Чапляки	1	1	Передѳбре	1	1
Дрогомысль	3	3	Ребергъ	1	1
Гнѳйницъ	3	4	Роснѳвска Вулька	1	1
Гнѳйницка Воля	2	2	Руда коханѳвска	1	1
Грушѳвъ	3	3	„ краковецка	1	1
Грушовичъ	1	2	Сарны	2	3
Гуки	1	1	Семерѳвка	1	1
Клоницъ	1	1	Сколинь	1	1
Коханѳвка	1	1	Свидница	2	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Щеплоты	1	1	Змиївська	1	2
Великій Очъ	4	5	„ Волька	1	1
Вовча Гора	1	1	Разомъ	58	67

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 9.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 140.

17. Округъ выборчій К а л у ш ь.

Судъ: К а л у ш ь.

Бани	1	2	Петранка	4	4
Бережниця шляхоцка	3	3	Підгорки	2	3
Берлоги	2	3	Підмихайле	5	5
Болохівъ	1	2	Пійло	3	3
Хотинь	3	3	Прислугъ (Луква)	1	2
Добровляны	2	2	Рівни	2	3
Долге калуске	1	2	Рыпанка	1	2
Грабівка	2	2	Сивка калуска	2	2
Голинь	3	4	Сливки	2	2
Ясень	5	5	Слобода небыловска	1	1
Яворівка	1	1	„ рівнинська	1	1
Кадобна	2	3	Станькова	3	4
Калушъ	15	16	Топільско	1	1
Калушъ новий	1	2	Тужилівъ	2	3
Кам'янь	2	3	Угартсталь	1	2
Копанка	3	3	Угрынбівъ середній	2	3
Красна	3	3	„ старий	1	2
Кропивницькй	3	3	Верхня	3	3
Ляндестрай	1	1	Вистова	2	2
Льдзине	2	2	Загоре	1	2
Майданъ	1	2	Завадка	3	3
Мостиска	2	3	Завой	3	3
Мыслівъ	2	2	Збора	3	3
Небылівъ	4	4	Разомъ	120	141
Новиця	6	6			

Судъ: Войнилѡвъ.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Радъ державн.		до Сойму	до Радъ державн.
Бабинъ	3	3	Негѡвцѣ	2	3
Цвитова	1	2	Перекосы	1	2
Дуброва	1	1	Перевозецъ	2	2
Долга войнилѡвска	3	3	Середне	1	2
Долпотѡвъ	2	2	Сѣлко	1	2
Долинка	1	1	Сивка войнилѡвска	2	2
Дубовица	1	1	Слобѡдка	1	1
Гуменѡвъ	1	1	Студянка	2	3
Лука	1	2	Томашѡвцѣ	6	6
Медыня	2	3	Войнилѡвъ	5	5
Мошкѡвцѣ	1	1	Разомъ	40	48

Вірилістѡвъ (въ р. 1889. було) 10.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 70.

18. Окруъ выборчій Камѣнка струилова.

Судъ: Б у с к ѣ.

Адамы	2	3	Лѣско	1	2
Банушинъ	1	2	Мѣлятинъ новый	1	2
Бербекы	1	1	„ старый	2	3
Будки незнаѡвскій	1	2	Неслухѡвъ	1	2
Бускъ	13	13	Незнаѡвъ	3	3
Хренѡвъ	1	2	Новосѣлки лѣскій	3	3
Чалыжъ	2	2	Острѡвъ	1	2
Деревлянська Волиця	1	2	Побужаны	3	3
Дѣдилѡвъ	3	3	Полонична	1	2
Грабова	2	3	Ракоболты	2	2
Гумниска	2	2	Русилѡвъ	1	1
Гута полонецка	1	2	Рѣпигѡвъ	3	3
Яблонѡвка	2	2	Соколя	2	3
Кудерявцѣ	1	2	Убинѣ	2	2
Козлѡвъ	3	3	Вербляны	2	3
Купче	1	1	Журатинъ	1	1
Лянерѡвка	1	1	Разомъ	67	83

Судъ: Камѣнка струилова.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Деревляны	1	2	Обыдовъ	1	2
Дерновъ	2	2	Подзамче	1	1
Добротворъ	6	7	Руда сълецка	1	2
Горпинъ	2	3	Сапѣжанка	1	1
Ягона	1	1	Сѣлецъ Бѣнковъ	5	5
Якимовъ	1	1	Соколовъ	1	2
Ясеница польска	1	2	Спасъ	1	2
„ руска	1	2	Стрептовъ	2	3
Камѣнка	13	13	Стрыханка	1	2
Криволянка	1	1	Тадане	2	2
Ланы нѣмецкй	1	1	Вывовъ	1	2
„ польскй	1	2	Желеховъ малый	1	2
Лапавка	1	1	„ великй	3	3
Нагорцевъ малй	2	2	Разомъ	55	69

Судъ: Радеховъ.

Холовъ	8	8	Ператинъ	2	2
Дмитровъ	4	4	Плове	1	2
Ганунинъ	1	1	Радеховъ	8	9
Юсифовъ	1	1	Романовка	1	1
Крыве	2	3	Сабиньовка	1	1
Куликовъ	1	1	Сѣнковъ	1	2
Майданъ старый	2	2	Середопольцъ	2	2
Манастырокъ оглядовск	1	2	Станинъ	1	2
Мировъ	1	1	Стояновъ	6	6
Мукане	1	2	Сушно	4	4
Немилъ	2	2	Сушаньска Вулька	1	1
Нестаницъ	3	3	Тетевчицъ	2	2
Невицъ	2	3	Витковъ новый	4	5
Огладовъ	3	3	„ старый	2	2
Оплицко	2	2	Волиця Барилова	1	2
Ордовъ	1	2	Разомъ	74	86
Павловъ	2	3			

Вірилістовъ (въ р. 1889. було) 14.

Число всѣхъ выборовъ до Сойму 210.

19. Округъ выборчій Коломыя.

Судъ: Гвоздець.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Рады державн.		до Сойму	Рады державн.
Балинцѣ	3	4	Островець	1	2
Бучачки	1	2	Подгайчики	4	4
Хомяковка	2	2	Прухнище	1	2
Хвалибога	1	1	Рохиня	1	2
Чехова	1	1	Росохачь	3	4
Фатѣвцѣ	1	2	Слободка польна	1	2
Гвоздець	2	3	Сороки	3	3
„ малый	2	3	Трофалѣвка	2	2
„ старый	2	3	Турка	5	5
Кобилецъ	1	1	Виноградъ польный	3	4
Кулачковцѣ	5	5	Загайполь	2	2
Назѣрна	1	2			
Осташковцѣ	1	2	Разомъ	49	63

Судъ: Печенѣжинъ.

Акрешоры	2	2	Лучки	1	1
Баня березѣвска	2	3	Марковка	1	2
Березѣвъ нижний	3	4	Молодатынъ	3	3
„ выжн. и середн.	7	8	Мишинъ	4	5
Яблонѣвъ	4	4	Печенѣжинъ	12	12
Ключѣвъ малый	2	2	Рунгуры	3	4
„ великій	6	7	Слобода рунгорска	4	5
Кнаждѣвѣръ	5	5	Стопчатѣвъ	4	4
Ковалѣвка	1	1	Текуча и Баня	3	3
Луча	2	3	Разомъ	69	78

Судъ: Коломыя.

Ценява	3	3	Испась	4	5
Хлѣбычинъ лѣсный	4	4	Иванѣвцѣ	3	4
Черемховъ	2	3	Камѣнка мала	2	3
Дебеславцѣ	3	3	„ велика	5	5
Дядковцѣ	1	2	Коломыя	*	*
Добровѣдка	1	1	Корничъ	4	5

*) Выбирая окремого посла зъ мѣсть.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Корольвка	1	2	Слободка лѣсна	3	4
Коршѣвъ	7	7	Сопѣвъ	3	4
Куйданцѣ	2	2	Шепарѣвъ	1	2
Лѣски	2	2	Товмачикъ	4	5
Матѣвѣцѣ	2	2	Вербѣжъ нижный	4	4
Михалѣвъ	1	1	„ выжный	2	2
Оскресинцѣ	2	3	Залуче надъ Прутомъ	2	2
Перерѣвъ	4	4	Замулинцѣ	2	3
Пядики	3	4	Жукотинъ	2	2
Раковчикъ	2	2			
Семакѣвъ	4	4	Разомъ	85	99

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 7.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 210.

20. Округъ выборчій К о с ъ в ѣ.

Судъ: К о с ъ в ѣ.

Бабинъ	2	2	Микитыницѣ	2	2
Брустуры	5	5	Пѣстынь	7	7
Хомчинъ	5	5	Прокурава	2	2
Черганѣвка	1	2	Рѣчка	6	7
Городъ	1	1	Смода	2	2
Яворѣвъ	5	5	Соколѣвка	3	4
Космачъ	7	8	Шешоры	3	4
Косѣвъ	6	7	Уторопы	3	4
„ старый	3	3	Вербовець	4	5
Манастирско	5	5			
Москалѣвка	4	4	Разомъ	76	84

Судъ: К у т ы.

Бервинкова	1	1	Грынява	2	3
Вьлоберезка	3	3	Яблоняца	1	2
Хороцова	1	1	Кобаки	6	6
Домополе	1	1	Красноила	2	2
Ферескуля	1	1	Куты	13	13
Головы	3	3	„ старый	8	8

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Радъ державн.		до Сойму	до Радъ державн.
Перехрестне . . .	1	2	Слободка . . .	1	2
Полянки . . .	1	1	Стебне . . .	1	1
Роженъ малый . . .	1	2	Тудювъ . . .	3	3
„ великій . . .	3	4	Устерики . . .	1	2
Розтоки . . .	3	4	Разомъ . . .	59	68
Рыбно . . .	2	3			

Судъ: Ж а б е.

Ясенѳвъ горѳшный . . .	5	6	Жабѳ . . .	13	13
Крыворѳвнѳ . . .	4	5	Разомъ . . .	22	24

Вірилістѳвъ въ р. 1889. не було.

Число всѳхъ выборцевъ до Сойму 157.

21. Округъ выборчій Л ь в ѳ в ѳ .

Судъ: Л ь в ѳ в ѳ м. дел. С. II.

Басѳвка . . .	1	2	Кривчицѳ . . .	2	3
Бѳлогорще . . .	1	2	Кукизѳвъ . . .	1	2
Борки доминиканскій . . .	1	1	Кульпаркѳвъ . . .	3	3
„ янѳвскій . . .	1	1	Лишки муровані . . .	1	2
Бруховичѳ . . .	1	2	Малехѳвъ . . .	2	2
Цеперѳвъ . . .	1	1	Пасѳки зубрицкій . . .	1	1
Дублины . . .	2	2	Пѳдѳски малій . . .	1	1
Гряда . . .	2	2	„ великій . . .	1	2
Грыбовичѳ . . .	3	3	Прусѳ . . .	3	3
Годовицѳ . . .	2	2	Ременѳвъ . . .	2	3
Голоско мале . . .	1	1	Руданцѳ . . .	2	2
„ велике . . .	1	2	Рудно . . .	1	2
Яричѳвъ новыій . . .	6	6	Рѳсна польска . . .	2	3
„ старыій . . .	2	3	„ руска . . .	1	2
Кальтвассерѳ . . .	1	1	Сѳхѳвъ . . .	1	2
Клепарѳвъ . . .	4	4	Сетехѳвъ . . .	1	2
Косцѳвъ . . .	1	1	Скилѳвъ . . .	1	1
Козичѳ . . .	1	1	Скилѳвокъ . . .	1	1
Козельники . . .	1	2	Сокольники . . .	5	5

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Солонка	2	2	Зашкѣвъ	3	3
Сороки	2	2	Завадѣвъ	1	1
Стронятинъ	1	1	Збоиска	2	2
Сигнѣва	1	2	Зимнавода	2	2
Вислобоки	1	1	Зимноводка	1	2
Вульма гамулецка	1	1	Знесѣе	5	5
Замарстинѣвъ	7	7	Зубря	2	3
Запытѣвъ	2	3	Жидатичъ	2	2
Зарудцъ	2	3			
			Разомъ	102	123

Судъ: Щирецъ.

Бродки	2	2	Нагбрыны	1	1
Хрусно нове	1	1	Наварія	2	2
„ старе	2	2	Никошковицъ	1	1
Чермасы	1	1	Новосѣлки	1	1
Дмитре	2	3	Острѣвъ	3	4
Добрыны	2	2	Пѣски	2	3
Дорнфелдъ	2	2	Пѣсадки	1	1
Ейзидель	1	1	Поляна	2	3
Фалькенштайнъ	1	1	Полянка	1	1
Глинна	1	2	Мопеляны	1	2
Глуховець	1	1	Поршна	2	2
Горбачъ	1	2	Пустомыты	2	3
Гуменецъ	2	2	Раковецъ	1	2
Яструбкѣвъ	1	2	Райхенбахъ	1	1
Красѣвъ	1	2	Розенбергъ	1	4
Ланы	3	3	Сердиці	1	1
Лѣсьевичъ	2	2	Семянѣвка	4	1
Линденфельдъ	1	1	Сороки щирецкй	1	1
Любяна	1	1	Щирецъ	3	1
Маличковицъ	1	1	Загонодки	1	4
Милошовицъ	1	2			
Местжи	2	2	Разомъ	64	78

Судъ: Винники.

Борщовицъ	3	4	Чернушовицъ	2	2
Бѣла королевска	2	2	Черепинъ	1	1
„ шляхоцка	4	4	Чишки	4	4

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Радѣ держав.		до Сойму	Радѣ держав.
Чижиговъ	2	2	Подберезцы	2	3
Давидовъ	3	4	Подборцы	2	2
Дмитровичъ	1	2	Подтеме	1	1
Гавъ	3	3	Седлица	1	2
Гончары	1	1	Толщевъ	2	2
Глуховичъ	1	2	Вайнбергенъ	1	2
Германовъ	2	2	Винички	1	2
Каменополь	1	1	Винники	7	7
Кротошинъ	2	2	Волковъ	1	2
Кугавъ	1	1	Загоре	1	1
Лисевичъ	2	2	Зухоръче	1	2
Миклашовъ	3	4	Журавники	2	2
Милатичъ	2	2	Жправка	2	2
Пикудовичъ	3	3			
Разомъ				67	78

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 12.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 245.

22. Округъ выборчій Л ѣ с к о.

Судъ: Балигородъ.

Балигородъ	3	3	Колоницъ	1	1
Бальници	1	1	Крыве цѣсаньске	1	1
Бережиця выжна	1	1	„ надъ Саномъ	1	1
Букъ	1	1	Лѣшна	1	1
Буковецъ	1	1	Лонька	1	1
Быстре	1	1	Лубне	1	1
Цѣсна	1	1	Лухъ	1	1
Цѣсовецъ	1	1	Лупковъ	1	2
Должиця	1	1	Майвѣ	1	1
Гѣринка	1	1	Мхава	1	2
Гѣрипска Воля	1	1	Мычковъ	1	1
Габковъ	1	1	Новосѣлки	1	2
Городокъ	1	2	Полянчикъ	1	1
Яблонки	1	1	Полянки	1	1
Яворецъ	1	1	Прислѣпъ	1	1
Кальниця балигородска	1	1	Рабе Балигородске	1	2
Кельчава	1	1	Радѣва	1	1

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Райско	2	2	Воля Матишова	1	1
Ростоки долѣшій	1	1	„ Воля Михова	2	2
Рыбне	1	1	Волковыи	1	1
Смерекъ	1	2	Загочеве	1	2
Смольникъ балигородск.	2	3	Завѣй	1	1
Солинка	1	2	Завѣзъ	1	1
Стежници	1	2	Жерденка	1	1
Студенне	1	2	Жерници нижна	1	1
Щербавѣвка	1	1	„ выжна	2	2
Терка	1	1	Зубеньско	1	1
Творильне	1	2	Жубраче	1	1
Тискова	1	1	Разомъ	65	76
Ветлива	2	2			

Судъ: Лѣско.

Бахлява	1	1	Ольшаница	2	3
Вереска	2	2	Орелецъ	1	1
Бережници нижна	1	1	Пашова	2	3
Безмихова долѣшна	1	1	Поражъ	1	2
„ горѣшна	1	1	Посада лѣска	1	1
Бѣбрка	1	2	Постолѣвъ	1	1
Бреликѣвъ	1	1	Постолова Воля	1	1
Хоценъ	1	1	Ропѣнка	1	2
Чашинъ	2	3	Руденка	1	1
Джурджѣвъ	1	1	Середне велике	2	2
Глинне	1	1	Середне секо	2	3
Гочевъ	1	2	Станкова	1	2
Гузете	1	1	Суковате	1	1
Янкѣвъ	1	1	Угорицъ	2	3
Кальници лѣска	1	2	Ванкова	1	2
Камѣники	1	1	Веремѣнъ	1	1
Лѣско	8	9	Заборѣде	1	1
Лукавици	1	1	Завадка	1	2
Лукове	2	2	Здвыженъ	1	1
Манастирецъ	2	2	Тарпанка долѣшна	1	1
Мичкѣвъ	1	2	„ горѣшна	1	2
Ольхова	1	1	Разомъ	59	74

Судъ: Лютовиска.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Ряды до держав.		до Сойму	Ряды до держав.
Береги горѣшій	1	2	Росолинъ	1	1
Царинске	1	1	Руске	1	1
Хмѣль	1	1	Середие мале	1	1
Хревтъ	1	2	Скородие	2	2
Дверникъ	1	2	Смольникъ	1	2
Гульске	1	1	Ступосѣны	1	2
Кривка	1	1	Устерики горѣшій	1	1
Лютовиска	4	5	Волосате	2	2
Настѣне	1	1	Выдрне	1	1
Папицѣвъ	1	2	Затварниця	1	2
Поляна	2	3	Журавинъ	1	2
Процѣспе	1	1			
Росохате	1	1	Разомъ	30	40

Судъ: Устерики дольний.

Бандрѣвъ пародовый	2	2	Романова Воли	1	1
„ пѣмецкій	1	1	Рѣвня	1	2
Береги дольний	2	2	Середниця	2	2
Чарна	4	4	Соколе	1	1
Дашѣвка	1	1	Соколова Воли	1	1
Зиничъ дольний	1	2	Солина	2	2
Гошѣвъ	1	1	Стефкова	2	3
Гошовчикъ	1	1	Стрвижикъ	1	1
Ялове	1	1	Телесниця отварова	1	2
Реѣнь	1	2	„ саппа	1	2
Лещовате	1	2	Устерики дольний	5	6
Лобозѣвъ	2	2	Усгянова	3	3
Лодина	1	2	Задворе	1	1
Мочары	1	1	Жолобокъ	1	1
Рабе устерицке	1	1			
			Разомъ	41	53

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 37.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 235.

23. Округъ выборчій Мостиска.

Судъ: Мостиска.

Громада	Число вы- борцевъ		Громада	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Баличъ	4	4	Мочерады	1	1
Боевичъ	1	1	Мостиска	9	9
Боляновичъ	2	3	Мышлятичъ	1	2
Буховичъ	2	2	Острожець	1	2
Хлиплъ	1	2	Пакость	1	1
Чернява	3	4	Пинкутъ	2	3
Чиники	1	1	Подгать	1	1
Ганковичъ	1	1	Раденячъ	3	3
Година	2	2	Радохонцъ	3	4
Горыславичъ	1	2	Рудники	2	3
Гуссакъ	3	3	Руствечко	1	1
Ятвяги	1	1	Рядковичъ	1	1
Юрдановка	1	1	Соколя	3	4
Кальникъ	3	3	Старява	4	4
Конюники пановскі	1	1	Стрѣльчиска	2	3
Крукеничъ	3	4	Судковичъ	1	2
Крысовичъ	2	2	Сулковицина	2	2
Ляцка Воли	3	4	Стрынецъ	3	3
Ляшки гостинный	2	3	Тамановичъ	1	1
Липники	2	3	Закостеле	1	2
Лютковъ	1	1	Злвада	1	1
Маликовъ	4	4	Злотковичъ	2	2
Малиовска Воли	2	3			
Разомъ				92	110

Судъ: Судова Вишня.

Арламівска Воли	3	3	Кульматычъ	1	1
Бартитинъ	3	3	Макупѣвъ	3	3
Хоросниці	1	2	Мистычъ	1	2
Чижевичъ	1	1	Мокряны малій	1	2
Дмигровичъ	2	3	„ великій	1	1
Долгомостиска	3	3	Никловичъ	3	3
Дыдятичъ	1	2	Орховичъ	1	2
Голодівка	1	1	Підтѣски	2	3
Крулинъ	1	1	Судова Вишня	9	9
Княжий мѣсть	1	1	Санники	1	1

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- бывцевъ	
	до Сойму	Рады державн.		до Сойму	Рады державн.
Слабанъ	1	1	Войковичъ	1	1
Соломинка	1	1	Волчищовичъ	2	2
Стояницъ	3	3	Волостковъ	2	3
Шетеровичъ	1	1	Загороды	1	1
Тулигодовы	1	2	Заръче	1	2
Твержа	2	2	Завадовъ	1	1
Вышенка	1	1			
			Разомъ	58	68

Віриліетовъ (въ р. 1889. було) 10.

Число вѣхъ выборцевъ до Сойму 160.

24. Округъ выборчій Н а д в ѳ р н а.

Судъ: Д е т я т ы н ѳ .

Делятинъ	11	11	Микulichинъ	7	7
Добротовъ	2	3	Молодилъ	1	1
Дора	4	4	Найдорфъ	1	1
Голосковъ	4	4	Осланы бѣлий	5	5
Яблонця	3	3	„ чорный	2	3
Ямна	2	2	Потокъ чорный	3	3
Красна	4	5	Саджавка	5	6
Ланчинъ	7	8	Скопѳвка	1	1
Лоева	1	2	Струнковъ	2	3
Лугъ	1	2	Заръче	6	6
Майданъ середный	8	9			
			Разомъ	80	89

Судъ: Н а д в ѳ р н а.

Цуцылъ	2	2	Назавизовъ	2	2
Фитковъ	2	2	Парище	3	3
Гаврилѳвка	4	5	Пасъчна	6	6
Гвѳздъ	4	4	Ппѳвъ	9	9
Камъина	2	2	Перерѳслъ	2	3
Майданъ горѳшый	3	4	Стрымба	1	2
Надѳрна	15	15	Тарновиця лѳсна	2	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державы.		до Сойму	до Рады державы.
Велесницъ	1	1	Зелена	6	6
Волосовъ	2	3	Разомъ	66	71

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 5.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 151.

25. Округъ выборчій П ô д г а й ц ѣ.

Судъ: П ô д г а й ц ѣ.

Бекерсдорфъ	1	1	Пановичъ	1	1
Бьлокерниці	3	3	Пôдгайцъ	12	12
Бокôвъ	2	3	Рудники	1	2
Божикôвъ	3	3	Середне	1	1
Быпиôвъ	2	2	Сьлко	3	3
Доброводы	3	3	Славутичъ	2	3
Дрыщôвъ	2	3	Старемъсто	2	3
Гниловоды	2	2	Щепанôвъ	1	2
Галичъ	2	3	Шумляны	3	3
Гнильче	5	5	Швейкôвъ	4	4
Голгоче	5	6	Теляче	2	3
Горожанка	4	4	Товстобабы	4	5
Яблонôвка	1	2	Угрюмôвъ	1	2
Юстынôвка	1	1	Увсе	2	3
Камънина гора	1	1	Вербôвъ	3	4
Коржова	1	2	Волиця	1	2
Котузôвъ	2	3	Волощина	2	2
Литвинôвъ	3	3	Загайцъ	1	2
Лыса	1	2	Заставче голгоцке	2	2
Мондзелôвка	2	3	„ заваловске	2	2
Маркова	2	3	Затуринъ	1	2
Михайлôвка	1	2	Завадôвка	1	2
Мужилôвъ	3	4	Завалôвъ	3	3
Носôвъ	2	3	Разомъ	116	142
Новостьлка	7	7			

Судъ: Вишневчикъ

Бенева	2	3	Бурканôвъ	5	5
Богаткôвъцъ	3	4	Хатки	1	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Радѣ до державн.		до Сойму	Радѣ до державн.
Гайворанка	3	3	Соколыники	1	2
Ицковъ	2	3	Соколовъ	2	3
Маловоды	1	2	Сосновъ	4	4
Раковецъ	2	2	Вишневчикъ	4	5
Росоховатець	2	2	Зарваници	2	3
Сапова	1	2	Зодотники	4	5
Семиковецъ	2	2			
			Разомъ	41	52

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 4.

Число вѣхъ выборцевъ до Сойму 161.

26. Округъ выборчій П е р е м ы ш л ь.

Судъ : Дубецко.

Бачичъ	2	2	Крывецка Воля	1	2
Бахурецъ	2	3	Ненадова	4	5
Баховъ	3	3	Польхова	2	2
Хирина	1	2	Речполь	1	2
Дрогобычка	3	3	Руске село	1	2
Дубецко	3	4	Рушельчицъ	1	2
Дрбецке передѣмѣсте . .	2	2	Сельниця	2	2
Гутисю ненадовске . . .	1	2	Скопковъ	1	2
Исканъ	2	2	Сливниця дубецка . . .	2	2
Коштова	2	2	Середна	1	2
Кривча	2	2			
			Разомъ	39	50

Судъ : Нижанковичъ.

Аксманичъ	1	2	Гдешицъ	1	2
Боратычъ	1	1	Гороховецъ	2	3
Боршовичъ	1	2	Германовичъ	1	2
Брылинцъ	1	2	Грунатичъ	1	2
Быбло	1	2	Клоковичъ	1	1
Цыковъ	1	2	Княжницъ	1	1
Даровичъ	1	1	Коноша	1	1
Дроздовичъ	1	2	Коношки	1	1
Фредрополь	1	1	Корманичъ	2	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Купитычъ	1	1	Серакосецъ	2	2
Малговичъ	1	1	Сольци	1	1
Мижинецъ	2	3	Станиславчикъ	1	1
Молодовичъ	1	1	Строненичъ	1	1
Нижанковичъ	4	5	Вълоничъ	1	1
Пацковичъ	1	1	Вътоминицъ	1	2
Подмвста	1	1	Заболотцъ	1	1
Розубовичъ	1	1	Зукотовичъ	1	2
Саночаны	1	1	Разомъ	42	56

Судъ: Перемышль.

Баличъ	1	1	Кречкова	1	1
Барычъ	1	1	Куньковичъ	1	1
Белвицъ	1	1	Купна	1	1
Болестраницъ	3	4	Лептовня	1	1
Буцъиъ	3	3	Лучицъ	1	1
Бушковичъ	1	2	Мацьковичъ	2	3
Бушковички	1	1	Малковичъ	2	2
Быковъ	1	1	Медька	5	5
Ходновичъ	2	2	Мельновъ	1	1
Холовицъ	1	1	Накло	1	2
Храплицъ	1	1	Негрыбка	2	2
Тисова	1	1	Новосёлки	2	3
Дроговъ	2	2	Ольшаны	1	2
Дуньковички	1	2	Ореховицъ	1	2
Дусовицъ	1	1	Острогъ	2	2
Дусовскій халупки	1	2	Пикулицъ	2	2
Гнатковичъ	1	1	Плешевичъ	1	1
Гуречко	1	1	Поповичъ	1	2
Гурко	1	1	Поздичъ	2	2
Яксманичъ	2	2	Пралковичъ	1	2
Корытники	2	2	Перекопана	2	2
Косъничъ	2	2	Перемышль	*	*
Красъче	2	2	Рокницъ	1	2
Красъчинъ	1	1	Селиска	2	2
Коровники	2	2	Сълецъ	1	1
Круголь малый	2	2	Складъ сольный	1	1
„ великій	1	1	Сливница красъчиньска	1	2

*) Выбирае окремого посла зъ куріи мѣсть.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Стубенко	1	2	Уйковичъ	3	3
Стубно	2	3	Валява	1	2
Шегинъ	2	3	Ваповицъ	1	2
Тарнавцъ	1	2	Вильча	1	1
Торки	2	3	Выпатычъ	3	4
Тройчицъ	1	1	Журавица	5	5
Тышковичъ	1	1			
			Разомъ	102	124

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 5.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 188.

27. Округъ выборчій П е р е м ы ш л я н ы.

Судъ: Г л и н я н ы.

Альфредѣвка	1	1	Полтва	2	2
Глинны	9	10	Полюховъ великій	2	2
Ганачыгъ	2	3	Перегновъ	2	2
Ганачѣвка	1	1	Розворяны	1	2
Якторѣвъ	2	3	Словита	3	4
Кривичъ	1	2	Солова	1	2
Куровичъ	3	4	Станимиръ	2	2
Лагодѣвъ	4	4	Туркотинъ	1	1
Липки королѣвскій	2	2	Унтервальденъ	1	1
Лоне	1	2	Выжаны	2	2
Печеня	1	2	Задѣра	3	4
Пѣдгайчики	2	2	Замостѣ	2	3
Погорилицъ	1	2	Зегѣвъ	1	1
Полоничъ	1	2			
			Разомъ	54	68

Судъ: П е р е м ы ш л я н ы.

Бачѣвъ	1	2	Бруховичъ	1	2
Бѣле	3	4	Хлѣбовичъ свѣрскій	3	4
Бѣлка	2	2	Чемерицъ	4	5
Болотня	2	3	Чуперносѣвъ	1	1
Боршѣвъ	3	3	Добрания	1	2
Брыконъ	1	1	Дупаѣвъ	4	5

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Дусанѡвъ	2	3	Подусѡвъ	2	2
Янчинъ	3	3	Полухѡвъ, малый	1	1
Камиръ	2	2	Перимышляны	9	9
Копанъ	1	1	Свѣржъ	4	5
Кореличъ	3	4	Тучна	2	3
Костенѣвъ	1	1	Угѣвъ	2	2
Кросенко	2	3	Ушковичъ	2	2
Ладанъ	1	2	Вишневичъ	2	3
Мерыщѣвъ	1	2	Вѡйтиховичъ	1	1
Недѣлиса	1	1	Волкѡвъ	2	2
Новосѣлка	2	2	Выписки	1	1
Осталоичъ	2	2	Жидовичъ	1	1
Плеинкѡвъ	1	2	Липовицъ	3	3
Плетеничъ	1	2	Майданъ липовенскій	1	1
Пиятынъ	1	1			
Подусильна	2	2	Разомъ	85	103

Вірилістѡвъ (въ р. 1889. було) 26.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 165.

28. Округъ выборчій Р а в а р у с к а.

Судъ: Н е м и р ѡ в ѣ.

Бѣла	3	3	Радружъ	3	4
Гута обединська	1	1	Смолинъ	4	4
Магеровъ	6	7	Щирецъ	2	3
Немирѡвъ	6	6	Улицко Середкевичъ	3	4
Ольшанка	1	1	„ зарубане	1	2
Парыны	1	1	Вороблячинъ	3	3
Передмѣсте	1	1	Разомъ	35	40

Судъ: Р а в а р у с к а.

Белзецъ	3	4	Гребенне	2	3
Девитиръ	4	4	Гуйче	4	4
Ейпзингентъ	1	1	Гута любыцка	1	1
Голе равске	4	4	„ зелена	1	1
Городжівъ	2	2	Камына гора	1	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Рады держав.		до Сойму	Рады держав.
Камѣнка волоска	17	18	Потыльчъ	6	6
Корнѣ	1	2	Прусъ	1	1
Лаврыковъ	3	3	Рава руска	15	16
Любича Княже	3	4	Рѣчки	3	3
„ корольвска	2	2	Селиска	1	1
„ камеральна	3	3	Тенятиска	2	3
Монастырокъ	2	2	Верхрата	6	6
Мосты малі	1	2	Замокъ	2	3
Окопы	1	1			
Погорѣлиско	2	3	Разомъ	94	105

Судъ: У г н ѳ в ѣ.

Брукенталь	1	1	Рѣчиця	4	4
Хлѣвчаны	4	5	Салаше	2	2
Хоронѳвъ	1	1	Став	1	2
Домашѳвъ	2	3	Щепатынъ	1	2
Дышиска	2	2	Тарношинъ	1	2
Юсифѳвка	1	1	Тегловъ	1	2
Карѳвъ	4	4	Угнѳвъ	9	10
Корчминъ	2	2	Ульѳвокъ	2	3
Корѳвъ	2	2	Василѳвъ	2	2
Кревици	1	1	Вербиця	3	3
Махидѳвъ	2	2	Вулька мазовецка	4	5
Михайловка	1	1	Воронѳвъ	1	1
Новосѣлки кардиналь	1	2	Забѳре	2	2
„ передній	1	1	Застава	1	1
Остобужъ	1	2	Журавецъ	4	4
Пѳддубицъ	2	3	Разомъ	66	78

Віриліетѳвъ (въ р. 1889. було) 4.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 164.

29. Округъ выборчій Р о г а т ы н ь.

Судъ: Б у р ш т ы н ь.

Болшѳвицъ	7	8	Букачѳвицъ	5	5
Бовшѳвъ	4	4	Бурштынъ	9	9

Г р о м а д а	Число вы- борцовъ		Г р о м а д а	Число вы- борцовъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Быбло	1	2	Измшиъ	1	2
Хохонъвъ	2	2	Новошинъ	1	2
Чагровъ	2	3	Подмихайловъ	1	2
Черигъвъ	3	3	Подшумлищъ	1	2
Демешковъ	1	1	Поплавники	1	1
Демянъвъ	2	3	Посвѣржъ	1	1
Дититыиъ	2	2	Рѣзвизы	1	2
Гановъ	1	2	Сарники долъшій	2	2
Гербутовъ	2	2	„ горъшій	2	3
Ябловъ	2	2	„ середній	2	3
Озерны	1	1	Скоморохи новъ	2	2
Юнашковъ	2	2	„ старъ	2	2
Колоколинъ	2	3	Слободка болшовецка	1	2
Конкольники	1	2	„ букачовецка	1	1
Коростовичъ	2	2	„ конкольницка	2	2
Козара	2	2	Стасова Воля	1	1
Кунашовъ	3	3	Свистельники	2	3
Купичъ	1	1	Телетинки	1	2
Куропатники	1	2	Вишнѣвъ	3	4
Лишица долъшна	2	3	Загоре конкольницке	2	2
Людвиковка	2	2	Желиборы	1	2
Мартыновъ новъ	2	3	Журавенко	1	1
„ старъ	1	2	Журовъ	2	2
Настащнъ	2	2	Разомъ	101	124

Судъ: Рогатынъ.

Бабуховъ	2	2	Явче	2	3
Бенковъ	1	2	Клецковъ	1	2
Черче	3	3	Книгиничъ	3	4
Чесники	3	3	Конюшки	2	3
Данильче	1	2	Кутцъ	1	1
Дегова	1	2	Лишица горъшна	4	4
Долиняны	3	3	Лопушна	1	1
Дубрынъвъ	3	4	Любша	1	1
Дички	1	2	Лучинъ	2	3
Фирлевъ	2	3	Мельна	1	1
Фрага	1	2	Обельница	1	1
Гоноратовка	1	1	Оскресинъ	2	2
Грегоровъ	2	3	Переновка	1	1
Яглушь	1	1	Подбѣре	1	1

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Подгороде	2	3	Стратинъ старый	2	3
Подкамънъ	3	3	Уездъ	1	1
Подвине	1	1	Васючинъ	2	3
Помонята	1	2	Вербилѣвъ	1	2
Потѣкъ	1	2	Выспа	1	2
Псары	2	3	Загоре книгинице	2	2
Пукѣвъ	3	3	Зальне	1	1
Путятинцъ	3	3	Заланѣвъ	2	2
Рогатынъ	14	15	Залуже	2	2
Руда	1	1	Жолчѣвъ	2	2
Стратинъ новый	2	2			
Разомъ				97	119

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 7.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 205.

30. Округъ выборчій Рудки.

Судъ: Комарно.

Андришѣвъ	1	2	Малпа	1	1
Верезецъ	1	2	Монастырецъ	1	1
Бучалы	2	2	Мосты	1	1
Бурче	1	2	Новесело	2	2
Хлопы	5	6	Новосѣлки опарскій	1	2
Чуловичъ	1	2	Подольцъ	1	1
Голодѣвка	1	2	Підзвѣринецъ	2	3
Гонятычъ	1	1	Погорцъ	3	3
Горожанна мала	1	2	Порѣче	2	2
„ велика	3	4	Поверхѣвъ	1	1
Якимчицъ	2	2	Румно	5	5
Кагуѣвъ	1	1	Речигѣвъ	1	2
Катарыничъ	1	2	Сусулѣвъ	1	2
Колодубы	2	2	Татарышѣвъ	3	3
Комарно	10	11	Тершакѣвъ	1	1
Конюшки королѣвскій	1	2	Тулиголовы	4	5
„ тулиголовскій	2	2	Вербѣжъ	2	3
Ловчицъ	1	2			
Разомъ				69	87

Судъ: Рудки.

Громада	Число вы- борцевъ		Громада	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Радъ держав.		до Сойму	до Радъ держав.
Бенькова Вишня	3	3	Купневичъ старй	2	2
Блозовъ долъшний	1	1	Ляшки завязанй	2	2
Хишевичъ	2	2	Михалевичъ	2	2
Хлопчицъ	2	2	Мильчицъ	2	3
Чайковичъ	5	5	Ниховичъ	1	1
Черниховъ	1	1	Новосёлки гостиний	2	3
Долобовъ	1	1	Островъ	1	1
Дубаневичъ	2	2	Подгайчики	3	3
Годвишни	1	1	Романовка	1	1
Гошаны	2	3	Роздловицъ	1	2
Яремковъ	1	1	Рудки	5	6
Ятвяги	1	1	Шептычъ	1	1
Канафосты	1	1	Шоломяничъ	2	2
Книгиничъ	1	1	Угерцъ вѣнявскй	1	1
Колбайовичъ	1	2	Ваньковичъ	1	1
Конюшки сѣминовскй	1	2	Вистовичъ	1	1
Коропужъ	2	3	Вощанцъ	1	2
Костельники	1	1	Загбръ	1	2
Кропельники	1	1			
Купневичъ повй	1	1	Разомъ	61	71

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 8.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 138.

31. Округъ выборчій С а м б ѳ р ъ.

Судъ: Лука

Билина велика	3	4	Корналовичъ	3	3
Билинка	2	2	Кранцбергъ	1	1
Быковъ	1	2	Лука рустикальна	2	2
Дорожѣвъ	5	6	„ шляхоцка	1	1
Дубляны	5	5	Майничъ	1	1
Глинце	1	1	Новошицъ	1	2
Гордыня рустикальна	2	2	Ортынецъ	1	1
„ шляхоцка	1	1	Озимица	1	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Радъ державн.		до Сойму	до Радъ державн.
Прусы	1	2	Волоща	4	4
Сокърчицъ	1	2	Разомъ	39	46
Татары	2	2			
Судъ : С а м б ѳ р ѣ .					
Бабина	2	3	Лопушна	1	1
Бараньичъ	2	3	Лукавица	1	1
Баранецка Воля	1	2	Лютовиска	1	2
Бережниця	1	2	Максимовичъ	1	2
Висковичъ	5	5	Манастырецъ	1	2
Блажъвъ	2	2	Мистковичъ	1	2
Блажовска Воля	1	2	Мокряны	1	2
Береги	2	2	Мрозовичъ	1	1
Берестяны	2	2	Надыбы	2	2
Букова	2	2	Найдорфъ	1	1
Бурчицъ новй	1	1	Ольшаникъ	2	3
„ старй	1	1	Пяновичъ	2	2
Быличъ	2	3	Пиняны	2	2
Хлѣвиска	1	1	Радловичъ	2	2
Чаплъ	1	2	Райтаровичъ	2	3
Черхава	1	2	Ракова	2	3
Чукѳвъ	4	5	Рогѳзно	2	2
Чишки	3	3	Садковичъ	1	2
Дубрѳвка	1	2	Самбѳръ	*	*
Глубока	1	1	Сусѳдовичъ	4	4
Городище	2	2	Сѣлецъ	2	2
Гуменецъ	2	2	Спрыня	1	2
Ядѳвъ	1	1	Спрынька	1	1
Калинѳвъ	1	2	Стрѣлковичъ	2	3
Корницъ	1	2	Ступиця	2	2
Котована	1	1	Шаде	1	2
Ковеничъ	1	2	Торчишовичъ	2	3
Кружники	1	1	Торгановичъ	1	2
Кульчицъ рустикальнй	1	1	Угорцъ заплатиньскй	2	2
„ шляхоцкй	3	4	Ваневичъ	2	3
Лановичъ	2	2	Вяцковичъ	2	2

*) Выбирае особногo посла зъ куріи мѣсть.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Воютичъ	4	5	Звѣрь	1	1
Быкоты	2	3	Разомъ	108	139
Зарайско	1	1			

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 21.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 168.

32. Округъ выборчій С а н о к ъ.

Судъ: Буковско

Бельхѣвка	1	1	Ославици	1	2
Буковско мѣсто	2	3	Плоша	2	2
„ село	4	4	Прелуки	1	1
Чистогорбъ	1	2	Прибынѣвъ	1	1
Дарѣвъ	1	1	Пулавы	2	2
Должици	1	1	Раднавици	2	3
Душатынъ	1	1	Родошицъ	1	1
Ясѣль	1	1	Репедъ	2	2
Явѣрникъ	1	2	Сенькова Воля	2	3
Камѣнне	1	1	Суровици	1	1
Карликѣвъ	1	1	Щавне	2	2
Команьча	2	3	Токарни	1	1
Куляшине	1	1	Турипскъ	1	2
Микѣвъ	1	1	Вислокъ великій	4	5
Мокре	1	2	Воля петрова	1	1
Морохѣвъ	1	1	Волниці	1	1
Мощанецъ	1	1	Высочаны	1	2
Надоляны	1	2	Завадка морохѣвска	1	1
Нагбрыны	1	1	Збоиска	1	1
Небещаны	3	4	Разомъ	56	70
Новотанецъ	1	2			

Судъ: Рыманѣвъ.

Балутинка	1	1	Дешно	1	1
Беско	5	5	Глубоке	1	2
Бзянка?	1	2	Ясниска	1	2
Черемха	1	1	Камѣнка	2	2
Дальова	1	2	Климѣвка	1	1

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Короликъ польскій	1	2	Сынива	2	2
„ волоскій	1	1	Шклиры	1	1
Ладзѣнъ	1	2	Тарнавка	1	1
Липовець	1	2	Вислочокъ	1	2
Мильча	1	2	Воля нижня	1	2
Мымонь	1	1	„ выжня	1	1
Поляны суровичий	1	2	Вулька	1	1
Посада долишна	2	2	Волтушова	1	1
„ горѣшна	3	3	Воробликъ шляхоцкій	1	2
„ яслиска	2	2	Завадка рымановска	2	3
Рудавка рымановска	1	1	Завоѣ	1	1
„ яслиска	1	1			
Рымановъ	7	8	Разомъ	52	66

Судъ: Сянокъ.

Бажановка	2	2	Пѣльши	2	3
Быковецъ	1	1	Писаровецъ	1	2
Чертежъ	1	1	Пловецъ	1	1
Дубровка польска	1	1	Побѣдно	1	2
„ руска	1	2	Посада ицьмирска	2	2
Дубна	1	1	„ ольховска	3	3
Довге	3	3	„ сяпоцка	3	4
Долина быковска	1	1	„ заршиньска	1	2
Дудынцъ	1	1	Прусакъ	1	2
Фалѣвка	1	2	Рачкова	1	1
Гломча	1	2	Ракова	1	2
Голучковъ	1	1	Сяночокъ	11	12
Яцѣжъ	1	2	Сянокъ	1	2
Яндронковичъ	1	1	Семуньова	2	2
Костаровецъ	2	3	Сроговъ долишний	1	1
Лялинъ	1	2	„ горѣшний	2	2
Лощина	1	1	Страхотина	2	2
Марковецъ	1	1	Сгруже мале	1	1
Межибродъ	1	1	„ велике	1	1
Мриглодъ	1	2	Трепча	2	2
Новосѣльцъ	3	3	Тырава сѣльна	2	2
Одрехова	4	5	„ волоска	3	3
Ольховецъ	2	3	Вельополе	1	1
Пакошова	1	2	Воля крецовска	1	1
			Вуйске	2	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Заболотцѣ	1	5	Заршинъ	1	2
Загоре	5	2	Заславъ	1	1
Загутьнъ	1	1	Разомъ	95	117

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 10.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 213.

33. Округъ выборчій С к а л а т ь.

Судъ: Г р ы м а л ъ в ь.

Билитѣвка	1	1	Окно	4	5
Борки малі	2	2	Остапа	5	6
Буцики	2	2	Паѣвка	1	1
Дубківцѣ	1	2	Подгісе грималѣвске	1	2
Елеонорѣвка	1	2	Нознанка гетманська	2	2
Грималѣвъ	9	10	Перекалець	1	2
Хлѣбѣвъ	4	5	Раштѣвцѣ	2	3
Калагарѣвка	2	2	Саджавки	2	2
Кутъ	2	2	Сорока	2	3
Кокошинцѣ	2	3	Ставки краснянскій	1	1
Козина	2	2	Товсте	5	5
Красне	3	4	Волиця	2	2
Лежанѣвка	1	2	Зарубинцѣ	2	2
Лука мала	3	3	Зелена	2	2
Мазурѣвка	2	2	Разомъ	71	84
Новосѣлка грималѣвска	2	2			

Судъ: С к а л а т ь.

Хмелиска	3	4	Колодѣвка	4	5
Чернишѣвка	2	2	Крыве	2	2
Дорофѣвка	2	2	Магдалѣвка	2	3
Фащѣвка	2	2	Молчанѣвка	1	2
Галуцинцѣ	3	4	Мыслова	2	2
Городниця	2	2	Новосѣлка скалатска	3	3
Иванѣвка	4	5	Орѣховецъ	3	3
Качанѣвка	7	8	Панасѣвка	2	2
Камѣики	4	4	Підволочиска	8	9

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Полупанѡвка . . .	2	3	Супранѡвка . . .	2	2
Познапка гнила . . .	2	2	Тарноруда . . .	2	2
Росоховатець . . .	2	2	Турѡвка . . .	3	4
Рожиска . . .	2	3	Заднишѡвка . . .	4	4
Скалатъ . . .	12	13	Жеребки корольвскій . . .	2	2
" старый . . .	4	4	" шляхотскій . . .	1	2
Сороцко . . .	5	5			
Старомѣйщина . . .	2	3	Разомъ . . .	101	115

Вірилістѡвъ (въ р. 1889. було) 12.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 184.

34. Округъ выборчій Снятынъ.

Судъ: Снятынъ.

Альбишѡвка . . .	1	1	Поточокъ . . .	2	3
Белелуя . . .	3	3	Руссѡвъ . . .	3	3
Будылѡвъ . . .	2	2	Снятынъ . . .	22	*
Драгасимѡвъ . . .	1	2	Стецона . . .	6	7
Ганѡвцъ . . .	3	4	Тулава . . .	2	2
Карлѡвъ . . .	4	5	Устя надъ Прутомъ . . .	2	3
Княже . . .	4	4	Видынѡвъ . . .	3	3
Красноставцъ . . .	3	3	Волчѡвцъ . . .	5	6
Кулачинъ . . .	1	1	Задубрѡвцъ . . .	3	4
Лупѡвцъ . . .	1	2	Залуче надъ Черемо- номъ . . .	6	6
Мякулинцъ . . .	2	2	Завале . . .	4	5
Орелець . . .	2	2			
Пѡдвысока . . .	4	4	Разомъ . . .	89	77

*) Выбирая окремого посла зъ мѣсть.

Судъ: Заболѡтѡвъ.

Борцевъ . . .	2	3	Джурѡвъ . . .	5	6
Хлѣбичинъ польный . . .	2	2	Илинцъ . . .	6	6
Демиче . . .	4	5	Келигѡвъ . . .	1	1

*

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Новоселиця	3	4	Тростинець	3	3
Оленківъ	2	2	Тучаны	2	2
Попельники	3	3	Тулуковъ	2	3
Рожиловъ	12	13	Заболотовъ	8	9
Рудники	3	3	Зебрановка	1	2
Тройця	5	6	Разомъ	64	73

Вірилістовъ (въ р. 1889. було) 3.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 156.

35. Округъ выборчій Сокаль.

Судъ: Б е л з ь.

Белзь	10	10	Прусинівъ	2	2
Белзевъ	1	1	Перемишловъ	1	2
Будиниць	2	2	Переводовъ	2	2
Цебловъ	2	2	Русиць	1	1
Хлопатынь	1	1	Себечевъ	2	3
Длуживъ	1	1	Сулимівъ	1	1
Глуховъ	1	1	Тушковъ	1	1
Гора	1	1	Ваньвъ	1	2
Городыще варизке . .	1	1	Варизь мѣсто	3	4
Гульче	2	2	„ село	2	2
Костишинъ	1	2	Вербезь	1	2
Куличковъ	1	2	Вяпники	1	1
Лешковъ	1	1	Витковъ	1	1
Льски	2	2	Ворохта	1	1
Львче	1	1	Выжловъ	1	1
Махновокъ	1	2	Жабче	2	2
Мыцовъ	1	1	Знятынъ	1	2
Осердовъ	1	1	Жужель	2	3
Острівъ	3	3	Разомъ	61	71
Пивощина	1	1			

Судъ: Сокаль.

Баранъ Перетоки . .	1	1	Бояницъ	1	1
Бобатынь	2	2	Боратынь	2	3

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Бышѣвъ	2	2	Печигоры	1	1
Хоробрѣвъ	2	2	Потурниці	3	3
Теляжъ (Cielaz)	2	2	Поздимиръ	2	2
Добрачинъ	2	3	Радванецъ	2	2
Хатовичъ	1	1	Роздѣловъ	3	3
Гоголѣвъ	1	1	Савчинъ	1	2
Горбковъ	2	2	Сѣлецъ	6	7
Городловичъ	1	2	Скоморохи	2	2
Городище василіянске	1	1	Сокаль	16	17
Илковичъ	1	2	Спасѣвъ	2	2
Яструбица	3	3	Старогородъ	1	2
Клусѣвъ	1	1	Стенятынь	3	4
Комарова Волиця	3	3	Свितязѣвъ	2	3
Конотопы	1	2	Шарпанецъ	1	2
Копитѣвъ	1	2	Шнитковъ	1	2
Корчинъ	2	3	Тартакѣвъ мѣсто	3	3
Крыстынополь	7	8	„ село	2	3
Лещатѣвъ	1	1	Тартаковецъ	1	2
Лубѣвъ	1	2	Торки	1	2
Лучиць	3	3	Тудорковичъ	2	3
Мадярки	1	1	Тышица	1	1
Мяновичъ	1	1	Угрыновъ	3	4
Мошковъ	1	2	Ульѣвокъ	1	2
Новый двѣръ крысты- нопольскій	2	3	Войславичъ	3	3
Нусичъ	1	1	Волвинъ	2	3
Опульско	2	2	Завиница	2	2
Пархачъ	3	3	Збоньска	1	1
Переспа	2	2	Зубковъ	1	2
Перватычъ	1	2	Разомъ	127	155

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 4.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 192.

36. Округъ выборчій Станиславѣвъ.

Судъ: Галичъ.

Блюдники	2	3	Делѣвъ	3	3
Хоростковъ	1	2	Дороговъ	2	3

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Радъ державн.		до Сойму	до Радъ державн.
Дубовицъ	4	4	Перловъ	1	1
Галичъ	8	8	Петрычъ	1	1
Озерко	1	1	Пукасовъ	1	1
Бзуполь	7	8	Сапоговъ	1	1
Колодѣвъ	1	2	Селиска	1	1
Комаровъ	2	3	Сълець	3	3
Кончаки нові	1	2	Семаковъ	1	2
„ старі	1	2	Соботовъ	1	1
Козина	1	2	Станиславъ св. . . .	1	1
Крылосъ	2	3	Темеровъ	1	1
Крымидовъ	1	2	Тумиръ	2	2
Курышовъ	1	1	Тустанъ	1	2
Ланы	2	2	Викторовъ	4	5
Маримполь мѣсто	3	3	Водники	1	1
„ передмѣсте	2	3	Волчковъ	2	3
Медуха	3	4	Залукъ	4	4
Межигорцъ	2	2			
Островъ	1	2	Разомъ	77	95

Судъ: Станиславовъ.

Бодваровъ	3	3	Микетинъ	2	3
Братковъ	2	3	Опрышовъ	2	3
Брынь	1	1	Пацковъ	2	3
Хомяковъ	2	2	Пастчна	2	3
Хриплинъ	2	2	Павелче	3	3
Тяжовъ	2	3	Поберче	4	5
Чернѣвъ	4	5	Подлуже	2	3
Чуналовка	1	1	Радча	2	3
Добровляны	1	1	Рыбно	1	1
Дрогомирчаны	2	2	Станиславовъ	*	*
Ганусовъ	3	3	Тысменичаны	4	5
Ямница	5	5	Угорники	2	3
Книгивинъ нѣмецкій	3	3	Угрюновъ долѣшний	1	2
„ польскій	11	12	„ горѣшний	2	2
Колодѣвка	2	2	„ нѣхочкій	1	1
Креховъ	2	3	Узницъ	2	2
Майданъ	2	2	Волчинець	3	4

*) Выбирае окремого посла зъ куріи мѣсть.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Высочанка	1	1	Загвôздъ	3	4
Заберче	1	2	Разомъ	88	106

Вірилістôвъ (въ р. 1889. було) 2.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 167.

37. Округъ выборчій С т а р е м ѣ с т о.

Судъ: Ст а р а с ô л ь.

Бонковичъ	1	2	Поляна	1	2
Березôвъ	1	2	Слогинъ	1	1
Болозôвъ горѣшный	2	2	Стара Ропъ	6	6
Хирôвъ	5	6	„ Сôль	3	3
Хирôвска Посада	1	2	Сушиця велика	3	3
Фелштынъ	3	3	Шумина	1	1
Фелштынска Посада	2	2	Товарни	1	1
Гродовичъ	2	2	Воля райнова	1	1
Конѣвъ	1	2	Волча долѣшна	1	2
Ляшки мурованіи	2	2	Разомъ	38	45

Судъ: С т а р е м ѣ с т о.

Бачина	1	1	Мшанецъ	2	2
Биличъ	4	4	Нанчôвка мала	1	1
Бусовиско	2	2	„ велика	1	1
Быстре	1	1	Недѣльна	1	2
Галôвка	1	2	Плоске	1	2
Грозьова	2	2	Потокъ великій	1	1
Головецко	3	4	Россохи	2	2
Коблянська Воля	1	2	Смольници	1	1
Кобло старе	1	2	Созань	1	1
Лаврôвъ	1	1	Спасъ	1	1
Ленина мала	1	1	Старемѣсто	8	8
„ велика	2	3	Страшевичъ	2	3
Либухова	1	1	Стрѣлбичъ	3	3
Допушанка хомина	1	2	Стрѣлки	2	3
Лужокъ горѣшный	2	3	Сушиця рыкова	1	1

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Терло	2	2	Тысовици	2	2
Тершѣвъ	2	2	Вицѣвъ	1	1
Топольница	3	3	Волошинова	1	2
Туре	5	5	Разомъ	69	81
Тиха	1	1			

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 7.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 114.

38. Округъ выборчій С т р ы й.

Судъ: Сколе.

Аннабергъ	1	1	Подгородецъ	3	4
Хащоване	1	1	Погаръ	1	2
Феліціенталь	1	1	Рожанка нижня	1	2
Грабовецъ скольскій	1	1	„ выжна	2	2
Головецько	2	2	Рыкѣвъ	1	1
Гребенѣвъ	1	1	Скеле мѣсто	7	7
Гутаръ	2	2	„ село	3	4
Ямельница	2	2	Славско	3	3
Яленковате	1	2	Сморже	1	1
Кальне	1	1	Сморже дольнше	1	2
Карлсдорфъ	1	1	Сопоть	1	2
Климець	1	2	Стынава нижня	2	3
Корчинъ рустикальній	2	2	„ выжна	2	2
„ шляхоцкій	1	1	Сыновудзко нижне	2	3
Коростѣвъ	2	2	„ выжне	5	5
Козова	2	2	Тарнавка	1	2
Крушельница рустик.	1	2	Труханѣвъ	1	2
„ шляхоцка	1	2	Тухля	2	3
Лавочне	2	2	Тухолка	2	2
Либохора	1	2	Тысовецъ	1	1
Межибороды	1	1	Тышовница	1	1
Опорець	2	2	Урычъ	1	2
Орава	1	2	Волосянка	3	3
Оравчикъ	2	2	Выжлѣвъ	1	2
Плаве	3	3	Жупане	2	2
Побукъ	1	2	Разомъ	87	107

Судъ: Стрый.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Бережница	1	1	Лотатники	1	1
Братковъ	3	4	Любвицъ	1	2
Бридавъ	2	2	Лукавица нпжна	1	1
Ходовичъ	1	1	„ „ выжна	1	2
Хромогорбъ	1	1	Манастирецъ	1	1
Дашава	2	3	Моршинъ	1	1
Добровляны	1	2	Нежуховъ	1	2
Добрыны	2	2	Пятничаны	1	2
Долге	1	2	Подгорцъ	1	2
Долголуца Воли	1	1	Пукеничъ	1	2
Долголука	2	2	Розгорче	2	2
Дулибы	3	3	Свховъ	3	3
Дядушинъ малый	2	2	Семигиновъ	2	3
„ „ великий	3	3	Соколовъ	3	4
Фалинъ	1	1	Станковъ	1	2
Гельзендорфъ	1	1	Стрыханцъ	1	1
Грабовець стрыйскій	2	3	Стрый	*	*
Голобутъ	1	2	Срѣлковъ	1	2
Гурне	3	4	Татарско	1	1
Кавчій Куть	1	2	Угелна	1	2
Кавско	3	3	Угерско	2	2
Клодница	1	1	Верчаны	2	2
Комаровъ	2	2	Вовни	1	1
Конюховъ	2	2	Завадовъ	2	2
Ланы соколовскій	1	1	Жулинъ	2	2
Лисятычъ	4	4			
Разомъ				81	100

*) Выбравъ окремого посла зъ куріи мѣсть.

Вірилістовъ (въ р. 1889. було) 12.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 180.

39. Округъ выборчій Тернопіль.

Судъ: Микулинцъ

Баворовъ	3	3	Чарторія	1	2
Бѣлоскорка	2	2	Грабовець	2	3

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Конопковъ	1	1	Настасовъ	6	7
Козовъ	4	5	Прошова	2	2
Крывки	1	1	Скоморохи	2	2
Ладычинъ	5	6	Смолянка	1	2
Лучка	1	2	Сушинъ	4	4
Лука велика	4	4	Воля мазовецка . . .	2	2
Микулинъ	8	9	Заставе	2	2
Мышковичъ	3	4	Разомъ	54	63

Судъ : Тернополь.

Байковъ	2	2	Кипячка	1	2
Березовица велика .	3	4	Кокутковъ	1	2
Бѣла	2	3	Константиновка . . .	1	1
Борки великій . . .	4	5	Красовка	1	2
Будивъ	5	5	Купчинъ	8	8
Цебровъ	3	3	Курники шляхецкій .	1	2
Ходачковъ малый . .	4	4	Куровъ	2	3
" великій	4	5	Кутковъ	2	2
Черниховъ	2	2	Лозова	1	2
Чорнелъ мазовецкій .	3	3	Малашовъ	2	2
" рускій	1	2	Мшанецъ	2	2
Чолганщина	1	1	Носовъ	1	1
Чистыловъ	1	2	Обарянь	2	2
Денисовъ	2	3	Островъ	3	4
Дятковъ	2	2	Петрыковъ	2	2
Должанка	3	4	Плешковъ	1	2
Домаморичъ	2	3	Плотычъ	2	3
Драгановка	4	4	Почапинъ	2	3
Дубовъ	2	3	Покропивна	2	3
Дычковъ	2	2	Пронятынъ	1	2
Гляди	1	2	Романовка	2	3
Глубочокъ великій .	5	5	Русановка	1	1
Городыще	1	2	Серединъ	1	1
Игровичъ	4	4	Смыковъ	2	2
Исиповъ	1	2	Стехниковъ	2	3
Ивачъ долышный . .	2	2	Ступки	1	2
" горышный	1	2	Шлахтинъ	2	2
Янковъ	2	3	Тернополь	*	*
Яновка	1	2	Товстолугъ	2	2

*) Выбирает окремого посла зъ куріи мѣсть

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Ряды до державн.		до Сойму	Ряды до державн.
Воробіївка . . .	1	2	Заруда . . .	1	1
Забойки . . .	3	3	Застыка . . .	2	2
Загробеля . . .	2	3	Разомъ . . .	130	163

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 3.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 187.

40. Округъ выборчій Товмачь.

Судъ : Товмачь.

Антонівка . . .	1	1	Надорожна . . .	2	3
Богородичинъ . . .	2	2	Нижнівъ . . .	9	10
Бортники . . .	3	4	Новосѣлка . . .	1	2
Братышівъ . . .	4	4	Окняны . . .	3	4
Будзинъ . . .	1	1	Олеша . . .	6	6
Буківна . . .	1	2	Олешівъ . . .	3	3
Делява . . .	3	4	Острыня . . .	3	3
Долина . . .	3	3	Палагичъ . . .	4	5
Грушка . . .	4	5	Петрылівъ . . .	4	5
Горыглады . . .	4	4	Прыбылівъ . . .	2	2
Гостівъ . . .	4	4	Пузники . . .	3	3
Гринівцъ . . .	3	3	Слободка товмачка . . .	3	3
Озеряны . . .	4	4	Торговиця . . .	3	3
Колинцъ . . .	2	3	Тарновиця польна . . .	3	4
Константинівка . . .	1	1	Товмачь . . .	12	13
Королівка . . .	2	3	Разомъ . . .	107	121
Кутыска . . .	4	4			

Судъ : Тысмениця.

Бабянка . . .	1	1	Кривотулы нові . . .	2	2
Хомяківка . . .	2	2	„ старій . . .	2	3
Чарнолѣецъ . . .	4	5	Лидзке шляхоцке . . .	4	5
Долге . . .	2	2	Марківцъ . . .	2	3
Грабичъ . . .	2	2	Миловане . . .	2	3
Юрківка . . .	1	1	Одає слободківске . . .	1	1
Клубівцъ . . .	2	3	Ольшаниця . . .	3	4
Красилівка . . .	1	2	Отынія . . .	8	9

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Підпечары	4	4	Тысмениця	16	*
Погоня	1	1	Угорники	3	4
Пшеничники	3	3	Виноградъ	2	3
Рошнівъ	2	3	Ворона	3	3
Слободка одаївска . .	1	2	Закревиць	1	2
Стрыханць	2	3			
			Разомъ	77	76

*) Выбирае окремого посла зъ Станиславовомъ зъ курій мѣсть.

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 3.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 187.

41. Округъ выборчій Т е р е б о в л я.

Судъ: Будзанѣвъ.

Будзанѣвъ	11	11	Романѣвка	4	4
Янівъ	5	6	Скомороше	1	1
Кобыловлоки	6	7	Слободка янівска . .	2	3
Лясковецъ	6	6	Вербовець	4	5
Млыниска	2	2			
Могилянця	7	7	Разомъ	48	52

Судъ: Теробовля.

Бернадѣвка	1	2	Лошнівъ	6	7
Борычѣвка	2	2	Малѣвъ	1	2
Брыкуля нова	1	2	Налуже	1	2
„ стара	2	2	Островчикъ	2	2
Хмѣльвка	2	3	Панталиха	1	1
Дарахѣвъ	6	7	Плебанѣвка	3	4
Деренѣвка	2	3	Підгѣряны	1	1
Долге	2	3	Підгайчики	3	3
Глещавъ	4	4	Рѣзвяны	3	3
Гумениска	2	2	Семенѣвъ	2	2
Илавче	6	6	Струсѣвъ	6	7
Иванѣвка	5	6	Струсѣвска Слободка .	2	2
Кровинка	3	3	Тютковъ	2	3

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Рады до держав.		до Сойму	Рады до держав.
Теребовля	15	15	Застѣноче	2	2
Теребовельска Волиця	1	1	Заздрѣсть	3	4
Варваринцѣ	4	4	Зуббѣ	1	2
Задаве	2	2	Разомъ	99	114

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 1.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 148.

42. Округъ выборчій Турка.

Судъ: Борыня

Бахновате	1	1	Либухора	4	4
Беньова	1	2	Маткѣвъ	2	2
Борыня	3	4	Мохнате	1	2
Буковецъ	1	1	Молдавско	1	1
Бутелка нижна	1	2	Мыта	1	1
„ выжна	1	2	Росохачъ	1	2
Бутла	3	4	Рыкѣвъ	1	1
Доляжи	1	1	Сянки	1	1
Гнила	1	2	Соколики	1	2
Гусне нижне	1	1	Сухій Потокъ	1	1
„ выжне	2	2	Турочка нижній	1	1
Ивашкѣвъ	1	1	„ выжній	1	1
Яблонѣвъ	1	2	Высоцко пажне	2	3
Яворѣвъ	1	2	„ выжне	4	5
Комарники	4	5	Задѣльско	2	2
Красне	1	2	Завадка	2	2
Криве	1	1	Разомъ	52	68
Кривка	1	2			

Судъ: Турка.

Бережокъ	1	1	Звинячъ горѣшный	2	2
Боберка	3	3	Гвоздець	1	2
Хащѣвъ	1	2	Головско	1	2
Днѣстрикъ дубовый	1	1	Ильникъ	4	4
„ головецкій	1	2	Иссае	3	3
Дыдьова	2	2	Яблонка вижна	3	4

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Радъ держав.		до Сойму	до Радъ держав.
Яблонка выжна . . .	2	3	Розлучъ . . .	2	3
Ясениця замкова . . .	2	3	Рыпаны . . .	1	2
Ясьнка масьова . . .	2	2	Смеречка . . .	1	2
„ стецьова . . .	1	1	Свидникъ . . .	1	1
Явора . . .	3	3	Шандровецъ . . .	2	2
Кондратѳвъ . . .	1	1	Шумлячъ . . .	1	2
Липѳ . . .	1	1	Тарнава нижна . . .	1	2
Локоть . . .	1	1	„ выжна . . .	1	2
Лѳмна . . .	3	4	Турка . . .	11	11
Лопушанка лехнова . . .	1	1	Волче . . .	4	5
Лосинець . . .	2	2	Волосинка мала . . .	1	1
Мяхновець . . .	2	2	„ велика . . .	1	1
Мельничне . . .	1	2	Жукотычъ . . .	1	2
Прыслѳпъ . . .	2	2			
Радычъ . . .	1	1	Разомъ . . .	76	93

Вірилістѳвъ (въ р. 1889. було) 6.

Число всѳхъ выборцевъ до Сойму 134.

43. Округъ выборчій 3 а л ѳ щ и к и.

Судъ: Товсте.

Анелѳвка . . .	1	1	Ныркѳвъ . . .	4	5
Беремяны . . .	3	3	Попѳвцъ . . .	1	2
Борестокъ . . .	1	1	Ружанѳвка . . .	2	2
Буракѳвка . . .	3	4	Садкй . . .	2	3
Цапѳвцъ . . .	3	4	Слобѳдка . . .	2	2
Харганѳвцъ . . .	1	2	Солоне . . .	1	2
Хмѳльова . . .	1	2	Свѳржкѳвцъ . . .	1	2
Червоногородъ . . .	1	1	Шутроминицъ . . .	2	2
Дрогичѳвка . . .	2	2	Шипѳвцъ . . .	2	2
Гинкѳвцъ . . .	1	2	Теклѳвка . . .	1	1
Головчинцъ . . .	2	2	Торске . . .	4	5
Карлѳвка . . .	1	1	Товсте мѳсто . . .	7	8
Кошилѳвцъ . . .	2	3	„ село . . .	1	2
Литачъ . . .	3	4	Устѳчко . . .	5	6
Лисѳвцъ . . .	4	4	Ворволинцъ . . .	3	3
Милѳвцъ . . .	2	3			
Нагѳряны . . .	2	2	Разомъ . . .	71	88

Судъ: Залѣщики.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	Рады до держав.		до Сойму	Рады до держав.
Бедрыковѣ	4	4	Лесѣчники	2	3
Блыщанка	3	3	Мышковѣ	3	3
Добровляны	3	3	Новосѣлка костюкова	5	5
Дуниновѣ	1	2	Печарна	1	2
Дуплинка	2	2	Сѣнковѣ	5	5
Звишачь	3	4	Щитовѣ	2	3
Городокъ	2	2	Угрынковѣ	4	4
Голиграды	1	2	Винятышчѣ	4	5
Иване	3	3	Залѣщики	12	12
Касперовѣ	3	4	„ старѣй	2	3
Колодрѣвка	4	5	Зазулицѣ	2	3
Костельники	1	2	Жежава	2	2
Кулаковѣ	1	2	Разомъ	75	88

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 4.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 150.

44. Округъ выборчій 3 б а р а ж ь.

Судъ: Нове село.

Богданѣвка	4	5	Лозѣвка	1	2
Добромирка	2	3	Медынь	2	3
Гнилицѣ малій	2	3	Новесело	1	2
„ великій	4	4	Ободѣвка	1	1
Голошиницѣ	1	1	Пальчицѣ	2	2
Голотки	2	2	Пенковѣ	1	2
Гушанки	1	2	Просѣвѣ	1	1
Яцѣвѣ	2	2	Скорыки	3	3
Клебанѣвка	3	4	Терпилѣвка	2	3
Климковѣ	2	2	Токи	5	5
Коршилѣвка	1	2	Воробѣвка	1	2
Кошляки	5	5	Разомъ	50	62
Козары	1	1			

Судъ: Збаражъ.

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Базарницъ	1	1	Охримовицъ	2	3
Березовица мала	2	3	Опрыловцъ	1	1
Черниховицъ	5	5	Романове село	2	2
Чумалъ	1	1	Розношиницъ	2	2
Доброводы	3	4	Свняховка	1	2
Глубочокъ малый	1	2	Свнява	2	3
Грыцовицъ	1	2	Стрыгивка	4	4
Иванчаны	1	2	Суховицъ	2	2
Ивашковицъ	1	1	Шельпаки	2	2
Капустиницъ	1	1	Шилы	3	3
Кобыля	3	3	Тарасовка	1	1
Красносельицъ	1	2	Валаховка	1	1
Кретовицъ	2	2	Залуже	3	3
Куйданъ	3	3	Зарубиницъ	1	2
Курилки	1	2	Зарудечко	1	1
Лисевичицъ	2	2	Заруде	2	2
Любянки нижний	3	4	Збаражъ	18	18
„ выжлий	4	4	„ старый	2	3
Нетреба	1	1	Разомъ	88	101
Новики	1	1			

Вірилістовъ (въ р. 1889. було) 1.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 139.

45. Округъ выборчій З о л о ч ѣ в ъ.

Судъ: Олеско.

Бѣлый Камѣнь	8	8	Пѣдгорицъ	4	5
Боложинѣвъ	1	2	Пѣдтѣсе	1	2
Бужокъ	2	2	Переволочна	3	4
Хватѣвъ	1	1	Розважъ	2	2
Черемошня	1	2	Соболѣвка	1	1
Чишки	2	2	Соколѣвка	5	6
Гутиско олеске	1	2	Ушня	4	4
Юськовичъ	2	3	Загорицъ	1	1
Куты	3	4	Закомаре	1	2
Олеско	7	7	Разомъ	54	64
Ожидѣвъ	4	4			

Судъ: Зборѣвъ.

Громада	Число вы- борцевъ		Громада	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады держав.		до Сойму	до Рады держав.
Беремѣвъ	1	2	Метенѣвъ	1	2
Бѣлковѣвъ	1	1	Млынѣвъ	2	2
Бѣлоголовы	3	3	Монилѣвка	1	2
Бѣлокерница	1	2	Мишана	1	2
Богданѣвка	1	2	Нестерѣвъ	2	3
Богутинъ	1	2	Нетерпинѣвъ	1	2
Бѣбцаны	1	1	Нуще	2	2
Бзовица	1	2	Олеѣвъ	3	4
Цецова	1	1	Осташѣвъ	2	2
Данилѣвъ	1	2	Перепельники	2	3
Гарбузѣвъ	2	2	Плесняны	1	2
Годѣвъ	3	3	Подгайчики	2	2
Гукѣвъ	1	2	Поморяны	10	10
Ивачѣвъ	1	2	Пресѣвъ	2	2
Яцкѣвъ	1	1	Розгадѣвъ	2	2
Ярѣвъ	2	2	Серѣвы	1	2
Ярославичѣ	2	2	Славна	1	2
Озерна	11	12	Торгѣвъ	1	1
Озерянка	1	2	Травотлоки	1	2
Кабарѣвъ	2	2	Тустоголовы	1	2
Кальне	1	2	Урлѣвъ	2	2
Коршилѣвъ	1	2	Волчкѣвъ	1	2
Кудобинѣвъ	1	2	Жабинъ	1	2
Кудинѣвъ	1	2	Заруде	1	2
Лопушаны	2	2	Зборѣвъ	8	9
Махнѣвъ	1	1			
Манаѣвъ	2	3			
			Разомъ	99	130

Судъ: Золочѣвъ.

Балучинъ	2	3	Чижѣвъ	1	2
Беленецъ	3	3	Фирлѣвка	3	3
Безбруды	2	2	Фѣльварки золочѣвскій	2	2
Бѣнѣвъ	1	1	Гологорки	1	1
Вонишинъ	1	1	Гологоры	6	6
Борткѣвъ	3	3	Городилѣвъ	1	2
Брониславѣвка	1	1	Гута верхоузка	1	1
Хилчинъ	1	2	Ясенѣвъ	1	2
Хмѣльова	1	1	Блеховичѣ	1	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Княже	3	3	Рыковъ	2	2
Колтовъ	2	3	Сассовъ	7	7
Кондратовъ	1	1	Стѣнка	1	2
Коропецъ	1	2	Скилдовъ	2	2
Красне	3	3	Скварява	4	5
Красносѣлецъ	1	1	Сновичъ	4	5
Кропивна	1	1	Стронибабы	1	2
Круговъ	1	2	Струтинъ	2	2
Куткоръ	2	2	Шпиклосы	2	2
Лицке мале	2	2	Трудовачъ	1	2
„ велике	2	3	Тростянецъ малый	2	3
Лука	1	1	Утѣшковъ	2	3
Майданъ гологорскій	1	1	Угорць	1	2
Митулинъ	2	2	Верхобужъ	2	2
Новосѣлки	2	3	Вѣцинъ	2	3
Ольшаница	3	4	Вороники	4	4
Ольшанка мала	1	1	Залѣсе	1	2
Опаки	2	2	Зарваница	1	1
Островчикъ польный	2	2	Зарѣче	1	1
Петриче	3	3	Зашковъ	1	1
Плуговъ	3	3	Зазуле	4	4
Побѣчь	1	2	Золочевъ	20	*
Почаны	2	2	Жуковъ	2	2
Пѣдлѣпцъ	2	2	Жуличъ	2	3
Ремизовъ	3	3			
Руда колтовска	1	1	Разомъ	151	155

Вірилістовъ (въ р. 1889. було) 12.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 316.

46. Округъ выборчій Жовква.

Судъ: Куликѣвъ.

Артасовъ	1	2	Дорошовъ великій	1	2
Честынъ	2	2	Дзѣбулки	3	4
Дорошовъ малый	1	1	Гребенць	1	1

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Клодино	4	4	Передримъхи великій	1	1
Клоденко	2	2	Перемивѣлки	1	1
Кошелѣвъ	1	1	Сулимѣвъ	1	2
Красѣчинъ	1	1	Теодоредорфъ	1	1
Куликѣвъ	7	7	Угнѣвъ	1	1
Могиланы	1	1	Желдець	3	4
Надыче	1	1	Жовтанецъ	7	7
Нагѣрць	1	1	Жовтанецка Воля	1	1
Нове село	1	2	Звертѣвъ	1	2
Печихвосты	2	2			
Передримъхи маліи	1	1	Разомъ	48	55

Судъ: Мосты великій.

Батятичъ	6	7	Мосты великій	9	9
Боянецъ	3	3	Пристань	2	2
Борове	2	2	Реклинѣвъ	3	4
Бутыны	5	5	Рожанка	1	1
Дальничъ	2	2	Станиславка	1	1
Деревни	3	4	Стремѣнь	1	2
Дворць	3	4	Волиця-Вечѣрки	2	2
Кулява	2	2	Зубѣвъ-мосты	1	2
Купичволя	2	2			
Любелля	4	4	Разомъ	52	58

Судъ: Жовква.

Бесѣды	1	1	Мервици	2	2
Блищиводы	2	2	Мокротынъ	3	4
Брыще	1	2	пѣвецкій	1	1
Добросинъ	3	3	Пилы	1	1
Буйна	1	1	Поляны	1	1
Глинско	3	3	Прѣснага	1	1
Гутиско—Горбовица	1	2	Руда крехѣвска	1	1
Крехѣвъ	3	3	Скварява нова	3	3
Куницъ	5	5	стара	1	2
Кунииска Вѣлька	1	1	Смерекѣвъ	1	2
Липина	1	1	Сопощанъ	2	2
Мацощинъ	2	2	Турынка	5	6
Майданъ полянскій	1	1	Вязова	2	2

Г р о м а д а	Число вы- борцевъ		Г р о м а д а	Число вы- борцевъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Визенбергъ . . .	1	1	Жовква . . .	14	*
Воли висоцка . . .	2	2			
Замочокъ . . .	3	4	Разомъ . . .	69	65

*) Выбирая окремого посла зъ куріи мѣсть.

Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 11.

Число всѣхъ выборцевъ до Сойму 180.

47. Округъ выборчій Жидачѣвъ.

Судъ: Николаѣвъ.

Березина . . .	2	3	Роздѣлъ . . .	9	10
Черниці . . .	2	2	Розвадѣвъ . . .	3	4
Демня . . .	4	5	Рудники . . .	3	4
Дроговиже . . .	3	4	Стульско . . .	3	4
Илѣвъ . . .	1	1	Тростянець . . .	1	1
Крупско . . .	2	2	Устѣ . . .	2	2
Малехѣвъ . . .	1	2	Верынь . . .	2	2
Николаѣвъ . . .	5	6	Воли велика . . .	1	1
Надѣятчѣ . . .	1	1			
Пѣсочна . . .	2	3	Разомъ . . .	47	57

Судъ: Журавно.

Баличъ подорожній . . .	2	2	Любша . . .	2	2
„ подгѣрній . . .	2	2	Лютынка . . .	1	1
Буяновъ . . .	1	2	Лыскѣвъ . . .	1	2
Чертежъ . . .	2	3	Махлинець . . .	1	2
Дубравка . . .	1	2	Манастырець . . .	3	4
Голешѣвъ . . .	2	2	Мазурѣвка . . .	1	1
Извдорѣвка . . .	1	2	Мельничъ . . .	1	2
Зяковцѣ . . .	1	2	Млыниска . . .	2	2
Корчѣвка . . .	1	1	Нове село . . .	2	2
Которины . . .	1	1	Облажницы . . .	1	2
Крехѣвъ . . .	1	1	Поберче . . .	2	2
Лиховичъ подорожній . . .	2	3	Протесы . . .	1	2
„ зарѣчій . . .	2	3	Смухѣвъ . . .	1	1

Г р о м а д а	Число вы- борцѣвъ		Г р о м а д а	Число вы- борцѣвъ	
	до Сойму	до Рады державн.		до Сойму	до Рады державн.
Сулятичѣ	2	3	Журавно	6	6
Тарнавка	1	1	Жирава	1	2
Володимиричѣ . .	2	2	Разомъ	50	65
Судъ: Жидачѣвъ.					
Бережниця королѣвска	1	2	Покровицѣ	1	2
Цуцулѣвицѣ	1	2	Рогозно	1	1
Деменка лѣсна . . .	1	1	Руда	2	2
„ подиѣстрианска	1	1	Тейсарѣвъ	2	2
Держѣвъ	2	3	Турады	1	1
Гаяѣвицѣ	1	1	Волцаѣвъ	1	2
Гивздычѣвъ	2	3	Волиця гивздычѣвска	1	1
Иванѣвицѣ	1	1	Заболѣвицѣ	2	2
Юсиптичѣ	1	2	Журавкѣвъ	1	1
Кіевецѣ	1	2	Жидачѣвъ	5	6
Ловчицѣ	2	3	Жидачѣвскій фѣльварки	1	1
Межирѣче	1	2	Разомъ	34	46
Пчаны	1	2			
Вірилістѣвъ (въ р. 1889. було) 2.					
Число всѣхъ выборцѣвъ до Сойму 133.					

Примѣтка. Числа выборцѣвъ до Сойму обчислено по §. 12. соймовои орд. выб. а числа выборцѣвъ до Рады держ. по §. 10. орд. выб. до Рады держ. а то на основѣ послѣдняго списку людности зъ 31. грудня 1890.

ЧАСТЬ ЧЕТВЕРТА.

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКОНЫ ОСНОВНИЙ.

I.

*Рѣжскій форми правління. Конституційна Монархія
въ Австрій. Жовтисва конституція. Дуалізмъ.*

Где тільки на землі люде живуть у купцѣ, мусять установити собѣ верховну власть, котра мѣжъ ними удержує порядокъ, въ спорахъ розсуджає, вѣдѣ постороннихъ ворогѣвъ охороняє, установляє правила, якъ оденъ має заховатись взглядомъ другого, щобъ его не кривдивъ въ его правахъ, и въ загалѣ ними управляє.

Такъ читаємъ въ біблійній исторіі старого завѣта, що голова родини, найстаршій вѣкомъ, державъ тую власть въ своихъ рукахъ. Его слухала вся родина, ему повиновались всѣ, хотѣбы и найчисленнѣйшій, члены родини. Тому-то привязувано до первородства въ тыхъ такъ званихъ „патріархальныхъ“ часахъ таку велику вагу.

А всесвѣтня исторія подає намъ на те тысячні доказы. Та ось, хотѣбы наша питома исторія. У насъ, на Руси, въ найдавнішнихъ часахъ, зъ котрыхъ доховались писаніи памятники, управлявъ своими справами самъ на-

рѣдъ на народныхъ зборахъ (вѣчахъ); опѣсля варяскій князь покорили весь народъ пѣдъ свою власть и довго володѣли зъ своими боярами, але що жили вѣ безперестаннѣй сварни и незгодѣ мѣжъ собою, то набѣгли володарѣ сусѣднихъ народѣвъ, Литовцѣвъ та Полякѣвъ, тай загорнули всю власть пѣдъ себе. Бувъ часъ, где народъ опѣзнавъ ся, зворохобивъ ся, збунтовавъ ся противъ тяжкон, паньскои неволѣ; вѣльнїй козаки скинули придавляюще ярмо, та не на довго. Старшина козацка скоренько пѣддала ся одна пѣдъ царѣвъ московеко-суздальскихъ, друга пѣдъ королѣвъ польскихъ, та занастила волю народу на довго, закрѣпостила єѣ вѣ пута крепачтва, пѣдданьства. Сто лѣтъ тому Польща розпала ся, а єѣ краѣ рускїй припали Австрїи и Россїи.

Такъ ось вѣ дѣяхъ нашего руского народу бачимо, якъ та верховна власть переходила зъ рукъ до рукъ, якъ єѣ разъ державъ народъ самъ, другїй разъ князь и бояре, то зновъ королѣ, то опять вольный народъ козацкїй, то старшина козацка и т. д.

Бачимо те саме по вѣсѣхъ народахъ и вѣ вѣсѣхъ часахъ. На свѣтѣ є ще дикїй племена Индїянъ; и они мають свою старшину, и они повинують ся своимъ королькамъ, що держать вѣ своихъ рукахъ всяку власть надъ ними. А вжежъ само собою розумѣе ся, що народы, найвысше вѣ просвѣтѣ, вѣ цивїлізацїи поступившї а сполученї вѣ державы зъорганізованї, мають найдоскональшу управу. Цѣла рѣжниця мѣжъ всѣлякими управами вѣ тѣмъ, хто и якъ держить ту власть верховну?

Власть тая полягає на тѣмъ, чтобы 1) установляти правила взаимного поведєня, законы; 2) управляти пѣдвластными; 3) охоронювати ихъ и державу вѣдъ постороннихъ ворогѣвъ; 4) розсуджувати спори, — або инакше

сказавши: верховна власть въ державѣ заключае въ собѣ власть законодательну, административну, войскову и судову.

Сли отже всѣ тѣ галузи власти спочивають въ рукахъ одного володаря, котрый за ню не вѣдповѣдае передъ нѣкимъ, то называе ся то абсолютною монархією.

Сли же власть подѣлена такъ, що законодавство спочивае або выключно або въ бѣльшій части въ рукахъ народа, а власть административна (політична) и войскова въ рукахъ монархи, власть судовая же е свободна, независима, то называе ся такий устрѣй державы — конституційною монархією.

Сли-жь на вершку державы стоить народомъ выбранный дочасный володарь (президентъ), котрый має лишь власть административну и войскову, а законодавство зѣстае въ рукахъ народа, судѣвничество же независиме, то естъ республика (рѣчь посполита).

Нинѣ въ Европѣ абсолютна монархія е лишь въ Россіи и Турціи, а республика въ Швайцаріи и Франціи. Всѣ инші державы суть конституційными монархіями. Ся форма правлѣня узнана въ нашѣмъ столѣтію за найвѣдповѣднѣйшу, а то тому, бо права выдають ся и укладають ся для горожанъ, обывателѣвъ державы, а нѣкому не буде лучше вѣдомо, якихъ правъ та установъ для нихъ треба, якъ тымъ горожанамъ самымъ. Тому то и тѣ права, що уложать ся при ихъ удѣлѣ, повинні бути найлѣпшими. Инша зновъ рѣчь, що тѣ, заступниками народа уложеніи законы, по правдѣ не конче все бувають найлѣпшими для народу. Ту вже причина въ несовершенствѣ чоловѣка, а по друге въ тѣмъ, що тая верства (кляса), котра у якогось народу передует своимъ розу-

момъ, своєю просвѣтою, спритомъ, оборотностію, най-борше захватить власть законодавчу въ свои руки и лишь о себе дбае.

До конституційныхъ монархій належать и наша австро-угорска монархія.

Нашъ цѣсарь Францъ Іосифъ І., вступаючи на тронъ своихъ предкѣвъ, прирѣкъ торжественно въ патентъ зъ 2-ого грудня 1848., котрымъ оповѣстивъ всѣмъ народамъ Австрії свое вступлене на престолъ, що пѣдъ его скиптромъ Австрія станесе просторою, выгѣдною хатою для всѣхъ народѣвъ, а то на пѣдставѣ рѣвноуправненя тыхъ народѣвъ, на пѣдставѣ рѣвности всѣхъ горожанъ передъ правомъ, та при участи заступникѣвъ народа въ законодавствѣ.

До того часу Австрія була абсолютною монархією. Права и законы выдававъ або самъ монарха або его правлѣне (міністры), не пытаючись народу, чи ему тотѣ правнѣй установы пригожѣ та корыстнѣй, чи нѣ. Але не такъ скоро могло сповнитись монарше слово, приречене въ дни вступленя на престолъ.

Вправдѣ вже патентомъ зъ 4-го марта 1849. монарха оголосивъ Австрію державою конституційною, покликавъ до удѣлу при законодавствѣ Соймы краєвѣй и Соймъ державный, та надавъ обширнѣй права поліличнѣй; але устрѣй тои марцьовои конституції задля звѣстныхъ революцій не вѣйшовъ въ житє, и дуже скоро, а то патентомъ зъ 31-ого грудня 1851., зѣоставъ вѣдкликанный. Дѣйствовала лишь Рада державна, поликана для порады цѣсаря и его правлѣня; она складала ся зъ самыхъ людей ученыхъ и заслуженыхъ, именованныхъ цѣсаремъ, але не мала нѣякого рѣшучого голосу.

Такъ було черезъ десять лѣтъ. По италіянськѣй вѣйнѣ, въ р. 1860. вѣдручнымъ письмомъ зъ 17-ого липня,

скрѣпивъ цѣсарь раду державну ще надзвычайными членами, а то архикнязями пануючого цѣсарского дому, архиепископами, епископами и иншими знаменитыми мужами, и пѣддавъ пѣдъ нарады тои такъ скрѣпленои рады бюджетъ державный (т. е. розходы и доходы державы), новѣ податки, пѣдвышене давныхъ податкѣвъ, пожички державнѣ и въ загалѣ всѣлякѣ важнѣ законы.

На предложене тоижъ рады оголосивъ цѣсарь дипломомъ зъ 20-ого жовтня 1860. (ч. 226. В. з. др.) основный законъ про регуляцію внутрѣшнихъ державноправныхъ вѣдносинъ монархіѣ), котрымъ то закономъ положивъ фундаментъ, основу, конституційнои монархіѣ. Основы тѣ ось якѣ:

I. Право выдавати, змѣняти и зносити законы при олуговати буде монархъ и его наслѣдникамъ тѣлько при участи законно скликанныхъ Соймѣвъ та Рады державнои, до котрои Соймы мають высылати своихъ вѣдпоручникѣвъ.

II. До законодавства рады державнои належать всѣ sprawy, вѣдносячѣ ся до правъ, обовязкѣвъ и интересѣвъ спѣльныхъ всѣмъ королѣвствамъ и краямъ Австріѣ, а именно: що до монетъ, грошей, кредиту, цѣа, що до основныхъ постановѣвъ о банковыхъ нотахъ, (банкнотахъ), почтахъ, телеграфахъ и желѣзницяхъ, що до способу и порядку повинности войсковои (рекрутаціи); дальше належить: наложене новыхъ податкѣвъ и данинъ, пѣдвышене дотеперѣшнихъ податкѣвъ и такѣвъ, особливо-жѣ пѣдвышене цѣны соли и затыгнене новыхъ пожичокъ, конверзія (перемѣна) дотеперѣшнихъ довгѣвъ державныхъ, и продажъ, замѣна та обтяжене нерухомыхъ дѣбѣръ державныхъ (камеральныхъ), въ кѣнци розсмотрене и установлене бюджету выдаткѣвъ державныхъ на рѣкъ слѣдуючѣй, якъ такожѣ розсмотрене замкненя рахункѣвъ державныхъ и высѣдкѣвъ рѣчного заряду скарбового.

III. Всѣ инші законодаві справы, не вычислені въ попередныѣ точкахъ, підлягають законодавству соймѣвъ краєвыхъ. Однакъ цѣсарь застерѣгъ собѣ право, піддавати обрадамъ и ухвалямъ тѣснѣйшо и рады державнои и такі справы, котрі належали-бъ до соймѣвъ краєвыхъ, задля ихъ спѣльности веѣмъ краямъ неугорскои короны; та тѣснѣйша рада державна складала ся тогды лишъ зъ членѣвъ тыхъ краѣвъ а безъ послѣвъ угорскои короны. Такожъ на жадане Сойму краєвого мають такі, краєвымъ соймамъ підпадаючі справы, прійти підъ обрады рады державнои.

То були основы жовтневон конституціи.

Той цѣсарскій дилломъ мають наслѣдники нашего пануючого цѣсаря при вступленю на престолъ підписати и по веѣхъ краяхъ оголосити.

Розвиваючи подрѣбнѣйше основы жовтневон конституціи, оголосивъ цѣсарь патентъ зъ 26-ого лютого 1861. р. (ч. 20. В. з. д.), основні законы про раду державну и про статута краєві и ординаціи выборчі.

Тымъ патентомъ зъобовязавъ нашъ Монарха своихъ наслѣдникѣвъ, щобы незломно заховали засады оголошенихъ основныхъ законѣвъ, а вступаючи на тронъ торжественно тоє прирекли и оповѣстили.

Пѣсля основного закона зъ р. 1861. о репрезентаціи (представителяхъ) державнои, складає ся рада державна зъ двохъ палатъ, а то 1) зъ палаты панѣвъ и 2) зъ палаты послѣвъ. До палаты панѣвъ належать веѣ архикнязѣ цѣсарского роду, веѣ архиепископы и епископы-князѣ, дальше паны-магнаты, котрымъ цѣсарь наслѣдственно надає достоинство засѣдати въ палатѣ, въ кѣнци инші знамениті мужѣ, котрыхъ цѣсарь задля ихъ заслугъ для

державы, церкви, науки або штуки до кѣнця ихъ жнтя именує членами палаты панѡвъ. (§§. 1—5.).

До палаты послѡвъ належало 343 послѡвъ, выбранныхъ зъ 18-хъ соймѡвъ краєвыхъ, а имено 1) зъ соймѡвъ угорскои короны (т. є. сойму угорского, хорватско-славоньского и семигородского) 120 послѡвъ; 2) зъ соймѡвъ австрійскои части монархіѣ 223 послѡвъ.

Раду державну скликувавъ рѡкъ-рѡчно цѣсарь; цѣсаревѣ прислугувало такожь право, раду державну вѡдрочити и розвязати. Вѡнъ именувавъ предсѣдательствъ и ихъ заступникѡвъ для кождои палаты (§§. 8., 9. и 18.).

Передъ повну раду державну (т. є. вразъ зъ поєлами зъ краѣвъ угорскои короны) належали всѣ тѣ спѡльнѣ справы, дотыкаючі всѣхъ краѣвъ монархіѣ, о котрыхъ выше була бесѣда при жовтневѡй конституціи пѡдъ II. (§. 10.).

Передъ тѣснѣйшу раду державну (т. є. безъ послѡвъ зъ краѣвъ угорскои короны) належали зновъ всѣ тѣ справы, котрѣ задля спѡльности интересѡвъ дотыкали лишъ прочихъ краѣвъ неугорскои короны, а о котрыхъ була бесѣда при жовтневѡй конституціи пѡдъ III., та тѣ, котрѣ не були застереженѣ анѣ передъ повну раду державну анѣ передъ соймы.

Котрѣ справы належать до соймѡвъ, о тѡмъ була бесѣда въ въ третѡй частѣ сего збѡрника. Якъ бы коли непевно було, чи яка справа належить передъ соймъ чи передъ тѣснѣйшу раду державну, то рѣшати мавъ о тѡмъ цѣсарь (§. 11.).

Правлѣнє (мѣністерство), сли хоче выдати яке новє право, нову уставу, въ справахъ пѡдлягаючихъ рѣшеню рады державнои, укладає тую уставу и вносить єѣ передъ раду державну. Таке предложєнє уставы называє

ся „проектомъ“. Слн такий проєктъ приймуть згѣдно обѣ палаты а цѣсарь затвердить (санкціонує), то оголошує ся въ Дневнику законѣвъ державныхъ и ажъ тогды стає ся обовязуючимъ закономъ (уставою). Але и рада державна сама може зъ власной волѣ ухвалити яку уставу, а слн на ню пристане и правлѣне (міністерство) а цѣсарь санкціонує, то стаєсь она по оголошеню въ Вѣстнику законѣвъ державныхъ такъ само обовязуючимъ закономъ. (§. 12.).

Якъ бы зайшли такі обставины, що міністерство мусѣло бы выдати якесь рѣшенє въ такѣй справѣ, котра належить до рады державной, а рада державна пѣдъ той часѣ не була зѣбрана, то міністерство має право тоє рѣшенє зрѣбити, але на найближшѣй сесіи рады державной має предложити причины и наслѣдки того зарядження. (§. 13.).

Кожда палата рѣшає абсолютною бѣльшостію голосѣвъ, то значить, що слн при голосованю за якимъ внесенємъ освѣдчить ся бѣльше, нѣжъ половина притомныхъ членѣвъ, внесенє тоє уважаєсь за приняте. Лише внесеня о змѣнѣ основныхъ законѣвъ вымагають двохъ третынъ голосѣвъ, н. пр. на 330 голосуючихъ треба бы 220 голосѣвъ, котрі бы згодились на змѣну основного закону. (§. 14.).

Члены палаты послѣвъ не мають пріимати нѣякихъ всказѣвокъ (инструкцій) вѣдъ своихъ выборцѣвъ. (§. 15.).

То були головні постановы основного закону зъ 20. лютого 1861. р.

Окремымъ патентомъ зъ тогожъ дня скликавъ цѣсарь соймы краєві на 6-ый день цвѣтня 1861. (галицкій на

15-ый цвѣтня), а раду державну на 29-ый цвѣтня 1861. до Вѣдня, до котрой соймы повибирали своихъ членѣвъ.

Рада державна на пѣдставѣ жовтневон и лютовон конституціи обрадувала и ухваляла уставы, розумѣ ся, зъ перервами, до вересня 1865.

Дня 20-ого вересня 1865. р. цѣсарскій патентъ застановивъ, за міністерства Белькредого, важнѣсть основного закону о радѣ державнѣй, а часъ безконституційный трѣвавъ рѣкъ и пять мѣсяцѣвъ. Причина, чому застановлено силу и вагу того основного закону, була тота, що угорскій соймъ не хотѣвъ высылати послѣвъ до рады державнон, домагаючи ся окремон автономіѣ для краѣвъ угорскои короны и не признаючи радѣ державнѣй власти законодавчон надъ тымижъ краями.

Дня 7-ого листопада 1866. обнявъ правлѣне графъ Байетъ, а за 2-лѣтнього его проводу въ міністерствѣ устрѣй державный въ австрійскѣй монархіи перетворивъ ся на теперѣшний ладъ; вѣнъ именно завѣвъ такъ званый „дуализмъ“, с. е. вѣддѣливъ цѣлкомъ краѣ угорскои короны зъ Семигородомъ, Хорватією и Славонією вѣдъ прочихъ краѣвъ коронныхъ нашої монархіѣ. Тамтѣй краѣ называютъ ся коротко „Залитавією“, або „Транелитавією“, бо лежать за рѣкою Литавою, або „Угорщиною“, хочъ тамъ в багато другихъ народѣвъ; а всѣ прочі краѣ Австріѣ, а мѣжъ ними и нашъ край, (але вже безъ вѣдступленои Лѣомбардіѣ и Венеціѣ) называютъ ся властиво „краями коронными, заступлеными въ радѣ державнѣй“, а коротко „До-“ або „Передлитавією“, або такожъ и „Австрією“.

Вѣддѣленѣ Залитавіѣ вѣдъ Долитавіѣ наступило на те, щобъ краѣ угорскои короны зовсѣмъ окремо управлялись особнымъ правлѣнемъ (министерствомъ) та чтобы мали окремый свѣй соймъ державный въ Буда-Пештѣ, прочѣ же краѣ державы чтобы мали зновъ окреме міні-

стерство и окрему раду державну по-при поодинокій соймы краєвій.

Позаякь однакожь є такі справи спільні, котрі зарівно дотикають одну якъ и другу половицю монархіѣ (якъ пр. загранична політика, войско, єго удержанє и т. д.), треба було установити ще третє „спільне“ міністерство та „спільне“ законодавче тѣло. Такъ и сталося.

Зъ того часу маємо въ Австро-Угорщинѣ (бо такъ властиво теперъ називає ся урядово наша монархія) ажъ три міністерства и три законодательнї тѣла (крѣмъ соймѣвъ краєвыхъ), а то: 1) на Австрію (Долитавію) австрійське міністерство и раду державну въ Вѣднї, 2) на Угорщину (Залитавію) угорське міністерство и соймъ державный въ Буда-Пештѣ, а въ кѣнци 3) на обѣ половицѣ монархіѣ (вразѣ зъ Боснією и Герцеговиною) спільне міністерство та спільнї делегаціѣ, до котрыхъ рѣкъ-рѣчно высылають вѣденська рада державна и угорскій соймъ державный своихъ вѣдпоручникѣвъ. Вѣденська рада державна высылає именно 60 вѣдпоручникѣвъ (делегатѣвъ), а то 20 зъ палаты панѣвъ, 40 зъ палаты послѣвъ. Въ сѣй палатѣ послы кожного краю коронного выбирають окремо зъ помежи себе визначене число вѣдпоручникѣвъ, н. пр. галицкїй послы 7-хъ делегатѣвъ.

То загальнїй образъ дуалїзму, ухваленого конституцією зъ 21-ого грудня 1867. (ч. 141—146. Д. з. д.). Якъ бачимо, наша рада державна зъ р. 1867. вѣдповѣдає тѣснѣйшій радѣ державнѣй зъ р. 1861. спільнї же делегаціѣ зъ р. 1867. вѣдповѣдають повнѣй радѣ державнѣй зъ р. 1861. Пѣднести тутъ выпадає ще рѣзницю, заходячу межи давнѣйшими конституціями а сею грудневою. Якъ мартова зъ р. 1849., такъ и жовтнева конституція зъ р. 1860. походили прямо вѣдъ цѣсаря, зъ єго неограниченої власти; груднева же конституція зъ р. 1867.

вийшла вже зъ волѣ народѣвъ, бо ухвалена була на радѣ державнѣй заступниками народѣвъ, тому-то и безъ ихъ волѣ не можна єѣ змѣнити.

Груднева конституція зъ р. 1867. зовсѣмъ не тыкала и не змѣнила основныхъ постановъ лютового патенту зъ р. 1861. о соймахъ краєвыхъ, за те значно змѣнила постановы о радѣ державнѣй.

Для важности и обовязуючої до теперъ силы основного закону про раду державну наведено єго въ цѣлости, а то вже зъ тими змѣнами, якѣ завѣвъ законъ зъ 2-ого цвѣтня 1873. (ч. 40. Д. з. д.). про безпосереднѣй выборы.

II.

Законъ основный зъ 21-ого грудня 1867., змѣняющій основный законъ о репрезентаціи державнѣй зъ 26-ого лютого 1861. Законъ зъ 2-ого цвѣтня 1873., змѣняющій §§. 6., 7., 15. и 18. закона зъ 21-ого грудня 1867.

§. 1. Рада державна єсть покликана до спѣльного заступництва корольвєствъ Чехъ, Дальмаціѣ, Галичины, архикняжества Австріѣ, княжествъ Сольногорода (Зальцбургъ), Сиріѣ, Каринтіѣ, Краины и Буковины, маркграфства Моравіѣ, княжества Шлєзіѣ, у княженого гравства Тиролю и Форъарльбергу, маркграфства Истріѣ, у княженого гравства Гориціѣ и Градиски, города Трієста зъ округомъ.

Рада державна складає ся зъ палаты панѣвъ и палаты послѣвъ.

Нѣхто не може бути рѣвночасно членомъ обохъ палатъ.

§. 2. Членами палаты панѳвъ зъ роду суть повнолѣтнѣ князѣ цѣсарского дому.

§. 3. Наслѣдными членами палаты панѳвъ суть повнолѣтнѣ головы тыхъ краєвыхъ родинъ шляхотскихъ, котрѣ въ королевствахъ и краяхъ, въ Радѣ державнѣй заступленыхъ, мають обширнѣ маєтности грунтовѣ, и котрымъ цѣсаръ надасть достоинство наслѣдного членѳвства рады державной.

§. 4. Членами палаты панѳвъ задля высокого достоинства церковного въ королевствахъ и краяхъ, заступленныхъ въ радѣ державнѣй, суть всѣ архиепископы и епископы-князѣ.

§. 5. Цѣсаревѣ прислугуе право, зъ королевствъ и краѣвъ, заступленныхъ въ радѣ державнѣй, покликати на досмертныхъ членѳвъ палаты панѳвъ такихъ знаменитыхъ мужѣвъ, котрѣ положили заслуги для державы, церкви, науки або штуки.

§. 6. (пѳсля закона зъ 2-ого цвѣтня 1873. ч. 40. В. з. д.):

Въ складѣ палаты послѳвъ входитъ зъ выбору 353 членѳвъ и то въ числахъ, вызначеныхъ на поодинокѣ королевства и краѣ слѣдующимъ способомъ: на Чехи 92, Дальмацію 9, Галичину 63, Долъшню Австрію 37, Горѣшню Австрію 17, Сольногородъ 5, Стирію 23, Каринтію 9, Краину 10, Буковину 9, Моравію 36, Шлезію 10, Тироль 18, Форъарльбергъ 3, Истрію 4, Горицію и Градиску 4, Трієсть зъ округомъ 4.

§. 7. (пѳсля закона зъ 2-ого цвѣтня 1873.).

А. Число членѳвъ, вызначене на кождый край, роздѣляе ся помѣжъ клясы (або куріи) выборчѣй, означенѣ краєвыми ординаціями выборчими, а то помѣжъ клясы: а) бѳльшихъ посѣлостей земскихъ, б) мѣсть, в) торго-

вельныхъ и промысловыхъ коморъ (палатъ) и г) сельскихъ громадъ, и мають ся выбирати: въ Галичинѣ 20 членѣвъ зъ класы выборчої а), 13 членѣвъ зъ класы б), 3 зъ класы в) а 27 зъ класы г).

(Роздѣлъ послѣвъ мѣжь поодинокѣ класы въ иншихъ краяхъ для скороченя опускаемо).

Б) Ординація выборча рады державной опредѣляе подѣлъ членѣвъ палаты послѣвъ, маючихъ ся выбрати зъ каждой класы выборчої, на округи выборчѣй и на тѣла (або кружки, кола) выборчѣй.

В) Послѣвъ зъ класы выборчої сѣльскихъ громадъ выбираютъ выборцѣ, избранѣй управнеными до выбираня, зъ прочихъ же класъ выборчихъ непосредно самѣй управненѣй до выбираня.

Выбѣръ выборцѣвъ и послѣвъ мае dokonувати ся абсолютною бѣльшостѣю голосѣвъ.

Сли тон бѣльшости голосѣвъ не осягне ся при выборѣ, або въ разѣ, коли мае ся выбирати ще бѣльше послѣвъ, такожъ при повторенѣмъ тѣснѣйшѣмъ выборѣ, рѣшае при рѣвноподѣленыхъ голосахъ жеребѣ (льосѣ).

Г) Управненымъ до выбору (выбираня) есть кожый австрѣйскѣй горожанинъ (обыватель), скѣнчившѣй 24-ый рѣкъ житя, власновольный, и вѣдповѣдающѣй всѣмъ вымогамъ, зазначенымъ въ ординаціи выборчѣй для рады державной.

Д) Выбраными у всѣхъ краяхъ, въ §. 6-ѣмъ вычисленыхъ, можуть бути всѣ особы мужеского полу, що вѣдъ трехъ лѣтъ найменше мають австрѣйске горожанство, скѣнчили 30-рѣкъ житя и мають право выбору пѣсля уступу Г) въ котрѣмъ краю або суть до сойму краевого выбиральными*).

*) Хто пѣсля галицкой соймовой ординаціи выборчої може бути посломъ, була бесѣда въ третѣй части сего збѣр-

§. 8. Публичні урядники и функціонеры, выбрані до палаты послѣвъ, не потребують урльопу до выконуваня свого мандату.

§. 9. Цѣсарь именує президента и віцепрезидентѣвъ для палаты панѣвъ зѣ-помежи членѣвъ тоижь палаты на часѣ сесіи. Палата послѣвъ выбирає зѣ-помежи себе президента и віцепрезидентѣвъ. Всѣхъ иншихъ функціонерѣвъ (урядникѣвъ) своихъ выбирає кожда палата сама.

§. 10. Цѣсарь скликує що року раду державну, о скѣлько можливо, на зимові мѣсяцѣ.

§. 11. Кругъ дѣланя рады державнои обѣймає всѣ sprawy, дотыкаючі правъ, обовязкѣвъ и интересѣвъ, спѣльныхъ всѣмъ королевствамъ и краямъ, заступленнымъ въ радѣ державноі, о скѣлько про тѣ sprawy, наслѣдкомъ угоды зѣ краями угорекон короны, не мають спѣльно радити тѣ и прочі краѣ монархіѣ (въ „спѣльныхъ дѣлѣаціяхъ“.) Проте до рады державнои належить :

а) розматрювати и затверджувати договори торговельні и тѣ договори державні (т. є. заключені нашимъ правительствомъ зѣ чужими державами), котрі накладываютъ тягаръ на державу або части єи, або черезъ котрі мають ся змѣнити границѣ королевствъ и краѣвъ, заступленныхъ въ радѣ державноі;

б) всѣ sprawy, що вѣдносять ся до способу выконаня, до порядку и часу треваня обовязку вѣйскового, а особливо рѣкъ-рѣчно призволювати на бранку (побѣръ) якогось числа рекрутѣвъ и ухваляти загальні постановы

ника на стор. 347; пменно въ §. 16-ѣмъ тои ординаціи сказано, що посломъ на соймѣ галицкій може бути австрійскій обыватель 30-лѣтній, власновѣльный, маючіи право выбирати посла соймового въ котроі будь клясѣ выборцѣвъ въ Галичинѣ.

о підводахъ (форшпанахъ), о живленю и кватирунку вѣйска;

в) установляти бюджетъ господарства державного, а особливо рѣчь-рѣчно призволяти на побѣръ податкѣвъ, да-нинъ и належитостей; розсмотрѣвати заключене рахун-кѣвъ державныхъ и доходити наконечныхъ дослѣдѣвъ за-ряду скарбового, удѣляти абсолюторію (затверджувати ра-хунки); затыгати новіъ позички державні, конвертувати (злучувати) давні, продавати, замѣнювати и обтяжати не-движимый маєтокъ державный; ухваляти закони о моно-поляхъ и регаліяхъ (сѣль, тютюнъ) и въ загаль о всѣхъ справахъ скарбовыхъ, спѣльныхъ всѣмъ краямъ Долитавіѣ;

г) управильняти справу грошей, монетъ и банкнотъ, телеграфѣвъ, почтъ, желѣзницъ, кораблѣвъ и иншихъ дер-жавныхъ средствъ комунікаційныхъ, управильняти вѣдно-сины цлові и торговельні;

д) укладати права про кредитъ, банки, привилегіѣ и промыслъ (зъ выемкою права пропінаціи), про мѣры и ваги, про охорону маркѣвъ и первовзорѣвъ;

е) становити закони въ справахъ лѣчничихъ (меди-цины) и въ охоронѣ противъ пошестій (епідемій) та про-тивъ заразѣ худобы;

ж) законодавство о правѣ державного горожанъ-ства (австрійского обывательства), о правѣ приналежно-сти, о поліціи надъ чужосторонними (негорожанами), о пашпортахъ и о конскрипціи;

з) о вѣдносинахъ конфесійныхъ (рѣжныхъ вѣръ и обрядѣвъ), о правѣ стоваришень (товариствъ) и зборѣвъ народныхъ (вѣчъ), о газетахъ и дѣлахъ печатныхъ (о прасѣ) и о охоронѣ духовои власности (чи то друкомъ оголошенои, чи въ малярствѣ, рѣзъбярствѣ и т. и.);

и) установляти основні постановы науки въ шко-

лахъ народныхъ и гимназіяхъ, та ухваляти законы про найвысшій школы (академіи, університеты);

к) законодавство карно-судове, поліційно-карне и цивільно-правне, зъ выемкою законодавства про внутрішнє устроєнє публичныхъ книгъ (грунтовыхъ) и про такі предмети, котрі силою ординацій краєвыхъ и сего основного закона належать до соймѣвъ краєвыхъ, такожъ законодавство про право торговельне, вексельове, морске, гѣрничє и ленниче:

л) законодавство про основы устрою властей судовыхъ и адміністраційныхъ;

м) выдавати уставы до переведеня основныхъ законѣвъ державныхъ о загальныхъ правахъ горожанъ, о судѣ державномъ, о власти судейскѣй, адміністративнѣй и выконуючѣй;

н) законодавство взглядомъ справъ, вѣдносячихъ ся до обовязкѣвъ и взаєминъ поодинокихъ краѣвъ; въ концѣ

о) законодавство о способѣ трактованя тыхъ справъ, котрі на пѣдставѣ порозумѣня зъ краями угорскои короны узнано за спѣльнѣй.

§. 12. Всѣ инші справы законодавчѣй, котрі симъ закономъ основнымъ не застереженѣ радѣ державнѣй, належать до соймѣвъ краєвыхъ Долитавѣ и мають ся рѣшати конституційно въ соймахъ и при помочи соймѣвъ.

Сли бы однакожъ котрый соймъ рѣшивъ, щобы той або сей ему застереженный предметъ законодавчѣй бувъ въ радѣ державнѣй обрадованный и рѣшенный, тогды переходить той предметъ въ тѣмъ однѣмъ wypadку и супротивъ того лише сойму на раду державну.

§. 13. Проекты законѣвъ приходятъ передъ раду державну яко предложєня ряду. Такожъ радѣ державнѣй прислугує право проєктovati законы въ справахъ, до неи належачихъ.

До кожного закона потреба згоди обох палатъ и санкціѣ цѣсаря.

Сли мимо повторныхъ обрадъ не може прійти до згоди межи обома палатами при законѣ скарбовѣмъ що до поодинокихъ позицій, або при законѣ о рекрутахъ що до высоты побрати ся маючого контингенту, (означеного числа) тогды низше число має уважати ся за призволене.

§. 14. Коли-бъ зайшла конечна потреба щось такого зарядити, до чого пѣсля конституціи вимагає ся призволення рады державной, а таяжъ пѣдъ той часъ не була збрана, тогды може цѣсарске розпоряджене, видане пѣдъ одвѣчальностію цѣлого міністерства, зарядити, що потреба; не може однакъ анѣ змѣнити основныхъ законѣвъ анѣ тревало обтяжати скарбу державного анѣ продати добра державнѣ. Такѣ розпорядженя мають провізоричну силу законѣвъ, сли пѣдписали ихъ всѣ міністры и сли ихъ оголошено зъ покликанемъ на ту постанову сего основного закона.

Сила такихъ розпоряджень гасне, коли правительство до 4 недѣль по збраню рады державной найперше палатѣ послѣвъ розпорядження того не предложить, або коли котра палата вѣдмовить свого затвердження.

Цѣле міністерство вѣдповѣдає за те, щобы такѣ розпорядженя, якъ тѣлько стратять силу закона, перестали обовязувати.

§. 15. (пѣсля закона зъ 2-ого цвѣтня 1873):

До важности ухвалы рады державной треба, щобы въ палатѣ послѣвъ було сто членѣвъ, въ палатѣ панѣвъ 40 членѣвъ, а въ обохъ палатахъ, щобы за закономъ голосувала абсолютна бѣльшѣсть присутныхъ.

Змѣны въ тѣмъ основнѣмъ законѣ (про раду державну), въ законахъ основныхъ про загальнѣ права обы-

вateľвъ для Австріѣ (Долитавіѣ), про установлене трибуналу державного, про власть судейску, якъ и про выконуванє власти управляючої и выконуючої, можна ухвалити важно лише бѣльшостію найменше двохъ третинъ голосѣвъ присутныхъ, а въ палатѣ послѣвъ лише въ присутности найменше половины членѣвъ.

§. 16. Члены палаты послѣвъ не мають пріймати вѣдъ своихъ выборцѣвъ нѣякихъ инструкцій.

Членѣвъ рады державной не можна нѣколи потягнути до одвѣчальности за голосованє при выконуваню въ радѣ державной, а за бесѣды (заявленя), тамже выголошені, може ихъ лишь тотъ палата до одвѣчальности потягнути, до котрой они належать.

Не можна такожъ члена рады державной въ часѣ сесіи безъ призовленя палаты задля якого карыдостойного чину ані уязнити ані судово переслѣдовати, вынявши випадокъ придержаня на свѣжѣмъ (горячѣмъ) учинку.

А навѣть въ тѣмъ послѣднѣмъ випадку має судъ сейчасъ донести президентови палаты о зайшовшѣмъ уязненю.

На желанє палаты мусить ся знести уязненє або переслѣдованє вѣдложити по цѣлѣмъ періодѣ сесіи. Те саме право має палата що до уязнення и слѣдства, выточеного по-за періодомъ сесіи.

§. 17. Всѣ члены рады державной мають право голосу выконувати особисто.

§. 18. (пѣсля закона основного зъ 2-ого цвѣтня 1873): Членѣвъ палаты послѣвъ має ся выбирати на лѣтъ шѣсть.

По уплывѣ того періоду выборчого, якъ и въ случаю розвязаня палаты послѣвъ, мають ся вѣдбути нові загальні выборы.

Бувшій послы можуть зновъ бути выбраными.

Пѣдчасъ періоду выборчого мають ся вѣдбувати доповняючі выборы, сли котрый членъ стратить выбиральнѣсть, умре, мандатъ зложить або зъ якои иншої правнои причины перестане бути членомъ рады державнои.

§. 19. Вѣдрочене рады державнои, якъ такожь розвязане палаты послѣвъ наступае на заряджене цѣсаря. Въ случаю розвязаня вѣдбувають ся нові выборы пѣсля §. 7.

§. 20. Міністры и шефы (начальники) центральныхъ властей мають право участвовати у вѣсѣхъ нарадахъ и свои предложєня заступати особисто або черезъ вѣдпоручникѣвъ. Кожда палата може домагатись присутности міністрѣвъ. Тїижъ, на ихъ жаданє, мають бути завѣсѣгды выслуханї. Право голосованя прислугує имъ лишь тогды, сли суть членами палаты.

§. 21. Кождѣй палатѣ рады державнои прислугує право интерпелювати міністрѣвъ взглядомъ всего, що вымагає єи кругъ дѣланя, роземотрювати адміністраційні чинности правлѣня, на впливаючі петиціи домагати ся выясненє, именовати комісїи, котрымъ міністры мають удѣляти потрѣбныхъ інформацій, и свои задивлюваня выражати черезъ адресы або резолюціи.

§. 22. О контролѣ рады державнои надѣ довгомъ державнымъ становить окремый законъ *).

§. 23. Засѣданя обохъ палатъ рады державнои суть публичні.

Кождѣй палатѣ прислугує право, выемково выключити публичнѣсть, сли того домагаєсь президентъ або най-

*) А то законъ основный зъ 10-ого червня 1868. (ч. 4. и 54. В. з. д.).

менше 10 членѣвъ, а ухвалить то палата по вѣддаленію слухачѣвъ.

§. 24. Близшій постановы о взаимныхъ вѣдносилахъ обохъ палатъ межи собою и вѣдносилахъ на внѣ постановляе регулямінъ рады державной *).

III.

Ординація выборча Рады державной.

Рѣвночасно зъ змѣною основного закону про раду державну зъ 21-ого грудня 1867., довершеною въ 1873. заведенемъ непосредственныхъ выборѣвъ, выдано и оголошено закономъ зъ 2-ого цвѣтня 1873. (ч. 41.) нову ординацію выборчу, котра и до теперъ обязуе.

Ординація выборча становить о тѣмъ, хто має право выбирати послѣвъ до рады державной, хто може бути посломъ рады державной, въ якихъ округахъ выбирае ся послѣвъ и якъ має ся поступати при выборѣ.

Тому то найважнѣйшою єсть рѣчію, добре ознакомити ся зъ тою ординацією, щобы можна користати зъ всѣхъ правъ, нею наданныхъ.

Наводимо єи дословно зо змѣнами, введенными пѣзнѣйшими законами.

1) Про округи, тѣла и мѣсця выборчї.

§. 1. Для выбору послѣвъ зъ класы (курїи) бѣльшихъ посѣлостей творять (зъ выемками въ §. 2-ѣмъ вы-

*) Регулямінъ для рады державной, установленный закономъ зъ 31-ого липня 1861., зѣставъ где въ чѣмъ змѣненный закономъ зъ 15-ого мая 1868; не наводимо єго тутъ, бо вѣнъ потрібный наибѣльше лишь для послѣвъ рады державной.

численными) тѣ краѣ, въ которыхъ послѣ ординаціи сойму краєвого существує тая кляса, каждый для себе оденъ округъ выборчій, а управненій до выбору въ тѣмъ-же округѣ творять одно тѣло (або кружокъ, коло) выборче (т. е. разомъ мають ся зѣйти и разомъ выбирати непрерывано въ оденъ часъ послѣвъ цѣлого краю).

§. 2. (послѣ закона зъ 4-ого жовтня 1882. ч. 142. Д. з. д.): Послѣвъ зъ бѣльшихъ посѣлостей въ Чехахъ має ся выбирати въ шѣстьохъ колахъ выборчихъ. Всѣ управненій до выбору зъ бѣльшихъ посѣлостей, на которыхъ тяжить повѣрництво (fideicomiss), становлять перше тѣло выборче; цѣле королевство чеське становить округъ выборчій до выбору въ тѣмъ колѣ. Управненій до выбору зъ бѣльшихъ посѣлостей, не обтяженныхъ повѣрництвомъ, выбираютъ въ пяти (5) округахъ. Выборцѣ одного округа становлять одно тѣло выборче.

Послѣвъ зъ бѣльшихъ посѣлостей въ Галичинѣ зъ Краковомъ має ся выбирати въ 20 округахъ. Выборцѣ каждого такого округа становлять одно коло выборче.

Въ Тиролю и на Буковинѣ выбирає бѣльша посѣлѣсть въ двохъ тѣлахъ выборчихъ.

Въ Тиролю становлять особы, вычисленій въ §. 3. I. краєвой соймовой ординаціи выборчон, перше, а управненій до выбору зъ шляхотскихъ бѣльшихъ посѣлостей друге коло выборче. На Буковинѣ розпадаєсь кляса выборча бѣльшихъ посѣлостей на два кола выборчій, установленій въ краєвѣй соймовѣй ординаціи выборчѣй.

§. 3. Управненій до выбору зъ клясы найвысше оподаткованныхъ въ Дальмаціи выбираютъ въ однѣмъ округѣ и въ однѣмъ колѣ выборчѣмъ.

§. 4. Въ клясѣ выборчѣй мѣсть, мѣсточокъ и мѣсцевостей промысловыхъ творять одно коло выборче всѣ

управненій до выбору зъ каждого округа выборчого, зъ выемкою мѣста Тріесту. Управненій до выбору въ окрузѣ выборчѣмъ мѣста Тріесту выбираютъ въ трехъ тѣлахъ выборчихъ.

§. 5. Торговельно-промыслові коморы (палаты) выбираютъ або окремо про себе або спѣльно въ мѣскихъ округахъ выборчими.

Въ першѣмъ випадку становлять дѣйствіи члены каждой коморы одно тѣло выборче.

Въ другѣмъ випадку становлять дѣйствіи члены палаты вразѣ зъ управненими до выбору зъ мѣского округа выборчого одно тѣло выборче. Однакожь въ сѣмъ разѣ выбираютъ члены каждой коморы торговельно промысловой въ окремѣмъ згромадженію выборчѣмъ.

§. 6. Що кѣлька повѣтовъ судовыхъ творять оденъ округъ выборчій для куріи выборчої сельскихъ громадъ.

Черезъ повѣты судові належить розумѣти той просторъ краю, котрый тѣ повѣты обѣймають въ часѣ доконуванія выборѣвъ, але не входятъ въ него громады, численіи до класы выборчої мѣстѣ.

Выборцѣ каждого округа выборчого сельскихъ громадъ становлять разомъ одно тѣло выборче.

§. 7. (пѣсля закона зъ 4-ого жовтня 1882): Округи выборчій для бѣльшихъ посѣлостей въ Чехахъ, необтяженныхъ повѣрництвомъ, для куріи выборчої бѣльшихъ посѣлостей въ Галичинѣ зъ Краковомъ, для куріи мѣстъ и сельскихъ громадъ, такожъ тѣла выборчій для выборѣвъ зъ коморъ торговельно-промысловыхъ и для выборѣвъ зъ мѣского округа выборчого Тріесту суть установленіи въ табелярнѣмъ додатку, до сего ординаціи долученѣмъ.

Въ тѣмъ-же Додатку установленный такожъ роздѣлъ числа членѣвъ палаты послѣвъ, означеного въ §. 7-ѣмъ

основного закона про репрезентацію державну після краївъ и курій выборчихъ, на кола и округи выборчі въ поодинокихъ краяхъ.

Если зъ тими мѣсцевостями, котрі въ Додатку зачислено до мѣскихъ округівъ выборчихъ, сполучені суть другі мѣсцевости въ одну мѣцеву громаду, то всѣ управлені до выбору въ цѣлѣй мѣцевѣй громадѣ выбираютъ въ куріи выборчѣй мѣстѣ. Однакожь въ тыхъ краяхъ, где вымково при выборахъ до сойму кравого въ такихъ громадахъ мѣсцевости, названі при установленю округа выборчого, выбираютъ самі про себе въ класѣ выборчѣй мѣстѣ а прочі мѣсцевости тыхъ громадъ въ куріи сельскихъ громадъ, має такъ само дѣяти ся и при выборахъ до рады державной, именно такожь въ тыхъ мѣсцевостяхъ, котрі въ тѣмъ Додатку свѣжо зачислено до куріи мѣстѣ того краю.

§. 8. (пѣсля закона зъ 4-ого жовтня 1882): Мѣсцемъ выбору зъ бѣльшихъ посѣлостей одного округа выборчого есть тоє мѣсто, въ котрѣмъ мають ся вѣдбувати выборы до сойму. Мѣсця выборчі зъ бѣльшихъ посѣлостей въ Чехахъ и Галичинѣ зъ Краковомъ, дальше зъ найвыше оподаткованыхъ въ Дальмаціи, а такожь судові повѣты, зъ котрыхъ найвыше оподатковані выбираютъ въ кождѣмъ зъ тыхъ мѣсцѣ выборчихъ, подані въ Додатку.

Въ округахъ выборчихъ мѣстѣ есть кожда, до тои класы выборчои зачислена мѣсцевѣсть (часть мѣста, дѣльница) заразомъ мѣсцемъ выбору.

Въ мѣскихъ округахъ выборчихъ, зложеныхъ зъ кѣлькохъ мѣсцевостей, головнымъ мѣсцемъ выбору есть та мѣсцевѣсть, котра въ Додатку на першѣмъ мѣсци поставлена.

Мѣсцемъ выбору зъ торговельно-промысловыхъ коморъ есть мѣсце тоижъ коморы. Головнымъ мѣсцемъ выбору для тыхъ тѣлъ выборчихъ, котрѣ скадають ся зъ одной або зъ кѣлькохъ коморъ торговельно-промысловыхъ и зъ округа мѣского, есть мѣсто, поставлене въ Додатку при установленю мѣского округа выборчого въ першѣмъ мѣсци.

Въ куріи сельскихъ громадъ выбираютъ выборцѣвъ въ тѣмъ мѣсци выборчѣмъ, котре означене въ Додатку. Въ тыхъ округахъ выборчихъ, для котрыхъ назначено кѣлька мѣсць выборчихъ, головнымъ мѣсцемъ выбору есть мѣсце найперше вычислене.

2) О правѣ выбору и избираемости.

§. 9. (пѣсля закона зъ 4-ого жовтня 1882): Право выбирать посла (т. е. право выбору) прислугуе взагалѣ каждому власновѣльному австрійскому обывателеви, чоловікови укѣнчившому 24-ый рѣкъ житя а не выключеному вѣдъ тогожъ права выбору (§. 20). Тѣлько въ клясѣ выборчѣй бѣльшихъ посѣлостей (найвыше оподаткованныхъ) мають ся уважати управненими до выбору такожъ жѣнки власновѣлнѣй, покѣнчившѣй 24-ый рѣкъ житя и невыключенѣй вѣдъ права выбору.

Австрійске обывательство вымагаєсь такожъ при выборахъ зъ Тріестеньской коморы торговельной и промисловой.

Якѣ услѣва мусѣть ся крѣмъ того ще поповнити, щѣбъ выконувати право выбору въ котрѣй клясѣ выборчѣй краю, належить осудити пѣсля тыхъ законныхъ постановѣвъ, котрѣй тогды, коли законъ зъ 2-ого цвѣтня 1873. (ч. 41. В. з. д.) набувъ правну силу, обовязували о правѣ выбору до сойму

краевого дотычного краю*) и до трієстенської ради громадскої.

Однак, о скільки право вибору зъ класу більшихъ посѣлостей зависить въ наслѣдокъ установъ соймової ординаціи виборчої вѣдъ найменшої суми рѣчнихъ податкѣвъ вѣдъ нерухомостей, вимагає ся до виконування права вибору до ради державної, щобъ рѣчна сума податку ґрунтового выносила найменше чотыри пятахъ частей тої найменшої суми.

Въ класѣ виборчої мѣстѣ и громадѣ сельскихъ суть управненими до вибору крѣмъ тыхъ, котрымъ тоє право прислугує пѣсля 3-ого уступу сего §-у, такожъ тѣ члени громады, управненій до вибору посла або виборцѣвъ, котрі оплачують рѣчно найменше пять злр. сталыхъ податкѣвъ державныхъ а выповняють всѣ другі условя права вибору.

Явні спѣльники заробкового підприємства, о скільки вѣдповѣдають постановамъ сего §-у, мають право вибору одвѣтно тої сумѣ податкѣвъ, яка припадає на кожного спѣльника зъ загальної суми податкѣвъ, підприємствомъ оплачуваныхъ.

Кождому горожанинові державному (австрійському обывателеві), хочѣбы навѣть до вибору ради громадскої не управненому, прислугує право вибору до ради державної въ тої громадѣ, въ котрій замешкує и оплачує податки вѣдъ своєї реальности, вѣдъ заробку або доходу, пѣдъ тыми самими условями и въ той самѣ способѣ, якъ и кождому до громады приналежащому**).

*) Законні постановы про право вибору до галицкого сойму подані суть въ третій часті сего збѣрника. Гляди §. 8. и слѣдуючі на стор. 342 и слѣд.

**) Головні постановы закона о приналежности до громады зъ дня 3. грудня 1863. Ч. 105. В. з. д. подані є при §. 6. зак. гром. на стор. 3. сего збѣрника.

Сли бы законы и постановы, въ 3-ѣмъ уступѣ сего §-у наведеній, змѣнено краевою уставою, змѣны тѣ не будутъ мали впливу на право выбору до рады державной. Постановы, вѣдносячій ся до того права, можна змѣнити лишь закономъ державнымъ (т. е. радою державною выданнымъ).

§. 10. Послѣвъ зъ сельскихъ громадъ выбирати-муть выборцѣ, котрыхъ мають зъ помежи себе выбрати по громадахъ управненій до выбору.

Кожда громада округа выборчого має на 500 мешканцѣвъ выбрати одного выборця. Звышки, якій остають при подѣлѣ числа мешканцѣвъ на 500, мають ся уважати за 500. Громады низше 500 мешканцѣвъ выбираютъ одного выборця.

Въ громадахъ мѣсцевыхъ*), о котрыхъ була згадка выше въ §. 7-ѣмъ уст. 3, має уважатись та мѣсцевѣсть, що выбирає въ клясѣ выборчѣй громадъ сельскихъ, або ели такихъ мѣсцевостей є бѣльше, мають загаломъ всѣ тѣ мѣсцевости уважатись за одну громаду що до числа выбрати ся маючихъ выборцѣвъ.

Особы, що мешкають на обшарѣ (двѣрскѣмъ), выдѣленѣмъ изъ звязку громадского, мають ся причисляти до мешканцѣвъ той громады, зъ котрою той обшаръ творить одну громаду катастральну, и выконують право выбору пѣдъ тыми самыми услѣвями, що и члены громады, однакъ крѣмъ посѣдача того выдѣленого обшару, котрый пѣсля §. 11-ого покликаний самъ на выборця (вѣрительного).

§. 11. Тамъ, где посѣдачъ выдѣленого изъ звязку громадского обшару (двѣрского), котрого податкова повиннѣсть не выстає до наданя права выбору зъ клясы

*) Мѣсцевою громадою называє ся та, въ котрой складъ входятъ кѣлька мѣсцевостей.

большихъ посѣлостей, має брати участь въ выборѣ посла сойму кравого зъ сѣльскихъ громадъ яко выборець (вірільний)*), тамъ має вѣнъ право брати участь яко выборець (вірільний) и въ выборѣ посла до рады державной зъ сѣльскихъ громадъ того округу выборчого, въ котрѣмъ лежать тѣ добра.

Зъ помежи кѣлькохъ спѣвпосѣдачѣвъ такихъ дѣбръ може лишъ той выступити яко выборець, котрый выкаже ся документами, що его до того уповажнили его спѣвпосѣдачѣ.

Пѣсля ореченя Триб. держ. зъ д. 26. жовтня 1885. Ч. 560. прислугує голосъ вірільний до выбору посла до рады державной лишень посѣдачамъ такихъ, вѣдъ давного обшару домінікального вѣддѣленихъ табулярныхъ кусникѣвъ ґрунтовыхъ, котрі знову самі творять обшаръ двѣрскій.

§. 12. Кождый до выбору управнений може взагалѣ свое право выбору лишъ самъ (особисто) виконувати (т. е. самъ має особисто голосувати).

Выемково въ клясѣ выборчѣй большихъ посѣлостей (найвыше оподаткованныхъ) можна право выбору виконувати черезъ повномочника.

§. 13. Право выбору корпорацій и товариствъ, фундацій и моральныхъ (юридическихъ) особъ взагалѣ, управнений до выбору въ клясѣ большихъ посѣлостей (найвыше оподаткованныхъ), о скѣлько имъ въ краевыхъ ординаціяхъ выборчихъ поодинокихъ краѣвъ признано право

*) Право те, пѣсля §. 14. галицкой соймовой ординаціи, прислугує посѣдачамъ табулярныхъ (выдѣленихъ зъ громадъ) дѣбръ, вѣдъ котрыхъ рѣчній податки реальні безъ додатку военного выносятся менше якъ 100 злр., але що пайменше 25 злр.

выбору въ тѣй клясѣ выборчѣй *), має выконувати тота особа, котра пѣсля сущескуючихъ законныхъ або товариськихъ постановъ покликана тѣмъ корпораціи на внѣ (на зверхъ) заступати, або ели заступство не поручене однѣй особѣ, то право выбору має выконувати тая особа, котра до того зъ посередѣ покликаныхъ заступникѣвъ дѣстане вѣдѣ нихъ уповаженѣ.

Особа тая мусить бутти мущиною и мусить мати всѣ прикметы загальнѣ, вымаганѣ въ §. 9. до выконуваня права выбору.

§. 14. Особы, зѣстаючѣ въ чиннѣй службѣ войсковѣй, зъ выемкою войсковыхъ урядникѣвъ, можуть выконувати право выбору въ клясѣ бѣльшихъ посѣлостей (найвыше оподаткованыхъ) лишь черезъ своихъ повномочникѣвъ.

Жѣнки выконують свое право выбору въ тѣй клясѣ въ той самѣ способѣ, якѣй установлено для выконаня права выбору до сойму краѣвого **).

§. 15. Кождый, хто має право выбору въ клясѣ выборчѣй бѣльшихъ посѣлостей яко посѣдачъ або спѣвпосѣдачъ добра (табулярного), до выбору управляющого, або хто має право заступати въ тѣйже клясѣ выборчѣй яку корпорацію або товариство, яку фундацію або особу мо-

*) Галицка краѣва ординація въ §. 10-ѣмъ признає право выбору до сойму всѣмъ тѣмъ корпораціямъ и товариствамъ, однакъ выключаетъ громады яко такѣ.

**) Въ Галичинѣ (пѣсля ustawy зъ 20-ого вересня 1866. р.) выконує право выбору посла до сойму зъ бѣльшихъ посѣлостей за жѣнку еи чоловѣкъ, котрый зъ нею живе (не розведеный), а за иншѣ повнолѣтнѣ жѣнки ихъ повномочникъ; ели чоловѣкъ и жѣнка спѣльно интабульованѣ за властитѣльвѣ добра, то право выбору прислугує чоловѣкови. (Гляди §. 8. орд. сойм. на стор. 342 сего збѣрника).

ральну, може такожъ бути повномочникомъ другою особи до виконування ви права вибору.

Особи, уповномочнені після §. 13. (вдѣ корпорацій и ин.), можуть ще одно повномочіє приймати.

Виявши той оденъ случай (где повномочникъ якои корпораціи єсть крѣмъ того ще повномочникомъ другою особи), може голосуючий въ класѣ виборчій бѣльшихъ посѣлостей тѣлько ще оденъ голосъ вѣдати яко повномочникъ.

§. 16. Повномочіє до виконування права вибору въ класѣ виборчій бѣльшихъ посѣлостей мусить звучити на виконувание права вибору въ тѣй класѣ и означити актъ виборчій, для котораго оно надане. Повномочіє таке, якъ довго не згасне, надає повномочникови право, виконувати всѣ чинности, сполучені зъ правомъ вибору, а особливо голосувати при виборѣ комісії виборчої и при виборѣ посла.

Неважними суть устній або телеграфічний зарядженя вглядомъ надаваня повномочія.

То само дотичить и вѣдкликаня повномочія, виявши той випадокъ, коли надаючий повномочіє особисто вѣдкличе повномочіє передъ комісією виборчою, закимъ ще повномочникъ яко такий вѣддає голосъ.

Повномочія и вѣдкликаня, выставлені по-за границями австро-угорскои монархіи, мусять ся належито легалізувати.

Повномочія выставлені въ цѣли виконання права вибору суть вѣльній вѣдъ стемпля.

§. 17. (пѣсля закона зъ 4-ого жовтня 1882): Кождый, до вибору управнений, може въ тѣмъ самѣмъ краю лишь разъ свое право виборче виконувати.

Право вибору въ класѣ виборчій бѣльшихъ посѣлостей выключаетъ виконувание права виборчого въ другихъ класахъ виборчихъ тогожъ краю. Особи управнений до

выбору въ першѣмъ и другѣмъ тѣлѣ выборчѣмъ бѣльшихъ посѣлостей въ Тиролю або въ Буковинѣ, можуть свое право выбору въ тѣмъ краю выконувати лише въ першѣмъ тѣлѣ.

Управненій до выбору въ першѣмъ тѣлѣ выборчѣмъ бѣльшихъ посѣлостей въ Чехахъ (обтяженихъ повѣреностію), котрі суть заразомъ властителями дѣбрь-управняющихъ до выбору въ другихъ тѣлахъ выборчихъ бѣльшихъ посѣлостей (необтяженихъ повѣренностію), можуть выбирати лише въ першѣмъ тѣлѣ выборчѣмъ; управненій до выбору въ другихъ тѣлахъ выборчихъ бѣльшихъ посѣлостей въ Чехахъ, якъ такожъ управненій до выбору зъ бѣльшихъ посѣлостей въ Галичинѣ, котрыхъ добра, управляючи до выбору, лежать въ двохъ або кѣлькохъ округахъ выборчихъ, выконують свое право выбору въ мѣсци выборѣвъ того повѣту, въ котрѣмъ оплачують вѣдъ своєї посѣлости земскої найбільшій податокъ. Найвыше оподаткованій въ Дальмаціи, котрыхъ оподаткована власність лежить въ кѣлькохъ округахъ, выконують право выбору въ мѣсци выборѣвъ того округу, въ котрѣмъ оплачують найвысшій сталый податокъ.

Кому прислугує право выбору въ клясѣ мѣстѣ, той не може выбирати въ жаднѣй громадѣ сельскѣй того самого краю.

Сли управнений до выбору въ клясѣ мѣстѣ або громадѣ сельскихъ єсть членомъ кѣлькохъ громадъ, до выбору управненымъ, або сли властитель дѣбрь, управнений пѣсля §. 11. на выборця (вирѣльного), єсть выборцемъ въ кѣлькохъ округахъ выборчихъ тогожъ самого краю, тогды вѣнъ выконує въ тѣмъ краю право выбору въ тѣй громадѣ а взглядно въ тѣмъ окрузѣ, где стало замешкує, а сли бы не замешкувавъ стало въ жаднѣй зъ тыхъ

громадъ або округѣвъ, то тамъ гдѣ оплачує найвысшій податокъ безпосередный (сталый).

§. 18. Члены коморъ торговельно-промысловыхъ и члены корпорацій и товариствъ, до выбору управненихъ, можуть такожъ виконувати право выбору, особисто имъ въ своѣй клясѣ выборчѣй того самого краю прислугуюче.

§. 19. На посла до рады державной выбранимъ може бути, и то у всѣхъ краяхъ заступленыхъ въ радѣ державнѣй, кождый мущина, котрый найменше вѣдъ 3-хъ лѣтъ має австрійске горожанство, скѣнчивъ 30-ый рѣкъ жити, може выбирати посла въ однѣй зъ тыхъ краѣвъ (§. 9.) або єсть выбиральнымъ до сойму краєвого*).

§. 20. Выключеными вѣдъ права выбору и выбиральности при выборѣ посла и выборцѣвъ (т. є. анѣ выбирати анѣ выбраними бути не можуть):

1) всѣ особы, зѣстающі пѣдъ опѣкою або курателею;
2) тѣ, що побирають зъ фондѣвъ публичныхъ або громадскихъ заосмотрене, для убогихъ назначене, або що тоє заосмотрене побирали въ попереднѣмъ роцѣ, безпосередно передъ выборами проминувишѣмъ;

3) особы, понавшій въ конкурсъ (банкротство), пѣдчасъ розправы конкурсової;

4) тѣ особы, що на кару засуджені були за яке злочинство або за переступство крадежи, проневѣрства, участи въ нихъ або обманства (§§. 460., 461., 463. и 464. зак. карн.).

Той наслѣдокъ засуду устає при злочинствахъ, вычисленыхъ въ §. 6. ч. 1—10. закона зъ 15 ого жовтня

*) Кто може бути выбраний на посла до сойму галицкаго, приписує §. 16. галицкой соймової ординаціи на стор. 347. сего збѣрника поданный, а хто має право выбирати посла соймового, о томъ постановляють §§. 8—14 соймової ординаціи. (Гляди: стор. 342 до 346 сего збѣрника).

1867. зъ кѣнцемъ кары *), при иншихъ злочинствахъ по уплывѣ 10 лѣтъ, сли виновникъ засудженный бувъ найменше на пять лѣтъ кары, а зрештою по уплывѣ пять лѣтъ; а при вышше наведеныхъ переступствахъ по уплывѣ 3-хъ лѣтъ, числячи вѣдъ кѣнца кары.

Сли бы въ дорозѣ законодавчѣй установлено новѣ постановы взглядомъ того, вѣдъ якихъ карныхъ засудѣвъ и на якѣй протягъ часу тратить ся право выбору и выбиральности до репрезентаціи громадской або не може бути то право выконуване, то постановы тѣи мають обовязувати и що до права выбору и выбиральности до рады державной.

3) О розписаню и приготованю выборѣвъ.

§. 21. Завѣзване до переведеня выборѣвъ выходитъ на зарядженя міністра справъ внутреннихъ вѣдъ шефѣвъ краѣвъ (намѣстникѣвъ), котрѣ едиктами оголошуютъ день, въ котрѣмъ мають ся вѣдбути выборы въ правно означеныхъ мѣсяцяхъ выборчихъ.

День выборѣвъ має такъ бути означеный, чтобы можъ було покѣнчити все потрѣбнѣй приготования.

§. 22. Загальнѣ выборы до рады державной мають ся такъ розписати, чтобы найперше выбрано послѣвъ зъ сельскихъ громадъ, потѣмъ зъ мѣсть, зъ коморъ торговельно-промысловыхъ, а въ кѣнци зъ клясы выборчей бѣльшихъ посѣлостей (найвышше оподаткованыхъ), и щобъ выборы послѣвъ зъ сельскихъ громадъ, потѣмъ зъ мѣсть, опѣсля зъ коморъ торговельно-промысловыхъ а въ кѣнци зъ бѣльшихъ посѣлостей зачались въ цѣлѣмъ краю одного и того самого дня.

*) Злочинства тѣи поданѣ суть при §. 17. соймовой орд. выборчей на стор. 349. и 340. сего збѣрника.

§. 23. Розписане загальнихъ виборѣвъ належить оголосити въ краєвихъ газетахъ и плякатами по всѣхъ громадахъ краѣвъ, заступленихъ въ радѣ державнѣй.

Розписане поодинокихъ доповняючихъ виборѣвъ зъ куріи бѣльшихъ посѣлостей належить оголосити газетами, зъ куріи же мѣстъ и зъ куріи сельскихъ громадъ плякатами въ громадахъ, становлячихъ округъ виборчій.

§. 24. Управненихъ до вибору зъ всѣхъ клясъ виборчихъ, зъ выемкою коморъ торговельно-промисловыхъ, має ся списати въ поазбучнѣмъ порядку въ окремихъ лістахъ виборчихъ.

Въ цѣли переведеня виборѣвъ зъ сельскихъ громадъ має ся заложити лісты виборчій, для вибору виборцѣвъ и послѣвъ. Въ першу лісту (выборцѣвъ) втягати ся має всѣхъ тыхъ, що мають право выбирати виборцѣвъ, а въ лісту другу (для вибору послѣвъ) втягати ся має выбранихъ виборцѣвъ.

Всѣхъ управненихъ до вибору, котрі пѣсля постановъ сеи ординаціи творять одно тѣло виборче, належить, зъ слѣдуючими выемками, затыгати до одной лісты виборчої.

Для клясы виборчої найвыше оподаткованихъ въ Дальмаціи належить заложити стѣлько лістѣ, кѣлько установлено мѣсець виборчихъ, а въ кожду зъ тыхъ лістѣ належить втягнути тыхъ виборцѣвъ, котрі мають голосувати въ тѣмъ самѣмъ мѣсеці виборчѣмъ.

Въ клясъ виборчій мѣстѣ належить всѣхъ управненихъ до вибору въ кождѣй мѣсцевості (частинѣ мѣста), зачисленѣй въ Додатку до тои клясы виборчої, затыгнати до одной лісты виборчої.

Лісты виборчій, въ котрі втягає ся виборцѣвъ сельскихъ громадъ, належить уложити пѣсля судовыхъ повѣстѣвъ.

Сли въ однѣмъ мѣсци выборчѣмъ выбираютъ кѣлька мѣсцевостей, зачисленихъ до класы выборчон мѣстѣ, або выборцѣ зъ кѣлькохъ судовыхъ повѣтѣвъ, тогды въ першѣмъ випадку лісты выборчї поодинокихъ мѣсцевостей, а въ другѣмъ лісты выбѣрцѣвъ, уложенї пѣсля судовыхъ повѣтѣвъ, уставленї побѣчь себе яко частковї лісты мають становити основу акту выборчого (§. 39.), а не потреба зъ нихъ укладати загальнон лісты, котра бы заключала всѣхъ до выбору въ тѣмъ мѣсци выборчѣмъ управненихъ въ поазбучнѣмъ порядку.

Власти, покликанї до укладаня лістѣ выборчихъ, мають ихъ удержувати въ евіденціи.

§. 25. Укладане лістѣ выборчихъ: а) зъ бѣльшихъ посѣлостей (найвыше оподаткованихъ) належить до шефа краю (намѣстника); б) зъ мѣстѣ, и лістѣ выборчихъ для выбору выборцѣвъ по сельскихъ громадахъ, належить въ кождѣй громадѣ до начальника громады: в) зъ тыхъ посѣдачѣвъ дѣбрѣ, котрї пѣсля §. 11. покликанї до участи въ выборѣ посла зъ громадъ сельскихъ яко выборцѣ віріальнї), належить до того староства, въ которого повѣтѣ лежить мѣсце выборче.

Лісты выборцѣвъ зъ бѣльшихъ посѣлостей має шефъ краю (намѣстникъ) оголосити въ крайнѣй (урядовѣй) газетѣ, визначаючи до реклямаціи 14-дневый речинець, починаючи ся зъ днемъ оголошеня.

Лісты выборчї зъ мѣстѣ и по сельскихъ громадахъ має начальникъ громады въ своѣй канцеляріи, а лісты выборцѣвъ віріальныхъ (пѣдъ в.) має староста въ своѣй канцеляріи такъ выложити, щобъ кождый мѣгъ въ нихъ вглянути. Рѣвночасно має ся тѣе выложено публично оголосити, визначаючи до реклямаціи 8-дневый речинець, котрый обчисляє ся вѣдъ дня оголошеня.

Оденъ примѣринокъ листы выборчої має Начальникъ громады предложити безпосередно предстоячій політичній влади державній або тому старостѣ, котрому намѣтникъ поручивъ рѣшене реклямацій (§. 26.).

Після розп. Міністерства справъ внутр. зъ 28. лютого 1885. Ч. 1038. Нам. Ч. 2149/пр. дозволено є зробити вѣдписъ листъ выборчихъ до перегляду викладанихъ.

§. 26. Реклямаціи противъ листъ выборчихъ можуть вносити управненій до выбору зъ дотычного тѣла выборчого задля вписаня неуправненихъ до выбору, а то противъ листъ а) до намѣтництва, противъ листъ б) до начальника громады, противъ листы в) до державної повѣстової влади (староства).

Реклямаціи, внесені до начальника громады, предложитъ тойже до 3-хъ днівъ цѣсарекій політичній влади повѣстовій (свому староству), а въ мѣстахъ маючихъ своій статутъ, окрімъ мѣста головного, тому старостѣ повѣстовому, котрому начальникъ краю поручить рѣшене реклямацій.

Реклямаціи въ термінъ внесені рѣшає що до листъ підъ а) начальникъ краю, що до листъ підъ б) начальникъ влади політичної (староства), котрому громада безпосередно підлягає, або староста, котрому тоє рѣшене припоручено, що до листъ підъ в) староста покликаний до ихъ укладаня.

Въ випадкахъ, дотыкаючихъ листъ б) и в), можна до трехъ днівъ внести вѣдкликъ (рекурсъ) до Намѣтника.

Рѣшене Намѣтника єсть въ кождѣмъ випадку остаточне. Реклямаціи и рекурса, внесені по речинци, належить яко спѣзнені вѣдкинути.

Урядникъ державный, покликаний до рѣшеня реклямацій, має зъ уряду на 24 годинъ передъ терміномъ

выборчимъ поробити вѣдповѣднѣй поправкѣ въ лѣстѣ wyborchѣй.

§. 27. Скоро тѣлько по рѣшеню реклямацїи поправлено лѣсту wyborчу зъ бѣльшихъ посялостей а такожъ зъ мѣстѣ, має wyborцямъ зъ бѣльшихъ посялостей шефъ краю, wyborцямъ же зъ мѣстѣ начальникъ настоячоу державноу політичноу власти (староства) выготовити карты легітимацїи, въ котрыхъ вписанїи мають бути: бѣжуче число дотычноу лѣсту wyborчоу, имя и мѣсце замешканя wyborця, мѣсце, день и година початку и кѣнця голосування.

Сли мѣсцевѣсть яка, зачислена до клясы wyborчоу мѣстѣ, принадлежить до такого мѣсця wyborчоу, котре лежить въ иншѣмъ політичнѣмъ повѣтѣ, то має ся лѣсты wyborчїи переслати до начальника політичноу власти мѣсця wyborчоу и засягнути вѣдъ него вѣдомѣсть про часъ и мѣсце wyboru, потрѣбноу до выставленя карты легітимацїи.

Въ мѣстахъ зъ власнымъ статутомъ выготовлене картъ легітимацїиныхъ може бути припоручене начальникови громады.

Управненымъ до выбору зъ бѣльшихъ посялостей, мешкаючимъ въ краю, належить карты легітимацїи вѣдослати, не мешкаючихъ же въ краю належить черезъ газеты вѣзвати, щобы зголосились по свои карты легітимацїи.

Выборцямъ зъ мѣстѣ належить карты легітимацїи доручити въ ихъ помешканю, доручене можна припоручити начальникови громады.

Тажь належить завѣзвати wyborцѣвъ мѣсцевымъ звычайемъ, щобы въ случаю, якъ бы найпѣзнѣйше на 24 години передъ выборами зъ якоу будь причины не дѣ-

стали своихъ картъ легітимаційныхъ, по тѣмъ же особисто зголосили ся.

§. 28. Для переведенія выборѣвъ посла зъ сельскихъ громадъ має політична власть повѣтова пѣсля припису §. 10., на пѣдставѣ тогочасной людности, яку выказала послѣдня конскрипція, означити число выборцѣвъ, *) маючихъ ся выбрати въ кождѣй громадѣ еи повѣту, має установити день и годину (пра-) выборѣвъ, маючихъ ся вѣдбути по громадахъ, має исправити лісты выборчїи по рѣшеню реклямацій, призначити комісаря выборчого до веденія выборѣвъ и о тѣмъ зарядженю завчасу завѣдомити начальника громады.

Начальникъ громады має управненихъ до выбору запросити до выборѣвъ, оповѣстивши имъ завчасу день, годину и мѣсце, котре то послѣдне вѣнъ самъ означуе, и выборы въ означеный часъ перевести.

Комісія выборча складае ся зъ комісаря выборчого и зъ зверхности громадской.

§. 29. Выборы выборцѣвъ мають вѣдбути ся въ означеный часъ и въ призначеномъ мѣсци, безъ взгляду на число явившихъ ся выбирающихъ.

Гогосоване вѣдбувае ся устно або письменно, одвѣтно тому, чи въ дотычнѣмъ краю вѣдбувае ся пѣсля теперъ обовязующихъ приписѣвъ законныхъ гогосоване при выборѣхъ выборцѣвъ, маючихъ брати участь въ выборѣхъ посла соймового, устно або письменно **).

*) Числа выборцѣвъ при слѣдующихъ выб. до рады державной въ кождѣй коодинокоѣй громадѣ въ рускоѣй части Галичины подано при соймовыхъ округахъ выборчихъ на стор. 373 и слѣдующихъ.

**) Пѣсля §§. 30 (и 40) галицкои ординаціи выборчон гогосоване при правыборахъ до сойму вѣдбувае ся устно.

Въ послѣднѣмъ случаю належить роздати помѣжъ выбирающихъ (правыборцевъ) карты до голосованя, уложеніи пѣсля §. 31.

При выборахъ выборцевъ належить вѣдповѣдно застосувати приписы, установленіи въ §§. 40. до 47. для выборовъ послѣвъ.

Кождый выборець (правыборець) має выголосити або на картѣ списати стѣлько именъ, кѣлько має ся избрати выборцевъ.

До важности выбору выборцевъ wymagaє ся абсолютной бѣльшости голосѣвъ. А сли еи не можъ осягнути, належить поступити пѣсля припису §§. 49. и 50.

Укѣнченый актъ выборчій має забрати комісаръ выборчій и передати старостѣ.

§. 30. Староста має выслѣдити правнѣсть акту выборчого въ кождѣй громадѣ своего повѣту, а сли бы заходила потреба новыхъ выборовъ, має тѣмъ же сейчасъ зарядити, подаючи причину.

Сли выборы переведено правильно, належить всѣхъ выбранныхъ и всѣхъ въ §. 11. означенныхъ (вѣрительныхъ) выборцевъ, мающихъ избрати въ тѣмъ самѣмъ мѣсяци выборчѣмъ, втягнути въ лісты выборчїи, уложеніи пѣсля §. 24., и належить имъ выдати карты легітимацийнїи до выбору посла уложеніи пѣсля всказѣвокъ §. 27. Доручене картъ легітимацийныхъ можна повѣрити начальникамъ громадскимъ.

Сли мѣсе выбору (посла) лежитъ въ другѣмъ политичнѣмъ повѣтѣ, належить лісты выборцевъ зъ актами ихъ выбору вѣдослати до старосты мѣсяца выбору, и засягнути вѣдъ него вѣдомѣсть, що до мѣсяца и часу выбору, щобъ належито выповнити карты легітимацийнїи.

§. 31. Щобы перевести выборы послѣвъ, належить выбирающимъ (зъ выемкою першого тѣла выборчого бѣль-

шихъ посѣлостей въ Тиролю и Буковинѣ), а именно выборцамъ зъ сельскихъ громадъ тѣлько тамъ, где мають письменно голосувати, доручити вразъ зъ картами леітимаційными картки до голосованя; тѣ картки мають бути уложені на число выбрати ся маючихъ и мають бути заосмотрені урядовою печатію, а то при выборахъ зъ бѣльшихъ посѣлостей и зъ коморъ торговельныхъ печатію Намѣстництва, при выборахъ зъ громадъ печатію безпосередно настоящего староства або уряду громадского (§. 27), а крѣмъ того на карткахъ має бути умѣщена увага та, що кожду иншу урядово невыставлену картку до голосованя уважати ся буде за неважну.

Вмѣсто загубленыхъ або збисованыхъ картокъ до голосованя має на жадане управненихъ до голосованя выставити нові картки тая власть, котра выставляла першу карку, а въ дни выборовъ комісаръ выборчій.

Комісаръ выборчій выставляє такожъ картки до голосованя, при тѣснѣйшомъ выборѣ потрібні (§. 50).

4) О выборахъ послѣвъ.

§. 32. Крѣмъ випадковъ въ §§-ахъ 53. и 54., керуе выборами въ присутности комісара выборчого, комісія выборча, утворена зъ помежи выборцівъ а складаюча ся зъ сѣмохъ членѣвъ.

Комісара выборчого призначае шефъ краю, а для выборовъ зъ клясы мѣстъ и сельскихъ громадъ, маючихъ ся вѣдбути по-за столицею краю, призначае комісара той староста, въ котрого окрузѣ мають ся вѣдбути выборы, або той староста, котрому шефъ краю припоручить призначити комісара.

Комісаръ выборчій додае кождѣй комісії выборчѣй протоколянта, котрый має списувати протоколъ перебѣгу

акту виборчого и втягати въ него всѣ важніи випадки, якї заїшли, особливо-жь рѣшеня, повзятї комісією виборчою.

§. 33. До виборѣвъ, якї мають вѣдбути виборцѣ зъ бѣльшихъ посѣлостей и зъ сельскихъ громадъ, вибирають управнєнї до голосованя трєхъ членѣвъ комісії виборчої.

По ихъ виборѣ именує комісарь виборчїй таке саме число членѣвъ комісії виборчої.

Выбѣръ членѣвъ, маючихъ ся выбрати управнєними до голосованя, вѣдбує ся картками; картки тї мають на вѣзванє комісаря виборчого вѣдати вылєгїтїмовавшї ся виборцѣ, присутнї при початку акту виборчого.

Лєгїтїмаціи виборчїй при тѣмъ актѣ виборчѣмъ розслѣднєть комісарь виборчїй. Замѣтѣвъ анѣ протєстѣвъ не має вѣнъ нїякихъ допустити.

Тї, що при голосованю одержали найбѣльше голосѣвъ, мають ся уважати выбранными (до комісії).

Сли бѣльше осѣбъ, нѣжь треба до комплєту, одержало рѣвне число голосѣвъ. рѣшає мѣжь ними льось, котрїй має вытягнути комісарь виборчїй.

Для виборѣвъ зъ мѣстъ має рєпрєзєнтація громадска (рада громадска) мѣсця виборчого и комісарь виборчїй выбрати зъ помежи виборцѣвъ по 3-членѣвъ до комісії виборчої.

Въ повєшїй спосѣбъ установлєнї шѣсть членѣвъ комісії виборчої вибирають абсолютною бѣльшостїю голосѣвъ сємого члена комісії виборчої, а сли не узєскає ся такои бѣльшостїю голосѣвъ и при поновлєнѣмъ виборѣ, именує сємого члена комісарь виборчїй.

§. 34. Члены комісії виборчої вибирають зъ-помєжи сєбе прєдсѣдателя взгладною (найбѣльше зъ всѣхъ) бѣльшостїю голосѣвъ.

При рѣвнєхъ голосахъ рѣшає льось, котрїй має вытягнути комісарь виборчїй.

§. 35. Ухвали комісії виборчої западають більшістю голосів безъ взгляду на число голосующихъ. Тільки при рівнѣмъ подѣлѣ голосівъ голосує и предсѣдатель комісії, а тогды голосъ его рѣшає.

§. 36. Комісія виборчої прислугує право рѣшати о припущеню до голосованя и о важности вѣдданныхъ голосівъ лишь тогды :

а) сли при вѣддаваню голосівъ зайде непевнѣсть що до тожсамости выборця ;

б) сли поднесе ся пытанє, чи поодинокій вѣдданий голосъ або повномочіє або вѣдкликанє тогожъ єсть важне або неважне ; або

в) сли при актѣ виборчѣмъ поднесе хто замѣтъ противъ праву выбору котрои особы, втягнуенои въ лісту выборчу.

Такій замѣтъ можна поднести лишь такъ довго, якъ довго особа та, котрои право выбору оспорує ся, не вѣдала ще свого голосу, и то лишь о стѣлько, о скѣлько твердить ся, що у тои особы вже по уложеню лісты виборчої вѣдпала яка вымога права выборчого.

Ухвали комісії виборчої мусять въ кождѣмъ поодинокѣмъ wypadку запасти ще передъ продовженємъ акту выборчого. Насупротивъ тымъ рѣшенямъ не ма рекурсу.

§. 37. Комісаръ виборчій має старати ся о те, щобъ удержувано спокѣй и порядокъ при выборахъ и щобъ заховувано постановы ординаціи виборчої. Вѣнтъ має такожъ не допускати, чтобы комісія виборча переступала свѣй кругъ дѣланя.

Якъ выбѣ година, назначена до починаня выборовъ, комісаръ не має допустити нѣякихъ промовъ до выборовъ въ льокалю выборовъ.

§. 38. Карты легітимаційні, выставлені wyborцямъ, надають имъ право вступу до льокалю wyborчого и заступають запрошеня, щобъ въ означеный день и годину явилсь до wyborôвъ.

§. 39. Въ день wyborôвъ, въ означену годину и въ означенôмъ мѣсци, зачинає ся актъ wyborчій, безъ взгляду на число явившихъ ся wyborцôвъ, уконституованемъ комісії wyborчої, котра вôдбирає лісты wyborчій зъ приготоваными списками голосованя и лістами голосôвъ.

Сли не явить ся таке число wyborцôвъ, якого wymagaє ся до уконституованя комісії wyborчої, чинности комісії wyborчої выконує комісаръ wyborчій.

§. 40. Предсѣдатель комісії wyborчої має зôбранымъ wyborцямъ представити змѣсть §§. 19. и 20. сєи ординаціи wyborчої про прикметы, якихъ wymagaєсь до выбиральности, обьяснити имъ поступованє при голосованю и численю голосôвъ, и вôзвати ихъ, щобъ голоса свои вôддавали пôсля свободного переконаня, безъ всякихъ самолюбныхъ взглядôвъ, такъ, якъ се уважають пôсля своєи найлѣпшої вѣдомости и совѣсти за найвôдповѣднѣйше для загального добра.

§. 41. Голосованє вôдбуваєсь въ клясѣ wyborчôй бôльшихъ посѣлостей и мѣсть безъ выемки картками; въ клясѣ же сельскихъ громадъ устно або картками, вôдповѣдно тому, чи пôсля законôвъ, теперъ (т. є. въ часѣ выданя сєи ординації 1873 р.) обовязуючихъ, въ дотычнôмъ краю выбираютъ wyborцôвъ при wyborѣ послôвъ зъ сельскихъ громадъ до сойму устно або картками*).

При wyborѣ картками має ся пôдъ неважностію го-

*) Пôсля §. 40. галицкои ординації соймовою выбирає ся посла соймового устно, отже и посла до рады державнои выбирати ся має такъ само устно.

лосу уживати тільки карток до голосованя, урядово выставлених (§. 31.).

На кождѣй картцѣ належить выписати стѣлько именъ, скѣлько послѣдѣ выбирать тѣло выборче.

§. 42. Передѣ самымъ початкомъ голосованя має ся пересвѣдчити комісія выборча, чи порожною єсть урна, призначена до вкладаня карток до голосованя.

Голосованє зачинає ся тымъ, що члєны комісії выборчої вѣддають свои картки. Вѣдтакъ вѣддають свои картки прочіи выборцѣ, и въ тѣй цѣли выкликую ихъ оденъ члєнъ комісії въ порядку, въ якѣмъ ихъ имена записані въ листѣ выборчѣй. При выборахъ зъ кѣлькохъ мѣстѣ, спѣльно въ однѣмъ мѣсці выборчѣмъ выбирающихъ, и при выборахъ зъ сельскихъ громадъ належить заховати порядокъ, въ якѣмъ тѣ мѣста и судовіи повѣты вычислені въ Додатку до сєй Ординації. Управненіи до выбору, котріи надѣйшли до зѣбраня выборчого по выкликаню ихъ имени, мають свои картки вѣддати по перечитаню цѣлои листы выборчої, и въ тѣй цѣли зголоситись до комісії выборчої.

Предсѣдатель комісії вѣдбирає вѣдѣ каждого выборця картку до голосованя, нимъ (выборцемъ) зложену, вкладає єи до урны и пильнує, щобъ не вѣддано вмѣсто одної бѣльше картокъ.

Кождый выборець має при вѣдданю картки голосованя показати свою картку легітимаційну.

§. 43. Вѣдданє картки голосованя належить записати въ листу выборчу при имени выборця въ колюмну, до того призначєну.

Записанє тое виконує протоколянтъ въ листѣ выборчѣй а оденъ члєнъ комісії въ списѣ голосованя. Въ тѣмъ списѣ має ся именно навести всѣ особы, що вѣддають свои картки голосованя, а при голосованю черезъ повномочникѣвъ въ клясѣ бѣльшихъ посѣлостей и тѣ

особы, въ котрыхъ заступствѣ вѣддають ся картки, и ихъ заступникѣвъ.

Списъ голосованя становить контролю, що вѣдданє картокъ голосованя затыгнуто въ листу выборчу.

§. 44. Такожъ при устнѣмъ голосованю (§. 41.) обязує приписъ §. 42. о початку и поступованю при голосованю и о показаню карты легитимациѣной.

Кождый выкликанный wyborецъ має докладно означити (назвати) ту особу, котра пѣсля его желаня має зѣстати посломъ.

Въ листѣ wyborцѣвъ має протоколянтъ при имени wyborця записати въ рубрицѣ на то назначенѣй, що wyborецъ вѣддавъ свѣй голосъ.

Рѣвночасно веде оденъ членъ комисіи wyborчої списъ голосованя а другій членъ листу голосѣвъ.

Въ списѣ голосованя належить поименно втягати wyborцѣвъ, котрѣ вѣддали свои голоса, и при кождѣмъ ту особу, на котру вѣддано голосъ.

Въ листѣ голосѣвъ належить поименно записати кождого, котрый яко посолъ одержавъ голосъ оденъ, а при его имени положити число 1, при другѣмъ на него упавшѣмъ голосѣ число 2, при третѣмъ голосѣ число 3, и т. д.

§. 45. Вѣддачу голосѣвъ належить закончить въ означенѣй годинѣ. Однакъ не можна вѣдъ голосованя выключити wyborцѣвъ, котрѣ явились въ льокалю wyborчѣмъ ще передъ уплывомъ означеной години кѣнцовой и тамже находятъ ся при замкненю голосованя.

Сли зайдуть обставины, котрѣ перепинять (перешкождать) початокъ, продовженє або законченє wyborѣвъ, може комисія wyborча за згодою комисаря wyborчого актъ wyborчѣй на другій день вѣдложить або продовжити.

О тѣмъ належить wyborцѣвъ мѣсцевымъ звичаемъ увѣдомити.

Сли вже зачалось вѣддаване голосѣвъ, має комісія wyborча и комісаръ wyborчій письма wyborчій и урну wyborчу зъ картками, тамже зложенными, опечатовати ажъ до продовження wyborѣвъ.

§. 46. По замкненю голосованя, котре має оречи предсѣдатель комісії wyborчої, а ще передъ скрутинією замѣшає предсѣдатель комісії картки въ урнѣ, потѣмъ виймає ихъ и перечисляє.

При слѣдуючій опѣсля скрутиніи розвиває оденъ членъ комісії wyborчої кожду картку зъ особна, а вглянувши въ ню передає єи предсѣдателеви, котрый єи на голосъ вѣдчитує и другимъ членамъ комісії передає до перегляду.

При тѣмъ мають два члени комісії wyborчої взглядомъ особѣ, одержавшихъ голоса, вести по однѣй лістѣ голосѣвъ, зладженѣй пѣсля §. 44., а обѣ тѣ лісты голосѣвъ мусять ся згаджати и мусять бути всѣми членами комісії wyborчої и комісаремъ wyborчимъ пѣдписаніи.

§. 47. Сли яка картка заключає бѣльше именъ, нѣжъ послѣвъ належало выбирати, то не належить узгяднути именъ, вписаныхъ на картцѣ на кѣнци по-надъ те число. Сли-жъ на картцѣ менше вписано именъ, картка черезъ те не тратить важности.

Коли бы имя одной особы кѣлька разѣвъ було вписане на якѣй картцѣ, належить єго при численю голосѣвъ лише разъ числити.

Голосы, вѣдданіи на особу, пѣсля §. 20. выключену вѣдъ выбиральности; голоса, котріи привязані до якихъ условій або котрымъ доданный якійсь наказъ до посла; въ кѣнци голоса, не означуючіи належито особы вказаной,

суть неважными и не причисляются ся до вѣдданныхъ голосѣвъ.

§. 48. Выслѣдокъ (результатъ) счисления голосѣвъ має предсѣдатель комісіїи выборчої сейчасъ оголосити, а коли бы выбѣръ посла вѣдбувшимъ ся актомъ не бувъ укѣнченый, заразомъ додати, що загальный результатъ всѣхъ разомъ до себе належачихъ голосованъ буде выслѣдженый въ головнѣмъ мѣсціи выборчѣмъ.

§. 49. Выбраннымъ на посла має уважати ся той, хто дѣставъ бѣльше нѣжъ половину всѣхъ вѣдданныхъ важныхъ голосѣвъ.

Сли абсолютну бѣльшѣсть голосѣвъ дѣстало бѣльше особѣ, нѣжъ мало бути выбранныхъ, рѣшае о тѣмъ, хто має ся уважати выбраннымъ, перевага голосѣвъ або при рѣвнѣмъ числѣ голосѣвъ льосъ, котрый має вытягнути предсѣдатель комісіїи.

Сли бы не осягнуто абсолютной бѣльшости голосѣвъ, належитъ що до послѣвъ, маючихъ ся выбрати, приступити до тѣснѣйшого выбору.

§. 50. При тѣснѣйшѣмъ выборѣ мають выборцѣ ограничити ся лише на тѣ особы, котрѣ при першѣй скрутінѣи дѣстали наибѣльше голосѣвъ по тыхъ, що осягнули абсолютну бѣльшѣсть.

Число особѣ, маючихъ ся втягнути до тѣснѣйшого выбору, есть все два разы бѣльше, нѣжъ число выбрати ся маючихъ послѣвъ.

При рѣвнѣмъ числѣ голосѣвъ рѣшае льосъ, хто має прѣйти до тѣснѣйшого выбору.

Каждый голосъ, котрый при тѣснѣйшѣмъ выборѣ паде на особу, не приняту до тогожъ выбору, уважае ся неважнымъ.

Если-жъ при тѣснѣйшѣмъ выборѣ всѣ вѣдданѣи важнѣи голоса рѣвно подѣленѣи межѣи всѣ до выбору принятѣи

особы, такъ що кожда зъ нихъ має за собою половину всѣхъ голосѣвъ, то рѣшає льось, предсѣдателемъ комісії выборчої вытягнений, хто зъ нихъ має уважатись выбранимъ.

Колибы, виявивши сей послѣдній випадокъ, не узыскано абсолютной бѣльшости голосѣвъ, належить доти повторяти тѣснѣйшій выбѣръ, поки не узыскає ся що до всѣхъ послѣдѣвъ, выбрати ся маючихъ, абсолютной бѣльшости голосѣвъ або выше наведеної рѣвности голосѣвъ межи всѣми особами, до тѣснѣйшого выбору прийняти, въ котрѣмъ то послѣднѣмъ випадку остаточно рѣшає льось.

Управненій до голосованя, не голосовавшій при попереднѣмъ голосованю, не суть черезъ те виключеній вѣдѣ виконаня того права при пѣзнѣйшѣмъ голосованю.

§. 51. По укѣнченю выбѣрѣвъ замикає ся протоколъ; тойже и списѣ голосованя пѣдписують члени комісії выборчої, комісаръ выборчій и протоколянтъ, опѣсля запечатовують спѣльно его вразѣ зъ лїстою выбѣрцѣвъ, списомъ голосованя и пѣдписаними лїстами голосѣвъ, зъ важними и за неважнїй узнаними картками голосованя (при выбѣрахъ зъ бѣльшихъ посѣлостей долучають ся всякій повномочія и вѣдкликаня ихъ, а при выбѣрахъ зъ сельскихъ громадъ долучають ся акта выборчїй выбѣрцѣвъ); на верху зазначує ся змѣстъ вѣдповѣдною написію и такъ передають ся акта опечатанїй комісареві выборчѣму.

Комісаръ выборчій має акта выборчїй переслати, сли выбѣръ посла укѣнчивъ ся тими-жъ выбѣрами, до шефа краю (намѣстника), а сли голосованє для того-жъ выбору посла вѣдбуваєсь въ кѣлькохъ зѣбраняхъ выборчихъ, та-кожъ до шефа краю, коли-бъ головнымъ мѣсцемъ выбору була столиця краю, а впрѣчѣмъ до того політичного урядника, котрому поручено выслѣдженє загального результату всѣхъ разомъ належачихъ до себе голосовань (§. 52.).

Сли бы не все члены комісії выборчої підписали акта выборчі, має ся причина того подати въ протоколѣ.

§. 52. Въ такихъ випадкахъ, въ котрыхъ голосоване для выбору одного и того самого посла вѣдбуваесть въ бѣльше нѣжъ однімъ збѣранію выборчѣмъ, має въ головнѣмъ мѣсці выборчѣмъ покликаний до того урядникъ, зъ всехъ надѣсланныхъ актѣвъ выборчихъ, выслѣдити загальний результатъ зъ всехъ въ звязи стоячихъ голосованъ и представити его письменно.

Урѣдова тая чиннѣсть належить въ столицѣ краю до урядника, назначеного вѣдъ шефа краевого, въ иншихъ же головныхъ мѣсяцяхъ выборчихъ до того старосты, въ которого повѣтъ лежить тотъ мѣсцевѣсть, або которого до того назначитъ шефъ крайвий.

Хто має ся уважати выбранимъ, означаютъ §§. 49. и 50. Сли при тѣмъ прійде рѣшати черезъ льосъ, то має урядникъ, покликаний до повышеной чинности, запросити до того двоухъ выборцѣвъ, беручихъ участь въ выборахъ, при нихъ вытягнути льосъ, и о тѣмъ снѣсати протоколъ, котрый мають підписати оба запрошеніи выборцѣ.

Тойже урядникъ має въ разѣ потреби (§. 43.) зарядити тѣснѣйшіи выборы у всехъ дотычныхъ мѣсяцяхъ и зборахъ выборчихъ, а по переведенію ихъ такъ само выслѣдити загальний результатъ.

Коли вже выслѣджено окончанный (остаточный) загальний результатъ, має ся до шефа краю вѣдослати остаточный актъ зъ всема актами, зъ комісіей выборчихъ надѣсланными. То само вѣдносить ся и до актѣвъ, котрыми заряджено тѣснѣйшіи выборы.

§. 53. Выборцѣ першого тѣла выборчого зъ бѣльшихъ посѣлостей въ Буковинѣ, и выборцѣ вычисленіи въ §. 3., I. краевой ординаціи выборчої для Тиролю, мають

въ речинци, означенѣмъ шефомъ краю, до тогожь шефа переслати картки голосованя власноручно підписані.

Шефъ краю або его заступникъ має після припису §§-ѣвъ 49. и 50. сконстатовати, кого належить уважати wybranымъ. Въ разѣ потреби має вѣнъ завѣзвати выборцѣвъ до тѣснѣйшого выбору. А сли припаде тягнути льосѣ, має его вытягнути той комісарь, котрому се припоруचितъ шефъ краю. Въ тѣй цѣли має шефъ краю запросити двохъ выборцѣвъ, и о льосованіи списати протоколъ, котрый належить предложити Міністерству внутрѣшнихъ справъ.

§. 54. Торговельно-промислові коморы выбираютъ при комісари выборчѣмъ, назначенѣмъ шефомъ краю, кожда въ згромадженію членѣвъ, управненихъ до выбору, картками після приписѣвъ регуляміну той-жь коморы и після постановъ сєи ординаціи выборчої, безъ взгляду на число явившихъ ся членѣвъ.

Протоколъ о чинности выборѣвъ має вести секретарь коморы и передати его вразѣ зъ картками и всѣми письмами, вѣдносячими ся до выборѣвъ, комісарєви выборчому, котрый поступити має після §. 51.

§. 55. Шефъ краю, вглянувши въ акта выборчі, присланіи єму після §§. 51. и 52., має кождому выбраному послови, противъ котрому не заходять причины выключеня вѣдъ выбиральности зъ §. 20., выготовити и доручити казати сертифікатъ. Сертифікатъ той надає выбраному послови право вступу до палаты послѣвъ рады державной.

Сли бы вѣдмовлено выставленя сертифікату задля якои причины выключаячої, то можна розписати нові выборы лишь тогды, сли палата послѣвъ уневажнить той выбѣръ.

Акта выборчі належить пересылати до Міністра внутрѣшнихъ справъ, котрый ихъ передає президіи палаты послѣвъ.

§. 56. Посолъ, выбранный подвійно, має, найдалше до 8 день по верифікаціи (справдженю) его выборѣвъ въ палатѣ послѣвъ, освѣдчитись, котрый выбѣръ вѣнъ пріймає. Въ тѣмъ окрузѣ, зъ которого вѣнъ не пріймає выбору, належить розписати нові выборы.

§. 57. Слѣ бы, виявивши випадокъ новыхъ загальныхъ выборѣвъ, зайшла потреба въ протягу 90 день по доконаню выбору поновити выбѣръ въ якѣмъ мѣсці, то належить его перевести на підставѣ листъ выборцѣвъ (взглядно выборцѣвъ вірільныхъ), уживанихъ при послѣднихъ выборахъ, хибѣ бы выбѣръ посла уневажнено власне задля неточности тыхъ-же листъ.

§. 58. Палата послѣвъ, зарядивши найперше нарады надъ актами выборчими (въ комісії), рѣшає по справозданю о важности кожного выбору.

Якъ довго палата послѣвъ не уневажнить выбору посла, заосмотреного сертифікатомъ (§. 55.), має той-же мѣсцѣ и голосъ въ палатѣ.

Слѣ бы важнымъ узнано выбѣръ посла такого, котрому не выдано сертифікату, то президентъ має его запроєкти до вступленя въ палату послѣвъ.

Додатокъ до ординаціи выборчої рады державной.

І. Г А Л И Ч И Н А.

а) Бѣльша посѣлѣсть. Політичній повѣты (староства): *)

1. К р а к ѣ в ѣ , Хшанѣвъ **).

2. В а д о в и ц ѣ , Бѣла, Живецъ, Мысленичѣ.

*) Выбѣръ вѣдбуває ся въ мѣсцевости, поставленѣй на першѣмъ мѣсці и вызначенѣй друкомъ (розстрѣленнымъ).

**) Гдѣ не подане число депутованихъ, тамъ має розумѣти ся, що выбирає ся оденъ депутованный.

3. Бохня, Вѣличка, Бжеско.
4. Тарно́въ, Домброва, Пільзно, Мелець.
5. Новый Санчъ, Ясло, Грнб́овъ, Лиманова, Новый Торгъ, Горлицъ.
6. Реш́овъ, Кольбушова, Нисько, Ланьцутъ, Тарнобже́ъ, Ропчи́ъ.
7. Перемышль, Ярославъ.
8. Сян́окъ, Добромиль, Лѣско, Бжоз́овъ, Кросно.
9. Самб́оръ, Старемѣсто, Турка, Дрогобычъ, Рудки.
10. Явор́овъ, Мостиска, Цѣшан́овъ.
11. Жовква, Рава, Сокаль.
12. Льв́овъ, Городокъ.
13. Золоч́въ, Камѣнка, Броды.
14. Бережаны, Перемышляны, Пѣдгайцъ.
15. Рогатынь, Бѣбрка.
16. Стрый, Жыдач́въ, Долина, Калушь.
17. Станіслав́овъ, Богородчаны, Товмачъ, Бучачъ.
18. Коломыя, Городенка, Снятынъ, Косс́овъ, Надвѣрна.
19. Залѣщики, Борщ́въ, Гусятинъ, Чортќовъ.
20. Терно́поль, Збаражъ, Скалатъ, Теремовля.

б) Мѣста :

1. Льв́овъ выбирае 2-хъ посл́овъ.
2. Краќовъ выбирае 2-хъ посл́овъ.
4. Бяла, Новый-Санчъ, Вѣличка.
5. Тарно́въ, Бохня.
5. Реш́овъ, Ярославъ.
6. Перемышль, Городокъ.
7. Самб́оръ, Стрый, Дрогобычъ.
8. Терно́поль, Бережаны.
9. Станіслав́овъ, Тисъмениця.

10. Коломыя, Снятинъ, Бучачъ.

11. Броды, Золочѣвъ.

в) Торговельно-промысловѣ коморы:

1. Комора торговельно-промыслова у Львовѣ.

2. " " " въ Краковѣ.

3. " " " въ Бродахъ.

г) Сельскіе громады. Повѣты судові:*)

(Заходніа або мазурска часть Галичины).

1. Кракѣвъ, Лѣшки; — Вѣличка, Скавина, Подтуже, Добчиць; — Хшанѣвъ, Крешовичъ.

2. Бяла, Кенты, Осьвенцімъ; — Живецъ, Милѣвка, Слемець.

3. Вадовиць, Андрихѣвъ, Кальварія; Мыслениць, Іорданѣвъ, Макѣвъ.

4. Новый Санчъ, Старый-Санчъ, Мушина; — Лиманова; — Новый Торгъ, Чорный Дунаецъ, Кросьценко; — Грибѣвъ, Ценжковиць.

5. Бохня, Висьничъ, Неполомичъ; — Бжеско, Войничъ, Радлѣвъ.

6. Тарнѣвъ, Тухѣвъ; — Пільзно, Бжостекъ, Дембиця; — Домброва.

7. Ропчиць; — Мелець, Радомысль; — Тарнобжегъ, Розвадѣвъ.

8. Решѣвъ, Тычинъ, Глогѣвъ, Стжижѣвъ; — Кольбушова, Соколѣвъ.

*) Выборы вѣдбувають ся въ осѣдку староствъ, означенныхъ (друкомъ розстрѣленимъ). Головнымъ мѣсцемъ выборчимъ (котре оголошує результатъ выборѣвъ пося §. 52. сен орд. выб.) є Староство, поставлене на першѣмъ мѣсци при поодинокихъ округахъ.

9. Ланьцутъ, Пшеворекъ, Лежайскъ; — Нисько, Уляновъ.

10. Ясло, Фриштакъ; — Горлицъ; — Кросно, Змигородъ, Дукля.

(Всходняя або руска часть Галичины).

Для лѣпшого перегляду и для выгоды интересованныхъ подаемо при слѣдующихъ 17 рускихъ округахъ выборчихъ по-бѣдъ каждого Суду повѣтового число выборцѣвъ того Суду въ скопкахъ, а загалъне число всѣхъ выборцѣвъ до Рады державной въ кождѣмъ окрузѣ, до котораго треба буде еще додати выборцѣвъ-вѣрілістѣвъ, котрѣ пѣсля §. 11. сего орд. выб. мають право выбирати посла до Рады державной. Числа тыхъ вѣрілістѣвъ для браку дати не можемо подати, впрочѣмъ теперѣшне число тыхъ вѣрілістѣвъ на ничъ бы ся не придало, бо оно часто змѣняе ся.

Лісты выборцѣвъ вѣрілиныхъ пѣсля §. 25. орд. выб. укладає староста, вѣнъ має ихъ въ своѣй канцеляріи такъ выложити, щобы кождый мѣгъ въ нихъ вглянути и о ихъ числѣ довѣдати ся.

Числа выборцѣвъ въ поодинокихъ громадахъ напечатанѣ суть при соймowychъ округахъ выборчихъ (гляди стор. 372 до 437) въ тѣмъ Судѣ повѣтовѣмъ, до котораго належать.

11. **Сянокъ** (117), Букѣвско (70), Рыманѣвъ (66);

Бжозѣвъ (120), Дубецко (50);

Лѣско (74), Лютовиска (40), Балигородъ (76). (Разомъ 537).

12. **Перемышль** (124), Нижанковичъ (56);

Добромилъ (93), Бирча (83), Устрики (53); Мос-тиска (110), Судова Вишня (68). (Разомъ 587 + вѣрілісты?)

13. **Ярославъ** (64), Прухникъ (45), Радымно (75), Сѣнява (78);

Цѣшанѡвъ (77), Любачѣвъ (103). (Разомъ 442 + вірілісты?)

14. **Самбѡръ** (139), Лука (46);

Старемѣсто (81), Старасѡль (45);

Турка (93), Бориня (68);

Рудки (71), Комарно (87). (Разомъ 630 + вірілісты?)

15. **Стрый** (100), Сколе (107);

Жидачѣвъ (46), Николаѣвъ (57), Журавно (65);

Дрогобычъ (136), Медыничъ (66), Пѡдбужъ 41).

Разомъ 618 + вірілісты?)

16. **Калушь** (141), Войнилѡвъ (48);

Долина (93), Болехѡвъ (75), Рожнятѡвъ (59);

Бѡбрка (97), Ходорѡвъ (82). (Разомъ 595 + вірілісты?)

17. **Львѡвъ** (123)), Винники (78), Щирецъ (78);

Городокъ (86), Янѡвъ (60);

Яворѡвъ (89), Краковецъ (67). (Разомъ 581 + вірілісты?)

18. **Жовква** (65), Мосты Великѣ (58), Куликѡвъ (55);

Сокаль (155), Белзъ (71);

Рава (105), Угнѡвъ (78), Немирѡвъ (40). (Разомъ 627 + вірілісты?)

19. **Броды** (111), Лопатынъ (71), Залѡзецъ (96);

Камѣнка (69), Бускъ (83), Радехѡвъ (86). (Разомъ 516 + вірілісты?)

20. **Золочѣвъ** (155), Зборѡвъ (130), Олесько (64);

Перемышляны (103), Глиняны (68). (Разомъ 520 + вірілісты?)

21. **Бережаны** (101), Козова (82);

Рогатинъ (119), Бурштынъ 124);

Пѡдгайць (142), Вишневчикъ (52). Разомъ 620 + вірілісты?)

22. **Станіславѡвъ** (106), Галичъ (95);
 Богородчаны (66), Солотвина (63);
 Товмачъ (121), Тысьмениця (76); Надвѡрна (71);
 Делятынъ (89). Разомъ 687 + вірілісты?)
23. **Коломыя** (99), Печенъжинъ (78), Гвоздець (63);
 Косѡвъ (84), Куты (68), Жабе (24);
 Снятинъ (77), Заболѡтъ (73). (Разомъ 566 +
 вірілісты?)
24. **Залъщини** (88), Тлусте (88);
 Борщѡвъ (148), Мъльниця (99);
 Городенка (121), Обертынъ (77). (Разомъ 621 +
 вірілісты?)
25. **Бучачъ** (102), Золотый-Потѡкъ (60), Монасте-
 риска (89);
 Чорткѡвъ (159), Будзанѡвъ (52). (Разомъ 462 +
 вірілісты?)
26. **Теребовля** (114), Грималѡвъ (84);
 Гусятинъ (95), Копечинць (107). Разомъ 400 +
 вірілісты?)
27. **Тернопѡль** (163), Микулинць (63);
 Збаражъ (101), Новесело (52); Скалатъ (115). Ра-
 зомъ 494 + вірілісты?)

IV.

ДЕРЖАВНЫЙ ЗАКОНЪ ОСНОВНЫЙ

изъ для 21. грудня 1867. Ч. 142. В. з. д.

**Про загальнй права горожанъ державы, для королѣвствъ
и краѣвъ въ Радѣ державнѣй заступленыхъ.**

Арт. 1. Для всѣхъ принадлежныхъ до королѣвствъ и краѣвъ, въ Радѣ державнѣй заступленыхъ, истнуе загальне державне право горожанъства.

Законъ означуе, пѣдъ якими услѣвами австрійске право горожанъства набувае ся, выконуеь и тратить ся.

Арт. 2. Супротивъ закона е рѣвнй всѣ горожане державы.

Арт. 3. Публичнй уряды е такожь доступнй для всѣхъ горожанъ державы.

Для чужинцѣвъ вступлене до тыхъ-же залежить вѣдъ узысканя австрійского права горожанъства.

Арт. 4. Свѣбѣда переселеня особы и перенесеня маетку на просторѣ державы не пѣдлягае жадному обмеженю.

Всѣмъ горожанамъ державы, котрѣ мешкають въ якѣй громадѣ и платять тамъ податокъ вѣдъ своен недвижимои посѣлости, вѣдъ зарѣбку або доходу прислугуе право выбору и выбѣрности до заступництва громадского

підъ тими самими услѣвами, що належнимъ до громады (головні приписи о приналежності до громады гляди при §. 7. закона громадского на стор. 3 и слѣдующихъ сего збѣрника).

Свобода выселеня є підъ взглядомъ державнымъ обмежена лишень обовязкомъ службы вѣйсковою.

Пересельне (оплата за выселенє) може бути побіране лишень въ примѣненію взаимности.

Арт. 5. Власнѣсть є ненарушима. Вывласненє противъ волѣ властителя може наступити лишъ въ случаяхъ и въ способѣ закономъ означеный.

Арт. 6. Кождый горожанинъ державы може на кождѣмъ мѣси простору державы перебувати и мешкати, всякого роду недвижимости набувати и розпоряджати ними пѣсля волѣ, якъ такожъ підъ законными услѣвами всякій рѣдъ зарѣбку виконувати.

Обмеження права набуваня и розпоряджуваня недвижимостями для мертвои руки є допускаемі зъ огляду на добро публичне.

Арт. 7. Всякій вѣдношеня пѣдданьства и служебництва є на все знесеній.

Кожда зъ титулу пѣдѣльной власности до недвижимыхъ посѣлостей привязана повиннѣсть, або престація, є выкупна и въ будучности не може бути жадна недвижимѣсть обтяженою такою невыкупною престацією.

Арт. 8. Свобода особиста (лична) є запоручена. Истнующей законъ зъ дня 27. жовтня 1862. Ч. 87. В. з. д. о охоронѣ особистои (личной) свободы, (котрый низше пѣдъ V. є поданный) оголошує ся отсимъ за складову часть сего основного закона.

Кожде противзаконне заряджене або продовжене увязнене держава є обовязана пошкодованому вынагородити

Арт. 9. Право домашне єсть ненарушимо. Истнуючій законъ зъ д. 27. жовтня 1862. Ч. 88. В. з. д., о охоронѣ права домашнього (котрый низше пѣдъ VI. є поданый) оголошує ся отсимъ за складову часть основного закона державного.

Арт. 10. Тайна листова не може бути нарушена, а конфіската листѣвъ, вынявши случаѣ законного увязненя або ревизіи домовои, може бути тѣлько въ случаю вины, або на пѣдставѣ судейского розказу пѣсля обовязуючихъ законѣвъ предпринята.

Арт. 11. Право подаваня петицій прислугує кождому. Петиціи пѣдъ загальнымъ именемъ можуть выходити лишень вѣдъ корпорацій або товариствъ законно узнанныхъ.

Арт. 12. Горожанамъ державы прислугує право збору и основуваня товариствъ. Выконуванє тыхъ правъ управильняють окремиѣ законы (котрѣ низше пѣдъ VII. и VIII. є поданѣ).

Арт. 13. Кождому вѣльно въ законныхъ границяхъ выразити свою гадку словомъ, письмомъ, друкомъ, або образowymъ представленемъ.

Праса не може бути анѣ пѣддавана цензурѣ, анѣ ограничена концесійною системою. Адміністраційнѣя забороны почтовѣ не мають примѣненя до краєвыхъ письмъ прасовыхъ (друковыхъ).

Арт. 14. Свобода вѣры и совѣсти кождому є запоручена.

Уживанє правъ горожаньскихъ и політичныхъ не залежить вѣдъ вѣроисповѣданя, однакожь обовязки державно-горожаньскѣя зъ причины вѣроисповѣданя не можуть поносити жадной страты.

Нѣхто не може бути прислованный до церковного акту або до участи въ торжествѣ церковнѣмъ, о скѣлько

не підлягає иншій власті въ тѣмъ взглядѣ закономъ управленій.

Арт. 15. Кожда законно узнана церковь и товариство релігійне має право спільного публичного виконування свого вѣроисповѣданя, уладжує и заряджує самостійно своими внутрѣшними справами, зѣстає въ посѣданю и уживаню своихъ на цѣли вѣроисповѣднїй, науковїй и добродѣйнихъ назначеныхъ закладѣвъ, фундацій и фондѣвъ, однакожь якъ кожде товариство, підлягає загальнымъ законамъ державнымъ.

Арт. 16. Визнавцямъ законно неузнаного вѣроисповѣданя дозволене є домашнє виконуванє релігїи, о скільки оно не противить ся анѣ законамъ, анѣ обычаюности.

Арт. 17. Наука и єи розширюванє є свободній. Институты науковїй и виховуючїй вѣльно кождому горожанинови державы закладати и въ нихъ науки удѣляти, котрый свое уздѣбненє до того въ способѣ закономъ приписаный выказавъ.

Наука не підлягає жадному такому обмеженю. О науку релігїи въ школахъ повинна старати ся дотычна церковь або товариство релігійне.

Державѣ прислугує право найвысшого руководства и догляду у всѣхъ справахъ науковыхъ и виховавчихъ.

Арт. 18. Кждому вѣльно выбрати собѣ званя и образовати ся въ тѣмъ напрямѣ, якъ и де хоче.

Арт. 19. Всѣ народности державы є рѣвноуправленїи и кожда народнѣсть має ненарушимє право до береженя и плеканя своєи народности и языка. Зъ стороны державы узнаєсь рѣвноуправненє всѣхъ языкѣвъ въ школахъ, урядѣхъ и житю публичномъ. Въ краяхъ замешкалыхъ черезъ кѣлька народностей, публичнїй заклады науковїй повиннїй бути въ той способѣ урядженїй, щобы безъ ужитя

примусу до выученя другого языка краевого, кожда зъ тыхъ народностей одержала потрѣбнѣй средства до образованя въ своимъ языкѣ.

Арт. 20. Можливѣсть часового и мѣсцевого завѣшеня правъ, обнятыхъ въ арт. 8., 9., 10., 12. и 13. черезъ одвѣчальну власть правительственну буде означена окремимъ закономъ. (законъ такий выдано дня 5. мая 1869. Ч. 66. В. з. д.).

Ү.

Законъ

зъ дня 27. жовтня 1862. Ч. 87. В. з. д.

О охоронѣ особистои свободы.

§. 1. Нѣхто не може бути позбавлений свого законного судѣ.

§. 2. Увязненє особы може наступити лише на основѣ судового, поводами заосмотреного розказу.

Розказъ сей мусить бути дорученый увязненому сейчасъ при его увязненю, або що найменше въ протягу слѣдующихъ 24. годичъ.

§. 3. Зъ причины великого публичного згѣршеня, кары достойнымъ чиномъ выкликаного, не може бути заарядженный анѣ тымчасовый, анѣ слѣдчій арештъ.

§. 4. Органы власти публичнои, маючи право до придержаня, можуть вправдѣ въ случаяхъ закономъ означеныхъ придержати кого въ арештъ, однакожь мусять кожного, котрого придержали, въ протягу слѣдующихъ 48. го-

динъ або на волю пустити, або до приналежнихъ властей вѣдставити. Черезъ приналежну власть треба розумѣти тую власть, котрою въ данѣмъ случаю законно прислугує дальше поступованє що-до приарештованои особы.

Нѣкого не можна присиловати безъ законно оправданого зъобовязаня до побыту въ якѣмъ означенѣмъ мѣсци або окрузѣ.

Такъ само не може бути нѣхто выдаленый зъ якого мѣсця або округа, крѣмъ случаѣвъ закономъ означеныхъ.

§. 6. Всяке въ выконуваню уряду або службы противъ повысшихъ постановъ предприняте обмеженє особистои свободы, походяче зъ злого намѣру, має бути уважаєне яко злочинъ надѣжжати власти урядовой (§. 101. зак. карн.), крѣмъ того же случаю каранє буде яко преступство арештомъ ажъ до трехъ мѣсяцѣвъ, а въ случаю поновного засудженя, такъ само довго требающимъ строгимъ арештомъ.

§. 7. Тымчасове увязненє або увязненє слѣдче, зарядженє зъ причины пѣдозрѣня о утечу (§. 151. букв. а, §. 156. букв. в. и §. 424. пост. карного), мусить бути нажаданє залишенє або знесенє по зложеню кавціи або даню поруки за певну суму, котру означить судъ вѣдповѣдно до наслѣдкѣвъ карыдостойного чину, вѣдношенє увязненого и маєтку ручителя. Обвиненый однакожь поданємъ руки має приречи, що ажъ до правосильного рѣшеня анѣ не вѣддалить ся и не буде укрывати ся, анѣ не буде старати ся слѣдство перешкодити.

Кавція або сума поруки має бути зложена въ судѣ готѣвкою, або въ австрійскихъ запискахъ довгу державного, выставленыхъ на оказателя, а пѣсля біржевого курсу на

дни зложеня обчисленихъ, або має бути забезпечена гіпотекою на нерухомихъ добрахъ, або черезъ способнихъ ручителівъ (§. 1374. зак. цив.), котрі заразомъ яко платники зобов'язують ся.

§. 8. Кавція або сума поруки буде узнана Судомъ за пропавшу, наколи обвинений безъ призовеня зъ мѣсяця замешканя вѣддалить ся, або на видане до него завѣзане, котре въ случаю непадѣня его, въ помешканю має бути прибите, въ протягу трохъ днівъ передъ Судомъ не ставить ся. Того ореченє, якъ лишь станєсь правосильнимъ, буде мати, якъ кождий вирокъ цивільный, силу езекуційну. Пропавшї сумы забезпеченя мають бути внесенї до касы правительственной; однакожъ пошкодованый черезъ карыгѣдний чинъ має право жадати, щоби зъ тої кавціи передовсѣмъ его домаганя вѣдшкодованя були заспокоєнї.

§. 9. Наколи обвинений, на вѣльнѣй стопѣ зѣставлений, робить приготовленя до утєчѣ, або коли зайдуть новї обставины, котрі вимагають его ув'язненя, тогды мимо даного забезпеченя его ув'язненє мусить бути заряджене, а коли въ такихъ случаяхъ ув'язненє наступило, то кавція або сума поруки стає ся вѣльною.

То само дѣє ся тогды, наколи рѣшенє стане ся правосильнимъ.

§. 10. При захованю повисшихъ приписѣвъ, вѣдносячихъ ся до зложеня кавціи або даня поруки, позѣставленє обвиненого на вѣльнѣй стопѣ або выпущенє его на волю може бути дозволене, — але лишень черезъ высшїй Трибуналъ судовый, навѣть при сильныхъ познакахъ злочину, загроженого що найменше пятилѣтною вязницею.

VI.

Законъ

зъ дня 27. жовтня 1862. Ч. 88. В. з. д.

О охоронѣ права домашнього.

§. 1. Пересмотренѣ або ревизія дому, т. є. перешукане мешканя, або иншихъ до господарства домового належачихъ мѣстностей, наступити може правильно лишь на основѣ судового розказу, заосмотреного поводами. Розказъ той має бути сейчасъ сторонамъ доручений, або що найменше въ протягу слѣдующихъ 24. годинъ.

§. 2. Въ цѣли вымѣру справедливости карной може бути заряджена ревизія дому въ случаю небезпечности проволочи навѣть безъ розказу судового черезъ урядникѣвъ судовыхъ, власти поліційной, або начальникѣвъ громады. Той, кого до предпринятя ревизіи выслано, має бути заосмотренный письменнымъ уповаженемъ, котре має предложить дотычнѣй сторонѣ.

Въ тѣй самѣй цѣли можуть такожъ и органы безпечности предприняти ревизію дому зъ власной силы, наколи противъ кого выдано розказъ приставленя, або приарештованя, або наколи кого на учинку придыбано, або хто черезъ публичну погоню, або загальный голосъ о карыгѣднѣй чинъ бувъ пѣдозрѣный, або въ посѣданю такихъ предметѣвъ бувъ придыбанный, котрѣ выказують на участь въ тѣмъ учинку. Въ обохъ случаяхъ дотычнѣй сторонѣ має бути выдано на єи жадане сейчасъ, або що найменше въ слѣдующихъ 24. годинахъ посвѣдчене переведеня ревизіи вразъ зъ поводами.

§. 3. Въ цѣли надзору поліційного або скарбового дотычнѣй органы можуть предприняти ревизію дому лишь въ случаяхъ закономъ означеныхъ. Однакожь и ту

обовязують приписи попередного §-у що-до уповажненя до предпринятя ревізії и посвѣдченя тогожъ.

§. 4. Кожда въ виконуваню уряду, або службы противъ повысшихъ постановъ предпринята ревізія дому, має бути карана въ случаю злого намѣру яко злочинъ надъужитя власти урядовою, (§. 101. закона карного), крѣмъ того-же случаю карана буде яко переступство противъ обовязкѣвъ публичного уряду пѣсля припису §. 331. и 332. закона карного.

§. 5. Ревізіи дому въ цѣли надзору поліційного повинні бути предприняті, подобно якъ ревізіи въ цѣли судѣвництва карного, пѣсля приписѣвъ закона о поступованю карнѣмъ.

Предприняте ревізіи дому въ цѣли надзору скарбового має наступити пѣсля постановъ закона карного що-до доходѣвъ скарбовыхъ.

§. 6. Наколи при ревізії дому не найдено нѣчого пѣдозрѣного, має бути на то дотычнѣй сторонѣ на єи жадане удѣлене посвѣдченє.

VII.

З а к о н ъ

зъ дня 15. падолиста 1867. Ч. 134. В. з. д.

О Т О В А Р И С Т В А Х ъ.

ВѢДѢЛЪ ПЕРШІЙ

О товариствахъ взагалѣ.

§. 1. Товариства є дозволені въ мѣру приписѣвъ сего закона.

§. 2. Товариства и спѣлки, маючі на цѣли зыскъ, дальше всякій товариства для справъ банковыхъ, кредитовыхъ и асекураційныхъ, якъ такожь заклады рентові, щадницѣ и заклады заставничі выймають ся зъ того закона и пѣдлагають окремымъ дотычнымъ законамъ.

Товариства и спѣлки обчислені на зыскъ пѣдлагають приписамъ цѣс. патенту зъ 26-ого падолиста 1852. Ч. 253. В. з. д.

§. 3. Законъ нынѣшній крѣмъ того не має при-
мѣненя:

- а) до стоваришенъ духовныхъ и конігрегацій, дальше до товариствъ релігійныхъ взагалѣ, котрі пѣсля законѣвъ и приписѣвъ для нихъ истнуючихъ належить осуждувати;
- б) до товариствъ на основѣ закона промыслового заложенихъ и до касъ пѣдмоги промысловцѣвъ;
- в) до спѣлокъ копальныхъ и скарбонъ братскихъ пѣсля закона гѣрничого заложенихъ.

§. 4. Про задумане основане товариства, пѣдпадаючого пѣдъ приписы сего закона, мають основателѣ, закимъ оно вѣйде въ жите, донести письменно політичної власти краєвѣй (Намѣстництву), предкладаючи вѣдразу статуты.

Въ статутахъ мусить бути подано:

- а) цѣль товариства, средства до сего и способъ переведеня тои цѣли;
- б) способъ основаня и вѣдновленя товариства;
- в) мѣсце пробуваня товариства;
- г) права и обовязки членѣвъ товариства;
- д) зарядъ товариства;
- Г е) вымоги важности ухвалѣ, справозданъ и обвѣщенъ;
- ж) заступництво товариства на зверхъ;

з) постановы про розвязанє товариства.

§. 5. Статуты треба предложити въ пятьохъ примѣрникахъ.

На здѣланє донесенє выставляє ся на жаданє сей-
часъ посвѣдченє. До статутѣвъ, власти краєвѣй предложє-
ныхъ, можна кождоу вглядати и ихъ вѣдписувати.

1. При основаню товариства треба доповнити слѣдуючїй
закономъ приписанїй формальности :

а) донести письменно ц. к. Намѣстництву про задуманє
основанє товариства и

б) долучити до сего письма ще пять примѣрникѣвъ ста-
тутѣвъ переписаныхъ, літографованыхъ або друкованыхъ,
а въ статутахъ мусить бути поданє все, чого домагає ся дру-
гїй уступъ §. 4-ого сего закона.

2. Донесенє о намѣренїѣ заснованю товариства має
бути остемпльованє аркушѣ на 50 кр., а статути по 15 кр.

3. Що-до статутѣвъ читалень въ особєности, то тыхъ
Вп. читателѣвъ, котрї хотѣлибы у себе засновати читальню,
а пѣсля §. 4. сего закона не могли бы собѣ самї уложити
статуту, вѣдсылаємо до товариства „Просвѣта“ у Львовѣ, ко-
тре має у себе на складѣ напечатанїй примѣрники статуту чи-
талень.

§. 6. Наколи бы товариство своєю цѣлею, або своимъ
урядженємъ законови въ загаль противне, або державѣ
небезпечне було, тогды може власть краєва основанє то-
гожь заборонити. Тото забороненє мусить наступити въ
протягу 4. тыжнїѣвъ по дорученю донесеня (§§. 4. и 5.)
письменно и зъ поданємъ причинъ.

1. Обставина, що основателѣ повозавязуючого ся това-
риства були членами черезъ власть розвязаного товариства,
не є жадною законною пѣдставою до забороненя имъ осно-
вати новє товариство. (Ореченє Трибуналу державного зъ 24.
жовтня 1873. Ч. 104.).

2. Заборона ц. к. Намѣстництва мусить наступити въ протягу 4. тижнѣвъ або 28. днѣвъ, бо зъ 29-имъ днемъ вѣдъ дорученя статутѣвъ Намѣстництву уважає нашъ законъ, що власть не має нічого противъ основаня товариства и що приймає до вѣдомости нове товариство, а членамъ основателямъ прислугує въ такѣмъ случаю право заразъ 29-ого дня скликати першій загальній збори и приступити до дѣйсного основаня товариства и до дѣяльности въ новѣмъ товариствѣ, законно вже истнующѣмъ.

3. Речинецъ до забороненя числится ся вѣдъ того дня, коли поданє разомъ зъ статутами ввѣйшло до протоколу ц. к. Намѣстництва, — а не вѣдъ того часу, коли поданє вѣдослано поштою.

§. 7. Если не придетъ до того часу забороненя, або наколи власть краєва вже перше освѣдчить, що не заказує товариства, тогды може товариство розпочати свои чинности.

§. 8. Противъ заказу выданого зѣ стороны власти краєвой, можна вѣдкликатись (рекурсовати) въ протягу 60. днѣвъ до Міністерства справъ внутрѣшнихъ.

§. 9. Власть краєва має на жаданє товариства, если забороненя не було, або если оно въ дорозѣ вѣдклику знесене буде, его истнованє пѣсля предложеныхъ статутѣвъ засвѣдчити и тогто засвѣдченє є доказомъ правного истнованя товариства въ его публичныхъ и частныхъ вѣдношеняхъ.

§. 10. Приписы §§. 4—9. сего закона приходятъ до примѣненя зъ выемкомъ означенымъ въ §. 11., и при змѣнюваню статутѣвъ, якъ такожъ заложеноу філіяльныхъ товариствъ (філій) и основуваню сполученыхъ товариствъ межи собою, о скѣлько тоті товариства взагалѣ закономъ дозволені. (§. 33.).

1. Коли товариство змѣняє свои статуты, то про сю змѣну треба такъ само донести ц. к. Намѣстництву, якъ при основаню нового товариства.

До донесеня треба долучити ще пять примѣрипкѣвъ змѣненыхъ статутѣвъ, а въ самѣмъ донесеню треба покликати ся на ухвалу загального збору, котрый тоту змѣну постановивъ, якъ такожъ выказати всѣ мѣся змѣненыхъ статутѣвъ. Змѣнювати статутъ вѣльно кождому товариству.

2. Нашъ законъ уважає філії, яко про себе окремі товариства, и тому wymagaє вѣдъ кождой філії доповненя тыхъ самыхъ вымогѣвъ при ея основаню якъ и при веденю дѣлъ, якихъ домагає ся вѣдъ кождого товариства.

§. 11. Що-до такихъ товариствъ, котрыхъ дѣяльність за посредствомъ філії розширена на бѣльше краѣвъ, якъ такожъ що-до сполученыхъ товариствъ, котрі до рѣзныхъ краѣвъ приналежать, є покликане до чинностей урядовыхъ, означеныхъ въ §§. 4—10 Міністерство справъ внутрѣшнихъ, до котрого такожъ треба выслати вѣдповѣдній завѣдомленя.

§. 12. Старшина (зарядъ) товариства має про своихъ членѣвъ, въ протягу трехъ днѣвъ по ихъ установленю, завѣдомити власть, подаючи мѣсце ихъ замешканя зъ окремымъ означенемъ тыхъ, котрі товариство на зверхъ заступають.

Завѣдомлене тое треба выслати въ мѣсяцяхъ, де находитъ ся власть поліційна — до неї, въ иншихъ-же мѣсяцяхъ — до політичной власти повѣтовой.

При товариствахъ на філії подѣленныхъ, має кожда філія подѣбне завѣдомлене выслати.

Наколи зарядъ (выдѣлъ) складає ся зъ бѣльше членѣвъ, треба всѣхъ ихъ подати до вѣдомости власти.

§. 13. Наколи товариство зъ своєю дѣяльностью удѣляє своимъ членамъ справозданя зъ рахункѣвъ, або чинности, або инші подѣбні выказы, повинно ихъ такожъ доручити власти, въ §. 12. означеній въ трехъ примѣрни-

кахъ, до чого може бути приневолене карами порядковими до 10 зл.

§. 14. Коже товариство може свои збори публично вѣдбувати. Однакожь особы, котрѣ не суть анѣ членами товариства, анѣ запрошеними гѣстьми, не можуть брати участи въ обрадахъ. Анѣ члены, анѣ прислухуючѣ ся не повиннѣ являти ся на зборахъ товариства узброенѣ — про що має дбати предсѣдатель збору.

§. 15. Про кождѣ збори товариства треба донести черезъ Вѣдѣль товариства власти, означеноѣ въ §. 12, найменше на 24 годинѣ напередѣ, зѣ означенѣмъ мѣсяця и часу, де тотѣ збори мають вѣдбути ся, а если мають вѣдбути ся публично, то и про то треба донести.

§. 16. Увѣдомленя тѣ, якъ такожь и въ §§. 12. и 13. означенѣ увѣдомленя и предложеня суть вѣльнѣ вѣдѣ оплати стемпльовою.

§. 17. О береженѣ закону и удержанѣ порядку на зборахъ товариства має передовсѣмъ старати ся предсѣдатель; противзаконнымъ бесѣдамъ або чинностямъ повиненъ тойже сейчасъ спротивити ся, а наколи бы его зарядженѣ не услухано, має збори розвязати.

§. 18. Власти прислугує право на кождѣ збори товариства выслати свого вѣдпоручника, котрому належить вызначити вѣдповѣдне мѣсце на збраню, яке вѣнъ собѣ самъ выбере, а на жаданѣ повѣдомити его про особы внескодавцѣвъ и бесѣдникѣвъ. Вѣдпоручникъ має право жадати, щобы предметы обрадѣ, якъ такожь запавшѣ ухвалы, були вписанѣ до протоколу.

Высланѣ вѣдпоручника прислугує въ засадѣ власти, означеноѣ въ §. 12., однакожь власть краєва може застерегчи се своему власному розпорядженю.

Правительство може кожного часу вглядати въ протоколы зборѣвъ.

1. Въ тѣмъ параграфѣ суть вычисленіи всѣ права, які прислугують власти, ведучій надзоръ надъ товариствами.

Староство а вглядно власть політична може высылати въ своимъ заступствѣ на зборы яку иншу власть, н. пр. Начальника громады, въ котрѣй зборы мають вѣдбути ся. Высланный заступникъ має лишь тоті права, які ему нашъ законъ надає.

2. Якъ довго зборы ведуть ся въ способъ вѣдновѣдний, то є, якъ довго удержанный є на зборахъ порядокъ помежи бесѣдниками и якъ довго не западають такі ухвалы котрі суть законови противні, такъ довго дѣяльність вѣдпоручника (комісаря) правительственного на зборахъ є дуже мала.

3. Коли той вѣдпоручникъ на часть назначенный для зборѣвъ не явить ся, то вѣльно товариству розпочинати свои обрады и безъ него. Въ кождѣмъ разѣ служить за тоє правительству окреме право вглянути кожного часу въ протоколъ загальныхъ зборѣвъ товариства, але не прислугує ему се право що до протоколу засѣданъ Вѣдѣлу товариства, бо ту має Вѣдѣлъ повну свободу, а право надзору правительства не сягає до єго внутрѣшного заряду. Тому то не мають права комісарѣ правительственный коли небудь зѣѣздити на мѣсце товариствъ, тымъ менше жандармы и ту домагати ся вѣдъ Вѣдѣлу, чтобы вѣнъ показавъ имъ свои книжки або часописи.

4. Право ревизіи товариства прислугує лише власти судовѣй а въ єи заступствѣ орґанамъ безпеченства въ случаяхъ карного слѣдства, чи то противъ укрывающихъ ся въ товариствѣ преступникѣвъ, чи то въ тѣмъ случаю, если бы було основне пѣдозрѣніє, що товариство черезъ своихъ членѣвъ допустило ся якогъ карыгѣдного дѣла.

5. Надъ хатою товариства, якъ надъ хатою кожного горожана австрійского стоить право охраны и ненарушимости спокою домашнього. Ревизія може ся вѣдбути лише на основѣ приказу судѣй слѣдчого, а въ случаяхъ надзвычайныхъ, де ревизія предпринята орґаномъ безпеченства, на пѣдставѣ письменного повномочія, котре передъ розпочатѣмъ ревизіи мусить бути оказане. Всяка инша ревизія

булабы противна законови, нарушенемъ закону основного и таку ревізію може зарядъ товариства заборонити.

6. Вѣдпоручникови правительственному не вѣльно промовляти просто до бесѣдника, або его бесѣду переривати и въ тѣмъ взглядѣ въ случаю потреби має ся звернути до предсѣдателя зборѣвъ.

§. 19. Постанови сего закону вѣдносячій ся до увѣдомленія о зборахъ товариства (§. 15.) и о высланію вѣдпоручника правительственного не мають примѣненія що до засѣданъ Выдѣлу (заряду) и установленныхъ въ данѣмъ случаю органѣвъ контрольныхъ.

§. 20. Жадне товариство не може повзяти ухвалѣ анѣ выдавати розпорядженъ противныхъ законови карному або черезъ котрыхъ змѣсть або форму присвоювалобы собѣ товариство повагу въ якѣй небудь галузи законодавства або власти выконуючон.

§. 21. Наколибы заряджено зборы товариства противъ приписѣвъ сего закона, повинна ихъ власть заборонити, а пѣсля обставинъ розвязати.

Такъ само мають бути зборы розвязані, хотяй бы були правно скликані, черезъ правительственного вѣдпоручника, або наколибы тойже не бувъ высланный, черезъ власть саму въ случаю, коли бы на зборахъ лучили ся противзаконні приключенія, наколи бы взято пѣдъ обрады предмети, переступающій статутами означеный кругъ дѣланія товариства, або коли бы прибрали характеръ (знамѣ), загрожуючій публичному порядку.

Заступникъ власти не має права закрыти зборѣвъ тогды, если пѣдчасъ обрадъ переступлено тѣлько „порядокъ дневной“, якій на той зборѣ зарядомъ товариства зѣставъ вызначеный, бо черезъ те не зѣстало еще нарушене право власти до надзору надъ товариствомъ, а власть не має права

мѣшати ся до внутрѣшного завѣдованя товариства своими справами (§§. 18. и 19.).

§. 22. Наколи зборы товариства зѣстануть закрытѣ, то присутнѣи суть обовязанѣи опустити сейчасъ мѣсце збору и розѣйти ся.

Въ случаю непослуханя того розпорядженя, выдалене може бути выконане примусовыми средствами.

§. 23. Петиціи и адресы вѣдъ товариствъ походячіи, не можуть бути поданѣи черезъ бѣльше якъ десять осібъ.

§. 24. Кожеде товариство може бути розвязане, если вѣдъ него выйшла ухвала або выдане зѣстало заряджене, котрѣи приписамъ §. 20. сего закону суть противнѣи, дальше если товариство статутомъ означеный кругъ дѣланя переступае, або взагалѣ услѣвиямъ своего правного становища бѣльше не вѣдповѣдае.

§. 25. Оречене розвязаня (товариства) прислугуе правильно власти краевѣи; въ случаяхъ же §. 11. означеныхъ Міністерству справъ внутрѣшнихъ, до котрого такожъ можна вѣдкликати ся въ протягу 60. днѣвъ вѣдъ ореченя розвязаня, выданого черезъ власть краеву.

Ажъ до остаточного рѣшеня о розвязаню мають однакожь низшѣи власти право повздержаня чинности товариства, въ котрѣомъ зайдуть означенѣи въ §. 24. причины розвязаня.

§. 26. Про добровѣльне розвязане товариства мае уступаючіи Выдѣль товариства сейчасъ власти краевѣи донести и про се въ урядовѣи часописи оповѣстити.

§. 27. Кожеде розвязане товариства заряджене властію оголошене буде въ дневнику урядовѣомъ. Въ такѣомъ случаю выдадутъ власти такожъ вѣдповѣднѣи законами приписанѣи зарядженя що-до маетки товариства.

§. 28. Яко власть въ тѣмъ законѣ наведена разумѣти треба правильно політичну власть повѣтову (Староство) тамъ, де не ма иншого выразного означеня; приналежну же правительственну власть безпечности (поліцію) въ мѣсяцяхъ, въ котрыхъ она находитъ ся.

Въ случаю наглои небезпечности, загрожуючої публичному ладови и спокоеви загальному, може такожъ кожда инша власть, котра ихъ берегчи має, заказати або розвязати зборы товариства скликані або вѣдбуваючі ся противъ приписѣвъ того закона, якъ такожъ вздержати чинности товариства, основаного безъ выповнення правныхъ условій, або при котрѣмъ заходять зъ §. 24. причины розвязаня; власть тота повинна однакожъ все завѣдомити о тѣмъ сейчасъ приналежну власть.

В О Д Д Ъ Л Ъ Д Р У Г І Й.

О товариствахъ політичныхъ.

§. 29. Для товариствъ політичныхъ, кромѣ загальныхъ розпорядженъ вѣдѣлу першого, мають обовязувати слѣдуючі окремї постановленя.

§. 30. Чужинцѣ, женщины и малолѣтніи не можуть бути принятї въ члены товариствъ політичныхъ.

§. 31. Зарядъ (выдѣлъ) товариства складати ся буде що найменше зъ 5 а наибѣльше зъ 10 членѣвъ.

§. 32. Товариства політичнїи в обовязанїи предложити власти въ §. 12. згаданѣи въ протягу трехъ днѣвъ вѣдъ розпочаты своихъ чинностей лісту членѣвъ а взглядно по кождѣмъ принятю нового члена донести и що року предлагати выказъ числа своихъ членѣвъ. Предложеня тїи вѣольнїи вѣдъ етемпля.

§. 33. Товариствамъ політичнимъ не вольно закладати філій, творити межи собою сполучень або заключати сполученя зъ иншими товариствами, чи то письменно, чи черезъ вѣдпоручникѡвъ.

Такъ само жаденъ членъ заряду не може належати до заряду иншого товариства політичного.

§. 34. Ношенє вѣдзнакъ товариства не є дозволене.

§. 35. Если товариство неполітичне хоче розтягнути свои чинности до справъ політичнихъ, повинно ся піддати розпорядженнямъ того закона що-до основаня товариствъ політичнихъ.

Чи товариство має бути уважане яко політичне, орѣкає власть краєва, а въ случаяхъ въ §. 11. означеныхъ, якъ такожъ въ случаю вѣдклику (рекурсу), Міністерство справъ внутрѣшнихъ.

В О Д Д Ъ Л Ъ Т Р Е Т І Й.

Кары и постановы кѡнцевѣй.

§. 36. Нарушеня того закона, не підпадаючі загальному законови карному, будуть карані черезъ суды яко переступства арештомъ до 6 тыжнѣвъ, або карою грошевою до 200 злр.

§. 37. Въ случаю вѣйны або неспокою внутрѣшного, може правительство розпорядженя сего закону до часу и мѣсяцами, цѣлкомъ або въ части ухилити.

§. 38. Що-до товариствъ, до котрыхъ сей законъ вѣдносить ся, тратить силу обовязуючу законъ о товариствахъ зъ 26. падолиста 1852. Ч. 253. В. з. д., якъ такожъ всѣ инші законы и розпорядженя, зѣстаючі зъ тымъ закономъ въ суперечности.

VIII.

З а к о н ъ

зъ дня 15. падолиста 1867. Ч. 135. В. з. д.

Про право збору.

§. 1. Зборы (вѣча) суть дозволені въ мѣру приписовъ сего закона.

§. 2. Кто хоче устроити зборъ народный або въ загалѣ кождому приступный и то безъ ограниченъ на гостей запрошенныхъ, мусить наименше три дни напередъ о намѣреиомъ устроено збору донести про се на письмѣ власти, подаючи цѣль, мѣсце и часъ збору.

Власть має се донесене заразъ письменно засвѣдчити.

§. 3. До вѣдбутя зборѣвъ пѣдъ голымъ небомъ потреба попередного призволеня власти (§. 16.).

Подане о призволене є обовязкомъ тыхъ, котрѣ зборъ устроюють и такъ въ прошеню якъ и въ призволеню цѣль, мѣсце и часъ збору повиннѣ бути означенѣ.

То само вѣдноситъ ся до публичныхъ походѣвъ, при чѣмъ и намѣрена дорога мусить бути означена.

Наколи призволеня вѣдмовить ся, тогды повинно се наступити на письмѣ зъ поданемъ причинъ.

§. 4. Зборы выборцѣвъ въ цѣли нарядъ выборчихъ, дальше въ цѣли нарядъ зъ выбранными послами, вынятѣ є зъ-пѣдъ приписовъ сего закона, если вѣдбувають ся въ часъ розписаня выборѣвъ и не пѣдъ голымъ небомъ.

§. 5. Дальше суть вынятѣ зъ-пѣдъ приписовъ сего закона публичнѣ забавы, походы весѣльнѣ, народнѣ праздники (фестивалы) и обходы, похороны, процесіи, подорожи

на прощу (вѣдпустѣ) и всѣ инші зѣбраня або обходы въ выконуваню законно узнаного вѣронсповѣданя, если они вѣдбувають ся въ способѣ вѣдѣ давня принятый.

§. 6. Зборы, котрыхъ цѣль противить ся законамъ карнымъ, або котрыхъ вѣдбуте загрожуе безпечности або добру загальному, має власть заборонити.

§. 7. Въ часѣ зѣбраня Рады державнои або Сойму краєвого не може бути дозволенный жаденъ зѣбрѣ пѣдъголымъ небомъ, анѣ въ мѣсци ихъ осѣдку, анѣ въ пяти мильовѣмъ окрузѣ.

§. 8. Чужинцѣ не можуть выступати анѣ яко предпріемцѣ, анѣ яко впорядники або провѣдники збору, на котрѣмъ sprawy публичнѣ мають бути обговорюванѣ.

§. 9. Въ зборахъ згаданныхъ въ §§. 2. и 3. не могутъ брати участи особы уоруженѣ (узброєнѣ).

§. 10. Адресы або петиціи, походячѣ вѣдѣ зборѣвъ, не могутъ бути подаванѣ (дорученѣ) черезъ бѣльше якѣ десять особѣвъ.

§. 11. Бережене закона и удержане порядку (ладу) на зборахъ, належить передовѣмъ до провѣдникѣвъ и впорядникѣвъ збору.

Они повиннѣ сейчасѣ спротивити ся противзаконнымъ бесѣдамъ або чинностямъ, а если ихъ зарядженя окажутъ ся безъ успѣху, провѣдникъ збору повиненъ его розвязати.

§. 12. Власти вѣльно выслати на зборы, въ §. 2. и 3. згаданѣ, одного або въ мѣру обставинъ такожь и кѣлькохъ вѣдпоручникѣвъ, котрымъ пѣсля ихъ выбору має бути вызначене вѣдповѣдне мѣсце на зборахъ, а на ихъ жадане треба имъ удѣлити вѣдомости о особѣ внескодавцѣвъ и бесѣдникѣвъ.

§. 13. Если зѣбрѣ устроєно противъ приписѣвъ сего

закона, тогдѣ має власть (подана въ §§. 16. и 17.) его заказати, або въ мѣру обставинъ розвязати.

Такъ само має бути розвязаний навѣтъ законно устроений збѣръ черезъ вѣдпоручника правительственного, або наколи бы его не выслано, на приказъ самой власти, если бы на збѣръ лучили ся противзаконнѣ приключеня, або если бы прибрали знамена (характеръ) загрожуючѣ публичному порядку.

§. 14. Скоро лишь збѣръ узнано за розвязанный, всѣ присутнѣ обовязанѣ сейчасъ мѣсе збору опустити и розѣйти ся.

Въ случаю непослуху, розвязане може наступити при ужитію средствъ примусовыхъ.

§. 15. Приписы §§. 13. и 14. вѣдносять ся такожъ до походѣвъ публичныхъ.

§. 16. Яко власть въ тѣмъ законѣ згадану треба розумѣти правильно :

а) правительственну власть безпечности въ мѣсяцяхъ, въ котрыхъ она находить ся ;

б) політичну власть краеву въ еи осѣдку, если тамъ нема правительственной власти безпечности.

У всѣхъ иншихъ мѣсяцяхъ :

в) політичну власть повѣтову (Староство).

§. 17. Въ случаю наглои небезпечности загрожуючои порядку и спокоеви публичному, кожда инша власть, котра повинна ихъ берегти, має право заборонити або розвязати збѣръ, котрый устроено або вѣдбувае ся противъ приписѣвъ сего закона, о чѣмъ повинна бути все пѣсля §. 16. приналежна власть сейчасъ завѣдомлена.

§. 18. Противъ всѣхъ розпоряджень низшихъ властей можна внести вѣдкликъ въ протягу вѣсьмохъ днѣвъ до власти краевой а противъ розпоряджень тои послѣдней — до Міністерства справъ внутрѣшнихъ.

§. 19. Нарушенія того закона, непôдлягаючі зако-
нови карному, будуть карані черезъ суды яко преступ-
ства арештомъ до шѣстьохъ тыжнѣвъ або карою гроше-
вою до 200 зл. ав.

Першій аркушъ вôдклику (рекурсу) має бути остемпльо-
ваний на 1 злр. а кождый слѣдуючій аркушъ на 50 кр.

§. 20. На случай вôйны або внутрѣшнихъ непокоѣвъ,
правительство може приписамъ сего закона на якійсь
часъ и въ деякихъ мѣсяцяхъ вôдняти ихъ силу.

СПИСЪ

*найважнѣйшихъ предметѣвъ, про котры згадуе ся
въ „Збѣрнику“.*

[Цифра при предметѣ означае сторону „Збѣрника“].

А.

- Австрійске** горожанство, 5.
- Адвокатѣвъ** право выбираня до
Рады громадской, 70.
- Адресы и петиціи** вѣдъ зборѣвъ на-
родныхъ, 513.
- и петиціи вѣдъ товариствъ, 509.
- Акты** выборчій посла соймового, 362,
363.
- выборчій посла Рады державной,
484—486.
- выборчій Рады повѣтовой, 330.
- пертрактаціи конкуренційной,
220, 221.
- Асекурація** будынкѣвъ школьныхъ,
209.
- будынкѣвъ церковныхъ и паро-
хіальныхъ 222, 223.
- Ассесорѣвъ** выбѣръ, 12, 92.
- выбѣръ доповняючій, 13.
- платня, 14.
- приречене, 14.
- урядоване, 35, 36.
- Асистенція** жандармеріи, 38, 39.

Б.

- Библіотеки** учительскій, 138.
- Богослуженіе** гл. Вѣроисповѣдній вѣд-
носины,

Божевѣльный, 20.

Болото згорнене на дорогахъ пу-
бличныхъ, 276, 277.

— згортати на дорогахъ публич-
ныхъ, 235, 236.

Буджеть громадскій и рѣчній рахун-
ки, 33, 46—48.

— повѣтовый, 310.

Будова будынкѣвъ при дорогахъ, 273.

— властителя обшару двѣрскаго на
грунтъ рустикальнѣмъ, 97.

— доглядъ громады надъ будовами,
25—27.

— дорѣгъ краєвыхъ, 269—272.

— коминѣвъ, 25.

— на области обшару двѣрскаго, 99.

— печи, 25.

— церквей и будынкѣвъ парохіаль-
ныхъ, 212.

— школъ народныхъ, 158, 159, 203.

Будынки грозячій заваленіемъ, 26, 27.

— парохіальный гл. Будова.

— школьный якъ належить будувати,
203.

— гл. Будова.

Будынкѣвъ асекурація гл. Асеку-
рація.

— школьныхъ ужите, 208.

Бурмістръ гл. Начальникъ громады.

В.

Вага, доглядъ громады надъ вагою, 18, 19.

Вдовы и сироты по учителяхъ, 141, 196.

— принадлежности до громады, 4.

Вздержаніе ухвалъ Рады громадской, 37.

— ухвалъ Рады повѣтовой, 313, 314.

Вірилисты, 346.

Вицезидентъ Рады державной, 451.

Власнѣсть, недвижима на рѣчь дороги непотрѣбна, 229.

— польна и шкода польова, 282, 283—286.

Власти карной выконуваніе въ громадѣ, 40.

— політичної наглядъ надъ выборами до Рады громадской, 81.

Власть дисциплінарна Выдѣлу повѣтового, 311.

— дисциплінарна надъ Старшиною громадскою, 62—64.

— Начальника громады, 35.

Вѣдказаніе вѣдъ выбору на Радного громадского, 12.

Вѣдкликъ въ справахъ дороговыхъ, 238—240.

— въ справахъ забороненія або розвиванія зборѣвъ народныхъ, 514.

— въ справахъ закладанія товариствъ, 504.

— въ справахъ принадлежности до громады, 6.

— въ справахъ шкоды польовой, 299.

— обшарѣвъ двѣрскихъ противъ розпоряджень и оречень, 101.

— противъ выдаленія зъ громады, 8.

— противъ забороны ухвалы Рады громадской, 65.

— противъ додаткѣвъ громадскихъ до податкѣвъ, 61, 62.

Вѣдкинѣтъ противъ каръ, наложеныхъ Начальникомъ або Старшиною громадскою, 40.

— противъ каръ за неоправдану неприсутнѣсть при выборѣ Старшины громадской, 89.

— противъ каръ за неприняте выбора до Рады громадской, 13.

— противъ оречень въ справахъ поліціи дороговой, 280.

— противъ перенесенія учителя зъ службовыхъ взглядовъ, 170.

— противъ розвязанія Заступництва громадского, 66.

— противъ розвязанія товариствъ, 509.

— противъ рѣшенія въ справахъ неучащанія до школы, 166.

— противъ рѣшенія комісії рекламаційной для листъ выборчихъ до Рады громадской, 78, 79.

— противъ рѣшенія Начальника громады що до каръ громадскихъ, 33.

— противъ уневажненія выборовъ громадскихъ, 87.

— противъ ухвалъ Выдѣловъ и Радъ повѣтовыхъ, 315.

— противъ ухвалъ Комітету конкуренційного, 222.

— противъ ухвалъ Старшины и Рады громадской, 61, 62.

— гл. Рекламациі.

Вѣдносины правнѣи учителѣвъ, 139—142.

Вѣдчоручники громады до выбору членѣвъ Рады повѣтовой, 320, 321.

Вѣдчоручникѣвъ громадскихъ именоване, 36.

Вѣдчоручникѣтъ правительственный на зборахъ народныхъ, 513.

— правительственный на зборахъ товариствъ, 506.

Вѣзваніе до выбору Старшины громадской, 89.

Возѣвъ увѣльненіе вѣдъ оплатъ мыта на дорогахъ, 241—243.

Войсковыхъ право выбора до Рады громадской, 11, 69—72.

Войтъ гл. Начальникъ громады.

Вѣсны щеплене, 20.

Выбираемѣсть на посла до Сойму краевого, 342—351.

— на члена Рады повѣтовой, 322, 323.

— гл. Выхучене.

Выбираи право до Рады громадской, 69.

Выборѣвъ громадскихъ уневажене, 87.

— розпочате до Рады громадской, 82.

— часу оголошеня до Рады громадской, 80, 81.

— черга въ колахъ до Рады громадской, 82.

— явнѣсть до Рады громадской, 82.

Выбору права выконани до Рады громадской, 72.

Выборѣвъ вірільний, 346, 352.

Выборѣвъ зборы, 512.

— списъ до Рады громадской, 75, 76.

— гл. Листы.

Выбѣръ асесорѣвъ, 92.

— выборѣвъ, управненихъ до выбору посла Рады державной зъ сельскихъ громадъ, 475.

— выборѣвъ, управненихъ до выбору посла соймового зъ сельскихъ громадъ, 355—358.

— Выдѣлу повѣтового, 304, 330, 331.

— доповняючій до Выдѣлу повѣтового, 305.

— доповняючій до Рады громадской, 13 14.

— доповняючій до Рады повѣтовой, 305.

— доповняючій до Сойму краевого, 363, 364.

— доповняючій Старшины громадской, 93.

Выбѣръ Заступника Начальника громады, 92.

— Заступника Предсѣдателя Рады школьной окружной, 184.

— Заступника Раднымъ громадскимъ, 86.

— Комітету конкуренційного, 219, 220.

— мужѣвъ довѣря до мирени спорѣвъ въ громадѣ, 17, 32.

— Начальника громады, 91.

— неважный члена Старшины громадской, 92.

— поповный до Рады громадской уступающихъ, 13.

— послѣвъ до Рады державной, 450, 476 487.

— послѣвъ до Сойму краевого, 351—363.

— послѣвъ до Сойму краевого зъ бѣльшихъ посѣлостей, 343, 346, 347.

— послѣвъ до Сойму краевого зъ мѣсть, 344, 347.

— послѣвъ до Сойму краевого зъ сельскихъ громадъ, 344—347.

— Предсѣдателя и его Заступника Рады школьной мѣстевой, 181.

— присяжныхъ, 92.

— Старшины громадской, 12, 31, 89.

— тѣсѣйшій посла Рады державной, 483.

— тѣсѣйшій посла соймового, 362.

— членѣвъ Рады громадской, 10, 69.

— членѣвъ Рады повѣтовой, 304, 318—322.

— членѣвъ Рады повѣтовой въ группѣ бѣльшихъ посѣлостей, 318, 319.

— членѣвъ Рады повѣтовой въ группѣ мѣскихъ громадъ, 320, 321.

— членѣвъ Рады повѣтовой въ группѣ найвысше оподаткованныхъ зъ категоріи промыслу и торговлѣ, 319, 320.

Выбѣръ членѣвъ Рады повѣтовой въ группѣ сельскихъ громадъ, 321, 322.

— членѣвъ Рады школьной мѣстечков, 177, 178.

Вывлащенє на рѣчь дороги публичной, 229

Выдаленє особѣ нецрнпналежныхъ до громады, 8.

Выдатки громадскѣ сполученї зъ посѣданемъ добра громадского, 49.

— на будову школѣ народныхъ, 158 159.

— на покрьте потребѣ церковныхъ, 217, 218.

— на школы народнѣ и ихъ покрьте, 143—145.

— окремѣ громадскѣ, 49.

Выдаткѣвъ громадскихъ покрьте, 48-

— покрьте въ громадахъ зложєныхъ зъ колѣкохъ сєль, 49.

— поношенє обшару двѣрского, 100.

Выдѣль краєвѣй, 339.

Выдѣль повѣтовый, власть дїсциплїнарна, 311.

— вѣдѣлики противъ ухвалѣ, 315.

— выбѣръ и складѣ его, 304, 330, 331.

— выдаване грамотъ, 310, 311.

— выконанє ухвалѣ Рады повѣтовой, 310.

— вынагородженє членѣвъ 306.

— залагоджуванє справъ и поставленє ухвалѣ, 314.

— комїсїи. 312.

— обємъ дѣлани, 310 - 312.

— оголошенї, 314.

— одвѣчальность, 311.

— покликанє Заступникѣвъ и выбѣръ доповняющїй, 305

— приреченє членѣвъ, 305.

— укладанє бюджету, 310.

Выемки вѣдѣ избираемости до Рады громадской, 75.

Выемки и избираемость на членѣвъ Старшинны громадской, 90.

— гл. Вылущенє.

Выказѣ дѣтей въ вѣцѣ школьномъ, 164.

— дѣтей занедбующихъ школу, 165, 166.

— оподаткованныхъ, 76.

Выключенє вѣдѣ правъ выбирани и избираемости до Рады громадской, 71, 75.

— войсковыхъ вѣдѣ права выбирани до Рады громадской, 71.

Выконуванє власти карной въ громадѣ, 40.

— права выбору до Рады громадской, 72.

— ухвалѣ Рады громадской, 37.

— ухвалѣ Рады повѣтовой, 310.

Вылущенє вѣдѣ права выбирани и избираемости посла соймowego, 348—351.

— вѣдѣ права выбирани и избираемости членѣвъ Рады повѣтовой, 323.

— громады зъ округа народнои школы, 202.

— злученои посѣлости колїсь домїнїкальной зъ звязы громадской, 96.

— гл. Выемки.

Вымѣръ кары за нереступленє приписѣвъ полицїи дороговой, 279.

Вынагородженє членамъ Выдѣлу повѣтового, 306.

— членамъ Рады и Старшинны громадской за выдатки, 15.

— шкоды зъ стороны громады, 80.

— шкоды на публичныхъ дорогахъ, 280.

Вѣкъ обовязковѣй дѣтей до школы гл. Обязанокѣ.

Вѣроисповѣднѣ вѣдносинны горожанѣ державы, 117—122.

— вѣдносинны пѣдѣ взглядомъ богослуженїя и душпаствїтства, 120.

— вѣдносинны пѣдѣ взглядомъ данингъ и свѣдченї, 120, 121.

Вѣроисповѣдніи вѣдносины подѣ взглядомъ похоронѣвъ, 121.

— вѣдносины подѣ взглядомъ свить и дѣвъ урочистыхъ, 121, 122.

Вѣче гл. Право збору.

Г.

Государство громады, 28.

Грунтъ дороги заливной, 221.

Грунты для дорогъ гл. Вывлащеня.

Г.

Гимназій рускій, 113.

Глухонѣмъ, 20.

Голосованіе на засѣданіяхъ Рады громадской, 34.

— на засѣданіяхъ Рады повѣтовой, 313.

— при выборахъ посла Рады державной 479—485

— при выборахъ посла соймового, 360—362.

— при выборахъ Рады громадской, 82, 83.

— при выборахъ Рады повѣтовой, 329

— гл. Неважнѣсть.

Голосованіе замкненіе при выборахъ громадскихъ, 85.

— фальшование при выборахъ громадскихъ, 84.

Голосѣтъ записуваніе при выборахъ громадскихъ, 84.

— обчисленіе при выборахъ громадскихъ, 85

Голосы вірильнѣ, 346.

— утраченіи при выборахъ громадскихъ, 86.

Горожане мѣскіи и почетніи, 6, 7.

— чужихъ державъ, 70.

Горожанѣ мѣскихъ и почетныхъ право выбиранія до Рады громадской, 69, 70.

Горожанѣ мѣскихъ право до участіи въ фундаціяхъ и закладахъ, 7.

Горожанѣства австрійскаго одержаня, 5.

— мѣскаго и почетнаго наданя, 7, 31.

— гл. Оплата.

Грамоты въ имени громады, 36, 37.

Громада въ загалѣ, 1.

— выдаленіе особѣ неприналежныхъ до громады, 8.

— засмотреніе убогихъ, 7

— зворотѣ коштовѣ удержанія хорыхъ чужинцевъ, 9.

— кары полиційнѣ, 29

— кошты лѣченія убогаго хорого, 7.

— наданя права приналежности, 31.

— накладаня тягарѣвъ на громаду, 43

— права и обовязки членѣвъ громады, 7.

— право побыту въ громадѣ, 8.

— подмога приналежнымъ до громады на случай зѣубоженія и неспособности до праць, 7.

— подмога чужимъ убогимъ, 8.

— приналежнѣсть до громады, 3—6.

— сторожа нѣчна въ громадахъ, 18.

— удержаня хорыхъ убогихъ, 7.

— удержаня хорыхъ чужинцевъ, 8.

Громадѣ заклады, 2

— лученя добровольнѣ, 58.

— лученя конечнѣ, 58, 59.

— перенѣство при доставкахъ камѣня и шутру на дороги, 271, 272.

— розлученіе, 2.

— сполученіе, 1

— фонды, 2.

Громады вылученія зѣ округа народнои школы, 202.

— доглядѣ надѣ будовами и стереженіе передѣ огнемъ, 25—27.

— доглядѣ надѣ продажею живности, торгами, мѣрами и вагами, 18, 19.

— доглядѣ надѣ челидію и зарѣбниками, 21.

Громады жаданя до вынагороджени шкѣдъ, 41.

- заосмотрене убогихъ, 30.
- заступничество на зверхъ, 36.
- змѣна границъ, 2.
- не обовязанъ стигати податокъ, 27.
- объемъ дѣланя власный и припорученый, 16, 17—32, 39.
- обовязокъ въ справахъ публичной админістраціи, 27.
- обовязокъ закладати и удерживати школы, 154.
- одиѣчальность, 29, 30.
- опѣка и старане надъ убогими, 24.
- полиція, 29.
- слуги, 28, 29.
- споры правный, 28.
- sprawy господарства, 28.
- умова зъ иными громадами, 32.
- урядники, 28, 29.
- установлене службы, 28, 29.
- члены и чужй, 3.
- гл. 1) Начальникъ громады; 2) Обшаръ двѣрскій; 3) Рада громадска; 4) Старшина громадска.

Д.

Данины гл. Вѣроисповѣдній вѣдносины.

Датокъ предприемствъ на рѣчь дорѣгъ, 234, 235.

Движимостей продажъ дорогою ліцитаціи, 38.

Делѣгаты громадскій гл. Вѣдпоручники.

Директорѣвъ шкѣлъ державныхъ середныхъ именоване, 109.

Директоръ школы выдѣловой, 130.
— гл. Додатокъ до платнѣ.

Дневникъ кассовый для Заридѣвъ дороговыхъ, 253, 266, 267.

Дни урочистѣи и свята гл. Вѣроисповѣдній вѣдносины.

Добра громадского ужитковане, 44, 45, 46.

Добра громадского ужитковане гл.

- 1) Выдатки громадскій; 2) Надзѣръ.

Довги за напитки, 23.

Доглядъ громады надъ будовами и стереженемъ передъ огнемъ, 26, 27.

- громады надъ челидію и робѣтниками, 21, 22.

Додатки громадскій до податкѣвъ, 50, 51.

- громадскій до податкѣвъ громады зложенон зъ колькохъ селъ, 53.
- до платнѣ за провѣдъ директорамъ шкѣлъ выдѣловыхъ и управителямъ шкѣлъ народныхъ, 174, 175.
- мѣсцевъ до платнѣ учителѣвъ шкѣлъ народныхъ, 172, 173.
- на мешкане для учителѣвъ шкѣлъ народныхъ въ мѣстахъ и мѣсточкахъ, 175.
- особистый учителѣвъ шкѣлъ народныхъ, 174.
- повѣтовъ до податкѣвъ, 308.
- питилѣтний до платнѣ учителѣвъ шкѣлъ народныхъ, 173, 174.

Додаткѣвъ громадскихъ побѣръ, 54, 55.

Дорадники Рады шкѣльной окружной, 185, 190.

Дороги громадскій, 226, 227, 230, 231.

- залишенои грунтъ, 229.
- краевъ, 226—228, 230, 234, 269—272.
- краевой, повѣтовой и громадской залишено, 228, 229.
- повѣтовъ, 226—228, 230, 234, 255, 258.
- публичный, 227, 228.

Дорѣгъ новыхъ закладане, 228.

- гл. 1) Вывлащене; 2) Датокъ предприемствъ; 3) Дорѣзды; 4) Зарядъ дорогоный; 5) Престанціи; 6) Приписки о полиціи дороговѣй; 7) Регулимигъ; 8) Чищене ровѣвъ.

Достава матеріалу до будовы и удержания дорогъ правыхъ, 269—272.

Доходъ зъ мыта, 236.

Доѣзды зельзничей, 227.

Душнастырѣвъ право выбирани до Рады громадской, 69.

— гл. 1) Вѣроисповѣднѣй вѣдносины; 2) Парохъ.

Дѣти пѣдъ взгядомъ вѣроисповѣданіи, 117, 118.

— пѣдъ взгядомъ приналежности до громады, 3—5.

Дика помешкане, 217.

Е.

Експедиторы почтовѣй, 91.

Емеритура учительвѣ школъ народныхъ зъ причины ихъ службы войсковой, 196, 197.

— гл. Пенсіи.

Ж.

Жадани громады до вынагороджени школъ, 41.

Жандармеріи аспетенціи, 38, 39.

Живности доглядъ назначенон до продажи, 18, 19.

Жидовской людности права, 55, 57.

Жѣнокъ выконуване права выбору до Рады громадской, 11, 72.

— приналежность до громады, 4, 5.

З.

Забавы публичнѣй, 22, 23.

Завѣдованіе маеткомъ гражданскимъ, 37.

Завѣдомленіе власти о выборѣ Старшины громадской, 90, 92, 93.

Закаленіе въ справахъ приналежности до громады, 6.

Закаленіе противъ розпорядженіи Старшины громадской, 30, 31.

— противъ ухвалѣ Комітету конкуренційного, 222.

— противъ ухвалѣ Рады школьной мѣсцевон, 182.

— противъ ухвалѣ Рады школьной окружной, 188.

— гл. 1) Вѣдѣликъ; 2) Замѣты.

Закладаніе дорогъ новыхъ, 228.

— школъ народныхъ, 142 150, 151, 152—154.

Заклады гражданскіи, 2, 3, 7, 31.

— науковѣй приватнѣй, 145—147.

Закѣченіе чинности выборчон до Рады громадской, 87.

Законъ гражданскіи, 1—68.

— дороговѣй, 224—244.

— конкуренційный, 212—223.

— о вѣдносинахъ школы до церкви, 114—117.

— о заступництвѣ повѣтовѣмъ, 300, 301—317.

— о науцѣ въ школахъ народныхъ, 123—145.

— о вауцѣ религіи въ школахъ народныхъ, середныхъ и учительскихъ семинаріяхъ, 148, 149, 150.

— о обезпеченіи будынокѣй церковныхъ и парохіальныхъ вѣдѣ огню, 222, 223.

— о обшарахъ двѣрскихъ, 94—101.

— о охоронѣ особистой свободы, 497—499.

— о охоронѣ права домашнаго, 500, 501.

— о приналежности до громады, 3—6.

— о репрезентаціи державной, 418, 449—457.

— о товариствахъ, 501—511.

— о управленію вѣдноснѣй особистыхъ и службовыхъ особѣ стану учительского въ школахъ народныхъ, наемачихъ до силы оружнои, 194—197.

Законъ о урядженю школъ народныхъ и выдѣловыхъ, 197—201.

— о языцѣ выкладовѣ въ школахъ народныхъ и середныхъ, 111—113.

— польовый, 282—299.

— про власти надзирающей мѣсцевой и окружной для школъ народныхъ, 176—192.

— про заглавныя права горожанъ державы, 493—497.

— про закладане и удержане школъ народныхъ и обязательство посылаемыя до нихъ дѣтей, 150—166.

— про правныя вѣдѣныя стану учительскаго въ школахъ народныхъ, 166—176.

— про право збору, 512—515.

— управительствующей вѣроисповѣдныя вѣдѣныя горожанъ державы, 117—122.

Законы о Заступничествѣ краевомъ, 332—437.

— основныя державныя, 438—515.

— о справахъ повѣтовыхъ, 300, 301—331.

— школьныя, 102—211.

Залагоджуваніе справъ въ Выдѣлѣ повѣтовомъ, 314.

— справъ Рады повѣтовой, 312.

Залеглости въ престаціяхъ и сплатахъ, 262.

Залишеніе дороги краевой, повѣтовой и громадской, 228, 229.

Замкненіе голосованія при выборахъ громадскихъ, 85.

— рахунковъ дороговыхъ, 268, 269.

Замѣты противъ листы выборцовъ управленыхъ до выбору послѣ соймаго, 360.

— противъ листы выборчей до Рады громадской, 89.

— противъ поступованія при выборахъ громадскихъ, 87—89.

Заосмотреніе убогихъ въ громадѣ, 7, 30.

Записуваніе голосовъ при выборахъ до Рады громадской, 84.

Заплата належитости похоронной за убогихъ, 9.

Зарѣбники гл. 1) Доглидъ громады; 2) Карта принадлежности.

Зарядженіе прилученія общару двѣрскаго до громады, 96.

Зарядъ дороговой, 231, 255—261.

— дорожъ громадскихъ, обнятый Выдѣломъ повѣтовымъ, 259.

— гл. Инструкція рахункова.

Заслуженіе слугъ, 22.

Заступника выборъ Раднымъ громадскимъ, 86.

— именованіе для громады, 64.

Заступники Радныхъ громадскихъ безъ выбору, 11.

— членовъ Рады громадской, 10.

Заступниковъ покликаніе и выборъ допвняющей до Выдѣлу повѣтового, 305.

Заступникъ Маршалка краевого, 338.

— Начальника громады, 12—14, 92, 93.

— Предсѣдателя Рады школьной мѣсцевой, 181.

— Предсѣдателя Рады школьной окружной, 184.

— гл. Повномочникъ.

Заступничества громадскаго розвѣзане, 66.

— краевого право надзору надъ Заступничествомъ повѣтовымъ, 315.

— повѣтового общаръ, 300, 301.

— повѣтового осядокъ, 301.

Заступничество громадске, 9.

— громады на зверхъ, 36.

Засѣданія Рады школьной мѣсцевой, 181.

— Рады школьной окружной, 187.

Затвержденіе ухвалы Рады громадской черезъ Раду повѣтовую, 60, 61.

Зборы выборцовъ, 512.

— народныя, 512—515.

Зборы народный подъ голымъ небомъ, 512.

— товариствъ противъ приписовъ, 508.

Зверхность громадска гл. Старшина громадска.

Зворотъ коштѣвъ подорожи для вѣдпоручниковъ засѣдающихъ въ въ Радѣ школьной окружной, 191, 192.

коштѣвъ удержания убогихъ, 7.

— коштѣвъ удержания хорыхъ чужинцевъ, 9.

— подмоги убогимъ чужинцамъ, 8.

— шкодъ вѣдъ Старшины громадскои, 41.

Згортане болота на дорогахъ, 235, 236.

— снѣговъ на дорогахъ, 235, 236.

Змѣна границъ громады, 2.

— ординаціи выборочнои соймовои, 363.

Знайды, 20.

Знаряды и приряды церковный, 212.

— гл. Инвентарь.

Зреченє принадлежности до громады, 4.

Зъубоженє принадлежащихъ до громады 7

И.

Именованє вѣдпоручниковъ громадскихъ, 36.

— директорѣвъ державныхъ школъ середнихъ, 109.

— заступника для громады, 64.

— инспекторѣвъ школьныхъ, 109.

— кандидатѣвъ на учителѣвъ школъ середнихъ народными учителями, 137.

— Маршалка краєвого и его Заступника, 338.

— Начальника обшару двѣрскогo правительствомъ, 98.

— Президента и Вицепрезидентѣвъ Рады державнои, 451.

Именованє профессорѣвъ школъ державныхъ середнихъ, 109.

— учителѣвъ религіи, 109.

— учителѣвъ школъ народныхъ, 136, 139, 169—171.

Инвентарь движимостей и знарядѣвъ дороговыхъ, 257, 268.

— мастку громадскогo, 43.

Инспекторы окружий школьный, 109, 188—190.

Инстанціи противъ рѣшенъ Старшины або Начальника громады, 40.

Инструкціи выдаваніи Радюю повѣтовою, 311.

— о приписахъ полиціи дороговои, 277—281.

— рахункова для зарядѣвъ дороговыхъ, 264—269.

Испыту учительского повтореня, 136, 137.

Испытъ вступный до семинарій учительскихъ, 134.

— зрѣлости въ семинаріяхъ учительскихъ, 135.

— учительскій, 136.

— гл. Комісія.

К.

Кавція въ разѣ увязнени, 498, 499.

Камѣньоломы гл. Вывлащенє.

Карты легітимацийный до выбору посла Рады державнои, 473, 474, 479.

— легітимацийный до выбору посла соймового, 353, 354, 357.

— легітимацийный до выбору Рады повѣтовою, 325—328.

— призволеня на музику зъ танцями, 23.

— принадлежности до громады, 4.

— принадлежности до громады для прибудѣвъ, 5.

Каръ грошевыхъ назначеня, 40.

— записуваня до книги, 40.

Кары громадскі, 27.

- гвошвей за непрыняте выбору до Рады громадской, 13.
- грошей накладан на членовъ Старшины громадской, 62.
- за нарушение закона о зборахъ народныхъ, 515.
- за неоправдану неприсутность при выборахъ Старшины громадской, 89.
- за непосылание дѣтей до школы, 164—166.
- за переступлене приписовъ полиціи дороговой, 279.
- за переступства противъ закона о товариствахъ, 511.
- за пиянство, 23.
- за škody польови, 286—288, 299.
- накладанъ Начальникомъ громады 39, 40.
- на Начальника громады, нарушающаго свои обязанности въ справахъ припорученнаго обѣму дѣлани, 66.
- полиційный громады, 29.

Касы громадской пересмотръ, 31.

- окружнаго фонду шкѣльного, 160.

Катастеръ дорѣгъ громадскихъ, 257, 269.

- дорѣгъ повѣтовыхъ, 258.

Квитаръ шнуровой для Зарядовъ дороговыхъ, 267, 268.

Кладовища закладане и удержане, 18, 20.

Клясы плативъ учительствъ шкѣлъ народныхъ и выдѣловыхъ, 171, 172.

Книга впису картъ, 40.

- ухвалъ Рады громадской, 35, 92, 93.

Книжка службова, 22.

Книжки до науки въ школахъ народныхъ и среднихъ, 115.

- до науки религіи, 115.

Кола выборчій при выборахъ громадскихъ, 76, 77.

Кола выборчій управленыхъ до выбору Рады повѣтовой, 323, 324.

Комісаръ выборчій при выборахъ посла Рады державной, 476—478.

- правительственный на зборахъ народныхъ, 513.
- правительственный на зборахъ товариствъ, 506.
- правительственный при актѣ выборовъ до Рады громадской, 81, 82.

Комісія Выдѣлу повѣтового, 312

- громадскі, 31.
- для испытѣвъ учительскихъ, 136.

Комісія выборча для выбору выборцовъ зъ сельскихъ громадъ, 355, 474.

- выборча для выбору посла Рады державной, 476—484.
- выборча для выбору посла соймаго, 358—362.
- выборча для выбору Рады повѣтовой, 328.
- рекламачійна для листѣ выборчихъ до Рады громадской, 78.

Комітетъ конкуренційный, 218, 221, 222.

- конкуренційный шкѣльный, 192.

Комниовъ будова, 25.

Конкуренція що до будовель, 55.

Конкурсы на посады учительствъ шкѣлъ народныхъ, 168—170.

Конституція груднева, 448.

- жовтнева, 332, 438—446.

Конференція учительствъ, 138.

Концесія на мыто, 228.

Коныткове, 52.

Корпорація участники громадъ, 3.

Коррепетицій удѣляне заборонене учителямъ, 175.

Корчмы на парцеляхъ двѣрскихъ, 97.

- по селахъ, 23.

Кошты будовы и удержуваня будынокъ церковныхъ и парохіальныхъ, 212, 213.

Кошты будовы и удержуваня дорогъ, 230.

- закладани и удержуваня школъ народныхъ, 154—163.
- за науку руліїи, 149.
- лѣченя слуги, 21.
- лѣченя убогого хорого, 7.
- похорону убогихъ чужинцевъ, 9.
- гл. Зворотъ коштовъ.

Курсы дальшого образованя учитель, 138.

- науки для dorosлыхъ, 201.
- науки доповняючої, 164, 198.

Л.

Листы выборцевъ до Рады громадской, 78—80, 89.

- выборцевъ до выбору посла Рады державной, 470—472.
- выборцевъ до выбору посла соймового, 352—354, 358.
- выборцевъ до выбору Рады повѣтовой, 325—328.
- правыборцевъ, 355.
- гл. Замѣты.

Лучене громадъ добровольне, 58.

- громадъ коначне, 58, 59.

Лѣсы громадскій, 18.

Лѣчене слуги, 21.

- убогого хорого, 7.

Людности христїаньской и жидовской права, 55—57.

М.

Маеткомъ громадскимъ завѣдоване, 37.

Маетку гражданского инвентарь, 43.

- гражданского надзоръ, 60.
- гражданского подѣлъ, 44.
- гражданского удержане, 44.
- гражданского ужитковане, 44.
- повѣтового удержане, 309.

Маетокъ громадскій, 17, 18.

- назначенный на цѣли парохїи, 217.

Маршалокъ краевый, 338.

Метрики жидовскій, 70.

Мешканс для дяка, 217.

- для управителя народной школы, 174, 175.

Министерства одвѣчалность, 454.

Моеты, 228.

Мужѣ довѣря до мирепя споровъ въ громадѣ, 17, 32.

Музики зъ танцїями, 22, 23.

Мыто на дорогахъ, 236.

- на дорогахъ и перевозахъ, 228.
- гл. Увольнене.

Мѣры гл. Доглядъ громады надъ мѣрами

Мѣсце выборовъ до Рады державной, 457—461.

- выборовъ до Рады повѣтовой, 323, 324.
- выборовъ до Сойму краевого, 342.

Н.

Нагляданс Старшины гражданской, 31.

Наглядъ власти що до приготованя выборовъ до Рады гражданской, 81.

Наданс горожанства почетного, 7.

- горожанства почетного и мѣского, 31.
- принадлежности до громады, 4, 5, 31.

Надзиратель школьный мѣсцевый, 182.

Надзоръ дороговой, 255—261.

- надъ будовами дорогъ гражданскихъ, 259.
- надъ громадами, 59, 60.
- надъ закладами гражданскими, 31.
- надъ Заступництвомъ повѣтовымъ, 315—317.
- надъ маеткомъ и добромъ гражданскимъ, 60.
- надъ урядниками громадъ сельскихъ, 62—64.
- полиційный, 500, 501.

Накладане тятарѡвъ на громаду, 43.
Належитѡсть похоронна за убогихъ, 9.

Напитокъ на довгъ побираний, 23.

Наука въ школахъ выдѣловыхъ, 199—201.

— въ семинаріяхъ учительскихъ, 132, 133.

— въ школахъ народныхъ, 123, 124—145, 197, 198.

— религіи въ школахъ 114, 124, 148—150.

Науки доповняющей курсы, 198, 199.

— плянъ для школъ выдѣловыхъ, 129.

— плянъ для школъ народныхъ, 124.

— часть въ семинаріяхъ учительскихъ, 132.

Науковій заклады приватный, 145, 146, 147.

Начальника громады власть въ загалѣ, 35.

— въ наглыхъ случаяхъ элементарныхъ нещастъ, 38.

— власть заспокоити наглій выдатки, 48.

— власть накладывать кары, 33, 39, 40.

— выборъ, 12, 91, 92.

— выборъ доповняющей, 33.

— обовязокъ подчасъ пожежи, 26.

— одвѣчальность, 41.

— платни, 14, 93.

— право выбора членѡвъ Рады повѣтовой, 320, 321.

— право дохожденія преступствъ полевыхъ, 293—299.
приреченіе, 14.

Начальника Обшару двѣрскаго объемъ дѣланія, 99.

— приреченіе, 99.

— утрата уряду, 100.

Начальникъ громады, 11.

— представитель громады, 36.

— проводить на засѣданіяхъ, 34.

— скликае Радѹ громадскѹ, 32, 33.

Начальникъ Обшару двѣрскаго, 97, 98.

— въ добрахъ камеральныхъ и фовдѹ религіи, 320.

— зѣ Старшиною громадскою яко Зарядѣ дороговѣ, 255—257.

— именованый правительствомъ, 98, 99.

Недвижимѡсть належитъ до звязи громады, 2.

Недѣль и святѣ пошановане, 22.

— гл. Въроисповѣдій водносны.

Неспособнѡсть до працѣ приналежныхъ до громады, 7.

Нотарѣвъ право выбора до Рады громадскои, 70

О.

Обсмѣ дѣланія Выдѣлу повѣтового, 310—312.

— дѣланія громады власный и припорученный, 16—32, 39.

— дѣланія Заступництвѣ громадскихъ въ справахъ дороговѣхъ, 239—241.

— дѣланія Заступництвѣ краевыхъ въ справахъ дороговѣхъ, 236, 237, 238.

— дѣланія Заступництвѣ повѣтовымъ въ справахъ дороговѣхъ, 238, 239.

— дѣланія Обшару двѣрскаго, 96, 97, 99.

— дѣланія Рады громадскои, 28.
дѣланія Рады державнои, 451, 452, 453.

— дѣланія Рады повѣтовой, 306, 307—310.

— дѣланія Сойму краевого, 339.

— дѣланія Старшины громадскои, 35.

Обираемѡсть до Рады громадскои, 74.

— на членѡвъ Старшины громадскои, 90.

Обмеженіе права выбора членѡвъ Рады повѣтовой, 322.

Обовязокъ горожанъ почетныхъ, 7.

- посылая дѣтей до школы, 150, 151—166.
- принять выбору на Радного громадского, 12.
- учащани до школы народнои, 130—132, 163—166.
- членовъ громады, 7.

Образованіе учителей, 132—138.**Обчисленіе голосовъ при выборахъ гражданскихъ, 85.****Обшаръ двѣрскій, 94—101.**

- будова и удержаніе дорогъ гражданскихъ, 231, 249.
- вѣдѣлики противъ розпорядженъ и ореченъ, 101.
- вылучене злученои посылости колисъ доминікальной зѣ звязи громадской, 96.
- Начальникъ Обшару двѣрского, 97, 88.
- Начальникъ Обшару двѣрского вменованный правительствомъ, 98, 99.
- объемъ дѣлани, 96, 97.
- одвѣчальность, 100, 101.
- подлягане властямъ, 101.
- поношене выдатковъ, 100.
- прилучене до громады, 95, 96.
- приречене Начальника, 99.
- удержане школъ народныхъ, 156, 158.
- ужитіе средствъ зарадныхъ черезъ державу, 101.
- умова зѣ громадою, 95, 96.

Обшаръ Заступництва повѣтового, 300, 301.**Обыватель гл. Горожане.****Оголошенія Выдѣлу повѣтового, 314.**

- ухвалъ водносящихъ ся до престаций, 54.
- часу выборовъ до Рады громадской, 80.

Огороды дѣточі, 132**Одвѣчальность Выдѣлу повѣтового, 311.**

- громады, 29, 30
- Министерства, 454.

Одвѣчальность Начальника и Старшины гражданской, 41.

- Обшару двѣрского, 100.

Округи выборчі до Рады державной, 457—461, 487—492.

- выборчі до Сойму краєвого, 340, 341, 342.
- выборчі до Сойму краєвого: Бережаны [Бережаны-Козова], 378, 379.
- Бѣбрка [Бѣбрка-Ходорѣвъ], 373, 374.
- Богородчаны [Богородчаны-Солотвина], 375.
- Борицѣвъ [Борицѣвъ-Мельница], 375, 376.
- Броды [Броды-Залѣзцѣ-Лопатынъ], 376, 377.
- Бучачъ [Бучачъ-Потокъ Золотый], 380, 381.
- Городенка [Городенка-Обертынъ], 389.
- Городокъ [Городокъ-Янівъ], 387, 388.
- Гусятинъ [Гусятинъ-Коньчинъ], 390.
- Добромиль [Бирча-Добромиль], 383, 384.
- Долина [Болехѣвъ-Долина-Рожнятовъ], 384, 386.
- Дрогобычъ [Дрогобычъ-Пѣдбужъ], 386, 387.
- Жидачѣвъ [Жидачѣвъ-Журавно-Николаѣвъ], 436, 437.
- Жовква [Жовква-Куликѣвъ-Мосты великій], 434—436.
- Залѣзники [Залѣзники-Товсте], 430, 431.
- Збаражъ [Збаражъ-Нове Село], 431, 432.
- Золочѣвъ [Зборѣвъ-Золочѣвъ-Олеско], 432, 434.
- Калушъ [Войнилѣвъ-Калушъ], 394, 395.
- Камѣнка Струмилова [Бускъ-Камѣнка Струмилова-Радехѣвъ], 395, 396.
- Коломыя [Гвоздець-Коломыя-Печевжинъ], 397, 398.

Округи выборчій до Союму: Косовъ [Жабе-Косовъ-Куты] 398, 399.
 — Лѣско [Балигородъ-Лѣско-Лютосиска-Устерики], 401—403.
 — Львовъ [Вишники-Львовъ-Щирецъ], 399—401.
 — Мостиска-Судова Вишня, 404, 405.
 — Надворна [Делятычъ-Надворна], 405, 406.
 — Перемышль [Дубецко-Нижанковичъ-Перемышль], 497—409.
 — Перемышляны [Глиняны-Перемышляны], 409, 410.
 — Подгайць [Вишневичкъ-Подгайць], 406, 407.
 — Рава Руска [Немирѳовъ-Рава Руска-Угнѳовъ], 410, 411.
 — Рогатынь [Буритынь-Рогатынь], 411—413.
 — Рудки [Комарно-Рудки], 413, 414.
 — Самборъ [Лука-Самборъ], 414, 415, 416.
 — Скалатъ [Грималѳовъ-Скалатъ], 418, 419.
 — Снятынь [Заболѳовъ-Снятынь], 419, 420.
 — Сокаль [Белзь-Сокаль], 420, 421.
 — Станиславѳовъ [Галичь-Станиславѳовъ], 421—423.
 — Старемѳесто [Старасѳоль-Старемѳесто], 423, 424.
 — Стрый [Сколе-Стрый], 424, 425.
 — Сянокъ [Буковско-Рыманѳовъ-Сянокъ], 416—418.
 — Теребовля [Будзаѳовъ-Теребовля], 428, 429.
 — Тернопѳоль [Микулицъ-Тернопѳоль], 425—427.
 — Товмачъ [Товмачъ-Тисмениця], 427, 428.
 — Турка [Борыш-Турка], 429, 430.
 — Цѣшанѳовъ [Любачѳовъ-Цѣшанѳовъ], 381, 382.
 — Чортковъ, 382, 383.
 — Яворѳовъ [Краковецъ-Яворѳовъ], 393, 394.

Округи выборчій до Союму: Ярославъ [Порохницъ-Радымно-Свяняви-Ярославъ], 391, 392.

Округи дороговъ, 259.

Оплаты громадскій належачій до каторгін додатковъ до податковъ, 51.

— за надане горожанства, 6, 32.

— за надане приналежности, 32.

— за отвиране шинковъ и корчемъ по-за приписаными годами, 23.

— за призовлене на музику зъ танцами, 23.

— знесене за асистенцію жандармеріи, 39.

— торговъ, 19.

Ординація выборча для громадъ, 69—93.

— выборча повѣтова, 318—331.

— выборча Рады державной, 457, 458—492.

— выборча соймовая, 332, 340, 341, 342—364.

Ореченія конкуренційны, 220.

Осѣдокъ Заступництва повѣтового, 301.

Офіціровъ права выбору до Рады громадской, 59, 70, 72.

Охорона особистои свободы, 497, 498, 499.

— права домашняго, 500, 501.

Оцѣненіе шкоды польвово, 297.

II.

Палата панѳовъ Рады державной, 449.

— послѳовъ Рады державной, 449.

Памятникъ дороговый, 253, 254, 268.

Парохѳовъ датки на фондъ конкуренційный, 214.

— обовязокъ ставляти и удерживати будинки господарскій на приходствѣ, 213, 214.

Пасовиско громадске, 18.

Патентъ лютовый зъ основнымъ закономъ про статутъ краевый и ординацію соймову, 332.

Патронату право прислугующе громадѣ, 32.

Патронъ церкви, 214, 215.

Пашпорты для худобы, 20, 21.

Пенси вдовъ и сиротъ по учителямъ, 141.

— учителей, 141.

Перевозы, 228.

Переписки рогачокъ, 241.

Переходъ зъ одного въ роисповѣданіи до другого, 119.

Перешкоды урядованія членовъ Старшины городской, 41.

— участвованія въ нарадахъ Рады городской, 33.

Періодъ выборчій до Рады городской, 13, 14.

— выборчій до Рады державной, 455.

— выборчій до Рады повѣтовой, 304, 305

— выборчій до Сойму краєвого, 338.

Пертрактація конкуренційна, 219, 220.

Петиціи и адресы вѣдъ зборѣвъ народныхъ, 513.

— и адресы вѣдъ товариствъ, 509.

Печи будова, 25.

Писарка покутна учителямъ заборонена, 175.

Писарѣ городской, 29.

Платни Начальника громады, 93.

— присяжныхъ, 93.

— Старшины городской, 14.

— учителей школъ народныхъ, 141, 159, 171—176.

— учителей школъ народныхъ за надобовязковій години, 175.

— учителей школъ народныхъ за надобовязковій предметы, 175.

— учительокъ школъ народныхъ за ручній работы, 175.

— учителей школъ народныхъ молодшихъ, 172.

Платни учителей школъ народныхъ покликаныхъ до службы войсковою, 194—196.

— учителей релігій, 150.

— учителей школъ народныхъ тымчасово установленныхъ, 172.

— гл. Додатки.

Пляну будовы предлагана Старшиной городской, 25.

Плянъ науки для школъ выдѣловыхъ, 129, 201.

— науки для школъ народныхъ, 124, 198.

— науки доповниющей, 199

Побѣръ додатковъ городскихъ, 54, 55.

Побыту право въ громадѣ, 8.

Повномочника условія до выбору Рады городской, 74.

Повномочники пайвыше оподаткованныхъ, входящихъ въ складъ Рады повѣтовой, 304.

Повномочія до голосованія при выборахъ до Заступництвъ городскихъ, повѣтовыхъ и краєвыхъ, 73, 85.

Податковъ стигане, 39.

— стигане не обовязокъ громады, 27.

— гл. Додатки.

Подводы для учителей релігій, 149, 210.

Подлягане властямъ обшарѣвъ двѣрскихъ, 101.

Подмога громады чужимъ убогимъ, 8.

— громады на случай зъубоженія и неспособности до працъ принадлежащихъ до громады, 7

Подѣлъ маетку городского, 44.

— числа членовъ Рады повѣтовой на группы, 302—304.

Пожарній приряды, 26.

Позволене на побѣръ мыта гл. Концесіи.

Покликане заступниковъ и выбѣръ доповниющей до Выдѣлу повѣтового, 305.

- Покрите** выдаткѣвъ громадскихъ, 48.
— выдаткѣвъ въ громадахъ зложенихъ зъ кѣльяхъ сель, 49.
— конштѣвъ будовы и удержани до-рогъ, 230.
- Поліція** громадска, 29, 38.
— дорогова, 272—281.
- Польовый** гл. Сторожа польова.
- Помешканє** для дяка, 217.
— для управителя народной школы, 174, 175.
- Поношенє** выдаткѣвъ обшару двѣр-ского, 100.
- Порядокъ** предметѣвъ на засѣданяхъ Рады повѣтовой, 313.
— торговый, 19.
- Посады** учительѣвъ народныхъ школѣ, 115, 166, 167.
— учительѣвъ народныхъ школѣ тымчасовыхъ, 170.
— учительѣвъ народныхъ школѣ, покликанихъ до войскової служ-бы, 194.
— учительѣвъ релігій, 150.
- Посвояченє**, 34.
- Посвѣдченє** для сторожи польовой гл. Цертифікатъ.
- Послѣвъ** соймовыхъ число, 338.
- Послуги** и работы въ громадѣ, 52.
- Поставленє** рогацокъ, 241.
- Постановы** карий за шкоды польовѣ, 286—288.
- Посѣлости** домінікальной вылученє зѣ звизі громадской, 96.
- Посѣлость** домінікальна въ области мѣста и мѣсточка, 95.
— гл. Обшаръ двѣрскій.
- Походы** публичні, 512, 514.
- Похоропу** консты убогихъ чужин-цѣвъ, 9.
— належитѣсть за убогихъ, 9.
— гл. Вѣроисповѣдній вѣдносны.
- Почетне** горожанѣство гл. Горожанѣ-ства.
- Почтмайстры**, 91.
- Пошестъ** межі людьми и на худобу, 20.
— гл. Хоробы.
- Право** вѣдказатисѣ вѣдѣ выбору на Радного громадского, 12.
— выбирані до Рады громадской, 69.
— выбирані до Рады повѣтовой, 318—322.
— выбирані посла до Союму крає-вого, 342—351.
— выбору и выбираемости до Рады державной, 461—469.
— выбору выконуванє до Рады громадской, 72.
— гл. 1) Выемки; 2) Вылученє.
— выдалени зъ громады, 8.
— горожанѣ мѣскихъ до участи въ фундаціяхъ и закладахъ, 7.
— до заосмотренія учительѣвъ школѣ народныхъ зъ причины ихъ службы войскової, 196, 197.
— домашніє 500, 501.
— доходженія и карани переступствѣвъ польовыхъ, 294.
— збору, 512—515.
— надзору властей правительствен-ныхъ надѣ Заступництвомъ по-вѣтовымъ, 316.
— обираемости до Рады громадской, 74.
— патронату прислугуюче громадѣ, 32.
— побирані мыта [копыткового и на перевозахъ], 52.
— побыту въ громадѣ, 8.
— постановляти о языцѣ выкладо-вѣмъ въ школахъ народныхъ и середныхъ, 111, 112.
— правительства надзорувати и здержувати ухвалы Рады гро-мадской, 64, 65.
— презенты на посады учительѣвъ школѣ народныхъ, 167.
— приналежности до громады, 3—6.
- Права** загальні горожанѣ державы, 493—497.
— Заступництва громады, 57, 58.
— и обовязки членѣвъ громады, 7.

- Права** людности християньскои и жидовскои, 55—57.
 — почетныхъ горожанъ, 7.
- Правыборы** и правыборцы, 345, 346, 474, 475.
 — гл. Листы.
- Предирисметва** громадскі, 31.
- Предирисметвъ** датокъ на рѣчь дорогъ, 234, 235.
- Представленіе** гл. Водкликъ.
- Предсѣдатель** Комітету конкуренційного, 221.
 — Рады школьной мѣсцевой, 181.
 — Рады школьной окружной, 184, 190, 191.
- Презенты** на посадки учителѣвъ школъ народныхъ, 139, 140, 143, 167, 169.
- Президентъ** Рады державной, 451.
- Преліминарь** дороговый, 256, 258.
 — робѣтъ и кошту дорогъ громадскихъ, 266.
- Престациі**, 49, 50.
 — въ громадахъ зложеныхъ зъ кѣлькахъ селъ, 53.
 — на рѣчь дорогъ громадскихъ, 230—233, 237, 238, 244—251.
 — сплата, 233, 2 8.
 — гл. Залеглости.
- Приблудѣвъ** принадлежнѣсть до громады, 5.
- Приготованіе** до выборовъ Рады громадской, 75.
- Призволениіе** и поставленіе або перенесене рогацокъ, 241.
- Призначеніе** каръ грошевыхъ, 40.
- Прилученіе** обшару двѣрского до громады, 95.
- Примусъ** школьный, 164, 165.
- Приналежнѣсть** до громады, 3—6, 31.
- Принисы** обувязуючы всѣхъ, що уживають дорогъ, 275—277.
 — обувязуючы мешканцѣвъ що до дорогъ публичныхъ, 272—275.
- Принисы** о поліцііи дороговѣй, 272, 273—281.
- Приреченіе** Старшины громадской, 14.
 — членѣвъ Выдѣлу повѣтового, 305.
- Пририды** пожарный, 26.
 — и знаряды церковный, 212.
- Присѣлки**, 1.
- Присяжний**, 11.
- Присяжныхъ** выборъ, 12, 92.
 — выборъ доповняючій, 13.
 — платня, 14, 93.
 — приреченіе, 14.
 — урядованіе, 35, 36.
- Провѣдъ** на засѣданіяхъ Рады громадской, 34.
 — на засѣданіяхъ Рады повѣтовой, 312.
 — подчасъ выбору Старшины громадской, 90.
- Продажъ** движимостей дорогою ліцитаціі, 38.
- Протестъ** при выборахъ до Рады громадской, 79.
 — гл. Замѣты.
- Протоколъ** выборчій посла Рады державной, 484—486.
 — выборчій посла соймового, 362.
 — выборчій Рады повѣтовой, 329.
 — засѣданъ Рады повѣтовой, 314.
- Профессорѣвъ** право выбиранія до Рады громадской, 70.
- Прошеніе** о карту принадлежности до громады, 4.
 — о наданіе права принадлежности до громады, 6.
 — о позволеніе на музику зъ танцями, 23.

Р.

- Рада** громадска, 9.
 — выборъ членѣвъ, 69.
 — выборъ доповняючій, 13, 14.
 — выборъ поновный членѣвъ усту паючихъ, 13.

Рада громадска, выконуванє и вздержанє выконаня ухвалъ, 37.

- вынагородженє членамъ Рады за выдатки, 15.
- голосованє на засѣданяхъ, 34.
- голосованє при выборахъ до Рады, 82, 83.
- книга ухвалъ, 35.
- комисарь правительственный при актѣ выборчѣмъ, 81, 82.
- объемъ дѣланя Рады, 28.
- перешкоды участвованя въ нарадахъ, 33.
- покликанє Заступника члена до чинности, 13.
- право избираемости до Рады, 74.
- проводъ на засѣданяхъ, 34.
- регуляментъ, 35.
- скликуванє Рады, 32.
- условія важности ухвалъ, 34.
- управленє до ухвалъ, 33.
- установлюванє платнѣ для Старшины громадской, 14.
- уступленє зъ урядованя поодинокимъ членѣмъ, 15.
- члены Рады безъ выбору, 10, 11.
- члены Рады не можуть побирати сталой платнѣ, 15.
- явиѣсть выборѣвъ до Рады, 82.
- явиѣсть засѣданъ, 34.

Рада державна, 448—492.

- акта выборчѣй, 484—486.
- выборъ выборчѣвъ зъ сельскихъ громадъ, 475.
- выборъ посла, 450, 476—487.
- выборъ посла тѣспѣйшій, 483.
- голосованє при выборѣ посла, 479—485.
- именованє президента и вице-президентѣвъ, 451.
- карты легитимацийны, 473, 474, 479.
- комисарь выборчѣй, 476—478.
- комисія выборча, 474, 476—484.
- листы выборчѣй, 470—472.
- объемъ дѣланя, 451—453.
- округи, тѣла и мѣсяцъ выборчѣй, 457—461, 487—492.
- ординація выборча, 457—492.

Рада державна, періодъ выборчѣй, 455.

- право выбору и избираемости, 461—469.
- протоколъ выборчѣй посла Рады, 484—486.
- реклямаціи противъ листѣй выборчѣихъ, 472, 473.
- розписаня и приготовленє выборѣвъ до Рады, 469—476.
- сертификаты выборчѣй, 486, 487.

Рада повѣтова, 300—331.

- акты выборчѣй, 330.
- вздержанє ухвалъ Рады, 313, 314.
- водклики противъ ухвалъ, 315.
- вылученє водъ права выпраня и избираемости, 323.
- избираемость на члена Рады, 322, 323.
- выборы членѣвъ, 304, 318, 322.
- выборы доповняющіе, 305.
- выконанє ухвалъ Рады, 310.
- голосованє на засѣданяхъ, 313.
- залагоджуванє справъ, 312.
- карты легитимацийны, 325—328.
- кола выборчѣй, 323, 324.
- комисіи выборчѣй при выборахъ членѣвъ Рады, 328.
- листы выборчѣй, 325—328.
- мѣсяцъ выборѣвъ, 323, 324.
- накладанє додатковъ повѣтовыхъ до податковъ, 308.
- объемъ дѣланя Рады, 306—310.
- обмеженє права выпраня, 322.
- обшаръ Рады, 300, 301.
- оеѣдокъ Рады, 301.
- періодъ выборчѣй, 304, 305.
- повзятє ухвалъ, 313.
- подѣлъ числа членѣвъ на группы, 302—304.
- позычки повѣтовой, 308, 309.
- порядокъ предметѣвъ на засѣданяхъ, 313.
- предприиятє выборѣвъ Рады, 328, 329.
- проводъ на засѣданяхъ, 312.
- протоколъ выборчѣй Рады, 329.
- протоколъ засѣданъ, 314.

- Рада повѣтова, рекламація противъ**
 — лѣтъ wyborчыхъ, 325—327.
 — розвизане Рады, 317.
 — розписане wyborбъ, 324, 325.
 — складъ Рады, 301, 302.
 — скликане Рады, 312.
 — справы економичнѣ, 307.
 — удержане мастку повѣтового, 309.
 — установлене службы для Выдѣлу повѣтового, 309.
 — утрата мандату члена, 306.
 — сертификаты на члена Рады, 329, 330.
 — число членбъ Рады, 302.
 — явнбсть засѣданъ, 312, 313.
- Рада шкѣльна красава, 116.**
 — статуть, 108.
- Рада шкѣльна мѣсцева, 116, 176, 192.**
 — языкъ урядовый, 211.
- Рада шкѣльна окружна, 116, 153, 154, 183—192.**
- Рахунки громадскѣ рѣчнѣ, 46—48.**
 — закладбъ громадскихъ, 31.
- Рахункбъ дороговыхъ замкненѣ, 268, 269.**
- Ревізія дому, 500, 501.**
 — дому въ цѣли надзору полиційного, 501.
- Регуляціи для Рады громадской и урядникбъ громадскихъ, 35.**
 — дороговый, 244—255.
- Регуляціи границъ межи двома громадами, 2.**
- Рекурсъ гл. Вѣдклигъ.**
- Рекламаціи противъ лѣтъ управленыхъ до выбору посла соймого, 352—354.**
 — противъ лѣтъ управленыхъ до выбору посла до Рады державной, 472, 473.
 — противъ лѣтъ управленыхъ до выбору Рады громадской, 78.
 — противъ лѣтъ управленыхъ до выбору Рады повѣтовой, 325, 326, 327.
- Рекламаціи противъ означеного черезъ зарядъ дороговый вымѣру работы, 248.**
- Релігін наука въ школахъ народныхъ и середныхъ, 114, 124, 148—150.**
 — учитель, 115.
- Репрезентація державна, 448—457.**
- Робѣтники безъ занятя, 22.**
- Робѣты и послуги въ громадѣ, 52.**
- Робѣтъ чипченѣ на дорогахъ, 235, 236.**
- Рогачокъ поставленѣ або перенесенѣ, 241.**
- Рады шкѣль народныхъ, 150—154.**
- Розвизане Заступництва громадского, 66.**
 — зборбъ народныхъ, 513, 514.
 — Рады повѣтовой, 317.
 — товариства, 509.
- Розлученѣ громадъ, 2.**
- Розписане wyborбъ до Рады громадской, 82.**
 — wyborбъ до Рады державной, 469—476.
 — wyborбъ до Рады повѣтовой, 324, 325.
 — wyborбъ до Сойму кравового, 351, 352.
- Рѣкъ адміністраційный громады, 46.**
- Рѣшенѣ зажаленъ противъ розпорядженъ Старшины громадской, 30, 31.**

С.

- Свобода особиста, 497—499.**
- Святъ и недѣль пошанованѣ, 22, 121, 122.**
 — гл. Вѣроисповѣднѣй вѣдносинѣ
- Священникбъ приналежнбсть до громады, 4.**
- Секретаръ громадскѣй гл. Писаръ.**
- Семинаріи учительскѣй, 132—137.**
- Складъ и выбѣръ Выдѣлу повѣтового, 304.**

Складъ Рады повѣтрової, 301, 302.

Скликуванє Рады громадскої, 32.

— Рады повѣтрової, 312.

Слуги безъ занятя, 22.

— громадскій, 28, 29, 36.

— карты приваженности для слугъ, 4.

— книжки службовы, 22.

— гл. Челядь.

Служба при публичныхъ школахъ, 139.

Службодателѣвъ подпошене до слугъ, 21, 22.

Службы установлене для Выдѣлу повѣтрової, 309.

— установлене для громады, 28, 29.

Слѣговъ згортанє на дорогахъ, 235, 236.

Соймъ красвый, акта выборчїй, 362, 363.

— выборъ выборцѣвъ, управленыхъ до выбору посла, 355—358.

— выборы посла, 343—347, 351, 352—363.

— выборы доповняючїй, 363, 364.

— выборы тѣснѣйшїй, 362.

— вылученє вѣдъ права выбираня и выбираемости, 348—351.

— голосованє при выборѣ, 360, 361, 362.

— замѣты передъ комисією выборчою противъ листы выборцѣвъ, 360.

— карты легитимацийнїй, 353, 357, 358.

— комисія выборчїа, 358—362.

— листы выборцѣвъ, 352—354, 358.

— листы правыборцѣвъ, 355.

— неважнѣсть голосѣвъ, 361.

— обємъ дѣланя Сойму краєвого, 339.

— округи и мѣсти выборчїй до Сойму краєвого, 340—342.

— право выбираня и выбираемости, 342—351.

— правыборцѣ, 345, 346.

— протоколъ выборчїй, 362.

Соймъ красвый, реклямаціи противъ листъ выборчїихъ, 352—354.

— розписанє выборовъ, 351, 352.

— уневаженє выбору посла, 363, 364.

— утрата мандату, 350.

— сертификаты на посла, 363.

— якъ поступати при выборахъ, 364—372.

Сотрудникѣвъ парохїяльныхъ приваженнѣсть до громадъ, 4.

Списъ выборцѣвъ гл. Листы.

— округѣвъ выборчїихъ до Рады державної, 457, 487.

— округѣвъ выборчїихъ до Сойму, 373—437.

— особѣ обовязаныхъ до престациї на рѣчь дорогъ громадскихъ, 244—246, 265.

Сплата престациї, 233.

Сполученє громады, 1.

Спорѣдненє, 33.

Споры дороговїй, 227, 228, 237—240.

— межи службодателемъ а слугою або робѣтникомъ, 22.

— о припущенє до уживаня пасовискъ и лѣсѣвъ громадскихъ, 18.

— о уживанє добра громадского, 46.

— правїй громады, 28.

Справованє полицїи мѣсцевой, 38.

Средетва зарадїй на кошты громады, 55, 66.

— примусовїй на рѣчь дорогъ громадскихъ, 262—264.

Старшина громадска, 9, 11, 12, 35—43.

— власть дисциплїнарна надъ Старшиною громадскою, 62—64.

— выборъ Старшины, 13, 89.

— выборъ доповняючїй, 13, 93.

— выборъ неважнїй члени Старшины, 92.

— выборъ поновнїй уступающихъ членѣвъ Старшины, 13.

— вынагородженє Старшинѣ за выдатки, 15.

— голосованє при выборѣ Старшины, 91.

Старшина громадска, заведомлене властей о выборѣ Старшины, 90, 92, 93.

— записане до книги ухвалѣ выслу́ду выбору Старшины, 92, 93.

— зворотъ шко́дъ, 41.

— зъ Начальникомъ громады яко зарядъ доро́говый, 255—257.

— накладане Старшины 31.

— объёмъ дѣла́н Старшины, 35.

— избираемость и вые́мки на члена Старшины, 90.

— оди́нча́льность Старшины, 41.

— перешко́ды урядо́ван членовъ Старшины, 41.

— платня Старшины, 14.

— при́рече́н Старшины 14.

— прово́дъ подча́сь выбору Старшины, 90.

— рѣше́не зажа́ленъ противъ розпорядже́н Старшины, 30, 31.

— усло́вья важности выбору Старшины, 91.

— усуне́н члена Старшины во́дъ урядо́ван, 42.

— гл. 1) Ассесоры; 2) Начальникъ громады; 3) Присяжнѣ; 4) Рада громадска.

Статутъ краёвый, 312, 237—340.

— Рады шко́льной краёвой, 108.

Стежки, 231.

— приватнѣ, 228.

Стодо́ль будова, 25.

Сторо́жа но́чна, 18, 26.

— лове́цка, 291.

— лѣ́сова, 291.

— по́льова, 289—293.

Суе́нствованѣ гл. Усу́нене.

Т.

Таксы громадскѣ, 51.

— гл. Оплаты.

Танцѣ публичнѣ, 22, 23.

Тари́фа оплатъ торговыхъ, 19.

Товари́ства, 501—511.

— по́літичнѣ, 510, 511.

Товари́ства участники громады, 3.

То́къ инстанцій противъ рѣше́н Старшины або Начальника громады, 40.

Торги и ярмарки, 18, 19, 22.

— гл. 1) До́глядъ; 2) По́ридо́къ; 3) Тари́фа.

Тяга́ровъ накладане на громаду, 43.

У.

Убо́гихъ заосмотрене́ черезъ громаду, 7, 24, 30.

— хоро́хъ лѣ́чене, 7.

— хоро́хъ удержа́н, 7.

— гл. 1) По́хоро́нъ; 2) Фон́дъ убо́гихъ; 3) Чу́жинцѣ.

Уво́льненѣ во́дъ обовязку уча́н до шко́лы публичной, 131, 132.

— во́дъ оплатъ мы́та на доро́гахъ, 241—242.

— во́дъ оплачу́ваня до́датко́въ громадскихъ до податко́въ, 52, 53.

— во́дъ преста́ннѣ на рѣ́чь доро́г громадскихъ, 233, 234.

Увизне́нѣ особы, 497.

— тымчасове, 498.

Удержанѣ и будова доро́г краёвыхъ, 269—272.

— ма́етку закладового громадского, 44.

— ма́етку по́мѣтowego, 309.

— убо́гихъ хоро́хъ, 7.

— хоро́хъ чу́жинцѣ, 8.

— шко́лъ народныхъ гл. Шко́лы.

Уживанѣ грунто́въ громадскихъ, 18.

— пасови́скъ и лѣ́совъ громадскихъ, 18.

Ужите будынокѣ шко́льныхъ, 208.

Ужиткованѣ добра и ма́етку громадского, 44—46.

Умова громады зъ иншими громадами, 32.

— обща́ру двѣ́рского зъ громадою, 95, 96.

Уневаженне выборѣвъ громадскихъ, 87.

— выбору посла соймowego, 363, 364.

Управителѣ школы выдѣловой, 130.

— школы народнои, 127, 139.

— гл. Додатокъ.

Урядженне школѣ народныхъ и выдѣловыхъ, 197—201.

Урядники громадскі, 28, 29, 36.

— землѣницъ частныхъ що до выбирани Рады громадскои, 73.

— надзоръ надъ урядниками громадѣ сельскихъ, 62—64.

Урядникѣвъ выемки водѣ обираемости до Рады громадскои, 74.

— громадскихъ регулинъ, 35.

— надворныхъ, державныхъ и краевыхъ принадлежность до громады, 4.

— право выбирани до Рады громадскои, 69.

Урядованія переписки Старшины громадскои, 41.

Урядъ до справованія припорушеного объему дѣлани на кошты громады, 66.

Условія важности выбору Старшины громадскои, 91.

— важности ухвалѣ Рады громадскои, 34.

— Заступникѣвъ до выбору Рады громадскои, 74.

— особистѣ на Начальника обшару двѣрского, 98.

Уступленне зъ урядованія члена Рады громадскои, 15.

Уступленне водѣ урядованія члена Старшины громадскои, 42, 62.

Утрата мандату до Союму краєвого, 350.

— мандату члена Рады повѣтровои, 306.

— принадлежности до громады, 4.

— уряду Начальника Обшару двѣрского, 100.

Ухвала Рады громадскои що до доставки шутру на дороги, 61.

Ухвалѣ оголошене що до престаций, 54.

— повзятѣ въ Радѣ повѣтровои, 313.

— постановлене въ Выдѣлѣ повѣтовѣмъ, 314.

— Рады громадскои затверджене черезъ Раду повѣтову, 60, 61.

— Рады повѣтровои вздержане, 313, 314.

Участники громадѣ, 3.

Учащанне до школы народнои, 130, 131, 132, 163—166.

Учителѣ школѣ народныхъ, вступлене до службы войсковои, 193.

— другіи учитель въ школѣ, 126.

— заосмотрене учительствъ зъ причины службы войсковои, 196, 197.

— именоване учительствъ, 136, 169, 170, 171.

— молодой учитель, 127.

— на курсахъ для взрослыхъ, 201.

— належачі до войска, 192—197.

— образоване учительствъ и приспособлене до научанія, 132, 133, 134—138.

— пенсіи учительствъ, 141.

— перенесенне учительствъ зъ службовыхъ взглядовъ, 170.

— платни учительствъ, 141, 159.

— побѣчле занятя учительствъ, 175.

— покутна писарка заборонена учителямъ, 175.

— правни водносини учительствъ, 139—142.

— право учительствъ выбирати до Рады громадскои, 70.

— предметѣвъ надъбобовизконыхъ, 171.

— принадлежность учительствъ до громадѣ, 4.

— удѣленне коррепетичій заборонене учителямъ, 175.

— число учительствъ въ школѣ народнои, 151.

Учитель школ народных гл. 1) Библиотеки; 2) Конкурсы; 3) Конференции; 4) Курсы; 5) Посады; 6) Презенты.

Учитель религии, 115, 124, 125, 149.

— именоване учительвъ религии, 109.

— посады и платни учительвъ религии, 150.

— гл. Подводы.

Учительски работы, 134.

— школ народных, 127, 128, 153.

Ф.

Фальшование голосовъ при выборахъ гражданскихъ, 84.

Филии товариществъ, 504, 505.

Фонды громадъ, 2.

— дорожный, 244—255.

— дорожный повѣтовыхъ, 255.

— мѣсцевый дорожный гражданскихъ, 250—252.

— повѣтовый дорожный гражданскихъ, 232, 250—253, 260.

— убогихъ, 7, 24, 25, 40.

— школ нормальныхъ, 115, 144, 161.

— школьный, 154—163.

— школьный краевый, 161, 162.

— школьный краевый и повѣтовый, 143.

— школьный мѣсцевый, 154—159.

— школьный окружный, 155, 159, 160—161, 163.

— школьный пенсійный, 141, 142, 162.

Фундации участники громадъ, 3.

— право горожанъ мѣскихъ до участи въ фундацияхъ, 7.

Фѣрзь увольнене въдъ оплатъ мыта на дорогахъ, 241—243.

Х.

Хаты будова, 25.

Хоробы у худобы, 20.

Хоробы гл. Пошесть.

Християньскон людности права, 55—57.

Ц.

Цвинтарь гл. Кладовище.

Церква будова, 212.

— водносины до школы, 114.

— дочерий, 215, 216

Церковий водносины горожанъ державы, 117—122.

— пририды и зпаряды, 212.

Цертификаты для сторожи польовои, 291.

— на посла до Рады державной, 486, 487.

— на посла соймового, 363.

— на члена Рады повѣтовой, 329, 330.

Ч.

Черга выборовъ въ колахъ до Рады гражданской, 82.

Число послѣвъ соймовыхъ, 338.

— членѣвъ Рады гражданской, 10.

— членѣвъ Рады повѣтовой, 302.

Чищене ровѣвъ на дорогахъ, 235, 236.

Члены громады и чужий, 3.

Чужинцы, 70

Чужинцы въ побытъ въ громадѣ, 8.

— принате до звязи громады, 6.

— надане приречени чужинцамъ приналежности до громады, 5.

Ш.

Шарварокъ гл. Престаци.

Шинки на парцеляхъ двѣрскихъ, 97.

— по селахъ, 23.

Шкоды вынагороджене зъ стороны громады, 10.

Шкоды зворотъ вѣдъ Старшины
громадской, 41.

- на публичныхъ дорогахъ, 280.
- польовй, 282—286.
- гл. Кары.

Школы вѣдпосины до церкви, 114.

Школы выдѣловй, 128—132, 151,
152, 199—201.

- для дѣвчатъ, 201.
- для хлопцѣвъ, 200.
- закладане школъ выдѣловыхъ,
142.
- злученй зъ народною школою,
129.
- уряджене школъ выдѣловыхъ,
197—201.

Школы взѣрцевй, 132, 144, 145.

Школы народнй, 111, 123—145,
151, 152.

- будова школъ народныхъ, 158,
159
- для дѣвчатъ, 126—128, 153.
- закладане школъ народныхъ, 142,
150—163.
- зъ одною посадою учительскою,
127.
- о 4 до 6 класахъ, 151, 152.
- обовязокъ учащаня до школы
народной, 130—132.
- подѣлъ школы народной для
хлопцѣвъ и дѣвчатъ, 153.
- приватнй, 123.
- роды школъ народныхъ, 150,
151—154.
- удержаня школъ народныхъ,
154—163.
- управителъ школъ народныхъ,
127, 139
- уряджене школъ народныхъ, 123,
197—201.
- филияльнй школы народнй, 152.
- цѣль народныхъ школъ, 123.

Школы середнй, 112.

Школы фабричнй, 126, 142.

Шутровиска гл. Вывлащене.

Шутру достава, 269—272.

Щ.

Щеплене вѣсны, 20.

Я.

Явнѣсть выборѣвъ до Рады гро-
мадской, 82.

- засѣданъ Рады громадской, 34.
- засѣданъ Рады повѣтровои, 312,
313.

Языкъ выкладовый въ школахъ
народныхъ, 111, 125.

- въ школахъ середныхъ, 112.
- въ учительскихъ семінаріяхъ,
134.

— змѣна языка выкладового въ
школахъ середныхъ, 113.

— нѣмецкй въ середныхъ шко-
лахъ, 112.

— польскй въ народныхъ школахъ,
111.

— польскй въ середныхъ школахъ,
112.

— рускй въ народныхъ школахъ,
111.

— рускй въ середныхъ школахъ,
112.

Языкъ нѣмецкй въ школахъ выдѣ-
ловыхъ, 129.

— нѣмецкй въ школахъ народ-
ныхъ, 111.

— нѣмецкй въ школахъ серед-
ныхъ, 112, 113.

— польскй въ школахъ народныхъ,
111.

— рускй въ школахъ народныхъ,
111.

— урядовый Радъ школныхъ мѣс-
цевыхъ, 211.

Якъ поступати при выборахъ, 364,
365—372.

Ярмарки и торги, 22.

Важѣйшій похибки.

<i>Стор.</i>	<i>спрши</i>	<i>зимъсть</i>	<i>новинно бутти</i>
XXIV	12 зъ долу	обраду	обряду
3	1 " "	елітімаціи	легітімаціи
4	10 зъ горы	укридники	урядники
8	7 зъ долу	пѣдмогы	пѣдмоги
10	6 зъ горы	управенныхъ	управенныхъ
15	13 " "	належности	належитости
21	8 " "	планишь	платишь
21	14 " "	придержати	придержати
36	5 зъ долу	взглядомъ	взглядомъ
37	13 зъ горы	акъ	якъ
43	15 " "	Бсякій	Всякій
45	12 зъ долу	теперь	теперь
47	12 " "	вѣдтакъ	вѣдтакъ
53	5 зъ горы	коніруы	коніруѣ
55	9 " "	будѣли	будѣль
68	3 " "	паучиши	паучиши
71	14 " "	степенѣвъ	степенѣвъ
75	10 " "	винными	винными
90	2 " "	запомового	запомогового
98	1 зъ долу	Нячальника	Начальника
100	4 " "	вляеть	власть
104	16 " "	платню	платню
115	2 " "	семинарій	семинарій
120	8 " "	причинахъ	причинахъ
127	19 " "	установлено	установлено
376	17 " "	Михалѣвка	Михалѣвка
379	13 " "	Плотича	Плауча

<i>Стар.</i>	<i>спришъ</i>	<i>замѣсть</i>	<i>новинно бути</i>
381	11 зъ долу	Брайфельдъ	Фрайфельдъ
383	16 " "	Лонна	Лонна
384	5 зъ горы	Фалькенбергъ	Фалькенбергъ
384	15 зъ долу	Короспо	Коростенко
388	9 зъ горы	Угорцъ	Угерцъ
390	4 " "	Пробужна	Пробѣжна
390	16 зъ долу	Целевъ	Целѣвъ
391	12 " "	Прухникъ	Порохникъ
392	11 зъ горы	Вѣтлингъ	Ветлингъ
392	17 " "	Замойсецъ	Замѣсте
394	10 зъ долу	Копанка	Копанки
394	17 " "	Сивка	Сѣвка
395	3 зъ горы	Цвитова	Цвѣтова
395	8 " "	Сивка	Сѣвка
395	10 " "	Студянка	Студѣнка
402	21 зъ долу	Вереска	Береска
402	13 " "	Джюрджѣвъ	Джюрдзѣвъ
402	12 (II) зъ долу	секо	село
402	10 (II) " "	Угорцъ	Угерцъ
402	9 (II) " "	Банкова	Ванькова
403	16 зъ долу	нѣмецкій	нѣмецкій
403	12 " "	Зинячъ	Звинячъ
403	8 " "	Рѣнь	Ясѣнь
403	9 (II) зъ долу	отварова	ошварова
404	9 зъ долу	Бартитинъ	Бортятинъ
404	14 (II) зъ долу	Звада	Завада
405	5 зъ горы	Шетеровичъ	Шешеровичъ
407	15 зъ долу	Дрбецке	Дубецке
408	8 зъ горы	Пѣдмѣсте	Пѣдмѣсте
408	7 (II) зъ горы	Вѣтоминцъ	Вѣтоминцъ
408	7 (II) зъ долу	Перемыль	Перемышль
410	10 зъ горы	Войтиховичъ	Войтѣховичъ
412	11 " "	Яблонѣвъ	Яблонѣвъ
412	19 " "	Купичъ	Купичъ
412	7 зъ долу	Дубрынѣвъ	Дѣбрынѣвъ
412	19 (II) зъ горы	Тепетинки	Тенетники
413	17 зъ долу	Верезецъ	Березецъ
413	7 " "	Речинѣвъ	Рычинѣвъ

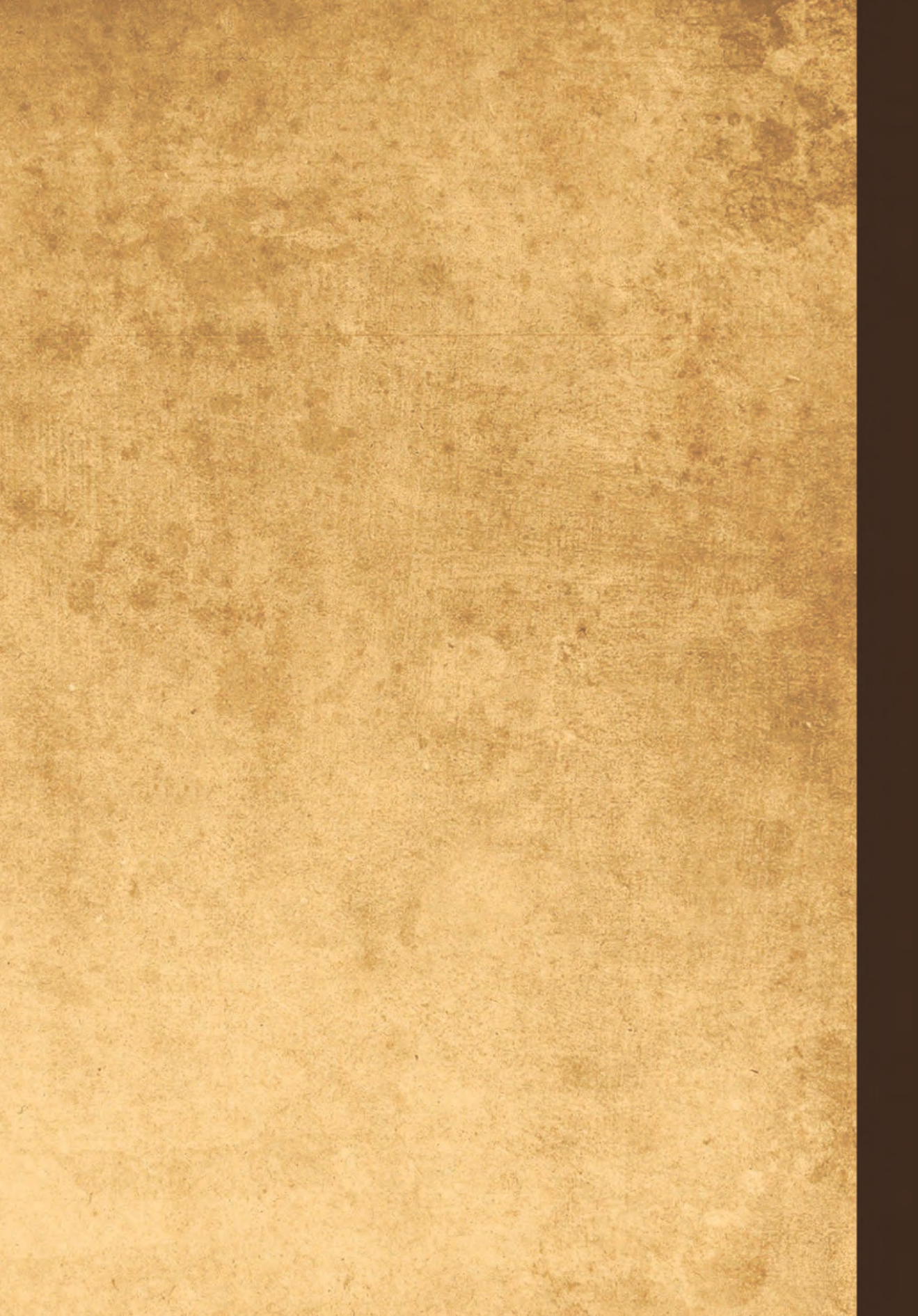
<i>Стор.</i>	<i>върши</i>	<i>замѣсть</i>	<i>новинко бути</i>
415	3 зъ горы	Сокѣрчицѣ	Сокирчицѣ
415	10 " "	Висковицѣ	Бисковицѣ
415	4 зъ долу	Угорцѣ	Угерцѣ
416	6 зъ горы	Сапокъ	Синокъ
4 6	3 зъ долу	Яениска	Яелиска
418	4 зъ горы	95 117	96 119
418	20 зъ долу	Хлѣбѣвъ	Глѣбѣвъ
419	1 " "	Демиче	Дымидче
419	1 " "	Келикѣвъ	Килюхѣвъ
420	22 " "	Белзеѣвъ	Безѣѣвъ
420	4 зъ горы	Тулукѣвъ	Туглукѣвъ
420	6 (II) зъ долу	Знятынѣ	Жнятынѣ
421	16 зъ долу	Мадярки	Маджарки
421	11 " "	Нусмицѣ	Нисмицѣ
421	10 " "	Опульско	Оцѣльско
421	6 (II) зъ горы	Роздѣлѣвъ	Розджалѣвъ
422	12 зъ горы	Крымидѣвъ	Кремидѣвъ
422	13 зъ долу	Тяжѣвъ	Тизѣвъ
423	3 зъ горы	Заберче	Забереже
423	15 " "	Гродовичѣ	Городовичѣ
423	10 зъ долу	Грозьова	Гронзьова
424	11 " "	Козова	Козьова
426	21 " "	Чернелѣвъ	Чернелѣвъ
426	10 " "	Глядки	Гладки
426	18 (II) зъ долу	Обаряницѣ	Обарѣницѣ
427	6 зъ долу	Чарнолѣецѣ	Чорнолѣецѣ
427	18 (II) зъ долу	Палагичѣ	Палагиче
427	3 (II) " "	Одаѣ	Одаѣ
428	6 зъ горы	Закревцѣ	Закрѣвче
429	2 зъ долу	Иссаѣ	Иссаѣ
430	2 (II) зъ горы	Розлучѣ	Розлучѣ
430	15 зъ долу	Борестокѣ	Берестокѣ
430	17 " "	Товсте	Тлусте
430	5 " "	"	"
420	4 " "	"	"
432	18 " "	Любянки	Лубянки
433	15 зъ горы	Гукѣвъ	Гукалѣвъ
433	8 зъ долу	Белцецѣ	Белзецѣ

<i>Стор.</i>	<i>сприць</i>	<i>замѣсть</i>	<i>повинно бути</i>
433	5 зъ долу	Вонишинъ	Бонишинъ
434	12 " "	Зазулѣ	Зазулѣ
435	9 " "	Буйна	Фуйна
436	3 (II) зъ долу	Поберче	Побереже
474	11 зъ долу	гогосованѣ	голосованѣ
490	2 " "	Прухникъ	Порохникъ

Пропущено:

		<i>по словѣ</i>	<i>слово</i>
24	19 зъ долу	шкѣльного	що
24	17 " "	пѣльнї	що
29	3 " "	тяжачихъ	тому
418	4 (II) зъ горы	Засланъ	Залужъ... 1 2.

Наукове видання

ЗБІРНИК ЗАКОНІВ АДМІНІСТРАЦІЙНИХ

Укладач Дам'ян Савчак

Репринтне видання

ЮРИДИКА
ВИДАВНИЦТВО

Підписано до друку 02.07.2024 р. Формат 70х100/16.

Папір офсетний. Цифровий друк.

Ум. друк. арк. 47,12. Наклад 100.

Замовлення № 051/0724.

Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@juridica.od.ua

Свідцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7653 від 18.08.2022 р.